SANSÜR KARAR DEFTERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

TÜRKİYE'DE SİNEMA SANSÜRÜNÜN TARİHİ

1932 - 1988

Ali Karadoğan - Semire Ruken Öztürk

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

3. CİLT
[1977-1988]

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE'DE
SİNEMA SANSÜRÜNÜN TARİHİ
(1932-1988)

Sansür Karar Defterleri Üzerine
Bir İnceleme

Ali Karadoğan - Semire Ruken Öztürk

3. CİLT

[1977-1988]

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

© TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ISBN: 978-975-17-5102-7 (3.c) - 978-975-17-5097-6 (Tk)

Genel ağ: www.ktb.gov.tr
e-posta: info@telifhaklari.gov.tr

Yazar
Ali Karadoğan - Semire Ruken Öztürk

Redaksiyon
Tamer Koparan

Yapım
Ajans Düş Pınarı
Birlik Mah. 465. Cad. No: 1/5 Çankaya/Ankara
bilgi@duspinari.com
Grafik Tasarım: Pınar Coşgun

Baskı
Özel Ofset
Matbaacılar Sitesi, 1514. Sok. No: 6 Yenimahalle/Ankara
ozel@ozelofset.com.tr
Sertifika No: 40365

Baskı Yeri ve Tarihi: Ankara, 2022

Baskı Adedi: 1.300

Türkiye'de sinema sansürünün tarihi (1932-1988): Sansür karar defterleri üzerine bir inceleme/ [Yazar] Ali Karadoğan, Semire Ruken Öztürk .– Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

3 c.: res.; 27 cm.– (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Telif Hakları Genel Müdürlüğü)

ISBN: 978-975-17-5102-7 (3.c) - 978-975-17-5097-6 (Tk)

İçindekiler: 1. c. 1932-1963 ~ 2.c. 1963-1977 ~ 3. c. 1977-1988

1. SANSÜR VE BİLGİ DENETİMİ. I. Karadoğan, Ali. II. Öztürk, Semire Ruken. III. e.a. IV. seriler.

363.31

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE'DE
SİNEMA SANSÜRÜNÜN TARİHİ
(1932-1988)

Sansür Karar Defterleri Üzerine
Bir İnceleme

TelifHakları
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÖN SÖZ

Lumière Kardeşler'in, Paris'teki Grand Cafe'de gerçekleştirdikleri ilk sinema filmi gösteriminin üzerinden 127 yıl geçti. Görece yeni bir sanat dalı olan ve "yedinci sanat" olarak kabul edilen sinemaya, bir asrı aşkın serüveninde çeşitli coğrafyalarda ve ülkemizde sansür uygulamaları eşlik etmiştir. Uygulanma gerekçeleri ve şiddetleri farklı olsa da sonuç itibarıyla sinema sanatının ve endüstrisinin gelişmesine bir engel, sanatçıların ifade özgürlüğüne bir müdahale olarak algılanıp toplumsal düzlemde tartışma konusu olmuşlardır.

4 Kasım 1914 günü Fuat Uzkınay tarafından çekilen "Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı" filmiyle başlayan Türk sineması önce valilikler tarafından denetlenmiş, 1932 yılı itibarıyla yürürlüğe giren "Sinema Filmlerinin Kontrolüne Ait Talimatname" ile de sansür kurumsallaşmıştır. 1932 - 1988 yılları arasında farklı mevzuatlara dayanarak çeşitli kurum temsilcilerinden oluşan komisyonlar marifetiyle denetimler gerçekleştirilmiş, belirli sahnelerin çıkarılmasını şart koşan veya filmin tamamen yasaklanmasına hükmeden kararlar alınmıştır.

Bakanlığımızın talebiyle bu alanda yetkin iki öğretim üyesi ve akademik ekipleri tarafından, Telif Hakları Genel Müdürlüğü arşivinde uzun yıllardır fiziksel olarak korunan ve aynı zamanda dijital ortama da aktarılmış olan karar defterleri ile söz konusu kararların dayanakları üzerine bir çalışma yürütülmüştür. Takriben beş yüz bin sayfadan oluşan belgeler üzerinde yaklaşık iki yıl süren yoğun ve titiz inceleme ve sınıflandırma mesaisi ile elde edilen sonuçlarla ise elinizdeki eser ortaya çıkarılmıştır.

Üç cilt olarak hazırlanan "Türkiye'de Sinema Sansürünün Tarihi" eserinde, ülkemizde 1932-1988 yılları arasında verilen kararlar yıllara ve konulara göre sınıflandırılmış olup çoğu ilk kez kamuoyu dikkatine gelecek olan çarpıcı sansür uygulamaları da içerisinde yer almaktadır. Bu özel çalışmayı sadece ülkemizin sinema geçmişine değil yakın siyasal ve sosyal tarihimize de nesnel bir bakış olarak değerlendirmek mümkündür.

Gerek popüler gerekse de akademik düzlemde konuya ilgi duyanlar için öncü ve referans bir eser olan 'Türkiye'de Sinema Sansürünün Tarihi'ni vücuda getiren Doç. Dr. Ali Karadoğan'a ve Prof. Dr. Semire Ruken Öztürk'e şükranlarımı sunuyor, böylesi kapsamlı bir çalışmaya katkı sunan değerli mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Mehmet Nuri ERSOY
Türkiye Cumhuriyeti
Kültür ve Turizm Bakanı

SUNUŞ

Sinema söz konusu olduğunda üzerinde en çok konuşulan konuların başında hiç şüphesiz ki sansür gelir. Bu konuda sinema alanıyla ilgili hemen herkesin anlatacak bir anısı ya da çeşitli konulara örnek olarak verebileceği bir bilgi mevcuttur. Konuya ilişkin anekdotların ve bilgilerin büyük bir kısmı ise sinemamızın ilk döneminden ve özellikle de Yeşilçam döneminden itibaren kulaktan kulağa aktarılan popüler kültürün parçası olmuş söylentilerden oluşmaktadır. *Türkiye'de Sinema Sansürünün Tarihi (1932-1988) Sansür Karar Defterleri Üzerine Bir İnceleme* adlı bu çalışma tam da bu konudaki efsaneleri ortadan kaldıracak ve belirsizlikleri büyük oranda giderecek hacim ve içeriğe sahip bir nitelik taşımaktadır.

Sinema alanında olduğu kadar kültürel çalışmaların diğer birçok alanında da yapılacak çalışma ve araştırmalara ilham verecek ve kaynak teşkil edecek olan bu çalışma kültür tarihimizin önemli bir başlığına ait belgeleri kategorize etmektedir. Bu nedenle de öncelikle bu çalışmanın ortaya çıkmasına olanak tanıyan kişi ve kurumları anmak gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürü Dr. Ziya Taşkent'e ve Belgelendirme ve Arşiv Daire Başkanı Serhat Dalgıç'a, bu çalışmayı yapma konusundaki motivasyonları, heyecanları, bilimsel/akademik duyarlıkları ve çalışmanın her aşamasında bize verdikleri destek ve duydukları güven için çok teşekkür ederiz. Onların bu çabası olmasaydı muhtemelen bu defterler uzun yıllar daha arşivin karanlık bir köşesinde kalmaya mahkûm olacaktı. Bu çaba sonucunda en azından bu defterlerin içeriğinin nelerden oluştuğu artık araştırmacılar ve konuyla ilgilenen herkes tarafından bilinecektir. Kısaca bu serüvenin nasıl başladığını belirtmek -çalışmanın başlığında yer alan ilk tarihten yola çıkarak hesaplarsak 90 yıllık bir zaman diliminde- neden bunca yıl bu konuda geniş bir çalışmanın ortaya konmadığını da belirli ölçülerde aydınlatabilir.

Defterlerde yer almasa da sinemamızda bilinen ilk sansür örneklerinden biri olan *Mürebbiye*'nin 1919'da işgal kuvvetleri tarafından yasaklanmasını da hesaba katarsak, sansürün uygulandığı 100 yılı aşkın bir süreden söz ediyoruz; ki bu süre rahatlıkla 1900'lerin başına kadar götürülebilir. Ancak bu çalışma sırasındaki araştırmalardan öğrendiğimize göre, Sansür Kurullarına ilişkin olarak, [yazımı olduğu gibi koruyarak] "1932 senesinin 8. nci ayından itibaren tutulmuş bir karar defteri mevcuttur". *Kaçakçılar* filminin sansür belgesinin bulunması konusunda yapılan kurumlararası bir yazışmadan Muhsin Ertuğrul'un yönettiği *Kaçakçılar* filmine "1932 senesinin birinci ayında izin vesikası verilmiş olmasına binaen bu tarihten evvel kontrolları yapılan filmlerin karara geçirilip geçirilmediği veya böyle bir karar defteri mevcut olup olmadığı bilinmemektedir". *T.C. İstanbul İli Emniyet Müdürlüğü Basın ve Yayın (Kısım: Film, Numara: 4753) Kısmının İçişleri Bakanlığına, "Özet: Yurd dışına çıkarılacak kaçakçılar isimli yerli film Hk" konusuyla yazılan 4 Kasım 1947 tarihli* yazısından edindiğimiz bilgiden yola çıkarak Türkiye'de sansürle ilgili kararların

yazıldığı defterlerin 1932 yılının Ağustos ayından itibaren tutulduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz; ancak bu defterlerin, kaç tane olduğu bilgisine ve akıbetlerinin ne olduğuna hâlâ vakıf değiliz. Elinizdeki bu inceleme, dosyalarda tutulmuş bulunan 1932 yılındaki kararlardan (defterlerin başlangıcı 1947) itibaren defterlerin bittiği 1988 yılına kadar aşağı yukarı 60 yıla yakın bir sürede kaydı tutulmuş defterlerdeki kararları içermektedir; ancak şunu da belirtmeliyiz ki bu defterlerin dışında başka defterlerin de olduğunu düşünüyoruz, bu nedenle bu defterlerde yer almayan bazı kararlar doğal olarak araştırma kapsamının dışında kalmıştır. Ayrıca film dosyalarında birçok başka kararın da bulunduğunu biliyoruz, şimdilik kendimizi sadece defterlerle ve buradaki kararlarla sınırladık, umarız başka araştırmacılar da dosyalarda kalmış diğer kararları gün yüzüne çıkarırlar.

Bu çalışmayla sansür karar defterleri tasnif edilmiş ve içeriğinin sistematik bir biçimde dökümü yapılmış, bir nevi envanteri çıkarılmıştır, bu anlamıyla da bu çalışma alana ilişkin dökümantasyonun önemli bir başlangıcı olarak görülmelidir. Artık Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü arşivinde sansür kurullarına ait 96 adet defter olduğunu biliyoruz ve bu çalışma bu 96 defterden 92'sinin içerdiği kararları kategorize ederek bu kararların hangi gerekçelerle verildiğini belirleyerek bir nevi anatomik çerçeve ortaya koymaya çalışmıştır. Bilgileri organize ederken birçok seçim şansımız vardı. Yazmaya başlarken bizim tercihimiz şöyle şekillendi: Öncelikle yıllara ve defterlere göre kategoriler oluşturuldu, bir sıra numarası bulunmayan defterler tarihe göre sıralandı, defterlerdeki kararlar kendi içinde temalara ayrıldı ve belirlediğimiz genel kategoriler (elbette başka bir biçimde de kurulabilirdi ama şimdilik çeşitli zorunluluklar nedeniyle) oluşturuldu.

Özetle; şu anda Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü'ndeki arşivde ciltlenmiş olarak 96 adet "Sansür Karar Defteri" mevcuttur. Bu defterlerden cildinde "Karar Defteri 1976-1977-1978-1979-1980-1981" yazan defter az sayıda "Teknik ve Öğretici" filmin yer aldığı; "Film Gösterme İzin Belgesi Defteri 1977-1978-1979" yazılı defter ise, izin belgelerinin yer aldığı bir defterdir. Bunların dışında iki adet de müzik kayıtlarının tutulduğu, biri "Denetleme Kurulu Karar Defteri (Müzik) 1986-1987", diğeri ise "Alt Komisyon Karar Defteri (Müzik) 1987-1988" adıyla kayıtlı defterler vardır. Bu dört defterin dışında kalan 92 adet defter ise senaryo ve filmlere ait sansür kararlarının yazıldığı "İl Kontrol Komisyonları"na ve "Merkez Film Kontrol Komisyonu"yla "Denetleme" kurullarına ait defterlerden oluşmaktadır. Eldeki defterlere bakıldığında 1947-1988 yılları arasında 25.755 adet karar verildiği görülmektedir. 1932-1958 yılları arasında dosyalarda yer alan 518 kararı da dikkate alırsak elinizdeki bu çalışmada nihai olarak 26.273 karar gözden geçirilerek sınıflandırılmıştır.

Daha önce Özkan Tikveş (1968) ve Alim Şerif Onaran'ın (1968) (Alim Şerif Onaran aynı zamanda İçişleri Bakanlığı adına Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi olarak 9. Şube adına sansür kurullarında uzun yıllar yer almıştır) yaptığı çalışmalarda komisyon kararlarına ilişkin sayısal veriler derlenmiş olsa da gerekçelerin içeriklerinin bir dökümü bugüne kadar yapılmamıştır. Bu döküm için fırsat ise, 2019 yılının son günlerinde Kültür

ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nün önerisiyle ortaya çıktı. Genel Müdürlük 96 adet defterdeki sansür kararlarının içeriklerinin tasnif edilmesini ve sansüre gerekçe oluşturan ifadelerin dönemlere göre bir dökümünün yapılmasını istiyordu. Bu çerçevede Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdulrezak Altun aracılığı ile Radyo, Televizyon ve Sinema bölümü, Sinema anabilim dalı öğretim üyelerinin bilgisine başvurulan bir toplantı gerçekleşti, ardından kısa bir süre sonra 96 adet "Sansür Karar Defterleri" teslim alındı. Ancak verilerin ebadı (92 Karar Defterinde yaklaşık 20.000 sayfa, film dosyalarında ise senaryolarla birlikte toplamda 500.000 sayfa) iki kişinin yapabileceğinin çok üstünde bir iş yükü oluşturuyordu. Bu nedenle de ağırlıklı olarak lisansüstü ve lisans öğrencilerimizden oluşturduğumuz bir ekiple birlikte birkaç ay boyunca çalışıp (bu zaman dilimi Ocak 2020 ile Mart 2020 arasına denk geldi ve çalışmanın bu kısmını büyük bir oranda bitirdiğimizde Covid-19 Pandemisinin "karantina" süreci başladı) defterlerdeki "şartlı kabul" ve "ret" kararlarını bütün detaylarıyla bilgisayar ortamına yani dijital alana aktardık. Pek çok farklı elin çok hızlı bir biçimde yaptığı bir iş olarak bir ortaklığın sağlanması ve dökümün doğruluğunun sağlamasının yapılması gerektiğinden her şeyi tekrar tekrar kontrol etmek gerekiyordu -ki hâlâ da gerekiyor. Proje, Pandemi sürecinde yazarlar olarak birlikte çalışamamanın getirdiği sorunlarla birlikte birçok kez zaman yönetimi konusunda bazı sorunları da beraberinde getirdi. Excel tablolarına bilgiler aktarılırken hepsinin yeniden yazılması gerektiğinden ve 1947 yılından bu yana kararların birçok farklı elden çıkmış el yazılarıyla kayıt edilmiş olmasından ve bu yazıların bazılarının okunmasının zorluğundan, bazılarının ise silikleşmesi nedeniyle verilerin zaman zaman yanlış biçimde okunarak aktarılmasından kaynaklı olarak okunamayan yerlerin tekrar tekrar deşifre edilmeye çalışılması gibi sorunlardan dolayı aktarma işlemi de çok uzuyordu. Yanlış okumalar, yanlış yorumlamalar elbette ki böyle bir çalışma için "öngördüğümüz" noktalardan biriydi; ancak bu süreçte çalışan herkes tuhaf bir biçimde "okunamayan yazıları çözen dedektiflere" dönüşerek, bulmaca çözer gibi daha önceki harf ve kelimelerden hangilerinin birbirine benzediğini çözmeye çalışarak, adeta bir arkeolojik çalışma yapar gibi eksikleri giderir oldu. Çalışmanın son kısmında ise artık sadece iki araştırmacı olarak her şeyi tek elden geçirmeye başladık ve nesnel bilgi olarak derlenmiş materyali sağlamasını da yapıp tasnif ederek, başlıklandırıp metin haline getirme sürecine giriştik; bu aşama yaklaşık 1,5 yıllık bir süreyi kapsadı. Metnin ve araştırılan bilginin büyüklüğüne bakıldığında (26 binden fazla karar) zaman, ne yazık ki hâlâ yetersiz görünmekteydi. Defterleri büyük bir oranda kategorize etmemize rağmen hâlâ kategorilerin yeniden biçimlendirilmeye ihtiyacı var, zira her defter yeni kategoriler yaratmayı ya da yarattığımız kategorileri yeniden gözden geçirmeyi zorunlu kılıyordu. Kimi zaman defterde kullanılan kavram ve ifadeler üzerinden kategori yaratırken kimi zaman da farkında olmadan kendi atfettiğimiz kategoriler yarattığımızı fark ettik. Bunları büyük oranda benzer hale getirmeye çalıştık, kimi zaman başardık kimi zaman başaramadık. Her defter bizi yeni bir yazma biçimine de zorladığı için defterlerin yazım biçimleri ve başlıkların organizasyonu da birbirinden farklılıklar taşımak durumunda kaldı, bunu zorlayarak birbirine benzetmektense defterlerin yapısının ortaya koyduğu bir biçimi kabul ettik; ama her defterdeki başlıklandırmanın o defterin bütün içeriğini

kapsayacak biçimde organize edilmesine özen gösterdik. Zaman zaman da farklı kategoriler oluştururken bir kararı, olmaması gereken bir başlık altında değerlendirdiğimizi fark ettik, bunları elimizden geldiğince ayıklamaya ve uygun başlıklara taşımaya çalıştık, umarız bunda da başarılı olmuşuzdur.

Defterlerdeki hem dönemin diline ait ancak bugün kullanılmayan, hem de o zaman da şimdi de yanlış kullanım olarak ifade edebileceğimiz sorunlu dil, ifade ve sözcük kullanımları zaman zaman bizi zorladı, bu noktada da bu yanlışların en yaygın olanlarını okumayı kolaylaştırmak için düzelttik, nadir olanlarını ise dönemin dilinin bir özelliği olarak bazen olduğu gibi bıraktık; çoğunlukla da 1950 öncesi dönemi olduğu gibi aktarmaya çalıştık. Defterlerde zaman zaman büyük harfle bazen de parantez içerisinde yazılmış film isimlerini elimizden geldiğince italik yazarak benzer hâle getirmeye çalıştık, büyük harfleri küçülttük. Metne kararlarda yer almayan ifadeler ya da bilgiler eklememiz gerektiğinde bunları köşeli parantez içerisinde yazdık, defterden farklı olarak filmlerin yönetmen ve yıl bilgilerini yazmamız gerektiğinde de bunları yine köşeli parantez içerisinde metne ekledik. Bazı sözcüklerin Türkçe anlamlarını da ilk kullanıldığı yerde köşeli parantezde okura hatırlatmak istedik. Kararlardaki paragrafları birleştirerek yazdık. Dipnot kullanmak yerine olabildiğince her şeyi metnin içerisine yazmayı tercih ettik. Tırnak içinde doğrudan yapılan alıntılarda, bazen otantik kullanımı koruduk ama çoğu zaman da örneğin "şartile, halile, red, vasıtasiyle, bulunmıyan, olmıyacak, affedilmiyecek, yaratmiyacak" gibi anlamsal hiçbir farklılık yaratmayan bazı kullanımlarda düzeltme (şartıyla, haliyle, vasıtasıyla, yaratmayacak gibi) yoluna gittik. Okumayı kolaylaştırmak için günümüzün -de/da ve -ki kullanımlarına ve soru eklerinin (-mısın gibi) ayrılmasına ve gerekli düzeltmeler yapılmasına dikkat ettik. Ayrıca metin içinde maddeler halinde 1. ya da 1- şeklindeki kullanımların da genel bir standart içinde diğer maddelerle karışmaması ya da yanlış okunmaması için 1) şeklinde yazıldığını not etmeliyiz; benzer biçimde a. şeklindeki yazımlar da a) olarak düzeltildi.

Köşeli parantez içerisinde yer almayan her şey karar defterlerinde ve yazışmalardaki haliyle çalışmada yer aldı. Bu nedenle günümüz dil kullanımı düşünüldüğünde sorunlu gibi görünen bazı kullanımlar da metin içerisinde korundu. Özellikle yabancı film adlarının doğrusunu köşeli parantez içerisinde vermeye çalıştık, köşeli parantez içerisinde yer almayan film adları ise çoğunlukla defter ve kararlarda nasıl kullanıldıysa öyle bırakıldı (nasıl yazıldıysa öyle bırakılarak, yanlışlar dahi korunarak). Yerli filmlerde ise film adlarındaki soru ekleri çoğunlukla bitişik olarak yazılmış durumda olduğu için çalışmada öyle bırakıldı. Senaryo ve filmlere ilişkin kararlarda birçok kez değişikliğe uğrayan film isimleri nihayetinde çok farklı bir isimle filmleştirilmiş ve günümüze ulaşmış durumda olduğu için o süreçteki bütün değişiklikler de rahat görülecektir (her değişiklik nasılsa öyle korunmuştur).

Özetle 2020 yılının Ocak ayında başladığımız bu çalışmanın sonuna 2021 yılının Aralık ayı itibari ile gelmiş bulunuyoruz. Neredeyse iki yıla uzayan bir süreçte tüm kararların toparlanması, kontrol edilmesi ve sonuçta tüm verilerin dökümünün yapılmasından sonra

organize edilmesi ve sınıflandırılmasından sonra çalışma bu halini almış bulunmakta. İtiraf etmek gerekir ki, bu elinizde tutmuş olduğunuz bitmiş çalışmanın serüveninin aslında yeni başladığını düşünüyoruz. Kendi içinde pek çok olasılığı ve seçeneği barındıran bir malzemeyle karşıkarşıyız ve bu malzemeyi her seferinde farklı bir biçimde kurgulayabiliriz. Elinizde tuttuğunuz 3 ciltlik bu kitap bu kurgunun sadece bir parçasıdır ve en önemlisi ilk parçasıdır. Bir envanter çalışması olarak kurguladığımız bu çalışmanın okuyucuya ulaşmasının ardından bütün bu kararları Türkiye'nin siyasal ve kültürel hayatıyla birlikte yorumladığımız bir başka versiyonunu da hazırlamaya girişeceğiz.

Özellikle ilk üç ayda bizimle çalışan ve elbette son ana dek desteğine ihtiyaç duyduğumuz her defasında desteğini esirgemeyen herkese, "Sansür Karar Defterleri Projesi"ne emeği ve katkısı geçen tüm çalışma arkadaşlarımıza çok teşekkür ederiz. Onlar olmasa bu projenin hayli emek yoğun olan ilk aşamasını hızlı ve sorunsuz atlatamazdık. Destekleri, yardımları ve emekleri için tüm araştırma görevlisi arkadaşlarımıza, doktora, yüksek lisans ve lisans öğrencilerimize teşekkür ederiz: Cansu Yılmaz, Mehmet Şahin, Tuğçe Candemir, Ayşe Seda Aslan, Ulaş Can Olgunsoy, Selin Çelik, Hasan Hüseyin Kayış, Başak Aral, Saadet Çömlekçioğlu, Abdürrahim Yalçın, Sezi Benan Sır, İclal Can Gürbüz, Gökay Gürbüz, Selin Dilekçioğlu, Sinem Kulabaş, Umut Acer, Yaren Ayşe Aluçlu, Merve Ayyıldız, Aslıhan Meriç, Monawar Magbel, Tuğçe Şahin Erdem ve İrfan Yalçın. Yine bu süreçte Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdulrezak Altun'a, fakültede öğrencilerimize ve bize uygun çalışma ortamı ve gerekli donanımı sağladığı için, Öğretim Görevlisi Hatice Kurt'a da her ihtiyaç duyduğumuzda sağladığı yardımları ve desteğinden dolayı çok teşekkür ederiz.

Bu süreçte ihmal ettiğimiz tüm yakınlarımıza ve arkadaşlarımıza da teşekkür etmemiz gerekir. Tüm bu çalışma boyunca hep "daha bitmedi mi" sorularıyla karşılaştık; "asıl şimdi başlayacak" nasıl denir, onun yolunu da açıkçası bulamadık. Şimdilik bu kurgu içerisinde "yorum" yapmadan, var olanı ortaya koymak, araştırmacılara sansür tarihinin tematik yapısını sunmak amacıyla düzenlediğimiz bu çalışma artık farklı şekillerde değerlendirilmeyi, farklı kurgular yapabilmeyi mümkün kılan yapısıyla elinizde duruyor; bu üç ciltlik çalışma bizim için bu konudaki başka çalışmalara bir başlangıç oluşturacak. Umarız birçok araştırmacı için de öyle olur…

Ocak 2022

Ali Karadoğan & Semire Ruken Öztürk

Kaynaklar

Onaran, A. Ş. (1968). Sinematografik Hürriyet. Ankara: İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayını.

Tikveş, Ö. (1968). Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Sinema Filmlerinin Sansürü. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayını.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ 5

SUNUŞ 7

SENARYO KARAR DEFTERİ 1976-1977 21

Ret Kararları 22

Şartlı Kabul Kararları 41

Genel Ahlak 41

Bar, Gazino, Meyhane, İçki 44

Müstehcenlik: Cinsiyetçi İfadeler 45

Cinsel Saldırı 46

Argo, Küfür, Kötü Söz 47

Suç, Şiddet 47

İntikam 49

Uyuşturucu 49

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 49

Kıyafet 54

Mustafa Kemal Atatürk 55

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm Propagandası 55

Millî Hisler, Türklük, Başka Milletler 56

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 59

Dinlere İlişkin Konular 59

Hukuk ve Adalet 59

Eğitim 60

Meslekler 60

Trafik Kuralları 60

Şarkı 60

Sağlık Mevzuatı 61

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 61

Tarihi Gerçeklere Uygunluk 62

İsim Değişikliği 63

Altyazı-Dil 66

Diğer 66

Örnek Kararlar 67

Tosun Paşa 67

KARAR DEFTERİ 1976-1977 69

Ret Kararları 73

Umumî Terbiye ve Ahlâk 73

Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeye Tahrik 74

Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Türkiye Aleyhinde Propaganda 75

Millî Rejime Aykırı, Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı 75

Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeğe Tahrik 77

Herhangi Bir Irk veya Milleti Tezyif 79

Senaryosuna Uymadığından 79

Şartlı Kabul Kararları 81

Umumî Terbiye ve Ahlâk 81

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri 81

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler 83

Cinsel Saldırı 86

Dans Sahneleri, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri 86

Röntgencilik, Dikizcilik 89

Argo, Küfür, Kötü Söz 89

İçki 91

Doğum Sahneleri 92

Suç, Şiddet 92

Ölüm, Cenaze, Mezarlık Sahneleri 95

Kumar, Uyuşturucu Madde 95

Adalet ve Hukuk 96

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.) 96

Mustafa Kemal Atatürk 99

İdeoloji ve Siyaset 100

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler 101

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 102

Dinlere İlişkin Konular 103

Meslekler 103

Eğitim 104

Çocuklar 104

Şarkı 104

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 105

İsim Değişikliği 106

Afiş, Lobi 106

Uzman Görüşüne Başvuru 108

Gazete 108

Diğer 109

Tespit Kararları: Müstehcenlik, Çıplaklık, Sevişme 109

Örnek Kararlar 126

Kadın İsterse / Kocamın Bilmediği (Champagner für Zimmer) 126

Skandal 129

SENARYO KARAR DEFTERİ 1977 133

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Aile, Evlilik, Nikah, Kadın-Erkek İlişkileri vb. 135

Bar, Pavyon, Gazino, Tecavüz, Müstehcenlik, Pornografi, Sadizm, Seks 136

Argo, Küfür, Kötü Söz 138

Uyuşturucu Madde, İçki vb. 138

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Polis, Jandarma, Silah Kullanımı vb.) 140

Suç, Şiddet ve Adalet 142

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 143

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm Tehlikesi, Marksizm ve Leninizm, Filistin Kurtuluş Teşkilatı 143

Millî Hisler ve Tarih: Millet, Türklük, Devlet, Devlet Büyükleri, Ulusal Simgeler, Devlet Kurumları 144

Mustafa Kemal Atatürk 145

Eğitim 146

Türk Müziği 146

Batıl İnanç 146

Köylü 146

Senaryonun Yapısıyla İlgili Konular: Diyalog ve Sahnelerin Çıkarılması 146

İsim Değişikliği 147

KARAR DEFTERİ 1977 149

Genel Ahlak 149

Dinlerle İlgili Konular 151

Güvenlikle İlgili Konular (Jandarma) 151

Suç, Şiddet 151

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 152

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1977-1978-1979-1980 153

Ret Kararları 153

Genel Ahlak 153

Cinsellik, Sevişme, Çıplaklık, Pornografi 153

Pornografi, Cinsel Temas, Grup Seksi, "Sapık Cinsel İlişkiler", "Sadist Seks İlişkileri", Eşcinsellik 154

Son Derece Sakıncalı 156

Seks Filmleri 157

Tüzük Maddelerine Yapılan Atıflar 158

Kamu Düzeni, Ulusal Güvenlik, Genel Sağlık, Suça İmrendirici 158

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 160

Afiş, Lobi 160

Şartlı Kabul Kararları 160
Genel Ahlak 160
Çıplaklık 160
Müstehcenlik 162
Sevişme 162
Striptiz 162
Cinsel Organların Görünmesi 163
Cinsel Kimlikler 163
Argo 163
Tüzük Maddeleri 164
Küçükler için Zararlı Filmler 164
Doğum 165
Güvenlikle İlgili Konular 165
İdeoloji ve Siyaset 165
Millî Hisler ve Tarih 166
Eğitim 166
Dinlerle İlgili Konular 166
Şiddet 166
Bahis 167
Diğer 167

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1978-1979-1980 169

Ret Kararları 172
Genel Ahlak: Sevişme Sahneleri, Pornografi vb. 173
Suç, Şiddet 176
Başka Milletler 177
Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 178
Dinlere İlişkin Konular 178
Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 178
Afiş, Lobi 179
Şartlı Kabul Kararları 179
Genel Ahlak 180
Müstehcenlik 180
181 Cinsel Saldırı
181 Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri, Pornografi
184 Cinsel Organların Görünmesi
185 Argo, Küfür, Kötü Söz
185 Cinsel Kimlikler
186 Doğum Sahneleri
186 Suç, Şiddet
186 İntikam (Kan Davası)
186 İşkence
187 Uyuşturucu Madde
187 Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)
187 İdeoloji ve Siyaset
188 Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler
189 Dinlere İlişkin Konular
189 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular
191 Gerçeklik
191 Afiş, Lobi
191 Altyazı, Dil, Dublaj, Jenerik, Çeviri
192 Uzman Görüşüne Başvuru
193 Gösterimin Sınırlanması
193 Sınırlı Gösterim
193 Yaş Sınırı
196 Diğer
197 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (SENARYO) 1977-1978-1979-1980-1981**
201 Ret Kararları: Anayasa ve Demokratik Hukuk Devleti, Temel Hak ve Özgürlükler, Türk Devletinin Ülkesi ve Ulusuyla Bütünlüğünü Bozucu Etki Yapan, Kamu Düzeninin veya Ulusal Güvenliği Zedeleyici, Cinsel Konuları Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen
211 Şartlı Kabul Kararları
211 Genel Ahlak
212 Aile, Evlilik, Nikah, Kadın-Erkek İlişkileri

Müstehcenlik 213

Kadın Hakları 214

Sevişme Sahneleri 214

Argo, Küfür, Kötü Söz 214

Kişi İsmi, Takma İsim, Lakap: Hırbo, Apo, Sapık 214

Suç, Şiddet 214

Kumar, Kaçakçılık 216

Hukuk, Mahkemeler, Adalet 216

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.) 217

Mustafa Kemal Atatürk 218

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar 218

İdeoloji ve Siyaset 218

Başka Milletler ve Devletler 219

Kürtçe 219

Alevilik 219

Millî Hisler ve Tarih: Millet, Türklük, Devlet, Devlet Büyükleri, Ulusal Simgeler, Devlet Kurumları 219

Dinlere İlişkin Konular 220

Meslekler 220

Şarkı, Şarkıcı 220

Çekim Yerinin Sınırlanması 220

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular 220

İsim Değişikliği 221

Gerçek - Kurmaca İlişkisi 222

Uzman Görüşüne Başvuru 223

Diğer 223

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (SENARYO) 1978-1981-1982-1983 225

Ret Kararları 225

Genel Ahlak, Suç, Etnik Kimlikler, Millî Hisler 226

Senaryonun Yapısıyla İlgili Konular 228

Şartlı Kabul Kararları 228

Genel Ahlak 228

229 Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri

229 Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

230 Çıplaklık, Sevişme, Pornografi

230 Argo, Küfür, Kötü Söz

230 Cinsel Kimlikler

230 İçki

230 Suç, Şiddet

231 Adalet ve Hukuk

231 Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

232 İdeoloji ve Siyaset

232 Kürt

232 Başka Milletler, Millî Hisler

232 Devlet ve Devlet Memurları

233 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

233 Dinlere İlişkin Konular

233 Meslekler

233 Çocuklar

233 Şarkı, Müzik, Arabesk

234 Takma İsimler, Kısaltmalar, "Bozuk Diller"

234 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

234 İsim Değişikliği

236 Uzman Görüşüne Başvuru

236 Diğer

237 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1978-1979-1984-1985-1986**

237 Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'e (1977) Göre Alınan Kararlar

237 Genel Ahlak: Cinsellik, Seks, Sevişme vb.

239 Anayasal Güvence, Sınıf, Güvenlik Kuvvetleri, Ulusal Güvenlik, Kamu Düzeni, Suç, Şiddet

240 Dinlerle İlgili Konular

240 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

241 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

241 1983 Tüzüğüne Göre Alınan Kararlar

241 Cinsel Konular, Suç, Şiddet

243 Şartlı Kabul Alan Filmler

243 Çıplaklık, Sevişme, Cinsel İlişki ve Cinsel Organlar

245 Güvenlikle İlgili Konular

246 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

246 İdeoloji ve Siyaset: Sovyetler Birliği, Komünizm, 1 Mayıs Törenleri

247 Millî Hisler ve Tarih: Türk Bayrağı

247 Dinlerle İlgili Konular

247 Uyuşturucu

247 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

247 Gerçek - Kurmaca İlişkisi

248 Altyazı ve Diğer Konular

248 Toplantı İşleyişine İlişkin Sorunlar

249 Örnek Kararlar

249 Acı Ekmek

251 Yılanların Öcü

255 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (SENARYO) 1978-1979-1984-1986**

255 Ret Kararları

255 Anayasa, Demokratik Hukuk Devleti, Sınıf, Din, Mezhep, Devlet ve Ulus Bütünlüğü, Genel Ahlak, Türkiye Aleyhine Propaganda

256 Şartlı Kabul Kararı

256 Ulusal Duygular, Ulusal Egemenlik, Türk Kelimesi, Töre, Genel Ahlak

---

259 **1980'Lİ YILLAR SENARYO VE FİLM SANSÜR KARARLARI**

261 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1980-1982**

264 Ret Kararları

265 Ret ve Şartlı Kabul Kararları

265 Genel Ahlak

265 Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri

265 Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

266 Cinsel Saldırı

267 Dans Sahneleri, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri, Pornografi

272 Cinsel Organların Görünmesi

272 Argo, Küfür, Kötü Söz

272 Suç, Şiddet

273 İşkence

274 İdam

274 Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

275 İdeoloji ve Siyaset

275 Komünizm Propagandası

275 Millî Hisler, Başka Milletler ve Devletler, Devlet ve Devlet Görevlileri

276 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

276 Dinlere İlişkin Konular

276 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

277 İsim Değişikliği

278 Altyazı, Dil, Dublaj, Jenerik, Çeviri

278 Sanatsal ve Estetik Yeterlik

279 Gösterimin Sınırlanması

279 Sınırlı Gösterim

279 Yaş Sınırı

280 Diğer

281 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1980-1981-1982**

283 Ret Kararları

287 Ret ve Şartlı Kabul Kararları

287 Genel Ahlak

287 Aile

288 Müstehcenlik, Çıplaklık, Sevişme Sahneleri, Pornografi

297 Argo, Küfür, Kötü Söz

298 Cinsel Kimlikler

299 İçki

299 Suç, Şiddet

301 İşkence

301 Uyuşturucu Madde, Kaçakçılık

301 Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

302 İdeoloji ve Siyaset

302 Millî Hisler, Kamu Düzeni, Başka Milletler

304 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

304 Dinlere İlişkin Konular

305 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

306 İsim Değişikliği

306 Altyazı, Dil, Dublaj, Jenerik, Çeviri

307 Gösterimin Sınırlanması

307 Yaş Sınırı

308 Diğer

309 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1982-1983-1984**

310 Ret Kararları

310 Yıpranmış ve Perde Üzerinde Gözleri Yoracak Derecede Eskimiş ve Sesi Bozulmuş Filmler

311 Yılmaz Güney Filmleri

314 Dil, Irk, Din, Mezhep Ayrımı

314 Cinsel Konuları Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen, Şiddet ve Vahşet, Suç İşlemeye Özendirici

315 Şiddet ve Vahşet, Suç İşlemeye Kışkırtıcı ve Özendirici

316 Türk Devletinin Ülkesi ve Ulusuyla Bütünlüğünü Bozucu, Kamu Düzeni veya Ulusal Güvenliğini Zedeleyici

316 Kamu Düzenini veya Ulusal Güvenliği Zedeleyici Nitelik Taşıyan

317 Kamu Düzenini veya Ulusal Güvenliği Zedeleyici, Cinsel Konuları Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

318 Cinsel Konuları Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

320 Nazi İşaretleri

320 Gazete

320 Tespit

321 Şartlı Kabul Kararları

321 Genel Ahlak

321 Sevişme Sahneleri

322 Cinsel Organların Görünmesi

323 Müstehcen

324 Cinsel Saldırı

325 İdeoloji ve Siyaset: Nazi İşareti, Gamalı Haç, Orak-Çekiç, Rus Bayrağı

325 Güvenlikle İlgili Konular

325 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

326 Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

326 İsim Değişikliği

326 Gösterimin Sınırlanması

326 Sınırlı Gösterim, Bölgesel Yasak

327 Yaş Sınırı

327 Diğer Kararlar

327 Ezan

327 Dozer

327 Esrar

328 "Bozuk Lehçe"

328 Avusturya Film Haftası

329 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1982-1983-1984-1985**

329 Şerhli Kabul Kararları

330 Ret Kararları

330 A. Anayasa ve Demokratik Hukuk Devleti İlkelerini ya da Anayasa Güvencesi Altında Bulunan Temel Hak ve Özgürlükleri Tehlikeye Sokucu veya Saygınlığını Yitirici Etki Yapan, B. Türk Devletinin Ülkesi ve Ulusuyla Bütünlüğünü Bozucu Etki Yapan, C. Kamu Düzenini veya Ulusal Güvenliği Zedeleyici Nitelik Taşıyan, D. Cinsel Konuları Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

331 Gerilla Yaşantısına Özendirici, Resmi Devlet Güçlerini Küçük Düşürücü, Anarşik Eylemleri Teşvik Edici

332 Şiddet Hareketlerini Özendirici

332 Cinsel Konuları Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

335 Cinsellik ve Müstehcenlik

337 Porno

338 Devletin Bir Kişi ya da Zümre Tarafından Yönetilmesi ya da Sosyal Bir Sınıfın Diğer Sosyal Sınıf Üzerinde Egemenliğini Sağlamak

339 Şiddet ve Vahşet, Suç İşlemeye Kışkırtıcı

339 Diğer

340 Teknik Sorunlar ve 27. Madde

340 Yılmaz Güney'in Oynadığı, Senaryosunu Yazdığı ve Yönettiği Filmler

343 Örnek Kararlar

343 Köşeyi Dönen Adam

344 Kibar Feyzo

347 Şartlı Kabul Kararları

347 Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

347 Çıplaklık

348 Müstehcen

349 Cinsel Organların Görünmesi, Mastürbasyon

349 Sevişme, Cinsel Saldırı

352 Argo

352 Devletin Ülkesi ve Milletiyle Bölünmez Bütünlüğü, Hukuk Devleti Esaslarını Tehlikeye Sokucu, Türkiye Aleyhinde Propaganda Devlet ve Kurumlar, Millî Duygular

353 Nazım Hikmet

353 Senaryo ve Teknik Yeterlik

354 Gösterimin Sınırlanması

354 Yaş Sınırı

354 Diğer

355 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1983-1984-1985-1986**

355 Genel Ahlak ve Adaba Aykırı

355 Cinsel İstek

355 Argo

356 Cinsellik

356 Güvenlik

358 Anayasa, Demokratik Hukuk Devleti, Sınıf, Din, Mezhep, Türkiye Aleyhine Propaganda, Ulusal Duyguları İncitici

359 Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

359 Mezar

359 Kişi İsimleri: Apo, Feyzo, Nazey, Zalo, Silo, Zeko, Reşo

359 Zülfü Livaneli

359 Filmin Yapısıyla İlgili Konular

359 Film Adı

359 Eksik Başvuru Belgeleri

359 Altyazı

361 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (SENARYO) 1983-1984-1985-1986**

362 Devletin ve Cumhuriyetin Varlığı, Devletin Ülkesi ve Milletiyle Bölünmez Bütünlüğü, Türkiye Aleyhine Propaganda, Devletin Sosyal, Siyasal, Hukuksal, Ekonomik Temel Düzenini Bozma

363 Güvenlik Kuvvetlerinin Saygınlığı, Yabancı Devletler, Ulusal Çıkarlar, Uluslararası İlişkiler, Türkiye Aleyhine Propaganda

363 Müstehcenlik, Cinsellik, Eşcinsellik, Tecavüz

364 Şiddet, Uyuşturucu

364 Güvenlikle İlgili Konular

364 Hukuk

365 İsimlerin Türkçeleştirilmesi, Öz Türkçe İsim: Piro

365 Siyaset

365 Türkü

365 Devlet Kurumu

365 Film Adı Değişikliği

365 Kan Davası, Eğitim

366 Uzman Görüşü

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1984-1985-1986 367

Ret Kararları: Genel Ahlaka ve Adaba Aykırı 367

Cinsellik, Çıplaklık vb. 367

Şiddet 368

Bölünmez Bütünlük ve Sosyal ve Hukuk Devleti Esaslarını Tehlikeye Sokucu Etki 368

Sosyal Bir Sınıfın Diğer Sosyal Sınıflar Üzerinde Egemenliğini Sağlamak 368

Mustafa Kemal Atatürk 368

Başka Ülkeler ve Milletler 368

Filme İlişkin Konular (27. Madde) 368

Şartlı Kabul Kararları 369

Çıplaklık, İç Çamaşırların Görünmesi, Cinsel Saldırı 369

Cinsel Kimlikler 369

Alkol, Kumar, Uyuşturucu Madde, Uyutucu İlaç vb. 369

KARAR DEFTERİ 1985-1986 371

Ahlak ve Adaba Aykırı: Cinsellik, Sevişme, Pornografi, İç Çamaşırları vb. 373

Suç, Şiddet ve Vahşet, Toplumun Ruh Sağlığı vb. 376

Festivaller, Kültür Merkezleri ve Film Günleri 377

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1986 379

Cinsel Kimlikler, Tecavüz, Cinsel Organların Görünmesi 379

SSCB, Sosyalist Enternasyonal, Lenin, Marx 380

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (SENARYO) 1986-1987 381

Dağıtım ve Gösterilmesi Uygun Bulunmamıştır 381

Denetim Sonucu Olumludur 383

Argo, Cinsellik, Cinsel Uzuvlar, Eşcinsellik 383

Başka Milletler, Başka Uluslar 383

Eğitim 384

Çocuklar, Yaş Sınırı 384

385 **ALT KOMİSYON KARAR DEFTERİ (FİLM) 1986-1987**

386 Genel Ahlak

386 Sevişme

386 Cinsel Organların Görünmesi

387 Suç, Şiddet

387 İdeoloji ve Siyaset

387 Festivaller ve Film Haftaları

388 Kültürel Kullanım

388 Filmin Yapısıyla İlgili Konular

388 İsim Değişikliği

388 Sanatsal ve Estetik Yeterlik

389 **DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ (FİLM) 1987**

389 Cinsel Organların Görünmesi, Cinsel İlişki, Çıplaklık, Müstehcenlik

390 Askeri Kıyafet

391 **ALT KOMİSYON KARAR DEFTERİ (FİLM) 1987-1988**

391 Ret Kararı Alan Filmler ve Sansür Gerekçeleri

392 Pornografi ve Uyuşturucu

393 Güvenlik ve Dış Politika

393 Diğer

393 Şartlı Kabul Kararı Alan Filmler ve Sansür Gerekçeleri

393 Çıplaklık, Cinsel Organların Görünmesi, Sevişme

394 Video Kasette Başka Filmlere Ait Parça, Başka Film, Reklam ve Diğer Kayıtların Bulunması

394 Kapalı Devre Gösterim ve Çoğaltılmama Kaydıyla

395 Film İsimlerinin Yazılması

395 Filme Son Yazısının Eklenmesi

396 Gösterimin Sınırlanması (16 Yaş Sınırı)

396 İade

400 **DİZİN**

(*İki Arkadaş / Darbe*, Yön.: Şerif Gören, 1976)

SENARYO KARAR DEFTERİ
1976-1977

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Senaryo Kontrol Defteri 1976-1977]

Senaryo Karar Defteri 1976-1977 adlı defterde şartlı kabul kararı sayısından daha fazla ret kararı bulunmaktadır. Değerlendirilen senaryoların 162'sine şartlı kabul verilmişken 238 senaryo ise reddedilmiştir. Karar defterinin geneline bakıldığında özellikle Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin daha geniş ve toleranslı bir şekilde filmleri değerlendirdiği, Basın Yayın Genel Müdürlüğünden gelen temsilcinin de ona yaklaştığı gözlenmiştir. Örneğin *Haydaro* (Kemal Aygün, Senaryo, 1976/111) adlı senaryo şartlı kabul edilirken, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Sosyal içeriği olduğundan ve toprak reformu yönünde bir uyanışı benimsediği anlaşıldığından kabul" diye şerh düşmüş; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise tersine kabul edilen çoğu filmin de reddedilmesini istemiştir, diğer üyelere göre daha katı bir tutum sergilediği gözlenmiştir. Çoğu kararda şerhler bulunurken bazı üyeler o karara (ne olursa olsun; ret, kabul ya da şartlı kabul) katıldıklarını da ayrıca belirtmişlerdir. Örneğin eserin bir maddeye dayanarak yasaklanmasına çoğunlukla karar verilmişse, o maddeye dayanan ve o kararı onaylayan kişi ayrıca imzalarken aynı maddeyi de yazmıştır. Biz bunu bir gözlem olarak belirtip; oyçokluğu ile olan kararlarda farklı yönde görüş bildiren üyelerin görüşlerini şerh olarak aktardık, benzer yönde görüş bildiren ve vurgulamak için bir kez de imzasının yanına bu kararı yazanları eklemedik.

Defterde kabul edilen çok sayıda senaryo kararına neredeyse her seferinde şerh yazan üyeler bulunmaktadır. Oyçokluğu ile kabul edilmiş senaryolara sadece birkaç örnek vermekle yetinelim. *Günah* (Semih Servidal, Senaryo, 1976/82) için Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Askeri disipline aykırı görüntülere yer verilmemesi şartı ile", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6 ve 8. fıkralarına; *Hırçın Kız* (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1976/83) için Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasına; *İki Arkadaş* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/102) için İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Sınıfsal bir tahrike ve ideolojik propagandaya yer verilmeme-

si şartıyla kabul" kararı vermiştir. *Lola* (Luigi Allesi, Senaryo, 1976/139) adlı senaryo için İçişleri Bakanlığı temsilcisi "İçinde Türkiye ve Türklük aleyhinde görüntü ve konuşmalara yer verilmemesi şartı ile kabul", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "şartlı kabul"; *Bitmeyen Şarkı* (Orhan Elmas, Senaryo, 1976/194) için Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 6 ve 8. fıkralarına dayanarak ret, Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen temsilci "Olumsuz görüntülere yer verilmemesi şartı ile kabul"; *Deprem* (Safa Önal, 1976/253) için Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 7. maddenin 5. fıkrasına dayanarak ret; *Sahte Kabadayı* (Suavi Süalp, 1976/228) için İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7. maddenin 8 ve 9. fıkralarına; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Polisi daha etken göstermek şartı ile kabul"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi kabul; Genelkurmay Başkanlığı üyesi önce "Müstehcen görüntülere yer verilmemek kaydı ile kabul" yazmış, sonra bir işaret çıkarıp iptal demiş ve "Kabul" yazmıştır. Sosyal Yardım Bakanlığı Nüfus Planlaması Genel Müdürlüğü tarafından filme alınacağı anlaşılan *Azı Az Çoğu Çok-Mutluluk Bizim* (Fikret Terzi, Senaryo, 1976/121) adlı senaryoya düşülen şerhler ise şöyledir: Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre red, Umumî terbiye ve Türk gelenek göreneklerimize aykırı olduğundan ret"; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Nizamname'nin 7. maddesinin 6-10. fıkralarına göre red"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Konunun politikası olmadığı ve sağlıkla ilgili bulunduğu gerekçesi ile kabul" demiştir.

Ret Kararları

Nizamname'nin 18. maddesine dayanarak *Affet Beni Ne Olur* (Serdar Sezigen, Senaryo, 1976/199) adlı senaryo geri çevrilmiştir, bir anlamda reddedilmiştir: "*Nizamname*'nin 18. maddesi gereğince senaryolar usulüne uygun olarak düzenlenmediğinden, gerekli eksiklikler ikmaline kadar ertelenmesine" karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararın dışındaki tüm kararlar *Nizamname*'nin 7. maddesine atıf yapılarak verilmiştir (sadece bir iki kararda senaryo usulüne uygun gönderilmediği için 7. maddeye atıf yapmadan reddedilmiştir).

Çok sayıda senaryo *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddedilmiştir. Oybirliği ile reddedilen senaryoların sayısı daha azdır: *İlk Defa* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1976/61); *Şehvet Tuzağı* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1976/87); *Acı ve Tatlı* (İhsan Yüce, Senaryo, 1976/189); *Anam ve Ben* (İhsan Yüce, Senaryo, 1976/191). *Ali ile Veli Badanacı* (İlhan Engin, Senaryo, 1976/79) adlı senaryo için yazılan karar şöyledir: "*Nizamname*de öngörülen belgeler eksik olduğundan usül yönünden, ayrıca *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre de esas yönünden filme alınmasının sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir". Oybirliği ile reddedilen bir diğer film ise *Kocamı Bırakamam*'dır (Berrin Giz, Senaryo, 1976/92); aynı eser tekrar gelmiş (*Kocamı Bırakamam*, Berrin Giz, Senaryo, 1976/160) ve bu defa oyçokluğu ile reddedilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "7/6 maddesi ihlal edilmemek kaydı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi de "Kabul" yazmıştır. *Üç Baba Torik* (Recep Filiz, Senaryo, 1976/89) adlı senaryo da oybirliği ile sakıncalı bulunmuştur. Komisyon önüne tekrar gelen senaryo reddedilmiş, ama karar bu sefer oyçokluğu ile alınmıştır. *Üç Baba Torik* (Recep Filiz, Senaryo, 1976/149) adlı senaryoya ait bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Yeni bir senaryo

olarak tetkik edildiğinden kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise kabul demiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddedilen senaryolarda kararlara düşülen şerhleri (metin içinde ifade edilenler ya da genelde metnin sonunda imza üzerine ya da altına not düşülenleri) kolaylıkla görülsün diye, parantez içinde künyenin yanında, köşeli parantez içinde yazdık. Bu arada "Kabul" demenin ret kararına karşı çıkarak ilgili senaryoyu kabul etme anlamına geldiğini de bir daha not düşmekte yarar vardır; ayrıca "Şartsız kabul" yazmak da bunu bir kez daha vurgulamak anlamına gelmektedir, zaman zaman üyeler bu şekilde şerh düşerek kendi kararlarını belirgin hale getirmişlerdir.

Oyçokluğu ile 6. fıkraya dayanarak reddedilen senaryoları şöyle sıralamak mümkündür: *Tecavüz-Kucaktan Kucağa* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1976/88, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "7/6'ya aykırı olmamak şartıyla kabul"]); *Muhteşem Osman* (Burhan Bolan, Senaryo, 1976/115, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Çılgın Ama Tatlı* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1976/130, [6. fıkraya ek olarak İçişleri Bakanlığı temsilcisi 7/8-9, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 7/9'a göre de ret yazar ama Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri Kabul yazar]); *Günahsızlar* (İlhan Engin, Senaryo, 1976/137, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Müthiş Mücadele* (Ercan Arı, Senaryo, 1976/146, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Ne Haber* (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/148, [ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/8-9, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın

(*Bülbül Ailesi*, Yön.: Oksal Pekmezoğlu, 1974)

Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]); *Yolcu Yolunda Gerek* (Ercan Arı, Senaryo, 1976/150, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Günahkar-Acı Raslantı* (İlhan Engin, Senaryo, 1976/166, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "7/6 unsurlarını ihlal etmemek şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Müstehcen sahnelere yer verilmemek şartı ile"]); *Bülbül Ailesi* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/181, [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "40. sahnenin çıkması şartı ile kabul"]); *Sabahsız Geceler* (Safa Önal, Senaryo, 1976/182, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Yarış Başlıyor* (Hasip Yenik, Senaryo, 1976/193, [Millî Eğitim Bakanlığı üyesine göre ek olarak 7/8-9 Ret ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]); *Kurt Kapanı* (Vural Pakel, Senaryo, 1976/206, [ek olarak Millî Eğitim Bakanlı-

ğı temsilcisi 7/8 ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]); *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız-Neden Olmasın* (Enis Fosforoğlu, Levent Kırca, Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/213, [Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]); *Sosyete* (Erol Avcı, Senaryo, 1976/227, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Müstehcen görüntülere yer verilmemek" koşulu ile kabul]); *Bir Yaz Yağmuru-Bu Nasıl Dünya* (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/236, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Benim Dünyam* (Erol Bilge, Senaryo, 1976/245, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Hatasız Kul Olmaz* (Güner Şengül, Senaryo, 1976/248, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Üçümüze Bir Dünya* (Sıtkı [soyadı belirtilmemiş] Senaryo, 1976/250, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Sen Gideli* (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1976/271, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kabus* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1976/291, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kara Vicdanlı* (Zeki Kuvvetli, Senaryo, 1976/292, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kadınların Dünyası* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/293, [Millî Eğitim Bakanlığı üyesine göre ek olarak 7/8, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri, Kabul]); *Sessiz Yaşayamam* (Ayşen Urcan, Senaryo, 1976/308, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul]); *Tavşan Kaç* (Vural Pakel, Senaryo, 1976/314, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Babasının Oğlu* (Hadi Çaman, Senaryo, 1976/322, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Cennet Kızları* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/323, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Çifte Kumrular* (Hadi Çaman, Senaryo, 1976/326, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Boşanma müessesesinin kanuni unsurlarını aksettirmek şartı ile" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözlere yer verilmemesi şartıyla kabul"]); *Macide* (Hulki Saner, Senaryo, 1976/329, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Ölesiye Sevmek* (Ali Onganöz, Senaryo, 1976/330, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Sevgi Dünyası* (Süha Selen, Senaryo, 1976/331, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Taşra Güzeli* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/333, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Ben Sana Mecburum* (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/340, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Bu Ne Dünya Kardeşim* (Recep Filizoğlu, Senaryo, 1976/355, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Müstehcen görüntülere yer vermemek şartı ile kabul"]); *Mutlu Yuva* (Hüsnü Cantürk, Senaryo, 1976/359, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]); *Aşk Pınarı-Nar Tanesi* (Adem Ayral, Senaryo, 1976/399, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Karanfilli Yar* (Şükrü Rodop, Senaryo, 1976/418, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Oturakgil Ailesi* (Oğuz Gözen, Senaryo, 1976/423, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilci-

leri, Kabul]); *Alnımdaki Bıçak Yarası* (Fatma Girik, Senaryo, 1976/469, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Neşeli Günler* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1976/477, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Alın Yazısı* (Ergun Temizer, Senaryo, 1976/480, [6. fıkraya göre ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8 ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]); *İki Çiçek Üç Böcek* (Orhan Kutmer, Senaryo, 1976/485, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Ben Sana Yandım Zühre* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1977/4, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kenar Mahalle* (M. Seyfi Havaeri, Senaryo, 1977/13, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Erkeğim* (Safa Önal, Senaryo, 1977/26, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6, 8 Ret]); *Yetim-Karadeniz Fırtınası* (Mehmet Alemdar, Senaryo, 1977/32, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Hekimoğlu* (Recep Filiz, Senaryo, 1977/51, [Genelkurmay Başkanlığı üyesi ek olarak 8. fıkrayı yazar]); *Kırmızı Dudaklar-Boyalı Dudaklar* (Yıldırım Yanılmaz, Senaryo, 1977/54, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Bulunmaz Aşk* (Serdar Sezigen, Senaryo, 1977/63, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Çılgın Antranör* (Süha Erdem, Senaryo, 1977/65, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kim Kime Dum Duma* (Süha Ergönül, Senaryo, 1977/70, [ek olarak İçişleri Bakanlığı temsilcisi 7/8; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]).

Ümit Sokağı (Yavuz Işıklar, Senaryo, 1976/364) adlı senaryo 6. fıkraya göre reddedilirken üyeler farklı farklı şerhler yazmışlar; metin içinde geçen ifadeden öğrendiğimiz gibi "Ayrıca İçişler Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9. fıkralarına göre reddi yolunda rey beyan" etmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Zabıtayı etken göstermek şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Müstehcen sahnelere yer vermemek, zabıtayı daha etken göstermek şartı ile kabul" diye yazmışlardır. *Zühtü ile Zühtiye* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1976/396) de aynı fıkrayla reddedilirken metin içinde "Ayrıca ilaveten İçişleri Bakanlığı temsilcisi ile Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmişlerdir" ifadesi yer alır. Genelkurmay Başkanlığı üyesi bu madde söz konusu olduğunda gördüğümüz gibi hep şerh düşerken bu sefer nadir bir biçimde şerh düşmemiş ama Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "Selda'nın söylediği '4 Koca eskitmişsin hala bıkmadın mı' sözünün çıkarılması" ve "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul" diye yazmıştır. *Haram Para* (Yıldırım Yanılmaz, Senaryo, 1976/473) adlı senaryo 6. fıkraya dayanarak reddedilirken ek olarak İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 8. fıkraya göre de eserin reddini istemiştir. Genelkurmay Başkanlığı üyesi "Kabul" yazarken Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi şerh yazmış, çeşitli sayfalardaki şu ifadelerin çıkarılmasını şart olarak ileri sürmüştür: "Necaseti bozuk şırfıntı karı", "Şırfıntı kız", "Kominist Partisi olmasın", "Bu çocuk benden mi yoksa oğlandan mı bir türlü anlayamadım". Ayrıca

Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "Aile müessesesini aşırı derecede yıpratan, söz, sahne ve görüntülere yer verilmemesi şartı ile kabul" diye de karşı görüşünü belirtmiştir. *Kocamın Sırrı* (Orhan Sabuncu, Senaryo, 1976/420) adlı senaryo 6. fıkraya göre reddedilir. Ayrıca ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 8 ve 9. fıkralara göre de reddini istemiştir. Aynı zamanda Komisyon Başkanı olan İçişleri Bakanlığından temsilci gerekçe olarak şunları yazmıştır: "Aynı film kurumuna ait, *Derece 37* adlı filmin bazı değişikliklerle sunulması düşünülen bir film olduğu kanısına varıldığından ve bu filme müstehcen bazı sahneler ilave edilerek, yeni bir film ortaya çıkarılması kanaati hasıl olduğundan ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına aykırı sahneleri ihtiva ettiğinden ret". Basın Yayın Genel Müdürlüğünden gelen üye "Ercan'ın sekreteriyle cinsi münasebette bulunduğu sahnelerin çıkarılması şartı ile" "Müstehcen söz ve sahnelerin ve Devlet memuruna yakışmayacak bütün davranışların çıkartılması şartı ile kabul" yazmış Genelkurmay Başkanlığından gelen üye ise çoğu zaman olduğu gibi sadece "Kabul" demiştir. *Bir Dünya Yarattım* (Burhan Bolan-Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/482) adlı senaryonun "Filme alınmasının sakıncalı bulunduğuna, ekseriyetle karar verilmiştir" [İçişleri, Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6 Ret; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Katilin polis tarafından tespit edildiği aksettirilmek şartı ile kabul" ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Katili polisin tespit ve teşhis ettiği aksettirilmek şartı ile kabul"). Bu kararda üç üye de ret gerekçesi olarak 7/6'yı işaret ettikleri için bu senaryodan burada söz edebiliriz.

Komisyon önüne tekrar gelip ikinci kez reddedilen eserler de vardır: İlk geldiğinde *Haydi Gençlik Hop Hop* (Vecdi Uygun, Senaryo, 1976/143, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]) reddedilmiş; tekrar geldiğinde (*Haydi Gençlik Hop Hop Hop*, Vecdi Uygun, Senaryo, 1976/266) "Bu haliyle de filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna, ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "12.5.1976 tarihindeki karara iştirakle kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Kabul" diye şerh düşer. *Karımdan İyisi Yok* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/296, [ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/8'e göre de reddeder, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]) reddedildikten sonra komisyona yine gelir ve *Karımdan İyisi Yok* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/346, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "6.8.1976 tarihindeki karara uyarak kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]) bir kez daha reddedilir. Yine 6. fıkraya dayanarak *Bir Ömür Boyu-Çaresiz* (Hulki Saner, Senaryo, 1976/465, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Müstehcen görüntülere yer verilmemesi şartı ile kabul"]) adlı senaryo reddedilmiş; *Çaresiz* (Hulki Saner, Senaryo, 1977/8, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]) adıyla tekrar kurul önüne gelmiş ve bir kez daha aynı fıkraya dayanarak yine şerhlerle reddedilmiştir. *Maden* (Nurten İkizler) adlı Senaryo, 1976'da 116 ve 180 sayı ile iki kez reddedilmiştir. Her iki seferde de aynı şerhler yazılmış ve 6. fıkraya ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/5'e göre de reddedilmesini savunmuştur; Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi senaryoyu kabul etmiş Genelkurmay Başkanlığı üyesi ise "Maden işçilerinin morallerini olumsuz yönde etkileyecek görüntülere yer verilmemek kay-

dı ile kabul" etmiştir; ancak her iki sefer de senaryo çoğunlukla reddedilmiştir. *Çizmeli Kedi* (Vural Pakel) adlı Senaryo, 1976'da 247 ve 327 sayı ile komisyon tarafından iki kez reddedilmiş ve her iki seferde Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri "Kabul" yazarak şerh düşmüştür. *Seninle Öleceğim* (Filiz Eroğlu) adlı senaryo, 1976'da 357 ve 394 sayı ile reddedilmiş, her iki kararda da Genelkurmay Başkanlığı üyesi senaryoyu kabul etmiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi ise "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul" yazmıştır. *Perişan* (Safa Önal) adlı senaryo, 1976'da 457 ve 1977'de 18 sayı ile reddedilmiştir, her seferde de Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Kabul" yazarak şerh düşmüştür. *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız* (İlhan Engin, Senaryo, 1976/135) adlı eser komisyonda ilk kez reddedildiğinde Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri senaryoyu kabul ettiklerine dair şerh düşmüşlerdir. İkinci kez "konu itibariyle aynı" olduğu tespit edilen ama *Fiyakanı Bozarım* (Oral Bilger, Senaryo, 1976/154) adıyla, aynı kurum ama farklı bir senarist adıyla gelen eser yine Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcilerinin şerhiyle reddedilmiştir. *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız* (Oral Bilger, Senaryo, 1976/226) bir kez daha gelmiş, bir daha reddedilmiştir, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri "Kabul" yazmıştır. *Sosyete Eğleniyor* (Erol Avcı, Senaryo, 1976/378, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]) da reddedilen eserlerden biridir; daha sonra aynı kuruma ait olarak ismi ve senaristi değiştirilerek komisyon önüne gelir. Böylece *Sosyete Oyunu* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1976/475) yine 6. fikraya dayanarak reddedilir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı "Kabul"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "Avukatın 'Eğer şantaja devam ederse biz de onu yakalatırız' sözlerinin" ve "Müstehcen ve argo söz ve küfürlerin çıkarılması şartı ile kabul" yazmıştır.

Yine 6. fıkradan devam edersek *Ben Bir Garip Keloğlanım* (Suavi Süalp, Senaryo, 1976/470) adlı eser için karar şöyle yazılmıştır "Evvelce 29.9.1976 tarihinde tetkik edilerek, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü'ne gönderilmesine Merkez Film Kontrol Komisyonunca 976/429 sayı ile karar verilen Has Film Kurumu'na ait *Ben Bir Garip Keloğlanım* adlı senaryo sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine Komisyonumuzca yeniden tetkik edilmiş olup; *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre filme alınmasının sakıncalı olduğuna, ekseriyetle karar verilmiştir. Ayrıca ilaveten İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddi yolunda

(*Ben Bir Garip Keloğlanım*, Yön.: Süreyya Duru, 1976)

rey beyan etmişlerdir". Bu karara Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri "Kabul" yazmış; daha sonra aynı defterde 1977/64 sayı ile senaryo oyçokluğu ile kabul edilmiştir (İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6, 8 Red, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Mevcut değişiklikler yeterli görüldüğünden bu haliyle kabul").

Komplo (T. Fikret Uçak, Senaryo, 1976/220) adlı eser metin içinde 6. fıkraya göre reddedilirken İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri ek olarak 9. fıkraya göre de eserin reddini istemiş Genelkurmay Başkanlığından ve Basın Yayın Genel Müdürlüğünden gelen üyeler "Kabul" yazmıştır. Ancak kararı üç üye hem 6 hem de 9. fıkralara göre reddetmiş, dolayısıyla oyçokluğu ile hem 6 hem de 9'a göre ret kararı verilmesi gerekirken metin içinde sadece 6. fıkraya atıf yapılmıştır.

Daha az sayıda senaryo *Nizamname*'nin 7. maddesinin sadece 5. fıkrasına dayanarak reddedilmiştir: *Kardeş* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/57, [Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Tahrik edici yorumla ele alınmaması ve ideoloji propagandası yapılmaması şartı ile kabul"]); *Para-Para-Para* (Özcan Arca, Senaryo, 1976/75, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "şartlı kabul: Arazi alma ve kooperatif faaliyetlerine yasal yönü verilmek ve tahrik unsurları işlenmemek kaydı ile" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Şartlı Kabul]); *Badanacı Kerim* (Safa Önal, Senaryo, 1976/94, [İçişleri Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6. fıkralarına göre reddi reyindeyim", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Müstehcenliğe kaçmamak şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]); *Eski Silah* (Nurettin İrişen, Senaryo, 1976/97, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Zabıtayı küçük düşürmemek kaydı ile kabul"]); *İki Kızgın Adam* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/98, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Zabıtayı faal göstermek ve küçük düşürmemek kaydı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 5-8-9"]); *Müfettiş* (Vural Pakel, Senaryo, 1976/145, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]). *Yârim İstanbul'u Mesken mi Tuttun* (Mehmet Aslan -defterdeki künyede Mete Aslan yazılıdır- 1976/163) adlı eser de 5. fıkraya dayanarak reddedilmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri "Kabul" yazarak şerh düşmüşlerdir. Senaryo aynı isimle tekrar kurulun önüne gelmiş, *Yârim İstanbul'u Mesken mi Tuttun* (Sevim Tosunoğlu, Senaryo, 1976/234) adlı eserin senaristi farklı olmasına rağmen bir kez daha 5. fıkraya göre sakıncalı bulunmuştur. Bu kararda da Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri kabul yazmışlar ama İçişleri Bakanlığı temsilcisi 7/5-8-9 diyerek şerh düşmüştür. Bu senaryo daha sonra 1976/335 sayı ile kabul edilmiş; ama yine şerhler yazılmıştır; Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/6 ret yazarken İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Aile müessesesini rencide eden, umumi ahlak ve adaba aykırı düşen, bar-pavyon ve içkili yaşantılara yer veren görüntülerin olmaması şartı ile kabul" yazmıştır.

Nankör (Safa Önal, Senaryo, 1976/183) adlı eserin yolculuğu uzun sürmüştür. Önce 5. fıkraya dayanarak reddedilmiş, İçişleri Bakanlığı temsilcisi "7/5-6", Genelkurmay

Başkanlığı temsilcisi Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "senaryoda geçen 'o sana değil, bana layık' ve 'üç yılın lafı mı olur' sözlerinin çıkarılması şartı ile" diye yazmıştır. Daha sonra komisyon tarafından aynı senaryo olduğu tespit edilen eser, farklı bir kurum tarafından sunulmuş ancak senaristi aynı isimdir. *Taksi Şöförü* (Safa Önal, Senaryo, 1976/315) adlı bu senaryo bu defa 5 ve 6. fıkralara dayanılarak reddedilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri "Kabul" yazarak şerh düşmüş; ancak eser tekrar komisyon önüne gelmiştir. *Taksi Şoförü* (Safa Önal, Senaryo, 1976/468) için kararı doğrudan aktaralım: "Evvelce 6.8.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek; Filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5-6. fıkralarına göre sakıncalı olduğuna, 976/315 sayı ile karar verilen, Safa Önal'ın yazdığı, temel Film Kurumu'na ait, *Taksi Şoförü* adlı senaryo, bu defa Uğur Film Kurumu'nun *Taksi Şoförü* adı altında aynı senaryo ile müracaatı üzerine Komisyonumuzca yeniden tetkik edilmiş olup; adı geçen senaryonun bu haliyle de, filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5-6-8-9. fıkralarına göre, sakıncalı olduğuna, ekseriyetle karar verilmiştir" (bu karara bir kez daha Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri "Kabul" yazarak şerh düşmüşlerdir). Eser her geldiğinde yeni bir fıkra gerekçe gösterilerek ve fıkra sayıları artarak reddedilmiş olması ilginçtir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre "oybirliği" ile reddedilen iki senaryo vardır. Bunlardan *7 Bakire* (Recep Filiz, Senaryo, 1976/77) adlı senaryonun kararında "filme alınmasının sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtildiği ifade edilmiş; *İstiklal Marşı-Korkma Sönmez* (Zafer Sülek, Senaryo, 1976/101) adlı senaryo için verilen kararda ise, "İstiklal Marşı adını taşımasına rağmen, içeriği bakımından Mehmet Akif'in 1912 yılında yazdığı *Dua* şiirinin ve 1921 yılında Tacettin Dergahı'nda yazdığı *Bülbül* adlı şiirin imajlarına dönüktür. Olaylara getirilen açıklama genellikle tarihi gerçeklere aykırı ve Millî Kurtuluş Savaşı'nın temel kadrosunu geri plana itici olup; politik ilgi alanına giren imajı bulunmaktadır. Zamanında Atatürk'e karşı olan kişileri de ön plana almaktadır. Tarihi gerçeklere açıklık getirmediğinden ve politik ilgileri de bulunduğundan, memleketimiz inzibat ve emniyeti bakımından *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre oybirliği ile reddedilmiş, filme alınmasının sakıncalı olduğuna karar verilmiştir". Bu kararda tüm üyeler aynı fikirde olup görüşlerini tekrar ederek 7/8'e göre ret yönünde görüş yazmışlardır.

Oyçokluğuyla 8. fıkraya göre reddedilen senaryolar arasında şunları saymak mümkündür: *Darbe* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/80, [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri, Şartlı Kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/5-8-9]); *Gece Yarısı* (Kadri Seren, Senaryo, 1976/489, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kasırga Adam*'dır (Mehmet Aslan, Senaryo, 1976/492, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Şamatacılar* (Engin Temizer, Senaryo, 1976/215, [Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]) ve *Zehir Hafiye* (Hasip Yenik, Senaryo, 1976/186) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına dayanarak reddedilir. *Zehir Hafiye*'nin kararında "Ayrıca ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan et-

miştir" ifadesi yer alır. Bunun dışında İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri: "Polisi etken göstermek şartı ile" kabul yazmışlar, Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/8-9 diye not düşmüştür.

Nizamname'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına dayanarak reddedilen senaryolar ise şöyledir: *Tosun Paşa* (Yavuz Turgul, Senaryo, 1976/176) adlı eser oyçokluğu ile reddedilmiştir, kararda defterde şerh bulunmamakla birlikte, dosyadaki karar suretinde Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Türkiye aleyhinde görüntülere yer verilmemesi şartı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise sadece "Kabul" yazmıştır. Aynı senaryo bir kez daha kurul önüne gelmiş, *Tosun Paşa* (Yavuz Turgul, Senaryo, 1976/231) bu sefer de aynı fıkraya dayanarak reddedilmiştir; bu kez hem Genelkurmay Başkanlığı hem de Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "Kabul" diye şerh düşmüşlerdir.

Yine 10. fıkraya göre *Hekimoğlu* (Kemal Dağlar, Senaryo, 1976/255) adlı eser reddedilmiş, dosyadaki karar suretinde buna ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 6. fıkraya göre de reddedilmesini istemiş (defterde sadece 10. fıkra) buna karşın diğer üyeler şöyle şerhler düşmüştür: Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Türkiye ve Türklük aleyhine ait görüntülere yer vermemek", "Tarihi olayları tahrif etmemek şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi söz konusu defterde sadece "Kabul", ancak dosyadaki diğer belgelerde Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ile aynı şerhi yazmıştır. Daha sonra aynı eser başka bir adla tekrar kurula gelmiştir. Bu sefer *Göktürk* (Halil Ateş, Senaryo, 1976/282) adıyla gelen eserin "Bu haliyle de filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre, sakıncalı olduğuna oy çokluğu ile karar verilmiştir". Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri aynı şerhi düşmüştür: "Türkiye ve Türklük aleyhine ait görüntülere yer vermemek ve tarihi olayları tahrif etmemek şartıyla kabul"; Millî Eğitim Bakanlığı üyesi ise "7/6, 10" yazmıştır.

7. maddenin 10. fıkrasına göre reddedilen senaryolar arasında ise şunlar vardır: Oybirliği ile reddedilen nadir kararlardan biri *Kılıçaslan'ın İntikamı* veya *Aslan Bey* (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1976/185) adlı eserdir. *Kara Şahin* (İbrahim Başkan, Senaryo, 1976/187) 10. fıkraya dayanarak reddedilirken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin düştüğü şerh "Tarihi gerçeklere uymak şartı ile" şeklindedir. *Vatan Kurtaran Aslan* (Zafer Par, Senaryo, 1976/233) 10. fıkraya göre sakıncalı bulunurken şerh olarak Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "şartlı kabul", Genelkurmay Başkanlığı başkanlığından gelen üye ise "Tarihi gerçeklere bağlantı yapılmamak", "Umumi ahlaka aykırı görüntülere yer verilmemek kaydı ile kabul" diye yazmıştır. *Tütünün Rüya Caddesi* (Avusturya TV, Senaryo, 1976/242) de aynı şekilde sakıncalı bulunmuş Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "Kabul" yazarak şerh düşmüştür.

10. fıkraya göre reddedilen, bahsedeceğimiz son karar *Suhrawardi'nin Hayatı* (Senaryo, 1976/487) adlı senaryo için yazılmıştır. Kararda şunlar belirtilmektedir: "Dışişleri Bakanlığı'nın 24.11.1976 tarihli ve ENGM/ENTD Gn. Md. 110-540-1460 sayılı yazıları ekinde gönderilen ve İran Millî Radyo ve Televizyonuna mensup Muhammed Sadrzade'nin 'İranlı filozof Shihab Al-Din Yahya Suhrawardi'nin hayatı' adlı takriben 60 dakika süreli filmin, Diyarbakır-Konya ve Nemrut Dağı havalisinde 7 dakika süreli senaryo bölümü; 24.11.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafın-

dan tetkik edilmiş olup; Merkez Film Kontrol Komisyonuna, senaryo olarak gönderilen belgeden, çekimin konusu hakkında tam ve açık bir kanaat istihsal edilemediğinden ve Türkiye aleyhinde olabilecek konuları da işlemesi muhtemel olduğundan, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre, senaryonun filme alınmasının sakıncalı olduğuna, oyçokluğu ile karar verilmiştir". Bu karara Emniyet'ten gelen temsilci "Emniyet Genel Müdürlüğü'nün konu hakkındaki görüşü alınmak üzere, senaryonun oylanmasının tehiri reyindeyim", Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci ise kendi tarafından bakarak "Turizm Bakanlığının konu hakkındaki görüşü alınmak üzere, senaryonun oylanmasının tehiri reyindeyim" diye şerh düşmüştür.

Nizamname'nin 7. maddesinin 5 ve 8. fıkralarına göre *Olur mu Dersiniz* (Enis Fosforoğlu, Levent Kırca, Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/161) adlı eser reddedilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı "Sosyo-ekonomik tepkilere ait görüntü ve diyalogların, kanuni sınırlar içinde işlenmek kaydı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi de "Kabul" yazarak şerh düşmüşlerdir). *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 6. fıkralarına göre *Kadının Fendi Erkeği Yendi* (Fedai Öztürk, Senaryo, 1976/159, [Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]) ve *Kardeşler-Üç Ayrı Dünya* (Fikret Uçak- K. Yüksel, Senaryo, 1976/295, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]) adlı eserler sakıncalı bulunmuştur. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 6. fıkralarına dayanarak reddedilen *Kadının Fendi Erkeği Yendi*'nin (Fedai Öztürk, Senaryo, 1976/159, [Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]) serüveni de uzundur. Daha sonra tekrar komisyonca incelenmiş, bu kez 8. fıkraya dayanarak *Kadının Fendi Erkeği Yendi-Babanın Kızı* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/490) sakıncalı bulunur; bunu aynı zamanda Başkan olan İçişleri Bakanlığı temsilcisi yeterli bulmaz, bir de 6. fıkraya göre reddedilmesini ister. Buna karşın karara şerh düşen iki diğer üye (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü) senaryonun kabul edilmesini "Kabul" yazarak istemişlerdir. Eser bu sefer de *Macide-Babanın Kızı* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1977/41) adıyla gelir; geçmiş süreci hatırlatılır metinde. Bu kez de *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkralarına dayanarak reddedilir. Bu karara Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri Kabul yazarak, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise 7/8 yazarak (dolayısıyla 6. fıkraya katılmayarak) şerh düşmüştür. Dolayısıyla aynı eser farklı isimlerle önce 5-6, sonra 8 ve sonra da 6-8'e dayanarak reddedilmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. ve 8. fıkralarına dayanarak çok sayıda senaryo reddedilmiştir: *Beklenen Saadet* (Yüksel Gözen, Senaryo, 1976/278, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Gözyaşlarım* (Gülçin Özen, Senaryo, 1976/284, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Hayat Hoştur Gerisi Boştur* (Nejat Uygur, Senaryo, 1976/288, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kader Çıkmazı* (Mehmet Aslan, Senaryo, 1976/347, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]); *Beterin Beteri Var* (Safa Önal, Senaryo, 1976/387, [İçişleri Bakanlığı temsilcisi 7/6, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Büyük Öfke* (Naki Yurter, Senaryo, 1976/472, [Genelkurmay Başkanlığı ve

Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Şantaj* (Zafer Göncü, Senaryo, 1976/495, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Hepimiz Kardeşiz* (Yavuz Işıklar, Senaryo, 1977/12, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Emniyet ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret]); *24 Ayardayım* (Ziya Doğanalp, Senaryo, 1977/33, [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı ile Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]). *Sevdalılar* (Engin Temizer, Senaryo, 1976/211) adlı senaryo sakıncalı bulunmuş, karar oyçokluğu ile alınmış; İçişleri Bakanlığı temsilcisi ve Emniyet Genel Müdürlüğünden gelen temsilcisi ek olarak 9. fıkraya göre de şerh yazmış, buna karşın Basın Yayın Genel Müdürlüğünden gelen temsilci "Kabul" etmiştir. *Mahallede Şenlik Var* (Alpay İzer, Senaryo, 1976/349) aynı şekilde reddedilmiş, Genelkurmay Başkanlığı üyesi kabul ederken Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi Ret yazmış, Emniyet temsilcisi ise "Ali, İhsan ve Özdemir'in Hulusi Bey'in evine girip parayı çalma sahnesinin çıkarılması", "Genel ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi şartı ile" diye karşı görüşünü yazmıştır. *Akdeniz Kartalı* (Recep Filizer, Senaryo, 1976/479) da 6 ve 8. fıkralara göre reddedilen bir senaryodur. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Görüntü ve diyalogları ile Türkiye aleyhinde herhangi bir konu işlenmemek", "Zabıtayı daha etken göstermek kaydı ile kabul" derken Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi Kabul yazmıştır.

Bir Zamanlar Deli Gibi Sevdim (Şevki Tosunoğlu, Senaryo, 1976/343, [İçişleri Bakanlığı, 7/6-8-9; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]) adlı senaryo 6. ve 8. fıkralara göre reddedilmiş; ancak tekrar komisyona gelmiştir. *Bir Zamanlar Deli Gibi Sevdim* (Şevki Tosunoğlu, Senaryo, 1976/454) bu kez de aynı fıkralara dayanarak sakıncalı bulunmuş, "Ayrıca ilaveten İçişleri Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmiştir". Bu kararda da bir önceki kararda yer alan temsilciler ve şerhler aynı şekilde yazılmıştır. *Fadik* (Recep Filizer, Senaryo, 1976/484) adlı eser 6 ve 8. fıkralara göre reddedilmiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Kabul derken Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "Aile bağlarını zedeleyici unsurlara yer verilmemesi şartı ile kabul" yazmıştır. *Fadik* (Recep Filizer, Senaryo, 1977/37) daha sonra komisyon önüne tekrar gelmiş, aynı fıkralara dayanarak reddedilmiş, aynı kişiler aynı şerhleri yazmıştır. *Her Şey Oğlum İçin* (Osman F. Seden, Senaryo, 1976/286, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]) adlı senaryo 6 ve 8. fıkralara göre reddedilmiş sonra tekrar komisyon önüne gelmiştir. *Her Şey Oğlum İçin* (Osman F. Seden, Senaryo, 1976/356) tekrar aynı fıkralara dayanarak reddedilir. Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri aynı şekilde senaryoyu kabul etmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6 ve 9. fıkralarına dayanarak reddedilen senaryolar: *Sevilmek Arzusu* (Semih Servidal, Senaryo, 1976/129, [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6, 8, 9; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]); *Havar* (Hüseyin Peyda, Senaryo, 1976/165, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]); *İnsanlar Yaşadıkça* (Emel Kalpakçı, Senaryo, 1976/177, [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/5, 6, 8, 9]); *Balayı* (Tunca Yönder,

Senaryo, 1976/219, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *İntikam Yemini* (Mehmet Aslan, Senaryo, 1976/256, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Çılgın Kardeşler* (Recep Filiz, Senaryo, 1977/25, [İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6-8 Ret; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Polisin daha etken gösterilmesi şartı ile kabul"]). *Kolla Kendini Bebek* (Yücel Uçanoğlu, Senaryo, 1976/113) adlı eser 6 ve 9. fıkralar gereğince reddedilmiş, "Ayrıca ilaveten, Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet genel Müdürlüğü temsilcileri *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmişler". Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Umumi ahlaka ve adaba aykırı olmamak" koşulunu yazmışlardır.

Hammal (İrfan Atasoy, Senaryo, 1976/203) adlı senaryo 6 ve 9. fıkralara göre reddedilirken Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 7/6-8 ret yazmıştır. İsmi değişerek *Yusuf* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1976/318) adıyla tekrar kurul önüne gelen senaryo yine aynı fıkralara dayanarak reddedilir. Bu kararda Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6-8 ret; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Tecavüz ve kızın gözlerinin çıkarılması ile ilgili görüntü ve seslerin çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh yazmıştır. *Hamal* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1976/371) adıyla tekrar gelmiş ve yine 6-9. fıkralara dayanarak reddedilmiştir. Bu kararda "Ayrıca ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmiştir", Genelkurmay Başkanlığı, Kabul yazarken Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Tecavüz ve kızın gözlerinin çıkarılması sahnelerinin çıkarılması şartı ile kabul" yazmıştır.

Şeref Yumruğu (Yücel Kiraz, Senaryo, 1976/229) adlı senaryo 6. ve 9. fıkralara göre reddedilirken Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Belirli bir kişiyi hedef almamak" şartını yazmışlar, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ayrıca "Maç üzerine bahse girme sahnelerinin çıkarılması"nı istemiştir. Bu senaryo 1976/332 sayılı kararla kabul edilmiştir, fakat yine şerh düşülmüştür: İçişleri ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri kabul ederken, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Müşterek bahis kısmının çıkartıldığı görüldüğünden kabul" kararı vermiş, Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri ise "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemesi şartıyla kabul" yazmıştır.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6 ve 10. fıkralara göre reddedilen senaryolardan biri *Zeynep Sultan*'dır (Zafer Par, Senaryo, 1976/440). Bu kararda "Ayrıca ilaveten İçişleri Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9. fıkralarına göre reddi yolunda rey beyan etmiştir"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Şartsız kabul"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Müstehcen söz ve sahneler ve kötü alışkanlıklara gençliği meyil ettirecek görüntülere yer verilmemesi şartı ile kabul" yazar. *Yemin* (Necdet Barlık, Senaryo, 1976/460) adlı senaryo da 6 ve 10'a göre reddedilir. Bu kararda "Ayrıca ilaveten Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 2-4. fıkralarına, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 8-9. fıkralarına göre reddi yolunda rey beyan etmişlerdir"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Veysel'in söylediği 'Bulgar Milleti bellidir' sözünün çıkarılması şartı ile kabul" yazmıştır. 6. ve 10. fıkralara

göre *Adalı Kız-Köpek Balıkları* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/336, [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]) çoğu karar gibi oyçokluğu ile sakıncalı bulunur. Komisyona tekrar gelir ve aynı fıkralara dayanarak reddedilir: *Adalı Kız-Köpek Balıkları* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/373). Bu karara düşülen iki şerh vardır. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kabul" derken ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şunları yazar: "Nobel ödülünün köpek balıklarını uzaklaştırma ve yok etme yönteminin bulunması nedeniyle verildiğinin belirtilmesi", "Ödüllerin canavarın, sahillerimizdeki son köpek balığı olduğunun belirtilmesi", "Son sahnede aynı körfezin köpek balıklarından temizlenmiş olarak gösterilmesi şartı ile kabul".

Nizamname'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilen *Şeker Ahmet*'in (Engin Temizer, Senaryo, 1976/214) sansür yolculuğu da uzundur. Bu kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Ş. Kabul" yazmıştır. Daha sonra *Çiçek Ahmet* (Mehmet Aslan, Senaryo, 1976/252) adıyla gelen senaryo için diğer senaryo ile birlikte adı anılarak aynı karar verilmiştir: "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9 fıkralarına göre filme alınmasının sakıncalı olduğuna 976/214 sayı ile karar verilen Engin Temizer'in yazdığı *Şeker Ahmet* adlı senaryo ile Umut Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Çiçek Ahmet* adlı senaryo 28.7.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup; *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9. fıkralarına göre filme alınmasının sakıncalı olduğuna; ekseriyetle karar verilmiştir". Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Zabıtayı etken göstermek" koşuluyla karşı görüşlerini yazmışlar. Daha sonra *Şimşek Ahmet* (Mehmet Aslan, Senaryo, 1976/350) komisyon önüne tekrar gelir. Karar şöyledir: "Evvelce 28.7.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9. fıkralarına göre sakıncalı olduğu 976/252 sayı ile karar verilen Mehmet Aslan'ın yazdığı Umut Film Kurumu'na ait, *Çiçek Ahmet* adlı senaryo, bu kez *Şimşek Ahmet* ismi ile Komisyonumuza intikal etmiş olup bu haliyle de filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8. fıkralarına göre filme alınmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6-8; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul yazmıştır.

Tantana Kardeşler (Recep Filiz, Senaryo, 1976/140, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]) oyçokluğu ile 8 ve 9. fıkralara da-

(*Tantana Kardeşler*, Yön.: Oksal Pekmezoğlu, 1976)

yanarak reddedilmiş, senarist değiştirilerek yeniden komisyon önüne gelen eser (*Tantana Kardeşler*, Yücel Kiraz, Senaryo, 1976/230) bir kez daha aynı fıkralara dayanarak sakıncalı bulunmuştur. Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri bir kez daha "Kabul" yazmışlardır. *Paçavra* (Sabah Duru, Senaryo, 1976/162, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]) 8 ve 9. fıkralara göre oyçokluğu ile reddedilince gerekli düzeltmeleri yaptığına dair dilekçe vererek tekrar komisyon önüne gelir. *Paçavra* (Sabah Duru, Senaryo, 1976/208) bir kez daha sakıncalı bulunur. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi sadece 9. fıkraya katılmış, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "paçavradan kurulu ordum var cümlesinin çıkarılması şartı ile kabul" yazarak şerh düşmüştür. *Günahkar/Paçavra* (Sabah ve Yılmaz Duru, 1976/264) adlı eser aynı yıl içinde oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Süpriz Hayat (Recep Yavuz, Senaryo, 1976/134) önce "senaryo *Nizamname* usullerine uygun olarak hazırlanmadığından usul yönünden" uygun bulunmamış ve oybirliğiyle reddedilmiş bir eserdir. *Süpriz Hayat* (Recep Yavuz, Senaryo, 1976/209) tekrar geldiğinde ve 8 ve 9. fıkralara göre yine sakıncalı bulunmuştur. Bu fıkralara ek olarak Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri bir de 7/5'e göre uygun olmadığını belirtmişler ama Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi de "Kabul" yazmıştır.

Kader Utansın (Hüseyin Turhan, Senaryo, 1976/138) adlı senaryonun "*Nizamnam*eye uygun olarak tanzim edilmediğinden usul yönünden" reddedilmesine oybirliği ile karar verilmiş; daha sonra *Kader Utansın* (Hüseyin Turhan, Senaryo, 1976/172) tekrar gelmiş ve bu sefer de 8 ve 9. fıkralara göre uygun bulunmamıştır. Bu kararda

(*Kader Utansın*, Yön.: Yücel Uçanoğlu, 1976)

İçişleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 6, 8, 9 Ret; Genelkurmay Başkanlığı, 7/8 Ret, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Kader Utansın* (Sami Akbulut, 1976/221) farklı bir senarist adıyla tekrar kurul önüne gelmiş, daha önce 172 sayı ile sakıncalı bulunduğu hatırlatılmış ama bu toplantıda oyçokluğu ile kabul edilmiştir; bu karara Millî Eğitim Bakanlığı üyesi şerh düşmüştür: 7/6, 8, 9. Genelkurmay Başkanlığı üyesi özellikle belirterek "Yeni senaryo evvelce mevcut sakıncaları giderdiğinden kabul" yazmıştır.

Önce *İnsanlar Yaşadıkça* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/178, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Müstehcen ve umumi ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi şartı ile" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilir. Sonra *Sevdalılar* (Erdoğan Tünaş, Senaryo,

1976/241) komisyon önüne gelir. Bu kararda hem *İnsanlar Yaşadıkça* hem de *Sevdalılar*'ın komisyonca incelendiği ve yine 8 ve 9'a göre sakıncalı bulunduğu belirtilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Kabul" yazmıştır. *Sevdalılar* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/309) tekrar komisyonca incelenmiş, bir kez daha Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcilerinin "Kabul"üne rağmen 8 ve 9. fıkralar gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. Senaryo 1976/360 sayı ile kabul edilmiş, İçişleri Bakanlığı temsilcisi 7/8-9, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Müstehcen sahnelere yer vermemek şartı ile kabul" diyerek şerh yazmıştır.

Evlatlık (Samim Utku, Senaryo, 1976/175) adlı eser 8 ve 9. fıkralara göre reddedilirken "Ayrıca ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmiştir". *Evlat* (Engin Temizer, Senaryo, 1976/201) adlı senaryo da aynı fıkralara göre reddedilmiş ama "Ayrıca ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmiştir". *Gurbetçiler Dönüyor* (Mehmet Alemdar, Senaryo, 1976/202) aynı fıkralara göre reddedilirken Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şerh olarak "Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından sakıncalı söz ve sahnelere yer verilmemesi, zabıtanın faal gösterilmesi ve cürüm işlemeye tahrik edici söz ve sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul" yazar. *Ölüm Sevince Güzel-Yaşamak Güzel Şey* (Safa Önal, Senaryo, 1976/258) adlı eser 8 ve 9. fıkralara göre reddedilirken "Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre, reddi yolunda rey beyan etmiştir". Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi kabul etmiş, Genelkurmay Başkanlığı üyesi ise "Kan davasını teşvik etmemek kaydı ile kabul" diye şerh düşmüştür.

Nizamname'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına dayanılarak reddedilen senaryolar ise şunlardır: *Karanlık Yollar* (Sevda Tolga, Senaryo, 1976/158, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Müstehcen görüntü ve sözlere yer verilmemesi şartı ile kabul"]); *Sevda-Zeynebim* (Memduh Ün, Senaryo, 1976/184, [8 ve 9'a ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Silahların Gölgesinde* (Yavuz Işıklar, Senaryo, 1976/212, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi sadece 9. fıkraya katılır; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]); *Kurtlar* (Mehmet Aslan, Senaryo, 1976/223, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "El kesme sahnesi çıkarılmak şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Şartlı kabul - El kesme sahnesinin çıkarılması şartı ile"]); *Kolombo Şakir* (Alpay İzer, Senaryo, 1976/236, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kanunun Kuvveti* (İsmail Çankaya, Senaryo, 1976/294, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kader Böyle İdi* (Naki Yurter, Senaryo, 1976/446, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Doktorun hata yaptığı sahnenin çıkartılması şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Polisin etken gösterilmesi şartı ile kabul"]); *Sürücü* (*Nefes Nefese*) (Fikret Uçak, Senaryo, 1976/448, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]); *Anadolu Kızı* (Muhsin Rodop, Senaryo, 1977/2, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8]);

Kör (Yıldırım Yanılmaz, Senaryo, 1977/14, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Ölüler Çiçek Yollamaz* (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1977/16, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Söyleyin Anama Ağlamasın* (Hüseyin Peyda, Senaryo, 1977/31, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul, İçişleri Bakanlığı temsilcisi ek olarak 7/6'ya göre de Ret]); *Amansız Takip* (Yavuz Örtülü, Senaryo, 1977/62, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Polis Cemil'in 'dava uğrunda yaptığını' anlatan konuşması ve Suzan'ın 'hangi dava' diye verdiği cevabın çıkarılması şartı ile kabul"]); *Evlenmeye Vakit Yok* (Ercan Yazgan, Senaryo, 1977/66, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul]).

Nizamname'nin 7. maddesinin 2, 7 ve 10. fıkralarına göre *Konstantinopl* (Jacques Dupont, Senaryo, 1976/71) adlı eser sakıncalı bulunmuştur. Bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, "7/1 (Eski Bizans devleti)-2-4-7-10", Genelkurmay Başkanlığı, "7/10", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "şartlı kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, "7/1-2-4-7-10" şeklinde şerhler düşülmüş, 2. ve 4. fıkralara göre ret görüşü azınlıkta kalmış ve tam olarak İçişleri Bakanlığı temsilcisi olan Başkan'ın görüşü (7/2, 7, 10) oyçokluğu ile karar altına alınmıştır.

Nizamname'nin 7. maddesinin 5, 8 ve 9. fıkralarına atıf yaparak reddedilen eserlerden biri *Kanundan Kaçılmaz-Amansız Takip*'tir (1976/157, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcsi "Zabıtayı olumsuz ilişkiler içinde göstermemek ve küçük düşürmemek kaydı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "7/8,9 red" yazmış]). Bu fıkralara (5, 8, 9) dayanarak aynı senaryoya iki farklı zamanda ret verilmiştir: *Nereye Arkadaş-Kanundan Kaçılmaz* (Çetin İzzet Özkaya, Senaryo, 1976/225, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul] ve *Nereye Arkadaş-Kanundan Kaçılmaz* (Çetin İzzet Özkaya, Senaryo, 1976/375, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]). Şerhler de aynı üyelerden gelmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 5, 8 ve 9. fıkralarına atıf yaparak reddedilen bir eserin sansür yolculuğu da uzun sürmüştür: Önce *Kördüğüm* (Umur Bugay, Senaryo, 1976/144, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]) adıyla gelen senaryo reddedilmiş, sonra *Tuzak* (Vecdi Benderli, Senaryo, 1976/216) adıyla yeniden gelmiştir; film kurumu aynı, senarist ve eser ismi farklıdır. *Kördüğüm* ile "konu itibariyle aynı olan" *Tuzak* 5, 8 ve 9. fıkralara göre reddedilmiştir. Bu kez Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "Kabul" yazmıştır. *Tuzak* (Ahmet Üstel, Erdoğan Tünaş, Umur Bugay, Senaryo, 1976/362) bir kez daha komisyonca incelenmiş, karar yine değişmemiş ve oyçokluğuyla sakıncalı bulunmuştur. Bu sefer hem Genelkurmay Başkanlığı hem de Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Kabul" yazarak şerh düşmüşlerdir. Ancak İçişleri Bakanlığı temsilcisi olan Başkan'ın tutumu daha katılaşmış, ek olarak bir de 6. fıkraya göre reddini savunmuştur.

6 ve 8. fıkralara dayanarak *Babanın Suçu* (Mehmet Aydın, Senaryo, 1976/338, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8]) adlı senaryo sakıncalı bulunurken "Ayrıca İçişleri Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 9. fıkrasına göre, reddi yolunda rey beyan et-

miştir". *Babanın Suçu* (Ahmet Aydın, Senaryo, 1976/400) daha sonra komisyona tekrar gelmiş, bu kez 6, 8 ve 9. fıkralara göre reddedilmiştir. Bu karara Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise 7/8 yazmıştır. *Oturak* (Oğuz Gözen, Senaryo, 1976/86) adlı senaryo da 6. fıkraya göre oyçokluğu ile, 8. fıkraya göre de oybirliğiyle sakıncalı bulunmuştur. Tüm üyeler 6 ve 8'e göre ret kararı verirken sadece Millî Eğitim Bakanlığı üyesi 8 ve 9. fıkraları işaret etmiştir.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına dayanarak reddedilen çok sayıda senaryo bulunmaktadır: *Vay Kurban* (Fikret Hakan, Senaryo, 1976/120, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "zabıtanın faal gösterilmesini" ister]); *Mikrop* (İrfan Atasoy, Senaryo, 1976/147, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Gır Gır Kardeşler* (Oral Bilger, Senaryo, 1976/155, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *İki Kafadar* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/205, [Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]); *Kasımpaşalı Kamil* (Okan Kunteroğlu, Senaryo, 1976/224, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Sevilmek Arzusu* (Filiz Gürdal, Senaryo, 1976/307, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Vurguncular* (Nuran Eşici, Senaryo, 1976/316, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Can ile Canan* (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/324, [Genelkurmay Başkanlığı, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Silahlı soygun yapan çete elemanlarının tümünün yakalandığının gösterilmesi", "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla kabul"]); *İnsanlık Suçu* (Engin Temizer, Senaryo, 1976/345, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Kavga* (Necdet Barlık, Senaryo, 1976/348, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "olayların Kore ile bağlantısı yapılmamak şartı ile kabul"]); *Çığlık-Gönül Fırtınası* (Burhan Bolan, Senaryo, 1976/401, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Şartsız kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Müstehcen söz ve sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul"]); *Kanun Pençesi-Kanun Kaçakları* (Turan Yeneroğlu, Senaryo, 1976/419, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]); *Şafakta Öleceksin* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/496, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Ecele Köprü* (Zerrin Yüce, Senaryo, 1977/9, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret]); *Savulun Kazımlar Geliyor* (Aşkın Ünal, Senaryo, 1977/20, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Sonsuzlar* (Ahmet Ündağ, Senaryo, 1977/21, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Ölesiye Sevmek* (Safa Önal, Senaryo, 1977/44, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Listedeki On Kişi* (Ferudun Öner, Senaryo, 1977/55, [Genelkurmay Başkanlığı, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Polis Vazife ve Salahiyetlerine ait hükümler ile görevin ifasında gerekli hassasiyetin gösterilmesi şartı ile kabul"]); *Nefret* (Nurettin İrişen, Senaryo, 1977/56, [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, "7/8, 9" ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kiralık katil müessesesi işlenmemek kaydı ile kabul"]).

Bozuk Düzen (Aykut Düz, Senaryo, 1976/197) adlı senaryo *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 6. fıkraya aykırı olmamak koşuluyla kabul etmiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Ahlaka ve adaba aykırı olmamak, polis faal gösterilmeli" demiş ve Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "7/8-9'a göre ret" yazmıştır. *Akşam Güneşi* (Temel Gürsu, Senaryo, 1976/452) adlı senaryo 6, 8 ve 9'a göre reddedilmiş; Genelkurmay Başkanlığı üyesi "Kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi ise "Ali 'Bu eczanede bir reçete yaptırdım az daha ölüyordum' sözünün çıkarılması" ve "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartları ile kabul" diye şerh yazmıştır. *Ağlamak Ayıp Değil* (Bülent Oran, Senaryo, 1976/453) adlı senaryo 6, 8 ve 9. fıkraya göre sakıncalı bulunurken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kabul" yazmış; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Doğan'ın İran Şahı ile el sıkıştığını gösteren fotoğrafın (dergideki) çıkarılması şartı ile" ve "Senaryonun her iki sonucu da uygundur" diye karşı görüşünü dile getirmiştir. *Cani* (Guido Zurli, Senaryo, 1976/444) de aynı fıkralara dayanarak reddedilirken "Ayrıca ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmiştir". Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/8-9; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Cani'nin Barbara'yı tüfeğinin namlusu ile tahrik ettiği sahnenin" ve "komiserin esrar plakasını yakalama sahnelerinin çıkarılması şartı ile kabul" yazmışlardır. *Hekimoğlu* (Recep Filizeroğlu, Senaryo, 1976/445) adlı senaryo da 6, 8, ve 9'a dayanarak reddedilmiş, bu kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul; Genelkurmay Başkanlığı, "Ünyeliler ile Çaltı altı köyü gibi coğrafi terimlerin kaldırılması şartı ile kabul" şerhi yazmıştır. *Hekimoğlu* (Recep Filiz, Senaryo, 1977/51, [Genelkurmay Başkanlığı üyesi ek olarak 8. fıkrayı yazar]) adlı eser daha sonra 6. fıkraya göre yine reddedilecektir.

Seni Sevmekle Suçluyum (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1976/393) da 6, 8 ve 9'a göre reddedilir. Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Kabul" yazarken "Ayrıca ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmiştir". Eser tekrar gelir. *Seni Sevmekle Suçluyum* (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1977/30) için bir kez daha aynı karar verilir. "Ayrıca, ilaveten Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre reddi yolunda rey beyan etmişlerdir"; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri bir kez daha "Kabul" yazmıştır, bu kez farklı olarak İçişleri Bakanlığı, "7/6, 8 Ret" yazmış ve 9. fıkraya katılmamıştır. *Son Koz* (Ahmet Ündağ, Senaryo, 1977/22, [Genelkurmay Başkanlığı, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Tecavüz sahnesinin çıkarılması şartı ile kabul"]) da *Nizamname*'nin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre reddedilmiş sonra tekrar komisyona gelmiştir, senaryo yazarının adının farklı olduğu eser, aynı fıkralara dayanılarak yine reddedilmiştir (*Son Koz*, Nihat Ecer, Senaryo, 1977/71). Bu sefer şerh olarak Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Tecavüz sahnesinin çıkarıldığı görüldüğünden bu haliyle kabul" yazmıştır.

Kanunsuz Sokak (Senaryo, 1977/29) adlı senaryo için şu karar verilmiştir: "Evvelce 8.12.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülerek 976/481 [491] sayı ile ara kararı verilen Bizim Film Kurumu'na ait Ahmet Karatop'un yazdığı *Ka-*

nunsuz Sokak adlı senaryo sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle 19.1.1977 tarihinde tekrar tetkiki neticesinde, daha evvel verilen ara kararında belirtilen: 1) Zabıtanın ve kullandığı vasıtaların mevzuata uygun ve devlet otoritesini ortaya koyucu nitelikte olması, 2) Beyaz kadın ticaretinin mahsurlu taraflarının sosyal yönleriyle ortaya konması, bunu yapanların devlet otoritesi karşısında ezilmesi, 3) Mücadele sırasında sadizmi tahrik eden görüntülere yer verilmemesi, 4) Filme öğretici unsurun hakim olması, 5) Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesine dair yerine getirilmeyen şartla ilgili kısımların filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre sakıncalı olduğuna, ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda İçişleri, Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri gerekçe olarak, "8.12.1976 tarihli ara kararda belirtilen şartların tamamı yerine getirmediğinden 7/6, 8, 9 Ret" yazmışlardır. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Polis Behçet'in kaba kuvvete başvurma sahnelerinin nefsi müdafaası şartına bağlı kalması kaydıyla kabul" yazarak şerh düşmüştür. Söz konusu kararın içinde geçen 1976/481 sayı numarasında başka bir senaryo yer almaktadır, doğrusu 1976/491 olacaktır. senaryoyaya ilişkin 491 sayılı karar bir "şartlı kabul" kararıdır.

Nizamname'nin 7. maddesinin 2, 6, 8 ve10. fıkralarına dayanarak *Kurtlar Geliyor* (Yavuz Işıklar, Senaryo, 1977/53) reddedilmiş, karara şu şekilde şerhler düşülmüştür; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, Kabul; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/2-10 Ret. (Bu sefer Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi tüm ret gerekçelerine ve ilgili fıkralara katılmıştır).

Çok sayıda senaryo *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8 ve 9. fıkralarına dayanarak reddedilmiştir: *Şok* (Müjdat Saylav, Senaryo, 1977/42, [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/8, 9 Ret]); *Çamurlu Çiçek* (Vural Pakel, Senaryo, 1976/108, [Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6,8,9 Ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/5, 8, 9 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Kişinin işlediği suçun bütün zabıta'ya mal edilmemesi kaydı ile kabul"]); *İdam* (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/156, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Bir bütün olarak yargı mekanizmasının küçük düşürülmemesi" koşuluyla kabul etmişler]); *Kara Şeytanlar* (Mehmet Arslan, Senaryo, 1976/299, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Zabıtayı etken göstermek şartı ile kabul"]); *Acı Gerçek* (Engin Temizer, Senaryo, 1976/385, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]); *Bir Öğretmen* (Ali Çelik, Senaryo, 1976/386, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Geçit resminden sonra iki öğrenci grubu arasında çıkan çatışma ve yaralanma olaylarının tümünün çıkarılması" ve "Herhangi bir ideolojiye özendirici veya karşıt mahiyetindeki söz, döviz, afiş ve sloganlara yer verilmemesi şartı ile kabul"]). *Parasız Milyoner-Küfelik* (Sadri Kuşlar, Senaryo, 1976/392) adlı senaryo da 5, 6, 8 ve 9. fıkralara göre reddedilmiş; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi kabul yazmış ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi çeşitli sayfalarda geçen "Gebeler: 'Kim koyduysa o baksın kim çıkaracak bu çocuğu garnımdan gayrı' sözünün", "Kavgacının söylediği: 'Hıyartolar' sözünün", "Veli'nin: 'Bırak şu godoşu' sözünün", "Hizmetçi kız ile Nail'in konuşmalarının tümünün" ve "Gebe

kız: 'O nasıl kodusa öyle çıkarmış' söz ve sahnelerinin çıkarılması şartı ile kabul" yazmıştır. *Bulunmaz Uşak* (Safa Önal, Senaryo, 1976/451) adlı senaryonun kararında ise şunlar yazılmıştır: "11.10.1976 günlü dilekçesinde bahse konu *Bulunmaz Uşak* adlı Senaryo, 20.10.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu'na sunuldu. Aynı senaryo için 31.8.1976 gün ve 976/199 sayılı karar bulunduğundan inceleme talebi komisyon tarafından reddedildi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul].

Şartlı Kabul Kararları

Sev Doya Doya (Aykut Düz, Senaryo, 1976/68) adlı senaryonun "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına aykırı düşmemek kaydı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda da diğer tüm üyeler şartlı kabul ya da *Nizamname*'nin 7. madesinin 6. fıkrasına aykırı olmasın diye not düşerken sadece Emniyet temsilcisi senaryonun 6. fıkraya göre reddedilmesini istemiştir. Filmcilere/senaristlere *Nizamname*'nin çeşitli fıkralarına dikkat edilmesini öneren ya da uyaran karar sayısı bu defterde çok azdır, zaten senaryoların büyük bir çoğunluğu reddedilmiş ya da şartlı kabul edilmiştir [Şartlı kabul kararları ele alınırken birçok kararda olduğu gibi herkes imza kısmında verdiği kararı yazmış ya da şerh düşmüştür; ancak kararla uyumlu olan görüşler burada tekrar etmeyip, farklı görüş içeren, bir diğer deyişle şerh anlamına gelen ifadeler aktarılmıştır].

Genel Ahlak

Senaryo Karar Defteri 1976-1977'de umumî terbiye ve ahlâkı ilgilendiren çok sayıda şartlı kabul kararı vardır. Kararlarda çoğu zaman düşülen şerhler de aktarılmıştır, aynı senaryo birçok farklı başlık altında yer aldığı için bazen şerhler de tekrarlanmış, bazen de bir başlık altındaki gerekçede şerh yer alırken, daha önce söz edilmişse bir diğerinde yer almamıştır.

Eksik Etek (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/70) adlı senaryo için nadiren herkes aynı kararda buluşmuştur: "Aile müessesesinin kutsiyetini rencide edici sahne ve diyaloglara yer verilmemesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir". *Gulyabani*'de (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/64) "Zamanın yaşantısının dışına çıkmamak ve aile müessesesini rencide edici görüntülere yer verilmeme[si]"; *Peki Öyle Olsun*'da (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/93) "Umumi ahlaka ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi" [İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6]; *Çürüme*'de (Selim İleri, Senaryo, 1976/96) "Umumi ahlak ve adaba aykırı görüntülere" yer verilmemesi; *İsterik*'de (Bülent Konal, Senaryo, 1976/112) "umumi ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmeme[si]" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6 Ret]; senaryonun adı daha sonra *Sütübozuk* olarak değişmiştir, 1976/382]; *Kader Bu*'da (Semih Servidal, Senaryo, 1976/126) "Umumi ahlaka aykırı olmama[sı]"; *Merhaba*'da (Enver Özer, Senaryo, 1976/132) "Mevcut rejim ve ahlak anlayışına aykırı düşecek söz ve görüntülere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Deli Gibi Sevdim*'de (Bülent Oran-Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/141) "Umumi ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi"; *İşler Karıştı*'da (Emel Kalpakçı, Senaryo, 1976/195) "genel ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer vermeme[si]" [Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul]; *Aile Şerefi* (Sadık

Şendil, Senaryo, 1976/217) için "Toplumumuzun aile müessesesini rencide etmeme[si]" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret]; *Bülbül Ailesi* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/262) "Umumî terbiye ve ahlâka aykırı sahne ve diyalogların" çıkarılması; *Gel Barışalım* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/265) için "Aile hayatına kötü örnek teşkil eden, karı koca ilişkilerini ve aile fertleri arasındaki münasebetleri rencide eden görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi"; *Ne Çıkarsa Bahtına*'da (Hadi Çaman, Senaryo, 1976/270, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi,7/6 Ret]) "umumi ahlak ve adabına aykırı düşecek görüntü ve diyaloglara yer vermemek"; *Sarhoş*'ta (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/272) "Ekrem'in küçük kızını evlatlık bıraktığı" sahnenin çıkarılması [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Cezanı Çekeceksin*'de (Yavuz Örtülü, Senaryo, 1976/325) "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemesi"; *Devlerin Aşkı* (Bülent Oran, Senaryo, 1976/328) için "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmeme[si]" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Bu Hayat Böyle Geçer*'de (Burhan Bolan, Senaryo, 1976/339) "Genel ahlak ve adaba aykırı olmama[sı]"; *Çocuk Sevgilim*'de (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/342) "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemesi"; *Hayata Dönüş*'te (Yücel Kiraz, Senaryo, 1976/344) "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemesi" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Tosun Paşa* (Yavuz Turgul, Senaryo, 1976/363) için "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere" yer verilmemesi [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/10, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Aşka Giden Yol* (Vural Pakel, Naile Mansur, Senaryo, 1976/429) için "Aile müessesesinin, umumi ahlak ve adaba aykırı düşecek görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Babanın Suçu*'nda (Mehmet Aydın, Senaryo, 1976/431, [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi7/8]) "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer vermemek"; *Sayılı Günler*'de (Erdoğan Gözen, Senaryo, 1976/436) "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı, 7/8 Ret]; *Ah Dede Vah Dede* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1976/462) için "Aile müessesini rencide edebilecek görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, Kabul] şart olarak ileri sürülür.

Çok benzer ifadeler birçok senaryo kararında yer almaktadır: *Yasak Macera "Şok"*da (Çetin İzzet Özkaya, Senaryo, 1976/76) "Umumi ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemesi" [Millî Eğitim Bakanlığı üyesi, 7/6 Ret]; *Vur Patlasın Çal Oynasın*'da (Recep Filiz, Senaryo, 1976/100) "Umumi ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi" [İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6 Ret]; *İki Kızgın Adam*'da (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/103) "genel ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmeme[si]; *Şeytan Diyor Ki*'de (Sadık Şendil, Senaryo,1976/117) "umumi ahlaka aykırı olmama[sı]" [Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, Kabul]; *Utanmaz Adam*'da (Feridun Kete, Senaryo, 1976/118) "genel ahlak ve adaba aykırı

sahnelere yer verilmemesi"; *Avanak*'ta (İhsan Yüce, Senaryo, 1976/151) "Aile müessesesini rencide etmeme[si]" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret]; *Kan ve Gül-Albümdeki Resimler*'de (Arda Uskan, Senaryo, 1976/167) "umumi ahlaka ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Ne Haber*'de (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1976/169) "Aile müessesesini rencide eden ve toplumun ahlak anlayışına aykırı düşen diyalog ve sahnelere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6-8-9 Ret]; *Kasro Kanco*'da (Hüseyin Peyda, Senaryo, 1976/190) "Umumi ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmeme[si] [Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9 Ret]; *Unutamam Seni*'de (Serdar Sezigen, Senaryo, 1976/196) "Genel ahlak ve adaba aykırı olmama[sı]"; *Gurbetçiler Dönüyor*'da (Mehmet Alemdar, Senaryo, 1976/263) "Umumî terbiye ve ahlâka aykırı sahne ve diyalogların" çıkarılması; *Kolombo Şakir*'de (Alpay İzer, Senaryo, 1976/268) "Umumî terbiye ve ahlâka aykırı sahne ve diyalogların" çıkarılması; *Tantana Kardeşler*'de (Recep Filiz, Senaryo, 1976/313) "Umumî terbiye ve ahlâka aykırı sahne ve diyalogların" çıkarılması; *Arkadaş Dedik Bağrımıza Bastık*'ta (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/353) "Genel ahlak ve adaba aykırı olmamalı" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Aşkın Yaşı Yoktur*'da (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/366) "Umumi ahlak ve adaba aykırı olmama[sı]" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6]; *Sen ve Ben*'de (Nail Denktaş, Senaryo, 1976/376) "Genel ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6]; *Sürgün*'de (Cengiz Batuhan, Senaryo, 1976/377) "Genel ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi"; *Yalnız İkimiz İçin*'de (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/379) "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer vermeme[si]" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6]; *Hamza Dalsın Osman Çalsın*'da (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/433) "Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız kabul; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, Senaryo isminin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine]; *Şoför*'de (Orhan Aksoy, Suphi Tekniker, Senaryo, 1976/437) "Genel ahlak ve adaba" aykırı olmaması [İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9, Genelkurmay Başkanlığı, Kabul]; *Tepedeki Ev*'de (Filiz Eroğlu, Senaryo, 1976/351) "Genel ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi" istenir.

Arzu (Arda Uskan, Senaryo, 1976/53) için "senaryoda belirtilen kan kardeşler arasındaki irtibatın Medeni Kanun'a örf ve âdete aykırı olarak çevrilmeme[si]"; *Delidir Ne Yapsa Yeridir* (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/403) için "Eğlenceyi teşvik eden, halkı çalışmaktan alıkoyan, lüks tüketim mekanizmasını tahrik eden sahnelerin" çıkarılması [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul] ve *Mahşer*'de (eser Peyami Safa, senarist Saltuk Akbulut, Senaryo, 1976/456) "Senaryoda iyi kötü iki aile tipi canlandırılmakta ve birbiriyle mukayese yapılmaktadır. Bu mukayese neticede

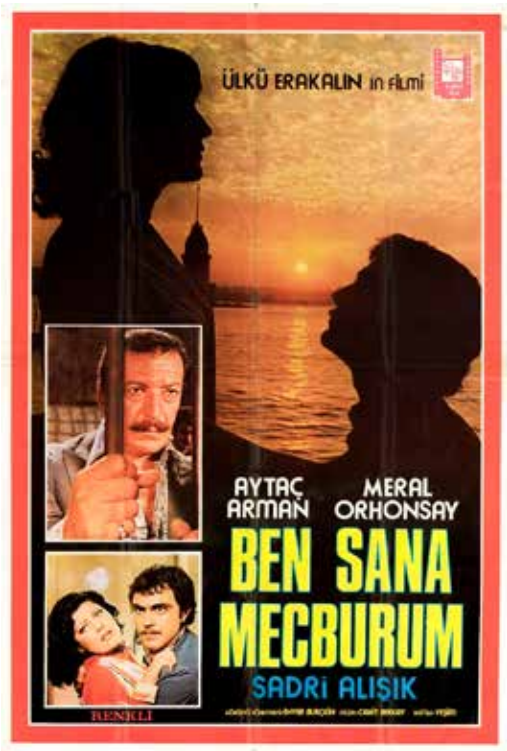

(*Ben Sana Mecburum*, Yön.: Ülkü Erakalın, 1976)

geleneklerimize aykırı bir aile tipinin ortaya çıkarılmaması" [başka şerhlerle birlikte Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7/2-4-6-10 Ret demiştir] istenmiştir. *Ben Sana Mecburum* (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/367) adlı senaryonun kararında "Evvelce, 25.8.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre sakıncalı olduğuna 976/340 sayı ile karar verilen, Ülkü Erakalın'ın yazdığı, Kardeş Film Kurumu'na ait *Ben Sana Mecburum* adlı senaryo, Komisyonumuzca tekrar tetkik edilmiş olup; umumi ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemesi, şartıyla filme alınmasının sakıncalı olmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" denir. Bu karar için Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul yazmıştır.

Bu kategoride değerlendirebileceğimiz bir karar da *İnsanları Seveceksin-Kavgasız Yaşayalım* (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1976/474) adlı senaryoya aittir. Senaryonun kararında "Ahmet'in sevdiği kız olan Sevim'i babasından kendisinin istememesi, istettirmesi" koşullar arasında sayılmıştır.

Bar, Gazino, Meyhane, İçki

Bu başlık altında gazino, bar, meyhane gibi sahnelere de çokça atıf yapılmıştır: *Boş Verdim Kalbimin İşine*'de (Işık Toraman, Senaryo, 1976/246) "Gazino hayatını, Türk toplumunun yaşadığı normal bir hayat kabul eden" sahnelere itiraz edilmiş; *Atmaca Ali*'de (Ahmet Ündağ, Senaryo, 1976/260) "Pavyon sahnelerinin çıkartılması" [İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6-8-9 Ret]; *Gel Barışalım*'da (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/265) "Bar, pavyonla ilgili sahnelere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret]; *Sarhoş*'ta (Sadık Şendil, Senaryo1976/272) "Bar, pavyon hayatını aksettiren sahnelerin çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Korkunç Şüphe*'de (Ali Pir, Senaryo, 1976/290) "Bar pavyon" sahnelerinin çıkarılması [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8]; *Kelebek-Gizli Hisler*'de (T. Fikret Uçak - K. Eryüksel, Senaryo, 1976/300) "Bar, pavyon sahnelerinin çıkartılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?* (*Fiyakanı Bozarım*) (Oral Bilger, Senaryo, 1976/306) için "Gazino sahnesinin çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, İsim değişikliği ile kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret]; *Cezanı Çekeceksin*'de (Yavuz Örtülü, Senaryo, 1976/325) "Bar, pavyon yaşantıları ihtiva eden görün-

tülere yer verilmemesi"; *Tepedeki Ev*'de (Filiz Eroğlu, Senaryo, 1976/351) "Canan'ın Kasım'la evlendikten sonra pavyon veya meyhane dışında çalıştırılması"; *Kaplan Pençesi*'nde (Senaryo, 1976/390) "Bar, pavyon, içki yaşantıları ile ilgili sahnelerin" çıkarılması; *Delidir Ne Yapsa Yeridir*'de (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/403) "Bar, pavyon, gazino, kumarhane gibi müesseseleri, ana gaye alan sahnelerin çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Kan Kardeşler*'de (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/447) "Gazino, bar, pavyon, kumar ve kadın, kaçakçılık gibi sahnelere ağırlık verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9] istenmiştir.

Korkunç Şüphe'de (Ali Pir, Senaryo, 1976/290) "Bar pavyon ve içki sahnelerinin çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8]; *Tepedeki Ev*'de (Filiz Eroğlu, Senaryo, 1976/351) "Canan'ın Kasım'la evlendikten sonra pavyon veya meyhane dışında çalıştırılması"; *Delidir Ne Yapsa Yeridir*'de (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/403) "Bar, pavyon, gazino, kumarhane gibi müesseseleri, ana gaye alan sahnelerin çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] şart olarak yazılmıştır. *Aşk Dediğin Laftır*'da (Kadir Kök, Senaryo, 1976/259) "Meyhane sahnesinin çıkartılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul]; *Aşkın Yaşı Yoktur*'da (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/366) "İçki ve kumar sahnelerine yer vermemek" ve *Enayiler Kralı*'nda (Sedat Akın, Senaryo, 1976/483) "Meyhanede geçen sahnelerin çıkarılması" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi bu koşul dışındaki koşullara katılmış] istenmiştir.

Müstehcenlik: Cinsiyetçi İfadeler

Defterdeki birçok kararda "müstehcen" olduğu belirtilen sahnelere yer verilmemesi istenmiştir. *Mağrur Sevgilim* (Kadri Yurdatap, Senaryo, 1976/421) için "Müstehcen söz ve sahnelere yer verilmemesi", [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi başka maddelere katılırken bu maddeye katılmamış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Arzu* (Arda Uskan, Senaryo, 1976/53) için "müstehcenliğe yer verilmemek şartı ile" [Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6]; *Sevişerek Öldüler* (Necil Ozon, Senaryo, 1976/59) için "müstehcen sahnelere yer verilmemesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6]; *Nerede Beleş Orda Yerleş* (İhsan Yüce, Senaryo, 1976/85) için "Müstehcen görüntülere yer verilmemesi"; *Cilalı İbo-Komiser Kolombo* (1976/95) için

(*Arzu*, Yön.: Temel Gürsu, 1976)

"müstehcenliğe kaçmamak" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Ne Umduk Ne Bulduk* (Erdoğan Tünaş – Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1976/99) "müstehcen sahnelere yer verilmemek" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, "*Nizamname*'nin 7. mad[desinin] 6. fıkrasına göre ret", Genelkurmay Başkanlığı, Kabul]; *Ah Şu Kadınlar* (Safa Önal, Senaryo, 1976/122) "müstehcen sahnelere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6 Ret]); *Avanak* (İhsan Yüce, Senaryo, 1976/151) için "Müstehcen görüntü ve diyaloglara yer verilmemek"; *Dehşet* (Kayahan Arıkan, Senaryo, 1976/153) için "Müstehcen görüntü ve sahnelere yer vermemek" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "zabıtayı küçük düşürmemek kaydı ile"]; *Yalan* (İlyas Aksu, Senaryo, 1976/164) için "Müstehcen görüntülere yer vermemek" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "zabıtayı küçük düşürmemek kaydı ile kabul", Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9 Ret]; *Eden Bulur* (Emel Kalpakçı, Senaryo, 1976/188) için "Müstehcen sahne ve diyaloglara yer verilmemesi"; *Halk Plajı* (Safa Önal, Senaryo, 1976/204) için "müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartı ile" [Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, Kabul]; *Bu Hayat Böyle Geçer*'de (Burhan Bolan, Senaryo, 1976/339) "müstehcen sahnelere yer vermemek", *Hababam Sınıfı Uyanıyor* (Senaryo, 1976/358) için "Müstehcen her türlü ima, söz ve bestelere yer verilmemesi şartı ile"; *Bu Adamdı* (Zerrin Yüce, Senaryo, 1976/443) için "Müstehcen sahnelere yer vermemek" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6]; *Kader Torbası* (Sevim Tosunoğlu, Senaryo, 1976/455) için "Açık görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" [Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6-8-9; Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, Kabul]; *Seven Unutmaz* (Erol Ergören, Senaryo, 1976/458) için "Müstehcen görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Cani* (Guido Zurli, Senaryo, 1977/7) için "Müstehcen sahnelere" yer vermemek [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9-10 Ret] gibi koşullar yazılır. *Kara Murat Şeyh Gaffara Karşı*'da (Rahmi Turan Muratoğlu, Senaryo, 1976/374) müstehcenliğe yer verilmemesi ve *Pazarları Severim-Tilki Payı*'nda (Mithat Atahan, Senaryo, 1976/494) "seks"e yer verilmemesi istenir. *İnsanları Seveceksin-Kavgasız Yaşayalım* (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1976/474) adlı senaryoda birçok başka koşulun yanı sıra "Ali ile Sevim arasındaki ilişkilerin müstehcenlik boyutlarına ulaşmaması" ve çift anlamlı olsa da "Leyla'nın zorla soyulmak istendiği sahnenin çıkarılması" istenir; bu senaryo için Emniyet temsilcisi 7/6'ya göre reddedilmesi gerektiğini düşünürken Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri başka koşullara katılmış olmakla birlikte müstehcenlikle ilgili bu koşulu yazmamışlardır.

Cinsel Saldırı

Cinsel saldırıya ve tecavüze ilişkin kararlarda geçen ifadeler şöyledir: *Türkiye'de Tatil ve Salome*'de (Muharrem Gürses, 1976/411) "Irza geçme sahnesi ile Türkiye'de tatil methiyesinin (sayfa 31-32) paralel ve aynı anda gösterilmemesi" istenir. Başka koşulların da yer aldığı bu kararda İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Şartsız Kabul", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi başka bir koşul hariç

senaryonun kabul edilmesini istemiştir. *Vur Mehmet Vur* (İbrahim Giray Giresunluoğlu, Senaryo, 1976/60) adlı senaryoda "kadınlara tecavüz sahnelerinin gösterilmemesi"; *24 Saat* (Cem Özer, 1976/317) adlı senaryoda "TIR şoförünün kıza tecavüzü ile ilgili sahnenin çıkartılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Tepedeki Ev* (Filiz Eroğlu, Senaryo, 1976/351) adlı senaryoda "tecavüz sahnesinin ses ve görüntü olarak tümünün ve diğer söz ve elle yapılan sarkıntılık sahnelerinin, çıkarılması" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi başka bir koşul hariç senaryonun kabul edilmesini istemiş] şart olarak yazılmıştır.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Her Gönülde Bir Aslan Yatar'da (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/370) "Açtı lağımlık ağzını" ve "Sizi piçler" sözünün ve "Sınıf içindeki laubali hareketlerin kaldırılması" talep edilmiştir. *Hamal*'da (İrfan Atasoy, Senaryo, 1976/434) geçen "bütün argo sözlerinin, genel ahlaka aykırı olmayacak şekilde çıkarılması" istenmiş, bu senaryo için İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6-9 Ret; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, şartsız kabul yazmıştır. *Parola Kartal* (Atak) (Fikret Uçak, Senaryo, 1976/435) için "Argo kelimelerin çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Ah Dede Vah Dede* (Nuri Akıncı, Senaryo, 1976/462) için "Argo konuşmaların kullanılmaması" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6 Ret; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul] şart koşulmuştur. *İnsanları Seveceksin-Kavgasız Yaşayalım*'da (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1976/474) başka koşullarla birlikte "Tunç'un söylediği 'O örümcek kafalı' cümlesinin ve argo küfür ve tabirlerinin çıkarılması" istenirken Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi diğer koşullara katılmadığını, sadece bu koşula katıldığını yazmıştır. Emniyet temsilcisine göre ise 7/6'ya göre reddedilmelidir.

Suç, Şiddet

Yasak Macera-Şok'ta (Çetin İzzet Özkaya, Senaryo, 1976/76) "senaryonun sonunda kadının cezalandırılmasının sarih olarak belirtilmesi" [Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi 7/6 Ret]; *Haydaro*'da (Kemal Aygün, Senaryo, 1976/111) "Cürüm işlemeğe tahrik edilmemesi" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/5 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Sosyal içeriği olduğundan ve toprak reformu yönünde bir uyanışı benimsediği anlaşıldığından kabul"]; *Kader Bu*'da (Semih Servidal, Senaryo, 1976/126) "Cürüm işlemeye tahrik etmemek"; *Mikrop*'ta (İrfan Atasoy, Senaryo, 1976/168) "kanunsuz işler yapan kişilerin mutlak cezalandırılması" [Genelkurmay Başkanlığı, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret]; *Kaybolan Saadet*'te (Serdar Sezigen, Senaryo, 1976/207) "zorbalığa yer verilmemesi"; *Bülbül Ailesi*'nde (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/262) "Cürüm işlemeye tahrik eden sahne ve diyalogların, senaryodan çıkartılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Evvelce reddine gerekçe teşkil eden unsurları giderdiğinden şartsız kabul"]; *Gurbetçiler Döniyor*'da (Mehmet Alemdar, Senaryo, 1976/263) "Cürüm işlemeye tahrik eden sahne ve diyalogların" çıkarılması ve "İntikam almak için vuruşmaya gittiklerine dair sahnelerin çıkartılması" [İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]; *Kolombo Şakir*'de (Alpay İzer, Senaryo, 1976/268) "Cürüm işlemeye tahrik eden sahne ve diyalogların, çıkarılması" [Genel-

kurmay Başkanlığı temsilcisi, "14.7.1976 tarihindeki karara uyarak kabul"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, "Değişikliklerin yeterli bulunmasından ötürü kabul"]; *Tantana Kardeşler*'de (Recep Filiz, Senaryo, 1976/313) "Cürüm işlemeye tahrik eden sahne ve diyalogların senaryodan çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8-9]; *Arkadaş Dedik Bağrımıza Bastık*'ta (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/353) "Hırsızlık yapılan sahneye yer vermemek" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Karpuzcu*'da (Ender Çakar, Senaryo, 1976/372) "İlhakı hak [ihkakı hak] sahnelerine yer verilmemesi (Örnek: Polat'ın Cabbar'ı vurması gibi)" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Doğru Yoldan Ayrılanlar*'da (Savaş Eşici, Senaryo, 1976/402) "Kanun dışı faaliyette bulunanların yakalanmaları ve mutlak ceza görmeleri hususunda zabıtaya etkinlik vermesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/8-9 Ret]; *Tuzak*'ta (Ahmet Üstel, Erdoğan Tünaş, Umur Bugay, Senaryo, 1976/412) "Belediye reisinin öldürülmesi yerine korkutmak düşüncesiyle yaralanması, yaralının tedavisinden sonra daha kuvvetli olarak mücadelesine devam etmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Acı Kader*'de (Cengiz Batuhan, Senaryo, 1976/416) "Kaçakçıların Devletten kuvvetli imiş gibi olduğunu gösteren sahnelerin (Örnek: 13. Sahne) çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Nereye Arkadaş-Kanundan Kaçılmaz*'da (Ç. İzzet Özkaya, Senaryo, 1976/424) "Kanunsuz tutum ve davranışları olan kişilerin yakalanması ve cezalandırılması" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 1-2-3-4-5, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8-9 ve diğer üyelerin tek tek maddelere ilişkin görüşleri]; *Hamal*'da (İrfan Atasoy, Senaryo, 1976/434) "Orhan'ın en ağır şekilde cezalandırıldığının, Orhan'ın kanunun öngördüğü bütün cezaları çektiğinin gösterilmesi veya söz ile anlatılması" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8]; *Akrep Yuvası*'nda (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/464) "kanun dışı faaliyetlerin sonunun hüsran olduğunun gösterilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/8-9 Ret; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Baba Zühtü*'de (Oğuz Gözen, Senaryo, 1977/24) "Talebenin patlayıcı madde ile uğraştığı sahnenin çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] talepler arasında yer alır.

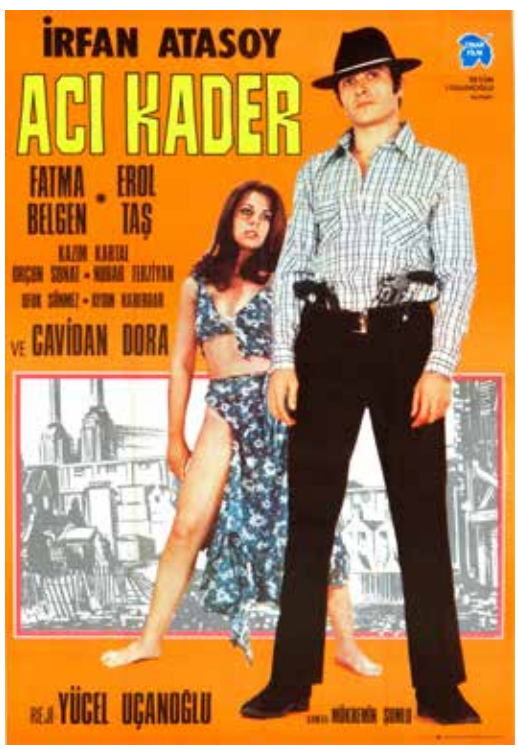

(*Acı Kader*, Yön.: Yücel Uçanoğlu, 1972)

Kanunsuz Sokak-Sınırdaki Adam'da (Ahmet Karatop, Senaryo, 1976/491) "Beyaz ka-

dın ticaretinin mahsurlu taraflarının sosyal yönleriyle ortaya konması, bunu yapanların devlet otoritesi karşısında ezilmesi" ve "Mücadele sırasında sadizmi tahrik eden görüntülere yer verilmemesi" istenir. *İnsanları Seveceksin-Kavgasız Yaşayalım*'da (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1976/474) "Filminde yer alan kavgaların kısa çekilmesi ve sadistçe duyguları tahrik eder mahiyette olmaması" ve "Leyla'nın zorla soyulmak istendiği sahnenin çıkarılması" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri farklı maddelerle ilgili bir cümle yazmışlar, bu koşula katılmamışlar] istenirken *Kara Murat Şeyh Gaffara Karşı*'da (Rahmi Turan Muratoğlu, Senaryo, 1976/374) ve *Pazarları Severim-Tilki Payı*'nda (Mithat Atahan, Senaryo, 1976/494) "sadizme yer verilmemesi" koşulu da yer alır. *Pazarları Severim-Tilki Payı*'nda aynı zamanda "kötü işler yapan kişilerin kanun yoluyla cezalandırıldığının sarih olarak gösterilmesi" ve *Hedefteki Adam*'da (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1977/69) "Kenan'ın keyfi hareketlerden kaçınması ve sadizmi yansıtacak kavgalara girmemesi" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9, Genelkurmay Başkanlığı, Kabul] istenir.

Öl Seve Seve'de (Işık Toraman, Senaryo, 1976/249) "Kaçakçılıkla mücadelenin eğitici şekilde gösterilmesi" istenirken *Yarınsız Adam*'da (Mehmet Aydın Contürk, Senaryo, 1976/90) "Filmde iyi imajların sarih olarak belirtilmesi, suçluların cezalandırılması ve eğitici yönüne ağırlık verilmesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir".

İntikam

Gurbetçiler Dönüyor (Mehmet Alemdar, Senaryo, 1976/263) adlı senaryoda "İntikam almak için vuruşmaya gittiklerine dair sahnelerin çıkartılması" da şartlar arasında yer almıştır: Bu kararda sadece Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi tüm gerekçelere katılmış, İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri 7/8-9 diye reddetmiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi kabul ettiğini yazmış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "İntikam almak için vuruşmaya gittiklerine dair sahnenin çıkarılması şartı ile kabul" demiştir. *Direniş*'te (Ahmet Ündağ, Senaryo, 1977/36) "Kan davası[nın] işlenmemesi" [Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi bu koşula katılmamış, İçişleri Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı, 8-9 Ret] istenir.

Uyuşturucu

Kaplan Pençesi'nde (Mehmet Arslan, Senaryo, 1976/390) "Jenerik sınırında (sayfa 1) uyuşturucu madde müptelalarını gösteren sahnelerin" ve "Uyuşturucu madde satanları gösteren sahnelerin çıkarılması"; *Pazarları Severim-Tilki Payı*'nda (Mithat Atahan, Senaryo, 1976/494) "Uyuşturucu madde alışkanlığı ve kötü işler yapanın, kötü taraflarının gösterilmesine ağırlık verilmesi"; *Polis Meryem*'de (Abdulkadir Danışman, Senaryo, 1977/17) "Narkotik maddelerin Türkiye'de imal edildiği havasını ima edebilecek görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, Kabul; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/4-8-9 Ret ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret] istenir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Tosun Paşa'da (Yavuz Turgul, Senaryo, 1976/363) "Askerlik şeref ve haysiyetine aykırı sahnelere" yer verilmemesi [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/10; Genelkurmay Baş-

kanlığı temsilcisi, Kabul; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi adı geçen koşula katılmamış]; *Çürüme*'de (Selim İleri, Senaryo, 1976/96) "Silahlı kuvvetleri ilgilendiren diyaloglara yer verilmeme[si]" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi bu koşula katılmamış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "Silahlı kuvvetler ve sıkıyönetimle ilgili görüntüler çıkarılmak" koşuluyla demiştir]; *Çakal Avı*'nda (Cemil Selim, Senaryo, 1976/63) "Emniyet görevlisini küçük düşürücü görüntü ve sözlere yer verilmemesi ve daha faal gösterilmesi"; *Dehşet*'te (Kayahan Arıkan, Senaryo, 1976/153) "Zabıtayı küçük düşürmemek" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6-8-9 Ret] ve *Karpuzcu*'da (Ender Çakar, Senaryo, 1976/372) "Zabıtayı küçük düşürücü sahnelere yer verilmemesi" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9; Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri, Kabul] şeklinde ifade edilerek benzer koşullar kararlara yazılmıştır. *Acı Kader*'de (Cengiz Batuhan, Senaryo, 1976/416) "Senaryoda geçen, polis ve jandarmanın görevleriyle ilgili hususların, mıntıkaları yönünden mevzuata uydurulması" ve "Kaçakçıların Devletten kuvvetli imiş gibi olduğunu gösteren sahnelerin (Örnek: 13. Sahne) çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] koşul olarak ileri sürülmüştür. *Kan Kardeşler*'de (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/447) "Hadiselerin izlenmesinde, kanunsuz işler yapanların yakalanarak adalete teslimde Devletin gücünü temsil eden polisin kirli işler peşinde koşan şahısların cezalandırılmalarında etken olduğunun ve Devlet otoritesinin mevcudiyetinin sarih olarak belirtilmesini sağlayacak diyaloglara yer" verilmesi de [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9] koşullar arasında yer alır.

Vur Mehmet Vur'da (İbrahim Giray Giresunluoğlu, Senaryo, 1976/60) "askeri disipline aykırı görüntülere" yer verilmemesi; *Korkunç Şüphe*'de (Ali Pir, Senaryo, 1976/290) "Özel dedektif yerine polis kullanılması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8] istenir.

Cani'de (Guido Zurli, Senaryo, 1977/7) "Polis olarak katılan kişilerin Türk polisinin kılık, kıyafetlerine ve mesleğine uygun bir şekilde olması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9-10 Ret]; *Polis Meryem*'de (Senaryo, 1977/17) "Polis olarak rol alacak kişilerin Türk polisinin kılık kıyafetlerine ve mesleğine uygun bir şekilde olması" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, Kabul; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/4-8-9 Ret; Basın Ya-

(*Cani*, Yön.: Guido Zurli, 1977)

yın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret]; *Su Perisi Elması*'nda (Işık Toraman, Senaryo, 1977/19) "Polis olarak rol alacak kişilerin, Türk polisinin kılık kıyafetlerine ve mesleğine uygun bir şekilde olması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8 Ret]; *Bizim Kız*'da (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1977/47) "komiserin 'Eh hep siz aldatacak değilsiniz ya' sözlerinin çıkarılması", "Polisin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, Kabul]; *Son Gülen Tam Güler*'de (Muhittin Haşmet-Serdar Sezigen, Senaryo, 1977/59) "Suçluların yakalanmasında emniyetin etken çalışma yaptığının gösterilmesi", "Resmi Emniyet görevlilerinin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının, mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Tövbekar*'da (Safa Önal, Senaryo, 1977/60) "Türk polisi yakalar, adalet yerini bulur" sözünün çıkarılması ve "Polisin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının, mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8 Ret] ve *Hırçın Kız*'da (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1977/68) "Polisin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" [İçişleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul] istenir.

Defineci'de (Işık Toraman, Senaryo, 1976/81) "şefin söylediği 'Türk polisi ukdesine düşen vazifeyi idrak eder ve vazife şuuru ile de neticelendirir' sözünün çıkarılması" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8, dosyadaki karar suretinde 7/6-8] istenir. *Dar Geçit*'te (Mehmet Alemdar, Senaryo, 1976/281) "Senaryoda geçen, köye polis gitmesi ile ilgili sahnelerin mevcut mevzuata uydurulması şartı ile filme alınmasında bir sakınca olmadığına" oy çokluğu ile karar verilmiş, bu kararda genelin aksine Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri ret vermişler "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 4-8-9. fıkralarına göre ret" yazmışlardır. *Sen Aşk Nedir Bilir Misin*'de (Safa Önal, Senaryo, 1976/305) "Kasabada zabıtanın ev aramasını mevzuata uygunluğunun sağlanması" ve "Polisin mevcut mevzuat gereğince köyde vazife görmediği nazara alınarak, gerekli düzeltmenin yapılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] istenir. *Nereye Arkadaş-Kanundan Kaçılmaz*'da (Ç. İzzet Özkaya, Senaryo, 1976/424) "Devlet zabıta gücünün etkin bir hale getirilmesi",

(*Defineci*, Yön.: Fikret Uçak, 1976)

"Jandarma ve polis vazife sahalarının mevzuata uygun olarak tanzimi", "Cabbar ve adamlarının jandarmalar tarafından yakalanmalarının açıkça belirtilmesi" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 1-2-3-4-5, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8-9 ve diğer üyelerin tek tek maddelere ilişkin görüşleri] ve *Kanunsuz Sokak-Sınırdaki Adam*'da (Ahmet Karatop, Senaryo, 1976/491) "Zabıtanın ve kullandığı vasıtaların, mevzuata uygun ve devlet otoritesini ortaya koyucu nitelikte olması" şartlar arasında yer alır.

Kader Bu'da (Semih Servidal, Senaryo, 1976/126) "Emniyet ve zabıta güçlerini küçük düşürmemek inzibat ve emniyet bakımından zararlı olmamak"; *Bülbül Ailesi*'nde (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/262) "Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan sahne ve diyalogların" çıkarılması; *Gurbetçiler Dönüyor*'da (Mehmet Alemdar, Senaryo, 1976/263) "Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan sahne ve diyalogların" çıkarılması; *Kolombo Şakir*'de (Alpay İzer, Senaryo, 1976/268) "Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan sahne ve diyalogların" çıkarılması; *Tantana Kardeşler*'de (Recep Filiz, Senaryo, 1976/313) "Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan sahne ve diyalogların" çıkarılması; *Şoför*'de (Orhan Aksoy, Suphi Tekniker, Senaryo, 1976/437) "Güvenliği bozucu sahnelere yer verilmemesi" [İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6-8-9; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul] koşullar arasındadır.

Haydaro'da (Kemal Aygün, Senaryo, 1976/111) "Devletin emniyet ve asayiş kuvvetlerinin küçük düşürülmemesi"; *Yalan*'da (İlyas Aksu, Senaryo, 1976/164) "Zabıtayı küçük düşürmemek"; *Her Gönülde Bir Aslan Yatar*'da (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/370) "Bekçinin alaya alındığı ve hor görüldüğü sahnelerin", "Bekçinin görevini kötüye kullandığı, izinsiz Danyal'ı nezaretten çıkarma sahnesinin", "Atatürk Bulvarındaki hırsız polis oyununu gösteren sahnelerin tümünün", "Bekçi üniformasıyla Zeynel'in seyyar börekçinin reklamını yüksek sesle yaptığı sahnelerin" çıkarılması [Genelkurmay Başkanlığı, Kabul] istenmiştir.

Ölüme Yalnız Gidilir'de (Bülent Oran, Senaryo, 1976/74) "Zabıtanın daha faal gösterilmesi"; *Yumurtanın Sarısı*'nda (Semih Servidal, Senaryo, 1976/78) "Zabıtanın faal gösterilmesi" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6-9 Ret; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi başka bir koşula katılmış ama bu koşula katılmamış]; *Krallar Eğleniyor*'da (Mehmet Aslan, Senaryo, 1976/84) "Olayların seyri içinde zabıtanın daha faal gösterilmesi" [Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8]; *Nerede Beleş Orada Yerleş* (İhsan Yüce, Senaryo, 1976/85) "zabıtanın faal gösterilmesi" [İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8]; *Kafes*'te (Semih Servidal, Senaryo, 1976/104) "zabıtanın faal gösterilmesi" [Dosyadaki karar suretinde Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret]; *Kötüler de Ağlar*'da (Semih Servidal, Senaryo, 1976/114) "Polisi daha faal göstermek" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9 Ret]; *Yedi Yürekli Şaban*'da (Hasip Yenik, Senaryo, 1976/119) "Failin bulunmasında emniyetin daha etken olması" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Katilin oğlu katil olur intibaını bırakan diyalogların çıkarılması şartı ile"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]; *Deli Gibi Sevdim*'de (Bülent Oran-Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/141) "Zabıtayı daha faal göstermek" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Mü-

dürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi hem 7/6 hem de kabul yazmıştır]; *Bizim Mahalle*'de (İhsan Yüce, Senaryo, 1976/152) "Kirli işlere karışanların yakalanmasında Emniyetin daha etken gösterilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Mikrop*'ta (İrfan Atasoy, Senaryo, 1976/168) "Polis'in daha etken gösterilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9 Ret]; *Kanundan Kaçılmaz*'da (Emel Kalpakçı, Senaryo, 1976/174) "Emniyeti daha etken göstermek"; *Eden Bulur*'da (Emel Kalpakçı, Senaryo, 1976/188) "Polisi daha etken göstermek" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6-8-9 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8-9 Ret]; *Dolma Kemal*'de (Suavi Süalp, Senaryo, 1976/192) "polisi daha etken göstermek" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8-9 Ret]; *Kaybolan Saadet* (Serdar Sezigen, Senaryo, 1976/207) için "polisin daha faal gösterilmesi" [Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, Kabul]; *Selam Dostum*'da (Vural Pakel, Senaryo, 1976/210) "güvenlik kuvvetlerini küçük düşürmemek ve zabıtayı daha faal göstermek" [Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8-9 Ret]; *Kana Kan*'da (Mehmet Bozkuş, Senaryo, 1976/222) "Olaylar serisi içerisinde polisin daha etken gösterilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/8-9]; *Tek Başına*'da (Mehmet Aydın, Senaryo, 1976/232) "polisi daha etken göstermek" [Genelkurmay Başkanlığı, Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, Kabul]; *Öl Seve Seve*'de (Işık Toraman, Senaryo, 1976/249) "Zabıtanın bu konudaki mücadelesinin daha etken gösterilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Atmaca Ali*'de (Ahmet Ündağ, Senaryo, 1976/260) "Zabıtanın daha etken gösterilmesi"; *Kader Bağlayınca*'da (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1976/298) "Polisin daha etken gösterilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8]; *Cezanı Çekeceksin* (Yavuz Örtülü, Senaryo, 1976/325) "Olaylar dizisi içerisinde zabıtanın daha etken gösterilmesi"; *Hayata Dönüş*'te (Senaryo, 1976/344) "Polisin daha etken gösterilmesi" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Doğru Yoldan Ayrılanlar*'da (Savaş Eşici, Senaryo, 1976/402) "Kanun dışı faaliyette bulunanların yakalanmaları ve mutlak ceza görmeleri hususunda zabıtaya etkinlik vermesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/8-9 Ret]; *Babanın Suçu*'nda (Mehmet Aydın, Senaryo, 1976/431) "Zabıtanın ve adli mekanizmanın etkenliğini sarih olarak göstermek" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı, 7/8]; *Sayılı Günler*'de (Erdoğan Gözen, Senaryo, 1976/436) "Polisin daha etken gösterilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı, 7/8 Ret]; *Akrep Yuvası*'nda (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/464) "Polisin etkenliğinin ortaya konması" [Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul]; *Enayiler Kralı*'nda (Senaryo, 1976/483) "Soyguncuların yakalanmalarında polisin faaliyetlerinin daha açık ve detaylı gösterilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, Kabul] ve *Pazarları Severim-Tilki Payı*'nda (Mithat Atahan, Senaryo, 1976/494) "Devlet zabıta güçlerinin bilinçli ve etken olması" istenmiştir.

Kaplan Pençesi'nde (Mehmet Arslan, Senaryo, 1976/390) "Komiser Murat'ın Narkotik Büroya bağlı olduğunun açıkça belirtilmesi" ve "Zabıtanın daha etken gösterilmesi, kanun dışı faaliyet gösteren kişilerin yakalanmalarının tamamen Emniyet kuvvetlerinin çalışması sonucu olduğunun gösterilmesi"; *Kanunun Kuvveti*'nde (İsmail Çankaya, Senaryo, 1976/406) "Mehmet'in yaralanma olayı ile ilgili olarak polise verdiği ifade kendisini yaralayanı bildirmesi üzerine, polisin kanunsuz işler yapan şebekenin mevcudiyetini öğrenmesi ve bunların yakalanarak cezalandırılmalarında etken rol oynamaları" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Yaman Delikanlı*'da (Rüştü Asyalı, Senaryo, 1976/426) "Emniyet kuvvetleriyle (espri mahiyetinde de olsa) alay eder mahiyette sahne ve diyaloglara yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız Kabul] talepler arasındadır.

Hedefteki Adam'da (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1977/69) kayda geçen kararı daha uzun yazalım: "Polise yardımcı olan şahsın, kendisine verilen talimata göre hareket etmesi gerekir. Bu sebeple Kenan'ın keyfi hareketlerden kaçınması ve sadizmi yansıtacak kavgalara girmemesi, diğer taraftan zabıtanın faillerin yakalanmasında etken ve bilinçli bir şekilde çalıştığının filmin ağırlığını teşkil edecek şekilde gösterilmesi Emniyet mensuplarının giyim ve hareketlerinde ilgili mevzuatın aradığı şartlara riayet edilmesi, şartıyla, filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri senaryonun 8. ve 9. fıkralara dayanılarak reddedilmesini isterken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi senaryoyu kabul ettiği şerhini düşmüştür.

Kıyafet

Çok sayıda senaryo kararında güvenlik güçleri ile ilgili kılık kıyafetin mevzuata uygun olması istenmiştir, bunlardan güvenlikle ilgili kısımda söz etmiştik, burada da ilgili kısımları analım: *Cani*'de (Guido Zurli, Senaryo, 1977/7) "Polis olarak katılan kişilerin Türk polisinin kılık, kıyafetlerine ve mesleğine uygun bir şekilde olması" [Genelkurmay Başkanlığı, Kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9-10 Ret]; *Polis Meryem*'de (Senaryo, 1977/17) "Polis olarak rol alacak kişilerin Türk polisinin kılık kıyafetlerine ve mesleğine uygun bir şekilde olması" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, Kabul; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/4-8-9 Ret, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret]; *Su Perisi Elması*'nda (Işık Toraman, Senaryo, 1977/19) "Polis olarak rol alacak kişilerin, Türk polisinin kılık kıyafetlerine ve mesleğine uygun bir şekilde olması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8 Ret]; *Bizim Kız*'da (Ali Fuat Özlüer, Senaryo, 1977/47) "Polisin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret; Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, Kabul]; *Son Gülen Tam Güler*'de (Muhittin Haşmet-Serdar Sezigen, Senaryo, 1977/59) "Resmi Emniyet görevlilerinin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının, mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Tövbekar*'da (Safa Önal, Senaryo, 1977/60) "Polisin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının, mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/8 Ret]; *Hırçın Kız*'da (Ali Fuat Kalkan, Senaryo,

1977/68) "Polisin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" [İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri, 7/8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul] ve *Hedefteki Adam*'da (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1977/69) "Emniyet mensuplarının giyim ve hareketlerinde ilgili mevzuatın aradığı şartlara riayet edilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul] istenir.

Mustafa Kemal Atatürk

Canım Atatürküm (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/341) adlı senaryo için "11. Sahifede bulunan şiirin 'Hiçbir ilah olmaz ondan güzel' mısraının çıkarılması", "Saygı duruşu esnasında jeneriğe yer verilmemesi şartı ile filme alınmasında sakınca bulunmadığına ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş, karara sadece Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "şartsız kabul" yazmıştır.

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm Propagandası

Çürüme'de (Selim İleri, Senaryo, 1976/96) "Politik kişi ve diyaloglara" yer verilmemesi; *Haydaro*'da (Kemal Aygün, Senaryo, 1976/111) "İdeolojili propagandaya yer verilmemesi"; *Şeytan Diyor Ki*'de (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/117) "milli rejime aykırı olan inanç ve düşüncelerin propagandasını yapmamak" [Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, Kabul]; *Merhaba*'da (Enver Özer, Senaryo, 1976/132) "Mevcut rejim ve ahlak anlayışına aykırı düşecek söz ve görüntülere yer verilmemesi"; *Asla ve Daima*'da (Safa Önal, Senaryo, 1976/136) "Mevcut rejim aleyhine olacak ideolojilere yer verilmemesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/5'e göre Ret, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız Kabul]; *Kasro Kanco*'da (Hüseyin Peyda, Senaryo, 1976/190) "Normal mevcut rejime aykırı olmamak" [Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9 Ret]; *Unutamam Seni*'de (Serdar Sezigen, Senaryo, 1976/196) "Millî rejime aykırı olmamak" [İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9'a göre Ret; Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri, Kabul]; *Tuzak*'ta (Ahmet Üstel, Erdoğan Tünaş, Umur Bugay, Senaryo, 1976/412) "Devlet fikrinin daha güçlü gözükmesi şartı ile filme alınmasında sakınca olmadığına, ekseriyetle karar verilmiştir" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Vahşi Gelin*'de (Osman F. Seden, Senaryo, 1977/46) "Siyasi politika ile ilgili diyalogların, çıkarılması" [Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, Kabul] talepler arasında yer almıştır.

Bu başlık altında ret mi şartlı kabul mü olduğu konusunda arada kalınan, komisyon üyeleri tarafından karar verilememiş ilginç bir örnek bulunmaktadır: *Tanrı Türkü Korusun*'da (Yücel Hekimoğlu, Senaryo, 1976/450) kararı uzun şekilde olduğu gibi aktaracağız: [yazım düzeltilmiş, paragraflar birleştirilmiştir] "Kervan Film kurumuna ait, *Tanrı Türkü Korusun* adlı Senaryo, 20.10.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkikinde aşağıdaki neticeye varılmıştır.

Başkan İçişleri Bak. T. Mithat Tüfekçi - Üye Millî Eğitim Bak. T. M. Nuri Özşahin. 1) Beynelmilel komünizmin Türk Devleti için arz ettiği tehlikelerin, ideolojik, felsefi, iktisadi, siyasal ve kültürel yanlarının bütün boyutlarıyla işlenmesi ve komünist stratejisinin bu anlayış içerisinde verilmesi, 2) Hasan kardeşinin katilini kendisi vurmak yerine

Polise teslim etmesi, komünizmle mücadelede daha etkili gösterilmesi 3) MİT ve/veya MİT ajanlarının tabirinin kullanılmaması, doğrudan doğruya Devletin Zabıta organlarının görev başında gösterilmesi, 4) Devletlerarası ilişkilerde rencide edici bir durumun olmaması için herhangi bir devlet isminin konmaması, 5) Senaryoda geçen, Filistin Kurtuluş Teşkilatı sadece bir tek kuruluştur. Bu isim altında tanınan ve toplanabilecek 40 civarında kuruluş vardır. Bunlardan mahdut birkaç tanesi Marksist ve Leninisttir. Filistin Kurtuluş Teşkilatı olarak bildirilen kuruluşla diğerlerinin karıştırılması, bütün bu teşkilatları Marksist ve Leninistlikle itham etmektedir. Bu itibarla anarşistlerin gördükleri eğitimleri Filistin Kurtuluş Teşkilatında diye açık olarak belirtilmemesi. 6) Memleketimizde Marksist ve Leninistlerin, gençleri ağlarına düşürmek için kadın kullanmaları onların uyguladığı bir taktiktir. Bu yolla da kendi zaviyelerinde azımsanmayacak başarı sağlamaktadırlar. Halkımızın uyarılması bakımından bu taktik uygulanmasına müstehcenliğe kaçmadan daha geniş şekilde yer verilmesi. 7) Senaryoda anarşistlerin de ülkücü kılığına girerek hadiseler yaratıldığı belirtilmektedir. Bu da gençliği karşı kutuplara bölmek maksadı kullandıkları konusunda bir taktik olabilir. Bu itibarla öğretici mahiyette olmak kaydıyla bu konunun da daha anlaşılır şekilde işlenmesi, 8) Anarşistlerin yapmakta olduğu banka soymak, adam kaçırmak, bomba olayları ile ilgili hususların açıkça gösterilmemesi, diyaloglarla ima edilmesi veya anlatılması şartları ile senaryonun filme alınmasında sakınca olmadığına,

Üye Basın Yayın Genel Müdürlüğü Gen. Müd. T. Metin İzbul - Üye Emniyet Gen. Müd. T. Basın Şb. Müd. Bolat Bolatoğlu. 1) Senaryoda MİT'in çalışma alanı ile ilgili kısımlar bulunduğundan mezkûr senaryonun filme alınmasında sakınca olup olmadığı hususunda MİT Müsteşarlığının görüşünün alınmasına, 2) Senaryonun Doğu Almanya ve bazı Arap Devletleriyle ilişkilerimizi zedeleyici nitelikleri bulunup bulunmadığı yönünden Dışişleri Bakanlığının görüşlerinin alınmasına. Yukarıdaki kurumun görüşleri alınmadan senaryonun filme alınmasının mahzurlu olacağına, [Üye Genelkurmay Bşk. T. Albay Rıza Özergon

Nizamname'nin 7. maddesinin 8. bendine göre, senaryonun filme alınmasının mahzurlu olduğuna, verilen oyların senaryo kararında bir sonuca götürücü mahiyette olmadığı görüldüğünden kararın ne durumda tebeyyün ettiği veya ne şekilde hareket edileceği hakkında görüşü alınmak üzere karar zabtının İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğine gönderilmesine oybirliği ile karar verilmiştir". Başkan İçişleri Bak. T. Mithat Tüfekçi – Üye Emniyet Gen. Müd. T. Basın Şb. Müd. Bolat Bolatoğlu Üye Genelkurmay Bşk. T. Albay Rıza Özergon, Üye Basın Yayın Gen. Müd. T. Metin İzbul, üye Milli Eğitim Bak. T. M. Nuri Özşahin

Millî Hisler, Türklük, Başka Milletler

Bu yıllarda Türkiye ve Türk olmaya ait ifadeler, "milli duygular", "manevi değerler" kararlarda yer almıştır: *Kadıhan*'da (Cengiz Nacaroğlu, Senaryo, 1976/267) "Türkiye ve Türklük aleyhine aykırı görüntü ve diyalogların çıkartılması" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/10 Ret]; *Ne Çıkarsa Bahtına*'da (Hadi Çaman, Senaryo, 1976/270) "Türkün misafirperverlik duygularını rencide etmemek" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6 Ret]; *Kaplan Pençe-*

si'nde (Mehmet Arslan, 1976/390) "Türkiye aleyhine olacak söz ve görüntülere yer verilmemesi" [Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6-8-9]; *Adalı Kız-Köpek Balıkları*'nda (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/397) "Türkiye ve Türk Turizmine ve Türklüğe aykırı en ufak görüntü veya diyaloglara yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/10]; *Mahallede Şenlik Var*'da (Alpay İzer, Senaryo, 1976/409) "Selim'in ameliyatının Türkiye'de Türk doktorları tarafından yapılması ve ameliyat masrafının hastane tarifesi üzerinden belirtilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Şüpheci Gözler-Kuşku*'da (Fikret Uçak, Senaryo, 1976/459) "Aysel'in Atasözleri ile alay eder mahiyetteki konuşmaları[nın]" çıkarılması [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi Kabul]; *Cani*'de (Guido Zurli, Senaryo, 1977/7) "Türkiye aleyhinde olacak görüntülere yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9-10 Ret]; *Polis Meryem*'de (Abdulkadir Danışman, Senaryo, 1977/17) "Halkın manevi değerlerine aykırı görüntü ve diyaloglarına yer verilmemesi" ve "Narkotik maddelerin Türkiye'de imal edildiği havasını ima edebilecek görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" [İçişleri Bakanlığı temsilcisi, Kabul; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/4-8-9 Ret ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret]; *0-RH-Negatif- İşte Öyle Bir Şey*'de (Müjdat Gezen, Senaryo, 1977/58) "Millî duygularımıza uygun olan Türk Müziğinin kullanılması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul].

Nasreddin Hoca (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/391) adlı senaryoda "geçen fıkra ve mizansenlerin Nasreddin Hoca ile ilgili olmayanların çıkarılması şartı ile filme alınmasında sakınca bulunmadığına, film denetiminde esas olmak üzere, senaryoda geçen fıkraların Nasreddin Hoca'ya ait olup olmadığının tespiti yönünden senaryonun bir suretinin Türk Kültürü Araştırma Enstitüsüne yönlendirilmesine oybirliği ile karar verilmiştir". *Nasrettin Hoca'nın Serüvenleri*'nde (Nuri Oktay Gürsoy, Senaryo, 1977/57) "Nasrettin Hoca'nın şahsiyetini, yaşadığı devrin her yönünü, gerek kültür, gerek mimari ve gerekse evrensel hoşgörürlüğü, Türk Millî his ve İslam adabını herhangi bir şekilde rencide etmeden tümüyle, dekor mizansenleriyle aksettirmek" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul; İçişleri ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, "senaryoda yer alan fıkraların Nasrettin Hoca'yla olan ilişkisi yönünden senaryonun Kültür Bakanlığınca tetkikini faydalı görmekteyim" diye şerh düşmüşlerdir] istenir.

Şahin Bey'de (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1976/312) "Türklüğe aykırı görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" ve "Kullanılacak kostüm ve dekorlarda Türk tarihinin […] karakterinin korunması ve Türk milletini tezyif edecek herhangi bir görüntü ve diyaloga yer verilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Masal türü muhafaza edilmek kaydıyla şartlı kabul"]; *Kara Murat Şeyh Gaffara Karşı*'da (Rahmi Turan Muratoğlu, Senaryo, 1976/374) "Fatih'in ve sarayının mehabet ve ihtişamı içinde gösterilmesi", "Etnik ifadelerin kullanılmaması" ve "Türklüğe aykırı düşecek sahne ve görüntülere yer verilmemesi" istenmiştir.

Mahşer'de (eser Peyami Safa, Saltuk Akbulut, Senaryo, 1976/456) "Sirkeci Rıhtımında aç asker kompozisyonu Türk Milletinin töresine aykırı olduğu ve milli hislerimizi rencide eder mahiyette görüldüğünden çıkarılması", "Seniha'nın 5 ve

6. sayfa 20'deki Muazzez'in 7. diyaloglarının, Türk kadınının neticeye ulaşmak için namusunu feda eder mahiyette olup; Türk töresine aykırı görüldüğünden çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/2-4-6-10 Ret ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Sayfa 80-81 sahne 135'in tümünün çıkarılması, Sayfa 81, sahne 136 Nihat'ın söylediği 'Türkler ölümü hayata tercih etmişlerdir' sözünün çıkarılması şartı ile kabul"] talep edilir.

Ben Bir Garip Keloğlanım'da (Suavi Süalp, Senaryo, 1976/442) adlı senaryo için karar şöyle yazılır: "Komisyon üyelerinden Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, senaryonun esasına girilmeden evvel, senaryonun konu itibarıyla, Türk Halk zekasının masal kahramanı Keloğlan ile ve dolayısıyla Türk folklorü ile ilgili olduğu gerekçesiyle, senaryonun Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsüne gönderilmesine ekseriyetle karar verilmiştir". Bu karara Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi şöyle şerh düşer: "Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsüne gönderilmesine lüzum olmadığı gerekçesiyle kabul".

Ulusal duygularla birlikte suç olgusunu da işleyen karar *Akdeniz Kartalı*'nda (Recep Filiz, Senaryo, 1977/35) adlı filme aittir. "Evvelce, 24.11.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek; filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8. fıkralarına göre sakıncalı olduğuna 976/479 sayı ile karar verilen Recep Filiz'in yazdığı, Osmanlı Film Kurumu'na ait *Akdeniz Kartalı* adlı senaryo, sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine Komisyonumuzca tekrar tetkik edilmiş olup; 1) Görüntü ve diyaloglarla Türkiye aleyhine herhangi bir konu işlenmemesi, 2) Bodrum ve civarında, Akdeniz ve Ege Bölgesinde denize dalmak yasaktır, buralarda, gerek yerli ve gerekse yabancıların yapacakları dalış teşebbüslerinin dahi suç olduğunun filmde açıkça anlatılması, her ne surette olursa olsa dalış yapanların zabıtaca yakalanarak cezalandırılma hususunun açıkça işlenmesi ve bu konuda zabıtanın etken gösterilmesi, şartlarıyla filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi 7/ 6-8 ret yazmıştır.

Altın Kalpli Kız'da (Nejat Saydam, Senaryo, 1976/398) "'Tatlı Cadı'nın bir Türk filmi veya Türk musikisi olarak değiştirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] koşullar arasında yer almıştır. "Batı hayranlığı" da sansür gerekçeleri arasında yer almıştır. *Boş Verdim Kalbimin İşine* (Işık Toraman, Senaryo, 1976/246) adlı senaryo "Batı hayranlığına vesile olacak sahnelerin değiştirilmesi şartı ile" kabul edilirken Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri eserin doğrudan kabul yönünde oy kullanmışlardır.

Her ne kadar hastaneyle ilişkili olsa da aslında "milli hisler" başlığıyla da ilişkili gibi görünen şu kararları da burada belirtmek gerekmektedir: *Mağrur Sevgilim*'de (Kadri Yurdatap, Senaryo, 1976/421) "Ameliyatın Türk Doktorları tarafından, Türk hastanelerinde yapılması" istenirken tüm üyeler bu karara farklı şerhler yazmıştır. Genelkurmay Başkanlığı üyesi senaryo için kabul yazarken Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi sadece müstehcenlikle ilgili koşula katılmış bu koşula katılmamıştır. *Mahallede Şenlik Var*'da (Alpay İzer, Senaryo, 1976/409) "Selim'in ameliyatının Türkiye'de Türk doktorları tarafından yapılması ve ameliyat masrafının hastane tarifesi üzerinden belirtilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] talep edilmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Aşkın Sesini Dinleme (Ali Rıza Boyoğlu, Senaryo, 1976/365) adlı senaryoda yer alan "'Parasız insanın değersiz olduğunu anladım' ve Jale'nin 'Bu kadar zamanda kanunsuz kazanç sağlamış' sözüne Kemal'in 'beni buna mecbur etti, ben de kazanacağım' sözlerinin çıkarılması" şart olarak yazılmıştır. Bu kararda senaryonun şart ileri sürülmeden kabul edilmesi gerektiğini düşünenler Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileridir. Şart olarak yer almamakla birlikte şerh olarak anlamlı olan bir örnek *İki Kızgın Adam* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/103) için geçerlidir: Senaryonun "Genel ahlak ve adaba aykırı görüntülere yer verilmemek" kaydı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oy çokluğu ile karar verilirken şu ifade de kayda geçmiştir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi M. Nuri Özşahin, "Seyirci üzerinde kanunların zengin sınıfın lehinde yürüdüğü intibaını veren sahnelerin ve cezaevinde bulunan devlet memurlarını laubali bir şekilde gösteren sahnelerin çıkartılması şeklinde rey beyan etmiştir". Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi şartsız kabul yazmıştır.

Dinlere İlişkin Konular

Çocuk Sevgilim'de (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1976/342) "'Allah Baba' sözünün çıkarılması" da koşullar arasında yer almış [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6]; *Şüpheci Gözler-Kuşku* (Fikret Uçak, Senaryo, 1976/459) için de "Rahibin konuşmasındaki Müslümanlarla ilgili düşüncelerinin çıkarılması" istenmiştir, bu kararda da Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri senaryonun kabul edilmesi gerektiğini düşündükleri için "Kabul" yazmışlardır.

Hukuk ve Adalet

Doğru Yoldan Ayrılanlar (Savaş Eşici, Senaryo, 1976/402) adlı senaryoda "Kanun dışı faaliyette bulunanların yakalanmaları ve mutlak ceza görmeleri hususunda zabıtaya etkinlik vermesi" istenirken aslında hem suç ve suçun cezasız kalmaması hem hukuk hem de güvenlik güçleriyle ilgili bir koşul yazılmış olur. Bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisine göre senaryo 7/8 ve 9. fikralara göre reddedilmelidir.

Kararlarda ihkakı hak terimi, yanlış bir biçimde ilhakı hak olarak yazılmıştır. Hukuk dışı, yasa dışı yollara başvurarak hak aramak anlamına gelen terim şu iki kararda geçmektedir: *Aile Şerefi*'nde (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/217) "Filmi ilhaki hak durumuna sokmaması" istenirken, *Karpuzcu*'da (Ender Çakar, Senaryo, 1976/372) "İlhakı hak sahnelerine yer verilmemesi (Örnek: Polat'ın Cabbar'ı vurması gibi)" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8-9, Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri, Kabul] koşullar arasında yer alır. *Kader Torbası*'nda (Sevim Tosunoğlu, Senaryo, 1976/455) da "Adaletin tecellisinde ilgili makamların etken olması" ve "İlhakı hak yoluna gidilmemesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, Kabul, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6-8-9] istenir.

Utanmaz Adam'da (Feridun Kete, Senaryo, 1976/118) "ayrılma ve birleşmelerin kanuni veçhe içerisinde yürütülmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü, Kabul; Basın Ya-

yın Genel Müdürlüğü, "Medeni Kanunun ilgili maddelerini tahrif etmemesi şartı ile kabul"]; *Kader Bu*'da (Semih Servidal, Senaryo, 1976/126) "Hakimlik müessesesini küçük düşürmemek" ve "Usul hukukuna aykırı olmamak"; *Asla ve Daima*'da (Safa Önal, Senaryo, 1976/136) "Adalet cihazını rencide edecek sahne ve konuşmalara yer vermemek"; *Evlilik*'te (Safa Önal, Senaryo, 1977/10) "Adli sahnelerin usul ve esas yönünden mesleğe ve mevzuata uygun bir şekilde olması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul] koşullar arasında yer alır.

Eğitim

İki Yıl Okul Tatili (Işık Toraman, Senaryo, 1976/405) için "Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk Millî Eğitimi'nin amaç ve prensiplerine aykırı görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" istenirken bu kararda İçişleri ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri senaryoyu kabul etmişler, Genelkurmay Başkanlığı üyesi de başka bir koşulu yazıp onun çıkarılması şartı ile kabul etmiştir. *Her Gönülde Bir Aslan Yatar* (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/370) için "Sınıf içindeki laubali hareketlerin kaldırılması" ve *Baba Zühtü*'de (Oğuz Gözen, Senaryo, 1977/24) "Talebenin patlayıcı madde ile uğraştığı sahnenin çıkarılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] da koşullar arasında yer almıştır.

Meslekler

Hababam Sınıfı Uyanıyor (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/358) adlı senaryo için "Öğretmenlik mesleğini küçük düşürücü sahnelere yer verilmemesi" ve Hafize'nin "utanıyorum okulda hademeyim demeye" repliğinin de çıkarılması istenmiştir.

Trafik Kuralları

Trafik kuralları da sansür gerekçeleri arasında yer almıştır. *Türkiye'de Tatil ve Salome* (Muharrem Gürses, 1976/411) adlı senaryonun kararını bu konuda iyi bir örnek olarak aktarmakta yarar vardır. Kararda Muharrem Gürses'in yazdığı Asu Film Kurumu'na ait *Türkiye'de Tatil ve Salome* adlı senaryonun 22.9.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edildiği "Senaristin senaryosu ile ilgili reklam mahiyetindeki bütün diyalogların çıkarılması", "Irza geçme sahnesi ile Türkiye'de tatil methiyesinin (sayfa 31-32) paralel ve aynı anda gösterilmemesi", "Sayfa 16, sekans 40 İstanbul'un çıldırtan trafiği görüntüsünün çıkarılması", "(Sayfa 19) Trafik gürültüsünün, kadını çıldırtma nedeni olarak gösteren sahnelerin çıkarılması şartı ile filme alınmasında sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda Başkan olan İçişleri temsilcisi, "Şartsız Kabul"; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ayrıca "Diyanet işlerine tetkik için sevki"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "Senaristin senaryosu ile ilgili reklam mahiyetindeki bütün diyalogların çıkarılması şartı ile kabul" yazmış; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise 2 ve 4. maddelere katıldığını yazmıştır. *Bu Ne Dünya Kardeşim* (Temel Gürsu, Senaryo, 1976/368) adlı senaryoda ise "Tamircinin başkasına ait, tamir edilmek üzere gelen arabayı, sahibinin rızası dışında kendisinin kullanması veya başkalarına kullandırması ile ilgili sahnelerin" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul] çıkarılması istenmiştir.

Şarkı

Kelebekler Ağlamaz'da (Vural Pakel, Senaryo, 1976/269) "Şarkı sözlerinin Türk Halk Müziğine ve Türk Sanat Müziğine ait olma-

sı" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Kelebek-Gizli Hisler*'de (T. Fikret Uçak-K. Eryüksel, Senaryo, 1976/300) "filmde icra edilen müziğin ses ve sözleriyle Türk müziği olması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Sen Aşk Nedir Bilir Misin*'de (Safa Önal, Senaryo, 1976/305) "Filmde icra edilecek müziğin ses ve sözlerinin Türk Müziğine ait olması"; *Sen ve Ben*'de (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/310) "Filmde icra edilecek şarkı ve sözlerin Türk müziğine ait olması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9 Ret]; *Şükran-Dansözün Kızı*'nda (Hulki Saner, Senaryo, 1976/311) "Filmde icra edilen şarkı ve sözlerin Türk müziğine ait olması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Bu Hayat Böyle Geçer*'de (Burhan Bolan, Senaryo, 1976/339) "Türk sanat ve halk müziğine de yer vermek" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı üyesi diğer koşullara katılırken bunu yazmamış]; *Kan ve Gül*'de (Bülent Oran, Senaryo, 1976/407) "Filmde kullanılacak müziğin Türk Musikisi olması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Mahallede Şenlik Var*'da (Alpay İzer, Senaryo, 1976/409) "Filmde yer alan müziğin 'Türk musikisi' olması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Mağrur Sevgilim*'de (Kadri Yurdatap, Senaryo, 1976/421) "Senaryoda yer alacak müziğin Türk Müziği olması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi bu koşula katılmamış]; *Hamza Dalsın Osman Çalsın* (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/433) adlı senaryoda "Filmde Türk Halk müziği ve Türk Sanat müziğine yer verilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Şartsız Kabul; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi bu koşula katılmamış]; *Mahşer*'de (eser Peyami Safa'ya ait, Saltuk Akbulut, Senaryo, 1976/456) "Türk müziğinin icra edilmesi"; *Seven Unutmaz*'da (Erol Ergören, Senaryo, 1976/458) "Türk müziğinin icra edilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *0-RH-Negatif- İşte Öyle Bir Şey*'de (Müjdat Gezen, Senaryo, 1977/58) "Millî duygularımıza uygun olan Türk Müziğinin kullanılması" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul] koşullar arasında yer almaktadır. Bütün bu şarkı/müzik tercihleri milli duygularla ilgilidir. *Altın Kalpli Kız*'da (Nejat Saydam, Senaryo, 1976/398) "Aranje parçalara yer verilmemesi ve müzik unsurunun Türk musikisi olması" ve "'Tatlı Cadı'nın bir Türk filmi veya Türk musikisi olarak değiştirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] de kararlar arasında yer almaktadır.

Sağlık Mevzuatı

Bir Yabancı (M. Seyfi Havaeri, Senaryo, 1977/6) için "Sağlık mevzuatına aykırı olmamak şartıyla filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" [Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6 Ret].

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Usul (kararlarda usül yazılmaktadır) açısından ya da *Nizamname*'ye atıf yapılmadan, ayrıntılı gerekçe yazılmadan reddedilen altı senaryo bulunmaktadır. *Ölüme Yalnız Gidilir* (Bülent Oran, Senaryo, 1976/179) için

şöyle yazılmıştır: "Daha evvel 24.3.976 tarihinde aynı isim ve aynı senaryo yazarı, aynı kurum adına müracaat edilen ve zabıtanın daha faal gösterilmesi şartı ile filme alınmasının sakıncasız olduğuna 976/74 sayı ile karar verilen Barlık Film Kurumu'na ait *Ölüme Yalnız Gidilir* adlı senaryo ile 16.4.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunda tetkik edilen senaryo arasında muhteva bakımından herhangi bir değişiklik görülmediğinden ve aynı senaryo daha evvel 24.3.976 tarihinde tetkik edilip karara bağlandığından usul yönünden reddine ekseriyetle karar verilmiş". Bu karara Genelkurmay Başkanlığı üyesi "kabul" yazarak şerh düşmüştür. Şu dört senaryo için karar aynı şekilde, aynı ifadelerle yazılmıştır: "Senaryo *Nizamname*'ye uygun olarak düzenlenmediğinden usul yönünden filme alınmasının sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir" (*Bir Eşkiyalık Hikâyesi,* Duygu Ankara, Senaryo, 1976/200; *Garip Sevgililer,* Türkay Doğan, Senaryo, 1976/123; *Gönüllü Fedailerin Savaşı,* Türkay Doğan, senaryo,1976/124 ve *Kaçakçıların Sonu,* Türkay Doğan, Senaryo, 1976/125).

Usul yönünden reddedilen *Üç Baba Torik* (Recep Filiz, Senaryo, 1976/173) adlı senaryodan hemen önce şu kararı hatırlatmakta yarar vardır: *Sihirli Şamdan* (Kadir Kök, Senaryo, 1976/170) için "Evvelce 12.5.976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre filme alınmasının sakıncalı olduğuna 976/149 sayı ile karar verilen Recep Filiz'in yazdığı Kuzey Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Üç Baba Torik* adlı senaryo ile konu itibariyle aynı olan Kadir Kök'ün yazdığı Kuzey Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Sihirli Şamdan* adlı senaryo, 9.6.976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup; mevcut değişiklikler yeterli görüldüğünden ve 4. sahnenin çıkarılması şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul]. Hemen arkasından *Üç Baba Torik* (Recep Filiz, Senaryo, 1976/173) incelenir: "Evvelce 9.6.976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek, 4. sahnenin çıkarılması şartı ile filme alınmasında sakınca bulunmadığına karar verilen *Sihirli Şamdan* adlı senaryo ile konu itibariyle tamamen aynı olan *Üç Baba Torik* adlı senaryo hakkında ayrıca görüşme açılması uygun görülmeyerek talebin usul yönünden reddine ekseriyetle karar verilmiştir". *Aybiçe-Kurt Kız* (Mehmet Arslan, Senaryo, 1976/243) adlı senaryo için "Efsane türünde işlemek" ve *Şahin Bey* (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1976/312) için "Masal türü muhafaza edilmek" şartı da kararlar arasında yer almıştır.

Senaryoların zaman zaman farklı kurumlarda incelenmesi de ya kararlarda ya da şerhlerde yer almıştır. Bir örneği daha önce de anmıştık: *Nasreddin Hoca* (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1976/391) adlı "Senaryoda geçen fıkra ve mizansenlerin Nasreddin Hoca ile ilgili olmayanların çıkarılması şartı ile filme alınmasında sakınca bulunmadığına, film denetiminde esas olmak üzere, senaryoda geçen fıkraların Nasreddin Hoca'ya ait olup olmadığının tespiti yönünden senaryonun bir suretinin Türk Kültürü Araştırma Enstitüsüne yönlendirilmesine oybirliği ile karar verilmiştir".

Tarihi Gerçeklere Uygunluk

Vur Mehmet Vur (İbrahim Giray Giresunluoğlu, Senaryo, 1976/60) adlı eserde "tarihi gerçeklere uyulma[sı]"; *Aybiçe-Kurt Kız*'da (Senaryo, 1976/243) "Tarihi gerçeklere

aykırı görüntü ve sözlere yer vermemek" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Efsane türünde işlenmek kaydı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]; *Kadıhan*'da (Cengiz Nacaroğlu, Senaryo, 1976/267) "Tarihi gerçeklere aykırı görüntü ve diyaloglara yer vermemek"; *Kara Murat Şeyh Gaffara Karşı*'da (Rahmi Turan Muratoğlu, Senaryo, 1976/374) "Hayal mahsulü olduğunun jenerikte yazılması" ve "Tarihi hakikatlere aykırı olmaması" istenir. *İstanbul'un Fethi* (Muharrem Gürses, Senaryo, 1976/384) "adlı senaryonun, Komisyonumuzun alacağı nihai karara esas teşkil etmek üzere, tarihi gerçeklere uyup uymadığı hususunun tesbiti için Türk Tarih Kurumuna sevkine oybirliği ile karar verilmiştir". *Şüpheci Gözler-Kuşku*'da (Fikret Uçak, Senaryo, 1976/459) "Sayfa 28 de 79. sahnede geçen görüntü ve diyalogların tarihi hakikatlere uydurulması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul] talep edilmiştir.

İsim Değişikliği

Birçok senaryo kararında isme dair başvurular sonucunda kararlar alınmıştır; çoğunlukla iki isimli senaryoların isminin teke indirilmesi kayda geçirilmiştir. *Adalı Kız-Köpek Balıkları*'nda (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/397) "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 7/10]; *Mavi Yolculuk-Alev*'de (Nejat Saydam, Senaryo, 1976/422) "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Nereye Arkadaş-Kanundan Kaçılmaz*'da (Ç. İzzet Özkaya, Senaryo, 1976/424) "Zabıtanın Film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi"; *Şüpheci Gözler-Kuşku*'da (Fikret Uçak, Senaryo, 1976/459) "Zabıtanın film üzerine yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *Yanık Ömer-Bizim Düğün Ne Zaman*'da (Yunus Yılmaz, Senaryo, 1976/461) "zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde kolaylık olması bakımından isminin teke indirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *İnsanları Seveceksin-Kavgasız Yaşayalım*'da (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1976/474) "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Yapımcısının tercihi esas alınmak üzere kabul"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi başka bir gerekçeyi yazmış ama bu konuda bir şey yazmamış]; *Taşra Kızı-Keman Öğretmeni*'nde (Yılmaz Tümtürk, Senaryo, 1976/476) "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/6, Genelkurmay Başkanlığı, "İsminin teke indirilmesinde yapımcının tercihi esas alınmak üzere kabul"]; *Zıpkın Gibi Delikanlı-Pense Nuri*'de (Senaryo, 1976/478) "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8; Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri, "İsim değişikliğinde yapımcının tercihi esas alınmak kaydıyla"]; *Kanunsuz Sokak-Sınırdaki Adam*'da (Ahmet Karatop, Senaryo, 1976/491) "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke

indirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcis, "Polis Behçet'in kaba kuvvete başvurma sahnelerinin nefsi müdafaa şartına bağlı kalması şartı ile kabul"]; *Pazarları Severim-Tilki Payı*'nda (Mithat Atahan, Senaryo, 1976/494) "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, 7/8 Ret; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul]; *Ben Milyoner Değilim-Zühtü*'de (Nuri Kırgeç, Senaryo, 1977/5) "Zabıtanın, film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]; *0-RH-Negatif- İşte Öyle Bir Şey*'de (Müjdat Gezen, Senaryo, 1977/58) "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul] koşullar arasında yer alır.

Hasret-Hayırsız Evlat'ta (Hale Gülergin, Senaryo, 1976/404) "film üzerinde zabıtanın yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" koşuluyla filme alınmasına onay verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı, Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri kabul oyu verirken sadece İçişleri ve Emniyet üyeleri gerekçeyi aynen yazmışlardır; aslında oyçokluğu ile kabul edilmesi gerekirken belki de Başkanın oyu nedeniyle böyle bir karar alınmıştır.

Aşk İksiri-İnsanları Seveceksin-Yaşamak Güzel Şey (İlhan Engin, Senaryo, 1976/430) için karar şöyle yazılır: "Evvelce, 4.9.974 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek filme alınmasında sakınca olmadığına, 976/168 sayı ile karar verilen, İlhan Engin'in yazdığı Funda Film Kurumuna ait *Aşk İksiri* adlı senaryo, sahibinin isim değişikliği talebi ile müracaatı üzerine, 6.10.976 tarihinde tekrar komisyonumuzca tetkik edilmiş olup, neticesinde oybirliği ile sebebinde: Müracaatçının, dilekçesinde belirttiği isimlerden birisini kullanması şartı ile filme alınmasında sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda üyeler bölünmüştür. İçişleri ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Hangisini arzu ederse"; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Yaşamak Güzel Şey"; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi; "Yapımcının tercihi" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, "İnsanları Seveceksin" diye tercihlerini yazmışlardır.

Herhangi bir başka koşul yazılmadan *Şöför Mehmet-Dolmuş Mehmet* (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1976/273) için "Tatbikattaki karışıklığa meydan verilmemesi bakımından *Dolmuş Mehmet* isminin kaldırılarak *Şöför Mehmet* olarak filme alınmasında bir sakınca olmadığına" oy çokluğu ile karar verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Şartsız Kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi de "Kabul" yazmıştır. *Kaçakçılar-Cennetin Yedi Kapısı*'nda (Burhan Bolan, Senaryo, 1976/408) da "Senaryonun (*Kaçakçılar*) ismi ile filme alınması şartı ile bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul]. *Şükran-Dansözün Kızı*'nda (Hulki Saner, Senaryo, 1976/311) "Senaryoda getirilen iki isimden '*Dansözün Kızı*' kaldırılarak '*Şükran*' olarak kalması"na karar verilir [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, Kabul].

Gönülden Yaralılar-Ölmeyen Aşklar (M. Seyfi Havaeri, Senaryo, 1977/38) adlı senaryoya ait kararı da aktaralım: "Evvelce, 5.8.1968 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu

tarafından tetkik edilerek; filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına 193 sayı ile karar verilen M. Seyfi Havaeri tarafından yazılan, Serpil Film Kurumu'nca filme alınmak istenilen *Gönülden Yaralılar - Ölmeyen Aşklar* adlı senaryo, sahibinin bazı değişiklikleri yaparak müracaatı üzerine Komisyonumuzca tekrar tetkik edilmiş olup; Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi, şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı, Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri "Kabul" yazmışlar, İçişleri Bakanlığı temsilcisi ise "5.8.1968 tarihli ve 193 sayı ile kabul edilen senaryoda yapılan bazı değişiklikleri *Nizamname*'nin 7. mad. 8, 9. maddelerine aykırı olduğundan ret" yazmıştır.

Güneşe Gidenler'de (Safa Önal, Senaryo, 1976/417) "Senaryo isminin ideolojik mahiyetteki bazı şiirlerle ilgisi olabileceği düşünülerek yeni bir isim getirilmesi" şartı ileri sürülmüştür. Ancak karara karşı olduğunu vurgulamak için Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri "Şartsız Kabul" yazmışlar. *Direniş*'te (Ahmet Ündağ, Senaryo, 1977/36) kan davası ile ilgili koşulla birlikte "Yeni bir isim getirilmesi şartlarıyla filme alınmasında sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" [Emniyet temsilcisi her iki koşula katılırken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kan davası işlenmemek kaydı ile kabul"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Yeni bir isim getirilmesi kaydıyla kabul"; İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 7/6-8-9 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, 8-9 Ret].

Günahkar (Yılmaz Duru - Sabah Duru, Senaryo, 1976/413) "adlı senaryo, sahibinin isim değişikliği müracaatı üzerine Komisyonumuzca tekrar tetkik edilmiş olup; Değişiklik hakkındaki gerekçesi yeterli görülmediğinden talebin reddine, ekseriyetle karar verilmiştir" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]. *Ali Uyanık* (Safa Önal, Senaryo, 1976/218) adlı senaryo için kararı dosyadaki karar suretinden olduğu gibi aktaracağız: "Safa Önal'ın yazdığı, Temel Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Ali Uyanık* adlı senaryo 7.7.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiş olup; yine aynı adlı ve Hulki Saner tarafından kaleme alınan *Ali Uyanık* adlı senaryo 18.2.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına 976/50 sayı ile karar verilmiştir. Ancak bu senaryolar neticesinde çekilecek filmlerin Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname* gereğince polisçe yapılacak kontrollerde bir yanlışlık yapılmaması için isminin değiştirilmesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri bu şarta katılmayarak "Kabul" yazmışlardır. *Ali Uyanık* (Safa Önal, Senaryo, 1976/414) tekrar komisyon önüne gelir, "Evvelce 7.7.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına, 976/218 sayı ile karar verilen, Safa Önal'ın yazdığı, Temel Film Kurumunca filme alınmak istenilen *Ali Uyanık* adlı senaryo, sahibinin isim değişikliği talebi ile müracaatı üzerine Komisyonumuzca 22.9.1976 tarihinde tetkik edilmiş olup; değişiklik hakkındaki gerekçesi yeterli görülmediğinden talebin reddine ekseriyetle karar verilmiştir" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Kabul]. *Hamza*

Dalsın Osman Çalsın (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/433) adlı senaryoda farklı gerekçeler ve koşullar yer alırken Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Senaryo isminin *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrası gereğince reddine" diye şerh yazmıştır.

Altyazı-Dil

Şükran-Dansözün Kızı'nda (Hulki Saner, Senaryo, 1976/311) "'Şuşu' isminin Türkçeleştirilmesi, şartıyla" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul]; Bir de Peyami Safa'nın yazdığı *Mahşer*'de (Saltuk Akbulut, Senaryo, 1976/456) birçok başka koşulla birlikte "Türk dili ve gramerinin korunması" istenir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "7/2-4-6-10 Ret" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi de "Sayfa 80-81 sahne 135'in tümünün çıkarılması" ve "Sayfa 81, sahne 136 Nihat'ın söylediği 'Türkler ölümü hayata tercih etmişlerdir' sözünün çıkarılması şartı ile kabul" yazmıştır.

Diğer

Dövme ile ilgili olan bir karar *Şahin Bey* (Duygu Sağıroğlu, Senaryo, 1976/312) için alınmıştır: "Baba ve oğulun vücudunda dövülü motif işaretlerinin aynı olması ve [...] olmaması" istenmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri "Masal türü muhafaza edilmek kaydıyla şartlı kabul" diye yazmışlar ve diğer gerekçeye katılmamışlardır. Daha sonra sahibinin isteği ile senaryonun adı da 1976/381 sayı ile *Korkusuz Cengaver* olmuştur. *Aile Şerefi*'nde (Sadık Şendil, Senaryo, 1976/217) didaktik bir karar alınır: "Filmin sonucu itibariyle kötü örnek getirmemesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir" [Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret]; *Kanunsuz Sokak-Sınırdaki Adam*'da (Ahmet Karatop, Senaryo, 1976/491) "Filme öğretici unsurun hâkim olması" istenir. *Yedi Yürekli Şaban* (Hasip Yenik, Senaryo, 1976/119) "Katilin oğlu katil olur diyaloğunun çıkarılması"; *Sen ve Ben*'de (Nail Denktaş, Senaryo, 1976/376) "Senaryoda geçen atasözünün doğrusunun kullanılması" [Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Kabul; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6] talep edilir. *Enayiler Kralı*'nda (Sedat Akın, Senaryo, 1976/483) "Mesut'un söylediği 'Atalarım gibi ölmem lazım' cümlesinin çıkartılması" istenir. Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, Kabul yazmış; Millî Eğitim Bakanlığı üyesi ise "Atalarım gibi" sözü hariç diğer gerekçelere katılmıştır. *Türkiye'de Tatil ve Salome* (Muharrem Gürses, 1976/411) için başka gerekçelerle birlikte "Senaristin senaryosu ile ilgili reklam mahiyetindeki bütün diyalogların çıkarılması" istenir. Bu kararda Başkan olan İçişleri temsilcisi: "Şartsız Kabul", Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ayrıca "Diyanet işlerine tetkik için sevki", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi: "Senaristin senaryosu ile ilgili reklam mahiyetindeki bütün diyalogların çıkarılması şartı ile kabul" yazmış, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise bu maddeye katılmamıştır.

Aşkın Sesini Dinleme'de (Ali Rıza Boyoğlu, Senaryo, 1976/365) "Nuran'ın kocasına 'Söz veremem ama unutmaya çalışacağım' sözünün" çıkarılması istenir. *Hırçın Kız* (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1977/68) için "Celal'in cezasını çektikten sonra Nevin ile evlendiklerinin belirtilmesi" istenir. Bu kararda İçişleri ve Emniyet üyeleri 7/8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı üyesi ise Kabul yazmıştır. *Yalan*'da (İlyas Aksu, Senaryo,

1976/164) "Senaryoda geçen 'senden başkası getiremez' sözünün" çıkarılması istenmiş ama Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi buna katılmamıştır. *Her Gönülde Bir Aslan Yatar*'da (Ahmet Üstel, Senaryo, 1976/370) "Karı koca değil, kedi köpek" ve "Bir de evlen diyorsun bana" sözlerinin çıkarılması istenir. *Hamza Dalsın Osman Çalsın*'da (Aram Gülyüz, Senaryo, 1976/433) "Senaryoda Avni'nin Osman'a takdim ettiği kızı Nilgün için söylediği 'bundan böyle ilham perim bu olsun' cümlesinin çıkarılması" istenirken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Kabul" yazmıştır.

Örnek Kararlar

Tosun Paşa

Bu yıllar içinde ve bu defterde senaryosu Yavuz Turgul'a ait *Tosun Paşa* için verilen kararlara bakalım. 1976/176 tarih ve sayılı kararda "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre, filme alınmasının sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle karar verilmiştir"; 1976/231 sayılı kararda ise "Evvelce 16.6.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre filme alınmasının sakıncalı olduğuna 976/176 sayı ile karar verilen Yavuz Turgul'un yazdığı Arzu Film Kurumu'nca filme alınmak istenilen *Tosun Paşa* adlı senaryo, bu kere sahibin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine 7.7.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre filme alınmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Kabul" yazmışlardır. 1976 tarih ve 363 sayılı kararda ise, "Evvelce 7.7.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek, filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre sakıncalı bulunduğuna karar verilen, Yavuz Tuğrul'un [hem metinde hem künyede soyadı yanlış yazılmış] yazdığı, Arzu film Kurumuna ait *Tosun Paşa* adlı senaryo, 1.9.1976 tarihinde Komisyonumuzca tekrar tetkik edilmiş olup, 1. Askerlik şeref ve haysiyetine aykırı sahnelere, 2. Genel ahlak ve adaba aykırı sahnelere, yer vermemek şartı ile, filme alınmasında sakınca olmadığına, ekseriyetle karar verilmiştir." Bu kararda aynı zamanda Komisyon Başkanı olan İçişleri temsilcisi 7/10, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Kabul yazmışlar, Emniyet ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri her iki koşula katılırken Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi sadece genel ahlakla ilgili maddeyi yazmış, diğer maddeye katılmamıştır.

(*Güneşten de Sıcak*, Yön.: Yaşar Seriner, 1980)

KARAR DEFTERİ
1976-1977

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Film Kontrol Defteri 1976-1977]

Karar Defteri 1976-1977 adlı defterde 52 ret kararı vardır, zaman zaman tekrar görülme (ara kararı) koşulu dahil şartlı kabul sayısı 95'tir. Cumhuriyet Savcılıklarınca incelenmek üzere komisyona gönderilen ve hemen hemen hep olumsuz nitelikleri sıralanan (gösterim zamanı yeni eklenen sahneleriyle kabul edilmesi mümkün olmayan ve yeni filmlere dönüştüğü saptanan) "Tespit Kararları"nın sayısı da 30'dur; bu kararların, kimi zaman ret kimi zaman şartlı kabul kararı gibi yazıldığı düşünülebilir. Bunu da ayrı bir kategoride değerlendirmek gerekir, bu yıllara ait raporun sonunda söz konusu tespit kararlarına yer verilmiştir. Defterde az sayıda da olsa denetlenen kısa filmler, belgeseller ya da reklam filmleri yer almaktadır. Yerli ve yabancı filmler arasında ağırlıklı olarak yerli filmler yer almıştır.

1976-77 yılının oybirliği ile halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmayan ve kabul edilen filmlerinin arasında dikkatimizi çeken filmler şunlar (defterde yönetmen ya da senarist adı bulunmamaktadır): Kartal Tibet'in yönettiği *Tosun Paşa* (1976/210), Şerif Gören'in yönettiği *Deprem* (1976/282), Ertem Göreç'in yönettiği *Kan Kardeşler* (1976/296), Süreyya Duru'nun yönettiği *Ben Bir Garip Keloğlanım* (1977/49), Zeki Alasya'nın yönettiği *Aslan*

ZEKİ ALASYA • METİN AKPINAR
GÖLGEN BENGÜ
ASLAN BACANAK
PERRAN KUTMAN - TURGUT BORALI - CEVAT KURTULUŞ
TUNCER NECMİOĞLU - SAMİ HAZİNSES - HÜSEYİN KUTMAN - ATİLLA PEKDEMİR
senaryo: UMUR BUGAY reji: ZEKİ ALASYA kamera: KAYA EREREZ

(*Aslan Bacanak*, Yön.: Zeki Alasya, 1977)

Bacanak (1977/78), Ülkü Erakalın'ın yönettiği *Ben Sana Mecburum* (1977/101) ve Orhan Aksoy'un yönettiği *Baraj* (1977/143).

Bu defterde kabul edilen kararların büyük çoğunluğunda şerhler/karşı görüşler bulunmaktadır. Bazen kabul kararlarında filmi kabul ettiğini de tekrar yazan temsilciler bulunmaktadır, dolayısıyla fazladan vurgu yapılmaktadır, örnek olarak *Hedefteki Adam*'ı (1977/107) verebiliriz. Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri kabul yazmış, hatta Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "Film görüldüğü haliyle bir sakınca teşkil etmemektedir" diye not düşmüştür. Aynı film için İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Film senaryosuna ve senaryo kararına uygun hale getirildikten sonra tekrar görülmesi reyindeyim" (İçişleri Bakanlığı'ndan gelen temsilci "Ara Kararı" diye de not yazmış) şeklinde şerh düşmüşlerdir. Burada kabul kararlarına düşülen muhalefet şerhlerinin tümünü aktaracağız, önce kabul edilmiş filmlerde hiç açıklama yapmadan sadece maddelere atıf yapanlar yazılmıştır: *Fiyakanı Bozarım* (976/289) için Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8 Ret; *Ah Dede Vah Dede* (1977/21) için Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret; *Taşra Kızı* (1977/37) için Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret; *Selam Dostum* (1977/43, Kararın üstünde ş. kabul yazıyor, ancak herhangi bir şart yok, oy çokluğu ile bu film de kabul edilmiş) için Millî Eğitim Bakanlığı, 7/8-9 Ret; *Tövbekar* (1977/52) için Millî Eğitim Bakanlığı, 7/8 Ret; *Perişan* (1977/59) için İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret; *Vur Gözün Üstüne* (1977/84) için İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret; *Deli Şahin* (1977/92) için Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret; *Şoför Mehmet* (1977/102) için Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret.

Diğer kabul kararlarında açıklama içeren şerhler ise şöyle: *Devlerin Aşkı* (1976/253) için Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, "1) Filmin başındaki aleni yol kesme sahnesinin 2) Başlıkları gözüken gazete görüntülerinin çıkarılması şartı ile kabul"; *Korkunç Şüphe* (1976/254) için İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, "Filmde mevcut olmadığı halde sütyen ve külotlu olarak yarı çıplak bir vaziyette afişte bulunan Karaca Kaan adlı artistle ilgili afişin kullanılmaması şartı ile kabul"; *İntikam Meleği-Hamlet* (1976/262) için Genelkurmay Başkanlığı, "Dinsel tabanlı bütün görüntü ve diyaloglar çıkarılmak şartı ile kabul"; *Tek Başına* (1976/268) için Genelkurmay Başkanlığı, "Dinsel tabanlı bütün görüntü ve diyaloglar çıkarılmak şartı ile kabul"; *Bıktım Her Gün Ölmekten* (1976/271) için Genelkurmay Başkanlığı, "1) Ege talebe yurdu levhasının çıkartılması, 2) Olayların genel imajında ve laiklik ilkesinin esprisinde yanlış yorumlara açık olan bütün dinsel tabanlı görüntü ve diyalogların çıkartılması şartı ile kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret; *Alo Kolombo Çığlık* (1976/283) için Emniyet Genel Müdürlüğü, "Cinayetle ilgili olarak yapılan soruşturma ve sonrasında polisle ilgili olan kısımların mevzuata uygun hale getirildikten sonra filmin tekrar görülmesi reyindeyim" ve Genelkurmay Başkanlığı, "Günah çıkarma ile ilgili diyalogların çıkarılması şartı ile kabul"; *Kadıhan* (1976/287) için Genelkurmay Başkanlığı, "1. Film görüntü ve diyalogları ile tarihi gerçeklere bağlı yorum getirmediğinden ve bu haliyle senaryo kararına uymadığından, 2. İç politikaya bağlı politik imajları bulunduğundan, 3. Atatürkçü dünya görüşüne aykırı konuları empoze ettiğinden 7/8, 9, 10 Ret"; *Meraklı Köfteciler* (1976/297) için Millî Eğitim Bakanlığı, "1) Bayrağın önünde geçen içki sahnelerinin, 2) Kuvvet macunu ile ilgili sahnelerin

çıkarılması şartı ile kabul"; *Afili Delikanlı* (1977/10) için Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı, "Kısmen senaryosuna uymadığından ve 7/10 Ret"; *Adalı Kız* (1977/14) için Millî Eğitim Bakanlığı, "Filmin baş kısmında olayın Yunan Adalarına ait sularda geçtiği belirtildiği halde, son kısımlarında 'bu şirin adada bir daha köpek balığı görülmedi' denmekle, filmin genel mesajında Yunanistan lehine bir düşünce belirmektedir. 7/10'a göre reddi reyindeyim"; *Yaşayan Değerler* (1977/23) için Emniyet Genel Müdürlüğü, "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname* gereğince il komisyonunca reddedilen kararlara karşı itirazen Merkez Film Kontrol Komisyonu inceleme yapabileceğinden, halka gösterilmesine karar verilen il komisyonu kararı dayanak alınarak yurtdışına çıkarma müsaadesi verilmesine dair talebin usul yönünden reddi reyindeyim"; *Mutluluğun Kanatları* (1977/24) için Emniyet Genel Müdürlüğü, "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname* gereğince il komisyonunca reddedilen kararlara karşı itirazen Merkez Film Kontrol Komisyonu inceleme yapabileceğinden, halka gösterilmesine karar verilen il komisyonu kararı dayanak alınarak, yurtdışına çıkarma müsaadesi verilmesine dair talebin usul yönünden reddi reyindeyim"; *Bursa'da Zaman* (1977/25) için Emniyet Genel Müdürlüğü, "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname* gereğince il komisyonunca reddedilen kararlara karşı itirazen Merkez Film Kontrol Komisyonu inceleme yapabileceğinden, halka gösterilmesine karar verilen il komisyonu kararı dayanak alınarak, yurtdışına çıkarma müsaadesi verilmesine dair talebin usul yönünden reddi reyindeyim"; *Kapıcılar Kralı* (1977/38) için Millî Eğitim Bakanlığı, "Kemal Sunal'ın doktora söylediği 'Bana bak doktor karımın orasını burasını elleme' ve karısına söylediği 'Yanına gelmiyorum da bu çocuk nasıl oldu' cümlesinin çıkartılması şartı ile kabul"; *Alev* (1977/51) için Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, "Ordu kıyafet kararnamesine aykırı kıyafetin düzeltilmesi şartı ile kabul"; *Kan* (1977/69) için Millî Eğitim Bakanlığı, "Filmin jenerik bölümünde reklam amacıyla gösterildiği kanaatine varılan 'Film-Set Teknisyenleri Derneği', 'Yön-Sen' ve 'Görüntü Yönetmenleri Derneği' yazılarının" ve "Deli Kadir'in caddede iken gerisinde gözüken 'AP' İlçe Başkanlığının panosunun görüntüden çıkarılması şartıyla kabul"; *Yangın* (1977/71) için Millî Eğitim Bakanlığı, "Ara kararı. 1) Filmin 29.3.1977 tarihinde verilen dilekçesinde ekte sunulan filmin 1-2-3-4 no'lu lobilerin tetkiki neticesinde aynı numaralı lobilerde bulunan ikinci derecedeki küçük fotoğrafların filmde bulunmadığı anlaşılmıştır. 2) Senaryo kararında çıkması belirtilen 124-134 sahnelerin çıkarılmadığı anlaşılmıştır. Adı geçen lobilerde kullanılan fotoğrafların (küçük) lobilerden çıkartılması ve 124-134 sahnelerin senaryo kararına uygun hale getirildikten sonra, tekrar görülmesi reyindeyim"; *Baskın* (1977/129) için İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, "Murat'ın filmin baş kısımlarında söylediği 'çok ezildim çok horlandım' sözünün çıkarılması şartıyla kabul" yazmışlardır.

Kabul edilen filmler arasında Türkiye İş Bankası'na ait olan ve 9 dakika süren *Tütünün Öyküsü*'nün (1976/284) oyçokluğu ile yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına dair karar çıkmış, İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Yurt içinde çevrilen filmlerin il komisyonlarında görülmeden Merkez Film Kontrol Komisyonuna getirilmesi gerekir. Bu film için yapılan uygulama mevzuata aykırı olup, usul yönünden reddi reyinde-

yim", Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname* gereğince İl Komisyonunca reddedilen kararlara karşı itirazen Merkez Film Kontrol Komisyonu inceleme yapabileceğinden, halka gösterilmesine karar verilen il komisyonu kararı dayanak alınarak yurt dışına çıkarma müsaadesi verilmesine dair talebin usul yönünden reddi reyindeyim" demiştir.

Kabul kararlarında daha uzun şerhleri de burada yazalım: *Bizim Düğün Ne Zaman* (1977/15) için Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, "1) Filmin genel muhtevası itibarıyla köye örnek olmak isteyen erkek ve bayan iki öğretmenin aşk oyunlarına girdiği ve köy içerisinde çeşitli şekillerde devam ettirdikleri sahne ve diyalogların, 2) Bayan köy öğretmeninin. Köy gençlerinin dikkatini çekecek şekilde, çok yüksek sesle evinde ve bilahare köy meydanında tüm köylülerin önünde konser verir gibi türkü söyleme sahne ve diyalogların, çıkartılması şartı ile kabul", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, 7/4 Ret ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, "1) Öğretmenin filmin muhtelif yerlerinde türkü söyleme sahneleri, 2) Öğretmen vekili durumunda olan Salih Kırmızı'nın fiilen olaylara karışmasını, köylü tarafından dövülmesini ve Salih Kırmızı'nın köyde birlik ve beraberliği sağlamak amacıyla camiinin önünde akrabalarına silah çektiği sahnenin, 3) Yanlış mizansenlerle çekimi yapılmış bulunan namaz sahnesinin, 4) Bayan öğretmen Meral Zeren'in vekil öğretmen Salih Kırmızı ile birlikte girdiklerini gösteren sahne ve diyalogların çıkartılması şartı ile kabul" yazmıştır.

Hababam Sınıfı Uyanıyor (1977/1) adlı film için eğitimle ilgili ilginç bir kabul kararından söz etmeliyiz, Millî Eğitim Bakanlığından beklenen görüş gelmeyince film için oylama yapılmıştır: "Arzu Film Kurumuna ait *Hababam Sınıfı Uyanıyor* adlı film 26.11.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca incelenmiş olup, filmin eğitim ve öğretimle ilgili olduğundan Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin görüşünün alındıktan sonra gerekli kanaatin belirtilmesi hakkında 26 11.976 tarihli ve 976/279 sayılı oyçokluğu ile verilen ara kararı üzerine İçişleri Bakanlığınca Millî Eğitim Bakanlığına durum bir yazı ile film hakkında gerekli inceleme yapılıp mütaala [mütalaa] bildirilmek üzere 7 gün süre verilerek, yapılan tebligata 22.12.976 tarih ve 13201 sayılı yazı ile filmle ilgili evrakların Bakanlık Makamına intikal ettirildiğini, alınacak kararın en kısa zamanda gönderileceği belirtilmiş olmasına rağmen, Millî Eğitim Bakanlığının bugüne kadar bir görüşü gelmediği dosyanın tetkikinden anlaşılmıştır. Filmlerin maliyetinin yüksekliğinden dolayı daha fazla beklemenin film yapımcısı yönünden sakıncalı olacağı düşünülerek gerekli reylemeye geçilmesi uygun görülmüştür. Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, mezkûr film hakkında görüşü sorulmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderilen yazının 7 gün süreli olarak 8.12.976'da tebliğ edildiğini ve adı geçen Bakanlıkça bugüne kadar filmin eğitim ve öğretim yönünden sakıncalı olduğuna dair bir görüş bildirilmemiş olmasıyla filmde sakınca görülmediği kanaatine vardığını beyan etmiştir. Adı geçen filmin, halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında da bir sakınca bulunmadığına oyçokluğu ile karar verilmiştir". Bu karar için Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri kabul yazarken İçişleri Bakanlığı, 7/6-8 Ret, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "26 Kasım 1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca, ekseriyetle alınmış karar gereğince reyimi,

Bakanlığın görüşünü aldıktan sonra beyan edeceğim" diye şerh düşmüştür.

Ret Kararları

Bu dosyada yer alan ret kararlarına topluca bakıldığında reddedilen kararların on dördünün *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına gönderme yaptığı görülmüştür. Beş karar hem 6. hem de 8. fıkraya birlikte, bir karar 6 ve 9. fıkralara birlikte, üç karar 8 ve 9. fıkralara birlikte, bir karar 8 ve 10. fıkralara birlikte, bir karar 5-6-8. fıkralara birlikte, on beş karar 6-8-9. fıkralara birlikte, bir karar 2-6-8-9. fıkralara birlikte ve bir karar da 5-6-8-9. fıkralara birlikte atıf yapmıştır. Burada ortak noktanın 6. fıkra olduğu açıktır, bu dosyada genel ahlakı ilgilendiren, cinselliğe dair, "müstehcen" olduğu düşünülen çok sayıda örnek bulunmaktadır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre *Sihirli Şamdan* (1976/218; Genelkurmay Başkanlığı, "16.7.1976 tarihindeki karara uyarak şartsız kabul"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Para ile Değil Sıra ile* (1976/219; Genelkurmay Başkanlığı, şartsız kabul; Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Tavşan Kızlar* (1976/235; İçişleri Bakanlığı, Ret 7/6-9 Senaryoya aykırılıktan, Genelkurmay Başkanlığı, "Filmin tavşan kız yaşantısını özendirici olmaktan ziyade olumsuz sonuçlarını aksettiren yönü olduğundan şartsız olarak kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul yazar); *24 Saat* (1977/41; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Şoför Mehmet* (1977/65; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Vur Gözünün Üstüne* (1977/70; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Badem Şekeri* (1977/95; Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, "Ali Poyrazoğlu'nun Arzu Okay ve Mine Mutlu ile öpüşmelerini gösteren sahnelerin çıkarılması şartıyla kabul") ve *Bir Tanem* (1977/105; Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) adlı filmler reddedilmiştir.

Hem senaryosuna aykırı bulunup hem de 6. fıkraya göre halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılması sakıncalı bulunan filmler *Çizmeli Kedi* (1976/247; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Mahallede Şenlik Var* (1976/307; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) ve *Çırılçıplak*'tır (1977/93; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Çırılçıplak* (1977/196) tekrar komisyon önüne geldiğinde bu kez "Film senaryosuna uymadığından, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33. maddelerine göre" ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna, idari yargı yolu açık olmak üzere oyçokluğu ile karar verilmiştir" (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Eksik Etek* (1976/245) adlı film ise "1) *Nizamname*'nin 5. maddesi gereğince komisyona tevdii edilmesi gereken filmde geçen afiş, reklam, gazete gibi dokümanların tetkik edilmek üzere komisyona tevdii edilmediği anlaşıldığından, 2) Filmin tahminen 10-15 dakikalık kısmı musiki ile geçmekte ve bu kısımdaki söylenen sözlerin, diyalog ve senaryoda mevcut olmaması sebebiyle; senaryoya aykırılığından, 3) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına aykırı olduğundan" reddedilmiştir; bu kararda İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "1) 'Saçı uzun aklı kısa' diyaloğunun çıkarılması 2) Filmin süresine

bağlı kalınmak kaydı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi de kabul diye şerh düşmüştür.

Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeye Tahrik

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. ve 8. fıkralarını gerekçe gösteren beş karar bulunmaktadır. *Avanak* (1976/223) aynı zamanda senaryosuna da aykırı bulunmuş ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Senaryoya uymadığından ve 7/6 Ret" Genelkurmay Başkanlığı, kabul, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, "7/6-8-9 ve senaryoya uymadığından Ret" yazmıştır. *Hırsız Milyoner* (1977/62) için farklı görüşü olup şerh düşen Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisidir (kabul). *Oldu Olacak* (1977/3) için de Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri kabul yazmıştır. *Leş Kargaları* (1977/12) adlı film reddedilirken kararda bir temsilci şartlar ileri sürerek tekrar görülmesini istemiş, iki temsilci de kabulü yönünde oy kullanmıştır. Ret oyu verenlerden biri de komisyon başkanıdır. Karşı görüşler şöyledir: Genelkurmay Başkanlığı, "Görülen hal ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul yazarken Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, "1) Senaryoya aykırı olan, 2) Devleti güçsüz gösteren, 3) Ahlaka aykırı olan, 4) Polisin çalışması, kılık ve kıyafetleri ile ilgili olan, görüntü ve diyalogların düzeltilmesinden sonra tekrar görülmesi reyindeyim" diye şerh düşmüştür. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. ve 8. fıkralarına göre bir ret kararı daha var (*Kadın İsterse / Kocamın Bilmediği / Champagner für Zimmer 17*, 1977/86). Ancak bu karar çok uzun aktarılacağı için bir karar örneği olarak arkada yer almaktadır.

(*Leş Kargaları*, Yön.: Naki Yurter, 1976)

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. ve 9. fıkralarına dayanarak reddedilen film *Çılgın Ama Tatlı*'dır (1976/213). Daha önce de reddedilmiş olan film tekrar reddedilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi sadece 6. fıkraya atıf yaparken Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri tersine filme kabul yönünde şerh düşmüştür. *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. ve 9. fıkralarına göre üç film sakıncalı bulunmuştur: *Nereye Arkadaş* (1976/306) için aynı zamanda senaryo kararında belirtilen şartlara uymadığı da not düşülmüş ve bu ret kararına Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri çoğu kararda olduğu gibi kabul yazarak şerh düşmüştür. *Sürgün* (1977/39) filmi de aynı zamanda hem senaryoya aykırı bulunmuş hem de *Film ve Film Senaryolarının Kontrolu-na Dair Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33. maddelerine göre sakıncalı bulunmuştur; diğer üyeler filmi reddettik-

lerini yazarken Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri kabul edilmesini savunmuştur. *Silahlara Veda* (1977/44) filmi de 8 ve 9. fıkralara göre ve "senaryosuna uymadığından" reddedilirken yine Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri kabul yazmıştır.

Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Türkiye Aleyhinde Propaganda

Ankara Üniversitesi SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun [bugünkü Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi] ilk filmi de sakıncalı bulunan filmler arasına girmiştir. *Ladik 76* (1977/128) adlı film için kararın tamamı şöyle yazılmıştır [yazım aynen korunmuştur]: "Evvelce 25.5.1977 tarihinde Basın ve Yayın Yüksek Okulu Müdürlüğünce hazırlanan 'LADİK 76' adlı film Merkez Film Kontrol Komisyonunca görülerek; 'Filmde görüntü dışındaki diyaloglarla işlenen konunun, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Sağlık Bakanlığının görevleri kapsamına giren konularla ilgili... Dairelerin görüşlerinin alınmasından' sonra filmin tekrar görülmesine, Filmin Komisyonca denetimi hakkındaki müracaat dilekçesinin ekinde senaryo olarak sunulan (5) sahifelik metnin filmin sonunda 'metin yazarı Fakir Baykurt'a ait metinle aynı olup olmadığının müracaatcıdan [müracaatçıdan] sorulmasına, 977/108 sayı ile karar verilen mezkûr film, ilgili Dairelerin görüşlerinin Bakanlığımıza intikali ve film sahibi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Müdürlüğünün müracaat dilekçesi ekinde sunulan senaryo ile filmin sonundaki metin yazarına ait senaryonun aynısı olduğuna dair cevabi yazılarının gelmesi üzerine, Komisyonca 14.7.1977 tarihinde yeniden incelenmiş olup; Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü yetkililerinin film hakkındaki vaki mutalaları [mütalaaları] nazara alındığında; Filmin konu edindiği hakikatleri ifade etmediği mevcut hali ile Türk turizminin ve Türk halkının tanıtılmasına menfi etki yapacak durumda olduğu görüldüğünden, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 10. fıkralarına göre, halka gösterilmesinin ve yurtdışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna" dair oyçokluğu ile karar yazılmıştır. Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Yukarıda belirtilen 3 kuruluşun gösterdiği şartlar muvacehesinde tashihi mümkün görüldüğünden, 3 kuruluşun görüşlerinin nazara alınarak, yeniden düzeltilmesi şartıyla kabul" yazarak tek karşı oy kullanan ve filme görece olumlu bakan üye olur.

Millî Rejime Aykırı, Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı

Ret kararlarından biri de Sylvia Kristel'in oynadığı, Just Jaeckin'in yönettiği 1974 tarihli *Emmanuelle* (*Hisli Duygular*) filmi için yazılan karardır (1977/58). Film, 7. maddenin 5, 6 ve 8. fıkralarına dayanarak reddedilmiştir ancak öncesinde de İstanbul İl Film Kontrol Komisyonu tarafından 2 Temmuz 1975'te denetlenmiş, yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına dair karar yazılmıştır (1975/180). Bu kez, "Kültür Bakanlığının 'Evlilik birliğine ve ahlakına tamamıyla ters düştüğü, iğrenç sahnelerin bulunduğu, gayri meşru hayatın meşru olarak gösterilmek istendiği ve çeşitli cinsi münasebet görüntülerinin bulunduğu ve bunların filmi müstehcen hale soktuğu' gerekçeleriyle ilgili Bakanlık olarak filmin,

Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname'nin 15. maddesi gereğince kurulacak yeni bir komisyon tarafından yeniden incelenmesi talebi Bakanlığımızca da uygun görülerek film, Merkez Film Kontrol Komisyonuna sevk edilmiş olup, filmin denetimine esas olmak üzere, İstanbul Valiliği'nden" filmin dosyası istenmiş, inceleme sonucunda henüz gelmemiş belgelerin beklenmesine gerek olmadığı görülmüş ve 84 dakikalık film için şunlar yazılmıştır: "I- Yahudi bir aileye bağlı Sigmund Freud'un, Yahudilik hariç her şeyi cinsiyet ve libido ile cinsi içgüdülerle açıklamaya ve kendi milleti dışında aile, ahlak, anane, maneviyat ve buna benzer konuları sarsmayı amaçlayan görüşlerine uygun olarak ele alındığından, ahlak değerlerinin yanlış olduğu, bakireliğin fazilet olmadığı, renk, ırk ayrımı yapmadan her birinden bir şeyler olması, gerçek bir kadın olmak için değişiklik yapmak gerektiği ve bu hareketlerin gizli yerlerde umuma açık yerlerde herkesin gözü önünde (uçakta seyahat ederken, eğlence yerlerinde, daha buluğ çağına yeni ulaşmış genç delikanlıların oyun oynadıkları, spor yaptıkları yerlerde) yapılması anlatılarak Yahudi asıllı Karl Marx felsefesini işlemeyi amaçladığından, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 5. fıkrasına göre, II- a) Bir kadının bütün gününü arkadaşları ile beraber çıplak geçirmesi, çıplak resim seyretmesi ile cemiyet fertlerini çalışmaktan alıkoyarak seks dışında başka bir şey düşünmemeye teşvikle o toplumun çökmesini amaçladığından, evlilik bağına sadakatin esas olarak telakki edileceği, kıskançlığın basit bir his olduğu, eşlerin cinsi münasebette hiçbir kayda tabi olmaksızın hür davranmaları gerektiği, aksini düşünmenin kadının para ile alınıp satılan emtia derecesine düşüreceğini işlediği, karı kocanın birbirleri dışında başkaları ile sevişmeleri ve bunun için de birbirinin diğerinin anlayış, müsamaha ve kolaylık göstermeleri hatta müşteri temin ederek bu işe vasıta olmaları lazım geldiği, bunu kadının tecrübeli kocalar vasıtasıyla seks yönünden yetiştirilmesine çalışılması bu suretle ancak kadının gerçek kişiliğine kavuşabileceğini ifade ettiğinden, evli bir kişinin nasıl yoldan çıkarılacağı, gerçek bir kadın olmak için seks yönünden özel kocalar elinde nasıl yetiştirileceğini, bilinmeyene ulaşmak için duygularda çelişki yaratılmasını izah etmeyi amaçladığından, milli duygularımız, gelenek ve göreneklerimize ters düşmesi itibariyle, *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre, b) Seksi 'sadece duyguların tatmini değil, her türlü korkudan ve yasaktan uzakta gerçeğin kendisi' olarak tarif ettiği ve bu tarifi uyguladığı, aşkı alet ederek insanların alışılagelmişlikten kopması gerektiğini, insanların aptal olduğunu, asırlardır aynı şeyi tekrarlamaktan bıkmadıklarını görüntü ve diyaloglarla izaha çalışmakla, kadının bütün edep yerlerinin açık bir vaziyette çeşitli yerlerden görüntüler vermekle, cinsi münasebeti ve seviciliği açıkça göstermekle ahlaka aykırılığından, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre, III- Açıklık, müstehcenlikten öte toplum değerlerini saptırarak ve aile mefhumunun ortadan kaldırılması amacına yönelik bir mesaj veren, işlediği hayat felsefesi ile ahlak anlayışını aile telakkisini, Türk Milletinin namus, ahlak, aile, cemiyet değerleri ile hiçbir şekilde bağdaşmayacağı hatta İstanbul'da basılan ve 'olay yaratan filmin gerçek romanı Emmanuelle' adlı kitabın dahi İstanbul 7. Sulh Ceza Mahkemesinin 17.12.1975 tarih ve 998. Hz ve 124 müteferrik karar sayısı ile tahkikat sonuna kadar toplattırılmasına karar verilen bir filmin halka gösterilmesinin halkın tepkilerine yol açacağından, *Filimlerin ve Filim Senaryola-*

rının Kontroluna Dair Nizamname'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre, yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir". Bu kararda tüm üyeler imzalarının altına 7/5-6-8 Ret yazarak karara katıldıklarını bir kez daha vurgulamıştır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk, Memleketin İnzibat ve Emniyeti Bakımından Zararlı, Cürüm İşlemeğe Tahrik

Nizamname'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına birlikte atıf yapan on dört karar bulunmaktadır: *Korkusuzlar* (1977/77) ile ilgili ret kararı oybirliği ile alınmıştır. Aynı film düzeltmelerle gelince tekrar değerlendirilmiş ve *Korkusuzlar* (1977/115) bu sefer 6, 8 ve 9'a ek olarak "Film senaryosuna uymadığından *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33. maddelerine göre" ve "idari yargı yolu açık olmak üzere" yine reddedilmiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi bu karara kabul yazmıştır. *Bitirim Hüsnü* (1976/220) için İçişleri Bakanlığı, "Senaryoya aykırılıktan ret", Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul; *Atmaca Ali* (1976/286, aynı zamanda senaryosuna uymadığından) için Emniyet Genel Müdürlüğü, "7/6-8 Ret Senaryoya aykırılıktan Ret", Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul; *Dünden Bugüne* (1977/7; karar "idari yargı yolu açık olmak üzere" oyçokluğu ile alınmış) için Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul; *Beşine de Vur* (1977/27; "idari yargı yolu açık olmak üzere") için Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul; *İstasyon* (1977/130; aynı zamanda senaryoya aykırılıktan) için Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Herkes satılıktır" ve "bütün insanlar" ifadelerinin çıkması şartıyla kabul; *Doğru Yoldan Ayrılanlar* (1977/66) için Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul; *Enayiler Kralı* (1977/68) için Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/8 Ret; *Su Perisi Elması* (1977/82) için Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul ve son olarak *Halkalı Şeker* (1977/36) filmi için de Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri kabul, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise 7/8 Ret diye şerh düşmüştür. Film bir kez daha komisyon önüne gelmiş ve *Halkalı Şeker* (1977/67) için "a) Sol tarafta otomobil garajını, cüppeli ve maskeli üç kişi ile, içlerinde şapkalı kadının da bulunduğu dört kişiden müteşekkil iki grubu karşı karşıya getiren, sağ tarafta ise Seher Şeniz, adamı ve Salih Kırmızı'yı birbirine silah çeker vaziyette, b) Sol tarafta Seher Şeniz, Salih Kırmızı, Perihan Ateş ve Sami Tunç'u sağ tarafta burada renkli bir otomobilin önünde Salih Kırmızı'nın Seher Şeniz'e silah doğrulttuğu ve arka planda ise cüppeli ve maskeli iki kişi ile sadece birinin tek kolu görünen iki kişiyi, c) Seher Şeniz ile Salih Kırmızı'yı motorda yan yana, d) Salih Kırmızı ile İhsan Gedik'in baltalı kavga sahnesini gösteren, lobilerdeki sahnelerin filmde bulunmadığı, ayrıca filmin komisyona intikal ettirilen afişlerinde sonradan bazı kısımlarının boyanarak (Perihan Ateş'in Salih Kırmızı ile yan yana durduğu vaziyetteki etekliğinin, Nevin Nuray'ın Salih Kırmızı ile yatar durumdaki ve Seher Şeniz'in ayaktaki duruş pozunun) komisyona sunulduğu anlaşılmış bulunmaktadır" [yazım düzeltilmiştir]. Bu nedenle film, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre sakıncalı bulunmuştur; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi sadece Ret, Basın Yayın Genel

Müdürlüğü temsilcisi kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi de sadece 7/8 Ret yazmıştır. *Kader Bağlayınca*'nın (1976/272) "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9 fıkralarına göre ve senaryosuna uymadığından" sakıncalı olduğu karara yazılmış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Bekir'in adamı, Bekir'i kastederek Zeyno'ya 'İstanbul'a gitti, geldi, İstanbul'da on beş ceset bıraktı' sözünün çıkarılması ve polisin daha etkin gösterilmesi şartı ile kabul" yazmış, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi de filmi kabul ettiğini kayıtlara geçirmiştir.

Leş Kargaları (1977/47) adlı film, hem "senaryoya aykırı olduğundan", hem *Film ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33. maddelerine göre, hem de 7. maddenin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre sakıncalı bulunmuştur. Bu kararda İçişleri Bakanlığı temsilcisi karara katıldığını şu şekilde belirtmiştir [yazım düzeltilmiştir]: "1) Film daha önce müsaade edilen senaryosuna bağlı olmadan ve bazı değişikliklerle çekildiği cihetle, senaryosunu aykırılıktan, 2) Filmde, kanunsuz işlerle uğraşan kişilerin yakalanması ve bunların adli mercilere zabıta vasıtasıyla intikali gerekirken zabıta adeta sembolik bir unsur şeklinde gösterilmiş ve annesi öldürülen bir şahsın, bizzat intikamını aldığı, ihkak-ı hak şeklinde ve sadizmi yansıtan mücadelelerle sonuca bağlanmıştır. Bu durum devlet zabıta güçlerini rencide edecek ve alay konusu yapacak bir sonuç çıkardığı gibi, insanları şu veya bu sebeple de cürüm işlemeye tahrik eder mahiyette görüldüğünden, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9. fıkralarına göre reddi reyindeyim". Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri de kısaca yukardaki karar maddelerini yazmışlar ama Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri aksi yönde görüş bildirmiştir: Kabul.

Hem senaryosuna dayanarak hem de aynı şekilde 6, 8 ve 9. fıkralara göre reddedilen *On İki Çılgın Kız* (1976/255) adlı film için ayrıntılı gerekçe yazılmıştır [yazım düzeltilmiştir]: "1) Filmin jenerikten sonra Mesut'un çıplak bir kadınla yatakta sevişmelerini ve erkeğin kadının göğüslerini emdiğini, vücudunu yaladığını ve kadının zevkten tuhaf sesler çıkardığını gösteren sahnenin, 2) Altan'ın evinde, bir kadının çıplak vaziyette arkadan poposunun vs. yerlerinin göründüğü sahnenin, 3) Mesut'un büfeden 'Adam' mecmuasını alıp baktığı ve kapağı ile iç sayfalarında çıplak kadın resimlerinin göründüğü sahnenin, 4) Mesut'un 'Adam' mecmuasının kapağına bakarken kullandığı 'tabii özellikle poposu çilli olan' sözünün, 5) Mesut'un söylediği, -mecmua kapağına basılmak üzere çıplak olarak çekilmiş 12 *Çılgın Kız*'ların fotoğrafları hakkında- çilli poponun sahibine ilişkin sözlerin, 6) İlknur adlı bir kadının yandan çıplak vaziyette ve külotsuz olarak göründüğü sahnenin, 7) Mesut'un eliyle Altan'ın karısı olarak arkadan çıplak vaziyette çekilmiş çilli popolu kızın fotoğrafını, tanıyıp tanımadığı yönünden bir kadına gösteren sahnenin, 8) Bir kadının Mesut'a söylediği 'bana bir şey söylemene lüzum yok, beni evine götürebilirsin' cümlesinin, 9) Selen adlı bir kadının yatakta çıplak vaziyette ve külotsuz olarak göründüğü sahnenin, 10) Mesut'un söylediği 'eğer bu öğrendiklerimize biraz da delil eklersem Tarığı[n] Çan'ına[canına] ot tıkadım' cümlesinin, 11) Mesut ile Oya adlı bir kadının yatakta çırılçıplak sevişmelerini ve Mesut'un kadınla zevkten iniltili bir vaziyette cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahnelerin bulunduğu, ayrıca filmin başından sonuna kadar bir mecmuaya sıra ile çıplak

kapak modelliği yapan 12 çılgın kızdan bir tanesinin, Mesut'un arkadaşı Altan'ın karısı olması ve Altan'ın da ani olarak öldürülmesi olayını ortaya çıkarabilmek düşüncesiyle, adı geçen 12 çılgın kızla çeşitli şekillerde tanışma, sevişme ve cinsi münasebette bulunmalarına ve filmin isminden de anlaşılacağı üzere, kızların çeşitli çılgınlıklarını sergilemeyi amaçladığından filmin tamamı ahlaka aykırı görülüp *Film ve Senaryoların Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına aykırı olduğundan, Mesut'un -12 çılgın kızı yanında çalıştıran ve bu kızları çalıştığı yerden ayıracak kişilere karşı bol miktarda fedaileri bulunan- Tarık'la ve fedaileri ile yaptığı kavga, küfür, adam öldürme, ev basma vs. hareketler *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına aykırı olduğundan, ayrıca film senaryosuna uymadığından" sakıncalı bulunmuş, film reddedilmiştir. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı üyesi "Jenerikten sonraki karyoladaki sevişme sahnesinin çıkarılması şartı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi "1) Jenerikten sonra karyoladaki sevişme sahnesinin, 2) Gazeteci Mesut'un adam vurma sahneleri ve filmdeki kızlarla geçen sevişme sahnelerinin tümünün çıkarılması şartı ile kabul" diye şerh düşmüştür.

Herhangi Bir Irk veya Milleti Tezyif

Nizamname'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarına ek olarak 2. fıkraya da atıf yapılan *Kanunsuz Sokak* (1977/45) adlı film reddedilmiştir. "Türk kadın ve kızlarının Suudi Arabistan'daki beyaz kadın ticareti yapan şebekeye satılışı ve mal olarak kullanılışını konu edinen film" yukarda sözü edilen fıkralara dayanarak reddedilmiştir. Bununla birlikte [yazım düzeltilmiştir] "a) Beyaz kadın ticaretini konu alan bu filmde Topkapı sarayında Genç Osman marşının söylenmesi ve mehter takımının görünüşü ile Mehter marşının söylenişi, beyaz kadın ticareti yapan bir büroda Allah ve Muhammet yazılarının bulunuşu sahne ve sözleri ile milli kültürümüzü tezyif ettiğine, b) Afiş, lobi ve fotoğraflarda ve filmin jeneriğinde Feri Cansel'in oyuncu olarak bulunduğu belirtildiği halde, filmde Feri Cansel ile ilgili sahnelere hiç rastlanmamakla bu oyunculara ait sahnelerin sonradan ilave edileceğine, c) Filmde geçen bir emniyet mensubu, kılık, kıyafet, çalışma şekli ve argo konuşmalarıyla emniyet teşkilatını tezyif ettiğine, oybirliği ile karar verilmiştir".

Nizamname'nin 7. maddesinin 6, 8 ve 9. fıkralarıyla birlikte 5. fıkraya gönderme yapılarak verilen tek ret kararı *Taksi Şoförü* (1977/126) adlı film için çıkmış, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi kabul yazarak karara şerh düşmüştür.

Senaryosuna Uymadığından

Bir de çok sayıda *Nizamname*ye atıf yapılmadan "senaryosuna uymadığından" reddedilen film bulunmaktadır. *Yarınsız Adam* (1976/211; Genelkurmay Başkanlığı, şartsız kabul, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Kader Torbası* (1977/17; Emniyet Genel Müdürlüğü, "Senaryoya aykırı yerleri düzelttikten sonra tekrar görülmesi reyindeyim", Genelkurmay Başkanlığı, kabul, Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret); *Hayatın Gerçek Tadı* (1977/111; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul, Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6-8 Ret); *Bazıları Cacık Sever* (1977/145; Millî Eğitim Bakanlığı, "Filmdeki diyaloglar 6.3.1977 tarihinde tasdik edilen senaryodaki diyalog metnine uymadığından reddi reyindeyim").

Arabacının Aşkı (1976/273) adlı film, senaryosuna uymadığından oybirliği ile sakıncalı bulunmuş, film tekrar komisyon önüne geldiğinde (1976/311), senaryosuna uymamanın dışında ayrıca *Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33. maddelerine aykırı ve *Nizamname*'nin 7. maddesi içinde gerekli incelemeye girmeden idari yargı yolu açık olmak üzere sakıncalı bulunmuş, bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri farklı görüşü savunmuşlar ve filmi "Görülen hali ile kabul" ettiklerini not düşmüşlerdir. *Ne Çıkarsa Bahtına* (1977/90) için senaryosuna aykırılık dışında "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33 maddelerine aykırılığından, mezkûr *Nizamname*'nin 7. maddesi kapsamı içerisinde gerekli incelemeye girmeden" filmin gösterimi ve yurt dışına çıkarılması oybirliğiyle sakıncalı bulunmuştur.

Defterde bir intihal saptamasına da rastlanmıştır. *Şahin* (1976/236) adlı filmin "Konu ve ana tema bakımından", "Empoze etmek istediği fikir bakımından, asıl senaryo ile bir ilişkisinin olmadığı, daha önce kabul edilen senaryonun değiştirilerek konu itibariyle sahtecilik yapıldığı ve bir devlet organı olan Merkez Film Kontrol Komisyonu'nu kasten yanıltmayı amaçladığı tespit edilmiş bulunmaktadır. Bu bakımdan adı geçen filmin senaryosuna uymadığından" sakıncalı bulunduğuna dair karar yazılmıştır. Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Filmin genel imajında bulunan senaryoya aykırı görüntü ve diyaloglar senaryonun genel muhtevasına aykırı düşmemektedir" ve "Film görüntü ve diyalogları ile a) Maddi sıkıntılarını halletmiş kişilerin yaşantılarını, çelişkilerini, rekabetlerini b) Menfaatleri ile ilgili konularda ilgi ve ilişkilerini kullandıkları araçları c) Halkın tutumu aksettirilmektedir. Şartsız kabul" yazmıştır ancak 236 karar numaralı *Şahin* adlı filmin dosyasında (Dosya No: 91122/6945) şerh biraz daha farklıdır: "Filmin genel temasında senaryoya uymayan görüntüler bulunmakla beraber, bu aykırılık senaryonun ve filmin yapısını bozmamaktadır" ve "Maddi sıkıntılarını halletmiş kişilerin yaşantılarını, çelişkilerini, kişisel rekabetlerini ilgi ve ilişkilerini kullandıkları araçlarını ve toplumun ilgisini aksettirdiğinden şartsız kabul". Film tekrar komisyon önüne geldiğinde yine reddedilmiştir. *Şahin* (1976/299) adlı film, senaryosuna uymamak dışında "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33. maddelerine aykırı olup, mezkûr *Nizamname*'nin 7. maddesi kapsamı içerisinde gerekli incelemeye girmeden" ve "idari yargı yolu açık olmak üzere" sakıncalı bulunmuş; bu karara Genelkurmay Başkanlığı, kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Film sahibinin 18.11.1976 tarihli dilekçesinde çıkardığını belirttiği değişiklikler yeterli görüldüğünden kabul" diye şerh düşmüştür. *Dar Geçit* (1977/2) filmi de aynı maddelere ve gerekçelere atıf yapılarak reddedilmiştir, sadece idari yargı yolundan söz edilmemiştir. Bu kararda İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri filmi reddederken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "1) Film bir bütün olarak anayasamızda nitelikleri belirtilen Cumhuriyetin Laiklik ilkesini zedeleyecek görüntü ve diyalogları ihtiva ettiğinden, 2) Dini düşünceleri asayişi etkileyecek şekilde tahrik ettiğinden 3) Zabıtayı geri plana ittiğinden 4) Medeni kanuna aykırı olarak gayri meşru yaşantıyı empoze ettiğinden 7/4-6-8-9 Ret", Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Senaryoya aykırılıktan ve *Nizamname*'nin 7. mad. 4, 8, 9. fıkralarını ihlalden ret" ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Senaryoya aykırılıktan ret" yazmıştır.

Toparlamak gerekirse ret kararları içinde "*Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33. maddelerine" dayanarak reddedilen filmler *Şahin* (1976/299), *Arabacının Aşkı* (1976/311), *Dar Geçit* (1977/2), *Sürgün* (1977/29), *Leş Kargaları* (1977/47), *Ne Çıkarsa Bahtına* (1977/90), *Korkusuzlar* (1977/115) ve *Çırılçıplak*'tır (1977/196).

Şartlı Kabul Kararları

Aslında kabul edilen ama yine de bir şarta işaret ettiği için, "bu haliyle" ifadesi nedeniyle şartlı kabul kapsamında değerlendireceğimiz karar sayısı az değildir. Kararlarda "Bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığı" ifadeleri yer almış ve *Afyon* (1976/301) filmi hariç hepsi de oyçokluğu ile alınmıştır. *Eksik Etek* (1976/281) için İçişleri Bakanlığı, "1) Dilekçesinde yaptığını bildirdiği düzeltmelere bağlı kalınması, 2) 22.10.976 tarih ve 976/245 sayı ile komisyonumuzca verilen kararda, filmde geçen afiş ve reklamla ilgili yazıların komisyona tevdi edilmesi gerektiği belirtildiği halde, tevdi edilmediği görüldüğünden, 3) Jenerikte geçen afiş ve reklamlarla ilgili bütün sahne ve diyalogların çıkartılması şartı ile kabul" yazarken Emniyet Genel Müdürlüğü ile Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri filmin 7/6'ya göre reddedilmesini savunmuştur. *Lüküs Hayat* (1976/212) için İçişleri Bakanlığı, 7/6 Ret; *Aile Şerefi* (1976/224) için Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, "Filmde, Oktay ve babasının suç işlemeye teşvik ve tahrik ettiğinden, ayrıca bu teşvik ve tahrik nedeniyle suça iştirak eden 3. şahısların da zabıtaca yakalanarak adli organlara teslim edilmesi şartı ile kabul" yazmıştır. *Nereye Arkadaş* (1977/8) için aynı zamanda Başkan olan İçişleri Bakanlığı temsilcisi, "Filmcinin 6.1.977 tarihli dilekçesinde yaptığını bildirdiği düzeltmeler yeterli görüldüğünden ve çıkardığını beyan ettiği; 1) İsminin teke indirildiği, 2) Zabıtanın daha etkin hale getirildiği, 3) Kanunsuz tutum ve davranışları olan kişileri zabıta tarafından yakalandığı, 4) Cabbar ve adamları zabıta ile çatışırken öldüğü sahneleri görüldüğünden kabul" yazarken Emniyet Genel Müdürlüğü, "Senaryoya aykırılık" ile 7/8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı üyesi de 7/8-9 Ret diye şerh düşmüştür. *Silahlara Veda* (1977/80) filminde kararda şu ifade yazılmıştır: "Film yapımcısının 15.3.1977 tarihli dilekçesinde belirttiği ve film muhteviyatında mevcut olduğu anlaşılan ilave çekimler ve tashihler yeterli görüldüğünden, bilahare değişiklik yapılmaması ve bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına oy çokluğu ile karar verilmiştir". Bu karara İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, "ş. kabul", Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/8-9 Ret diye şerh düşmüştür; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri ise filmi doğrudan kabul etmiştir. *Su Perisi Elması* (1977/94) için İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, "Filmcinin 15.4.1977 tarihli dilekçesinde yaptığını belirttiği değişiklikler yeterli görülmüş olduğundan kabul" yazmışlardır.

Umumî Terbiye ve Ahlâk

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri

Atmaca Ali (1976/313) adlı filmde "Atmaca Ali'nin karısı[nın] Ali'den boşanarak Ahmet Mekin'le evlenme sahnesinin" filmden

çıkarılmaması istenmiştir. Başka şartların da yer aldığı bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü, "Senaryoya uymadığından" ve ayrıca 7/8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri ise kabul yazmıştır.

Aileyi ve toplumsal cinsiyeti birlikte ilgilendiren bir konu *Çizmeli Kedi* (1976/263) filmi için söz konusu olmuştur. Filmde [yazım düzeltilmiştir] "Kızın söylediği 'Benimle evlenir misin' cümlesinin çıkarılması", "Köyden babasının verdiği para ile traktör almak için büyük şehre giden bir kızın bazı sürprizler neticesinde bir gazinocu tarafından 'İki ayda iki yüz bin, günde beş bin TL' şeklinde yapılan teklifi kabul ederek, kazandığı paralarla köyüne üç traktörle dönmesi, onun durumunda olan diğer kızlara da bu yolu teşvik eder şekilde olduğu mülahazasıyla, bu diyalogların ve ilgili sahnelerin çıkarılması" ve "Kırk bin lira kazanabilecek güçte ve tarlada çalışabilecek kadar sağlam olan köylü bir babanın, etinden tırnağından keserek biriktirdiği bu parayı hiçbir tecrübesi olmayan genç kıza emanet ederek traktör almaya göndermesi Türk geleneklerine aykırı olduğundan çıkarılması" koşulu ileri sürülmüş, bu karara Başkan olan İçişleri Bakanlığı temsilcisi 7/6'ya göre Ret, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Senaryosuna uymadığından" ve 7/6'ya göre Ret diye şerh düşmüştür. *Portakal* (1976/231) filminde de "annenin küçük kızın önünde diz çöküp yalvarmasını gösteren sahnenin çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul). *Kızını Dövmeyen Dizini Döver* (1977/136) adlı filmde "Tarık'ın annesinin evini terkini anlatırken; 'Annem de onlardandı, bir kadındı' sözünün çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır, bu film oybirliği ile karar verilen nadir filmlerdendir.

İşler Karıştı (1976/291) adlı filmde "'Teyzene aşkımı ilan edip enişten olacağım' cümlesinin" çıkarılması da koşullar arasında yer alırken Emniyet Genel Müdürlüğü üyesi "Tarihi Osmanlı kalelerinde geçen sevişme sahnelerinin çıkartılması şartıyla kabul", Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri de kabul yazmıştır. *Evlilik Şirketi* (1976/305) için "Aile müessesesini tezyif edici mahiyette olan bazı görüntü ve diyalogların çıkartılması veya düzeltilmesinden" sonra filmin tekrar görülmesine karar verilmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri ise filmin kabul edilmesini savunmuştur. *Zühdü* (1977/26) için "Kızlar ile oğulların samanlıktaki buluşmalarını gösteren sahnelerin", "Kahvede herkesin içerisinde kız isteme ve bunun ile ilgili olarak geçen diyalog ve sahnelerin" çıkarılması koşul olarak yazılmış, Millî Eğitim Bakanlığı üyesi "Adı geçen film, Türk milletinin milli, insani değerlerini tezyif etmektedir ve ailevi değerlerini rencide etmektedir. Bu haliyle yurt içinde ve dışında oynaması sakıncalıdır" diye şerh düşmüştür.

Selam Dostum (1977/28) adlı filmde "Bir bölgedeki aileler arasındaki kardeşçe yani namusuna göz dikmeden yapılan yaşantının dar kafalılık olarak nitelenmesi ve bu şekilde bir yaşantının sürmesinin, bu ailenin namusunu kirletmeğe sebep teşkil edebileceği yolunda görülen bazı diyalogların (örnek: Dar kafalı insanlar yıllarca beni kıza hasret yaşattılar)" ve "Ayrıca, filmde olayların çıkmasına ve ihkak-ı hak yoluna gidilmesine sebep teşkil edercesine sık sık kullanılan 'Törelerimiz', 'Adetlerimiz' gibi sözler, bütün Türk toplumuna ve hayatına şamil edildiği intibaını bıraktığından, bu kabil sözlerin, çıkartılmasından ve düzeltilmesinden sonra filmin tekrar görülmesine"

karar verilirken Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Senaryoya kısmen uymayan görüntü ve diyalogların filmin genel imajını değiştirmediğinden kabul" diye şerh düşmüştür.

Daha önce sakıncalı bulunduğunu yazdığımız *Ne Çıkarsa Bahtına* (1977/112) adlı filmde bu kez "Filmcinin dilekçesinde çıkardığını belirttiği" ve her biri ayrı maddelerde yazılan "Tuvaletin önündeki", "Hizmetçi Kız ile Karl'ın ilişkilerini gösteren sahnelerin", "'Hoşlanmıştır belki de, elin Almanından' ve 'Ay çok yakışıklı, bir ara sünnet ettiririz' diyaloglarının filme tekrar eklenmemesi" istenirken İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri, hem "senaryosuna uymadığından" hem de *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 27, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 32, 33. maddelerine dayanarak filmi reddetmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise kabul etmiştir (ancak filmin dosyasında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin kararı şartlı kabuldür, Dosya No: 91122/7021).

Mahallede Şenlik Var'da (1977/4) "Filmcinin dilekçesinde kendi isteğiyle çıkardığını belirttiği görüntü"lerden biri olan "İlhan ile Zeynebin yüzme sahneleri"nin de filme eklenmemesi konusunda uyarı yapılmış, Emniyet Genel Müdürlüğü, senaryoya uymadığından ve 6. fıkraya dayanarak reddetmiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, kabul yazmıştır. *24 Saat* (1977/60) adlı filmde "Gençlerin denizde oynaşma sahnesinin", "Genç kızın söylediği 'bu kadar geri kafalı olma' sözünün filme tekrar eklenmemesi" ve ayrıca "Su dökme sahnesinin çıkartılmış olduğundan filme tekrar eklenmemesi" koşullar arasında yer almıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul).

ALİ POYRAZOĞLU
AYSUN GÜVEN · İLHAN DANER
MAHALLEDE ŞENLİK VAR
NAZMİ ÖZER
GÜLŞEN GİRSOY · ÖZCAN ÖZGÜR · OYA BAŞAR · TUNCAY ÖZİNEL
KORHAN ABAY · ALPAY İZER · ERDİNÇ AKBAŞ
MACİT FLORİDYN · TANJU GÜVEN · ÖZDEMİR AKIN
SALİH DİKİŞÇİ
Renkli

(*Mahallede Şenlik Var*, Yön.: Nazmi Özer, 1976)

Enayiler Kralı'nda (1977/91) "Tuvalet sahnelerinin" çıkarılması istenmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret).

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

İkimiz de Sevdik (1977/33) için "Filmde sex [seks] ile ilgili sahne ve diyaloglar görülmediğinden, sonradan bu kabil hususların ilave edilmemesi" koşul olarak yazılmıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Taşlama sahnesi hukuka aykırı olduğundan çıkarılması şartı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Cani* (1977/87) adlı filmde bazı sahnelerin çıkarılması istenirken "Ahmet'in polislerden kaçarken bir eve girerek rehin aldığı kadınlardan birini cinsel yönden tahrik ettiğine dair, senaryodaki sahne ve diyalogların filmden tamamen çıkarılmış olduğu görüldüğünden" ifadesi de yer alır; üç üye şartlı kabul yazarken Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul ve Millî Eğitim Bakanlı-

ğı temsilcisi, "Senaryo kararında belirtilen şartlar yerine getirildiğinden; a) Balıkçı limanının duvarında gözüken CHP yazısının çıkarılması, b) Dansöz kadının göğüs uçlarını gösteren sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul" yazmıştır. *Kızım Dövmeyen Dizini Döver* (1977/136) adlı "Filmde müstehcen ve pornografik sahnelere rastlanılmadığı görüldüğünden" ifadesi yer alır, ancak kararda başka koşullar ileri sürülmüştür.

Bülbül Ailesi (1976/226) filminde başka koşullarla birlikte "Kayınpederin turist kızı okşadığı görüntülerin çıkarılması" istenmiştir. Bu karar için İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Senaryosuna uymamaktan Ret" yazarken Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi başka bir koşula katılmayıp diğer tüm koşullara katıldığını tek tek yazmış (katılmadığı koşulu bu dosya içinde daha sonra ilgili başlıkta yazacağız), Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi tersine başka koşullara katılırken yukarıda yazdığımız bu koşula katılmamış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi herkesin tersine kabul yazmış, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise tüm koşullara katılırken ek koşullar da ileri sürmüştür: "Ayrıca 1) Damadın söylediği 'Kayınpeder, ben karımı çok seviyorum' cümlesi ve onu takip eden cümleler, 2) Kaynananın söylediği 'halt etmişsin sen' cümlesi, 3) Tosunun söylediği 'o alçak enişte değil' ve hakimin karar safhasında kullandığı 'oy birliğiyle' kelimeleri, 4) İçki masasında damat kayınpeder ilişkilerini gösteren sahneler, enişte nin kaynanasının yanında eşini öpmesi sahneleri, yukarıdaki görüntü ve diyaloglar umumi ahlaka ve adaba mugayir telakki edildiğinden, bunların çıkartılması şartıyla kabul".

Merhaba (1976/227) adlı filmde "Gül'ün elindeki kupayı göstererek söylediği 'Harika bir şey bu' cümlesinin, Recep'in söylediği 'otele iki kadın geldi… aklın durur… yeme de yanında yat… tavlayacaksın şu kadınlardan birini 7 sülalen rahat eder'" sözlerini içeren sahnelerin de çıkarılması istenmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kasaba yaşantısındaki ilgi, ilişki ve özlemlerin gerçek boyutları içerisinde aksettirdiğinden şartsız kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "şartsız kabul" yazmıştır. *Çılgın Ama Tatlı* (1976/240) filminde "Filmin başında, işyerinin önünde Figen Han'ın kıçını kıvırarak yürüdüğü sahnenin" (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, kabul) ve *Günahkar* (1976/252) filminde "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile "İhtiyar kadının karyoladaki erkeğin üzerine atlama sahnelerinin" (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul) çıkarılması istenmiştir. *Kolombo Şakir* (1976/256) için "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile "Aydemir Akbaş'ın söylediği 'Hatta pompa bile var' cümlesinin" ve "Aydemir Akbaş'ın jenerik öncesi poposunu çıkararak yürüdüğü sahnenin" çıkarılması istenirken Genelkurmay Başkanlığı, kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "Kapıda görülen beyaz boya ile yazılmış CHP yazısının çıkarılması ş.k." yazmıştır. *Para ile Değil Sıra ile* (1976/259) adlı filmde "Aydemir Akbaş'ın tepede kıçını çıkararak yürüdüğü ve kızın kucağına kapandığı sahnenin" çıkarılması istenmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Sihirli Şamdan* (1976/261) adlı filmde "Keti'nin erkeğin kucağına oturma sahnesinin" çıkarılması koşullar arasında yer almıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Sütü Bozuk* (1976/265) adlı filmde "Senaryodaki tadilatlar yeterli görüldüğünden" "30.10.1976 tarihli dilekçesinde belirttiği sahnelerin tekrar eklenmemesi" ve "Ayrıca, filmde yer

almayan diğer müstehcen görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" istenmiş, İçişleri Bakanlığı, senaryoya aykırı olduğu için filmi reddetmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi hem senaryoya aykırılığından dolayı hem de 6. fıkraya göre reddetmiş ve tersine Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi de kabul yazmıştır. *Tilki Payı*'nda (1977/55) "Filmde müstehcen sahnelere ve diyaloglara yer verilmediği görüldüğünden, filme bilahare bu yolda ilaveler yapılmaması" koşulu yazılmış, Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, kabul, Millî Eğitim Bakanlığı, "Ayrıca, senaryo kararında belirtilen şartlar yerine getirildiği görüldüğünden kabul" yazmıştır.

Cıngar (1976/217) filminde "Randevucu Kaymak Melahat'in iş yerinde geçen sahnelerin ve diyalogların" çıkarılması istenmiştir. Karşı oylarda, İçişleri Bakanlığı, 7/6-8-9'a göre Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "28.7.976 tarihindeki karara ilave olarak, film yaşantımızdaki inkar edilemeyecek gerçekleri ihtiva ettiğinden şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul, Millî Eğitim Bakanlığı, "Ayrıca; 1) 'Baba Cafer'in talebesi o' cümlesinin 2) Bir günlük gazetenin reklamını yapan 'dedeler yarışı' sahnesinin 3) Hayvanat bahçesinde geçen sahnelerdeki diyalogların 4) Kemal'in dövüş sahnelerinin yarı yarıya indirilmesi şartı ile kabul" yazmıştır. *Hamza Dalar Osman Çalar* (1976/294) adlı filmde "Filmin ismindeki 'Hamza dalar' sözünün, Hamza uyur anlamında görüldüğünden, film halka gösterilirken, bu manada seksi bir görüntünün filme eklenmemesi" istenmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, şartlı kabul, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul, Millî Eğitim Bakanlığı, "Mevcut ismin ve teklif edilen ismin reddi reyindeyim").

Avanak (1976/275) adlı film için sonucunda oybirliği, nedeninde oyçokluğu ile bazı şartlar ileri sürülmüştür. Bu şartları bölmeden bu başlıkta aktaralım ama az da olsa bazı koşulları cinsel saldırı, suç/şiddet ya da lobi'lerin kullanımı gibi farklı başlıklar içinde kullanacağız [yazım kısmen düzeltilmiştir]: "I. Filmcinin dilekçesinde kendi isteği ile çıkardığını belirttiği görüntü ve diyalogların; 1) Kahvede adamın söylediği 'kusura bakma abi, yanlışlıkla oturmuşum' cümlesinin, 2) Aydemir Akbaş'ın halasına söylediği 'sok beni çarşafın altına' cümlesinin, 3) Aydemir Akbaş'ın bit ayıkladığı sahnenin, 4) Mürüvvet Sim'in, Aydemir Akbaş'ı sırtına aldığı sahnenin, 5) Aydemir Akbaş'ın damda miyavladığı sahnenin, 6) Kavga sahnelerinde görülen acayip seslerin 7) Fatma Belgen'in 'nerden çıktın' diyaloğuna karşılık Aydemir Akbaş'ın cevapladığı 'oradan, buradan, yukarıdan, aşağıdan' cümlesinin, 8) (Aydemir Akbaş) Şaban'ın belini tutarak halasıyla konuştuğu sahnenin, filme tekrar eklenmemesi ve müracaatına filme ilave ettiğini belirttiği; 9) Filmin jenerik öncesinde Aydemir Akbaş'ın takdimi için yapılan sahnenin, 10) Aydemir Akbaş'ın bit ayıklama sahnesinin değiştirilerek yeniden çekim yapıldığı sahnenin, 11) Filme yeni ilave edilen Şaban-Afet konuşmasının ve görüntülerinin, 12) Filmin sonuna ilave edilen Simitçi-Şaban-Polis ile ilgili üçlü konuşmanın ve görüntülerin, filmden çıkarılmasını, II. Ayrıca; 13) Mecazi manada kullanıldığı kanaatine varılan 'ye patron ye, ne bulursan ye' cümlesinin, 14) Ayakkabı satıcısı Şaban (artist Aydemir Akbaş'ın) bayan müşterisi, artist Fatma Belgen'e sulandığı ve sarkıntılık ettiği sahnelerin tümünün, 15) Rukiye (artist Mürüvvet Sim'in) evini badanalayan boyacıya sulanması ile ilgili bilumum görüntü ve diyalogların, 16) Şaban (Aydemir

Akbaş'ın) karısı Rukiye'ye yatak odasında ayakkabı giydirirken yaptığı konuşmalar ve görüntüler aile müessesesinin mahremiyetini ihlal edici nitelikte görüldüğünden, 17) Şaban'ın karısı Rukiye'yi terk etmesi üzerine, Rukiye'nin erkek kardeşi tarafından söylenen 'ablacığım ben sana yeni koca bulurum' cümlesinin, çıkarılması, III. 18) Film şirketinin kendi isteği ile dilekçesinde çıkardığını belirttiği Artist Mürüvvet Sim'in, Aydemir Akbaş'ı sırtına aldığını gösteren sahne filmde görülmediğinden, bununla ilgili lobinin kullanılmaması, şartları ile" film kabul edilmiştir. Bu karara karşı Genelkurmay Başkanlığı üyesi şerh düşmüştür ve diğer üyelerle aynı fikirde değildir: Kabul.

Cinsel Saldırı

Cıngar (1976/217) adlı filmde "Kız kardeşine saldıran 'üvey baba' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir [karşı oyları daha önce aktardığımız için burada tekrar etmeyeceğiz]. *Para ile Değil Sıra ile* (1976/259) filminde "Pavyonda kavga öncesi geçen 'anam... yavrum...' sözleri ile yapılan sarkıntılık sahnesinin çıkartılması şartı" ileri sürülmüştür (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Bitirim Hüsnü* (1976/260) için "Filmin reddine gerekçe teşkil eden görüntü ve diyaloglar çıkartılmış olduğundan filmcinin 22.10.1976 tarihli dilekçesinde çıkardığı belirtilen sahne ve diyalogların eklenmemesi" koşul olarak yazılmış, "Arabacı Hüsnü'nün evi taşırken kızın arkasından sulanma sahnesi" ve "Kıza caddede arabadaki kimseler tarafından yapılan sarkıntılık sahnesi"nin de çıkarılması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, kabul yazmıştır, defterde başka şerh bulunmamakta, ancak Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi filmin dosyasına göre 7/6-8-9 Ret yazmıştır, Dosya No: 91122/6807). *Avanak* (1976/275) filminde "Ayakkabı satıcısı Şaban (artist Aydemir Akbaş'ın) bayan müşterisi, artist Fatma Belgen'e sulandığı ve sarkıntılık ettiği sahnelerin tümünün" ve "Rukiye (artist Mürüvvet Sim'in) evini badanalayan boyacıya sulanması ile ilgili bilumum görüntü ve diyalogların" da çıkarılması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin hiçbir koşula katılmadığını ve filmin kabulü yönünde oy kullandığını belirtmiştik). *Tavşan Kızlar* (1976/277) için sahibinin çıkardığını belirttiği "Şükran'ın otobüse binerken, yabancı bir erkek tarafından arkasından eliyle itelenme sahnesinin" ve "Ekrem'in yataktaki kıza saldırdığını gösteren sahnenin" tekrar eklenmemesi de kayda geçmiştir (İçişleri Bakanlığı, "Senaryoya aykırılıktan ret", Emniyet Genel Müdürlüğü, "7/6 ve Senaryoya aykırılıktan ret" ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Enayiler Kralı*'nda (1977/91) "Genç kıza sokakta saldırma sahnelerinin" çıkarılması da talep edilmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret).

Dans Sahneleri, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri

Cıngar (1976/217) adlı filmde "Özel eğlence yerindeki dans ve eğlence sahnelerinin" çıkarılması koşulu kayda geçmiştir, oyçokluğu ile alınan karara düşülen şerhleri daha önce yazmıştık. *Yarınsız Adam* (1976/239) için "Bir gazinoda yabancı artistlerin dans ettiğini gösteren sahneler"in çıkarılması (Genelkurmay Başkanlığı, "Hiçbir diyalog ve görüntü çıkarılmamak şartı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) ve *Aşk Dediğin Laftır* (1977/40) için "Tiyatrodaki dansöz tarafından yapılan dans sahnelerinin kısaltılması" (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul)

istenmiştir. *24 Saat* (1977/60) adlı film tekrar görüldüğünde "Filmcinin dilekçesinde çıkardığını belirttiği" "Toplu halde dans eden grubun dans sahnesindeki çirkin ve yakından yapılan çekim sahnesinin" ve "Dans sahnesinde iki erkek gencin konuşmalarında geçen 'ben bu kızı tavlarım' sözünün" filme tekrar eklenmemesi konusunda uyarı yapılmıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Mahallede Şenlik Var*'da (1977/4) "Filmcinin dilekçesinde kendi isteğiyle çıkardığını belirttiği görüntü ve diyaloglar" arasında yer alan "Kamyonda kızların göbek atmaları" sahnesinin de filme eklenmemesi istenmiştir, şerhleri daha önce aktarmıştık.

Portakal (1976/231) adlı filmde "Kemal ile Ayşe'nin sokakta öpüşme ve kucaklaşma sahnelerinin tamamının" çıkarılması koşullar arasında yer almaktadır (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul). *Hayata Dönüş* (1977/89) için "Tanju Korel'in kadınla öpüşme sahnelerinin", "Kadının söylediği 'daha önce de onunla oldum ama, seni de ihmal etmedim, tekrar sana döneceğim' cümleleri ile başlayan seri diyalogların çıkarılması" istenmiştir (İçişleri Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret ve Emniyet Genel Müdürlüğü, kabul). *Tavşan Kızlar*'da (1976/277) "Filmcinin dilekçesinde kendi isteği ile çıkardığını belirttiği görüntü ve diyaloglar" arasında yer alan "Ekrem'le Şükran'ın sokakta öpüşmesini ve birlikte olduğunu gösteren sahnelerin", "Oya'nın evinde dekolte kıyafetiyle verilen parti sahnesinin" filme tekrar eklenmemesi istenmiştir. Ayrıca "Motosiklete artist Şeyda Senem'in yarı çıplak vaziyette binişi ile ilgili görüntünün çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır (İçişleri Bakanlığı, "Senaryoya aykırılıktan ret", Emniyet Genel Müdürlüğü, "7/6 ve Senaryoya aykırılıktan ret" ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Son Gülen Tam Güler* (1977/81) filmi için "Filmde başından sonuna kadar öpüşme sahnesi dahi görülmediği tespit edildiğinden" film, bu haliyle uygun bulunmuş, ama güvenlik görevlilerinin kıyafetiyle ilgili bir koşulla birlikte karar oybirliği ile yazılmıştır.

Günahkar (1976/252) filminde "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile "Kıza tecavüz sırasında göğüs uçlarının gözüktüğü görüntü karelerinin" çıkarılması (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul) ve *Sütü Bozuk* (1976/265) filminde "Kadının öldürülmesi esnasında göğüs uçlarının görüldüğünü gösteren sahnenin çıkarılması" koşullar arasındadır, muhalefet şerhlerinden söz etmiştik. *Cani* (1977/87) filminde "Ahmet'in dostu olan dansözün, komiser yanına vardığında göğüs uçlarının göründüğü sahnelerin çıkarılması" kayıtlara geçmiştir; bu karara düşülen şerhleri de aktarmıştık.

Yarim İstanbul'u Mesken mi Tuttun (1976/216) adlı filmden "Kadının dekolte kıyafetlerle gözüktüğü sahnelerin" çıkarılması koşullar arasında yer almaktadır; bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü, "Sadece kadının dekolte kıyafetlerle gözüktüğü sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul", Genelkurmay Başkanlığı, kabul ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul yazmıştır. *Çizmeli Kedi* (1976/263) filminde "Film yapımcısının 2.11.1976 tarihli dilekçesinde çıkarttığını belirtmiş olduğu görüntü ve diyalogların filme tekrar eklenmemesi" istenirken "Seyyal Taner'in kanepeye oturmadan önce dekolte kıyafetinin altında belli olan göğüs uçlarını gösteren sahnenin çıkarılması" da koşullar arasında yer almıştır (İçişleri Bakanlığı, 7/6'ya göre Ret, Emniyet Genel Müdürlüğü, senaryosuna uymadığı için ve

7/6'ya göre Ret yazmıştır). *Aşk Dediğin Laftır* (1977/40) filminde "Arzu Okay'ın şarkı söylemesi sırasında zaman zaman göğüslerini gösteren çekim planlarının çıkartılması" da kayıt altına alınmıştır; bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul yazmıştır.

Sütü Bozuk'ta (1976/248) "öpüşme sahnelerinin lüzumundan fazla uzatılmaması", "Kale burcundaki ve cami görüntüleri içerisindeki sevişme sahnelerinin çıkartılması", "Kadını boğma anındaki göğüsleri açıkça gösteren görüntülerin kaldırılması" istenirken İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Ara kararı", Genelkurmay Başkanlığı, "Hiçbir görüntü ve diyalog çıkarılmamak şartı ile kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret yazmıştır. *Kanunun Kuvveti* (1976/288) filminde "Sami Tunç'un içki sofrasında iken, çıplak ayak ve süper mini etekli iken yakın plandan ve alttan çekimde kadının külot havalisini gösteren ve senaryosunda bulunmayan bu sahnelerin tümünün çıkarılması" şart koşulmuştur. İçişleri Bakanlığı, "Senaryoya aykırılıktan ret" yazarken tersine Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi filmi kabul ettiğini not düşmüştür. *Benim Altı Sevgilim* (1977/64) filminde "Filmin (53) dakika olarak görülen kısmında öpüşme sahnesi dahi görülmediğinden, herhangi bir sevişme sahnesi eklenmemesi" istenirken iki üye uyarıda bulunmuştur; İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, "Ara Kararı. Filmin 53 dakika gibi kısa olması ve fakat buna karşılık komisyona ibraz edilen lobilerdeki sahnelerin filmde bulunmaması nazara alınarak mezkûr filmin komisyondan çıkışından sonra bazı ilaveleri tabi tutulacağı kanısına ulaşılmıştır. Bu sebeple filmin ilgili şirketince tekraren gözden geçirilerek komisyona getirilmesi reyindeyim".

Gördüğün Yerde Vur (1976/264) filminde "Banyo yaparken çıplak kadın siluetinin göründüğü sahnenin" ve "İrfan'ın Jale, artist Figen Han ve diğer kadınlarla olan sevişme sahnelerinin tamamının çıkarılması" diğer koşullar gibi oybirliği ile alınmıştır. *İşler Karıştı*'da (1976/291) "Tarihi Osmanlı kalelerinde geçen sevişme sahnelerinin çıkartılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Utanmaz Adam* (1976/298) filminde "Balayına çıktıkları otel odasında karşılıklı konuşmalar dışındaki sevişme sahnelerinin tamamının çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı, 7/6 Ret, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) ve *Kükreyen Aslan*'da (1977/139) başka koşullarla birlikte "Ben bu dünyaya sevmek, sevişmek ve öldürmek için gelmişim" ve "O benim karım, nikahlım, farketmez diyaloglarının çıkarılması" ve düzeltmelerden sonra filmin tekrar görülmesine dair karar çıkmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6, 8, 9 Ret).

Tantana Kardeşler (1976/278) filminde "Filmde, yarı çıplak vaziyette Sofi ile birlikte bulunan sarışın kadın (Afet) (Artist Tülin Kazan) ile ilgili bütün görüntülerin", "Mercedes spor arabayı benzinciye itenler arasında bulunan, daha sonra Dağ Han'ında yemek yiyen, bilahare saklanmış parayı arayanlar arasında görülen ve çatının üstünde para peşinden koşan yarı çıplak vaziyetteki Saba ve Peri adlı kadınlarla ilgili bütün görüntülerin çıkarılmasından ve senaryoya uygun hale getirilmesinden sonra filmin tekrar görülmesine" (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) karar verilmiş *Tantana Kardeşler* (1976/293) düzeltmeler yapıldıktan sonra sahibinin başvurusu üzerine yeniden değerlendirilmiştir. Dilekçede çıkarıldığı belirtilen görüntü ve diyaloglardan "Artist Tülin Kazan'ın daha

evvelce yarı çıplak bulunan sahnelerin", "Artistlerden Saadet Gürses ve Alev Altın'ın yarı çıplak bulunduğu sahnelerin" ve "Çatının üstünde para peşinde koşan kalabalıktaki yarı çıplak sahnelerin" de filme yeniden eklenmemesi konusunda koşul yazılmıştır. Bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "25.11.1976 tarih ve 976/278 sayılı ara kararında belirtilen hususları tamamen yerine getirmediği görülmüş" olduğundan bu haliyle filmin 6. fıkraya göre reddini istemiş, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri filmi kabul etmiştir. Çok sayıda lobinin kullanılmaması koşulu da çıplaklıkla ilgilidir ve söz konusu koşullar lobilerle ilgili başlıkta yer almaktadır.

Evlilik Şirketi (1976/314) filmi, sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığını belirtip başvurması üzerine yeniden incelenmiş ve "Evlilik şirketindeki açık saçık fotoğrafların göründüğü kısımların", "Anahtar deliğinden içerdeki kızla erkeğin seviştiği kısımların" ve "Dünürlüğe giden adamın edep yerinin görünmesi sahnesinin, filme eklenmemesi" koşullar arasında yer almıştır; bu karara Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul, Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret yazarak şerh düşmüştür. Yeniden görüldüğünde *Mahallede Şenlik Var* (1977/4) filminde "Filmcinin dilekçesinde kendi isteğiyle çıkardığını belirttiği görüntü ve diyalogların" filme tekrar eklenmemesi istenmiş; "Bir lokmadan fazla öpmeyeceğim", "Gel bir defa öpeceğim", "Bikini giydirmeyen kocayla evlenmem", "Bikiniyi entari altından giyiyorum", "Bana bir öpücük ver" gibi sözler ve "Kamyonda kızların göbek atmaları", "İlhan ile Zeynebin yüzme sahneleri", "Kantoda Ali ile Nebahat'in birbirlerine kıç vurmaları" ve "Sokakta öpüşme sahneleri"nin filme eklenmemesi koşul olarak yazılmıştır. Bu karar için Emniyet Genel Müdürlüğü, senaryoya uymadığı için ve 7/6'ya göre ret yazmış, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü filmin kabulünden yana oy kullanmıştır.

Röntgencilik, Dikizcilik

Parçala 75 - İntikamcı (1976/257) filminde [yazım düzeltilmiştir], "Behçet'i kızla sevişirken dikizleyen çocukları gösteren sahnelerin çıkarılmış" olmasına dair bir vurgu yer almaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9. fıkralarına göre Ret", Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "İsim değişikliği dahil kabul"). *Para ile Değil Sıra ile*'de (1976/259) "Kızların bacakları açık vaziyette kağıt oynama ve anahtar deliğinden dikizleme sahnesinin" (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, kabul) ve *Sihirli Şamdan*'da (1976/261) "Gönül'le beraber oturan Keti'nin evdeki sedirde bacakları açık vaziyette oturma sahnesi ve şoför Recep'in onu dikizleme sahnesinin" (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul) çıkarılması; *Evlilik Şirketi* (1976/314) filminde ise "Anahtar deliğinden içerdeki kızla erkeğin seviştiği kısımların" filme eklenmemesi (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) talepler arasında yer almıştır.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Baş Belası (1976/225) filminde "Babanın söylediği 'Eşsiz kahraman Ayı Mehmet' cümlesinin" çıkarılması koşul olarak yazılmıştır; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi filmin kabulünden yanadır. *Bülbül Ailesi* (1976/226) filminde "Damadın kayınvali-

desine söylediği 'Kirazına da başlarım sana da başlarım' cümlesi, Ramazan'ın karısına söylediği 'yavrum' sözlerinin" çıkması için karar yazılmıştır [birçok kararda olduğu gibi bu kararda da temsilcilerin şerhlerini daha önce aktardığımız için tekrar etmeyeceğiz]. *Merhaba* (1976/227) adlı filmde bir karakterin söylediği "ulan ne fırsat düşkünlerisiniz", "Hadi lan", "Helal olsun" gibi sözlerin ve "argo deyimlerinin" çıkarılması istenmiştir. *Gel Barışalım*'da (1976/249) "'E… sende eşşek değilsin ya patron' sözünün çıkartılmasından" sonra filmin tekrar görülmesi kararа bağlanmış (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul), film tekrar denetlendiğinde (1976/267) "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile yukarıda aktarılan sözün filme eklenmemesi istenmiş ve aynı temsilciler tarafından aynı şekilde şerh düşülmüştür. *Parçala 75 - İntikamcı* (1976/257) filminde "Behçet'in söylediği 'Amcan gibi eşşek olma' cümlesinin" ve "Behçet'in söylediği 'Kellelerini' kelimesinin" çıkarılmış olması olumlu anlamda not düşülmüştür. *Evlilik Şirketi* (1976/314, Dosya No: 91122/6577) filminde "Mete İnselel'in söylediği 'Ceney [dosyasında 'Cüney'] Tarçın, Tarık Kakan' sözünün", "Köpek" benzeri argo sözlerin, "Bu kadın kokuyor dayı, kadın kokusuna alışman lazım" ve "Sandviç yerken 'ham ham'" sözünün de filme eklenmemesi istenmiştir. Yeniden görüldüğünde *Mahallede Şenlik Var* (1977/4) filminde "Filmcinin dilekçesinde kendi isteğiyle çıkardığını belirttiği görüntü ve diyaloglar" arasında yer alan "Argo kelimelerin", "Bana bak sıçan bu seni bir yırtar ki terziler bile dikemez" ve "Kaçan balık büyük olur, ofsaytına düşersin" gibi sözlerin filme tekrar eklenmemesi istenmiştir. *Yazgı*'da (1977/18) "'İçerim de sıçarım da' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, "Film, 1920 yıllarından evvel Bodrum'da geçen gerçek bir olayı anlatmış olması itibariyle; o zamanın Türk devletinin yönetimini, yaşantısını, geleneklerini ve ahlakını küçük düşürücü bazı sahneleri ve diyalogları düzeltildikten sonra filmin tekrar görülmesi reyindeyim"; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Züh-dü* (1977/26) filminde "Döndü'nün söylediği 'Nerden çıktın', Zühtü'nün cevabı 'senin çıktığın yerden' diyalogu ve sahnelerin", "Hüsnü'nün söylediği 'Sen patlatma, ben patlatırım' diyalog ve sahnesinin" de çıkarılması koşul olarak yazılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, "Adı geçen film, Türk milletinin milli, insani değerlerini tezyif etmektedir ve ailevi değerlerini rencide etmektedir. Bu haliyle yurt içinde ve dışında oynaması sakıncalıdır"). *Elmanın Alına Bak* (1977/29) filminde "Hadi Çaman'ın söylediği 'rüyamda cennete gitmişim, orada o biçim huriler…' diyalogunun" çıkarılması istenmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Senaryo kararındaki ret unsurlarını kaldırdığından kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Tatlı Kaçık*'ta (1977/137) "Filmde geçen argo 'ulan, sıkıştım, çiş' gibi tüm kelimelerin çıkarılması" koşulu oybirliği ile kabul edilmiş ama Genelkurmay Başkanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri "Polisin daha etken gösterilmesi şartıyla" ve "Öğretmen hanımın Millî Eğitime bağlı ilkokullarda öğretmen olmadığının belirtilmesi şartıyla kabul" diye de not düşmüşlerdir.

Ah Ne Güzel Nane Şekeri (1976/233) filminde "İçki masasında keskin Osman'ın söylediği 'Bana kimse karışamaz, içerim' cümlesinden sonra, arkadaşının söylediği 'Bozulma be Osman, Din kardeşiyiz', nanecinin baldızı için karısına söylediği 'ya kardeşine düşseydin… aman tuzla da kokmasın', yine nanecinin baldızı için söylediği

'Alain Delon varmış, bulsa hemen evlenirmiş, öylesini bulsam ben de varırım...' diğer bir sahnede geçen 'Bulalım şu baldıza yağlı bir kasap', nanecinin karısının kendisine verdiği kağıt üzerine söylediği 'Bunlar hayvan' cümlesi"nin çıkarılması koşullar arasında yer almaktadır (İçişleri Bakanlığı, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Alaturka yaşantıdaki ilgi ve ilişkiler aksettirmektedir. Şartsız kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul). *Sahte Kabadayı*'da (1976/234) "Köşedeki boktan makinada", "Muhtar pezevenki", "Her boku biliyor", "Bok sensin", "Bak sana diyor" sözlerinin (Genelkurmay Başkanlığı, "Görüntü ve diyaloglar ile yaşantısına uygun olduğundan şartsız kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul) ve *Günahkar*'da (1976/252) "Yılmaz Duru'nun Aysun Güven'le konuşurken kullandığı ve filmde geçen diğer 'Bok' kelimelerinin" çıkarılması koşullar arasında yer almıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Kolombo Şakir* (1976/256) filminde "Ben diyorum Çanakkale boğazı, sen diyorsun…" cümlesine de itiraz edilmiştir. Bu kararda İçişleri Bakanlığı temsilcisi "7/6'ya göre Ret" ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, senaryosuna uymadığından ve 7/6'ya göre Ret yazmıştır. *Çizmeli Kedi*'de (1976/263) yer alan "'Beğenmedin mi zübük' cümlesinin" çıkarılması (İçişleri Bakanlığı, 7/6'ya göre Ret, Emniyet Genel Müdürlüğü, senaryosuna uymadığından ve 7/6'ya göre Ret) ve *Bizim Kız* (1977/42) filminde "Toto Karaca'nın Öztürk Serengil'e söylediği 'ye beni Tayfur, çiğne beni Tayfur' diyalogunun çıkarılması" (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) istenmiştir.

Kader Bağlayınca'da (1976/285) "Aklınca bizimle sidik yarıştırıyor", "Meydanı köpeklere mi bırakacağız", "Baş fedaimiz olacaksın", "Bu gazino için benden izin alacaksınız", "Bu işten vazgeçeceksiniz", "Mala bak maşallah", "Ne yapacak it gibi dolaşıyor evin çevresinde", "Bir sokak kızı, gecekondu yosmasıyla bir tutuyorsun beni", "Erkek olsa karısını başkasına kaptırmazdı", "Evelallah gençlere taş çıkartırım", "Gene mi bu it", "Verin şu köpeğin makinasını gözüm görmesin" cümlelerinin çıkartılması koşullar arasında yer almaktadır. Bu karara iki üye katılmayarak kabul yazmış (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü), Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret oyu kullanmıştır. Şartlı kabul kararı veren iki üyeden biri Başkan olan İçişleri Bakanlığı temsilcisidir. Dolayısıyla birçok film kararında rastladığımız gibi birbirinden çok farklı oylar çıkmış ama Başkanın oyu da baskın gelmiştir.

İçki

Bülbül Ailesi (1976/226) adlı filmde "Babanın çocuğunun intiharından sonra içki içmesini gösteren sahne" ve "Müdürün söylediği 'E Ramazan bey ne zaman içiyoruz rakıyı' cümlesi"nin çıkarılması istenmiştir; daha önce şerhler ayrıntılı yazılmıştı, ancak sadece Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin bir koşulunu hatırlatalım. Tüm koşullara katılan Millî Eğitim Bakanlığı üyesi ek olarak "İçki masasında damat kayınpeder ilişkilerini gösteren sahneler"i de "umumi ahlaka ve adaba mugayir telakki" ettiğini not düşmüştür. *Merhaba* (1976/227) adlı filmde "Recep ile Gül'ün içki kadehlerini tokuştururken söyledikleri 'Merhaba' sözünün' çıkarılması" talep edilmiştir. *Sevdalılar*'da (1976/230) "Ölüm döşeğindeki hastanın çiçek yerine kızından rakı istemesi ve aynı hastaya arkadaşları tarafından ziyaret esnasında, hastahaneye [hastaneye] rakı getirildiğini gösteren sahnenin" ve "Kaptanın söylediği 'Salih dayı rakıyı yudumladı mı çakı gibi kalkar' cümlesinin çıkarılması şartı" ileri sürülerek

karar yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul). *Portakal*'da (1976/231) "Ayşe'nin sınıfını geçen kız kardeşine söylediği 'Rakı içeriz şerefine' cümlesinin", "Daha önce reddini gerektiren ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasını ihlal eden görüntü ve diyalogların kaldırıldığı ve aynı zamanda mevcut rejime aykırı sahnelerin temizlendiği, buna karşılık gerekli", olumlu eklemelerin de yapıldığı görülerek söz konusu şartların yerine getirilmesi istenmiştir. *Yarim İstanbul'u Mesken mi Tuttun*'da (1976/216) "İçki içme sahnelerinin" de çıkarılması talepler arasında yer almaktadır.

Doğum Sahneleri

Gülşah Küçük Anne'de (1976/241) "Doğum anını gösteren karyola sahnesinin" çıkarılması ve başka koşullarla birlikte filmin tekrar görülmesine karar verilmiştir. Bu kararda İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı üyeleri ara karara (bir başka deyişle filmin tekrar görülmek istenmesine) katılmışlar, Genelkurmay Başkanlığı, "1) Doğum anını gösteren görüntü 2) Dansözün çocuğunun çalınması ile ilgili görüntü ve diyaloglar 3) Son sahnedeki çocuğun kurtarılması ile ilgili görüntü ve diyaloglar çıkarılmak şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul yazmıştır. *Her Gönülde Bir Aslan Yatar* (1976/295) filminde "Doğumu komedi şeklinde ele alıp evde ve fırında tüm mahalleli kadınların iştiraki ile yaptırılmak istenen doğum sahnelerinin çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Yazgı* (1977/18) filminde "Doğum sırasında kadının kanının suya aktığını gösteren sekansların çıkarılması" da koşul olarak yazılmıştır.

Suç, Şiddet

O Kadınlar (1976/229) filminde "Daha evvel filmin reddini gerektiren görüntü ve diyalogların kaldırılmış olduğu, geçmiş yaşantısında kötü ve kanun dışı işleri yapan bir insanın nefsini ıslah ederek namusluca bir hayat yaşama yolunu tercih ettiğini anlatan görüntüler ve diyaloglar filme ilave edildiği nazara alınarak" ve bir şarkının çıkması istenerek film şartlı kabul edilmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Ayrıca jenerikte görülen kanun dışı faaliyetleri anlatan kompozisyonların tamamının çıkarılması şartı ile kabul", Genelkurmay Başkanlığı, "3.9.1976 tarihindeki karara uyarak şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul yazmıştır). *Gülşah Küçük Anne* (1976/241) filminde başka koşullarla birlikte "Dansözün çocuğunun kaçırılması ile ilgili görüntü ve diyalogların çıkartılmasından" sonra film yeniden görülmek istenmiştir.

Sahte Kabadayı'da (1976/234) "Filmin başındaki adam vurma sahnelerinin tamamının" çıkması (Genelkurmay Başkanlığı, "Görüntü ve diyaloglar ile yaşantısına uygun olduğundan şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul) istenirken *Tavşan Kızlar* (1976/277) filminde "Film sahibinin müracaatında filme ilave ettiğini belirttiği" "Muzaffer'in televizyon seyreden Ekrem'in evine gelerek kavga ettiğini gösteren sahnenin" çıkarılmaması kayıtlara geçmiştir (İçişleri Bakanlığı, "Senaryoya aykırılıktan ret", Emniyet Genel Müdürlüğü, "7/6 ve Senaryoya aykırılıktan ret" ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Gurbetçiler Dönüyor*'da (1976/258) istasyonda gerçekleşen "tabancalı kavga sahnelerinin çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8-9 fıkralarına göre ve senaryosuna uymadığından ret" ve Genelkurmay Başkanlığı, "Senaryo kararında bu endişeleri giderdiğinden kabul"). *Avanak* (1976/275)

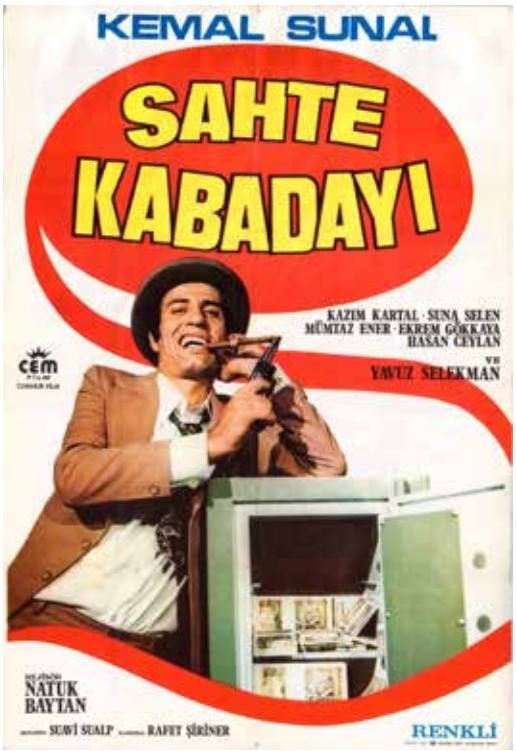

(*Sahte Kabadayı*, Yön.: Natuk Baytan, 1976)

filmi için çok sayıda koşul arasında "Kavga sahnelerinde görülen acayip seslerin" de çıkarılması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Tilki Payı* (1977/55) filminde "Kavga sahneleri fazla uzun ve çok sayıda olduğundan, sadizme yer verildiği intibaını bırakmaktadır. Bu sebeple kavga sahnelerinin kısaltılması" talep edilmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8 Ret; Genelkurmay Başkanlığı, kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı, "Ayrıca, senaryo kararında belirtilen şartlar yerine getirildiği görüldüğünden kabul"). *Hınç* (1977/53) filminde "Sadizmi işleyen kavga sahnelerinin çıkarılması" koşullar arasındadır (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, "Senaryoya aykırılıktan ret"). *Kükreyen Aslan* (1977/139) filminde "Ben bu dünyaya sevmek, sevişmek ve öldürmek için gelmişim" sözünün çıkarılması ve düzeltmelerden sonra filmin tekrar görülmesine karar verilmiştir.

Kaybolan Saadet (1976/251) için "Meyhanede küçük çocuğa dayak atılması sahnesi ile ona bağlı olarak devam eden sahneler", "Kemal'in patronun adamları tarafından sadistçe dövüldüğü sahneler" ile "Olayların gerisinde bulunan patronun yakalanması ile ilgili şartların yerine getirilmesinden sonra filmin tekrar görülmesine" karar verilmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). Sahibinin başvurusuyla düzeltildikten sonra komisyon önüne tekrar gelen *Kaybolan Saadet* (1976/280) filminde "Filmcinin dilekçesinde çıkardığını belirttiği görüntü ve diyaloglar" arasında "Meyhanede küçük çocuğun dövülme sahnesi ile ona bağlı olarak geçen sahnelerin", "Kemal'in, patron Şevki'nin adamları tarafından dövüldüğünü gösteren sahnelerin" filme eklenmemesi istenirken "Film sahibinin müracaatında filme ilave edildiğini belirttiği" "Patron Şevki'nin yakalanması ile ilgili sahnelerin" de tersine filmden çıkarılmaması istenmiştir. Ayrıca "Kanlı bir şekilde geçen cinayet sahnelerinin gösterilmemesi" de koşul olarak yazılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret, Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı, "Görülen hal ile kabul").

Parçala 75 - İntikamcı (1976/257) adlı filmin sahibi, eserin sakıncalı bulunduğuna dair karardan sonra gerekli düzeltmeleri yapıp komisyona tekrar başvurmuştur. Filmin yeni kararında başka sahnelerle birlikte "Behçet'in çocukluk yılları ile kendisine yapılan işkence sahnelerinin" de çıkarılmış olduğu görüldüğü kayıtlara geçmiş ve başka koşullar ileri sürülmüştür. "Sadizmi ve şiddeti tahrik eden, kanlı ve tabancalı olarak evde, işyerinde, mağazada, pavyonda, depoda cereyan eden kavga sahnelerinin çıkarılması ve ikili kavga sahneleri haline dönüş-

türülmesi", "Piknikteki gençlerin genç kızı gördükten sonra söyledikleri 'Garip kuşun yuvasını Allah yaparmış' diyerek kıza saldırmaları ve o esnada ceryan [cereyan] eden kavga sahnelerinin çıkarılması" istenmiştir, filmin adının da sahibinin istediği gibi "İntikamcı" olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmamıştır.

Afyon (1976/228) adlı filmde başka koşullarla birlikte "Filmin sonundaki, ajanın öldürülme sahnesi senaryoda bulunmadığından" bu sahnenin çıkartılması ve filmin tekrar görülmesine dair karar yazılmıştır. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Önceki kararda tespit edilen iki sahnenin çıkarılması ve yeniden görülmesine lüzum olmadığı gerekçesi ile kabul" yazarken Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi başka iki sahnenin çıkarılmasını istemiş "tekrar görülmesine lüzum olmadan" şartlı kabul ettiğini not düşmüştür. *Kader Bağlayınca* (1976/285) reddedildikten sonra düzeltilip yeniden komisyon önüne gelen filmlerden biridir. "Filmcinin dilekçesinde kendi isteği ile çıkardığını belirttiği" "Bekir'in İstanbul'a gelip, gazinoyu basıp adamları öldürme sahnesinin" ve "Kadir Savun'un Zeyneb'e söylediği 'arkasında 15 ölü bıraktı' sözlerinin filme tekrar eklenmemesi" istenmiştir. *Atmaca Ali*'de (1976/313) [yazım düzeltilmiştir] "Atmaca Ali'nin şahitleri öldürdüğü sahnelerin filme tekrar eklenmemesi", "Film sahibinin müracaatında filme ilave ettiğini belirttiği Erol Taş ve adamlarının karşı kimselerle kavga sahnesinin filmden çıkarılmaması" talep edilmiştir. *İkimiz de Sevdik* (1977/33) için "Jenerikte görülen İpek'in kadınlar tarafından taşlanarak kovalanması kısımları, senaryoda mevcut olmadığından [bu sahnenin] çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır.

Suçun cezasız kalmaması konusundaki uyarılar ve koşullar da bu başlıkta yer almaktadır. *Kurban Olayım* (1976/274) filmi için karar şöyle yazılmıştır: "Kanun dışı tutum ve davranışları dolayısıyla mahkûmiyet almış bir insana verilen cezanın asıl maksadı şahsı ıslah etmektir. Nitekim filmin kahramanı Nevruz da cezasını çektiği süre içerisinde ıslah-ı nefs etmiş, kendisine namuslu bir yaşam yolu seçmiştir. Onu tekrar mazisine döndürmek için bazı şahıslar ve olaylar zorlamışlarsa da muvaffak olamamışlardır. Tema bu olmakla beraber, kanunu tatbikle görevli polis şefi rolündeki artist Kenan Pars'ın Nevruz hakkındaki sözleri, kanunu tatbikle görevli bir devlet memurunun sözleri peşin hükümlerle hareket eden ve mahkûmların ıslahı nefs edemeyeceği intibaını verecek tarzda görüldüğünden 'Kimbilir şimdi avuçlarının içi kaşınıyor' 'Mutlaka o gizli iş planlıyordur' diyalogları ve bu mealdeki diğer peşin yargıyı kapsayan sözlerin çıkarılması". Bu karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Filmde emniyet görevlisi artist Kenan Pars'ın filmin başından sonuna kadar yaptığı bütün konuşmalar bugünkü mevzuat çerçevesi içerisinde Emniyet Genel Müdürlüğü görevlilerinin durumunu ve vazife anlayışlarını yanlış aksettirmekte olduğundan, diyalogların düzeltilmesi ve Aysun Güven'in yarı çıplak vaziyette göründüğü sahneyi kapsayan Lobiye filmde rastlanmadığından, bu sahneyi ihtiva eden lobinin kullanılmaması şartı ile kabul", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "1) Genel şarta iştirak 2) Üç intihar sahnesinin çıkartılması şartı ile kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise kabul yazarak şerh düşmüşlerdir (buna karşın filmin dosyasında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisinin "şartlı kabul" yazdığı görülmüştür, Dosya No: 91122/6998).

Meryem ve Oğulları (1977/56) filminin kararında [yazım düzeltilmiştir] suçun ceza-

sız kalmaması konusundaki koşul dikkati çekmektedir: "Senaryoda kanunsuz işler yaparak güçlenmiş bir şahsın, toplumda zayıf durumda bulunan kişileri istediği şekilde kullanılmasından mütevellit doğan ıstıraplar belirtilmekte ve neticede adalet tecelli ederek kanunsuzların şu veya bu şekilde cezalandırıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Filmde, kanunsuz işlerin yapılmasında lider durumda bulunan kişilerin ceza görmediği ve fakat buna karşılık maşa olarak kullandığı şahısların cezalandırıldığı sonucuna bağlanmaktadır. Filmin senaryodaki bitişine göre, yani baba durumunda bulunan Reşit'in de cezalandırıldığının görüntü ve diyaloglarla tamamlandıktan sonra filmin tekrar görülmesine oyçokluğu ile karar verilmiştir". Bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri, "Reşit'in olaylar sonunda polis tarafından yakalandığının belirtilmesi şartıyla kabul" diye not düşmüştür. Aynı zamanda güvenlik güçleri ile ilgili kısımda da paylaşacağımız gibi *Kükreyen Aslan*'da (1977/139) "İhkak-ı hak yolundan ziyade, kanunsuz kişilerin cezalandırılmasına dair görüntülerde, zabıtanın etkenliğini belirten sahne ve diyaloglara yer verilmesi" istenmiştir.

Ölüm, Cenaze, Mezarlık Sahneleri

Yalan'da (1976/214) "Komiser Cemil'in öldürülen kızkardeşinin cesedinin bir defadan fazla gösterilmemesi" istenir (Genelkurmay Başkanlığı, şartsız kabul). *Enayiler Kralı*'nda (1977/91) "'Nerde kaldın ölüm' cümlesi ile başlayan konuşmaların" da çıkarılması koşul olarak yazılmıştır (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret). *Elmanın Alına Bak* (1977/29) filminde "Mezarlıkta tabanca ile yapılan kavga sahnelerinin çıkarılması" istenmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Senaryo kararındaki ret unsurlarını kaldırdığından kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul).

Kumar, Uyuşturucu Madde

Ah Ne Güzel Nane Şekeri (1976/233) için "Garsonun söylediği 'Her kumarı oynarlar, geçimlerini o yolla bulurlar' cümlesinin çıkarılması" (İçişleri Bakanlığı, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Alaturka yaşantıdaki ilgi ve ilişkiler aksettirmektedir. Şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul); *Sütü Bozuk* (1976/248) adlı film için de "Kumar-içki ve öpüşme sahnelerinin lüzumundan fazla uzatılmaması" (İçişleri Bakanlığı, Ara kararı, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartlı kabul ve ara kararı, Genelkurmay Başkanlığı, "Hiçbir görüntü ve diyalog çıkarılmamak şartı ile kabul" ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret) istenmiştir. *Yarim İstanbul'u Mesken mi Tuttun* (1976/216) adlı filmde "Kumar oynama sahnelerinin tamamının çıkarılması" koşul olarak yazılmıştır, muhalefet şerhlerini daha önce yazmıştık. *Para ile Değil Sıra ile* (1976/259) adlı filmde "Kızların bacakları açık vaziyette kağıt oynama" sahnesinin de çıkması talepler arasında yer almaktadır. *Kükreyen Aslan*'da (1977/139) "Bu kumar başka kumar" diyaloglarının çıkarılması ve düzeltmelerden sonra filmin tekrar görülmesine dair karar çıkmıştır. *Yarınsız Adam* (1976/239) filminde "Murat'ın idam sahnesi filmin sonuna eklenmiş bulunduğundan, senaryo ile film arasında filmin reddine gerekçe teşkil eden uygunsuzluk giderilmiştir", "Cezaevinde çocukların kumar oynadığını" gösteren sahnelerin de çıkarılması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, "Hiçbir diyalog ve görüntü çıkarılmamak şartı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Afyon*'da (1976/228) "Afyon'un Türkiye'den temin

edilmediğinin açıkça belirtilmesi ve Türkiye'den temin edildiği imajını veren bütün görüntü ve diyalogların çıkartılması ve filmin tekrar görülmesine" karar verilmiştir, şerhleri daha önce yazmıştık. *Hamza Dalar Osman Çalar* (1976/294) adlı "Film lobisinde görülmekte olan ve uyutma aracı olarak kullanılan iğne veya morfinin kullanılmasına dair görüntüye filmde rastlanmadığından böyle bir görüntünün filme eklenmemesi" de koşullar arasında yer almaktadır.

Adalet ve Hukuk

Yalan (1976/214) adlı "Filmin sonundaki 'kanundan kimse kaçamaz' sözünden sonra başlayan 'yalan, yalan' isimli aranje parçanın" çıkarılmasının istenmesi kayıtlara geçmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, şartsız kabul). *Sahte Kabadayı* (1976/234) adlı filmdeki muhtarla avukat isimlerinin değiştirilmesi talep edilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, "Görüntü ve diyaloglar ile yaşantısına uygun olduğundan şartsız kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul). *Gurbetçiler Dönüyor*'da (1976/258) "Savcının mahkeme esnasında Nazım'ı tutar yanlı konuşmasının" çıkarılması istenmiştir, bu karara düşülen şerhlerden de daha önce söz etmiştik. *Tavşan Kızlar* (1976/277) için "Film sahibinin müracaatında filme ilave ettiğini belirttiği" "İki kızın Savcılıkta ifade verdiğini gösteren sahnenin filmden çıkarılmaması" koşullar arasında yer almaktadır (İçişleri Bakanlığı, "Senaryoya aykırılıktan ret", Emniyet Genel Müdürlüğü, "7/6 ve Senaryoya aykırılıktan ret" ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Atmaca Ali* (1976/313) adlı filmde "Filmcinin dilekçesinde kendi isteği ile çıkardığını belirttiği görüntü ve diyaloglar" arasında "Erol Taş'ın hapishanede avukatla konuştuğu sahnenin" filme yeniden eklenmemesi ve "Film sahibinin müracaatında filme ilave ettiğini belirttiği" "Erol Taş ve adamının mahkeme sahnesinin", "Atmaca Ali'nin hapse girip mahkemeye giderken hapishane otosunun yandığı bu nedenle Atmaca Ali'nin öldüğü intibaı verildiği sahnenin" filmden çıkarılmaması koşul olarak yazılmıştır, karara düşülen şerhlerden söz edilmişti. *Kızını Dövmeyen Dizini Döver* (1977/136) adlı filmde "Avukat Kamil'in duruşma sırasında kızı savunurken 'Bencildim, dar görüşlüydüm' sözünün çıkarılması" da talepler arasındadır ve karar, bu dosyada olan ve şartlı kabul içerip nadir oybirliği ile alınan kararlar arasında yer almaktadır.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Bu kısımda ağırlıklı olarak polisi ilgilendiren koşullar yer almaktadır. Polisin olumsuz, yetersiz gösterilmesi, otoritesinin zayıflatılması/sorgulanması ya da kıyafeti konusunda uyarılar yapılmıştır. *Son Gülen Tam Güler* (1977/81) filminde "Resmi kıyafetle olan polislerin, Jandarma Başçavuşu ve erlerin, sivil kıyafetli Emniyet Genel Müdürlüğü Müdürünün kılık, kıyafet, tavır ve hareketlerinin ve konuşmalarının ilgili mevzuat hükümlerine uygun hale" getirilmesi koşulu yazılmış ve koşullara oybirliği ile onay verilmiştir. *Cezanı Çekeceksin* (1977/30) için "Filmdeki, Emniyet Genel Müdürlüğü görevlilerinin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının, mevcut mevzuata uygun hale" getirilmesi (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, kabul); *Eden Bulur*'da (1977/31) "Filmdeki, Emniyet Genel Müdürlüğü görevlilerinin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının, mevcut mevzuata uygun hale" getirilmesi (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakan-

lığı, kabul); *Aşkın Sesini Dinleme* (1977/103) için "Polisin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale" getirilmesi (Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, kabul) şart olarak yazılmıştır. *Bizim Kız* (1977/42) için "2.2.1977 tarihli ve 977/47 sayılı senaryo kararının 2. maddesinde belirtilen şartın (polisin kılık kıyafet yaş kilo davranış ve konuşmalarının mevzuata uygun hale getirilmesi), filmde Başkomiserin kılık ve kıyafetiyle ilgili olarak yerine getirilmediği görülmüş olup, bu hususun nizami hale getirilmesi" kayıtlara geçmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul).

Parçala 75 - İntikamcı (1976/257) için çok sayıda koşul yazılırken "Behçet'i kovalarken atlatılan polisi gösteren sahnelerin" çıkarıldığı da olumlu anlamda kaydedilmiştir. *Gurbetçiler Dönüyor* (1976/258) filminde "Polisin suçluların üzerine koşar vaziyette ve daha etken gösterilmesi" ve *Kaybolan Saadet* (1976/280) filminde eser sahibi tarafından eklenen ve "Polisin daha etken hale getirildiğini gösteren sahnelerin" çıkarılmaması istenmiştir. *Kükreyen Aslan*'da (1977/139) "İhkak-ı hak yolundan ziyade, kanunsuz kişilerin cezalandırılmasına dair görüntülerde, zabıtanın etkenliğini belirten sahne ve diyaloglara yer verilmesi"ne ve düzeltmelerden sonra filmin tekrar görülmesine karar verilmiştir.

Daha önce suçun cezasız kalması ile ilgili kısımda da aktardığımız filmi burada tekrar hatırlayalım: *Kurban Olayım* (1976/274) için "kanunu tatbikle görevli polis şefi rolündeki artist Kenan Pars'ın Nevruz hakkındaki sözleri, kanunu tatbikle görevli bir devlet memurunun sözleri peşin hükümlerle hareket eden ve mahkûmların ıslahı nefs edemeyeceği intibaını verecek tarzda görüldüğünden 'Kimbilir şimdi avuçlarının içi kaşınıyor' 'Mutlaka o gizli iş planlıyordur' diyalogları ve bu mealdeki diğer peşin yargıyı kapsayan sözlerin, çıkarılması" istenmiştir. Bu karara düşülen bu konuyla ilgili şerh şöyledir: Emniyet Genel Müdürlüğü, "Filmde emniyet görevlisi artist Kenan Pars'ın filmin başından sonuna kadar yaptığı bütün konuşmalar bugünkü mevzuat çerçevesi içerisinde Emniyet Genel Müdürlüğü görevlilerinin durumunu ve vazife anlayışlarını yanlış aksettirmekte olduğundan, diyalogların düzeltilmesi"ni istemiştir diğer şerhler tekrar yazılmamıştır. *Baş Belası* (1976/225) filminde "Polis'in söylediği 'Seni tutukluyorum Ayı Mehmet' cümlesinin", "Komiser Rıza'nın söylediği 'Mesleğimizin şerefine yakışmıyor, ama maalesef seviyorum' sözünü takip eden 'Galiba namuslu bir iş bulmamız gerekiyor' sözünün çıkarılması" talepler arasında yer almaktadır (Genelkurmay Başkanlığı, "Filim görüntü ve diyalogları ile düzenimizdeki ilişkileri kendi türündeki boyutlar içinde işlemektedir. Şartsız kabul"). *Tavşan Kızlar* (1976/277) filminde, sahibinin çıkarmış olduğu "Polis arabalarının göründüğü yerde duyulan siren seslerinin" ve "Filmin sonunda suçluyu yakalamak üzere eve gelen sivil polisin söylediği 'Size gelince hanımlar, icabederse Savcılığa kadar geleceksiniz' cümlesi içerisindeki 'icabederse' kelimesinin" de filme tekrar eklenmemesi konusunda uyarı yer alır, şerhler de bulunmaktadır. *Atmaca Ali*'de (1976/313) "Polisle ilgili çekilen yeni sahnelerin" filmden çıkarılmaması istenmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, senaryoya uymadığı için ve 7/8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Akrep Yuvası*'nda (1977/63) polis tarafından söylenen "kendimden utanıyorum" cümlesine de itiraz edilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul).

Kaybolan Saadet (1976/251) filminde "Polisin devletin inzibatı otoritesine yaraşır şekilde gösterilmesi" ve filmin tekrar görülmesine karar verilmiştir, şerhlerden daha önce söz etmiştik. *Gördüğün Yerde Vur* (1976/264) filminde "Emniyet Genel Müdürlüğü görevlisinin soruşturma yapmak üzere, bizzat şahsın evine giderek hüviyetini gösterdikten sonra, sorduğu sorular karşısında hakaretle karşılanmasını gösteren sahnenin çıkarılması" ve "Emniyet Genel Müdürlüğü görevlilerinin kaçakçılara karşı yaptığı baskın sırasında, çalınmış Buda heykelini elinde bulunduran kızı arama yapmaması üzerine, tabanca kullanmasını dahi beceremeyen mezkûr kız tarafından polisin vurulması ile ilgili olarak, polisi gaflet halinde gösteren sahnenin düzeltilmesi" koşulu da oybirliği ile yazılmıştır. *Mavi Mersedes* (1977/104) için "Filmin senaryodan değişik olan kısımlarının senaryoya uygun hale getirilmesinden ve polisi rencide eden sahne ve sözlerin düzeltilmesinden sonra, filmin tekrar görülmesine" karar verilmiş (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) ve film komisyon tarafından yeniden görüldüğünde (1977/118) "Filmcinin bila tarihli dilekçesinde belirttiği değişikliklerden senaryosuna aykırı olan kısımlarla, polisi rencide eden sahne ve sözleri düzeltmiş olduğu ve bu cümleden olarak; a. Filmde geçen 'Polis eskisi' sözünün çıkartıldığı, b. Pınarın otomobille giderken eşarbını kasten düşürmesi sonucu trafik polisinin kaza yapmasına sebebiyet verdiği eşarbın kaza ile uçtuğu intibaı verilmiş olduğu anlaşıldığından çıkarılan bu kısımların tekrar ilave edilmemesi" koşul olarak yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul).

Parola Kartal (1977/9) filminde "Jenerik öncesinde polisin kaçakçılarla muvaffakiyetle mücadelesini anlatan görüntüler arasında komiserin kaçakçıların etkisi ile tayin edildiği imajını veren; komiserin, yıldırım emri ile tayin edildiğini gösteren sahne ve diyalogların çıkarılması" kayıtlara geçmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul ve Millî Eğitim Bakanlığı, "Ayrıca, ilaveten hastanede geçen hemşireyi uyur halde gösteren ve doktorun ağzının tutularak tesirsiz hale getirildiğini gösteren, hastanede geçen diğer kavga sahnelerinin de çıkarılması şartı ile kabul"). *Hınç* (1977/53) filminde "Kemal'in emniyetle ilişkisinin sağlanması" koşullar arasındadır (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, "Senaryoya aykırılıktan ret"). *Cani* (1977/87) adlı filmde "Komiserin ve 2. şube müdürünün operasyon anında Genel Müdürle görüşmesine dair diyalogun, müdür olarak düzeltilmesi" istenmiştir. *Sevgili Oğlum* (1977/140) için "Filmden, askerleri ihtiva eden görüntülerin çıkarılması" istenmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlı-

(*Sevgili Oğlum*, Yön.: Cüneyt Arkın, 1977)

ğı, 7/8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Ş. kabul. Ayrıca, 'şehrin pisliğine seni atamam' sözünün çıkarılması şartıyla kabul"). *Küçük Ev*'de (1977/142) "Jandarma astsubayının, savcının tutuklama kararını zanlıya tebliği sırasında, tebligatın usule uygun olarak yapılmadığı ve jandarmanın itibarını zedeleyici görüntülere yer verildiği görüldüğünden, bu görüntülerin çıkarılması" koşul olarak "Neticesinde oybirliğiyle, sebebinde ekseriyetle" yazılmıştır (İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul).

Mustafa Kemal Atatürk

Bu defterde en dikkate değer "Bu haliyle" ifadesiyle şartlı olarak kabul edilen film *Dar Geçit*'tir (1977/32). Atatürk'le ilgili olduğu için tamamını aktaralım [yazım düzeltilmiştir]: "Evvelce, 6.1.1977 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında sakınca bulunduğuna 977/2 sayı ile karar verilen, Serdar Film Kurumuna ait *Dar Geçit* adlı film, sahibinin gerekli düzeltmeleri yaptığından bahisle müracaatı üzerine, Merkez Film Kontrol Komisyonunca 3.2.1977 tarihinde saat 13.30'da Ankara Filmciler Derneği'nin Menekşe Sokak 5/1 no'lu adresinde yeniden incelenmesi neticesinde; Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, resmi dairelerde Atatürk portreleri bulunduğu halde bu filmde görülmediği ve ayrıca filmde günlük politikada kullanılan bazı sloganların yer aldığı beyanı üzerine, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi filmde, resmi daire olarak görülen kaymakamlık odasının, sadece kaymakam masası ve kaymakam ile görüşmek isteyen kişileri görüntü içerisine almış olduğundan ve kaymakamlık odasındaki Atatürk portreleri de, kaymakamın arka kısmında asılı bulunduğundan, arka kısım ile ilgili olarak yapılmayan çekimde görülmemesi tabiidir. Bu durum Atatürk'ün portresinin resmi dairede olmadığı anlamını vermediğinden Atatürk ilkelerine ve Atatürk'ün şahsına karşı bir durum görülmemektedir. Köy imamının, vazife yaptığı köyde halihazırda resmi kişi olarak görünen sağlık memuru, ebe hanım, köy muhtarı ile ilişki kurarak köyün su, elektrik okul yapımında gayret sarf etmesi hususu da politik amaçlı görülmemektedir. Senaryodaki aykırı kısımlar giderilmiş olduğundan, filmi kabul ettiğini beyan etmiştir. İçişleri Bakanlığı Temsilcisi, film inanç sahibi Türk toplumunun içinde geçen ve bir adlî hata ile karşılaşma durumunda olan şahsın yaşantısını hikâye etmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisinin de belirttiği şekilde, filmin gerek Atatürk ilkelerini ihlâl etmesi ve gerekse politik bir konuya teması görülmemiştir. Bilakis Atatürk'ün arzuladığı inanç sahibi bir Türk toplumunda yaşantılar halkın, memleketin gelişmesi ve refah için devlete yardımcı olabilme gibi halisane düşünceler içerisinde bulunduğu, halk ve devlet işbirliğinin tema olarak işlendiği, filmin sonunda da adaletin tecelli ettiği görülmektedir. Filmde yapılan düzeltmeler müspet ve yeterli (senaryoya aykırılık giderildiğinden) görüldüğünden kabul ettiğini beyan etmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcilerine iştirak ettiğini beyan etmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, günlük politikanın ilgilendiği ifade edilen slogan (olayların dış tahrikler sonucu yaratıldı) cümlesi ile ilgili olduğunu belirtmesi üzerine, İçişleri Bakanlığı temsilcisi cevap olarak; 'Diğer taraftan Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin iddia ettiği şekilde iç politikayla alâkalı bir yönü de yer almamaktadır. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi; 'Olayların dış tahrikler sonucu meydana geldiğini' politik bir görüş olarak nitelendirmiştir. Ancak bu görüş bugünkü M.C Hükümetinden çok daha önce 1971 yılı sıkıyönetim tatbikatı sırasında ortaya atılmış

ve işlenmiştir. Beynelmilel komünizmin dünyada uyguladığı tatbikat, strateji ve taktikleri nazara alınırsa sıkıyönetim idarecilerinin ve mahkemelerinin bu teşhiste çok isabetli davrandıkları görülür. Bugün bunun iç politika eseri olduğu iddiasına da katılmamaktayım' şeklinde beyan etmiştir. Karar: Adı geçen filmin bu haliyle halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında bir sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilmiştir". Bu kararda İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı, kabul; Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "Bu filmde yapılan düzeltmeler yeterli görüldüğünden kabul" yazmıştır. Genelkurmay Başkanlığı adına toplantıya katılan Albay gerekçesini şu şekilde ifade eder: "6.1.1977 tarihinde *Nizamname*'nin 4, 6, 8, 9. fıkralarına göre ret kararına ilave olarak bütün filmlerdeki resmi dairelerde Atatürk portreleri gösterildiği halde bu filmde gösterilmemiştir. Günlük politikanın kullandığı bazı sloganlar da kullanılmamıştır. Günlük politikanın ilgilendiği ifade edilen slogan (olayların dış tahrikler sonucu yaratıldı[ğı]) cümlesi ile ilgilidir. Bu bakımdan da ret".

İdeoloji ve Siyaset

Bu kapsama giren ve iç politikayı ilgilendiren çok sayıda slogan ya da partiyi işaret eden görüntülerin çıkarılması istenmiştir. *Yarınsız Adam*'da (1976/239) "İlkokul öğrencilerini pankartlarla gösteren çekim planlarının, okulun yıkılmak istendiği an, yıkmak isteyen şahsın polisleri çağırmasını belirten sözlerin çıkarılması" talep edilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, "Hiçbir diyalog ve görüntü çıkarılmamak şartı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Günahkar*'da (1976/252) "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile "Yılmaz Duru ile Aysun Güven'in hurdalıkta otururken arkalarına düşen planda MHP ve 3 hilal görüntüsünün" (Emniyet

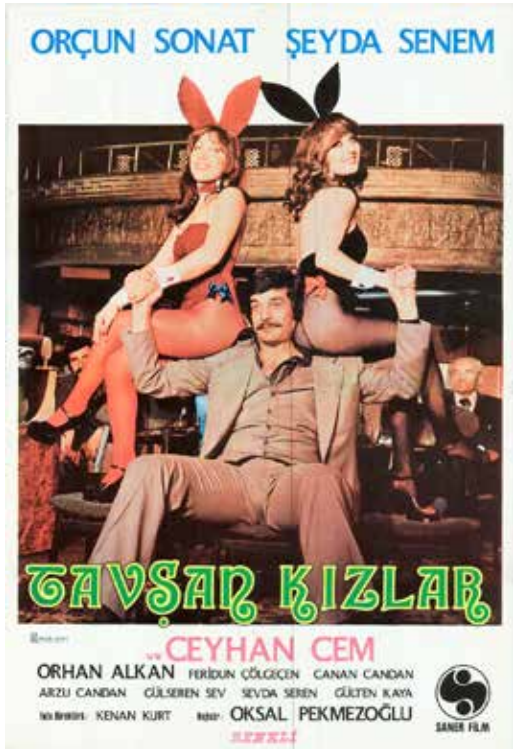
ORÇUN SONAT ŞEYDA SENEM
TAVŞAN KIZLAR
CEYHAN CEM
ORHAN ALKAN FERİDUN ÇÖLGEÇEN CANAN CANDAN
ARZU CANDAN GÜLSEREN SEV SEVDA SEREN GÜLTEN KAYA
KENAN KURT OKSAL PEKMEZOĞLU
SANER FİLM

(*Tavşan Kızlar*, Yön.: Oksal Pekmezoğlu, 1976)

Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul); *Kolombo Şakir*'de (1976/256) "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile "Kapıda görülen beyaz boya ile yazılmış CHP yazısının" (Genelkurmay Başkanlığı, kabul); *Tavşan Kızlar* (1976/277) için birçok koşul arasından "Filmde geçen TSİP görüntüsünün"; *Gülen Gözler*'de (1977/61) "İşadamı Yunus'un okumakta olduğu gazetede görülen ideolojik mahiyetteki ibarelerin" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret); *Akrep Yuvası*'nda (1977/63) "duvarlarda yazılı olarak görülen ideolojik mahiyetteki sloganların (Sömürüye Paydos vs. gibi)" (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) çıkarılması istenmiştir. *Hınç* (1977/53) filminde "İdeolojik sloganların yazılı olduğu duvar görüntülerinin 'Emek en yüce değer' cümlesi, 'İnsanı insan eden haklı kavgasıdır' cümlesi ile başlayan konuşmaların ve 'Halk herşeyini aldı halka ne vereceksin' cümlesi ile başlayan konuşmaların çıkarılması" koşullar arasında yer almaktadır (İçişleri

Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, "Senaryoya aykırılıktan ret"). *Ne Çıkarsa Bahtına* (1977/112) adlı filmde "Ayrıca duvarda görülen bir siyasi partiye ait 'TEP' [Türkiye Emekçi Partisi] yazısının çıkartılması" istenmiştir; bu karara düşülen şerhleri yazmıştık. *Parçala 75 - İntikamcı* (1976/257) filmi için çok sayıda koşul yazılırken "Duvardaki politik afişlerin" çıkarıldığı da olumlu anlamda not düşülmüştür (Emniyet Genel Müdürlüğü, "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 6-8-9. fıkralarına göre Ret", Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, "İsim değişikliği dahil kabul").

Merhaba (1976/227) için "Nejla Nazır'ın okul önünde söylediği 'iyi oldu bu boykot'" sözünün çıkarılması istenmiş ve "Daha önce filmin gerekçelerinden birini teşkil ettiği kanısına ulaşılan, mevcut rejim aleyhindeki görüntü ve diyalogların, aynı zamanda umumi ahlak anlayışına aykırı düşen görüntü ve diyalogların çıkartılmış olduğu görüldüğünden" ifadesi yer almış ve bazı düzeltmelerin yapılması koşulu karara yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı, "Kasaba yaşantısındaki ilgi, ilişki ve özlemlerin gerçek boyutları içerisinde aksettirdiğinden şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul). *Portakal* (1976/231) adlı filmde "Daha önce reddini gerektiren ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasını ihlal eden görüntü ve diyalogların kaldırıldığı ve aynı zamanda mevcut rejime aykırı sahnelerin temizlendiği" ve gerekli eklemelerin yapıldığına dair bir ifade yer almaktadır. Şartlı kabul içeren bu kararı imzalarken bu dosyada birçok kararda olduğu gibi hem Genelkurmay Başkanlığı hem de Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "şartsız kabul" yazmıştır. Dikkat çeken bir karar da *Hora* (1976/237) adlı film için yazılmıştır: "'Çocuğumuz olursa adını Barış koyarız" cümlesinin çıkması şartıyla" "*Nizamname*'nin 13. maddesi gereğince Millî Eğitim Bakanlığına tavsiyesine oybirliği ile karar verilmiştir".

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler

Sahte Kabadayı'da (1976/234) "Arnavut" isminin değiştirilmesi ve ilgili cümlelerin çıkarılması istenmiş ama bu koşula da katılmayan ve filmin kabulünü isteyen temsilciler olmuştur (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü); *Kolombo Şakir*'de (1976/256) "Jenerikte geçen 'Arap Celal' isminin çıkarılıp, gerçek isminin yazılması" ve *Aşk Dediğin Laftır*'da (1977/40) "Jenerikte geçen 'Arab Celal' tamlamasının çıkartılması" (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) koşullar arasında yer almaktadır.

Tuzak (1976/232) filmi için yazılan kararda şu ifade dikkati çeker [yazım düzeltilmiştir]: "Daha önce senaryo kararında belirtilen değişiklikler müspet yönde iyi bir anlayış ve sanat çerçevesi içerisinde, Türk toplum hareketlerine ve milli törelerimize uygun olarak yerine getirildiği görülmüştür"; bu karar için Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul yazarken Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi de uzun uzun şerh düşer: "1) Eşraf ve Belediye ilişkilerini, 2) Halk yararına alınan tedbirlere karşı menfaatleri helaldar olanları boyutlandırdıkları cinayete kadar varan olayları yaratmak istedikleri tedhiş ve korkuları, 3) Olaylar karşısında sevilen kişilere toplumun duyduğu sevgi ve saygıyı, 4) Kirlenmenin halk sağlığı üzerindeki etkilerini ve aydın ve halk işbirliğini gerçek boyutları içerisinde aksettirdiğinden şartsız kabul". *Selam Dostum* (1977/28) filminde "Türk Devleti'nin yol girmemiş bazı mıntıkalarında eskiden yaşayabilmek

için güçlü olmak durumunu hissettiği ve kan davası olarak belirlenen bu hususun Türk gelenek ve görenekleri olmadığı halde, Türk gelenek ve görenekleri gibi gösteren diyalogların" çıkartılmasından ve düzeltilmesinden sonra filmin tekrar görülmesi kararlaştırılmıştır; Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Senaryoya kısmen uymayan görüntü ve diyalogların filmin genel imajını değiştirmediğinden kabul" yazarak şerh düşmüştür.

Afyon (1976/228) adlı "Filmde İstanbul'un jenerik yazılarında 'Constantinapol' yazısının İstanbul olarak değiştirilmesi", "Afyon'un Türkiye'den temin edilmediğinin açıkça belirtilmesi ve Türkiye'den temin edildiği imajını veren bütün görüntü ve diyalogların çıkartılması" da koşullar arasında yer almış, filmin tekrar görülmesine karar verilmiştir. Bu karara İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü üyesi "Ara Kararı", Millî Eğitim Bakanlığı üyesi şartlı kabul yazmıştır, Genelkurmay Başkanlığı üyesi "Önceki kararda tespit edilen iki sahnenin çıkarılması ve yeniden görülmesine lüzum olmadığı gerekçesi ile kabul" diye şerh düşerken Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyesi de başka koşullara -iki maddeye- katılmadığını yazarak "tekrar görülmesine lüzum olmadan" filmi şartlı kabul ettiğini yazmıştır. *Urartu'nun İki Mevsimi*'nde (1977/138) "Filmin Türk Tarih Kurumu'na sevkedilerek konunun tarihi hakikatlere uygun olup olmadığının ve Urartu Krallığı'nın Ermenilerle ilişkisi bulunup bulunmadığının tespiti ile görüşlerinin alınmasına ve görüşleri geldikten sonra filmin tekrar görülmesine" karar verilmiş, karar oybirliği ile alınmıştır.

Bir anlamda başka devletleri ilgilendiren başka bir anlamda "milli" olana ters düştüğü düşünülen bir karar vardır: *Kaybolan Saadet* (1976/251) adlı filmde "Ameliyatın Avrupa'da olacağını belirten diyaloglar"dan söz edilir, başka şartlardan/maddelerden sonra "şartların yerine getirilmesinden sonra filmin tekrar görülmesine" karar verilmiştir, bu karardaki şerhleri daha önce yazmıştık. Aynı film tekrar geldiğinde (*Kaybolan Saadet*, 1976/280) "Ameliyatın Avrupa'da olacağını belirten diyalogların" filme eklenmemesi ve "Avrupa'da yapılacak ameliyatla ilgili olarak geçen diyalogların çıkartılması" istenmiştir (İçişleri Bakanlığı, 7/6-8-9 Ret, Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Görülen hal ile kabul").

"Millî" olan ile toplumsal cinsiyetin iç içe geçtiği bir karar *Bir Yiğit Gurbete Gitse* (1977/141) ile ilgilidir ve "Millî oyun oynayan kadınların yüzlerindeki boya ve hızmaların" çıkartılması koşulu ileri sürülmüştür (Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı, 7/9 Ret, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *İşler Karıştı* (1976/291) adlı filmde "Tarihi Osmanlı kalelerinde geçen sevişme sahnelerinin çıkartılması" istenmiş; *Çılgın Ama Tatlı* (1976/240) filminde "'İyidir kan yapar, Türk malı' diyalogunun" da "İngiltere'ye ait bütün sözlerin" de çıkarılması talep edilmiştir, daha önce her iki film için de şerhleri aktarmıştık.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Tuzak (1976/232) için "Filmde fabrika sahibi tek şahsın ferdi çıkarları yönünden yaptığı hareketlerle, olaylara sebep teşkil eden Fabrikanın bir Anonim Şirketin malı olduğunu gösteren, Fabrikanın girişindeki yazı, tezat teşkil ettiğinden 'Tarım İlaçları Sanayi Anonim Şirketi' levhasının çıkarılması" istenmiştir; Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul yazarken Genelkurmay Baş-

kanlığı'nın yazdığı uzun şerhi aktarmıştık. *Çılgın Ama Tatlı* (1976/240) filminde "Üç zengin çocuğun, başıboş hayatlarını gösteren sahnelerin" ve "Üç zengin çocuğunun havuçla görüldükleri sahneler"in çıkarılması koşul olarak yazılmıştır. *Para ile Değil Sıra ile* (1976/259) filminde "'Para...Para... Para...' adlı aranje parçanın" da çıkması talepler arasında yer almaktadır. *Bitirim Hüsnü* (1976/260) filminde "Patronun oğlu durumunda gözüken gencin söylediği 'öyle ise parça başına 25 zam' cümlesinin çıkartılması" koşullar arasındadır (Genelkurmay Başkanlığı, kabul yazarken Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi defterde olmasa da dosyasında 7/6-8-9 Ret yazmış görünüyor, Dosya No: 91122/6807). *24 Saat* (1977/60) filminde "Benzincide para vermeme sahnelerinin" çıkartılmış olduğu görülmüş ve filme tekrar eklenmemesi konusunda uyarı yapılmıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Kükreyen Aslan* (1977/139) filminde yer alan "Fukaralık maskaralık" içeren diyalogların çıkarılması ve düzeltildikten sonra yeniden görülmesine karar verilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6, 8, 9 Ret). İlginç bir karar *Bizim Kız* (1977/42) filmi için yazılmıştır: "Hilton Oteli ve buna benzer otellerde ilk defa yemek yiyen kişileri daimi yemek yiyen müdavimlerine göre görgüsüz olarak gösteren yemek kapışma sahnelerinin çıkarılması" istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul).

Dinlere İlişkin Konular

Baş Belası (1976/225) filminde "Bekir'in babaya söylediği 'Cennete gideceksiniz… orada huriler bekliyor sizi' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir; bu kararda Genelkurmay Başkanlığı, "Filim görüntü ve diyalogları ile düzenimizdeki ilişkileri kendi türündeki boyutlar içinde işlemektedir. Şartsız kabul" diye şerh düşmüştür. *Elmanın Alına Bak* (1977/29) filminde "Hadi Çaman'ın söylediği 'rüyamda cennete gitmişim, orada o biçim huriler…' diyaloğunun" da çıkarılması istenmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Senaryo kararındaki ret unsurlarını kaldırdığından kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Sahte Kabadayı*'da (1976/234) "Kemal bana ulaşmadan cennete gitmeli" sözünün de çıkması istenmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, "Görüntü ve diyaloglar ile yaşantısına uygun olduğundan şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul). *Bülbül Ailesi* (1976/226) filminde "Denize girişte annenin damadına ve oğluna abdest almalarıyla ilgili sözlerin"; *Çılgın Ama Tatlı* (1976/240) filminde 'Ben diyonizos'um... Tanrı' vs. sözlerin" (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, kabul); *Kanunsuz Sokak*'ta (1977/88) "Beyaz kadın ticareti yapan şahsın yazıhanesinde bulunan ve eski Türkçe ile yazılmış olan 'Allah-Muhammed' panolarını gösteren sahnelerin" (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6, 8, 9 Ret, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) ve *Kükreyen Aslan*'da (1977/139) "Allah seni unuttu" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6, 8, 9 Ret) diyaloğunun çıkarılması istenmiştir.

Meslekler

Mahallede Şenlik Var (1977/4) filminde "Ameliyat için küçük Selim hastaneye getirildiğinde Dr. Ali'den ilmihaber [ilmühaber] istediği sahnenin" çıkarılması koşul olarak yazılmış, bu kararda Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi, senaryoya uymadığından ve 7/6'ya göre reddederken Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel

Müdürlüğü temsilcileri kurumlarının altına kabul yazmıştır.

Eğitim

Merhaba (1976/227) adlı filmde "Nejla Nazır'ın okul önünde söylediği 'iyi oldu bu boykot'" sözüne itiraz edildiğini ve şerhleri de aktarmıştık. *Yarınsız Adam*'da (1976/239) "İlkokul öğrencilerini pankartlarla gösteren çekim planlarının, okulun yıkılmak istendiği an, yıkmak isteyen şahsın polisleri çağırmasını belirten sözlerin çıkarılması" koşullar arasındadır (Genelkurmay Başkanlığı, "Hiçbir diyalog ve görüntü çıkarılmamak şartı ile kabul, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Çılgın Ama Tatlı* (1976/240) filminde "Lise sondan belgelenmeyi belirten cümlenin 'Sağolun öğretmenim; elliyi aşkın öğrencim var; yetişemiyorum; buyurun sayın öğretmenim'" cümlesine, "İskelede geçen sahne ve 'İngilizce hocası size de bir tane bulacak'" diyaloğuna ve "Öğretmen-öğrenci münasebetlerine yer vermemek" kaydı da dahil birçok koşul ileri sürerek film kabul edilmiştir. *Tavşan Kızlar* (1976/277) filminde "Filmcinin dilekçesinde kendi isteği ile çıkardığını belirttiği görüntü ve diyaloglar" arasında yer alan "Şükran'ın örgülü saç ve okul kıyafeti içerisinde lise talebesi olduğunu ve annesine mektup okuduğunu gösteren sahnelerin" de filme tekrar eklenmemesi istenmiştir, şerhleri aktarmıştık.

Hababam Sınıfı Uyanıyor (1976/279) filmi için önce ara kararı verilir ve görüşlerinin sorulması için film bakanlığa havale edilir, bu karardan sonra film değerlendirilecektir [yazım düzeltilmiştir]: "Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisince, filmin başından sonuna kadar eğitim ve öğretimle ilgili olduğu, filmin gerek senaryo, gerekse eğitim ve öğretim yönünden sakıncalı olup olmadığı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı'nın, özellikle ilgili teknik kişilerin görüşünün alınmasına zaruret duyduğu ve bu görüşün ortaya çıkmasından sonra reyini beyan edeceği belirtildi. Karar: Filmin eğitim ve öğretimle doğrudan doğruya ilgili olduğundan Millî Eğitim Bakanlığının film üzerindeki görüşünden sonra kesin reylerin belirlenmesine, oyçokluğu ile karar verilmiştir". Bu karara Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü üyeleri şerh düşmüş ve birçok kararda görüldüğü gibi filmin kabul edilmesini savmuşlardır. Bir süre sonra, baş tarafta kabul kararlarında da örneklediğimiz gibi bakanlıktan beklenen görüş gelmez ve oylamaya geçilir, sonuçta film oyçokluğu ile kabul edilmiştir (1977/1).

Çocuklar

Yarınsız Adam (1976/239) filminde "Jenerikte çocuğun sigara içtiği" ve "Cezaevinde çocukların kumar oynadığını" gösteren sahnelerin çıkarılması istenirken *Kaybolan Saadet* (1976/251) adlı filmde "Meyhanede küçük çocuğa dayak atılması sahnesi ile ona bağlı olarak devam eden sahneler"in çıkartılmasına ve filmin de tekrar görülmesine karar verilmiştir. *Parçala 75 - İntikamcı* (1976/257) filminde "Çocuğun kadın için söylediği 'hı... bir içim su' cümlesinin çıkarılması" istenmiştir.

Şarkı

Yalan (1976/214) için "Filmin sonundaki 'kanundan kimse kaçamaz' sözünden sonra başlayan 'yalan, yalan' isimli aranje parçanın" ve *Para ile Değil Sıra ile* (1976/259) filminde de "'Para...Para...Para...' adlı aranje parçanın" çıkarılması istenmiştir. *Ne Çıkarsa Bahtına* (1977/112) için "Filmcinin dilekçesinde çıkardığını belirttiği" "Almanca şarkıların" filme yeniden eklenmemesi de koşullar arasındadır. *Merhaba* (1976/227)

adlı filmde "fonda duyulan 'uyu yavrum uyu, uyutayım seni masallarla musallarla uyutayım seni' şarkı sözlerini ihtiva eden sahnelerin" çıkarılması istenirken Genelkurmay Başkanlığı, "Kasaba yaşantısındaki ilgi, ilişki ve özlemlerin gerçek boyutları içerisinde aksettirdiğinden şartsız kabul" ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi de "şartsız kabul" yazarak şerh düşmüştür. *O Kadınlar* (1976/229) adlı filmde yer alan "'Aman çilli çilli, yarın olmaz şimdi, hemen şimdi şimdi' adlı arajmanın [aranjmanın] çıkarılması" kayıtlara geçmiştir. *Tavşan Kızlar*'da (1976/277) "Filmcinin dilekçesinde kendi isteği ile çıkardığını belirttiği görüntü ve diyalogların" tekrar eklenmemesi istenir, bunlar arasında "Filmin jeneriğine ve sonuna konulmuş olan 'Gel terketme sevgilim' adlı aranje parça" da yer almaktadır. "Film sahibinin müracaatında filme ilave ettiğini belirttiği" "Nurdan'ın arkadaşlarına şarkı söylediğini gösteren sahnelerin" de bu kez çıkarılmaması koşullar arasında yer almıştır. *Kader Bağlayınca* (1976/285) için "Filmcinin dilekçesinde kendi isteği ile çıkardığını belirttiği" "Gazinoda erkek şarkıcı tarafından söylenen şarkının" filme tekrar eklenmemesi istenmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Mahallede Şenlik Var* (1977/4) filminde "'Ah ne varsa bende var, istediğin kadar' ve bunun gibi birkaç tane filmin içinde, ağızdan mırıldanarak söylenen arajman [aranjman] şarkıların, filme tekrar eklenmemesi" koşullar arasında yer almaktadır.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Kuşkusuz "senaryosuna uygun olmadığı" uyarıları ya da şartlar iletildikten sonra düzeltme istenen ve yeniden görülmesine karar verilen konular aslında hep senaryo ile ilgilidir, ama bunların hepsi ilgili tema başlıklarında (müstehcenlik, eğitim, siyaset gibi) aktarılmıştır. Daha önce herhangi bir başlık altında yer almayan *Ben Sana Mecburum* (1977/34) için "Filmin büyük bir kısmı 25.8.1976 tarih ve 976/340 sayı ile *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddedilen bir senaryoya göre çevrilmiş olduğundan, 8.9.1976 tarih ve 976/367 sayı ile kabul edilen senaryoya uygun hale getirildikten sonra" komisyon filmi yeniden görmek istemiştir. Bu karara Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri yine birçok kez gördüğümüz gibi kabul yazmıştır. Söz konusu film, sahibinin gerekli düzeltmeleri yapması üzerine incelenmiş, oybirliğiyle, 1977/101 karar numarasıyla kabul edilmiştir. *Sihirli Şamdan* (1976/261) filmi yeniden görüldüğünde "Film yapımcısının 26.10.1976 tarihli dilekçesinde filminde çıkardığını belirtmiş olduğu görüntü ve diyalogların filme eklenmemesi" genel bir koşul olarak yazılmıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Evlilik Şirketi* (1976/305) için "Filmde, senaryoya uymayan bazı sahne ve diyalogların senaryoya uygun hale getirilmesinden sonra, filmin tekrar görülmesine oyçokluğu ile karar verilmiştir" (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Hınç* (1977/53) için başka koşullar dışında "Senaryoda olmayan diyalogların çıkartılması" ve "Filmin senaryoya uygun hale getirilmesi" istenmiştir (İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, "Senaryoya aykırılıktan ret"). *Sütü Bozuk* (1976/248) için "Senaryoya aykırı olan kısımların tamamının senaryoya uydurulması" (Genelkurmay Başkanlığı, "Hiçbir görüntü ve diyalog çıkarılmamak şartı ile kabul", Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6 Ret); *Mavi Mersedes* (1977/104) için "Filmin

senaryodan değişik olan kısımlarının senaryoya uygun hale getirilmesi" (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) ve *Kükreyen Aslan* (1977/139) için "Senaryoya aykırı olan kısımların düzeltilmesi" (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6, 8, 9 Ret) koşullar arasında yer almaktadır. *Yavaş Yavaş Soy -Gördüğün Yerde Vur* (1976/250) adlı film için "Seyredilen filmin başında veya sonunda hangi firmaya ait olduğu ve isminin ne olduğu bilinmediğinden, filmin gerek senaryo yönünden gerekse mevzuatın hükümleri yönünden gerekli inceleme yapılması mümkün olamadığından, film hakkında esas yönünde bir incelemeye girişilememiştir. Mevzuata uygun şekilde gerekli müracaatın yapılmasına, oybirliğiyle karar verilmiştir". *Aşk Dediğin Laftır* (1977/40) filminde "Oyuncuların jenerikte ad ve soyadları ile belirtilmesi" istenmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6-8-9 Ret, Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul).

İsim Değişikliği

Hamza Dalar Osman Çalar (1976/294) adlı "Filmin ismindeki 'Hamza Dalar' sözünün, Hamza uyur anlamında görüldüğünden, film halka gösterilirken, bu manada seksi bir görüntünün filme eklenmemesi" koşullar arasında yer almıştır. Başvuru sahibinin talebiyle filmin adının *Hamza Dalsın Osman Çalsın* yerine *Hamza Dalar Osman Çalar* olarak değiştirilmesi komisyon tarafından oyçokluğu ile uygun görülmüştür (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul; Millî Eğitim Bakanlığı, "Mevcut ismin ve teklif edilen ismin reddi reyindeyim"). İsim değişikliğinde kabul edilen değil de şart olarak ileri sürülen kararları yazdığımız için yukarıdaki bu karar ve şimdi vereceğimiz bir örnek de istisna olsun. *Gördüğün Yerde Vur*'da (1976/264) yine başvuru üzerine filmin adı *Yavaş Yavaş Soy* yerine *Gördüğün Yerde Vur* şeklinde değiştirilmiştir. Burada da gördüğümüz gibi filmin adı, anlamsal açıdan cinsellik ya da erotik içerik taşıması ile şiddeti kapsaması arasında döneme de uygun şekilde gidip gelmektedir.

Afiş, Lobi

Gel Barışalım (1976/249) için [yazım düzeltilmiştir] "*Nizamname*'nin 5. maddesi gereğince komisyona tevdii edilmesi gereken, filmde geçen afiş, reklam, gazete gibi dokümanların tetkik edilmek üzere komisyona tevdiinden sonra filmin tekrar görülmesine" (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul) karar verilmiş ve yeniden görüldüğünde (1976/267) gönderilmesi istenen bu belgelerin komisyona sunulmaması nedeniyle "Filme tekrar eklenmemesi" şartı koşulmuştur (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Kurban Olayım* (1976/274) filminin kararında "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile bazı koşullar ileri sürer: "Artist Aysun Güven'in yarı çıplak vaziyetteki göründüğü sahneyi kapsayan Lobiye filmde rastlanmadığından, bu sahneyi ihtiva eden lobinin kullanılmaması" istenmiştir, şerhleri daha önce aktarmıştık. *Gördüğün Yerde Vur*'da (1976/264) oybirliği ile "Müracaatçının afişle birlikte verdiği üzerinde 3 fotoğraf bulunan büyük boy lobiden başka lobi ve fotoğraf vermediği anlaşıldığından, komisyonca incelenen mevcut bir lobi ve afiş dışında, lobi ve fotoğraf kullanılmaması"; *Avanak* (1976/275) adlı filmde "Film şirketinin kendi isteği ile dilekçesinde çıkardığını belirttiği Artist Mürüvvet Sim'in, Aydemir Akbaş'ı sırtına aldığını gösteren sahne filmde görülmediğinden, bununla ilgili lobinin kullanılmaması" (Genelkurmay Başkanlığı, kabul); *Tavşan Kızlar*'da (1976/277) "Aralarında Orçun Sonat olduğu halde, Şeyda Senem ile Ceyhan Cem'in

Tavşan Kızlar rolündeki görüntü, filmde görülmediğinden bu görüntü ile ilgili lobinin kullanılmaması"; *Hamza Dalar Osman Çalar* (1976/294) adlı "Film lobisinde görülmekte olan ve uyutma aracı olarak kullanılan iğne veya morfinin kullanılmasına dair görüntüye filmde rastlanmadığından böyle bir görüntünün filme eklenmemesi ve bu lobinin kullanılmaması" koşullar arasında yer almıştır.

Sihirli Şamdan (1976/261) filmine ait lobilerin ve afişin tamamında "Keti'nin çıplak vaziyette orkestra kullandığı ve şoför Recep'in Gönül'ü okşadığı ve göğüslerini öptüğü" ve "Gönül'ün yarı çıplak bir vaziyette konbinezonla [kombinezonla] seyirciyi tahrik eder bir vaziyetle oturduğu sahneler filmden temizlenmiş olduğundan bu sahneleri ihtiva eden afiş ve lobilerin tamamının, filmle ilişkisi kesilmiş bulunduğundan kullanılmaması" istenmiştir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul). *Kara Murat Şeyh Gaffar'a Karşı* (1976/276) filmi "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile "Cüneyt Arkın'ın Şeyh Gaffar'ın cennetinde yarı çıplak vaziyetteki, Gaffar'ın kızı ile olan sahne ve Şeyh Gaffar'ın kendi adamlarını ucu sivriltilmiş kazığa oturtma sahneleri, filmde mevcut olmadığından, bu hususla ilgili lobilerin kullanılmaması" istenmiştir; bu kararda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, "Jenerikte Genelkurmay Başkanlığı'nı reklame eden sözlerin çıkarılması şartı ile kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul, Millî Eğitim Bakanlığı, "Kadının gizlice Fatih'in odasına girip onu öldürmek istemesi ve Fatih'in bu teşebbüsten kendisini kurtardıktan sonra kadına söylediği 'bunu hayatınızla ödeyeceksin' cümlesinin çıkarılması şartı ile kabul" diye şerh düşmüştür.

Her Gönülde Bir Aslan Yatar (1976/295) filminde "Bekçi rolündeki sanatkar Zeki Alasya'nın okul sıralarında talebelerle birlikte elinde kitap olan", "Sanatkar Zeki Alasya-Hulusi Kentmen ve Metin Akpınar ile aktrist Selma Güneri, Perran Kutman'ın birlikte bulunduğu", "Aktrist Selma Güneri, sanatkar Zeki Alasya-Metin Akpınar ile birlikte bulunduğu" ve "Kubbe önündeki havuz kenarında sanatkar Zeki Alasya'nın aktrist Selma Güneri'ye selam verdiği" sahnede lobilerde yer alan görüntü filmde görülmediği için bu lobilerin kullanılmaması ve filme eklenmemesi koşul olarak yazılmıştır (Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul). *Benim Altı Sevgilim* (1977/64) adlı filmdeki lobilerden "Selma Güneri'nin masa başında telefon görüşmesi yaparken 6 çocuğunun başına toplanmış vaziyette gösteren", "Selma Güneri'nin 6 çocuğunun ve arkadaşlarının evlerinde tertip ettikleri bir toplantıda hizmetçi kızı oynarken gösteren" lobiler haricindeki lobilerin filmle ilişkisi olmadığından söz konusu "iki lobi dışında lobi ve fotoğraf kullanılmaması" istenmiştir. Bu kararda İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Ara Kararı. Filmin 53 dakika gibi kısa olması ve fakat buna karşılık komisyona ibraz edilen lobilerdeki sahnelerin filmde bulunmaması nazara alınarak mezkûr filmin komisyondan çıkışından sonra bazı ilaveleri tabi tutulacağı kanısına ulaşılmıştır. Bu sebeple filmin ilgili şirketince tekraren gözden geçirilerek komisyona getirilmesi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür.

Kader Torbası (1977/85) filminde "Film şirketinin komisyonu 6 lobi ve 2 afiş sunduğu görüldüğünden", "Afiş ve lobilerde, Erol Taş'ın belden üst tarafını yarı çıplak gösteren sahne dışında hiçbir açık sahne görülmediği ve ayrıca filmde öpüşme sahnesi

dahi görülmemiş olup; Mevcut haliyle ve komisyona ibraz edilen afiş ve lobiler dışında başka afiş ve lobilerin kullanılmaması" koşul olarak yazılmıştır. Bu kararda İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, "Yapımcının 29.3.1977 tarihinde verdiği dilekçesinde yaptığı değişikliklerle filmin reddini gerektiren sebepleri ortadan kaldırmış olduğundan; 1) Erol Taş'ın söylediği 'sonra dağa kaldırırım ve üç kardeşimin karısı olur' cümlesinin, 2) Ayrıca düğün sırasında Jandarma komutanının göründüğü sahnenin çıkarılması"nı talep etmiştir.

Uzman Görüşüne Başvuru

Ladik 76 (1977/108) filmine ait kararı olduğu şekliyle yazalım: "1) A. Ü. SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Müdürlüğünce 'Ladik 76' adıyla hazırlanan (23) dakikalık ve 35mmlik renkli filmin bütün görüntülerinin Türk Turizmini teşvik edici ve memleketimizi dışarıya karşı tanıtıcı nitelikte olması maksadıyla hazırlandığı anlaşılmakla beraber, filmde görüntü dışındaki diyaloglarla işlenen konunun, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Sağlık Bakanlığı'nın görevleri kapsamına giren konularla ilgili olduğundan filmde geçen diyaloglar ve konu hakkında ilgili Dairelerin görüşlerinin alınmasına ve görüşler geldikten sonra, 2) Mezkûr Müdürlüğün 11.5.1977 tarih ve 285 sayılı müracaat dilekçesinin ekinde senaryo olarak sunulan (5) sayfalık metnin, filmin sonunda 'Metin Yazarı.....'a ait metinle aynı olup olmadığı, şayet aynı değilse metnin aslının tamamının Komisyona gönderilmesinden sonra, Filmin tekrar görülmesine, Oybirliği ile karar verilmiştir". *Urartu'nun İki Mevsimi* (1977/138) adlı film, Türkiye Turing ve Otomobilciler Kurumu için yönetmen Suha Arın tarafından 41 dakika olarak filme çekilmiştir. "Filmin Türk Tarih Kurumu'na sevkedilerek konunun tarihi hakikatlere uygun olup olmadığının ve Urartu Krallığı'nın Ermenilerle ilişkisi bulunup bulunmadığının tespiti ile görüşlerinin alınmasına ve görüşleri geldikten sonra filmin tekrar görülmesine" oybirliği ile karar verilmiştir.

Gazete

Yalan'da (1976/214) "Gazete okuyan adamı gösteren çekim planının" çıkarılması ve *Baş Belası* (1976/225) adlı filmde "Filmin sonundaki yakalanma haberini veren günlük gazetenin gözükmemesi" koşullar arasında yer almıştır. *Tavşan Kızlar* (1976/277) filminde çıkarıldığı sahibi tarafından belirtilen ve "Filmde geçen 'Günaydın gazetesi' görüntüsünün" ve "Şükran'ın elinde görülen 'Playboy dergisi' görüntüsünün" de filme tekrar eklenmemesi koşullar arasında yer almıştır. *Bülbül Ailesi* (1976/226) için "Gazete kuponu ve ikramiyesi ile ilgili sahneler"in çıkarılması istenmiştir, karara düşülen şerhlerden daha önce söz edilmişti. *Gülşah Küçük Anne*'de (1976/241) "Filmde geçen 'Günaydın' gazetesinin, *Nizamname*'nin 5. maddesi gereğince Komisyonca incelenmek üzere tevdiinden sonra filmin tekrar incelenmesine" karar verilmiştir. Film 1976/243 sayı ile (oybirliğiyle) kabul edilmiştir. *Gel Barışalım* (1976/249) filminde "*Nizamname*'nin 5. maddesi gereğince komisyona tevdii edilmesi gereken, filmde geçen afiş, reklam, gazete gibi" belgelerin incelenmek üzere komisyona verilmesinden sonra tekrar görülmesine karar verilmiştir, şerhleri daha önce aktarmıştık. Film tekrar komisyon önüne gelip incelendiğinde (1976/267) bu kez ilgili belgeler komisyona sunulmadığı için filme tekrar eklenmemesi koşulu yazılmıştır, bu kararda da şerhler aynıdır.

Diğer

Bağlamı bilinmeyen ya da diğer başlıkların içine yerleştiremediğimiz koşullar bu başlıkta yer almaktadır: *Yalan* (1976/214) filminde "Atıf Kaptan'ın söylediği 'senden başkası getiremez' sözünün" (Genelkurmay Başkanlığı, şartsız kabul); *Günahkar* (1976/252) filminde "Kemal'e hapishanedeki bir arkadaşı tarafından söylenen 'Galibin hakkı var, ben de olsam aynı şeyi yaparım' cümlesinin" (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul); *Sihirli Şamdan* (1976/261) filminde "Gönül'ün gazinoda işi bittikten sonra, şoförün koluna girerek söylediği 'Hadi gidelim' cümlesinin" (Emniyet Genel Müdürlüğü, 7/6 Ret ve Genelkurmay Başkanlığı, kabul); *Gördüğün Yerde Vur* (1976/264) filminde "Jenerik öncesi verilen ve *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına aykırı görülen maskeli şahıslarla ilgili sahnenin"; *Meryem ve Oğulları* (1977/57) için "Reşit'in söylediği 'Yoktan var olma masallarına inanmam ben, yok öyle şey' diyalogunun" (Basın Yayın Genel Müdürlüğü, kabul); *Kükreyen Aslan*'da (1977/139) "Kendi isteğinle geleceksin" sözünün (Millî Eğitim Bakanlığı, 7/6, 8, 9 Ret) çıkarılması koşulu kararlara yazılmıştır.

Afyon (1976/228) adlı filmde "Büyük Patron Abdülselam ile Copcolanın Ürgüpte yaptıkları pazarlığa dair konuşmaların" ve "Copcolanın parayı teslim ederken İbrahim ile yaptığı konuşmaların" çıkartılması ve filmin tekrar görülmesi istenmiştir. *Ah Ne Güzel Nane Şekeri* (1976/233) filminde "Baldızın yatağında Alain Delon'un fotoğrafi ile yatarken söylediği Fransızca cümlelerin tamamının" çıkarılması koşul olarak yazılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 7/6 Ret, Genelkurmay Başkanlığı, "Alaturka yaşantıdaki ilgi ve ilişkiler aksettirmektedir. Şartsız kabul", Basın Yayın Genel Müdürlüğü, şartsız kabul). *Kolombo Şakir* (1976/256) filminde "Neticesinde oybirliği ile sebebinde" oyçokluğu ile "İhtiyar adamın karısından şüphelenmesi üzerine, Aydemir Akbaş'ı takip ile görevlendirdiği sahneler ve o sahnelerde bu konu ile ilgili geçen diyalogların", "Aydemir Akbaş'ın büyüteç ile bakarak konuştuğu 'Çamlıca tepesi, Boğaz Köprüsü' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir. *Tavşan Kızlar*'da (1976/277) "Filmcinin dilekçesinde kendi isteği ile çıkardığını belirttiği görüntü ve diyaloglar" arasında yer alan "Vedat ile Şükran'ın bisiklete bindiği sahnelerin", "Şükran'ın evde merdivenden inerken söylediği 'Nasıl beğendin mi' diyaloğunun", "Tavşan kızın söylediği 'Kız tatilinin tadını çıkarmağa geldi, biraz eğlensin' cümlesinin" filme tekrar eklenmemesi istenmiş buna karşın "Film sahibinin müracaatında filme ilave ettiğini belirttiği" "Nurdan'ın ev sahibesi Zehra ile konuştuğu sahnenin", "Nurdan'ın evine gelen kızla iş hakkında konuştuğunu ve doğum gününe davet ettiğini gösteren sahnelerin", "Telefonda Ekrem'in gezmek isteyen Şükran'a gezmeğe değil de maça gitmek istediğini söylediği sahnenin" de çıkarılmaması istenmiştir.

Tespit Kararları: Müstehcenlik, Çıplaklık, Sevişme

Tespit Kararları 30 adettir ve iki tanesi istisnaidir, iki tanesi oy çokluğu ile alınmıştır, kalan hepsi oybirliği ile alınmış, söz konusu filmlerin eklenen sahnelerle farklı bir filme dönüştüğünü, çoğu zaman farklı ve müstehcen olduğunu, bu nedenle çoğunun bu haliyle kabulünün imkânsız olduğunu ifade eden kararlardır. 30 karar için filmler bulundukları yerde tutanak tutularak alınmış, "halka gösterilirken zaptedilerek" Cumhuriyet Savcılıklarınca tetkik isteği ile

komisyona bazen birkaç dakikalık sahneleri gönderilmiş, bazen tamamının izlenip ilk haliyle karşılaştırılması istenmiştir. Büyük çoğunluğunda filmlere ilave edilen ve müstehcen olduğu belirtilen sahneler tespit edilmiştir. Bu işlemi şu Cumhuriyet Savcılıkları yapmıştır: İstanbul (5 kez), Malatya (5), Giresun (2), Hayrabolu (2), Ankara, Sivrihisar, Manavgat, Çatalzeytin, İvrindi, Kırşehir, Diyarbakır, Bolu, Ardeşen, Selçuk, Urfa, Kayseri, Balıkesir ve iki de İstanbul Valiliği.

Tespit Kararları arasında istisnai diyebileceğimiz bir kararda karar numarası bulunmamaktadır. *Muz Sever misiniz* (Dosya No: 91122/6546) adlı bu karar İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü antetli kağıdına yazılmıştır ve şöyledir: "Gaye Film Kurumuna ait 8.4.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından şartlı olarak oybirliği ile kabul edilen 65 dakika süreli Muz Sever misiniz adlı filme ilişkin olarak, eklenti sahnelerin olup olmadığının tespiti için İstanbul Valiliğince Gaye Film Kurumundan temin edilerek gönderilen filmin, şirket tarafından halka gösterildiği gibi değil de daha önce komisyona intikal ettirildiği haliyle (eklenti sahnelerin çıkarılarak) gönderildiği görülerek Komisyonumuz tarafından incelenmesine gerek olmadığına karar verilmiştir". Bir kural dışı diyebileceğimiz kararda da aranan ekleme sahneler bulunmamış, bir başka deyişle tespit edilememiştir: *Şipşak Basarım* (1977/134) adlı film için kararda "Arzu Okay, Sermet Serdengeçti, Ceyda Karahan ve diğerlerinin çıplak müstehcen sevişme sahnelerine hiç yer verilmediği görüldüğünden, kabul edilen film, halka gösterilirken müstehcen olduğu gerekçesiyle zapt edilip, Manavgat Cumhuriyet Savcılığının yeniden inceleme talebi üzerine Bakanlığımıza gönderilen mezkûr film, 18.8.1977 tarihinde komisyonca görülmüş olup; 1) Çırılçıplak bir kadınla Sermet Serdengeçti'nin bir karyola üzerinde cinsi münasebette, 2) Çıplak bir kadınla Sermet Serdengeçti'nin öpüşmelerini müteakip, kadın erkeğin pantolonunun düğmelerini çözmeye başladığı ve memelerini okşadığı sahnelerinin bulunmadığı oybirliği ile tespit edilmiştir".

Tespit Kararları içinde oyçokluğu ile kabul edilen karar ise *Bizim Aile* (1976/29) ve *Portakal*'dır (1977/19). Filmlere sahnelerin sonradan eklendiği saptanmış, karar oyçokluğu ile alınmış her ikisinde de Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi şerh düşmüştür. *Portakal* (1977/19) için [yazım düzeltilmiştir]: "a) Bir toplantı salonunda bulunan bir kişinin artist Arzu Okay'a söylediği 'karı hamamına döndü, önce senden başlarım keselemeye' diyalog ve sahnesinin, b) Sanatkar İhsan Baysal'ın sokak arasında sarhoş vaziyette nara atarak 'var mı bana yan bakan, bu sokağın çamurundan, Kandilli'nin iskelesinden, Yahya'nın mobilyasına kadar yuh, eyvallahına da yuh' diyalog ve sahnesinin, c) Mahalle sakinlerini evlerinden çıkartmak üzere gelen şahıslara artist Arzu Okay'ın 'bizi buradan çıkaracak adam anasının karnından doğmadı' ve 'Hadi gazla da arka plakanı okuyalım' diyalog ve sahnesinin, d) Sanatkar Erol Ertan'ın artist Arzu Okay'a 'ağır ol da molla desinler, Peygamber tavuğu' diyalog ve sahnesinin, e) Artist Arzu Okay'ın kız kardeşini ayarttığını zanneden sanatkar Erol Ertan için söylediği 'Ne arıyorsun bu züppenin arabasında' diyalog ve sahnesinin, f) Sanatkar Erol Ertan ile Artist Gülşen Gürsoy'un arkadaşı Müjgan'ın evindeki çay partisine gittiklerinde, bu evde yarı çıplak erkek ve kızlarla karşılaşma sahnesinin, g) Sanatkar Turgut Boralı'nın evindeki bir toplantıya giden, sanatkar Erol Ertan bu toplantıda bulunan kişilere karşı gelmesi

üzerine, toplantıya katılanlardan birinin 'bu adama para teklif edip durdurun, parayla satın alınmayacak kimse yoktur' diyalog ve sahnesinin, h) Artist Arzu Okay'ın kız kardeşi rolündeki Artist Gülşen Gürsoy'a 'kim demiş çocuk olduğunu, eşşek kadar kız oldun" diyalog ve sahnesinin, i) Sanatkar Turgut Boralı'nın sanatkar Erol Ertan'ın evine gelip '100.000 lira yeter mi mahalleliyi vazgeçirmeye' diyalog ve sahnesinin inceleme sırasında bulunmadığı ve filme sonradan ilave edilmiş olduğu ekseriyetle tespit edilmiştir". Bu tutanakta Emniyet Genel Müdürlüğü, "12/10/976 tarihli toplantıda bulunmadığından bir mukayese yapılamamıştır", Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise "Talep komisyonun ilgi alanına girmemektedir" diye şerh düşmüştür. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi *Bizim Aile* için ise "Tespit kararına iştirak edilmemiştir" diye şerh düşmüştür. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün antetli kağıdına yazılan *Bizim Aile* (1976/29) adlı filme ait kararda şöyle yazmaktadır: "Sadece kesilen parçasının gönderilmiş olduğu görülerek, gönderilen kısmın mahiyeti incelenmiştir. a) 27.1.1976 gün ve 976/29 sayı ile kabul edilen filmde, genç kız ve erkeğin kaçarak evlenmeleri ve eve baskın yapan polise evlilik cüzdanlarını göstermeleri, sahneleri mevcut olup, Zabıta geri dönerken merdivenlere dolan halkın, polislerin arkasından gülmeleri sahnesinin sonradan ilave edildiği, b) Kızın ailesinin evden kovulması ve eşyaları ile birlikte açıklık bir yerde kalıp dışarıda yatmaları sahnesinin daha önce kabul edilen filmde bulunmadığı ekseriyet ile tespit edilmiştir". Ancak film için tekrar karar yazılması gerektiğinde bu kez filmin iki dakikalık kısmı incelenir ve karar bu kez oybirliği ile alınır. *Bizim Aile* (1977/113) için yazılan yeni kararda "Filmde Devlet Güvenlik Kuvvetlerini temsil eden polisle ilgili görüntü ve diyaloglar ile görevini yapmakta olan belediye muhafaza memuruna yöneltilen sözler ve tartaklanma sahnesinin Emniyet Genel Müdürlüğü ve Belediye muhafaza kuvvetlerini tahkir ve tezyif edici mahiyet taşıdığı", bu sahnelerin daha önceki incelemede bulunmadığı, "Kızın ailesinin evden kovulması ve eşyaları ile birlikte açıklık bir yerde kalıp dışarıda yatmaları sahnelerinin de filme sonradan ilave edilerek halka gösterildiği" saptanmıştır.

Yukarda aktarılan ve ikinci kez incelenen *Bizim Aile* filmi gibi filmlerin çoğunda kararlar oybirliği ile alınmıştır; incelendikten sonra gösterim sırasında farklı sahneler eklendiği sonradan yapılan incelemelerle tespit edilen filmler şunlardır: *Vay Anasına Gene 17* (1976/221) *Tok Nuri* (1976/222), *Şimdi Yavrum Şimdi* (1976/242), *Vay Anasına Gene 17* (1976/269), *Fıstıklar* (1976/270), *Kazıma Bak Kazıma* (1976/303), *Nereye Bakıyor Bu Adamlar* (1977/5), *İş Bilenin* (1977/6), *Rejisörün Yatak Odası* (1977/16), *Kazanova 76* (1977/20), *Bu Baba Başka Baba* (1977/22), *Rejisörün Yatak Odası* (1977/48), *Sokak Kadını (*1977/72), *Ah Ne Adem Dilli Badem* (1977/73), *Mağlup Edilemeyenler* (1977/74), *Bizim Aile* (1977/113), *Parola Kartal* (1977/114), *Nazmiye'nin Koltukları* (1977/119), *Tilki Payı* (1977/120), *Arzu* (1977/121), *Seks Fırtınası* (1977/122), *Kötüler de Ağlar* (1977/123), *Korkunç Şüphe* (1977/127), *Tilki Payı* (1977/132), *Hırsız Milyoner* (1977/133), *Gördüğün Yerde Vur* (1977/135).

Gördüğün Yerde Vur (1977/135) adlı film için yazılan kararda [yazım düzeltilmiştir]: "Kapı önünde duran bir kızın görevli polis memurunu öldürme sahnesinin" ve "filmde olmadığı halde başka bir filmden alınarak bu film ile birlikte halka gösterilen, divan üzerinde çırılçıplak yatmakta olan Perihan Ateş'in vücuduna kadın kılığına girerek ma-

saj yapan Kamil'in (Aydemir Akbaş) olduğu sahnenin de adı geçen filmde bulunmadığı" tespit edilmiştir. Bu kararda kastedilen çok net anlaşılmamaktadır ama diğer tüm kararlarda sonradan eklenen sahneler net bir biçimde ifade edilmiştir. Gerekçelerin çoğu zaman benzer olduğu görülmektedir. Kuşkusuz ayrıntılar değişir. Kararlarda cinsel içerikli sahneler çoğu zaman ayrıntılarıyla uzun uzun betimlenmekte ve tespitler yapılmaktadır.

Tok Nuri (1976/222) adlı filmin yedi dakikalık kısmı için yazılan kararda: "Filmde Nuri olarak geçen sanatkar Sermet Serdengeçti'nin hasta olarak tek yataklı bir hastahane [hastane] koğuşunda yattığı sırada, hastahane hemşiresi ile 'küçük Nuri' olarak nitelendirdiği penisinin kalkmaması ile ilgili olarak yaptığı 'kaybettim' sözüne hemşire cevaben 'neyi' dediğinde Sermet Serdengeçti'nin 'küçük Nuriyi' cevabına hemşirenin gülerek 'merak etmeyin ben sana teskin edici ilaç vereceğim' diyerek göğüs ve bacaklarını göstermesi ve bilahare, Sermet Serdengeçti'nin kadını altına yatırarak öpmeye ve yalamaya başlaması, daha sonra soyunarak cinsi münasebette bulunmaları", "Hemşirenin odadan çıktıktan sonra durumu diğer hemşirelere anlatması ve onları da Sermet Serdengeçti'nin odasına göndermesi, her içeri giren hemşirenin külotunu çekerek dışarıya çıktığı görülmekte, 10 ve 11. hemşirelerin Sermet Serdengeçti ile müştereken sevişmeleri, 12. hemşirenin dudağını yalayarak içeriye girmesi ve bu sırada Sermet Serdengeçti'nin hemşireye hitaben 'kuru çeşmeye döndüm, yeter' demesine rağmen, hemşirenin zorla odaya girmek istemesi ve Sermet Serdengeçti'ye hitaben 'senin protokole uyman lazım, ben baş hemşireyim, önce benden başlaman lazım' sözlerinden sonra sevişmeye başlamaları", "Baş hemşirenin bu arada bağlandığı görülür ve bu arada sarışın bir hemşirenin içeri girerek Sermet Serdengeçti ile münasebette bulunması" gibi sahnelerin "inceleme sırasında bulunmadığı ve filme sonradan ilave edilmiş olduğu" kayıtlara geçmiştir.

Fıstıklar (1976/270) adlı filmin iki dakikasında "Tamer Yiğit ile bir kadının yatakta sevişmelerini ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahneler", "Duş altında Tamer Yiğit ile bir kadının çırılçıplak görünmelerini ve bu arada da okşama, öpme ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren" sahneler; *Sokak Kadını (*1977/72) adlı filmin incelenen iki dakikalık kısmında "Oyuncu Arzu Okay ile diğer bir oyuncunun çırılçıplak yatak üzerinde seviştiğini ve erkeğin kadının göğüslerini emdiğini, vücudunu yaladığını ve cinsi temasta bulunulduğunu gösteren" sahnelerin ve *Hırsız Milyoner* (1977/133) adlı filmin iki dakikalık kısmında "Elif Pektaş ile Ünsal Emre'nin yatakta yarı çıplak sevişmelerini gösteren" ve "Oyuncu Gündüz Akar'ın sarışın bir kadının vücudunu ve edep yerlerini yalaması ile cinsi münasebette bulunduğunu gösteren" sahnelerin filme sonradan eklendiği kayıtlara geçmiştir.

Nereye Bakıyor Bu Adamlar (1977/5) adlı filmin incelenen dokuz dakikasında "1) Fabrika önünde toplanan grevcilerden, Artist Meral Zeren ile sanatkar Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın göründüğü 'hakkımızı vermiyor, niye vermiyor, eşşoğlu eşşeğe bak' gibi sahne ve diyalogların, 2) Otelde sanatkar Erol Günaydın, Zeki Alasya ve Metin Akpınar arasında geçen sahne ve diyalogların, 3) Fabrika önündeki bankta ve yerde oturmakta olan sanatkar Süleyman Turan ve arkadaşlarının, Zeki Alasya ve Metin Akpınar hakkında söyledikleri 'Elim kırılsaydı da çekmez olsaydım resimlerini' ve 'nereye bakıyorlar' sözüne cevaben 'bok'a bakıyorlar,

eşşoğlu eşşekler, öküz gibi bakıyor, Allah'ın ayıları, nerden bulursun bu hayvanları be' gibi sahne ve diyalogların, 4) Otel odasında yatmakta olan sanatkar Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın otel pencerelerini açmak istemeleri ile otel penceresine asılı bulunan büyük boy resimleri yırtmaları ve sokakta toplanan halkın onları seyretmelerinin göründüğü sahne ve diyalogların, 5) Sokakta seyredenler arasında bulunan sanatkar Süleyman Turan'ın, otel penceresinden görünen Metin Akpınar ile Zeki Alasya'yı görme sahnesinin, 6) Sanatkar Ali Sururi'nin odasına giren Zeki Alasya ile Metin Akpınar'ın, Ali Sururi ile olan karşılıklı konuşmalarını gösteren 'Nerde o orospu çocuğu, nerde bizim patron', 'bok, hayvan oğlu hayvan' '.... koyduğumun patronu', '..itoğlu iti elime bir geçirsem...' gibi sahne ve diyalogların, 7) Bir odada bulunan sanatkar Zeki Alasya ile Metin Akpınar'ın, Süleyman Turan arasında geçen 'ya jop jop ne oluyor', 'bir kerre tecrübe edin', 'job denen şeyin tecrübesi mi olur', 'ya acırsa' gibi, sahne ve diyalogların" filme sonradan eklendiği tespit edilmiştir.

Rejisörün Yatak Odası (1977/16) adlı film için ilk tespit kararı şöyledir: "1) Jenerik öncesi aktris Melek Görgün (Melek) ile sanatkar Cengiz Kırtan'ın (Murat) sevişmesini ve birbirlerini yaladıklarını gösteren sahne ve diyalogların, 2) Aktris Gönül Tansel (Funda) ile Nur Ay'ın (Yasemin) evlerine geldiklerinde, gecekondunun bahçesinde sanatkar Barbaros Taşkın'ın (Ahmet) nişanlısı rolündeki Gönül Tansel'e, aktris Nur Ay için söylediği 'kaç defa söyledim, o kaltak ile dolaşma' diyalog ve sahnesinin, 3) Rejisörün bürosunda aktris Melek Görgün'ün, sanatkar Cengiz Kırtan'a Gönül Hancı için söylediği 'ben onun bunun çocuğuna ablalık yapacak kadar ihtiyarlamadım' diyalog ve sahnesinin, 4) Rejisör rolündeki Cengiz Kırtan ile aktris Melek Görgün'ün rejisörün yatak odasında yarı çıplak ah-of sesleri arasında sevişmelerini, birbirlerini yalamalarını gösteren sahne ve diyalogların, 5) Artist Nur Ay'ın gazinoda bir masa üzerinde dans etmesi ve bu arada geçen diyaloglar ile sanatkar Ahmet Sert'in yarı çıplak Artist Gönül Tansel ile yatakta sevişmesi ve diğer şahsında aktris Nur Ay ile sevişmeleri ve cinsi temasta bulunmalarını gösteren sahne ve diyalogların, 6) Rejisör rolündeki Cengiz Kırtan ile Aktris Melek Görgün'ün odada yarı çıplak sevişirken, Gönül Hancı'nın kapı aralığından dikizlemesi ve heyecandan her iki kadının aniden bağırmalarını gösteren sahne ve diyalogların, 7) Tamamen çırılçıplak kadın ve erkeğin odada ve yerde değişik cinsel temas pozisyonlarında sevişmeleri ve erkeğin kadının vajinasına parmaklarını sokması, kadının el ve kolunun başka erkek tarafından tutularak, kadının diğer erkek tarafından arkadan ve önden cinsi temasta bulunulması ile daha sonra bir köpeğin kadının bacakları arasına girerek vajinasını yalaması ve köpek ile kadının cinsi temasta bulunulduğunu gösteren sahneler, 8) Aktris Gönül Tansel ile bir erkeğin randevu evinde, yatakta çırılçıplak sevişmesi ve cinsi temasta bulunması, sanatkar Bilal İnci'nin randevu evine gelmesi ve kadını çırılçıplak görmesi ve kadının pencereden atlama sahneleri ile bu arada kullanılan 'destursuz hamama giriyorsun' 'hamama değil anama' ve aktris Nur Ay'ın '12 yaşında beni iğfal ettiler' diyalog ve sahnelerinin, 9) Bir rejisörün film çekerken 2 kadının birbirleriyle ah-of sesleri arasında sevişmeleri ve rejisörün böylediği [söylediği], kadınların tekrar ettiği 'Ay deme of de' 'tamam çık üzerine, çok güzel devam, biriniz oh deyin, firiniz [biriniz] of, harika devam' diyalog ve sahnelerinin, 10) Öğrenci bir kazın [kızın] filmde rol almak üzere rejisörün bürosuna gelmesi

ve rejisörün büroda kıza tecavüze yeltenerek 'evvela soyunacaksın, sanatta utanmak yok' diyaloğu ile kızı soyması ve onu öperek külotunu çıkarması sahnesinin inceleme sırasında bulunmadığı ve 21.10.1975 tarih ve 975/194 sayılı karar kullanılmak suretiyle tamamen yepyeni bir filme meşruiyet verilerek halka gösterilmek istendiği, filmin genel akışı itibariyle, kadınla erkek arasındaki cinsi birleşmeyi ve uygunsuz birleşme pozisyonlarını göstermekte olduğu, hayvani sesler arasında orgazmı oluşu açık bir şekilde ortaya koyduğu, filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne imkan bulunmayan ve Komisyonumuz murakabesi dışında müstehcen ve yeni bir film olduğu oybirliği ile tespit edilmiştir". *Rejisörün Yatak Odası* (1977/48) talep üzerine yeniden incelendiğinde "1) Kadın oyuncu Nur Ay ile erkek oyuncu diğer şahsın yarı çıplak yatak üzerinde sevişmelerini ve cinsi temasta bulunmalarını gösteren sahnelerin, 2) Erkek oyuncu Ahmet Sert'in kadın oyuncu Gönül Tansel'i yatakta çırılçıplak soyarak öpmesinin ve kadının poposunun göründüğü sahnelerin" filme sonradan eklendiği saptanmıştır.

Kazanova 76 (1977/20) filminden altı dakikalık parça incelenmiştir: "1) Aktris Gülten Kaya ve Mine Sarı'nın banyoda birbirleri ile çırılçıplak öpüşmeleri ve sevişmelerini gösteren sahne ve diyalogların, 2) Elleri ve ayakları bağlı vaziyette olan aktris Elif Pektaş ile sanatkar Ünsal Emre'nin çırılçıplak sevişmelerini, birbirlerini yalamalarını ve cinsi temasta bulunmalarını gösteren sahne ve diyalogların, 3) Aktris Samuray'la bir erkeğin odada zemin üzerinde birbirleriyle sevişmelerini, yalamalarını ve cinsi temasta bulunmalarını gösteren sahne ve diyalogların, 4) Sarışın bir kadınla bir erkeğin yatakta sevişmelerini ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahne ve diyalogların, 5) Aktris Gülten Kaya ile Ünsal Emre'nin banyoda ayakta sevişmelerini ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahne ve diyalogların, 6) Sanatkar Gündüz Akar ile aktris Meral Deniz'in çırılçıplak yatakta sevişmelerini ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahne ve diyalogların, 7) Sanatkar Süheyl Eğriboz ile bir kadının yatakta cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahne ve diyalogların" filme sonradan eklendiği saptanmıştır.

Mağlup Edilemeyenler (1977/74) adlı filmin iki dakikalık bir sahnesi incelenmiş ve "bir depoda oyuncu Müjde Ar'a aralıklarla oyuncu Seyhan Karabay ve diğer iki erkek tarafından cinsi temasta bulunduğu görünümü veren sahneler ile bu arada üç erkek oyuncu arasında geçen 'Nasıl, ölü gibi, pek tadı yok, birer tur daha atalım mı, boş ver tadında bırakalım, beni de evde bekliyorlar' diyalog ve sahnelerinin" ve *Parola Kartal*'ın (1977/114) bir dakikalık sahnesinde "Erkekle kadının yatakta çırılçıplak vaziyette sevişme ve cinsi münasebette bulunma sahnesi"nin sonradan eklenerek halka gösterildiği tespit edilmiştir. *Nazmiye'nin Koltukları* (1977/119) adlı filmin incelenen 10 saniyesinde "'danstaki sevişme sahneleri ile müstehcen sahnelerin çıkartılması' şartı kapsamına girdiğinden bu kısmın film şirketince sonradan ilave edilmiş olduğu kanaatine varıldığı" ve *Arzu* (1977/121) adlı filmde "Filmin kadın oyuncusu Arzu Okay'ın erkek oyuncu ile cinsi münasebette bulunurken söylediği 'çok güzeldi, ilk defa bunun nasıl olacağını düşünüyordum, demek ki kısmet sende imiş' sahne ve diyaloglarının, 6.5.77 tarihli Komisyon incelemesi sırasında bulunmadığı ve filme, Film Şirketince sonradan ilave edilmiş olduğu, kanaatine varıldığı"nın anlaşıldığı karar defterine yazılmıştır.

Tilki Payı (1977/120) adlı filmin önce Malatya Cumhuriyet Savcılığının talebi üzerine 1.5 dakikalık kısmı incelenmiştir: "Bir odada dans eden kadınlı erkekli gruptan, kadınların çırılçıplak olduklarını, dans ederken merdivenden inen kadın oyuncunun yerde uzanmakta olan erkeğin kucağına oturmasını gösteren sahnelerin 11.3.77 tarihli Komisyon incelemesi sırasında bulunmadığı ve filme, film şirketince sonradan ilave edilmiş olduğu kanaatine varıldığı oybirliği ile tespit edilmiştir". Ardından Giresun Cumhuriyet Savcılığı talep eder ve 55 dakikalık film incelenir (*Tilki Payı*, 1977/132): "1) Yarı çıplak genç kızın bacağına morfin yapıldığını, 2) Bir evde esrar içen kadınlı erkekli guruplar ve edep yerleri açıkta olan 2 çırılçıplak kadının dans etmesi ve bilahere [bilahare] soyunarak (sadece külotu) kalan kızın bu guruba katılması ve yarı çıplak Necla Fide'nin merdivenlerden inerek yerde sırtüstü yatmakta olan Tamer Yiğit'in kucağına oturması ile 'piponu dolduram anam, yaş mı kuru mu istersin' sözleri ve bu arada arka tarafta çırılçıplak dans eden kadınlar, daha sonra bir ihbar üzerine polislerin gelerek çırılçıplak kadınları götürmesi ve Polis Komiserinin kızının da bu gurup içinde bulunması ve çıplak kızın pencereden düşerek intihar ettiğini, ayrıca, 3) Necla Fide'nin evde yarı çıplak vaziyette jimnastik yapması ve Tamer Yiğit'in gelerek onu seyretmesi, bilahere [bilahare] de memeleri sergilenen kadının memelerini emmesi, kucağına oturtması ve ah-of sesleri arasında cinsi münasebette bulunmaları, ayrıca, 4) Tarık Şimşeğin Karaca Kaan'ın memelerini emmesi ve cinsi münasebette bulunmaları, 5) Oyuncu Karaca Kaan'ın Necla Fide'yi soyarak yarı çıplak bırakması ve memelerini ovması ile elini yarı çıplak kadının külotunun içine sokmasını, 6) Zuhal adlı kadına morfin yapılması ile banyo da bir erkek tarafından soyularak memelerinin emilmesi ve cinsi münasebette bulunmalarını, 7) Oyuncu Gündüz Akar ile bir kadının çırılçıplak sevişmelerini, erkeğin kadının memelerini emmesi, vücudunu yalaması ve pişmiş yumurtayı kadının vücudunda dolandırması ve vajinasına sokması, vajinayı yalaması ve arkadan önden cinsel temasını gösteren sahnelerin" filme sonradan eklendiği saptanmıştır.

Seks Fırtınası (1977/122) adlı filmin iki dakikalık kısmı incelenmiş ve "Kumsalda çırılçıplak vaziyette olan kadın ve erkeğin cinsi münasebette", "Kadınlık ve erkeklik organlarının tamamen sergilendiği ve çiftin cinsi münasebette bulunduklarını gösteren sahnelerin tamamen müstehcen olduğu, Komisyonun şimdiye kadarki uygulamalarında bu tip sahne ve görüntülerin halka gösterilmesine müsaade edilmediği ve sonradan film şirketince veya sinema sahibince özel olarak çevrilerek veya başka filmden alınarak ilave edildiği kanaatine varıldığı" tespit edilmiştir. *Kötüler de Ağlar* (1977/123) filmi ilk başta 54 dakika olarak görülmüş, şartlı olarak kabul edilmiş ve ardından Cumhuriyet Savcılığının inceleme isteğiyle 46 dakikalık kısmı görülmüştür: "a) Figen Han'ın barda tabure üzerinde otururken yanına gelen bir erkeğin Figen Han'ın bacağını okşamasını, b) Bir evde dans eden gruplar arasında çıplak göğüslü kadının dans ettiğini, diğer grup içerisinde bulunan bir kaç erkeğin kanepeler üzerinde yarı çıplak kadınları öpmeleri ve tahrik edici şekilde okşamalarını, c) Figen Han'ın bir kanepeye uzandığı sırada yanına gelen erkeğin elle göğüslerine ve bacaklarına teması neticesinde kadının inlemesi ve diğer bir çiftin de başka bir kanepeye uzanarak erkeğin kadının külotunu sıyırmasını ve sevişmesini, d) Salih Kırmızı'nın evinde Figen Han'ın göğüsleri açık yatağa uzandığı, daha sonra diğer bir odada yatmakta

olan Salih Kırmızı ile sevişmelerini, e) Salih Kırmızı ile Figen Han'ın önce şömine önünde daha sonra yatakta çırılçıplak sevişmelerini, f) Figen Han'ın Salih Kırmızı ile yatakta yarı çıplak yatması ve sonradan oda içerisinde dolaşmasını, g) Korhan Abay'ın telefonla konuşurken sevgilisinin yarı çıplak ev içinde dolaştığını ve bilahare yatakta yarı çıplak olarak göründüklerini, h) Korhan Abay'ın sevgilisinin yarı çıplak vaziyette merdiven başında durduğunu gösteren sahneler ve kullanılan diyalogların" filme sonradan eklendiği saptanmıştır.

Korkunç Şüphe (1977/127) adlı filmin tespit kararı şöyledir: "1) Morgda masa üzerinde göğüsleri görülen kanlı ceset sahnesinin, 2) İhsan Baysal ve Karaca Kaan'ın önden edep yerlerinin ve arkadan poponun olduğu gibi sergilenmesi ve İhsan Baysal'ın elini Karaca Kaan'ın apış arasına sokması ile kadını kucağına oturtması, memelerini emmesi ve cinsi temasta bulunmalarını gösteren çırılçıplak sahnelerin, 3) Filmin jeneriğinde isimleri yokken Hadi Çaman ile bir kadının çırılçıplak arkadan birleşim görüntüsündeki cinsel temas sahnesinin, 4) Bir odada iki erkek bir kadının, kadın erkek ilişkilerini anormal şekilde ve yakın çekimle sergileyen; çırılçıplak hafif domalık haldeki kadın, önde çırılçıplak penisi kalkmış olan erkeğin penisini yalaması ve diğer çırılçıplak erkeğinde kadının arkasına geçerek cinsi temasta bulunması, daha sonra sehpa üzerine yatan kadının bacakları arasına giren erkeklerden biri cinsi temasta bulunurken diğer erkeğinde kadının memelerini emdiğini gösteren sahnelerin, 5) Sırtüstü yatmış olan erkeğin penisi üzerine oturan kadının acayip sesler içerisinde inlemesi ile erkeğin penisinin vajinaya girip çıktığını yakın plandan çekimi yapılarak uzun süre sergilenen cinsi birleşme sahnelerinin, Komisyonca daha önce kabulüne gerekçe teşkil edilen mezkûr filmde bulunmadığı ve filme sonradan ilave edilerek yepyeni bir film ortaya çıkartılmak suretiyle halka gösterilmiş olduğu, şayet film bu haliyle Komisyonun denetimine sunulmuş olsa idi, halka gösterilmesine müsaade edilemeyeceği, ayrıca yukarıdaki filmin baş tarafına fragman olarak konulan film parçalarında; A- 'Çalkala Yavrum Çalkala' adlı fragmanda, a) Çırılçıplak kadının erkeğin penisini emmesi, b) Çırılçıplak erkek ve kadının cinsel teması -ki penisin vajinaya girip çıkışı sergilenmekte-, c) Çırılçıplak iki kadının erkeğin penisini elleri ile sıvazlayıp öpmeleri, B- 'Nerde Beleş Oraya Yerleş' adlı fragmanda, Bir kadın ve erkeğin çıplak banyoda öpüşmeleri sahnelerinin de, reklamını yaptığı filmlerde komisyon incelemesi sırasında bulunmadığı oybirliği ile tespit" edilmiştir.

Vay Anasına Gene 17 (1976/221) adlı film için yazılan ilk tespit kararında 72 dakikalık film incelenmiştir: "1) Sarışın bir dansözün barda, dans sahnelerinden sonraki sahneler, a) Sümük Sabri'nin (Aydemir Akbaş) kapının deliğinden içeriyi gözetlemesi, b) Sümük Sabri'nin dansözle konuşması ve dansözün önünden eliyle tutması, bilahare eteğini kaldırması, 2) Sümük Sabri'nin yatağın üstünde çıplak vaziyette yatan sarışın bir kadını okşaması, 3) Sümük Sabri'nin duvarda yapıştırılmış bir kadın resmine bakarak istimna eder vaziyetteki hareketleri, 4) Sümük Sabri'nin yatakta çırılçıplak olarak yatan bir kadınla cinsi münasebette bulunması, 5) Gazino sahibi Hakkının dansözlerden biri ile, önce ayakta sonra divanda okşayıp sevişirken, sümük Sabri'nin anahtar deliğinden gözetlemesi, 6) Şeyda Senem'in gazinoda uygunsuz olarak arajman [aranjman] söylemesi ve sümük Sabri'nin bakması, 7) Sümük Sabri'nin (Battal Gazi ve Kı-

lıçaslan'a) benzetilmesi, 8) Şeyda Senem'in banyo küvetinde çırılçıplak yıkanması ve bu arada edep yerlerinin görülmesi ile bornoz ile çıkarken göğsünün görünmesi, 9) Sümük Sabri, Patron Hakkı ve iki dansözün bir evde çırılçıplak vaziyette, dansözlerden birinin halı üzerinde çıplak yatması ve sümük Sabri'nin ise bu kadının iki bacağı arasına girerek, kadının vücudunu ve göğüslerini okşaması, yalaması; diğer dansözün ise çıplak vaziyette masa üzerinde dans etmesi ve gazino sahibi hakkının göbek atıp soyunan bu kadını kucağına alıp okşayarak götürmesi; sonra ayrı odalarda ah-of sesleri arasında cinsi münasebette bulunmaları, 10) Sümük Sabri'nin diğer bir kadınla yatakta, alt alta üst üste sevişmeleri ve cinsi münasebette bulunmaları ve 1-den 17'ye kadar ah-of sesleri içinde cinsi münasebetin adedini saymaları ve kadının 'Vay Anasına 17' cümlesinin söylendiği sahneler; bunun gibi çeşitli kadınlarla sümük Sabri arasında cinsi münasebetin devam ettiği bir çok [birçok] sahneler, 11) Saner Seven ile Sümük Sabri'nin gazinodan ayrılıp bir eve gitmeleri ve burada çırılçıplak sevişmeleri ve cinsi münasebette bulunmalarını ve kadının 17'ye kadar sayarak 'Vay Anasına 17' cümlelerinin söylendiği sahneler, 12) Sümük Sabri'nin diğer bir kadınla sevişmesi, okşaması-yalaması, göğüslerini emmesi ve kadın memelerini sallanarak erkeğin penisinin üzerine oturması ve erkeğinde kadının üzerine abanarak poposunun görünmesi ve cinsi münasebette bulunmaları, 13) Bir kadının Sümük Sabri ile bir milyon lira karşılığında bir adamı öldürmelerine dair pazarlığın yapıldığı sahneler, 14) Ayşen Gruda [Guru yazılmıştır] ile Sümük Sabri (Aydemir Akbaş) arasında geçen diyalog ve görüntüler, 15) Yeniden Sümük Sabri ile Gönül adlı dansöz arasında geçen çıplak sevişme ve cinsi münasebet sahneleri ve perdede 14-15-16 yazısı ve '*Vay Anasına Hayret Gene 17*' cümlesi, Film genel akışı itibariyle, kadınla erkek arasındaki cinsi birleşmeyi ve uygunsuz birleşme pozisyonlarını göstermekte olup hayvani sesler arasında orgazmı oluşu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu nedenle söz konusu sahne ve diyalogların, inceleme sırasında bulunmadığı ve 23.1.976 tarih, 976/24 sayılı karar kullanılmak suretiyle tamamen yepyeni bir filme meşruiyet verilerek halka gösterilmek istendiği, filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne imkan bulunmayan ve Komisyonumuz murakabesi dışında müstehcen ve yeni bir film olduğu oybirliği ile tespit edilmiştir".

İkinci kez de yukardaki karara atıf yapılarak filmin sekiz dakikalık kısmı için ekli tespit kararı yazılmıştır (*Vay Anasına Gene 17,* 1976/269): "a) Sümük Sabri'nin çırılçıplak sarışın bir kadının poposuna elleri ile darbuka çaldığını gösteren sahne ve kadının 'yeter ulan acıttın' cümlesi, b) Sümük Sabri'nin çırılçıplak bir kadınla sevişmesi, vücudunu yalaması, göğüslerini sıkması ve kadının ah-of sesleri arasında cinsi münasebette bulunmalarını ve orgazm oluşumu ile kadının her orgazm oluştan sonra (1-17'e kadar) sayı saydığını gösteren sahne, c) Sümük Sabri'nin başka bir kadınla çırılçıplak yatakta sevişmelerini, kadının ah-of ve çığlık sesleri içinde cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahne, d) Sümük Sabri'nin yine bir kadınla çırılçıplak sevişmesi ve kadının memelerini emmesi ile cinsi münasebette bulunmalarını gösteren ve ekranda cinsi münasebetin sayısını belirten sahneler, Erkek ile kadın arasındaki uygunsuz birleşme pozisyonlarını ve hayvani sesler arasında orgazm oluşu açık bir şekilde sergilemektedir". Söz konusu sahne ve diyaloglar, komisyonun ilk incelemesinde bulunmadığından "tamamen yepyeni bir filme meşruiyet ve-

rilerek halka gösterilmek istendiği görülen 280.80 m. parça filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne imkan bulunmayan ve komisyonun murakabesi dışında, müstehcen ve yeni bir film olduğu oybirliği ile tespit edilmiştir".

Şimdi Yavrum Şimdi (1976/242) adlı filmde "1) Eczahane [Eczane] kalfası olan Hakan (Sermet Serdengeçti) yarı çıplak bir kadına iğne yaptığı, sahne ile söylediği 'Poponuzu üşütmeyin' sözü, 2) Eczahane sahibi kadının, diğer bir kadın arkadaşına (Hormogrobion) iğnesi ile ilgili olarak, bizim kalfa öyle güzel iğne yapar ki 'yaptı mı yapmadı mı bilemesiniz' cümlesi, 3) Hakan'ın bir kadına iğne yapması ve bu arada kadının Hakana söylediği 'Her yerin yumuşacık' ve Hakan'ın kadına söylediği 'Her yerim yumuşak değil, öyle değil böyle' cümleleri ve Hakan'ın kadınla sevişme sahnesi, 4) Artist Saner Seven'in Hakan'ın odasına girmesi, sevişme, yalama ve cinsi münasebette bulunduğunu gösteren sahneler, 5) Cevat Kurtuluş'un eczahaneye karısı ile gelerek, eşine bir ilaç istediği ve eşini Hakan'a getirerek tedavi ettiği, Cevat Kurtuluş'un 'ben de göremez miyim' sözlü ve Hakan'ın Serpil adlı kadını yatak odasına çıkarak "Seninkinde iş yok, galiba" cümlesine karşılık, Serpil adlı kadının '5 ay oldu hala bir şey yapamadı' cümlesini söylemesi ve kadını soyarak yatağına yatırması ve kadının külotunu çıkararak cinsi münasebette, bulunması ve ah-of'lu sesler çıkarılması ile 'yarın olmaz şimdi' şarkısının duyulması ve devam eden cinsi münasebet sahnesi, ile Cevat Kurtuluş'un 'Nasıl tamam mı?' sözü ve Hakan'ın 'Her şey tamam' karşılığını vermesi ve Cevat Kurtuluş'un 'Borcun ne kadar' sözüne karşılık, Hakan'ın 'Borcunuz yok, ben görevimi yaptım, yaptığım iş 9 ay garantilidir, sizde buyurun' cümlesi, 6) Hamsi Recep adlı birinin eczahaneye gelerek 'Kimi şey ediyor bizim mahallede tadına bakmadığın kadın kalmamış' cümlesi ve Hakan'ın para kasasına dayanarak yaptığı hareket ile 'Kasadan çalışıyorum' sözleri ve hareketleri, 7) Eczahane sahibi kadının Gönül'e söylediği 'Biz sosyeteyiz' sözü ve bir kadının telefonla söylediği (Eczahane sahibine) 'Ben Hakan'ı gönderiyorum, yatmadan evvel hemen yapsın' cümlesi, 8) Arzu Okay'ın Saner Seven'e söylediği 'İyi yapar mı' cevaben de 'Vallahi yaptırmadım' cümlesi 9) Münevver adlı kadının Hakan'ın odasına girmesi ve Hakan'a dişiliğini göstererek 'Sen beni yatakta gör, kimse dayanamazdı gençken' cümlesi ile oda içinde birbirlerini cinsi istekle kovalama sahnesi 10) Eczahaneye gelen Homoseksuel bir adamın Hakan'a söylediği 'Bana kuvvetli bir iğne yapar mısın', Hakan'ın ise 'Kaba etini açar mısın' sözleri ve homoseksüel kişinin 'Açayım hayatım… hadi yap aslanım' cümlesini söyleyerek Hakan'a uygunsuz el hareketi yapması ve Hakan'ın sert bir şekilde iğneyi kaba ete bastırma sahnesi, 11) Hakan'ın bir kadına iğne yapmak için gittiğinde 'Size öyle bir iğne yapacamki [yapacağım ki]' Sana yetecek 'Her tarafınız açık nerden yapacağımı bilmiyorum' cümlesine karşılık olarak çıplak kadının 'Nereden istersen oradan yap' cümlesini söylemesi ve Hakan ile sevişerek, külotunun çıkartılması ve cinsi münasebet sahnesi 12) Eczahane sahibi kadının bulduğu ilacı içtikten sonra Hakan'ın odasına gitmesi ve uyuyan Hakan'ı öperem [öperek] 'Canım yavrum, gel gel bana erkeğim benim, Apollom benim' sözleri ile oda içinde kovalamaca sahnesi, 13) Hakan ve Gönül'ün deniz kenarında mayolu vaziyette koşmaları ve kumlar üzerine yatarak öpüşmeleri ve cinsi münasebete hazırlanmaları Hakan'ın sütyeni çıkarıp atması ile memeyi (Göğüsü) emmesi ve altlı üstlü seviştiklerini belirten sahneler,

14) Eczahanede Saner Seven'le öpüşürken, Gönül'ün görmesi üzerine Hakan'ın Saner Seven'e 'Kıçına kına yak' cümlesi ve cevaben de 'Korkumuz var sanki' cümlesi, 15) Leyla adlı bir kadının Hakan'a telefon ederek 'Gece yalnızım, bana iğne yapmağa gelir misin' cümlesi üzerine Leyla'nın Hakan'ın yatak odasına gelmesi, 'Hakan'ın bizim iş bordroya benzedi… Her gün basıyoruz imzayı' cümlesi ve cevaben de 'Hadi iyi bas' cümlesi ile soyunarak öpüşmeleri ve cinsi teması belirten sahneler, 16) Bir kadının Hakan'ın yatak odasına giderken, pencere altında duran merdivenden çıkışında külotunun görülmesi ve odaya girdiğinde 'İsteyen kadın her şeyi öğrenir… hadi' cümleleri ile birlikte soyunma sahnesi, öpüşmesi yatağa yatırıp külotunu çıkarması, yalama sahnesi, memnun olmadan gönderir miyim' cümlesi ve cinsi münasebet sahnesi hali ile kadının odadan çıkarken Meme uçlarının görünmesini belirten sahneler, 17) Hakan'ın başka bir kadınla sevişmesi ve 'Gel yavrum ben seni keyiflendiririm' sözleri ile yalama sahnesi, 18) Bir kadının Hakan'ın yatak odasına çıkarken külotunun görünmesi ve sevişme sırasında Hakan'ın 'Eyvah geldi' kadının ise 'gelmedi' cümlesi ile pencereden odaya başka bir kadının girmesi ile önceki kadının karyolanın altına yatması, 'Gelen kadınla çırılçıplak vaziyette sevişirken' mümkün olduğu kadar frenle kendini" cümlesi ve ah of sesleri arasında devam eden sevişme sahneleri, bu arada pencereden 3 cü [üçüncü/3.] bir kadının gelmesi ile söylediği 'Geçen gecede 8'de kalmıştık' cümlesi ve Hakan'ın 'çıkart yavrum… Çıkartınca rahat edersin… Vicdanın gibi her tarafın rahat etsin… Hedefimiz bini (1000) bitirmek… ileri…' cümleleri ve altlı üstlü sevişmeleri, kadının erkeği yalaması ve kadının külotunu çıkararak cinsi münasebet sahneleri, Hakan'ın 'Eyvah 4 ncü [dördüncü] geldi' kadının ise 'Daha 1. Geldi' sözleri ile Gönül'ün odaya girmesi ve çırılçıplak diğer 3 kadının ortaya çıkmasını gösteren sahneler. Görülen film kabulüne gerekçe teşkil eden bütün muhtevasını değiştirerek; a) Gözleri yoracak ve seyredilemeyecek kadar da bozuk çekildiğinden *Nizamname*'nin 8. maddesi gereğince halka gösterilmesi sakıncalı olacaktır, b) Genel muhtevası bakımından bütünü ile umumu ahlak ve adaba aykırı görüntü ve diyalogları ihtiva etmekte ve birçok bölümleri ile de genel ev yaşantısına uygun müstehcen görüntüleri (Cinsi münasebetleri) kapsamaktadır. Bu nedenle söz konusu sahne ve diyalogların inceleme sırasında bulunmadığı ve 21.8.1975 tarih 975/146 sayılı karar kullanılmak suretiyle tamamen yepyeni bir filme meşruiyet verilerek halka gösterilmek istendiği filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne imkan bulunmayan ve Komisyonumuz murakabesi dışında müstehcen ve yeni bir film olduğu oybirliği ile tespit edilmiştir".

Kazıma Bak Kazıma (1976/303) adlı "Filmin fragmanında: 1) Hazım rolündeki sanatkar (Aydemir Akbaş) ile sarışın bir kadının çırılçıplak sevişmeleri ve birbirlerini okşayıp yalamalarını ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahneler, 2) Hazım'ın banyoda çırılçıplak bir kadınla sevişmelerini ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahneler, 3) Kazım rolündeki sanatkar Tanju Gürsu ile çırılçıplak bir kadının sevişmeleri, cinsi münasebette bulunmaları ve erkeğin kadını kucağına alarak ah-of sesleri arasında gel-git olayını andıran biçimde ve gölge izdüşümünün belirtisiyle cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahneler, 4) Kazım'ın sarışın bir kadınla yatakta çırılçıplak sevişmelerini ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren

sahneler, 5) Plajda Kazım'ın çırılçıplak bir kadını öpmesini-yalamasını gösteren sahneler, 6) Aydemir Akbaş'ın yatakta çırılçıplak bir kadınla sevişmelerini ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahneler, 7) Plajda, artist Aynur Akarsu'nun çırılçıplak memeleri açık ve sallanarak suda yürümesini, Tanju Gürsu'nun Aynur Akarsu'yu kovalamasını ve bu kovalama anında önden vaginanın [vajinanın], arkadan ise poponun görünmesini ve her ikisinin de sular içinde altlı-üstlü sevişmelerin birbirlerini yalamalarını ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahneler, 8) Tanju Gürsu'nun artist Alev Altın ile çırılçıplak yatakta sevişmelerini ve her ikisi de birbirlerinin vücutlarını yalamalarını ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahneler, 9) Aydemir Akbaş'ın plajda elinde şemsiye ile mekansız Kazım'ı (Tanju Gürsu'yu) ararken, plajda bulunan kadınların popolarına bakarak sulunmasını [sulanmasını] ve söylediği 'buraya düşmekle iyi ettim', 'belki bu da vurur bana', 'oranla vur, bir sağınla, bir solunla, bir öyle, bir böyle vur' diyaloglarını kullanmasını ve aynı şekilde yürürken artist Aynur Akarsu'nun çarpması ile Aynur Akarsu'nun Aydemir Akbaş'a 'bastığın yere dikkat etsene lan' sözü ve Aydemir Akbaş'ın Aynur Akarsu'ya Tanju Gürsu'nun resmini göstermesi üzerine, altlı üstlü boğuşmalarını gösteren ve bu arada kullanılan diyaloglar, Aynur Akarsu'nun söylediği 'Kazım canım erkeğim, koçum, aygırım" ve 'Kazım yedi beni eritti, o bana lazım' ve 'ona söyle yatağı ve yanı boşmuş', Aydemir Akbaş'ın söylediği 'hep Kazım'a Kazım'a, biraz da Hazım'a' ve Aynur Akarsu'ya söylediği 'ben pezo'muyum (pezevenk)' diyaloglar ve daha sonra başka bir kadının poposuna bakarak suya girmesi ve suda kadının arkasına geçip eli ile sarkıntılık etmesiyle sulara gömülmelerini gösteren, diyaloglar ve sahneler, 10) Mekansız Kazım'ı arayan Ahmet Kostarika'nın Aydemir Akbaş ile karşılaşmalarında, Ahmet Kostarika'nın 'bana da boğaz köprüsünü sattı' sözüne karşılık Aydemir Akbaş'ın söylediği 'çüş' ve 'Kazığın ucu bende ama kökü sende' diyaloglar, 11) Tanju Gürsu'nun Fotoroman Nejla adlı çırılçıplak bir kadınla iniltiler içinde sevişmelerini ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren sahneler ve Nejlanın iniltiler içinde Kazım'a söylediği 'oku beni Kazım' sözü, 12) Bir taksi şoförünün Aydemir Akbaş'a, Fotoroman Nejla için söylediği 'Mekansız Kazım onu baskıya götürdü' sözü, 13) Tanju Gürsu'nun evine giden Aydemir Akbaş'ın söylediği 'kapıyı aç lan inek', 'kime ne girecek görürsün' diyaloglar, 14) Filmde, baba adı ile anılan, ismi de Nazım olan ve ikinci bir rolde görülen sanatkar Aydemir Akbaş'ın Tosun rolündeki (Demircan Türkdoğan) ile aralarında geçen bilimum [bilumum] diyalog ve hareketlerle seyirciyi homoseksüel bir ilişkinin bulunduğunu sezdiren sahne ve diyaloglar, 15) Baba rolündeki Nazım'ın (Aydemir Akbaş) artist Nur Ay ile yatakta çırılçıplak sevişmeleri ve cinsi münasebette bulunmalarını gösteren ve Nur Ay'ın yataktan kalkıp giderken arkadan poposunun gözükmesini gösteren sahneler, 16) Nur Ay'ın gazinoda yarı çıplak dans ederken Hazım'ın (Aydemir Akbaş) söylediği 'erkekten anlıyor kaltak' diyaloğu ve (Tanju Gürsu'nun) Kazım'ın söylediği 'bana bakan kadın kendini yatakta ve de hamile bulur' diyaloğu ve Nur Ay'ın Hazım'a söylediği 'erkeğim koçum benim, ne biçim baktın bana, içimi gıdıklıyorsun' diyaloglarından sonra birlikte gitmeleri ve bir ara kadının yarı çıplak kapı önünde görünmesi, daha sonra Hazım'ın (Aydemir Akbaş) söylediği 'o dansöz karı ile karada havada, dolapta' diyalogları ve sahneler, 17) Bir gazinoda Hazım (Aydemir Akbaş) ile karşılaşan (Demircan Türkdoğan) Tosun'un

Hazım'a söylediği o güzel gecelerimizi başkasıyla paylaşmak istemem" diyaloglar, 18) Nazım'ın (Aydemir Akbaş) Kazım için çete elemanlarına söylediği 'nasıl yakışıklımı bari, ayol ben ona hiç rastlamadım, sonra da ben onunla özel bir görüşme yaparım' diyaloglar, 19) Tosun (Demircan Türkdoğan) ve çete elemanlarının baba Nazım (Aydemir Akbaş) için söyledikleri 'aklı kıçında olan Nazım artık bizi idare edemez" ve çete elemanlarının Tosun'a söyledikleri 'Onun girdisini çıktısını sen daha iyi bilirsin hah ha ha' diyalogları, 20) Aynur Akarsu'nun (Mehtap) Tanju Gürsu ile karşılaştığında söylediği 'canım erkeğim sevgilim, koçum, aygırım' diyalogları, 21) Tanju Gürsu'nun çıplak Perihan Ateş ile konuşurken çete elemanlarının gelmesi üzerine, Perihan Ateş'e söylediği 'muslukçular geldi, suları kesecekler-miş' diyalogları. Film, genel akışı içerisinde ahlak duygularından tamamen yoksun, erkek ve kadın ahlakını ve aile müessesesini ayaklar altına alacak kadar müstehcen görüntü ve diyalogları ihtiva etmektedir. Görülen film kabulüne gerekçe teşkil eden bütün muhtevasını değiştirmiştir. Bu nedenle, söz konusu sahne diyalogların 16.10.1975 tarihli komisyon incelemesi sırasında bulunmadığı ve 16.10.1975 tarih ve 975/190 sayılı karar kullanılmak suretiyle yepyeni bir filme meşruiyet verilerek halka gösterilmek istendiği, filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne imkan bulunmayan ve komisyonumuz murakabesi dışında tamamen müstehcen ve yeni bir film olduğu oybirliği ile tespit edilmiştir".

İş Bilenin (1977/6) adlı filmde sonradan eklenen çok sayıda sahne bulunmaktadır, karar aynen şöyledir: "1) Sanatkar Hadi Çaman, Yüksel Gözen, artist Meral Deniz'in bir odaya girmeleri ve bu odada poposu görünen ve erkeğin penisi üzerine oturmuş, ah-of sesleri arasında çırılçıplak yatakta sevişen ve cinsi temasta bulunan sanatkar Nizam Ergüden ile artist Asuman Arsan'ın göründüğü sahnelerin, 2) Artist Asuman Arsan'ın yataktan çırılçıplak kalkması, önden kadınlık organının, arkadan poponun ve memeleri sallanır vaziyette, dilini çıkartıp yalanarak, gitmesini gösteren sahnelerin, 3) Sanatkar Hadi Çaman'ın oda içinde bulunan çıplak kadın resimlerine bakarken, sanatkar Nizam Ergüden'in söylediği 'demin o resme bakarken sende iyi idin hergele', 'Ben onun zamanında mahallede dişi sinek bırakmamış hepsini sıradan geçirmiştim' ve penisini kastederek 'ama bu hastalık, bunun ayakta durmasına mani olamıyor', 'oğlum kalkan şeyin amcası, babası, yengesi olamaz' cümlelerinin, 4) Sanatkar Hadi Çaman'ın odada kitap arasında bulunan çıplak kadın resimlerine baktığını gösteren sahnenin, 5) Sanatkar Hadi Çaman'ın evde temizlik yapmakta ve eğilmiş vaziyette külotu gözükmekte olan artist Romina Tery'i dikizlemesini gösteren sahnenin, 6) Sanatkar Hadi Çaman'ın evine gelen Artist Ceyda Karahan'ın koltuğa oturmasını ve dil çıkartıp yalanmasını ve sanatkar Yüksel Gözen ile el sıkışırken, tahrik edici vaziyette, ele yapılan okşama sahnesinin, 7) Artist Ceyda Karahan'ın odasında memeleri açık önden görünme sahnesinin, 8) Artist Meral Deniz'in, kocası rolündeki sanatkar Yüksel Gözen ile yatakta sevişmesi ve erkeğin hayal görerek -artist Ceyda Karahan'ı karısı ile yarı çıplak seviştiğini gösteren sahnenin, 9) Sanatkar Hadi Çaman'ın koridora çıkıp yürürken duyduğu 'ah sen yok musun, ah yapma acıtıyorsun' sahne ve diyaloğunun, 10) Sanatkar Hadi Çaman'ın çırılçıplak yatakta poposu görünür vaziyette yatan artist Ceyda Karahan'ı dikizleme sahnesinin, 11) Sofrada artist Ceyda Karahan'ın söylediği 'imkansız üstümdekiler bile fazla geliyor,

giyinmeyi sevmem, hele çamaşır hayatımda hiç kullanmadım' cümleleri ile sahnenin, 12) Bir ağaç üzerinde sanatkar Hadi Çaman'ın yatakta külotu görünür vaziyette yatan Artist Ceyda Karahan'ı dürbünle seyretmesi ve bu arada odaya giren Yüksel Gözen'in yatmakta olan Artist Ceyda Karahan'ın poposunu avuçladığını sonra artist Ceyda Karahan'ın oturarak bacaklarını aralayıp, iki yana salladığı ve külotunun göründüğü sahnelerin, 13) Sanatkar Yüksel Gözen'in koridorda temizlik yapmakta olan artist Romina Tery'ye saldırması ve külotunu indirerek vaginasını [vajinasını] öptüğünü gösteren sahnelerin, 14) Sanatkar Hadi Çaman'ın pijama ile yatakta poposunu kaşıması ve odaya giren Artist Ceyda Karahan'ın koltuğa oturup, bacaklarını gererek, karşısındakini tahrik ederek zorla öpmek istemesini gösteren sahnenin, 15) Artist Romina Tery'nin çırılçıplak banyo yaparken önden kıllı vaziyetteki vaginasının, arkadan poponun, seyirciyi tamamen tahrik eder vaziyette görünmesi ve bu arada banyoya giren sanatkar Yüksel Gözen'in, artist Romina Tery'ye saldırması, onu öpmesi, yalaması ve kendi külotunu çıkararak ayakta ah-of sesleri arasında cinsi temasta bulunmalarını ve orgazma ulaşmalarını ve sanatkar Yüksel Gözen'in 'daha fazla sabredemeyeceğim, çıldırıyorum senin için' diyalog ve sahnelerinin, 16) Artist Ceyda Karahan'ın yatak üzerinde memeleri açık yarı çıplak vaziyette bulunduğu sahnenin, 17) Artist Ceyda Karahan'ın telefonda bir arkadaşına söylediği 'ne, yok canım bir haftadır perhizdeyim, kuduracağım, bakire kalacağım' cümlelerinin, 18) Sinemaya gidecek olan artist Ceyda Karahan ile sanatkar Hadi Çaman'a baba rolünde bulunan sanatkar Yüksel Gözen'in söylediği 'sakın açık saçık filme gitme' diyaloğu ve sinema perdesinde 'Artist Perihan Ateş ile sanatkar Sermet Serdengeçti'nin çırılçıplak seviştiklerini gösteren ve yine perde üzerinde diğer bir kadın ve erkeğin seviştiklerini ve birbirlerini yaladıklarını gösteren ve kadının erkeğin penisi üzerine oturduğunu ve ah-of sesleri arasında cinsel temasta bulunduklarını gösteren sahneler ile kadının erkeğin penisine bakarak söylediği 'öteki çok methetti de görmeğe geldim' ve hoparlörden duyulan 'ye onu İbo' diyalogları ve bu filmi seyrederken Hadi Çaman'ın arkadaşı, sanatkar Demircan Türkdoğan'ın yanındaki koltukta oturan artist Ceyda Karahan'ı, eliyle rahatsız ettiğini gösteren sahne ve diyalogların, 19) Bisikletle bir eve giden sanatkar Demircan Türkdoğan ile Artist Ceyda Karahan'ın yarı çıplak evde sevişmeleri ile sanatkar Demircan Türkdoğan'ın, artist Ceyda Karahan'ın külotunun fermuarını açması üzerine artist Ceyda Karahan'ın 'hop hop dedik, buraya kadar çayır canım, hoşça kal çayır züppesi' diyalog ve sahnelerinin, 20) Sanatkar Demircan Türkdoğan'ın Artist Ceyda Karahan için kahve önünde söylediği 'karı tam da gösterip vermeyen cinsinden' diyalog ve sahnesinin, 21) Sanatkar Nizam Ergüden'in -sanatkar Hadi Çaman-Yüksel Gözen ve artist Meral Deniz-Ceyda Karahan'ın bulunduğu- yatak odasında söylediği 'halbuki benim doktorum, kızlar' odaya yarı çıplak 3 kadın girer '8 saat ara ile bana bunlar bakıyor, bunlar benim fıstıklarım, sağdaki çam fıstığı, soldaki Antep fıstığı, ortadaki Amerikan fıstığı', -ortadaki kadının memeleri sallantılı vaziyette ve dilini çıkartarak, dudaklarını yalar vaziyette karşısındakini tahrik eder şekildedir. -Artist Ceyda Karahan'a 'seviştin mi onunla', sanatkar Yüksel Gözen'e 'bu çocuğu baskı altında tutmağa devam edersen soyumuzun son erkeği sen olacaksın, kaz kafalı' diyalogları ve sahnelerinin, 22) Karı kocanın yarı çıplak yatakta yatarken seviştiklerini gösteren sahne ve di-

yalogların, 23) Artist Ceyda Karahan'ın sanatkar Hadi Çaman'ın odasına gelip, yatmakta olan Hadi Çaman'ın beline buz koyması ve karyola üzerine oturup, memeleri açık vaziyette ah-of sesleri çıkartarak, buzu memelerinde boynunda, karnında bacaklarında dolaştırarak, karşısındaki cinsi birleşme yönünde tahrik etmesi ve 'yanıyorum sende ister misin' 'neyi' 'beni' diyalogları ile kadının odadan çıktıktan sonra erkeğin yorgan üzerinden elini penisine götürdüğünü gösteren, sahne ve diyalogların, 24) Artist Ceyda Karahan'ın sinema bankında otururken 'ben tuvalete gitmek istiyorum' 'acaba nerde' diyaloğu ile tuvalete götüren sanatkar Demircan Türkdoğan'ın Artist Ceyda Karahan'a sarkıntılık ettiğini gösteren sahne ve diyalogların, 25) Evde temizlik yapmakta olan 2. hizmetçi kadının sanatkar Yüksel Gözen tarafından dikizleme sahnelerinin, 26) Yatak odasında yarıçıplak vaziyette yatan hizmetçi kadının yanına sanatkar Yüksel Gözen'in gelmesi ve 'çalışmandan çok memnunum, maaşını getirdim sana' sözüne cevaben hizmetçinin 'oldu, hadi gel bakalım' diyaloğu ve sanatkar Yüksel Gözen'in hizmetçinin külotunu çıkartarak, memelerini emmesi, vücudunu yalaması, kendi külotunu da çıkartarak ah-of sesleri arasında cinsi temasta bulunması ve kadının oturmuş vaziyette bacaklarını iki yana açık olarak durması ve erkeğin ise bacaklar arasına girip kadının vaginasını yaladığını gösteren ve sonra tekraren cinsi birleşmenin olduğunu gösteren diyalog ve sahnelerin, 27) Sanatkar Yüksel Gözen'in söylediği, 'Münasebetsizler, işimizi yarım bıraktılar, bunun acısını yarın çıkartırım güzelim' diyalogların, 28) Artist Ceyda Karahan'ın sanatkar Hadi Çaman'ın odasına gelmesi ve çırılçıplak soyunarak 'yapacaksın, biliyorum herkesten daha iyi yapacaksın' cümlesi ve çırılçıplak yatağa yatarken 'hadi gel, al beni, hadi' diyaloğu ve Hadi Çaman'ın, Ceyda Karahan'a söylediği 'git git burdan, ne olur bırak beni, yalvarırım' diyalog ve sahnelerinin, 29) Sanatkar Yüksel Gözen ve artist Ceyda Karahan'ın otoda giderken, kızın eteğini yukarı çekerek bacağını göstermesi üzerine, arabayı bir kenara çeken sanatkar Yüksel Gözen'in 'çıldırıyorum senin için, geldiğin günden beri böyle bir fırsatı kolluyordum' cümlesine cevaben 'ben senin gelinin sayılırım enişte' diyalog ve sahnelerinin, 30) Hizmetçinin ev hanımına söylediği 'sen önce kocana terbiye ver, herif azmış' cümlesinin, 31) Artist Ceyda Karahan'ın mektubunda 'evde hizmetçi değil, hiç kimse yok, ben de yarın gidiyorum, benim yardımıma ihtiyacın varsa, eğer bir şey isbat etmek istiyorsan odama gel' cümlesi üzerine, Sanatkar Hadi Çaman'ın, Ceyda Karahan'ın odasına gitmesi ve Ceyda Karahan'ı soyması, soyarken Ceyda Karahan'ın söylediği 'öp beni öp', 'hadi soy beni soy' cümlesi ve çırılçıplak kalan artist Ceyda Karahan ile sevişmesi, kadının bacaklarını erkeğin beline dayayarak ah-of sesleri arasında gel-git hareketleri ile birbirlerini öpmeleri, yalamaları ve cinsi temas sonucu orgazma ulaştıklarını gösteren diyalog ve sahnelerin, 32) Sanatkar Hadi Çaman ile artist Ceyda Karahan çırılçıplak yatakta yatarken kadının söylediği 'dememiş miydim başarabileceğini, hayatımda tanıdığım en güçlü erkeksin, eğer istersen hayatımın sonuna kadar ayrılmam senden' cümleleri ve sevişirlerken üzerlerine gelen anne ve babanın 'çabuk kalk, defol evimden, orospu' cümlesine cevaben 'hop hop kendine gel moruk' diyaloglarının ve sahnelerinin, Film, genel akışı içerisinde ahlak duygularından tamamen yoksun, erkek ve kadın ahlakını ve aile müessesesini ayaklar altına alacak kadar müstehcen görüntü ve diyalogları ihtiva etmektedir. Görülen film, kabulünü gerekçe

teşkil eden bütün muhtevasını değiştirmiştir. Bu nedenle, söz konusu sahne ve diyalogların 13.2.1976 tarihli Komisyon incelemesi sırasında bulunmadığı ve 13.2.1976 tarih ve 976/49 sayılı karar kullanılmak suretiyle yepyeni bir filme meşruiyet verilerek halka gösterilmek istendiği, filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne imkan bulunmayan ve Komisyonumuz murakabesi dışında müstehcen ve yeni bir film olduğu" tespit edilmiştir.

Bu Baba Başka Baba (1977/22) adlı film de daha önce 60 dakika olarak incelenmiş iki sahnenin çıkarılması istenmiş, daha sonra "halka gösterilirken zapt edilerek, Kayseri 2. Asliye Ceza Mahkemesince tetkik isteği ile komisyonumuza gönderilen adı geçen film, 27.1.1977 tarihinde (61) dakika süreli olarak Komisyonca yeniden görülmüş[tür]": "1) Hemşire rolündeki artist Meral Deniz'in sanatkar Hadi Çaman'ın yatak odasına iğne yapmak için girdiği sırada, sanatkar Hadi Çaman'ın hayal ederek hemşireyi çırılçıplak gördüğü ve hemşirenin penisinin üzerinde olduğunu ve hemşirenin odadan çıkarken arkadan poposunun göründüğü ve Hadi Çaman'ın hemşireye 'siz neden böyle çırılçıplak dolaşıyorsunuz' diyalog ve sahnesinin, 2) Artist Figen Han'ın sanatkar Hadi Çaman'ın odasına girdiğinde onu okşaması, yalaması ve 'beni özlemedin mi Ali, bu sefer elimi çabuk tutacağım, hadi Ali hadi' diyalog ve sahnesinin, 3) Sanatkar Tevhid Bilge'nin şoförü rolündeki sanatkar Recep Filiz'e 'ula itoğlu it, ne dolanıp duruyorsun' diyalog ve sahnesinin, 4) Sanatkar Recep Filiz'in mutfakta hizmetçinin arkasına geçip sürtünmesi ve karşılıklı olarak 'Sen karıştır karıştır, önden söz keserek, arkadan nikah', 'yeter be azgın adam' diyalog ve sahnesinin, 5) Sanatkar Tevhid Bilge'nin hemşire Meral Deniz'in yatak odasına girip, hemşireye sulandıktan sonra divan üzerine 'yedim seni' diyerek yatırması ve sonra 'ah ulan ah, şu kalbim bir sağlam olsaydı noktalardım seni ah' diyalog ve sahnesinin, 6) Sanatkar Hadi Çaman'ın kaçması üzerine onu bahçede yakalayan hemşirenin, sanatkar Hadi Çaman'a saldırarak 'Burda istiyorum, hem de çabuk, eğer arzularına hayır dersen sana iğne yapacağım' sözü üzerine sanatkar Hadi Çaman'ın cevaben 'ama olmaz ki, hem de burda' diyalog ve sahnesinin, 7) Artist Gönül Erin'in (Handan) sanatkar Hadi Çaman'ın yatak odasına girip, ona kuvvet macunu yedirmesi üzerine, sanatkar Hadi Çaman'ın üzerindeki nevresiminin penisi tarafından kaldırıldığı ve Handan'a saldırarak öpmesi ile 'Bırakamam, bütün ev gelsin, ne kadar varsa gelsin, hatta bütün ev gelsin' diyalog ve sahnesinin, 8) Recep Filiz'in hizmetçiye 'onun için gece rüyamda hamamcı oluyorum' diyalog ve sahnesinin, 9) Sanatkar Recep Filiz'in hemşireden ilaç istemesi üzerine, hemşirenin söylediği 'onun bir çaresi var, bende değil Halime'de' diyalog ve sahnesinin, 10) Yarı çıplak vaziyetteki Handan adlı kadına 2 erkek hasta bakıcı tarafından masaj yapılmak üzere bir odaya gidilmesi ve kadının sütyenini çıkartıp, masa üzerine yatarak bu iki erkeği piyano çalar vaziyette masaj yaptırıldığı ve kadının erkeklere 'kuvvetli ellerinizle bana bir masaj yapar mısınız, bey öğle uykusunda hadi' diyalog ve sahnesinin, 11) Artist Figen Han'ın Sanatkar Hadi Çaman'a odasına gidip, onunla öpüşmesi ve sevişmesi sonra sanatkar Tevhid Bilge'nin odaya girerek söylediği 'sen sus ula, bokumun oğlu' diyalog ve sahnesinin, 12) Banyoda çırılçıplak Handan adlı kadının hizmetçi tarafından yıkandığı ve kadının poposunun göründüğü sahnenin, 13) Hizmetçi kadının külotsuz olarak eğilmiş vaziyette dolapta kuvvet macunu aradığı bir sırada, odasına giren

sanatkar Recep Filiz'in hizmetçiyi dikizledikten sonra, arkasına geçip, sürtünme sahnesinin, Film, genel akışı içerisinde ahlak duygularından tamamen yoksun, erkek ve kadın ahlakını ve aile müessesesini ayaklar altına alacak kadar müstehcen görüntü ve diyalogları ihtiva etmektedir. Görülen film, kabulüne gerekçe teşkil eden bütün muhtevasını değiştirmiştir. Bu nedenle, söz konusu sahne ve diyalogların 6.4.1976 tarihli Komisyon incelemesi sırasında bulunmadığı ve 6.4.1976 tarih ve 976/99 sayılı karar kullanılmak suretiyle yepyeni bir filme meşruiyet verilerek halka gösterilmek istendiği, filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne imkan bulunmayan ve komisyonumuz murakabesi dışında müstehcen ve yeni bir film olduğu, oybirliği ile tespit edilmiştir".

Ah Ne Adem Dilli Badem (1977/73) adlı film, 68 dakikalık haliyle incelenmiş ve karar şöyle yazılmıştır: "a) Bir dağ evinde oyuncu Tevhid Bilge'nin eşi rolündeki oyuncu Lamia Yal'ın poposundan yaralanan şoförün görünen poposunun tedavisini yaparken 'Kıç kıç değil, acıttı mı cicim, yolda direksiyon sende idi, şimdi bende' diyalog sahnesinin, b) Oyuncu Tevhid Bilge'nin eşi ile yatarken yan tarafta yarı çıplak vaziyette yatmakta olan oyuncu Nur Ay'ı dikizlemesi ve 'Ali ne avrat, yeme de yanında yat' diyalog ve sahnesinin, c) Oyuncu Tevhid Bilge'nin evinde, oğlu rolündeki Orhan'ın yastık atarak kapıdan girmekte olan oyuncu Aynur Akarsu'yu düşürmesi ve Aynur Akarsu'nun memelerinin görülme sahnesinin, d) Oyuncu Aynur Akarsu'nun yatakta Orhan'la sevişmesi ve Orhan'a (Evde yatakta bana ne yaparsan kızmam) diyalog ve sahnesinin, e) Oyuncu Tevhid Bilge'nin evinde Tanju adlı cinsi sapık birinin evde salonda oturmakta olan erkek ve kadınlar önünde soyunarak poposunu açması ve evdekilere göstermesi ve 'O sakallı dağ adamı geldi ise…' diyalog ve sahnelerinin, f) Orhan ile oyuncu Aynur Akarsu yatakta sevişirlerken odaya giren erkek hizmetçiye Orhan'ın söylediği 'İyi ama daha benimki gelmedi' diyalog ve sahnelerinin, g) Evde yarı çıplak Tanju'nun oyuncu Tevhid Bilge'nin kucağına oturduğunu ve Tevhid Bilge'nin Tanju'ya söylediği 'Sus more İspanyol halkası sende' diyalog ve sahnelerinin, h) Oyuncu Sermet Serdengeçti'nin (Adem rolünde) içki içtikten sonra eli ile penisini tutarak bina içerisinde, ev halkı önünde oradan oraya koşması ve 'Bir delik bulsam da işesem' diyaloğu ile dışarıda bir ağacın dibine işeme sahnesi ve bu arada onu takip etmekte olan evdeki kadın ve erkeklerin Adem'i gözetleyerek, hayretle ona bakmaları ve bazılarının 'Ay, böylesini hiç görmedim, adam bu şehirde iş yapar' diyalog ve sahnelerinin, i) Oyuncu Aynur Akarsu'nun telefonda bir arkadaşı ile konuşurken Adem'den bahsederek 'Olmaz böyle şey, sen de gel, nasıl merak etmem, görmezsem çıldırırım' diyalog ve sahnesinin, ı) Kamer rolündeki oyuncunun evde hizmetçi kıza 'Fıstık kız benimkini gördün mü' cevaben 'Seninkinin görülecek ne yanı var' diyalog ve sahnesinin, j) Terzi kadın Mari'nin Adem'in elbisesini giydirirken Adem'in penisini yoklaması ve sonra Adem'in üzerine atılarak öpme sahnesinin, k) Oyuncu Tevhid Bilge'nin odada hizmetçinin eteklerini kaldırarak poposunu okşaması ve 'Davulmu dur karpuzmu dur' [davul mudur karpuz mudur] diyalog ve sahnesinin, l) Tanju rolündeki kişinin sütyen takarak mayo ile evin içinde dolaşması ve yaptığı uygunsuz hareketleri gösteren sahnelerin, m) Oyuncuların gazino içindeki eğlenceleri ile yarı çıplak görünen sahnelerin, n) Oyuncu Aynur Akarsu'nun memeleri sallanır vaziyette bahçede yarı çıplak yatmakta olan Adem'in yanına

gelerek 'Sana kendimi vermek için geldim' ve Adem'in donunu çıkartarak bahçe içinde bir yere fırlatması üzerine Adem'in 'Donumu uzağa atma sonra bulamam' diyalog ve sahnelerinin, o) Adem'in bahçede oyuncu Aynur Akarsu ile sevişirken onları seyreden evin erkek ve kadın hizmetçisinin birbirleri ile olan konuşmaları, 'Utanmaz adam çek elini benden bırak da onlara bak, ben de onlar gibi yapayım bırak şimdi, ah ne tatlısın, yaradana kul olayım' diyalog ve sahnelerinin, ö) Cinsi sapık Tanju'nun bahçede sevişenleri seyrederken kendi poposunu okşuyarak [okşayarak] isterik bir şekilde 'Ah şu Şaban'ı bir elime geçirsem' diyalog ve sahnesinin, p) Adem'in evde merdivenleri çıkarken 'Fermuar olmayınca kıçım açıkta kalıyor' diyalog ve sahnesinin, r) Oyuncu Tevhid Bilge'nin cinsi sapık (Tanju) için erkek hizmetçiye söylediği 'Bırak şu Meksika halkasını' diyalog ve sahnesinin, s) Oyuncu Perihan Ateş'in oda içinde yarı çıplak dolaşması ve kocası rolündeki Kaner'in karısını araması ile ilgili sahnelerin, ş) Oyuncu Tevhid Bilge'nin evde eşine söylediği 'Söyle bakalım nerden oldu bunlar, haberim olmadan nasıl oluyor, baban kimbilir [kim bilir] nasıl pezevenkti' diyalog ve sahnelerinin, 19.9.1975 tarihli Komisyon incelemesi sırasında bulunmadığı ve 19.9.975 tarih ve 975/168 sayılı karar kullanılmak suretiyle yepyeni bir filme meşruiyet verilerek, ahlak duygularından tamamen yoksun, erkek ve kadın ahlakını ve aile müessesesini ayaklar altına alacak kadar müstehcen görüntü ve diyaloglar ihtiva eden film, kabulüne gerekçe teşkil eden bütün muhtevasını değiştirerek halka gösterilmek istendiği, filmin başından sonuna kadar görüntü ve sözler ile kabulüne imkan bulunmayan ve Komisyonumuzun murakabesi dışında müstehcen ve yeni bir film olduğu, oybirliği ile tespit edilmiştir".

Örnek Kararlar

Kadın İsterse / Kocamın Bilmediği (Champagner für Zimmer 17)

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. ve 8. fıkralarına göre *Kadın İsterse-Kocamın Bilmediği* (*Champagner für Zimmer 17*, 1977/86) adlı film için kararı olduğu gibi aktaracağız [özgün haline çok dokunulmadan küçük düzeltmeler yapılmıştır]:

"Evvelce İstanbul İl Film Kontrol Komisyonu tarafından 26.11.1976 tarihinde görülerek yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına 976/309 sayı ile karar verilen, Özen Film Kurumuna ait '*Kocamın Bilmediği (Kadın İsterse)-Champagner Für Zimmer 17*' adlı yabancı film, Ankara Valiliğinin Bakanlığımıza -Film müstehcen olduğundan bahisle *Nizamname*'nin 15. maddesine göre filmin ikinci defa kontrol edilmesi- talebi üzerine; Bakanlığımızın 12.4.977 tarihli onayı ile, Merkez Film Kontrol Komisyonuna sevk edilmiştir. İçişleri Bakanlığı Bakanlığınca filmin başka kopyası hakkında yapılan araştırma sonunda, filmin İzmir Elhamra Sinemasında halka gösterileceği tespit edilmesi üzerine, durum İzmir Valiliğine 10.4.1977 gün ve 92480 sayılı telsizle bildirilmiştir. İzmir Valiliği Emniyet Genel Müdürlüğü Müdürlüğü 14.4.1977 gün ve 4735 sayılı yazıları ve ekinde gönderdiği zabıt ile, filmin Türk Hava Yolları kanaliyle [kanalıyla] bakanlığımıza gönderildiği belirtilmekte ise de, yapılan bütün araştırmalara rağmen, Filmin Emniyet Genel Müdürlüğü Genel Müdürlüğüne intikal etmediği anlaşılmış olduğundan, Ankara Valiliğinden gönderilen film üzerinde Komisyonca 20.4.1977 tarihinde Filmciler Derneği'ndeki kontrol neticesinde

yapılan görüşme sırasında; Emniyet Genel Müdürlüğü Genel Müdürlüğü sözcüsü söz alarak: Mezkûr film hakkında yapılan ihbar üzerine, Emniyet Genel Müdürlüğü Genel Müdürlüğü Basın Şubesinden görevlendirilen iki personelin normal seyirci sıfatıyla 1.4.1977 tarihinde Ankara Cep Sinemasında (61) dakika süreli olarak gördükleri mezkûr filme ilişkin raporu Komisyona arz ediyorum: Film Afişinin Özeti: (Filmde sahne tespiti) Jenerik şehrin içerisinden görüntülerle başlar. Elizabeht Güzellik Salonu adı altında Dr. Caspari tarafından işletilen bir iş yeri memleketin tanınmış konsoloslarına ve Diplomatlarına, bir otelin 17 numaralı odasında, manikürcü, pedikürcü ve masajcı olarak tanıtılan, fakat gerçekte ise kiralık kızlar olarak çalışan bir randevu evinde 300 mark mukabilinde kadınlar Dr. Caspari tarafından çalıştırılmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğünden bir polis, garson kıyafetinde 17 numaralı bir kiralık kadın bekleyen Tayland konsolosuna içkisini götürür ve bu durumlardan malümat [malumat] sahibi olmak ister. Biraz sonra Uşi adında gerçekte bir polisin karısı olan genç bir bayan Konsolosun odasına gelir. 300 markı Konsolostan alır, soyunur, arkadan poposu gözükür ve sahne kesilir. Bu arada karakolda Komiser ve polis, Güzellik Salonu hakkında konuşurlarken polis memuru bilgi edinilmek için Güzellik Salonuna müşteri olarak gönderilir. Bu salonun bir odasında ise çırılçıplak Çinli bir kadın (Edep yeri ve göğüsleri açıktadır) ayağında sadece külot olan ve masaj masasında yatan bir erkeğe masaj yaparken, erkeğin külotunu çıkartır ve çeşitli cinsi münasebet görüntüleri içerisinde sırtüstü olan erkeğin penisinin üzerine oturur, uzun süreli ve iniltili tahrik edici sesler çıkartarak cinsel münasebette bulunurlar. Başka bir odada bir erkek bir kadınla, yine başka bir odada bir erkek bir kadınla; kadınlardan bir tanesi sırtüstü uzanmış olan erkeğin penisinin üzerine oturmuş, diğeri ise edep yerini erkeğin ağzına vermiş, kendileri ise birbirlerini (İki kadın) öpüp okşarken iniltili seslerle cinsel münasebette bulunmaktadırlar. Salonda bulunan ve müşteri görünümü içerisinde olan polis memuruna, Güzellik Salonunun idarecisi olan kadın tarafından arzusu sorulduğunda yüz masajı yaptırmak istediğini söyler ve bunun için de Zigret adlı kadını ister. (Daha sonra bu kadın polise yardımcı mahiyette bilgi veren bir ajan olacaktır) Polis Komiseri tarafından yakın mesai arkadaşı polisin karısı kiralık kadın Uşi, aynı otelin 17 numaralı odasında, kendisini Konsolosun arkadaşı olarak tanıtan Polis Komiseri ile karşılaşır. Komiser Uşi'ye 300 mark verir, Uşi soyunur, çırılçıplaktır ve edep yeri ve göğüsleri sergilenir vaziyette yatağa girerek Komiseri yatağa davet ederse de Komiser tarafından bu isteği reddedilir ve hakikat kendisine açıklanarak, bu durumun kendisi tarafından kocasına aktarılması aksi halde kendisinin bunu söyleyeceği ifade edilir. Uşi ise genç ve güzel olduğunu ve kendi hayatını yaşamak istediğini söyleyerek Komiser gittikten sonra Uşi patronları tarafından şehrin dışındaki yine randevu evi olarak çalıştırılan bir motele yerleştirilir. Polis Komiseri karakolda durumu meslektaşına bildirdiği zaman, polis durumdan haberinin yeni olduğunu ve karısının kendisine bir mektup bırakarak kaçtığını söyler. Yaşlı bir adam ile genç bir kadın bir odadadır ve kadın çırılçıplaktır (edep yeri ve poposu sergilenir) sahne kesilir. Kiralık kadın Zikret karakolda kendisine verilen küçük bir vericiyi güzellik salonundaki telefonun yanındaki bir çiçek saksısının içersine koyar. Böylece konuşulan her şey ile soylu müşterilerin kimlikleri polis tarafından bilinmiş olur. Uşi şehir dışındaki motelin odasındaki aynanın karşısında çırılçıplaktır,

odada edep yerleri gözükür dolaşır ve kombinezonunu giyerek pencereye geldiğinde dışarıda kocasının beklemekte olduğunu görür. Aşağıda resepsiyondaki genci durumdan haberdar eder (Bu sırada diğer odalardan tahrik edici iniltiler gelmektedir). Genç kapıda bekleyen Uşi'nin kocası polisin kafasına sert bir cisimle vurup bayıltır. Dr. Caspari ilk defa Uşi'nin odasında gözükür; Uşi'ye kocasının tesirsiz hale getirildiğini söyleyerek Uşi'yi soyar, yatağa yatırır, memelerini ağzına alarak emer ve elleri ile ovarak cinsel temasta bulunurlar. Bir müşteri ile kiralık kadın odada çırılçıplaktırlar, diğer bir odada başka bir kiralık kadın kendisini beklemekte olan erkeğin odasına girer, soyunarak çırılçıplak kalır. (Kadının edep yerleri önden ve arkadan tamamen açıktır) ve erkeğin pantolon kemerini çözdükten sonra külotunu aşağıya indirerek erkeğin penisini eline alıp ve ağzına götürerek uzun süreli emer. Başka bir odada Çinli bir kadın başka bir erkek ile yatakta çeşitli cinsel temas görüntüleri içerisinde ve iniltili seslerle cinsi münasebette bulunurlar. Bu arada polis vericiden güzellik salonundaki geçen konuşmalardan müşterilerin çoğunun politikacılar ve diplomatlar olduğunu, bu salonu işletenin de Dr. Caspari olduğunu öğrenir. Dr. Caspari sarışın kiralık kadın Hansman'la bir odadadır. Kadından güzellik salonu hakkında bildiklerini sorar, kadını yatağa yatırır, memelerini öpmeye başlar (sahne kesilir). Başka bir odada bir erkek bir kadını yatağa yatırmış, kendisi ise ayakta kadının bacaklarını omuzlarına almış bir durumda (kadının bütün edep yerleri gözükür vaziyettedir) uzun süreli ve çeşitli cinsel temas pozisyonlarında iniltili ve tahrik edici seslerle cinsi münasebette bulunurlar. Polisler karakolda üçü evli olan on iki kiralık kadını saptarlarsa da gerçekte bunların otuz veya kırk kadın olduğunu tahmin ederler. Uşi'nin kocası (polis memuru) sarışın kadın Hansman'a bir odada içki ikram ederek karısı hakkında bilgi edinmek ister. Kadın, polise kadınların San-Remo'ya tatile gönderildiklerini ve orada da zengin erkeklerin aynı yolla paralarını söğüşlediğini anlatır. Polis gittikten sonra kadın çırılçıplak (edep yerleri gözükür) banyoya girerken odaya yaşlı bir adam gizlice girer ve banyodan çıkmış olan kadının boğazına sarılarak onu kanepe üzerinde boğar. Dr. Caspari güzellik salonuna geldiğinde kendisini bekleyen esmer bir kadından çekleri alıp almadığını sorar. Kadın her şeyin tamam olduğunu söyler. Bu sırada Dr. Caspari kadından müşterilere gösterdiği sanatının kendisine de özel olarak gösterilmesini ister. Kadın bu gösterinin ne biçimde olmasını Dr. Caspari'ye sorduğunda (sansüre uğramamış biçimde olsun) cevabını alır. Salonda kadın siyah bir tüle sarılmış vaziyette çırılçıplaktır. Dans ederken tülleri üzerinden atar çırılçıplak kalır, yere sırt üstü yatarak ve dans ederken iki bacağı çekim kamerasına doğru yanlara açılmış bir vaziyette, vajinasının en gizli yerlerine kadar ve çok çirkin bir vaziyette yakın bir çekim içerisinde seyircilere uzun bir süre gösterilir. Uşi'nin kocası polis memuru odaya girdiğinde sarışın kadın Hansman'a koltukta ve çırılçıplak bir durumda ölmüş olarak bulur ve durumu cinayet masasına bildirir. Esmer genç bir kadın gece kulübünde çırılçıplak dans etmektedir. Uşi bir erkekle otel odasına gelirler, öpüşürler, Uşi'nin bütün ısrarlarına rağmen adam işi olduğunu söyleyerek ayrılır. Uşi bir odada yatarken izini tespit eden polis memuru kocası ile karşılaşır. Uşi kocasının kendisini öldüreceğinden korkarak patronunun Dr. Caspari olduğunu itiraf eder. Karakolda komiser ve bir polis memuru çıplak kadın resimlerine bakarak şakalaşırken, Uşi'nin kocası polis memurundan gelen telefondan patronun Dr. Caspari ol-

duğunu öğrenirler. Polis şefi harekete geçilmesi için teşkilata emir verir. Deniz sahilinde Dr. Caspari Uşi'yi beklemektedir. Uşi gelir soyunur, çırılçıplak kalır ve Dr. Caspari'ye kendisini sevmesi ve öpmesini söyler. Dr. Caspari ise kendisini ihbar edenin Uşi olduğunu bilmektedir. Uşi'yi kumlara yatırır memelerini öper ve okşarken yerden aldığı kumu Uşi'nin ağzına doldurarak (bir daha konuşamayacaksın) der. Böylece Uşi'yi boğar. Bu sırada Dr. Caspari'nin etrafı polis ile çevrilidir, teslim olması istenirse de Dr. Caspari silahını çıkartır ve kendisine ateşleyerek intihar eder. Böylece film son bulur.' Film hakkında başka söz almak isteyen üye bulunmadığından gerekli oylamaya geçilmiştir. (44) dakika süreli olarak görülen filmde bazı sahne ve diyaloglar arası atlamaların bariz bir şekilde görüldüğü ve bu haliyle dahi filmin, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8. fıkralarına göre" gösteriminin sakıncalı bulunduğuna dair oybirliğiyle karar yazılmıştır.

Skandal

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre reddedilen *Skandal* adlı filmin (1977/96) deftere daktilo ile iliştirilen kararında filmin özgün adı bulunmamaktadır, karar şöyledir [yazım kısmen düzeltilmiştir]:

"Evvelce İstanbul İl Film Kontrol Komisyonu tarafından 9.12.1976 tarihinde görülerek yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına 976/323 sayı ile karar verilen, Kılıç Film Kurumuna ait *Skandal* [*Submission*, Salvatore Samperi, 1976] adlı film, Ankara Valiliğinin 29.4.1977 gün ve Em. Şb.1. Basın 513 sayılı yazılarında, filmin gerek konusu gerekse görüntüsü itibariyle müstehcen olduğundan bahisle, 2/11551 sayılı *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 15. maddesi gereğince kurulacak bir komisyon tarafından yeniden incelenmesi talebi, Bakanlığımızın 4.5.1977 tarihli onayı ile yerinde görülerek film Merkez Kontrol Komisyonuna sevk edilmesi üzerine komisyonca 4.5.1977 tarihinde yapılan inceleme sırasında filmde: Olay İtalya'da bir eczanede geçer. Eczacı kadının kocası profesör olup karısına karşı ilgisizdir. Eczacı kadının yanında bir erkek ve bir kadın işçi çalışmaktadır. Erkek ve kadın kendi aralarında cinsel bir ilişki yaklaşımı kurmuşlardır. Bir gün (Armand) Franco Nero patron kadını işçi kadın zannederek karanlıkta sarılır ve göğüsleri ile edep yerlerini elleriyle okşar, kadının elini tutar ve kendi erkeklik organının üzerine götürerek kadına cinsel yönden kuvvetli olduğunu kabul ettirmek ister. Eczacı kadın Nero'yu tokatlayarak ayrılır. İşçi kadın evlidir ve her akşam kocası onu eczaneye almaya gelir. İşçi kadın masada elma yerken, Nero'ya kendisine niçin soğuk davrandığını sorarken iki bacağı yana açılmış bir şekilde bir ayağı ile Nero'yu tahrik ederek, ayağını Nero'nun erkeklik organı üzerinde sürtmeye başlar. Nero iş saati içerisinde eczacı kadın ile bilinçli olarak çarpışır. Kadından özür dilerse de bakışlarında ona karşı arzu vardır. Eczacı kadın müşterilerle uğraşırken, Nero kadının arkasından gelip geçerek eliyle kadının poposuna dokunur ve onu tahrik etmek ister, eczacı kadınla çarpışır ve özür dileyerek göğüslerini sıvazlar. Akşamleyin eczacı kadın eczanenin kapı tokmağına Nero tarafından bırakılmış bir mektup görür, akşam mektubu kocasına vererek Nero tarafından rahatsız edildiğini söyler. Kocası karısına 'madem suçlu niçin kovmuyorsun' cevabını verir. Eczacı kadın Nero'ya mektubu göstererek 'bunu nasıl yapabildin, sersem, utanmıyor musun' cevaben 'sizi seviyorum madam, yoksa beni kovacak mısınız' der. Eczacı kadın 'ben namuslu bir kadınım,

şunu bil ki ben senin düşündüğün işi yapabilecek biri olsam seni seçmem, beni rahat bırak' cevaben Nero, 'Senin zevkinin ne olduğunu öğrenmek istiyorum' diyerek kadına doğru yürür, pantolonunun fermuarını çözer ve kadının omuzlarından aşağıya bastırarak erkeklik organını kadına gösterir. Kadın şaşırmış bir vaziyette Nero'nun erkeklik organını ağzına alır ve iki eliyle de Nero'nun poposunu sıkarken bu işten zevk aldığını hissettirir (Bu sahne kısmen görülür). Eczacı Kadın çalışırken Nero yanına yaklaşarak kadının elini tutar ve pantolonunun üzerinden erkeklik organını sıktırmaya çalışır. Eczacı kadın çekimser olmakla beraber aslında bu hareketlerden zevk duymaktadır. Bu sahne işçi kadın tarafından görülür. Akşamleyin Nero kadını satış tezgahının arkasına yatırarak 'Bu işi burada yapalım' diyerek öpmeye başlar. Nero kadının eteklerini yukarı doğru sıyırır, eliyle bacaklarını ve külotunun üzerinden de edep yerini okşarken, kadın da kendi eliyle külotunun çorabını birbirine bağlayan kopçayı çözer ve öpüşürlerken cinsi münasebette bulunurlar. Eczacı kadın telefonda kocası ile konuşurken Nero kadının yanına gelerek göğüslerini dışarıya çıkarır, oğmaya başlar. Kadın telefonu kapatır, Nero'ya 'Pis domuz' der cevaben 'Ben ne yaptım ki' der Nero. İşçi kadın ve Nero eczanede konuşurlarken Nero 'Ben muavin oldum' deyince kadın 'Sen bir hammalsın' [hamalsın] der. Nero ise elini işçi kadının apış arasına sokarak onu öper. Nero eczacı kadının bulunduğu cama gelerek vurur ve onunla cinsel temasta bulunmak ister. Eczacı kadın 'Kızım uyuyor burada olmaz' der. Sonra Nero'yu içeri alır. Eczacı kadın ve Nero yatakta çırılçıplak sevişmekte ve cinsi münasebette bulunmaktadır. Kadının kızı açık bırakılmış olan musluktan akan suyun etrafa yayılması üzerine uyanır ve annesine seslenir. Bu arada annesi Nero ile cinsel münasebette bulunmaktadır. Anne kızının sesine yataktan fırlar, çırılçıplaktır. Kızının yanına gider ona yatağına dönmesini ve kendisinin etrafı temizleyeceğini söyler. Kadın içinde bulunduğu durumdan utanarak ağlar. Eczanede kadın kızı ile konuşurken Nero kadının yanına gelir ve yere eğilerek oksijen tüpünün havasını açar ve kadının bacakları arasından içeriye hava verir. Eczacı kadın kızı ayrıldığında Nero'ya 'Beni niçin rahat bırakmıyorsun, rezalet mi istiyorsun, karşında gördüğün benim kızım, anlamıyor musun, istediğin para ise sana vereyim, değil ise ne istiyorsun' der. Nero işten bıkkınlık duyan işçi kadına, 'Sen orospuluk yapsan daha iyi para kazanırdın' diyerek merdivende oturan işçi kadının elinden hızla tutup çeker ve divanın üzerine yatırır. Elbiselerini çıkarır ve kadının iki bacağı arasına girerek tahrik edici seslerle cinsel münasebette bulunurlarken, eczacı kadın içeri girer, bu durumu görür. Nero bu işi eczacı kadının görmesi için yapmıştır. İşçi kadını tutarak eczacı kadının yanına getirir ve 'sen korkma seni de beni de işten atamaz çünkü onun bana ihtiyacı var' der. Eczacı kadının yanına yaklaşarak 'biraz yaşlı, derisi kırışmış, göğüsleri hafif sarkmış ama yine de çok güzel' diyerek eliyle kastettiği yerleri sıvazlar. Nero daha sonra eczacı kadından karşılarında soyunmasını ister. Nero işçi kadına 'o sana göre biraz amatör fakat yine de çok iyi'. İşçi kadın Nero'ya bir tokat atarak kaçar, eczacı kadının belden yukarısı çıplaktır. Yere oturmuş Nero'ya bağırırken 'defol beni öldürmek istiyorsun, aşk bu değil' demektedir. Eczacı kadın seyahatten dönen kocası ile birlikte sokakta yürümektedir. Kocası karısına 'işler nasıl' dediğinde kadın 'Nero gideli pek iyi değil' der. Kocası 'yoksa aşk mektubu yüzünden onu kovdun mu', 'biliyorum Nero benim karıma aşık' der karısına. Eczacı kadın iş yerinde işçi kadına

zarf içinde para vererek 'senden ricam bunu Nero'ya götür, onun maaş ve tazminatıdır' derse de gerçekte Nero'dan haber almak isteğindedir. İşçi kadın eczacı kadına 'işten ayrılmamı ister iseniz ayrılırım ve Nero ile aranızdaki durumdan kimseye bahsetmem' der. Eczacı kadın Nero'nun yokluğundan dolayı perişan durumdadır ve ondan haber almak için sabırsızdır. Eczacı kadın yalnız başına çalışırken Nero ansızın içeri girer ve eczacı kadın ona hasretle sarılarak yere çömelir, yüzünü Nero'nun erkeklik organı üzerinde gezdirerek, pantolonunun fermuarını çözmeğe çalışır. Nero kadını itekler. Kadın 'sebep ne, senin kölenim, seni seviyorum, ne istersen yaparım' derse de Nero kadına 'hadi soyun bakalım' diyerek, eczacı kadının elbise ve kombinezonunu çıkarması ve 'hadi gel sevgilim seni istiyorum, gel' demesi üzerine Nero kadına 'donunu giy' der ve elinden tutup kaldırır. Eczacı kadına 'her istediğimi yapacaktın, hadi çık dışarıya sokakta bu vaziyette dolaş ve ben istemeden de dönme' der ve kadının külotunu yırtarcasına çıkartır ve kapıyı açarak 'hadi yürü bakalım' der ve cevaben 'beni rezil edeceksin' deyince 'hani her istediğimi yapacaktın' karşılığını verir. Eczacı kadın kararsız bir şekilde kapının dışına çıkar, Nero demir parmakcalıklı [parmaklıklı] kapıyı kapatır. Nero eczacı kadına 'hadi bakalım şimdi orosbular [orospular] gibi yürü' der. Kadının göğüsleri açıktır ve kombinezonunu eliyle yukarı doğru toplamış bir vaziyette, arkadan poposu gözükmektedir. Nero'nun isteği üzerine kırıta kırıta yürümeğe başlar. Bu sırada karşı meyhaneden yaşlı bir adamın çıktığını gören kadın, geri dönmek istese de Nero onu içeriye almaz. Nero kapı parmakcalığına yaklaşan kadını öperken, eliyle de konbinezonunu [kombinezonunu] aşağıya sıyırarak, onu tamamen sokakta çırılçıplak bırakır. Bu sırada kamera kadının poposunu yakın planda gösterir. Eczacı kadın içeri girdiğinde Nero'nun boynuna sarılarak isterik bir biçim de 'gördün mü yaptım, sen istedikten sonra yarın gece yine yaparım, kocamın önünde bile yaparım, yeter ki sen iste' der. Nero ise 'gördün mü sen de bu işten hoşlandın' karşılığını verir. Eczacı kadın Nero'ya 'bana başka oyunlar da öğret' demektedir. Nero 'haydi seninle sek sek oynayalım' diyerek eczanenin içinde kadının göğüsleri açık, müzik eşliğinde zıplamaya başlarlar. Nero kadına 'hadi sen kasaya geç ben müşteri olayım, çok hastayım doktor bana günde iki defa seks yapmamı tavsiye etti ne dersin' cevaben kadın iğne mi hap mı tavsiye etti, çaresine bakayım' der. Nero 'iyi olur' diyerek bir bez getirir 'Hadi bakalım her yeri silmeye başla' der. Önce kendisinin yaptığı işi patronuna intikam hissi ile yaptırır. Nero kadını yerden kaldırarak 'Şimdi seninle başka seks oyunu oynayalım' deyince eczacı kadın 'peki' der. Nero kadına 'şimdi senin kızını istiyorum' deyince kadın 'bu imkansız' diyerek uzaklaşır. Nero ve işçi kadın yemekte konuşurlarken Nero işçi kadına "kıskanma sen de aynı işe devam edebilirsin' der. İşçi kadın elini Nero'nun vücudunda gezdirirken aniden Nero'nun erkeklik organını hızla sıkarak 'Bunu mu istiyordun' diyerek bağırtır. Nero eczanenin alt katında yatıp kalkmaktadır. Eczacı kadın ise kızını Nero'dan koruma çabasındadır. Eczacı kadın kocası yatakta uyurken evin salon kısmına geçerek, Nero'ya seslenir ve aşağıda yatmakta olan Nero'nun yanına giderek, kapıyı açmasını ve kendisini içeri almasını ister, arzuludur ona karşı. Nero, kadının kendisine karşı duyduğu arzuyu bildiğinden 'kızını istiyorum' diyerekten eczacı kadının isteğini reddeder. Eczacı kadın gece yatakta kocasına Nero ile aralarında geçenleri itiraf eder. 'Olanlarla alakalı değilsin, seni aldatıyorum, bir köle gibi onun

her istediğini yapıyorum ve yaptıklarımdan da utanç duymuyorum, hangi şekilde ve yolda olursa olsun onun isteklerine itaat ediyorum, hatta nefes alma bile dese, her şeyi anlattım, ne düşünüyorsun zavallı kocacığım Henri' der. Adamcağızın karısının bu anlattıkları karşısında gözleri yaşarır. Eczacı kadın Nero'nun isteklerine sırf ona yaklaşabilmek için kızını vermeğe razı olmuş bir durumdadır. Kadın okul çağındaki kızına makyaj yaparak süsler, kızını babasına göndererek kadınlık görünümü içerisine sokulan kızını babasına da empoze etmek ister. Eczacı kadının kızı sek sek oynarken, Nero makyajlı kızı görerek [onun] kadınlık havasına girdiği[ni] belirtir. Kadın kızını Nero ile görünce konuşmamasını söyler ve adeta kıskançlık duyguları içerisinde kızını sarsar. Nero eter koklayarak kendisini sarhoş duruma sokar ve eczacı kadının evindeki partinin verildiği salona gider. Eczacı kadından kızı Justin'i istediğini söyler. Nero'yu karşısında gören kadın elindeki tepsiyi düşürür. Yere dökülmüş olan pastanın toplanması eczacı kadının kocası tarafından Nero'dan istenir. Mahzende eczacı kadın yatakta uzanmış Nero ile konuşmaktadır. Kadın Nero'ya cesaretsiz olduğunu söylemesi üzerine Nero 'şimdi sana ispat edeceğim' diyerek eline geçirdiği bir bıçakla kadının üzerindeki giysileri yırtar, bıçağı kadının iki göğüsü [göğsü] arasına batırarak kan çıkartır ve kadının, kadınlık organının bulunduğu külotunun bir kısmını keser, kadının göğüsleri bütünüyle ortadadır. Eczacı kadının kızı babası ile konuşmak ister, baba 'daha sonra konuşalım' deyince kız üzülür, bu arada seramik eşyalar gelmiş ve içeri taşınmaktadır. Kız masa üzerinde duran vazolardan birini düşürür ve babasından bir tokat yemesi üzerine Nero'nun göğsüne yaslanır. İçeri giren eczacı kadın durumu görür ve kızına yatak odasına çıkmasını söyler. Hırçın bir vaziyette kızının kapısını vurarak 'ne yaptıklarını görmek istiyorum, Nero ile ne zamandan beri buluşuyorsun' diyerek bağırır. Baba ise çalışma odasında bütün bu konuşmaları çaresizlik içerisinde dinlemektedir. Eczacı kadın kızını tokatlayarak 'beni dinle yavrum, Nero'ya seni rahat bırakmasını söyle, haydi git şimdi seni bekliyor, bu işi hallet' der. (Amaç kızını Nero'ya teslim etmektir). Eczacı kadın kızını alır ve aşağıda yatmakta olan Nero'nun bulunduğu odaya götürerek kızına 'sana bir şey olursa beni çağır' der. Kız Nero'ya seslenir ve 'annem istediği için buraya geldim, lütfen bana dokunma, benden uzak dur' diye yalvarmaktadır. Nero kızı kucağına alarak 'seni seviyorum, benden çekinecek hiç bir [hiçbir] şey yok' diyerek kızı yatağa uzatır. Bu durumu anne seyretmektedir. Nero kızın giysilerini çıkartır ve onunla cinsel münasebette bulunurken, annesi de ızdırap içinde kıvranan kızının ellerini tutmuş ve ona sıcaklığını hissettirmeye çalışmaktadır. Baba ise bütün bu olanlardan uzak kızının kırdığı vazo ile meşgul olmasındaki görüntü, diyalog ve fikir yapısı itibariyle, *Filimlerin ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*'nin 7. maddesinin 6. fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna, oybirliği ile karar verilmiştir."

SENARYO KARAR DEFTERİ
1977

[Merkez Film Kontrol Komisyonu Senaryo Kontrol Defteri 1977]

Senaryo Karar Defteri 1977'deki birçok kararda *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8, 9 ve 10. fıkralarına referans verilerek ve karara açıklayıcı başka bir şey yazılmadan düzenleme yapılmıştır. Kararların önemli bir kısmı 6. fıkraya ("Umumi terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir bulunan") gönderme yapmıştır. Bunlardan *Derbeder* (1977/246), *Şahit* (1977/187), *Melek mi Şeytan mı?* (1977/255) adlı senaryoların "sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle" karar verilmiştir. Şu filmlerin ise "sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla" karar verilmiştir: *Aşk Mahkûmları* (1977/269), *Aşkın Bedeli* (1977/113), *Bağdat Hırsızı* (1977/243), *Banu* (1977/179), *Banu* (1977/240), *Bir Eksik Var* (1977/202), *Biraz Geç Kaldın / Şahit* (1977/242), *Çiğdem* (1977/244), *Dağdan İnme Şehre İndi* (1977/275), *Dert Durağı* (1977/276), *Dertli Pınar* (1977/180), *Dünden Bugüne Aşk* (1977/229), *Eloğlu* (1977/182), *Gece Yarısı* (1977/229), *Gelin Çiçekleri / Avare Kız* (1977/219), *Gönüller Şen Olsun* (1977/87), *Gül ve Diken* (1977/293), *İbo ile Güllüşah* (1977/279), *İki Gelin İki Damat* (1977/119), *İnsanlar Yaşadıkça* (1977/193), *Kaderin Böylesi* (1977/102), *Karanlıkta Bir Çığlık* (1977/72), *Kocamı Verememe* (1977/282), *Lazoğlu / Şans Dünyası* (1977/104), *Masum Kalpler* (1977/76), *Merhaba Tatlım* (1977/175), *Mualla* (1977/174), *Nar Çiçeği* (1977/92), *Onlar Benim Yavrularım* (1977/205), *Rezil* (1977/298), *Sapık* (1977/259), *Satılmış Adam* (1977/299), *Sen Yarattın Beni* (1977/185), *Sensiz Yaşanmaz* (1977/286), *Sevene Can Kurban* (1977/260), *Sevimli Aile* (1977/198), *Sevmek mi Ölmek mi* (1977/197), *Sıra Sizde* (1977/221), *Şafakta Pusu* (1977/257), *Şarkılardaki Kız* (1977/186), *Tatlı Bela* (1977/235), *Tatlı Macera* (1977/78), *Yansın Be Dünya* (1977/190), *Yansın Bu Dünya* (1977/263), *Yaralı Gönüller* (1977/264), *Yaralı Kadın* (1977/178), *Yaslı Gözler* (1977/236), *Kadınlar Koğuşu* (1977/253), *Kerem İle Aslı* (1977/252).

Bazı filmler ise hem 6. hem de 8. ("Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan") fıkranın her ikisine birden dayanılarak sansüre uğramış, "sakıncalı bulunmuştur". Bu filmler arasında şunları saymak mümkündür: *Altı Liralık Adam / Zoraki Kabadayı*

(1977/112), *Aşk Hasreti* (1977/291), *Ateş Parçası* (1977/82), *Ateş Parçası* (1977/171), *Ayrılık Olmasaydı* (1977/81), *Baraj* (1977/133), *Baraj - Büyük Göç* (1977/152), *Birleşen Gönüller* (1977/157), *Cesur Yabancı* (1977/226), *Cesur Yabancı* (1977/273), *Derviş* (1977/245), *Er Kız* (1977/247), *Erkeğin Fendi Kadını Yendi* (1977/181), *Esir Kalpler* (1977/278), *Hasret* (1977/249), *Hatalı Yol* (1977/191), *Hekimoğlu / Yaylalar Yaylalar* (1977/88), *İstasyon* (1977/89), *İşte Benim Hayatım* (1977/220), *Kader Rüzgarı* (1977/251), *Kaderin Pençesinde* (1977/232), *Kahreden Günah* (1977/90), *Kırık Hayat* (1977/281), *Kızlar* (1977/254), *Korkusuz Adam* (1977/237), *Neden Saçların Beyazladı Arkadaş* (1977/233), *Ölüm Çemberi* (1977/234), *Ölümle Oyun* (1977/93), *Ölümle Oyun* (1977/206), *Sabırtaşı* (1977/122), *Sahte Baba* (1977/95), *Sevene Can Kurban* (1977/207), *Silahın Ağzında Mermiyim / Keskin Vurucu* (1977/287), *Sille* (1977/222), *Talih Kuşu* (1977/140), *Tehlikeli Oyun* (1977/288), *Tövbe* (1977/141), *Yabancı* (1977/79), *Yaşlı Gözler / İki Damla Gözyaşı* (1977/123), *Yılan Kadın* (1977/110), *Yuvaya Dönüş* (1977/166).

Bazı senaryolar ise hem 6. 8. ve 9. fıkraların ("Cürüm işlemeğe tahrik eden") her üçüne de aykırı bulunarak sansüre uğramış, "sakıncalı bulunmuştur". Bunlar içerisinde *Kocamın Sırrı* (1977/74) adlı, daha önce 29.9.1976 tarihinde 7. maddenin 8. fıkrasına göre, 976/420 sayılı karar ile sakıncalı bulunan senaryonun, "gerekli düzeltmelerden sonraki müracaat üzerine, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. fıkralarına göre sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla karar verilmiştir." *Rehineler* (1977/131) adlı senaryonun filme alınmasına ise *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8, 9. ve 10. fıkralarına ("İçinde Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası olacak sahneler bulunan") göre "sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla" karar verilmiştir. *Kısır* (1977/183) adlı senaryo için ise 7. maddesinin 6 ve 10. fıkralarına göre oy çokluğuyla karar verilmiştir. Bu fıkralara göre sansüre uğrayan diğer filmler arasında ise şunlar vardır: *Aşkın Gözü Kördür* (1977/239), *Babama Selam* (1977/83), *Bahtıkara* (1977/84), *Bir Eşkıyalık Hikâyesi* (1977/143), *Bu Oyun Son Oyun* (1977/271), *Cemil Dönüyor* (1977/153), *Cinayet* (1977/274), *Cinayet Fırtınası* (1977/158), *Cinayet Şahidi* (1977/127), *Dönüşü Olmayan Yol* (1977/99), *Erkeğim* (1977/173), *Gözünü Seveyim* (1977/86), *Hayat Kavgası / Kötü Yol* (1977/211), *Hudut* (1977/294), *İftira* (1977/144), *İntikam Alevi* (1977/162), *Namusum Uğruna* (1977/176), *O Şafakla Öleceksin* (1977/146), *Ölesiye Sevmek* (1977/189), *Sarı Naciye* (1977/285), *Sefalet / Acı Tebessüm* (1977/132), *Suçlular Aramızda* (1977/199), *Utanç / Suç ve Ceza* (1977/156), *Üçüncü Göz* (1977/301), *Vahşi Gelin* (1977/108), *Yılların İntikamı* (1977/289), *Yol* (1977/303).

Sadece 7. maddenin 8. fıkrasına göre ("Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan") karar verilen filmler ise şunlardır: *Kasabadaki Sır* (1977/73) adlı senaryo daha önce "8.12.1976 tarihinde 7. maddenin 8. fıkrasına göre, 976/489 sayılı karar" ile sakıncalı bulunmuş, gerekli düzeltmelerden sonraki müracaat üzerine de incelenmiş ve "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla" tekrar karar verilmiştir. Bu fıkraya göre sansüre uğrayan diğer filmler ise şunlardır: *Çakal Avı / Nefes Nefese* (1977/135), *Her An Tehlike* (1977/138), *Esrar Perdesi / İhtiras Kurbanları* (1977/159), *Kanun Adamı* (1977/163), *Kaçaklar* (1977/164), *Unutamadığım Kadın* (1977/165), *Mehtap Çiçeği* (1977/216), *Şerefim İçin* (1977/218), *Hergele Avı / Son Darbe* (1977/230), *Affedilmeyen* (1977/238), *Affedilmeyen* (1977/267).

İstanbul Macerası (1977/161) adlı senaryo 7. maddenin 8 ve 10. fıkralarına dayanılarak; *Ankara Uyumuyor* (1977/167), *Cellatlar / Azrailin Beş Atlısı*, *Les Hommes De Rose* (*Roz ve Çevresindekiler)* (1977/154), *Zorlu Damat* (1977/290) filmleri ise 7. maddenin 10. fıkralarına dayanılarak sansüre uğramıştır.

Nizamname'nin 7 maddesinin 8 ("Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan") ve 9. ("Cürüm işlemeğe tahrik eden") fıkralarına dayanılarak sansüre uğramış filmler ise şunlardır: *İstanbul Macerası / SOKO 5113* (1977/194), *Kaçaklar* (1977/280), *Kelepçe / Pençe* (1977/75), *Kurt Dalaşı / Firar* (1977/283), *Macera* (1977/204), *Neden Saçların Beyazladı Arkadaş* (1977/105), *Son Adam* (1977/148), *Üç Terelelli* (1977/106). *Tatlı Bela* (1977/188) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6 ve 8. fıkralarına göre; *Maden* (1977/155) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 6, 8 ve 9. fıkralarına göre; *Fırat'ın Cinleri* (1977/160) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5 ve 8. fıkralarına göre; *Beklenmeyen Sürpriz* (1977/172) *Nizamname*'nin 7. maddesinin 5, 8 ve 9 fıkralarına göre filme alınması "sakıncalı" bulunan senaryolar olmuştur.

Umumî Terbiye ve Ahlâk: Aile, Evlilik, Nikah, Kadın-Erkek İlişkileri vb.

Nizamname'nin 7. maddesinin 6. fıkrasında düzenlenen "Umumî terbiyeye ve ahlâka ve millî duygularımıza mugayir bulunan" konular daha çok gerekçe yazılmadan 6. fıkraya atıf yapılarak reddedilmiş ya da şartlı kabul kararları verilmiştir. Bu konuda aynı zamanda açıklama yapılarak, sahnelere ve diyaloglara referans verilerek de birçok düzeltme istenmiştir. Bu konular içerisinde aile "müessesesini rencide edecek" sahneler, argo tabirlerin bulunduğu diyaloglar, pornografik (bazen de müstehcen) ve sadizm içeren sahneler, genelevler ve burada çalışan kadın karakterleri gösteren sahnelerle bar, pavyon ve gazino gibi yerlerde geçen sahnelere izin verilmemiş, tecavüz sahnelerinin çıkarılması istenmiştir. *Perişan* (1977/77) adlı senaryoda "Aile müessesesini rencide edecek görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" şartı konmuş; *Gözünü Seveyim* (1977/86) adlı senaryonun kararına Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, "Aile terbiyesi hudutlarını aşan ve aile müessesin temelinden sarsıcı görüntü ve sözlere yer verilmemesi şartıyla kabul" diyerek şerh düşmüştür. *Nar Çiçeği* (1977/92) adlı senaryo kararında Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Sahte nikah görüntülerinin" çıkarılması şartıyla kabul; *Sevene Can Kurban* adlı senaryonun kararlarında (1977/207) (1977/260) İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Medeni nikahtan önce imam nikahı kıyıldığını ifade eden tüm söz ve sahnelerin çıkarılması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür. *Esir Kalpler* (1977/278) adlı senaryo kararında ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Hacer ve Murat'ın gayrimeşru karı, koca gibi değil, birbirini platonik bir aşkla sevdiklerinin belirtilmesi şartıyla kabul" diyerek şerh düşmüştür.

Sarmaş Dolaş (1977/94) adlı senaryoda ise, erkek karakterin "doğru yolu bulması" için pavyondaki kadının ona doğru yolu gösterecek konuşmalarına geniş yer verilmesi" istenmiştir. Kararda "Murat'ın evine dönmesi hususunda pavyon kadını Mine'nin ona doğru yolu gösterir konuşmalarına geniş yer verilmesi, ailesi ile geçimsizlik durumuna girmiş olan her erkeğin doğruca pavyon kadınlarıyla devamlı ilişki kurmasının hatalı olduğunun işlenmesi, karı koca arasındaki geçimsizlik durumunun filmde canlandırılması sırasında argo ve adi konuşmalara yer

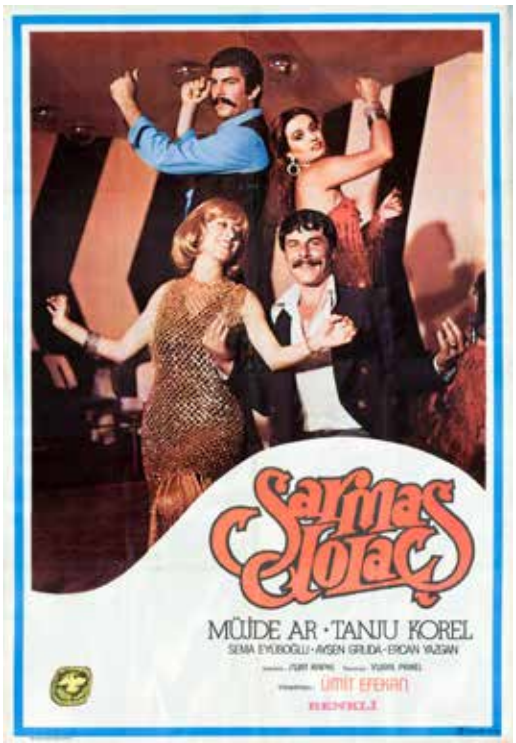

(*Sarmaş Dolaş*, Yön.: Ümit Efekan, 1977)

verilmemesi, ayrıca eşler arasındaki geçimsizliğe sebep teşkil eden hususların karşılıklı anlayış ve fedakarlıklarla ortadan kaldırarak, evlilik hayatın devamının sağlanması fikrinin açıkça işlenmesi" ve Mine karakterinin "hiçbir sahnede genel kadın olarak gösterilmeyip, sadece bir barda konsomatris –konsomatris şarkıcı olarak– belirtilmesi" şartlarıyla filme alınmasında bir "sakınca bulunmadığına" oy çokluğu ile karar verilmiştir denir. *Kadınlar Koğuşu* (1977/103) adlı senaryoda söylenenler ise bu dönemde kadına bakışı ve filmlerde bunların temsiliyle, sansüre konu olacak şeyler hakkında önemli bilgiler vermektedir. Senaryonun 1977/103 nolu kararında kadın konusu hakkında şunlar söylenir:

"Senaryoda geçen "Millî şef, Türk Devletinin kurucusu M. Kemal Atatürk'ün, dünya yüzünde gördüğünüz her şey kadının eseredir" sözü ile toplum içinde kadının rolünü ve mümtaz yerine anlatmıştır. Esasen insan tek bir cinsle tanımlanamaz. Yaradılışta erkek ve dişi bir bütün teşkil eder, bir anlam kazanır ve bu hali ile yapıcılığın simgesidir. İnsanlık tarihinden kadının koparılarak alınması mümkün olamaz ve her şeyin temelinde kadının yapıcı rolü de inkâr edilemez. Kadının toplum ve karşı cins üzerindeki etkinliği bir hakikat olmakla birlikte kadın erkeğinin şefkat ve desteğine daima muhtaç bir yapı taşımaktadır. Kötü insanların kötü emelleri çoğu defa dramatik olaylara vesile teşkil etmiştir. Senaryoda ele alınan konulardan ilk ikisinde kadın, aldatılan ve ızdıraba atılan kişi olarak sembolize edilmekte, üçüncüsünde de erkeği cürüm ve cefaya iten, kötü bir yaratık şeklinde gösterilmekte, bilhassa anaya duyulan his ve saygı kadının elinde adeta kötü bir silah şeklinde kullanılarak erkek onun maşası, suç işlemeye hazır kölesi şekline konulmaktadır. Her ne kadar senaryoda anlatılan bu olaylar, insan toplumunda yaşanılan ve rastlanılan durumlar olmakla beraber, M. Kemal Atatürk'ün sözleriyle belirtmek istediği kadın, erkek ve toplum ilişkisini anlatmaktan, Atatürk'ün kastettiği sözleri yansıtmaktan çok uzaktır. Hatta hiç bağdaşmamaktadır. Atatürk'ün kadınlar hakkındaki sözleriyle, senaryodaki olayların ilişkisi görülmediği gibi, bunların bir arada işlenmesindeki ilgi de anlaşılamamıştır. Bu durumlar muvacehesinde senaryonun tekrar açıklığa kavuşturacak şekilde hazırlanarak komisyona tekrar getirilmesine oy çokluğuyla karar verilmiştir" denir.

Bar, Pavyon, Gazino, Tecavüz, Müstehcenlik, Pornografi, Sadizm, Seks

Perişan (1977/77) adlı senaryoda "Bar, pavyon ve gazino sahnelerine filmde yer verilmemesi"; *Sarmaş Dolaş* (1977/94) adlı senaryoda yukarıda da belirtildiği gibi Mine

karakterinin "hiçbir sahnede genel kadın olarak gösterilmeyip, sadece bir barda konsomatris şarkıcı olarak belirtilmesi şartlarıyla" izin verilmiştir. Genel ahlak ve bireysel ahlak altında belirtilmesi gereken bir diğer konu ise tecavüz sahneleridir. *Kızını Dövmeyen Dizini Döver* (1977/139) adlı senaryonun çekimine erkek karakterin kadın karaktere "tecavüz ettiği sahnenin görüntüden çıkarılması" şartıyla izin verileceği belirtilmiştir. Bu başlık altında yer bulan bir diğer konu ise "namus" kavramına atıf yapılarak yapılan düzenlemelerdir. Bu defterde bu konu biraz dolaylı olarak *Beceriksizler* (1977/134) adlı senaryoda "Ali ile Kemal'in 'namusum üzerine ant içerim' şeklinde yeminiyle alay eden görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi şartıyla" denilerek yer almıştır. Genel ve bireysel ahlak kategorisi içerisinde değerlendirilmesi gerek diğer başlıklar ise, "müstehcenlik" ve "pornografi" konularıdır. *Zehirli Çiçek* (1977/225) ve *Ana Ocağı / Ana Yüreği* (1977/268) adlı senaryolar "Müstehcen sahneler yer verilmemek şartıyla; *Yangın* (1977/109) adlı senaryonun ise "Belkıs ile Kenan'ın gizli buluşmaları sırasında pornografik sahnelere yer verilmemesi" şartıyla filme çekilmesine izin verilmiştir. *Sevgili Oğlum* (1977/258) adlı senaryo ise "Sadizm ve seks sahnelerine yer verilmemesi şartıyla"; *Çal Kemancı Çal / Her Şey Kızım İçin* (1977/98) adlı senaryo ise "seks ile ilgili diyalog ve görüntülere" yer verilmemesi şartıyla izin alabilmiştir. Ret kararı alan *Kelepçe / Pençe* (1977/75) adlı senaryonun kararına düşülen şerhte Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla"; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, "Sadizm ve şehveti tahrik eden sahnelerin çıkarılması şartlarıyla kabul" diyerek; *Bahtıkara* (1977/84) adlı senaryonun kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Pornografik sahne ve sadist görüntülere yer vermemek şartıyla kabul" diyerek; *Kahreden Günah* (1977/90) adlı senaryonun kararında, İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "27. sayfadaki 57 sahnede bulunan Kemal adlı karaktere ait 'Kadınsız bir yer bulsam kabir olsa gireceğim' ifadesinin" çıkarılmasını şerhte belirtmişlerdir.

Neden Saçların Beyazladı Arkadaş (1977/105) adlı senaryo kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Pornografik ve sadistik sahnelere yer verilmemesi şartıyla kabul"; *Ölmiyen Aşk* (1977/120) adlı senaryo kararında Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Sahne 2'deki 'sen kim Semra kim haddini bil şarkıcı parçası' cümlesinin çıkartılması şartıyla kabul"; *Utanç – Suç ve Ceza* (1977/156) adlı senaryo kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri "Sadizm ve müstehcenliğe yer verilmemesi" kaydıyla; *Beklenmeyen Sürpriz* (1977/172) adlı senaryoda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi 49. sayfadaki 67. sahnede "Bar kadını Ayla'dan bahisle 'Sen bir fahişesin ama…' ifade ve ilgili görüntülerin çıkarılması şartı ile kabul"; *Banu* (1977/179) adlı senaryo için Mili Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Tecavüz sahnelerinde görüntüden çıkartılıp, dialoglarla verilmesi veya hissettirilmesi şartı ile kabul"; yine *Banu* (1977/240) adlı senaryonun bir diğer kararında Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise "Gerek suçluların kanun nezdinde ve adli merciler önünde gerekli cezayı görmeleri temin edilecek değişikliklerin yapılması" ve "Tecavüz sahnelerinin görüntüden çıkartılıp diyaloglarla verilmesi veya hissettirilmesi şartı ile kabul"; *Yeşilçam Sokağı* (1977/200) adlı senaryo kararında ise, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "müstehcen sahnelere yer verilmemesi şar-

tı ile kabul"; *Neden Saçların Beyazladı Arkadaş* (1977/233) adlı senaryonun kararında "Filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6, 8. fıkralarına göre sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla" karar verildiği belirtilen senaryonun kararına Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Pornografik ve sadistik sahnelere yer verilmemesi şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Sapık* (1977/259) adlı senaryo kararında ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "mahkemedeki yargılamada müdafaanın örnek olarak gösterildiği müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla"; *Zorlu Damat* (1977/290) adlı senaryo için verilen kararda İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi" şartıyla kabul diyerek şerh düşmüştür.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Senaryoların denetlenmesinde argo kullanımı da yoğun bir biçimde yasaklarla karşılaşmıştır. *Kızını Dövmeyen Dizini Döver* (1977/139 ve *Hızlı Giden Yorulur / Gıdıklama Gülerim* (1977/118), *Sihirli Gözlük* (1977/121), adlı senaryolar "Argo tabirlere ve pornografik sahnelere yer verilmemesi şartıyla" kabul almışlardır. *Gülünüz Güldürünüz* (1977/210) adlı senaryo ise, "Türk dil gramerine uymayan ve argo olarak kullanılan 'Neco' isminin değiştirilmesi" şartıyla; *Ödün / Şeref* (1977/214) adlı senaryo da "Argo, müstehcen söz ve zorbalıklara yer verilmemesi" şartıyla izin almıştır. *Esrar Perdesi - İhtiras Kurbanları* (1977/159) adlı kararda "filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla" karar verildiği belirtilen senaryo için Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Argo tabir ve tüm küfürlerin çıkarılması" şartıyla denilerek kabul kararı verilmiş; *Yol* (1977/303) adlı senaryoya ilişkin kararda ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Senaryoda geçen; Pezevenkler, deyus, büzük, orospu, götü boklu, kelimelerinin" çıkarılması kaydıyla diyerek şerh düşmüşlerdir.

Uyuşturucu Madde, İçki vb.

İçki, kumar, uyuşturucu kullanımı gibi madde bağımlılığını içeren senaryolar da bunların çıkarılması koşuluyla izin alabilmiştir. Narkotik maddeyle ilişikli olan *Ana Ocağı* (1977/80) adlı senaryonun filme alınması *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre oy çokluğu ile "sakıncalı" bulunmuştur. Bu karara İçişleri Bakanlığı temsilcisi ile Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi şu şerhi düşmüşlerdir: "1) Narkotik maddenin tekrar yurt dışına kaçırılacağının belirtilmesi, 2) Bu senaryo, daha evvel çevrilmiş olan bir Fransız filminin tam bir kopyasıdır. Burada anne rolündeki kadının çocuğunu her türlü kanunsuz davranışları göstererek kurtarma gayretine girmesi durumu mevcuttur. Kaçakçılarla mücadele de devletin zabıta güçlerine yardımcı olması ve bir hata neticesi de olsa oğlunun kaçakçılık işlerine karışması, devlet zabıtasına yardım ettiği takdirde affi mümkün iken, bunun zıttı bir yolu tercih etmeleri yanlış bir tutum olmaktadır. Bu hususların düzeltilmesi şartlarıyla kabul ettiğimiz yolunda rey beyan etmişlerdir." *Kanunsuzlara Karşı* (1977/184, bu karara düşülen şerhler bu dosyada yer alan güvenlikle ilgili konuların içindedir) adlı senaryoda ise "Uyuşturucu madde kullananların düştükleri feci durumun ibret verecek şekilde daha açık olarak işlenmesi şartlarıyla"; *Özlenen Hayat / Her Şey Oğlum İçin* (1977/212) adlı senaryo ise "Esrarın Türkiye'de imal edildiğini ima dahi edebilecek görüntülere yer verilmemesi" şartıyla

kabul almıştır. *Çal Kemancı Çal / Her Şey Kızım İçin* (1977/98) adlı senaryoda ise kadın karakterin "üzüntüsünü unutmak için kendini içkiye verdiği sahnelerin" çıkarılması istenmiştir. *Gözünü Seveyim* (1977/86) adlı oyçokluğuyla ret alan senaryo kararına ise, İçişleri Bakanlığı temsilcisi "kapitalist düzen soyguncu kapitalistlerinin madde uğruna en yakın aile bağlarını dahi nazara almadan yaptıkları kötülüklerin batı aleminde görülen bütün yönleri ile Türk toplumuna da maksadı müşahede edildiğinden" şerh düşmüş ve 7. maddenin 6, 8 ve 9. fıkralarına göre reddetmiştir.

Kana Düşen Gül – En Büyük Aşk (1977/130) adlı senaryo için Basın Yayın Genel müdürlüğü temsilcisi "Esrarın Türkiye'den dışarıya kaçırıldığı tezi işlendiğinden 7/8, 9 ret" diyerek şerh düşmüş; *Beklenmeyen Sürpriz* (1977/172) adlı senaryo kararında ise Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "27. sayfadaki 40. sahnede yer alan 'Zavallı halkı zehirleyerek zengin olacaktın' cümlesinin çıkarılması"nı isteyerek şerh düşmüştür.

İstanbul Macerası - SOKO 5113 (1977/194) adlı senaryonun kararında ise, Alman Televizyonu tarafından filme alınmak istenen filmin senaryosu için karar verilmiştir. Uzunca bir karar olan 1977/194 sayılı kararda *İstanbul Macerası-Soko 5113* adlı senaryonun 1.6.1977 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edildiği, filme alınmasının "*Nizamname*'nin 7. maddesinin 8 ve 9. fıkralarına göre sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiştir. Karara ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, afyon hakkında Türkiye ve dünyadaki duruma ilişkin uzun bilgiler verdikten sonra karar şerhine şöyle yazmıştır: "Memleketimizdeki bu günkü durum, bu olmakla beraber 1970'lerde Anadolu afyonunun Avrupa-Amerika gençliğini zehirlediği iddialarının bu gün için başka bir biçimde ifadesi düşünülerek hazırlanan mezkûr senaryoya sonradan yapılan ilave ile eroinin Beyrut'tan İstanbul'a getirildiği ve İstanbul'dan da batıya geçirileceği sırada yakalandı şeklinde yapılan değişikliklerle Türk turizmine katkıda bulunma bahanesiyle ülkemizin eroin kaçakçılığında Ortadoğu'dan Batıya özellikle İstanbul'un köprü teşkil ettiğini belirtmek istediği"nin anlaşılmış olduğu belirtilmiştir. Kararda "Senaryonun 23 sayfa ve 9 sahneden ibaret olduğu 1, 3, 4. sahnelerin mevcut olmadığı anlaşıldığından bu haliyle filme alınması ve sonradan ilave yapılmaması, "Uyuşturucu maddelerin Türk menşeli olduğu intibaını verecek görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi", "İstanbul'un Fethi ile birlikte hiristiyanlar için kutsal yer olmaktan çıkan ve bu gün müze olarak kullanılan Ayasofya hakkında '…hiristiyanlar için kutsal bir yer olarak' belirtilip bilahare kaldırılan kısmın tekrar ilave edilmemesi", "17. sayfada İstanbul'la ilgili olarak Göttmann'ın 'Bir Vahşet burası' sözüne karşılık cevaben Ataman'ın 'Buna alışmak lazım, burada herkes kırmızıda geçer' diyalogunun çıkartılması", "Çekimin Narkotik branşında yetişmiş Emniyet mensuplarının nezaretinde yapılması", "Dünyadaki uyuşturucu maddelerle mücadelede Türkiye yönünden devletler arası ilişkilerde önem arzeden Dışişleri Bakanlığı Kültür İşleri Genel Müdürlüğünün 5.6.1977 tarih ve 3548 sayılı yazı ile filme çekilmesinde mahzur görülmiyen mezkûr senaryonun filme çekiminin Dışişleri Bakanlığının bu yönleri kapsamak üzere devamlı kontrolünde ve mihmandarlığında yapılması", "Filim çekecek ekibin huduttan girişten çıkışına kadar çekim aynı anda birden fazla yerde yapıldığı taktirde her çekim ünitesinde ayrı ayrı zabıt ve Dışişleri Bakanlığı mihmandarı görevlendirilmesi şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Polis, Jandarma, Silah Kullanımı vb.)

Güvenlikle ilgili konular çoğunlukla *Nizamname*'nin 7. maddesinin 7 ve 8. fıkralarına referans verilerek değerlendirilmiştir. Bunların dışında, MİT'le, emniyet teşkilatı ve polisle, polisin "kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranışlarının mevcut mevzuata uygun" olmasıyla ilişkili konularda da açıklama yazılarak kararlar verilmiştir. *Ankara Uyumuyor* (1977/97) adlı senaryoda "MİT Teşkilatının senaryo hakkındaki mütalaası alındıktan sonra tekrar tetkik edilmesine" karar verilmiştir. *Tanrı Türkü Korusun* (1977/150) adlı senaryoda "MİT ve MİT ajanların tabirinin kullanılmaması, doğrudan doğruya devletin zabıta organlarının görev başında gösterilmesi" istenmiştir. Güvenlik kuvvetleriyle ilgili kararlarda dikkat çeken noktalardan biri polisin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranışlarıyla ve konuşmalarının ilişkili konuların mevzuata uygun hale getirilmesinin istenmesidir. *Perişan* (1977/77), *Bir Yiğit Gurbete Gitse* (1977/114), *Cemal* (1977/115), *Gizli Kuvvet / Gizli Teşkilat* (1977/117), *Hatasız Kul Olmaz* (1977/231), *Kanunsuzlara Karşı* (1977/184), *Silahların Gölgesinde* (1977/224) gibi filmlerde "Polis olarak rol alacak olan kişilerin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" şart olarak belirtilmiştir.

Cemal (1977/115), *Kirli Miras* (1977/195) ve *Yangın* (1977/109) adlı senaryolarda "emniyetin daha etkin gösterilmesi"; *Kanunsuzlara Karşı* (1977/184) adlı senaryoda "kanunsuz işler yapanların yakalanmasında polise etkinlik verilmesi"; *Yaşamak Güzel Şey* (1977/213) adlı senaryoda "kötü işler yapan şahıslarla emniyetin yaptığı mücadelenin güvenlik kuvvetlerini onore edecek şekilde daha etkin gösterilmesi" şartıyla filme alınmasına izin verilmiştir.

Silahların Gölgesinde (1977/224) adlı senaryoda ise, "Emniyetin daha etkin gösterilmesi" istenmiş; "Kanunsuz kişilerle zabıtanın yaptığı mücadelede, film kahramanının tamamen ferdi tutum ve sadizme kaçan bir mücadele şeklinin işlendiği" belirtilmiş ve bu nedenle de "çekilecek olan filmde yapılan mücadelenin emniyet teşkilatını gereken disiplin ve memurlar arasındaki koordineli çalışmaların Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun hükümlerine uygun olarak görev ifa ettiğinin gösterilmesi şeklinde filme alınması"na karar verilmiştir. "Film çekimi sırasında kullanılacak olan çalışma yeri, araç ve gereçlerin Türk polisine yaraşır bir şekilde gösterilmesi" gerektiği belirtilmiştir. *Kirli Miras* (1977/195), *Yangın* (1977/109) adlı senaryolarda da "zabıtanın faal gösterilmesi" ve "daha etkin gösterilmesi" şartlarıyla filme alınmasına izin verilmiştir. *Utanç - Suç ve Ceza* (1977/156) adlı senaryonun kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Devletin zabıta güçlerinin daha etken gösterilmesi şartlarıyla kabul" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Vahşet (1977/107) adlı senaryoda "Soyguncuların yakalanması için devlet zabıta güçlerinin çalışmalarının çok etken gösterilmesi, suçluların adalete tesliminin mutlaka zabıtaca sağlandığının sarih olarak anlatılması" istenmiş, "Soyulan Osman'ın suçluların cezalandırılmasında katiyen ihkak-ı hak cihetine gitmemesi, Osman'la polis arasındaki ilişkinin vatandaş ve devlet münasebetlerinin iyi bir örneği olarak canlandırılması" şartıyla izin verilmiştir. Güvenlik konusunda öne çıkan bir diğer başlık ise silah kullanımı olmuştur. *Vahşet* (1977/107) adlı senaryodaki karakterin "suçlularla çatışmasında silah kullanılmaması şartıyla" izin verilmiş; *Bir*

Yiğit Gurbete Gitse (1977/114) adlı senaryoda "susturucu takılmış tabancaların kamuoyunu endişeye sevk edeceğinden kullanılmaması" istenmiştir. *Nar Çiçeği* (1977/92) adlı senaryo kararına düşülen şerhte, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Kızın babasının silahlı olarak İstanbul'a gittiğini belirten sahnelerin çıkartılması şartıyla"; *Esrar Perdesi - İhtiras Kurbanları* (1977/159) adlı senaryo kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Dürbünlü tüfek kullanılmaması şartı ile" kabul diyerek şerh düşmüştür.

Kanunsuzlara Karşı (1977/184) adlı senaryonun kararında ise hem polisle ilişkili hem uyuşturucu kullanımıyla hem de ideolojik konulara ilişkin sakıncalar sıralanmıştır. Kararda "İdeolojik görüntülere, diyaloglara ve sloganlara yer verilmemesi", "Polis olarak rol alacak olan kişilerin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi", "Kanunsuz işler yapanların yakalanmasında polise etkenlik verilmesi", "Uyuşturucu madde kullananların düştükleri feci durumun ibret verecek şekilde daha açık olarak işlenmesi şartlarıyla filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına", çoğunlukla karar verildiği belirtilmiştir. Karara bütün üyeler şerh düşerek kabul ve ret gerekçelerini belirtmişlerdir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi 7. maddenin 6. fıkrasını gerekçe göstererek red kararı vermiş, diğer üyeler ise gerekçelerini belirterek "şartlı kabul" kararı vermişlerdir. İçişleri Bakanlığı temsilcisi "1) İdeolojik görüntülere, dialoglara ve sloganlara yer verilmemesi, 2) Polis olarak rol alacak kişilerin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi, 3) Kanunsuz işler yapanların yakalanmasında polise etkenlik verilmesi 4) Uyuşturucu madde kullananların düştükleri feci durumun ibret verecek şekilde daha açık olarak işlenmesi şartıyla kabul" diyerek; Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "1) Polis olarak rol alacak kişilerin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuat hükümlerine uygun hale getirilmesi, 2) Kanunsuz işler yapanların yakalanmasında polise etkinlik verilmesi, 3) Uyuşturucu madde kullananların düştükleri feci durumun ibret verici bir şekilde daha açık olarak işlenmesi şartıyla kabul" diyerek; Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "1) İdeolojik görüntülere diyaloglara ve sloganlara yer verilmemesi, 2. Polis olarak rol alacak kişilerin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuat hükümlerine uygun hale getirilmesi şartıyla kabul" diyerek; Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi ise, "1) İdeolojik görüntülere diyaloglara ve sloganlara yer verilmemesi, 2) Polis olarak rol alacak kişilerin kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuat hükümlerine uygun hale getirilmesi şartıyla, 3) Kanunsuz işler yapanların yakalanmasında polise etkinlik verilmesi, 4) Uyuşturucu madde kullananların düştükleri feci durumun ibret verecek şekilde daha açık olarak işlenmesi şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüşlerdir.

Ölümle Oyun (1977/93) adlı senaryoya ilişkin kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Polisin himayesindeki Behçet'in oğlu Ali'nin kaçırılması sahnesinin çıkarılması" ve "Polis kılık, kıyafet, yaş, kilo, davranış ve konuşmalarının mevcut mevzuata uygun hale getirilmesi" şartıyla; *Üç Terelelli* (1977/106) adlı senaryo için verilen kararda ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "polisi küçük düşürücü ve güvenlik örgütlerini çaresiz gösteren sahne ve diyaloglara yer verilmemesi" şartıyla; *Sabırtaşı* (1977/122) adlı senaryo kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü

temsilcisi "Kudret'in askere gittiği veya döndüğü veya askerlik yapmış olduğu konusu ile ilgili tüm dialog ve sahnelerin" çıkarılması şartıyla; *Kanun Adamı* (1977/163) adlı senaryonun kararında "Filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla" karar verildiği belirtilmiş ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi 3. Sayfadaki 5. Sahnede "Vecdi'nin Kenan'a söylediği 'Narkotik Büroda bir sürü memur var' cümlesindeki "sürü" kelimesinin çıkarılması şartıyla" kabul kararı verilmiştir. *Gelin Çiçekleri - Avare Kız* (1977/219) adlı senaryo kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "25. 27. 34. sayfalarda geçen şantaj olaylarının polislerce etkili biçimde takip olunmaması kısımlarının değiştirilmesi, "Şarkıcı kız Melek'in müstehcen sahnelere sebep olmaması ve Osman'ın polisin takibi altında olduğunun belirtilmesi şartları ile"; *İşte Benim Hikayem* (1977/220) adlı senaryo kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Çeşitli cinayetler işleyen Burhan'ın kardeşi, Kom. Fikret tarafından devamlı olarak doğru yolda ikaz edilmesine rağmen vaktinde adalete teslim edilmemesi", "Polisin Fikret'in bir aşk uğruna görevini bilerek ihmal ettiği intibaını verecek sahnelerin çıkarılması şartları ile"; *Sıra Sizde* (1977/221) adlı senaryo için verilen kararda ise, "Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Postacı kılığında eve girilip Fikret'e silah çekilen sahnenin", "Fikret'in annesine yapılan işkence sahnesinin" ve "Emniyetin daha etken gösterilmesi şartları ile"; *Zorlu Damat* (1977/290) adlı senaryo kararında ise, İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Müstehcen sahnelere yer verilmemesi ve Emniyet teşkilatının daha etken gösterilmesi şartı ile" kabul diyerek şerh düşmüşlerdir.

Suç, Şiddet ve Adalet

Güvenlik kuvvetleriyle ilişkili olarak ele alınacak diğer konular ise şiddet, suç ve adalet ve hukuk konularıdır. *Ana Ocağı / Ana Yüreği* (1977/268) adlı filmde "Kanunsuz işler çeviren şahsın cezalandırıldığının sarih olarak işlenmemesi" gerekçe gösterilmiş, *Çal Kemancı Çal / Her Şey Kızım İçin* (1977/982) adlı senaryoda "Ceza mahkemeleri usulü kanununa harfiyen riayet edilmesi" istenmiştir. *Vahşet* (1977/107) adlı senaryoda soyguncuların yakalanması için devlet zabıta güçlerinin çalışmalarının etkin olarak gösterilmesi istendikten sonra, "suçluların adalete tesliminin mutlaka zabıtaca sağlandığının sarih olarak" anlatılması gerektiği belirtilmiştir. Filmdeki karakterin "suçluların cezalandırılmasında katiyen ihkak-ı hak cihetine gitmemesi" gerektiği belirtilerek, hukuk ve adaletin kurumsallaştırılmasına ilişkin beklenti ortaya konmuş, kararda ayrıca "Küçük Ali'nin motosikletle kasten ezilme sahnesinin gösterilmemesi ve bu konudan kaza olarak söz edilmesi" şartıyla izin verildiği belirtilmiştir.

Kahreden Günah (1977/90) adlı senaryo kararında İçişleri Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Yargılamada nefs-i müdafaa halinin isbat edilmemesi nedeniyle uzun yıllar hapse mahkûm olduğunun açıkça belirtilmesi şartlarıyla"; *Kan* (1977/91) adlı senaryonun kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Ölüme sebebiyet veren müteahhidin hapis ve tazminatla tecziye edildiğinin açıkça belirtilmesi şartıyla"; *Sabırtaşı* (1977/122) adlı senaryo kararında "Sayfa 5, Sahne 9'[da] Mahir'in biraz okşayın bir daha buraya gelmesin' cümlesinin ve müteakip dövme sahnelerinin çıkarılması şartıyla"; *Unutamadığım Kadın* (1977/165) adlı senaryo kararında "Filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8.

fıkrasına göre sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle" karar verildiği belirtilmiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise "Ali'nin kör edilmemesi şartı ile" kabul kararı verilmiştir. *Banu* (1977/179) adlı senaryoya ait kararda, Mili Eğitim Bakanlığı temsilcisi "Gerçek suçluların kanun nezdinde ve adli merciler önünde gerekli cezayı görmelerini temin edecek değişikliklerin yapılması"; *Beklenmeyen Sürpriz* (1977/172) adlı senaryo kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "18. sayfadaki 28. sahnede yer alan '… Pişman olsan bile vatandaş olarak Kanuna yardımcı olamıyoruz" cümlesinin çıkarılması istenmiştir. *Ölümle Oyun* (1977/93) adlı senaryoya ilişkin kararda Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Behçet'in annesinin yanarak ölmesi üzerine, kundakçıların takipsiz kalması" konusuna dikkat çekerek şerh düşmüştür.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Ekonomiyle ilgili konular, yoksulluk, zenginlik ve sınıfsal ilişkiler de karar defterlerinde sansür gerekçeleri arasında yer almıştır. *Fabrika* (1977/137) adlı senaryoya ait kararda "Sayfa 15'te Cemil'in sözleri "siz cebinizi doldurmak için tarlalarımızı elimizden almak istiyorsunuz" sözünün", "Sayfa 20, sahne 25'te de Dursun'un kızı Ayşe'ye hitaben söylediği 'Beni sattın beş paralık şehir çocuklarına, mühendis parçalarına sattın' sözünün"; *Yangın* (1977/109) adlı senaryoda ise ikinci sayfadaki "Selçuk'un müteahhit hakkında kullandığı 'toplum düşmanı' sözünün çıkarılması" istenmiştir. *Gülünüz Güldürünüz* (1977/210) adlı senaryoda "Patronla fabrikasında çalışan işçiler arasındaki münasebetlerin iki ayrı sınıfın çatışması şeklinde dönüştürülmemesi" şartıyla filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Patronla fabrikasında çalışan işçiler arasındaki münasebetlerin iki ayrı sınıfın çatışması şekline sokulmaması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüştür.

İdeoloji ve Siyaset: Komünizm Tehlikesi, Marksizm ve Leninizm, Filistin Kurtuluş Teşkilatı

Tanrı Türkü Korusun (1977/150) adlı senaryo kararında sekiz madde halinde gerekçeler sayılarak filme izin verilmiştir. "Beynelmilel Komünizm Türk Devleti için arz ettiği tehlikelerin ideolojik, felsefi, iktisadi, siyasi ve kültürel yanlarının bütün boyutlarıyla işlenmesi ve komünist stratejisinin bu anlayış içerisinde verilmesi", "Hasan'ın kardeşinin katilini kendisi vurmasının yerine polise teslim etmesi, komünizmle mücadelede daha etkili gösterilmesi", "MİT ve MİT ajanların tabirinin kullanılmaması, doğrudan doğruya devletin zabıta organlarının görev başında gösterilmesi", "Devletler arası ilişkilerde rencide edici bir durumun olmaması için herhangi bir devlet isminin konmaması", "Senaryoda geçen Filistin Kurtuluş Teşkilatı, sadece bir tek kuruluştur. Bu isim altında tanınan ve toplanabilecek 40 civarında kuruluş vardır. Bunlardan mahdut birkaç tanesi Marksist ve Leninisttir. Filistin Kurtuluş Teşkilatı olarak bildirilen kuruluşla diğerlerinin karıştırılmaması, bütün bu teşkilatları Marksist ve Leninistlikle itham etmektedir. Bu itibarla anarşistlerin gördükleri eğitimleri Filistin Kurtuluş Teşkilatında diye açık olarak belirtilmesi", "Memleketimizde Marksist ve Leninistlerin, gençleri ağlarına düşürmek için kadın kullanmaları, onların uyguladığı bir taktiktir. Bu yolla da

kendi zaviyelerinde azımsanmayacak başarı sağlamaktadırlar. Halkımızın uyarılması bakımından bu taktik uygulanmasına müstehcenliğe kaçmadan daha geniş bir şekilde yer verilmesi", "Senaryoda anarşistlerin de ülkücü kılığına girerek hadiseler yaratıldığı belirtilmektedir. Bu da gençliği karşı kutuplara bölmek maksadı ile kullandıkları konusunda bir taktik olabilir, bu itibarla öğretici olmak kaydıyla bu konunun da daha anlaşılır bir şekilde işlenmesi", "Anarşistlerin yapmakta olduğu banka soymak, adam kaçırmak ve bomba olaylarıyla ilgili hususların açıkça gösterilmemesi, diyaloglarla ima edilmesi veya anlatılması şartıyla" izin verilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "MİT'le ilgili bölümlerin senaryodan çıkarılması, Doğu Almanya ve Filistin Kurtuluş Örgütü ile ilgili pasajları kapsamaması şartı ile kabul" diyerek şerh düşmüşlerdir. *Kanunsuzlara Karşı* (1977/184) adlı senaryonun kararında ise "İdeolojik görüntülere, diyaloglara ve sloganlara yer verilmemesi" şartı konmuştur.

Millî Hisler ve Tarih: Millet, Türklük, Devlet, Devlet Büyükleri, Ulusal Simgeler, Devlet Kurumları

Denizler Hakimi (1977/292) adlı senaryo kararında ise, "Senaryonun filme alınması sırasında tarihi şahsiyetlere ve tarihi olaylara yer verilmemesi", "Türk'ü ve Türk tarihini rencide edecek görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi", "Senaryodaki 'Osmanlılar' kelimesinin çıkarılması ve jenerik kısmında filmin olayının bir hayal mahsulü olduğunun belirlenmesi" şartıyla izin verilmiştir. *Baybora* (Mehmet Arslan, Senaryo, 1977/270) adlı senaryonun kararında "Türk'ü ve Türklüğü rencide edecek görüntü ve diyaloglara yer vermemek ayrıca Türk Tarihine mal olan mezkûr efsanenin canlandırılmasında efsane esaslarına titizlikle bağlı kalmak, tahrif cihetine gitmemek şartıyla" izin verilmiştir.

"Filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 6 ve 8. fıkralarına göre sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla" karar verilen *Baraj* (1977/133) adlı senaryonun kararında Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Esasen kalkerli zeminde inşa edilecek olan Oymapınar barajının isnat duvarının yıkıldığı temasının tamamen çıkarılıp, onun yerine fazla yağışlardan dolayı barajın derivasyon tüneli kapaklarının açıldığının belirtilmesi şartıyla kabul" diyerek şerh düşmüştür. *Baraj* (1977/151) adlı senaryonun kararında ise "Devlet ve Hükümet icraatlarını tenkit eder şekilde siyasi bir duruma girmemesi" şartıyla; *Fabrika* (1977/137) adlı senaryoda ise "Bir Devlet yatırımı olan fabrikanın yapımına karşı çıkan Cemil'in fabrikaya dinamit koyma işlemi sonucunda işlediği suçun kötülüğünün sarahatle belirtilmesi ve Cemil ile birlikte ona destek olan kişilerin mutlak surette devlet zabıta güçlerince yakalanarak Türk Adliyesi nezdinde cezalandırıldıklarının açıkça gösterilmesi" ve yine aynı kararda (*Fabrika*, 1977/137) "Köylünün devletin teşebbüsünü desteklemesi sonucunda ortaya çıkan eserin mutluluk, sevinç ve refah kaynağı olduğunun izahını sağlayacak sahnelerin yer alması" şartlarıyla senaryoya izin verilmiştir. Karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "memleketimizin en ücra köy halkının dahi kendi muhitinde fabrika kurulması isteğini benimsediği ve bunu gerçekleştirebilmek için her fırsatta hükümet merkezine heyet gönderdi bilinen bir gerçek olmakla beraber bu gerçeği tamamen zıt, köylü bilgisiz

ve sanayileşmeye karşı göstermesi bugünkü ortamda gerek memleketimizde gerekse diğer ülkelerde bazı istekleri elde etmek için insanları rehin alma şeklinin bir başka usulünü (gayrimenkulde) tatbik etmeyi amaçladığı sebeplerinden dolayı *Nizamname*'nin 7. madd. 6. fıkrasına göre red" diyerek şerh düşmüştür.

Hızlı Giden Yorulur / Gıdıklama Gülerim (Ülkü Erakalın, Senaryo, 1977/118) adlı senaryoda "Sahne 17 ve 22'de milli kültürümüzle ilgili görüntülerde gerekli hassasiyetin getirilmesi"; *Özlenen Hayat / Her Şey Oğlum İçin* (Osman F. Seden, Senaryo, 1977/212) adlı senaryonun kararında "Sahne 34'te Mete'nin söylediği ilk yan cümleciğinin 'Millî Marşımız söylenirken bunlar...' şeklinde değiştirilmesi" kaydıyla izin verilmiştir. Karara Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Sahne 67'de Kemal'in konuşmaları arasında geçen 'boşluğa bırak kendini' yan cümlesinin çıkarılması", "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrolde kolaylık olması bakımından isminin teke indirilmesi" şartlarıyla kabul diyerek şerh düşmüştür. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi ise, *Nizamname*'nin 7. maddesinin 8. fıkrasına göre "ret" kararı verdiğini şerhte belirtmiştir.

Karar defterinde tarihle ilgili konularda da sansür kararı verilmiştir. *Fatih Sultan Mehmet / İstanbul'un Fethi* (Tuncer Üçüncüoğlu, Senaryo, 1977/168) adlı senaryonun kararında "8.9. 1976/384 gün ve sayılı ara karar gereğince tarihi gerçeklere uygun olup olmadığı yönünden Türk Tarih Kurumu'na yazılan yazıya verilen cevap okundu, yapılan görüşme sırasında askeri tarihi gerçeklerin aydınlanmadığı bakımından Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığından senaryo hakkında görüş alınmasına, ekseriyetle karar veril[diği]" belirtilmiştir. İçişleri Bakanlığı temsilcisi ise, "Türk Tarih Kurumu raporunda belirtilen hususlar yerine getirildikten sonra tekrar incelenmesi reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. *Les Hommes De Rose* (*Roz ve Çevresindekiler*) (1977/154) adlı senaryo kararında "Filme alınmasının *Nizamname*'nin 7. maddesinin 10. fıkrasına göre sakıncalı bulunduğuna oy çokluğuyla" karar verildiği belirtilmiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi ise, "İlgili Bakanlıkların (Turizm ve Tanıtma) tespit edecekleri bir mihmandarın refakatında çekilmesi" ve "Yunanlı gencin İstanbuldaki villanın soyulduğu sırada vurulduğunun senaryodan çıkarılması şartı ile" kabul diyerek şerh düşmüştür. *Yol* (1977/303) adlı senaryoya ait kararda ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Git lan kaymakam bozuntusu üstüme gelmeyin sonra çok kötü olur ha…", "hem sen kaç paralık adamsın, hükümet gelsin bana danışsın..." diyaloglarının çıkarılması şartıyla" kabul diyerek şerh düşmüştür.

Mustafa Kemal Atatürk

Atatürk Evleri - Müzeleri (1977/208) adlı senaryonun "tarihi gerçeklere uygun olup olmadığı hususunun açıklığa kavuşturulması bakımından Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İnkılap Tarih Enstitüsünden senaryo hakkında görüş alınmasına, verilecek görüşün ışığı altında tekrar tetkik edilmesine oy birliğiyle" karar verildiği belirtilmiş; daha sonraki bir kararda (*Atatürk Evleri - Atatürk Müzeleri*, 1977/306) ise "5. bölümü Erzurum Atatürk evi kısmında ele alınan Atatürk'ün Erzurum'a geliş tarihinin 3 Temmuz 1919 olarak düzeltilmesi", "8. bölümde, Atatürk'ün Kayseri'ye gelişinin 19.12.1919 olarak düzeltilmesi, Sivas Kongresinden sonra M. Kemal Heyet'i Temsiliye reisi olarak ayrılır, iki günlük bir yolculuktan sonra 2 Aralık 1919'da saat: 09.30'da Kayseri'ye gelir yazısındaki kronolojinin 19.12.1919

olarak düzeltilmesi" şartlarıyla izin verildiği belirtilmiştir.

Eğitim

Kader (1977/296) adlı senaryoda "Kuduz hastalığı hakkında halkı eğitici yönüne ağırlık verilmesi" şartıyla; *Fabrika* (1977/137) adlı senaryoda ise, "Baba Dursun'un Ayşe'ye söylediği 'sus kız 3.5 yıl mektep yüzü gördün diye bir şey sanma kendini' sahne diyaloglarının çıkarılması" istenmiş; *Bebek* (1977/241) adlı senaryonun kararında "Yetiştirme yurtları memleketimizdeki kimsesiz ve fakir çocukları okutmak için veya meslek sahibi yapmak gibi halishane bir gaye ile kurulmuş olduğundan mezkûr senaryonun, halen yürürlükte bulunan Millî Eğitim Temel Kanunu'nun esprisine ve yetiştirme yurtlarının kuruluş ve gayesine uygun olarak işlenmesi" şartıyla izin verildiği belirtilmiştir. *Hababam Sınıfı Tatilde* (1977/248) adlı senaryo kararında ise Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "Eğitim ve öğretim kurumlarımızın küçük düşürülmesine vesile olacak sahnelere yer verilmemesi şartıyla kabul" diyerek şerh düşmüştür.

Türk Müziği

Bazı kararlarda ise "Türk müziği" icra edilmesi şartıyla senaryonun filme çekilmesine izin verildiği belirtilmiştir. *Perişan* (1977/77) adlı senaryonun kararında "Filmde, Millî Kültürümüze bağlı olarak, Türk müziğine yer verilmesi" istenmiş; *Çal Kemancı Çal / Her Şey Kızım İçin* (1977/98) adlı senaryo kararında "Bar ve pavyon hayatının işlenmemesi ve gazinoda Türk müziğinin icra edilmesi" şartı konmuş; *Hatasız Kul Olmaz* (1977/101) ve *Gülünüz Güldürünüz* (1977/210) adlı senaryoların kararında ise "Türk müziğinin icra edilmesi" şartıyla izin verilmiştir.

Batıl İnanç

Damat Aranıyor (1977/116) adlı senaryoda "13 rakamı batıl inanç olarak değerlendirildiğinden değiştirilmesi" şartıyla izin verilmiştir.

Köylü

Acı Sevda (1977/142) adlı senaryoda "Türk köylüsünü küçük düşürücü ve Türk örf ve adetlerini rencide edici görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" şartıyla izin verilmiştir

Senaryonun Yapısıyla İlgili Konular: Diyalog ve Sahnelerin Çıkarılması

Karar defterlerinde zaman zaman da gerekçesi çok açıklanmadan sadece biraz "boşvermişlik" hissi uyandıran ya da hayata karşı "bıkkınlık" hissi veren bazı cümleler de sansür gerekçesi olmuş, bunların senaryolardan çıkarılması istenmiştir. *Özlenen Hayat / Her Şey Oğlum İçin* (1977/212) adlı senaryoda "Sahne 67'de Kemal'in konuşmaları arasında geçen 'boşluğa bırak kendini' yan cümlesinin çıkarılması"; *Yangın* (1977/109) adlı senaryonun kararında ise yirmi sekizinci sayfadaki 54.üncü sahnede yer alan Selçuk isimli karakterin söylediği "Şu anda şu masada olmamak için neler vermezdim sözünün" çıkarılması istenmiştir. *Kan* (1977/91) adlı senaryo kararına düşülen şerhte Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi 21. sayfadaki 51 sahnede bulunan diyaloglardan Zerrin adlı karaktere ait olan "Birbirinin selameti için can verecek insanlar gördüm" cümlesiyle, sayfa 18, sahne 46'daki Kadir adlı karaktere ait "Hayat bir oyundur, sonu ölümle biten acı bir oyun" cümlelerinin çıkartılmasını istemiş; *Altı Liralık Adam / Zoraki Kabadayı* (1977/111) adlı

senaryoya ilişkin kararda ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "son kısmında Neftun'un temsilci Durdu ve sekreterine neler yaptığı belirtilmemiş olduğundan senaryonun tamamlanarak gönderilmesi şartı ile kabul" denilerek şerh düşmüş; *Sabırtaşı* (1977/122) adlı senaryonun kararında 3. sayfadaki 5. sahnede yer alan "Hulusi'nin Kudret'e hitaben yaptığı konuşmanın tümünün (inandıramadın kendini…)" çıkarılması şartı şerhe yazılmış; *Banu* (1977/179) adlı senaryonun kararında ise, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Beş Atış Yirmi Beş, Portakal gibi filmlerden mahkemede delil olarak ibraz edilen parçalarda müşterek sahnelere yer verilmemesi şartı ile" kabul diyerek şerh düşmüştür.

Zaman zaman da bazı diyalogların sadece sayfa ve sahne numaraları yazılarak çıkarılması istenmiştir. *Yangın* (1977/109) adlı senaryonun kararında sayfa 51, sahne 124; sayfa 55, sahne 134; sayfa 56, sahne 139'daki diyalogların çıkarılması istenmiştir. *Kördüğüm* (1977/196) adlı senaryoda ise "sayfa 20, sahne 42'nin tamamen çıkarılması" şart koşulmuştur. *Nehir* (1977/256) adlı senaryonun kararında ise "Bu haliyle ve senaryo metni üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmaması" şartıyla izin verilmiştir.

İsim Değişikliği

Eşşek Şakası (1977/100) adlı senaryonun "isminin değiştirilmesi" şartıyla kabul kararı verilmiş; *Hayatın Gerçek Tadı* (1977/124), *Akrep Yuvası* (1977/96) ve *Eşek Şakası* (1977/170) adlı senaryoların kararında "değişiklik hakkındaki gerekçesi yeterli görülmediğinden talebin reddine" oy çokluğuyla karar verildiği belirtilmiştir.

Hızlı Giden Yorulur / Gıdıklama Gülerim (1977/118) adlı senaryoda ise "isminin teke indirilmesi" şart koşulmuş; *Cennetin Çocukları* (1977/126) adlı senaryoya ilişkin kararda "Filmin isminin hakiki anlamına ters düşecek veya anlamıyla alay edilecek sahne ve diyaloglara yer verilmemesi" şartıyla; *Hatasız Kul Olmaz* (1977/101) adlı senaryonun kararında "Başka bir ismin getirilmesi" istenmiş; *Kana Düşen Gül / En Büyük Aşk* (1977/130) ve *Gizil Kuvvet/ Gizli Teşkilat* (1977/117), *Özlenen Hayat / Her Şey Oğlum İçin* (1977/212), *Ödün / Şeref* (1977/214) adlı senaryolarda ise, "Zabıtanın film üzerinde yapacağı kontrollerde zorluk olmaması bakımından isminin teke indirilmesi" istenmiştir.

(*Davaro*, Yön.: Kartal Tibet, 1981)

KARAR DEFTERİ
1977

[Film Kontrol Defteri - 1 Nolu Film Denetleme Kurulu]

Karar Defteri 1977'de *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* (1977) hükümlerine göre karar verilmiş olup, doğrudan atıp yapılarak Tüzüğün 18. maddesinin c, d ve g fıkralarına dayanılarak kararlar verilmiştir. Kararlar için çoğunlukla c fıkrası referans gösterilmiştir. Bu maddenin dışında 27. maddeye referans verilmiştir.

Genel Ahlak

1977 yılına ait bu defterde sansür kurulu Tüzüğün 18. maddesinin c fıkrasında belirtilen "Genel ahlak ve adaba aykırı" olarak gördüğü konular üzerinden gerekçeler yazarak kararlar vermiştir. Bu kategoride çoğunlukla, çıplaklık, cinsel ilişki, seks, eşcinsel ilişkiler ve cinsel organların görünmesi gibi konular hakkında kararlar verilmiştir. Hem yerli hem de yabancı filmlerin değerlendirildiği defterdeki *40 Silah 40 Tabut* (1977/30) adlı filmin 6. kısmındaki "kadının ayakta çıplak olarak" ve "çiçekli yatak sahnesinin son bölümünde görünen cinsi münasebet sahnesi"yle; 8. kısımda "kızın yarı hayali olarak yaptığı sevişme sahnesinin sonlarındaki cinsi münasebet sahnesinin" ve 11. kısımdaki "kadının haydutlar tarafından işkenceye tabi tutulduğu sahnedeki kadının göğüslerinin tamamen açık olarak gösterildiği sahnenin" ve iki fragmandaki "bu kısımları gösteren sahnelerin çıkarılmasının gerekli olduğuna" ve ancak bu şartla "halka gösterilebileceğine kurulca kanaat getirilmiş" olması üzerine Tüzüğün 21. maddesi gereğince filmin ithalatçısına kararda yazılı olan yerleri çıkarmayı kabul edip etmeyeceği sorulmuş ve "kabul etmediğini" bildirmesi üzerine filmin tümü itibariyle "ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oy birliği ile karar" verilmiştir. *Kurt Adam / Dr. Black and Mr. Hyde* (1977/49) filminde ise, "muayene sırasında kadının çıplak olarak oturduğu, çıplak olarak ayakta iğne yaptırdığı, muayene masasında göğüsleri ve bacakları açık vaziyette oturarak doktorla konuştuğu" sahnelerin ve "bir odada görünen çıplak kadın ve erkek arasındaki cinsi münasebeti gösteren" sahnenin çıkarılması ve filmdeki "müsteh-

cen küfürlerin tercüme esnasında Türkçeye çevrilmemesi" şartları ile ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Cezanı Çekeceksin* filmi ve *Eden Bulur* (1977/25) filminin fragmanı hakkında verilen kararda filmin ve fragmanın *Filimlerin ve Filim senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18 maddesinin c fıkrasını da "aşar şekilde cinsi münasebet sahnelerine yer verildiği ve cinsi münasebetin teşhir edildiği pornografik türde gösteri (film) olduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir. *Kurt Kanı* (1977/54) filminde ise, Merkez Film Kontrol Komisyonu kararının 3. maddesi gereğince, filmde yer almaması gereken "strip-tease sahnesi"yle "[striptiz] iki kadın arasında geçen sevişme sahnesinin ve Tanju ile Seher'in seviştiği sahnelerde, Seher'in adeta çıplak olarak görüldüğü" sahnelerin, "Kurulca filmden kesilerek çıkarılan 5 parça film ve 33 metrelik parçanın müstehcen olduğuna" ve bunların Merkez Film Kontrol Komisyonu'nun kararı gereğince "filmde kalmaması gerektiğine", bu parçaların filme sonradan "eklenmiş" olabileceğine karar verilmiştir. *Çakıl Taşı / Les Galets Detretat* (1977/16) filminde ise "kadının çıplak olarak banyoya gittiğini gösteren sahne ile striptizci kadının yaptığı gösterinin en son bölümünün çıkarılması" şartıyla yurda ithalinde halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Çapkın Tilki / Le Mouton Enragé* (1977/36) de ise, "kadının vücudunun bütün bölümlerini açıkta gösteren" sahnelerle, "erkeğin kadının memesinden emdiğini" ve "mutfakta külotsuz olarak gösteren sahnenin son kısmının çıkarılması" şartıyla gösterilmesine karar verilmiştir. *Kadın Doktor / Dr. Françoise Gailland* (1977/33) filminde ise "Doktor Françoise'nın oğlunun önünde çıplak olarak banyo yaptığı sahne ile, doktorun kızının erkek kardeşi önünde göğüsleri tamamen çıplak olarak dolaşır vaziyette göründüğü sahnelerin çıkarılması" şartıyla izin verilmiştir. *Kızlık Rüyası / Une Fille Cousue De Fil Blanc* (1977/24) filmi için ise kadın karakterin "ayakta çıplak olarak görünüp duşa hazırlandığı sahnenin çıkarılması" şartıyla, *Filimlerin ve Filim senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesi hükmüne "aykırı görünmediğinden" filmin ithal edilmesinde ve halka gösterilmesinde bir "sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Profesyonel Katil / Call Him Mr. Shatter* (1977/31) adlı filminde ise, "yaklaşık birer saniyelik süre ile görünen üç parça halindeki çıplak kadın sahnelerinin çıkarılması" şartıyla gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına hükmedilmiştir. *Zalim ve Kötü / Pas si Méchant Que Ça* (1977/39) filminde ise, "kadını çıplak olarak" ve "yatakta çıplak olarak gösteren" bölümlerin çıkarılması şartıyla, ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiş ve bu nedenle Tüzüğün 21. maddesi gereğince, belirtilen bölümlerin çıkarılmasının kabul edilip edilmediği filmin ithalatçısının vekilinden sorularak, çıkarmayı "kabul etmediğini" bildirmesi üzerine filmin tümünün ithalinde ve halka gösterilmesinde "sakınca" bulunduğuna karar verilmiştir. *Zaman Dursa Da / Seven Days in Japan [Seven Nights in Japan]* (1977/15) filminde ise, kadın karakterin "çıplak olarak görünmeye başlamasından erkekle birlikte çıplak olarak ayakta göründükleri yere kadar olan sahnenin" ve kadın karakterin "çıplak olarak ayağa kalkıp küvete girdiği ana kadar geçen sahnenin çıkarılması şartıyla" yurda ithaline ve halka gösterilmesine karar verilmiştir. Kurul *Dayanılmaz Izdırap / La Cugina* (1977/36) filminin ise tümüyle "seks" konusunu işlediğini ve "aile çevresi ve akrabalar arasındaki ilişkiler"i sergilediğini, konuşmaların "en müstehcen kelimeler ve cümleleri" kapsadığını ve filmde "küçük çocuklar arasında-

ki ilişkiler"in gösterildiği için bu durumun "halkımızın ahlak anlayışına son derece ters düşeceği kanısıyla" tamamının *Filimlerin ve Filim senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18/c maddesine aykırı olduğuna ve yurda sokulmasında sakınca bulunduğuna oybirliği ile karar vermiştir. Tüzüğün 18/c maddesine göre karar verilen bir diğer film ise *İtilmişler / Rene La Canne* (1977/35) filmi olmuştur. Kurul filmde çeşitli konularla birlikte "seks konusu da karikatürize" edilmekte olduğunu; ancak "cinsi münasebet ve homoseksüel ilişkilerin gösterildiği sahnelere fazla miktarda yer verildiğinden" ve bu sahnelerin filmden "ayıklanmasına imkan bulunmadığından", "imkan bulunsa bile geri kalan kısmın filmin bütünlüğünü aksettiremeyeceğinden", *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18/c maddesine aykırı görüldüğünden ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oybirliği ile karar vermiştir. *Taze Günahlar / Cari Genitori* (1977/47) filminde ise, "sergi sahnesinde gösterilen salıncağa asılı kanlı erkek vücudunun, tenasül organının göründüğü sahnenin çıkarılması şartıyla" ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına çoğunlukla karar verilmiştir.

Beş Atış Yirmibeş ve Profesyonel (1977/50) filmleriyle ilgili kararda *Profesyonel* filmine ait iki parçadan birisinde geçen "sen içi geçmiş bir kapıcı parçasısın" ve Feri Cansel'in Oktay'a "burada olmaz biraz sabret, nasıl olsa eve gideceğiz" sözünün daha önceki kararlarda çıkarılması istenmiş olmasına rağmen çıkarılmadığı ve çıkarılması gerektiği belirtilmiş; *Beş Atış Yirmibeş* filminde ise "çıplak sevişme sahnesinin müstehcen olduğu"na karar verilmiştir.

Filimlerin ve Filim senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün 28/c, d, g maddelerine dayanılarak verilen kararlarda ise şu tür gerekçeler ileri sürülmüştür. 18/c ve 27. maddeye dayanılarak değerlendirilen *Rejisörün Yatak Odası* (1977/22) filminde müstehcen kısımlar Tüzüğün 18/c maddesine aykırı bulunmuş, müstehcen olmayan kısımlar ise Tüzüğün 27. maddesine (Yıpranmış ve perde üzerinde görüntüsü gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesi bozulmuş filmlerin gösterilmesine izin verilmez; izin verilmiş olanların gösterilmesi yasaklanır) aykırı olduğundan, "filmin bu kopyasının tümünün halka gösterilmesinin mahzurlu bulunduğundan yasaklanması gerektiğine"; *Namın Yürüsün Behçet* (1977/26) filminin 18/c maddesine aykırı olduğu ve parçanın tümünün de müstehcen olduğuna oybirliği karar verilmiştir. *Onun Kızı / To The Devil A Daughter* (1977/13) filmi ise Tüzüğün 18/c, d maddesine ve *Gerilim / Last Cannibal World* (1977/14) filmi ise 18/c, g maddesine aykırılık nedeniyle yurda ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

Memiş (1977/61) adlı filmde ise Memiş'in söylediği "Allah Babacığım" sözünün çıkarılması şartı ile gösterimine izin verilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Jandarma)

Nehir (1977/3) filminde "jandarmanın kapıları kırarak evlere girdikleri sahneler ile, filmin sonunda Sinan'a kelepçe takıldığını gösteren sahnenin çıkarılması kaydı ile halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir."

Suç, Şiddet

Şiddet konusu da filmlerde sansür kurullarının üzerinde durduğu konular arasında

yer almıştır. *Öldüren Darbeler / The Hot, The Cool An The Vicious* (1977/42) ve *Tek Kollu Boksörün İntikamı / Point The Finger of Death* (1977/38 filmleri, "tümüyle vahşet ve şiddeti sergilemekte ve bunu adeta meşrulaştırarak suça imrendirici ve teşvik edici bir mahiyet taşımakta bulunduğundan", *Filimlerin ve Filim Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18/c maddesine aykırı görülmüş ve ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna karar verilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Bu defterde *Güneşli Bataklık* (1977/48) filmi için "35 mm'lik kopya ile 16 mm'lik kopya arasında farklılıklar bulunması nedeniyle, her iki kopyanın birbiri ile uyuşacak hale getirilmesinden sonra filmin tekrar denetlenmek üzere kurula gönderilmesine" karar verilmiştir.

(*Zübük*, Yön.: Kartal Tibet, 1980)

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1977-1978-1979-1980

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özeti) Defteri 1977-1978-1979-1980]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1977-1978-1979-1980 adlı defterde komisyon, alt komisyon ya da denetleme kurullarında alınan kararlara yapılan itirazlar değerlendirilmiştir. Bu defterde toplam 82 karar alınmıştır. Bu kararlardan 25'i yerli filme, 18'i ise yabancı filmlere ait ret kararı; 18'i yerli filme, 21'i de yabancı filme ait şartlı kabul kararıdır. 3 yeniden görülme kararı, 1 ara karar 2 de tespit kararı alınmıştır.

Ret Kararları

Genel Ahlak

Cinsellik, Sevişme, Çıplaklık, Pornografi

Aşk Şarabı (*Spanish Fly*) [Bob Kellett, 1976] (1978/2), *Çapkın Kız* (*L'educanda*) [Luca Damiano, 1975] (1979/36), *Kabadayı Böyle Sever* (1980/85), *Elveda Emmanuelle* (1979/129) gibi filmler *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin "c" fıkrasına ["Genel ahlak ve adaba aykırı olan"] göre yurda ithal edilmeleri ve halka gösterilmeleri sakıncalı bulunmuşlardır.[1] Birçok film için verilen karar ise *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün Değiştirilmesine İlişkin Tüzük*'ün (1979) 18. maddesinin "D" fıkrasına ["Cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen"] göre verilmiştir. Bu çerçevede verilen kararlarda çıplaklık, sevişme, cinsel organların görünmesi, cinsel ilişki, müstehcenlik, lezbiyen ilişkiler ve pornografik bulunan birçok konu sansür nedeni olarak sayılmıştır. Gerekçelerde, "Erkekleri tahrik edecek şekilde teşhiri", "müstehcen sahneler", "kadının cinsel serbestlik içerisinde", "erkek ve kadın artistler arasında tamamen ve iğrenç şekilde cinsel temas ve seks sahne-

[1] 1977 tarihli *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün* 18. maddesinin "c" fıkrası "Genel ahlak ve adaba aykırı olan" filmlere ilişkindir. Aynı Tüzüğün 18. maddesinin "D" fıkrası ise, 1979 yılında yayımlanan ve 1977 Tüzüğünde değişiklik öngören "Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün Değiştirilmesine İlişkin Tüzük"te yer alan maddedir ve "Cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" nitelikleri taşıyan, bu nedenle de yurda sokulması ve gösterilmesine izin verilmeyen filmleri tarif eden maddedir. Bkz. (RG. 23.08.1979, S. 16736)

leri", "Kadın kadına ve grup seksi şeklinde sapık cinsel ilişkileri sergilediği 'pornografik'' görülmüş", "bir erkekle iki ayrı kadın arasında çıplak vaziyette cinsel münasebet ve seksi sahnelerin (pornoğrafik) sergilendiği", "iki kadınla dört erkek artist arasındaki çıplak vaziyette sadistçe seks ilişkilerini (pornografik) sergilediği" gibi ifadelere yer verilerek sansür kararları alınmıştır.

Pornografi, Cinsel Temas, Grup Seksi, "Sapık Cinsel İlişkiler", "Sadist Seks İlişkileri", Eşcinsellik

Çapkın Kız (*L'educanda*) [Luca Damiano, 1975] (1979/36) adlı filmin kararında yabancı filmin "başvuru dilekçesinde İngilizce olduğu yazılmış ise de İngilizce olmayıp İtalyanca olduğu görülmüş diyalog metni ile birlikte izleme ve denetim" yapıldığı belirtilmiş, "Gerek Türkçe diyalog metninde geçen yakışıksız sözler gerekse filmin pek çok yerinde kadın vücudunun erkekleri tahrik edecek şekillerde teşhirini sergileyen müstehcen sahneler nedeniyle" filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin "c" fıkrası gereğince "dış alımıyla halka gösteriminin sakıncalı olduğuna"; *Kabadayı Böyle Sever* (1980/85) filminin kararında ise, İstanbul Valiliğince tarafından gönderildiği belirtilen 60 dakikalık filmde "bu sürenin içerisinde 5 dakikalık bir sürelik cinsi münasebet sahnesinin bulunduğu ve arada argo sözlerin de kullanıldığı" belirtilmiş ve filmin bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin "D" fıkrası gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir. *Elveda Emmanuelle* (1979/129) filmine ait kararda ise, filmin "baştan sona evli bir çiftin ve bilhassa kadının cinsel serbestlik içinde bazen yabancı erkeklerle bazen kadın kadına sürdürdüğü aşk yaşantısını sergilemekte çok kez müstehcen görüntüleri yansıtmakta olduğundan" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. madde "c" fıkrasındaki nitelikleri taşıdığından sakıncalı bulunmuştur.

Karar defterindeki birçok film ise pornografik bulunduğu için sansüre uğramıştır. *Gece Yaşayan Kadın* (1980/60) filmine ilişkin kararda "Filmin ilk kontrolde görüldüğünde alınan video bandı ile yapılan kontrolde filmin 70 dakikalık süresine tahminen 45 dakika kadar süre ile aslındaki sahnelerinin değiştirilerek filmdeki aynı erkek ve kadın artistler arasında tamamen ve iğrenç şekilde cinsel temas ve seks sahneleri (pornografik) ilave edildiği"; *Büklüm Büklüm* (1980/66) filmine ait kararda ise İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesinin tarafından 2 Nolu Kurul'a gönderildiği belirtilen "*Büklüm Büklüm* adlı filme ait dört dakikalık fragman filmi Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesinde muhafaza edilen video bandı birlikte kontrol edildiğinde; Fragman filmdeki diyalog ve sahnelerin video-banddaki aslında olmadığı ve bu dört dakikalık fragman filminin tamamen müstehcen seks sahnelerini (Pornoğrafik) sergilediği ve takdim konuşmalarının da tamamen müstehcen kelimeleri ihtiva ettiği"; *Sevmek mi Ölmek mi* (1980/82) filmine ait kararda İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın Şubesi Müdürlüğünün 2 Nolu Film Denetleme Kuruluna gönderdiği ve İstanbul Valiliğince Tüzük'ün 34. maddesine göre "el konularak tekrar denetlenmesi" istenilen *Sevmek mi Ölmek mi* adlı filmin, Basın Şubesi'nin arşivinde bulunan 16 mm'lik kopyası ile birlikte kontrol edildiği, "İstanbul Valiliğince gönderilen adı geçen filmde iki kadınla dört er-

kek artist arasındaki çıplak vaziyette sadistçe seks ilişkilerini (pornografik) sergilediği"; *Arayan Bulur* (*Eden Bulur*) (1980/83) filmine ilişkin kararda "İstanbul Valiliğince *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 34. maddesine göre elkonularak tekrar denetlenmesi istenilen" *Eden Bulur* adlı filmin görüldüğü ifade edilmiş, Valilikçe gönderilen filmin 43 dakika olduğu ve bunun 12 dakika sürelik kısmında ise "erkek kadın artistler arasında müstehcen seksi (pornoğrafik) çeşitli sahnelerin sergilendiği"; *Korkak Kahraman* (1980/84) filminde İstanbul Valiliğince gönderilen filmin 50 dakika süreli olduğu ve "bu sürenin içerisinde 10 dakikalık bir sürelik bir erkekle iki ayrı kadın arasında çıplak vaziyette cinsel münasebet ve seksi sahnelerin (pornoğrafik) sergilendiği"; *Leyla, Necla, Mücella* (1980/86) filminin kararında İstanbul Valiliğince Tüzük'ün 34. maddesine göre el konularak "tekrar denetlenmesi" istenilen *Leyla, Necla, Mücella* adlı filmin Basın Şubesi arşivinde bulunan video bandıyla birlikte kontrol edildiği belirtilmiş, "Normal film video bandın 50 dakika süreli olduğu denetleme için gönderilen filmin 12 dakika eklenerek 62 dakika olduğu ifade edilmiştir. Kararda "Filmin video banddaki aslına 10 yerinde 12 dakika sürelik erkek ve kadın oyuncular arasında müstehcen seks (pornoğrafik) sahnelerin ilave edilmiş olduğu ve yine filmin iki yerinde ahlak ve edeb dışı konuşmalara yer verilmiş olduğu"; *Ilık Dudaklar* (1980/87) filmi için verilen kararda ise, İstanbul Valiliği tarafından Tüzük'ün 34. maddesine göre el konularak "tekrar denetlenmesi" istenilen *Ilık Dudaklar* adlı filmin Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi arşivinde bulunan 16 mm'lik kopyası ile birlikte kontrol edildiği belirtilmiştir. Kararda kontrol edilen Şubedeki 16mm'lik kopyanın 50 dakika, gönderilmiş olan filmin ise 38 dakika olduğu belirtilmiştir. Kararda "Filmin aslından bazı sahnelerin çıkarılarak eklemeler yapıldığı ve (3) üç dakika sürelik erkek-kadın cinsi temas, müstehcen seksi (pornoğrafik) sahnelerin ilave edildiği"; *Yedi Yürekli Şaban* (1980/89) filminde ise, İstanbul Valiliğince Tüzük'ün 34. maddesine göre el konularak "tekrar denetlenmesi" istenilen filmin Basın Şubesinde bulunan 16mm'lik kopyasıyla birlikte denetlendiği bahsedilen 16 mm'lik film kopyasının 60 dakika, İstanbul Valiliğince gönderilen filmin süresinin ise 62 dakika olduğu, "bu filmin ve gene Aydemir Akbaş ile bir kadın figüran arasında (5) dakika süreli müstehcen ve seksi (pornoğrafik) sahnelerin ilave edildiği ve artistler arasında çirkin ve argo sözlere yer verildiği"; *Aşkın Sesini Dinleme* (1980/91) filminde ise İstanbul Valiliğince gönderilen filmin "eklemeler ile birlikte süresi 48 dakikadır filmin sonunda 6 dakikalık süreli kısmında erkek artistler ve kadın artistler arasında çıplak vaziyette seksi (pornoğrafik) sahnelerin sergilendiği"; *Vur Emri* (*Vur İnlesin*) (1980/92) filmine ilişkin kararda İstanbul Valiliğince gönderilen filmin süresinin 62 dakika olduğu, "Film ve lobideki artistlerin birbirini tutmadığı ve çeşitli filmlerden parçalar alınarak filme eklenmiş olduğu ve bu meyanda film içerisinde beş yerinde (26) dakika süreli çeşitli erkek ve kadın artistler arasında cinsel temas, seksi (pornoğrafik) sahnelerin sergilendiği"; *Kadınlara Pusu* (1980/98) filmine ilişkin kararda ise filmin 63 dakika olduğu, başka filmlerden parçalar alınarak oluşturulduğu belirtilmiştir. "Filmin 9 yerinde toplam 8 dakika sürelik seks (pornoğrafik) sahnelerin sergilendiği ayrıca müstehcen ve argo kelimelerin kullanıldığı"; *Aşk ve Takip* (1980/99) filminin kararında filmin 62 dakika olduğu ifade edilmiş ve "Son kısmında başka başka filmlerden parçalar alınarak oluşturulmuştur. Filmin 5 yerinde toplam 25 dakikalık seksi (pornoğrafik) sahnelerin

Hırçın Kız (Remzi Jöntürk, 1977)

sergilendiği ayrıca müstehcen ve argo kelimelerin kullanıldığı" belirtilmiş ve filmlerin bu halleriyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin "D" fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Son Derece Sakıncalı

İki filmin kararında ise "halka gösterilmelerinin son derece sakıncalı" olduğu belirtilmiştir. *Hırçın Kız* (1980/64) filminin kararında "filmden gönderilen parça film sekiz dakika süreli olup halen Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi'nde muhafaza edilen asıl kopya film ile karşılaştırıldığında, gönderilen film parçasının asıl filmde mevcut olmadığı ve bu sekiz dakikalık film parçasının tamamen müstehcen, seks ve pornografik film parçası olduğu" belirtilmiş; *İntikamcı* (1980/65) filminin kararında ise, filmden gönderilen dört dakikalık film parçasının halen Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi'nde mevcut kopyası bulunmadığından bu parçanın asıl film ile karşılaştırılamadığı belirtilmiş, "Ancak bu gönderilen dört dakikalık film parçasının (Kadın kadına ve grup seksi şeklinde sapık cinsel ilişkileri sergilediği "pornografik" görülmüş" olduğu belirtilmiş ve her iki filmin de *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin "D" fıkrasına göre "halka gösterilmesinin son derece sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Güneşten De Sıcak - Ailede Skandal (*Scandalo in Famiglia*) [Marcello Andrei, 1976] adlı filmin kararında Tüzüğün "18. maddesi (c) fıkrasında belirtilen niteliği taşıdığı ve aile müessesesini hafife aldığı görüşüne varılmakla ithalinde ve halka gösterilmesinde sakıncalı olacağından reddine oybirliği ile"; *Bu Osman Başka Osman* (1978/30) adlı filmin kararında filme ait parçaların 2 Nolu Film Denetleme Kurulunda incelendiği ve Tüzüğün "18. maddesinin c fıkrası gereğince

halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. *Io Cristiana studentessa degli scandali* (Sergio Bergonzelli, 1971) (1979/139) adlı filme ait kararda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün Değişik 18. maddesinin (D) fıkrasında belirtilen niteliği taşıdığı; dolayısıyla bu haliyle yurda ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna oyçokluğu ile" karar verildiği belirtilmiştir. Karara İçişleri Bakanlığı temsilcisi ise "bu haliyle kabul edilebileceğini" belirterek şerh düşmüştür. *Oh De Yavrum Oh De* (1980/124) filmine ilişkin kararda ise "Adı geçen filmin süresi (65 dakika olduğu halde) Kurulumuza denetlemek üzere gönderilen filmin süresi 40 dakikadır. Film daha önce Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülmüş, 13.11.1975 tarih ve 213 sayılı kararla şartlı olarak kabul edilen ve çıkarılması gereken şartların (4 şartın) yerine getirilmediği ve filmde iki dakikalık müddetle seks sahnesinin bulunması, sergilenmesi sebebiyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince halka gösterilmesinde sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. *Tadı Bal Huyu Zehir* (*Sex Machine*) (1979/157) ve *Yanan Dudaklar* (*Calde Labbra*, *Burning Lips)* (1980/31) filmlerinin kararlarında ise "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün* [*Değiştirilmesine İlişkin Tüzük*] 18. maddesinin (d) fıkrası gereğince yurda ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir.

Seks Filmleri

Seks Filmleri (1978/40) olarak adlandırılmış olan filmlere ilişkin kararda Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü Basın Şubesinin gönderdiği "Danimarka'dan postalandığı anlaşılan 4 adet kullanılmış seks filminin yapılan incelemede" Tüzük'ün dokuzuncu maddesi son fıkrası uyarınca denetlenmiş olup, "her biri 8mm renkli olduğu, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontrolü Hakkında Tüzüğün* 18ci maddesi "c" fıkrasındaki nitelikleri taşıdığından yurda ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Sex Filmleri* (1978/100) adıyla alınan bir başka kararda ise, "Posta gümrüğü kanalıyla […] adına […] adresine gönderilen 2 adet film ve 2 adet broşür tetkik edilerek bu film ve broşürlerin yurda girmesinde ve sahibine iadesinde bir sakınca olup olmadığının" İzmir Valiliğince sorulması üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi'nin "film ve broşürlerin sahibine verilmesinde veya yurda girmesinde sakınca olup olmadığı"nı öğrenmek için Kurula başvurduğu belirtilmiştir. Kararda "Filmlerin 10'ar dakikalık siyah-beyaz porno filmler olduğu ve isminde yazı taşımadığı; *Sex At Whel… Prices* adını taşıyan 24 sayfalık broşürün aynı nitelikte bulunduğu görülmekle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (c) fıkrasında belirlenen "genel ahlak ve adaba aykırı" olduğundan yurda sokulmasının ve sahibine verilmesinin sakıncalı olduğuna; *Teen Magazine* adını taşıyan 16 sayfalık broşürün ise öğretici - eğitici nitelik taşıdığı cihetle sakıncalı görülmediğine oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Ölüm Savaşı - Azrailin Beş Atlısı (1979/8) filinin kararında *Azrailin Beş Atlısı* senaryo adıyla çekim izni (1978/25) almışken, *Ölüm Savaşı* adıyla isim değişikliği istemi ile denetime gönderilen filmin Kurul tarafından görüldüğü belirtilmiş, "Pek çok sahnelerinin senaryosuna uygunluk göstermediği", "Toplam 1 saat 20 dakika (80 dakika) süreli olan 35 mm.lik kopyasının 55 inci dakikasında araya giren ve aynı baş oyun-

cunun bir başka filmine ait olduğu açıkça belli olan takriben 15 dakika süreli yatakta sevişme sahnesinin filmin 16 mm'lik kopyasında yer almadığı", "Gerek konu gerek olayların işleyiş şekliyle yetişkinlerden çok çocuklara hitap edici olduğu itibarla filmin konusuna hiçbir katkısı bulunmayan Burak ile Seher'in su kenarında sevişmelerini gösteren kısım ile atlıların konaklamak için geldikleri handaki davranışlarını sergileyen tüm sahnelerin genel adaba aykırı olduğu" belirtilmiştir. Kararda ayrıca filmin konusunun geçtiği yıllar göz önünde alınınca filmde izlenilen "Örneğin, otomatik ateş gücüne sahip silah - Marsilya tipi kiremit - oluklu çatı örtüsü gibi" görüntülerin seyirciyi kronolojik gerçekler konusunda yanlış bilgiler aktardığı, lobilerin çoğunluğundaki görüntülerin filmdeki görüntülerden farklı bulunduğu"; ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi arşivinde bulunan 91122/5204 numaralı dosya incelendiğinde "*Azrailin Beş Atlısı* adıyla 1971 yılında Gaye Film Firması tarafından müracaat konusu edilmiş, izlediğimiz bu filme çok benzerlik gösteren, bir senaryonun ve yine aynı isimle 3.9.1971 tarihinde denetimden geçerek vizyona konmuş bir filmin" var olduğunun anlaşıldığı belirtilmiştir. Bütün bunların sonucunda belirtilen "hususlar göz önüne alındığında filmin bir bütün oluşturmadığı ve parça kesimi ile bir sonuç elde edilemeyeceği cihetle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşıdığı görüldüğünden halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna ve isim değişikliği konusuna eğilmeye gerek kalmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Kararda son olarak Filme ait afiş ve lobilerin arkasının Kurul mührü ile mühürlenmiş olarak dosyasına konduğu, dosya ve film kopyalarının Basın Şubesine gönderilmek üzere raportöre teslim edildiği ifade edilmiştir.

Tüzük Maddelerine Yapılan Atıflar

Kamu Düzeni, Ulusal Güvenlik, Genel Sağlık, Suça İmrendirici

Çakal Avı (1978/31), *Dilek Taşı* (1978/32) filmlerinin kararında filmin, 2 Nolu Film Denetleme Kurulu'nda görüldüğü ve *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 11, 12 ve 13. maddelerine "aykırılığı görülerek" oyçokluğuyla reddine; Kamu Düzeni, Ulusal Güvenlik, Genel Sağlık, Suç İmrendirici

Sapık (*Death Trap*) (1978/19), *Erkek Ne Yapsın* (*La Rabazza di via condott*) (1978/20) [*La ragazza di Via Condotti*, Germán Lorente, 1973] ve *Astronot Fehmi* (1979/101) filmlerine ait kararda ise *Tüzük*'ün "18. maddesinin c ve g ["Ulusal güvenliğe veya Kamu Düzenine veya genel sağlığın korunmasına olumsuz etki yapan"] fıkralarına göre yurda sokulmasının ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. *Süpermen* (*Hanuman and 5 kamen Ridem*) (1978/6) [*Hanuman and the 5 Kamen Riders*, Sompote Sands, Shohei Tôjô, 1974] filmine ait kararda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin d, g ve j fıkraları muvacehesinde yurda sokulması ve halka gösterilmesinde sakınca olduğuna"; *Amigo Kızlar* (*The Pompom Girls)* [*The Pom Pom Girls*, Joseph Ruben, 1976] (1978/14) filminin kararında Tüzük'ün "18. maddesinin c ve j ["Suça imrendirici veya tiksindirici etki yapan"] fıkraları gereğince ithalinin ve halka gösterilmesinin reddine oybirliği ile" karar verildiği

belirtilmiştir. *Bambino* (*Who Could Ever Kill A Child*) [*Who Can Kill a Child?*, Narciso Ibáñez Serrador, 1976] [1978/106) adlı filmi ise, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün "18. maddesinin (g) ve (j) fıkralarında belirtilen nitelikleri taşıdığı ve bilhassa çocukların ruh sağlığı üzerinde çok derin etkiler yaratacağı, suça imrendireceği görüşüne varılmakla yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakıncalı olacağına oybirliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir. *Ejderin Dönüşü* (*The Ming Patriots*) [*Zhong yuan biao ju*, Yang-Ming Tsai, 1976] (1977/37) adlı filmin kararında ise uzman görüşüne de başvurularak film hakkında karar verilmiştir. Kararda 2 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından 14.12.1977 tarihinde "Seyircilerin ruh sağlığı üzerinde menfi etki yapabileceği bu nedenle bir ruh sağlığı uzmanının iştirakiyle tekrar görülmesi koşuluna bağlandığından Ankara Numune Hastahanesi Psikiyatri Klinik Şefi Sayın Dr. Nejat Candan'ın hazır bulunmasıyla Kurulumuzda görülmüş olup; Filmin tamamı itibariyle ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyici olup baştan aşağı kavga ve en ince teferruatına kadar dehşet verici sahneler sergilemekte, bu sahneler filmden çıkarılsa dahi genel görünümün değişmeyeceği bu bakımdan toplum üzerinde sağlık ve bilhassa ruh sağlığı yönünde kötü etki yapacağı Dr. Nejat Candan tarafından ifade edilmek ve kurulumuzca da bu kanıya varılmakla, Filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesi g fıkrasında belirtilen niteliği taşıdığı görülmekte yurda ithaline ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Che-Militanın Hayatı (1980/121) [Che!, Richard Fleischer, 1969] adlı filmin kararında Tüzük'ün "18. maddesinin (A) ["Anayasa ve demokratik hukuk devleti ilkesini ya da Anayasa güvencesi altında bulunan temel hak ve özgürlükleri tehlikeye sokucu veya saygınlığını yitirici etki yapan"] ve (C) ["Kamu düzenini veya ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşıyan"] fıkrası gereğince halka gösterilmesinde sakıncalı olduğuna"; *Ateşin Evcilleştirilmesi* (*The Taming of Fire*) (1978/4) [*Ukroshcheniye ognya*, Daniil Khrabrovitsky, 1972] filminin kararında Tüzüğün "ilgili hükümleri muvacehesinde Mezkûr filmin Anayasa ve Demokratik Hukuk Devleti ilkelerine aykırı olan bir rejimin propagandasını yaptığı anlaşılmakla Tüzüğün 18. maddesinin a ve h ["Yabancı devletlerin yurdumuz ve ulusal çıkarlarımız aleyhine olabilecek şekilde propagandasını yapan"] fıkralarına aykırı görüldüğünden filmin yurda sokulmasının ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Şili Üzerinde Karanlık* (*Night Over Chile*) (1979/197) [*Noch nad Chili*, Sebastián Alarcón, Aleksandr Kosarev, 1977] adlı filme ilişkin kararda "İçinde bulunulan mevcut anarşik ortamda sinemalarda halka gösterildiği sırada olay çıkabileceği hususu göz önünde tutularak *Tüzüğün* 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince reddine oy çokluğu ile" karar verildiği belirtilmiştir. Ancak 2 Nolu Film Denetleme Kurulu başkanı filmin "Türk kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici çağrışımlar yapıcı nitelikte bulunmadığını, filmin Türk ve Dünya kamuoyunca bilinen fikir ve gerçekleri yansıttığını bu yönden Türk Sinemalarında gösterilmesinde bir sakınca görmediğini" belirtmiş; Kültür Bakanlığı temsilcisi ise "filmde bazı yerlerde görülen Sovyet slogan ve simgelerinin çıkarılması koşuluyla sinemalarda oynatılmasında sakınca bulunmadığını beyan etmiştir". *Güneşten De Sıcak* (1980/23) filminin kararında ise Tüzüğün "18. maddesi (C) fıkrası uyarınca adı geçen filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Beyaz Kuş (1977/13), *Sen Aşk Nedir Bilir Misin?* (1977/16) ve *Ah Bu Dünya* (1977/12) filmlerine ait kararda *Tüzüğün* "ilgili hükümleri muvacehesinde filmin daha önce kurulca tetkik edilen senaryoya uygun olarak çevrilmediği kanaatine varıldığından" filmlerin reddine" karar verildiği belirtilmiştir; ancak *Ah Bu Dünya* filminin "ret" kararına Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "muhalif kalarak filmin ana tema itibariyle senaryosuna uygun olduğunu" beyan ederek, filmin "kabulü" yönünde oy kullanmıştır.

Afiş, Lobi

Bu defterde Afiş ve Lobi gibi filme ait görsel malzemeler de ayrıca denetlenmiş ve sansür için gerekçe oluşturmuşlardır. *Afişler Hakkında* (Afiş/Lobi, 1978/39) adlı kararda "Soma Asliye Ceza Mahkemesinden alındığı bildirilerek denetlenmek üzere 24.4.1978 günü kurulumuza verilen iki tanesi önlü arkalı, bir tanesi tek taraflı üç adet lobi ile bir adet afiş kurulumuzca incelendi: Altı tanesi daha önce 1973 ve 1975 yıllarında Film Sansür Komisyonunca denetlenip halka gösterilmesinde sakınca bulunmayan filmlere ait olduğu, dört danesinin ise daha önce Film Kontrol Komisyonundan geçtiğine dair kaydı bulunmayan filmlere ait olduğu anlaşılmakla, 1) *Karambol - İlahi Kuvvet* adlı filme ait resim 'Lobinin teşhirinde bir sakınca olmadığına; 2) Yine aynı lobi üzerinde bulunan *Siyah Bakireler* adlı filme ait resmin teşhirinde sakınca bulunmadığına; 3) Bunların dışında kalan ve aynı lobiler üzerinde yer alan *Günah Dünyası*, *Şeytan*, *Fahişeler*, *İnsafsız Adam*, *Bakireler Pazarı*, *Günaha Davet*, *Fahişeler Diyarı*, *Aşk Ateşi* adlı filmlere ait resimler ile *Tatlı Bakireler* adlı filme ait lobi ile afişin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin c fıkrasında belirtilen nitelikleri taşıdıkları kanaatine varılmakla" sakıncalı olduğuna; *Kimin Eli Kimin Cebinde* (Afiş, 1978/47) adlı afişe ilişkin kararda ise bir adet afişin kurul tarafından incelendiği; Afişin "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (c) fıkrasında belirtilen nitelikte görülmekle sakıncalı olduğuna oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Genel Ahlak

Şartlı Kararlar da tıpkı "ret" kararları gibi cinsellik, pornografi, çıplaklık, müstehcenlik, kamu düzeni, ulusal güvenlik, genel sağlık, suça imrendirici ve ahlak ve adaba aykırılık gibi nedenlerle verilmiştir.

Çıplaklık

Kuduz (*The Rabit*) [*Rabid*, David Cronenberg, 1977] (1977/5, KT: 15.12.1977) adlı filme ait kararda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin ilgili fıkraları muvacehesinde 1) Hasta kadının hastanede ilk kurbanına mikrobunu aşılamadan önce kurbanın yatağın kenarına oturmuş ve kadının yatakta sırt üstü yatış sırasında kadının açıkta gözüken göğüslerinin, 2) Gardrobun önünde ayakta duruşu sırasında göğüslerinin göründüğü sahnenin, 3) Banyodan çıkıpta yine aynı şekilde göğüslerinin görüntüsü ile ilgili kısımlarının çıkarılması şartı ile yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Buzdan Göğüsler (*Les Seins de Glace*) [Georges Lautner, 1974] (1977/8, KT: 21.12.1977) filminin kararında "*Filmlerin ve Film Senar-*

(*Buzdan Göğüsler* / Les Seins De Glace, Yön.: Georges Lautner, 1974)

yolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün 18. maddesinin ilgili fıkraları muvacehesinde 1) Kadının banyodan çıkarken çıplak vaziyette görülen vücudunun göğüslerini ve cinsiyet organını gösteren kısmı ile, 2) Fransuva'ya doğru elinde ustura ile yürürken tekrar görülen mahrem yerlerinin, 3) Yine kadının yürürken arkadan gösterilen çıplak pozunun çıkarılması şartıyla" ve *Dert Durağı* (1978/81) adlı filme ilişkin kararda "Senaryonun 56 numaralı sahnesine tekâmül eden ve filmde ikinci bobin 6. kısmın sonlarına rastlayan 'Naciye'nin yerde anadan doğma yatışını' sergileyen görüntünün kesilmesi şartıyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görülmekle aynen halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiştir. *Ateşli Kadın* (1978/86, KN: 24.8.1978) filminin kararında "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün* 18. maddesinin (c) fıkrası gereğince 3. Bobinin son sahnesindeki kadının anadan doğma sahnesi, 5. Bobinin ortasında annenin erkeği ayağıyla tahrik sahnesi ve 4. Bobinin sonunda erkeğin kadının eteğini kaldırarak kafasını eteğin altına soktuğu sahne"lerin ve "fragman kopyadaki kadının anadan doğma göründüğü sahnelerin çıkarılması şartıyla"; *Uşak ve Metresi* (*Servante et Maitresse*) (1978/99) filmine ait kararda "Adı geçen filmin 4. Kısmın sonunda gözüken erkeğin arkadan çıplak olarak görünümü sahnelerinin çıkartılması şartıyla adı geçen filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görülmekle yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir. Karara düşülen notta ise denetime gelen söz konusu filmin her iki kopyasından çıkartılması istenilen kısım çıkartılarak ayrı bir kutuya konarak, iade edildiği belirtilmiştir. *Bionik Ali Futbolcu* (1979/37, KT: 5.3.1979) filminin kararında "Alinin Emelin odasına pencereden girdikten sonra ve yataktaki görüntüleri", "Gazinoda dansözün önden arkadan çok yakın plandaki görüntüsünün", "Alinin otel odasındaki iki ayrı kadınla seviştiği sahnenin", "Alinin banyoda Jale ile olan çırılçıplak görüntüsünün", "Bağlı bulunan doktoru kurtarmak amacıyla Jalenin nöbetçi durumundaki adamı tahrik etmek için yaptığı hareketleri gösteren sahnelerin çıkarılması koşuluyla"; *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görülmekle halka gösterilmesinde bir sakınca olmayacağına oy birliğiyle karar verilmiştir. *Ateşle Oyun* (*Le Jeu avec le feu*) (1979/150, KT: 19.9.1979) filminin kararında ise "belirtilen bölümlerin kesilmesi halinde *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımayacağı dolayısıyla yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" ka-

rar verildiği belirtilmiş ve kesilmesi istenen kısımlar şöyle sayılmıştır: "İki kadının birbirleri ile sevişmeye hazırlandıkları sahnenin", "Kadın tüccarının yarı çıplak halindeki kadını elindeki kırbaçla muayene ettiği sahnenin", "Çıplak vaziyette çarmıha gerili kadının sergilendiği sahnenin" kesilmesi istenmiş; *Müşteri* (*Kleinhoff Hotel*) [Carlo Lizzani, 1977] (1979/155, KN: 10.10.1979) adlı filmin kararında ise "Kadın ve erkeğin tamamen çıplak bir vaziyette birbirlerine sarılı olarak bulundukları sahnenin", "Polislerin pasaport kontrolü için geldikleri sırada kadının ve erkeğin cinsi teması halinde bulundukları sahnenin", "Bir oda içinde kadın ve erkeğin yerde yatarken, erkeğin kadının memelerin emdiği sahnenin adı geçen filmde kesilmek suretiyle çıkarıldığından bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından bu haliyle yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği" ile karar verilmiştir.

Müstehcenlik

Şeref Yumruğu (1978/15) adlı filme ait kararda *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün ilgili hükümleri uyarınca filmin; "18/8/1976 tarihli senaryo kararında yer alan genel ahlak ve adaba aykırı müstehcen görüntü ve diyaloglara yer verilmediği" görüldüğünden halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına; *Sosyete Kuaförü* (*Shampoo*) [Hal Ashby, 1975] (1979/171) filminin kararında filmin 2 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlendiği "Buzdolabının açıldığı anda kuaförle bir kadının cinsel temasta bulundukları sahne"ye ve "Filmatik ve dublajında müstehcen sözlere yer verilmemesi şartıyla" Tüzük'ün "18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımayacağından yurda ithaline ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Sadık Bir Kadın* (*Une femme fidèle*) [Roger Vadim, 1976] (1980/21) filminin kararında 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenen flimde "Uşakla hizmetçi kızın cinsi münasebette bulundukları sahnenin çıkarılması ayrıca filmin dublajı yapılırken müstehcen sözlere yer verilmemesi koşuluyla" Tüzüğün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımayacağından ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oyçokluğu ile karar verilmiş; ancak Emniyet Genel Müdürlüğü ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi filmin "şartsız olarak kabulü reyinde" olduklarını beyan etmişlerdir.

Sevişme

Delidir Ne Yapsa Yeridir (1978/48) filminin kararında "ev sahibesi dul rum kadını ile yatakta geçen sahneyi ihtiva eden kısımların kesilip çıkarılması kaydıyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görüşüne varılmış ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Film sahibinin vekilinin "kesim hakkındaki muvafakati alınarak parçalar[ın] her iki kopyadan da kesilerek imha" edildiği belirtilmiştir.

Ölümsüz Kahraman (*He's A Legend He's A Hero*) [*Yong chun da xiong*, Hsing-Lai Wang, 1976] (19778/1) "Bruce'un Çinli kadınla yatakta sevişme sahnesinin cinsi birleşme kısmının çıkarılmak şartıyla ithaline ve halka gösterilmesine bir sakınca olmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Striptiz

Şehir Korku İçinde (*Sangue The Sibirro*) (1978/54) [*Sangue di sbirro*, Alfonso Brescia, 1976] filmine ait kararda "Filmin 4. Kıs-

mında striptiz yapan kadının anadan doğma göründüğü parça ile 8. Kısımda mutfakta gaz tüpü ile zehirlenme sahnesinde kızın anadan doğma şekilde gösterildiği kısımların kesilip çıkarılması kaydıyla"; *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görüşüne varılmakla yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Cinsel Organların Görünmesi

Ağa Düşen Kızlar (*Brigade Mondaine*) (1979/180) filminin kararında 2 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlenen filmin; "Erkeğin tenasül organının görüldüğü sahnenin tamamen" *Aynalar* (*Das Mädchen von St. Tropez, Une vierge pour Saint-Tropez*) (1979/191) filmine ait kararda 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenen filmin "19 yerinde mevcut erkek ve kadın oyuncuların cinsel organlarının açık olarak görüldüğü sahnelerin" çıkarılmasına"; *İsveçli Kızlar* (*Drei Schwedinnen in Oberbayern*) [*Drei Schwedinnen in Oberbayern*, Sigi Rothemund, 1977] (1980/48) filminin kararında ise "Filmde rol alan kadın artistlerin cinsel organlarının ön cepheden açıkça görüldüğü sahneler ile son sahnedeki kadın-erkek arasındaki cinsi teması gösteren sahnenin çıkarılması koşuluyla", *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından "ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Öcümü Alacağım* (*Massacre at Central*) (1979/46) [*Massacre at Central High*, Rene Daalder, 1976] adlı filme ilişkin kararda "2. Kısımda kızla erkeğin denizde mayosuz olarak yüzdükleri sahnede, cinsel organlarının ön ve arkadan göründüğü iki parçalık sahnenin, 3. Kısımda görünen sevişme sahnesinde, sevişmenin cinsi münasebete dönüştüğünü gösteren sahnenin" çıkarılması şartıyla Tüzüğün 18. maddesine "aykırı bir durum görülmediğinden, filmin ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar veril[diği]" belirtilmiştir.

Cinsel Kimlikler

Ustura (*Il vizio ha le calze nere*) [Tano Cimarosa, 1976] (1979/29) filminin kararında "İkinci kısmın başlarında leonardo adlı kadının evin terasında bir başka lesbian kadınla sevişmelerini sergileyen kısmın yakın görüntüdeki takriben 10 m. kadar bir parçasının çıkartılması koşuluyla" Tüzüğün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımayacağına ve dış alımı ile halka gösterilmesinde bir sakınca olmayacağına oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir.

Argo

Aşk ve Adalet (1978/76) filmine ait kararda *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesi gereğince "31. Sahnede cezaevi arabası içinde adamın kadınlar hakkında yakışıksız sözlerle belirttiği ağır yargı ile 38. Sahne Pınar'ın evinde yengesi Şaziye tarafından söylenen çirkin sözlerin (Kahpe, Piç, Kaltak vs) sözlerin senaryoya uygun olmadığı ve bu sözlerin çıkartılması şartıyla halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. *Haydar* (1979/7, KT: 12.1.1979) adlı filmin kararında 7.11.1978 günü Kurul'a "Balkonaetti" adıyla gelen ve adının değiştirilmesi koşuluyla çekim izni verilen 50 dakika süreli olan bu filmin senaryosuna tam uymadığı; bu durumun filme ilaveler yapılacağı şüphesini yarattığı; komedi janrında çevrildiği fakat 'Münasebetsiz sözler' ile bu amacı gerçekleştirmeye çalıştığı; lobilerdeki görüntülerin filmde

farklı şekillerde verildiği' görülmüştür. Diyalog metninde yer almadığı halde Haydar'ın Sıdıka'ya 'Ha Siktir' şeklindeki hitabı, son sahnede üst üste tekrarlanan "Keriz" ve "Biz Keriziz" lafları ile Haydar'ın elinde tabancayla Cesur'u ayakta döndürürken sarf ettiği 'Kıçım' kelimesinin geçtiği parçaların kesilmesi koşuluyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımıyacağı cihetle bu parçaların kesilmesinden sonra halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Yukarıda belirtilen parçalar muvafakat dilekçesi dosyada mevcut olmakla her iki kopyadan kesilip çıkarılarak kurulumuzca yok edilmiş ve 16mm.lik kopyası Bakanlıkta saklanmak üzere Basın Şubesi Müdürlüğüne" teslim edildiği belirtilmiştir. Ayrıca karar düşülen notta "Halka gösterilirken ilave yapılabileceğinden ilgililerin dikkatinin çekilmesinde yarar görüldüğü" ifade edilmiştir. *İnek Şaban* (1979/3, KT: 5.1.1979) filmine ait kararda "Filmdeki Kara Mithat'ın konuşmalarının ekserisinde adi laflar geçmekte olup; bunlardan en belirgin (pezevenk, ulan ayı, kaltak, it oğlu it) gibi 4 adet sözleri ve santraforun penaltıyı çekmeden önce yaptığı el kol hareketini taşıyan parçanın kesilmesi koşuluyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımayacağına oybirliği ile karar verilmiş; *Delidir Ne Yapsa Yeridir* (1978/48) filminin kararında ise, "Birinci makara jenerikte geçen ve diyalog metninde bulunmayan Kungfu'nun hocası tarafından söylenen (Ulan Keriz - Bok Herif - Hıyar Oğlu Hıyar) gibi küfür mahiyetindeki sözlerin kesilip çıkarılması kaydıyla" Tüzük'ün "18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görüşüne varılmış ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verilmiş ve Film sahibinin vekilinin "kesim hakkındaki muvafakati alınarak parçalar[ın] her iki kopyadan da kesilerek imha" edildiği belirtilmiştir.

Tüzük Maddeleri

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün çeşitli maddelerine doğrudan atıf yapılarak da bazı kararlar verilmiştir. *Baba Ocağı* filmi için 18. maddeye, *Çılgın Atlar* (*Crazy Horse*) filmi için 18. ve 24. maddeye, *Gündüz Güzeli* (*Belle de Jour*) için 24. maddeye atıf yapılmıştır. *Baba Ocağı* (1978/49) filminin kararında *Tüzük* maddelerine göre filmin halka gösterilmesinde ve yurtdışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığına oy çokluğu ile karar verildiği belirtilmiştir ancak üyelerden İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Denetime alınmış olan *Baba Ocağı* adlı filmin senaryosunun 1 Nolu Film Denetleme Komisyonunun 30.11.1977 tarih ve 977/36 sayılı kararı ile tümüyle reddedilmiştir. Senaryosu denetimden çıkmamış olan bir filmin denetime alınmayacağı Kurul üyelerine tarafımdan duyurulmuş olup, Denetime katılmadığımı bildirerek muhalif kalmışımdır" diyerek şerh düşmüştür.

Küçükler İçin Zararlı Filmler

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün "Küçükler İçin Zararlı Filmler" başlıklı 24. maddesi [Kurullarca, küçükler üzerinde ruh ve beden sağlığı bakımından zararlı etkiler yapabilecek veya küçüklerin yetişmelerini olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikte olduğu saptanan flimlerin reşit olmayanlara gösterilmesine izin verilmez. Bu gibi filmlerin afiş, ilan ve resimlerinde reşit olmayanlara gösterilmeyeceğinin belirtilmesi zorunludur"] uyarınca bazı kararlar verilmiştir. *Çılgın Atlar* (*Crazy Horse*) (1978/135) filminin kararında "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkın-*

da Tüzük'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı, ancak aynı Tüzüğün 24. maddesi kapsamına girdiği görülmekle filmin, afiş, ilan ve resimlerinin reşit olmayanlara gösterilmemesi koşuluyla yurda ithalinde ve halka (reşit) gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir" denir. *Gündüz Güzeli* (*Belle de Jour*) [Luis Buñuel, 1967] (1978/46) filminin kararında Tüzüğün 18inci maddesindeki nitelikleri taşımadığı ancak yine Tüzüğün yine 24cü maddesinde belirtilen nitelikte görüldüğünden yurda ithaline ve halka gösterilmesinde sakınca olmadığına İçişleri Bakanlığı temsilcisinin "karşıt görüşü mahfuz kalmak üzere oyçokluğuyla" karar verildiği belirtilir. *Büyük Kumar* (1979/205) filmine ait kararda ise Tüzük'ün "24. maddesi uyarınca 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi koşuluyla, ayrıca filmin akışı içerisinde geçen konular arasında bağlantı bulunmadığı, dolayısıyla filme sonradan ekleme yapılacağı kanısı uyandırdığından sinemalarda gösterilmeye başlandığında izlenmesinin yararlı olacağı kanısına oybirliği ile karar veril[diği]" belirtilmiştir.

Doğum

Avare (1978/49) filminin kararında "Birinci makara, jenerikten hemen sonra doğum sahnesinde 'plesenta ve barsak görüntüsü' veren kısmın kesilmesi kaydıyla Tüzüğün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görüşüne varılmakla halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular

Adalet (1978/35) adlı filmin kararında 19.1.1978 tarihli Kurul Denetim Tutanağında şartlı kabul edilen *Kanun Adamı* adlı senaryonun soruşturmayı yapan müfettişlerce alınmış olduğunun dosyadaki tutanaktan anlaşıldığı ve bu nedenle de senaryonun görülemediği belirtilmiştir. Kararda "2. Sahnede matbaada afiş basılırken polisin yaptığı baskında gereksiz yere şiddet kullandığı intibaı veren kısmın"; "Yine 5. sahnede karakolda ifade alınırken gereksiz yere şiddet kullandığı parçanın", "Sahnedeki konuşma sırasında 'makam ne kadar yükselirse alınan rüşvette o nisbette artmaktadır' gibi anlamda kullanılan ve halk efkarında yanlış izlenim uyandıracak sözlerin", "7. Sahnede gece kulübünde akordiyonun üzerindeki resmin yakın görüntüye alındığı parçanın" çıkarılması koşuluyla, Tüzüğün 18. maddesine "aykırı bir durum bulunmadığından ve yine film sahibinin filmin isminin Adalet olarak değiştirilmesi yolundaki isteğinin kabulünde bir sakınca görülmediğinden filmin halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar veril[diği]" belirtilmiştir. *Gelincik* (1978/118) filmine ilişkin kararda ise daha önce *Beyaz Atlı Adam* adı ile kabul edilen senaryoya dayanılarak çekimi yapılan ve dilekçe ile isim değişikliği talep edilen 85 dakika süreli *Gelincik* adlı filmin 26.10.1978 tarihinde 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlendiği belirtilmiş; "İhbar üzerine jandarmanın evi aradığı sahnede çok küçük iki parçanın kesilmesi koşuluyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar veril[diği]" belirtilmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

Cemil Dönüyor - Vazife Uğruna (1978/34) adlı filmin kararında filmin "1. Kısmında geçen ve yurda sokulan kaçak silahların Amerika'dan geldiğini ifade eden bölümdeki 'Amerika' sözünün, 6. Kısımda grev

sahnesini gösteren bölümde daha önce öldürülmüş Hasan Ateş'in büyük boy resmini-posterinin gösterildiği parçaların; yine 4. Kısımda Cemil'in gençlerle konuşurken sarf ettiği 'İlerici Gençlik' sözünü taşıyan parçanın çıkarılması koşuluyla Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum bulunmadığından ve yine film sahibinin filmin isminin *Cemil Dönüyor* olarak değiştirilmesi yolundaki isteğinin kabulünde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiş; filmden çıkarılmasına karar verilen kısımların ise, film sahibinin vekilinin "kesimi kabul ettiğine dair beyanı üzerine kesilmiş (her 2 kopyadan) ve kurul huzurunda imha" ifade edilmiştir.

Millî Hisler ve Tarih

Avcılar (*The Hunters*) (1979/100) adlı filme ait kararda "Altıncı makarada korodakilerin grup halinde söyledikleri ve İngilizce alt yazıya göre 'kurşun işlemez kralımızın komutasında İstanbulu alacağız' ibaresinin geçtiği ve alt yazılarının sonuna kadar devam ettiği Yunanca söylenilen şarkının çıkarılması koşuluyla" III. Balkan Film Festivali süresince gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca "Şenlik düzenleme komitesi başkanının sözlü muvafakatı alınarak adı geçen parça[nın] filmden çıkarıl[dığı] ve "kesilen parça[nın] filmin gösterilmesinden sonra geri verilmek üzere geçici olarak" kurulca alıkonduğu belirtilmiştir.

Eğitim

Aşkın Sıcaklığı (1978/98) filmine ait kararda filmin 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlendiği "Jenerikte ilkokul levhasının çıkartılması", "İmtihanda buluşuruz diyaloğu, öğretmenin sözlerinin çıkartılarak dul kadının öğretmen olduğunun belirtildiği sahnelerin çıkartılması şartıyla müstehcen sahnelere yer verilmeyen söz konusu filmin" Tüzüğün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görülmekle halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Şeker Öğretmen* (*L' Insegaante Balla Con Tutta La Classe*) [*L'insegnante balla... con tutta la classe*, Giuliano Carnimeo, 1979] (1979/149) filmine ait kararda "Filmde geçen fragmanda da aynen tekrarlanan 'sınıfta çocukların yaşlı bayan öğretmene oyuncak muz ile yaptıkları çirkin şaka' sahnesinin filmden ve fragmandan çıkarılması koşuluyla" filmin Tüzük'ün 18. maddesinde "belirtilen nitelikleri taşımayacağı kanısına" varıldığı belirtilmiş, "film sahibinin dosya içinde bulunan 'Kesim muvafakat Belgesi'ne dayanılarak adı geçen parçalar"ın "kesilmekle yurda ithali ile halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar veril[diği]" belirtilmiştir. Ayrıca "5 Nüsha fotobüstoların birinde aynı görüntünün tekrarlandığı anlaşılmakla bu görüntüyü taşıyan fotobüstoların da filmden kesilen parça ile birlikte Emniyete teslimi[nin] uygun görül[düğü]" belirtilmiştir.

Dinlerle İlgili Konular

Hatasız Kul Olmaz (1977/9) filminin kararında ise, "Cami'de cemaatın namaz kılarken birkaç şahsın hadise çıkararak ıslahı nefs etmiş olan Cennet'in camiden kovulmasını istedikleri ve bilahare cemaatin camii terk ettiği görüntü ve diyalogların çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir". Kararda "belirtilen kısımların çıkartılması hususunda film sahibi şirket yetkilileri ile mutabakata varılmış olup ilgililerin çıkarılan kısımlar hakkındaki muvaffakat beyanları[nın] imzalı olarak dosyasında muhfuz" olduğu belirtilmiştir.

Silah Arkadaşları (1977/15) filminin kararında ise "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* gereğince; Sevda'nın evinde düzenlenen ziyafet sırasında eski üç silah arkadaşın içki masasına koşarlarken söyledikleri 'Allah Allah Allah' sözlerinin çıkarılması şartı ile filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Şiddet

Kasırga / Cyclone [René Cardona Jr., 1978] (1978/137) filminin kararında "9. Kısımda cesetten parça kesildiği an 10. Kısımda parçalanmış insan vücudundan ayağın gösterilmesi ve 12. Kısımda köpek balıklarının insanları parçalayışında gereksiz ve tiksinti verici kısımların kesilmesi halinde" Tüzüğün 18. maddesinde "belirtilen nitelikleri taşımayacağına" ve bu haliyle yurda ithal ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına karar verilmiş;

Miras / The Legacy [Richard Marquand, 1978] (1978/134) adlı filmde "9. Kısmın başlarında geçen ve yanmış insan cesedinin köpeklere yedirilişini sergileyen takriben 2 dakika süreli üç parçanın kesilmesi halinde Tüzüğün 18. maddesinde "belirtilen nitelikleri taşımayacağı görüşüne varılmakla" şirket yetkilisinin "kesim muvafakatı alınarak" belirtilen parçalar "kesilmiş ve filmin bu hali ile yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiştir.

Rezil (1979/4) adlı filme ait kararda "2. Kısımda Bilal'i öldürmek üzere gelen gangsterlerden 3.sünün Haşim tarafından öldürülmesi sahnesinin kısaltılması şartıyla" Tüzüğün 18. maddesinde "belirtilen nitelikleri taşımadığı görülmekle" halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir.

Bahis

Şeref Yumruğu (1978/15) filmine ait kararda "Aynı senaryo kararında belirtilen müşterek bahisle alakalı diyaloğun mevcudiyeti görülerek Cemal ve Murat'ın aralarında yaptıkları boks maçından önce geçen müşterek bahis mahiyetindeki diyalog ve görüntünün çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir."

Diğer

Yusuf ile Kenan (1979/138) filmine ait kararda filmin "denetlemek üzere dosyasıyla; ayrıca 136 ve 137 sayılı kararlarımıza konu olan seninle *Seninle Son Defa* ve *Sensiz Yaşayamam* adlı filmlerle birlikte Pazar günü Antalya Festivaline katılacak filmlerden olduğu gerekçesiyle ivedi denetimi istenerek kurulumuza verilmiştir. Dosyanın incelenmesinde filme ait çekim izin belgesinin ve kesim muvafakat yazısının bulunmadığı keza ikinci kopyanın da sessiz kopya olduğu görülmüş; ancak festivali sekteye uğratmamak amacıyla bu noksanların sonradan tamamlanacağı inancı içerisinde denetim sürdürülmüştür. Filmin seyredilmesinden sonra Kurulumuz görüntü olarak değil sadece senaryosuna da uygun bulunmayan konuşma ve melodi halindeki bazı küçük bölümlerin çıkarılmasıyla halka gösterilebileceği kanısına varmıştır. Bundan sonra kesim muvafakatı için film sahibi ile ilişki kurulmaya çalışılmış; Telefonla (Şehirlerarası) yapılan aramalara karşın saat 19.00'a kadar film sahibi bulunamamıştır. Bugün yani 3.9.1979 Pazartesi günü saat 14.00'da Kurulumuz tekrar toplanmış Antalyadaki sahibi Ömer Kavur ile yapılan telefon görüşmesinde kesim muvafakat belgesi göndermeyeceği kesinlikle anlaşılmış olmakla iş bu tutanak düzenlenmiştir."

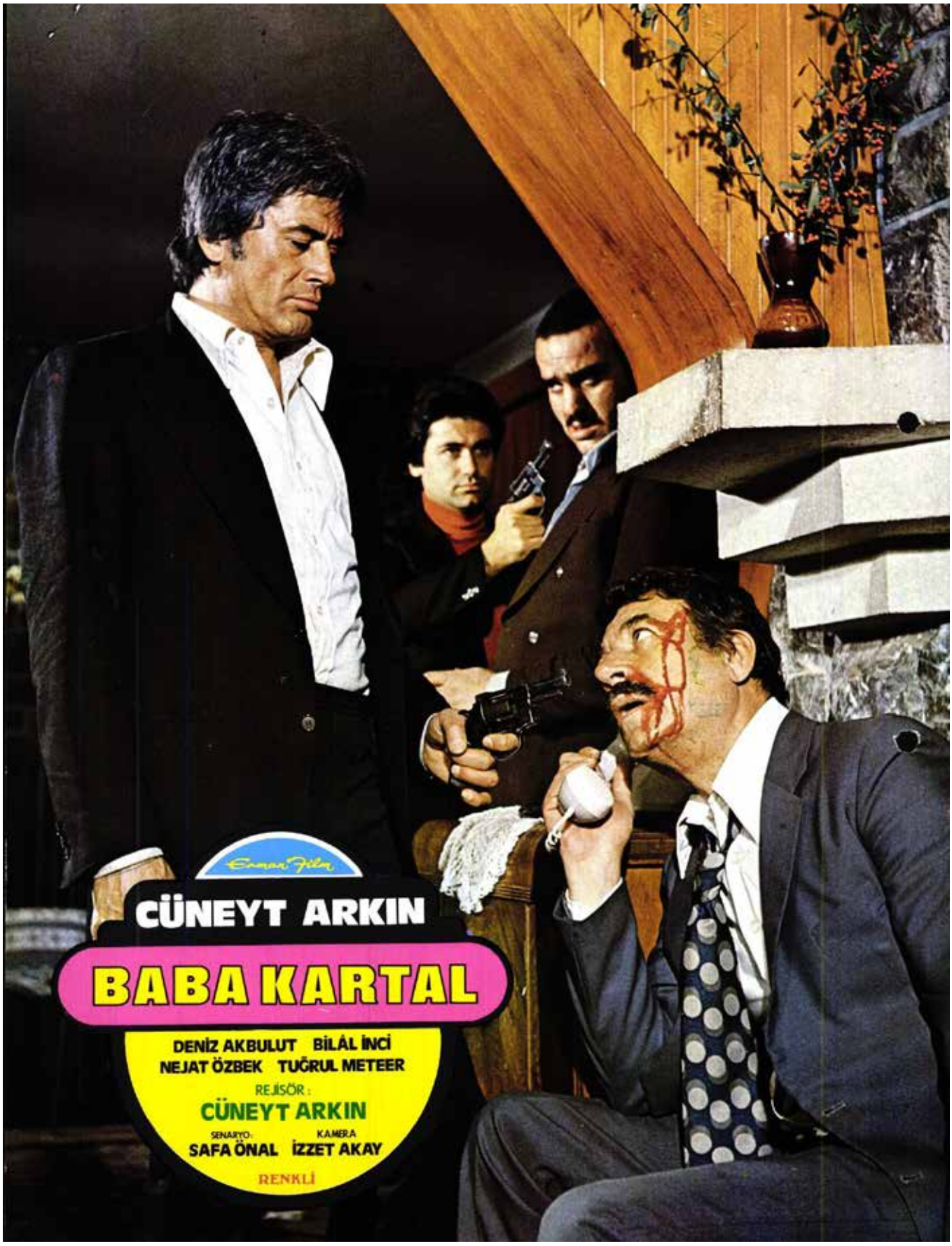

(*Baba Kartal*, Yön.: Cüneyt Arkın, 1978)

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1978-1979-1980

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özeti) Defteri 1978-1979-1980 – 1 Nolu Film Denetleme Kurulu]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1978-1979-1980 adlı defterde 53 ret kararı ve 89 şartlı kabul kararı bulunmaktadır. Bu defterde birkaç film kabul alırken (ya da şartlı kabul alırken) aynı zamanda afişleri ya da lobileri sakıncalı bulunmuş ve ret kararı da yazılmıştır, dolayısıyla az sayıda da olsa aynı karar içinde iki farklı sonuç yer almaktadır. Elli üç ret kararından dokuzunda afişler ve/ya da lobiler yasaklanmıştır. Defterde az sayıda da olsa tutanak/tespit kararı yer almaktadır. Az miktarda ara kararı ya da tutanak benzeri ama şartlı kabul olarak değerlendirilmiş kararlar da bulunmaktadır. Yabancı, yerli ve az sayıda da olsa kısa, belgesel filmler, afişler ve reklamlar (Permatik ya da Coca Cola gibi) yer almaktadır.

Bu defterde dikkatimizi çeken kabul edilmiş bazı film örnekleri şunlardır: *Hababam Sınıfı Tatilde* (Ertem Eğilmez, 1978/8, Dosya No: 91134/28), *Kelebek* (*Papillon*, Franklin J. Schaffner, 78/38, Dosya No: 91127/99), *Çöpçüler Kralı* (Zeki Ökten, 1978/42, Dosya No: 91134/7), *Özel Bir Gün* (*Una giornata particolare*, Ettore Scola, 1978/58, Dosya No: 91127/119), *Babam ve Ustam* (*Padre Padrone*, Paolo Taviani ve Vittorio Taviani, 1978/74, Dosya No: 91127-139), *Vadim O Kadar Yeşildi ki* (*How Green Was My Valley*, John Ford, 1978/76, Dosya No: 91127/141), *Selvi Boylum Al Yazmalım* (Atıf Yılmaz, 1978/86, Dosya No: 91134/3), *Sultan* (Kartal Tibet, 1978/166, Dosya No: 91134/140), *Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor* (1978/215, Dosya No: 91134/242), *Sürü* (Zeki Ökten, 1979/14, Dosya No: 91134/213), *Minik Serçe* (Atıf Yılmaz, 1979/19, Dosya No: 91134/251), *The Deer Hunter* (Michael Cimino, 1979/108, Dosya No: 91127/242), *Taksi Şoförü* (*Taxi Driver*, 1979/142, Dosya No: 91127/271) ve TRT tarafından getirilen Ingmar Bergman filmleri: *Yedinci Mühür* (1978/105, Dosya No: 91127/141) ve *Yaban Çilekleri* (1978/107, Dosya No: 91127/141).

Dönemi anlamak, kararlara yakından bakmak için farklı kararlardan şöyle örnek verebiliriz: Bazı filmlerin Basın Şubesi Müdürlüğü tarafından kurula 16 mm'lik kopyası gönderilmiş ve 35 mm olan hali ile

benzerliğinin tespiti, karşılaştırılması istenmiş, onlar da aynı anda 35 mm'lik filmle karşılaştırmışlar ve daha önce ithaline ve gösterimine izin verilen kopya ile aynı olduğunu tespit etmişler. Bu şekilde çok sayıda film bulunmaktadır. Örnek olarak: *Embriyo* (1978/91), *Macera Adamı* (*Hollywood Man,* 1978/92, Dosya No: 91127/111), *Kaderi Arayan Adam* (*Mr. Klein,* 1978/93), *Ve Duvarlar Çatladı* (*Les Granges Brulées,* 1978/94). *Kader* adlı filmin adı *Fırat'ın Cinleri* (Korhan Yurtsever, 1978/136-7, Dosya No: 91122/7454) olarak onaylanmış ve filmin 16 mm.'lik kopyasının kurul mührüyle "mühürlenerek Ankara'daki arşive götürülmek üzere raportör"e verilmesine dair karar yazılmıştır. Tüzüğün 18. maddesine aykırı görülmeyip çeşitli etkinliklerde, örneğin 15. Antalya Uluslararası Sanat Şenliğinde ya da Kültür Bakanlığı Sinema Dairesi Başkanlığı tarafından denetlenmesi istenen ve genelde Ankara, İstanbul ve İzmir'de bakanlıkça düzenlenen çeşitli film haftalarında (Macar Filmleri Haftası, Yugoslavya, Cezayir, SSCB Film Haftaları gibi) gösterilmesine izin verilen filmler de çokça yer almaktadır. Örneğin Nikita Mikhalkov'a ait *Mekanik Piyano için Bitmemiş Bir Parça* (1979/62, Dosya No: 91127/141-2) adlı "filmin İstanbul'da Atatürk Kültür Merkezinde, Ankara'da Çağdaş Sahnede gösterilmek üzere SSCB ile ülkemiz arasında kültürel değişim programına göre SSCB film haftasında gösterilmesinde bir sakınca" bulunmamıştır. Bir sayfada da Tutanak tutulmuş, dört üye gelmiş ama Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi gelmediği için şöyle yazılmıştır: "… toplantıya katılmadığı gibi yedeğini de göndermediği için Tüzüğün 7. maddesi gereğince üye tam sayısı bulunmadığı için denetleme görevi yapılamadı". *25. Saat* adlı yabancı film (1979/187, Dosya No: 91127/141-1) için "İstanbul İl Kontrol Komisyonunca çıkarılmasına karar verilen sahne" kurul tarafından kesilmiş ve ardından gereğinin yapılması için film Basın Şubesi Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Oyçokluğu ile kabul edilmiş filmlerdeki şerhler aşağıdaki gibidir: *Hızlı Silah* (*Quick Gun*, Sidney Salkow, 1978/122, Dosya No: 91127/141) için Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen üye, filmin ilgili "Tüzüğün 18. maddesinin g ve j fıkralarına göre reddi" görüşündedir. *Vahşi ve Cesur* (*Wild and the Brave*, 1978/162, Dosya No: 91127/141) adlı film kabul edilirken İçişleri Bakanlığı'ndan gelen temsilci muhalefet şerhi yazmıştır: "Dünyanın üçüncü devletler blokunu teşkil eden ve çoğu afrikalı [Afrikalı] bulunan, zenci devletlerinden olan Uganda'da geçen ve filmde gerçek olduğu söylenen sahneler insanlarla hayvanların nesillerinin idamesinin bir arada ve aynı değerde mütalaa ettiğinden yukarda adı geçen Tüzüğün 18/i bendine aykırı olduğu kanaatına varılmıştır". *Dokunma Yanarsın* (*Too Hot to Handle*, Don Schain, 1978/216, Dosya No: 91127/73) adlı filmin kararında yazdığına göre "Bu defa 1 kopya, 1 fragman daha ithal edilmek" amacıyla filmin 35 mm.'lik renkli özgün kopyası yeniden denetlenmiş ve 1978'de "alınan kararda belirtilen kısımlar aynen kesilerek çıkarılmıştır". Bu kopyada herhangi bir sakınca bulunmaz ama Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Kültür Bakanlığı temsilcilerine ait gibi duran (iki kurumun üstünde yazılan) ve "Biz" dilini kullanan bir muhalefet şerhi yer almaktadır: "Daha önce denetlenmiş kurullar tarafından haklarında karar alınmış yabancı filmlerin yeniden yurda sokulduğunda denetleme kurulunun ilk alınan karara uygun olarak film kontrol edip daha önceki kararı aynen uygulayacağına dair tüzükte bir hüküm yoktur, kurulumuz denetim ve karar

organıdır. Bundan sonra böyle bir işleme ve böyle bir film gönderildiğinde komisyona katılmayacağımızı arz ederiz". *Karzan Ormanlar Kahramanı* (*Karzan, Il Favoloso Uomo Della Jungla*, Demofilo Fidani, 1979/7, Dosya No: 91127/164) adlı filmde Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi tarafından düşülen şerh şöyledir: "Aykırı Oy: Çocukların siyah ırka karşı soykırımını ve genel olarak şiddete teşvik edici nitelikte görüldüğünden 18. maddenin ilgili bendi uyarınca reddediyorum". *Ölüm Sporu* ([*Deathsport*], Allan Arkush, 1979/20, Dosya No: 91127/172) adlı film kabul edilirken karara Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, Tüzüğün 18. maddesi (j) fıkrasına göre filmin reddini istemiş ve İçişleri Bakanlığı temsilcisi "filmin iki yerinde yer alan takriben 3-4 saniyelik oyuncu kadının tenasül uzuvlarının göründüğü sahnelerin Tüzüğün 18. maddesinin (c) fıkrasına aykırı bulunduğundan bu parçalar çıkarıldıktan sonra filmin halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığı hakkında ayrışık oyu ile kabul edilmiştir" yazmıştır. Claude Chabrol'ün yönettiği *Son Macera* (*Alice* [*Alice ou la derniere fugue*], 1979/131, Dosya No: 91127/260) için Genelkurmay Başkanlığı üyesi "filmde gösterilen çıplak boy görüntüsünün çıkarılması şartıyla kabul oyu kullanmıştır". *Gang* (*Le Gang*, Jacques Deray, 1980/33, Dosya No: 91127/33) için Genelkurmay Başkanlığı ve Kültür Bakanlığı temsilcileri şöyle yazmıştır: "Barlarda olay çıkaran karakol basıp Güvenlik Kuvvetlerini etkisiz gösteren, çeşitli müesseseleri ve bankaları soyan Robert ve arkadaşlarının yaşamını konu alan bu film Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrası uyarınca sakıncalı nitelikte görülmüştür. Anarşik olaylara karşın duyarlı olan Türk toplumuna olumsuz yönde etki yapacağı düşünülerek karşı oy kullandıklarını açıkladılar".

Yerli filmler için kabul kararlarında yer alan şerhler şu şekildedir: Erden Kıral'ın yönettiği *Kanal* (1979/32, Dosya No: 91154/248) adlı film kabul edilirken iki üye aynı görüşte değildir. İçişleri Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcilerine göre film, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesi (a), (f), (g) ve (j) fıkralarına dayanarak reddedilmelidir. Gerekçeleri şöyledir: "Kanal isimli filme ait 1 Nolu Film Denetleme kurulu tarafından 9.11.1979 gün ve 116 sayı ile verilen senaryo kararında filmin çekiminde suça teşvik edici ve kamu görevlilerini küçük düşürücü görüntülere [yer] verilmemek şartıyla filme alınmasına müsaade edildiği halde filmde yer alan birçok sayıda sahnelerin çekiminde senaryo kararına uyulmadığı saptanmıştır." *Babama Selam* (Tanju Gürsu, 1978/110, Dosya No: 91134/53) adlı filmde Basın Yayın Genel Müdürlüğü, 18. maddenin (c) fıkrasına aykırı olduğunu yazmış, "ancak denetime gönderilen iki kopyadan bütün seks sahnelerin çıkarıldığı bariz şekilde belirterek ret şeklinde oyunu kullanmıştır". İfade anlaşılır olmamakla birlikte muhtemelen sözü geçen üye kopyalardaki seks sahnelerinin çıkarılması gerektiğini düşündüğü için ret oyu kullanmıştır. *Baba Kartal* (Cüneyt Arkın, 1979/9, Dosya No: 91134/260) adlı film, "Tüzüğün 18. madde (j) fıkrasına göre suça imrendirici ve özendirici tesir yapacağı gerekçesiyle" Emniyet Genel Müdürlüğü ret oyu kullanmıştır. *Toprağın Oğlu Sabuha* (Oksal Pekmezoğlu, 1979/41, Dosya No: 91124/250) için İçişleri Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı üyeleri, "Tüzüğün 18. madde (g), (j) fıkralarına aykırı sahneler bulunduğundan ve bu sahneler çıkarıldığı takdirde filmin bütünlüğü bozulacağından ve filmin mahiyetini kayıp edeceği gerekçesiyle ret ayrışık oyu kullanmışlardır". *Korkusuz Aşıklar* (Yavuz Figenli,

1979/48, Dosya No:91134/138) için İçişleri Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü üyeleri, "Filmin afişinde gösterilen sahnenin filmde yer almaması ve müstehcen olması nedeniyle iptali gerektiği yolunda" karara şerh düşmüşlerdir. *Karanlık Sokaklar* (Yavuz Özfigen, 1980/20, Dosya No:91134/309) için Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen üye Tüzüğün 27. maddesine dayanarak "ayrışık oy kullanmıştır".

Ret Kararları

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğ'ün 18. maddesinin çeşitli fıkralarına göre filmler ya da filmlerin afişleri/lobileri yasaklanmıştır. Bazı kararları farklı başlıklar altında değerlendireceğiz. *Tüzük*'ün 18. maddesinin hem (f) hem de (g) fıkralarına göre reddedilen iki filmden biri *Beklenen Şahit/Şahit* (1979/1, Dosya No: 91122/6261), diğeri de künyede yönetmen olarak Eray Özbal'ın yazıldığı ama Temel Gürsu'nun yönettiği *Batan Güneş*'tir (1978/213, Dosya No: 91134/220). Bu ikinci filmin kararı oyçokluğu ile alınır, Kurul Başkanı ile Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi [yazım düzeltilmiştir] "filmin köy kahvesi sahnesinde Çulsuz Arif'in Almanya'dan dönüşü sırasında kahvedekilerden birinin 'Almanya'ya giderken donsuzdu' cümlesi ile 'Almanya'ya sen de gidersen donsuzluktan kurtulursun' cümlelerinin çıkarılması şartıyla" filmi kabul etmiştir. İlgili maddenin (a) fıkrasına dayanarak *Champion* (1979/29, Dosya No: 91154/A) adlı yabancı reklamda "zaman zaman görülen Arapça yazılar" söz konusu fıkra gereğince "Harf Devrimine aykırı görüldüğünden" sakıncalı bulunmuş ve filmin gösterimine izin verilmemiştir. *Halk Daha İstiyor* (*Meg Ker a nep*, Miklos Jancso, 1979/39, Dosya No: 91127/141-2) adlı filmin "Kültür Bakanlığı Sinema Dairesi Başkanlığı tarafından" denetlenmesi talep edilmiş, bunun üzerine kurul *Tüzük*'ün (b) fıkrasına dayanmış ve "konusu itibariyle sınıf kavgasını körükleyici, ulus bütünlüğünü bozucu bölücü ve yıkıcı mahiyette olduğundan" film reddedilmiş; Kültür Bakanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri filmin kabulü yönünde oy kullanmışlardır. *Tüzük*'ün 18. maddesinin (f) fıkrasına dayanarak reddedilen iki film bulunmaktadır: *Güneş Ne Zaman Doğacak* (Mehmet Kılıç, 1978/84, Dosya No: 91122/7117) adlı film sakıncalı bulunurken Başkan olan İçişleri Bakanlığı'ndan gelen temsilci kabul oyu kullanmıştır. *Kanun Gücü* (Cüneyt Arkın, 1979/35, Dosya No: 91134/288) adlı film de sakıncalı bulunmuş ama Kültür Bakanlığı temsilcisi kabul oyu kullanmıştır. *Tüzük*'ün 18. maddesinin (c), (g) ve (j) fıkralarına göre *Masum Doğanlar* (*Born Innocent*, 1978/171, Dosya No: 91127/141) reddedilir; (c), (f) ve (g) fıkralarına göre de *Vahşi ve Tatlı* (Kaya Ererez, 1979/3, Dosya No: 91134/192) adlı film reddedilmiştir, ama birçok kararda olduğu gibi Kültür Bakanlığı temsilcisi bu filmi de kabul etmiştir.

Yolcular (Yavuz Pağda, 1979/114) adlı film için 1979/24 sayılı kararla denetimden geçmiş olan *Deniz Yolcuları* adlı senaryoyla "arasında konu bakımından benzerlik mevcutsa da, senaryonun filme çekilmesi sırasında, 23.8.1979 günlü ve 16736 sayılı *Resmi Gazete* ile ilan olunan, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün Değiştirilmesine İlişkin Tüzük*'ün 18. madde (c) fıkrasında yer alan 'Kamu düzenini zedeleyici nitelik taşıyan Filmlerin gösterilmesine izin verilmez' hükmüne göre, bahse konu filmde kamu düzenini bozucu ve toplumu anarşiye tahrik edici görüntü ve konuşmaların yer aldığı görülmüş bulunduğundan" film reddedilmiş

ama Basın Yayın Genel Müdürlüğü ile Kültür Bakanlığı temsilcileri filme şartsız kabul oyu vermiştir. *Tüzük*'ün 18/C fıkrasına dayanarak reddedilen *Düşman* (Zeki Ökten, 1980/37, Dosya No: 91134/441) adlı filmin kararı ise oybirliği ile alınmıştır. *Tüzük*'ün 18. maddesi (C) fıkrası gereğince oyçokluğu ile reddedilen *Şeytanın Kızı* (*Ring of Darkness* [*Un'ombra nell'ombra*], 1980/50, Dosya No: 91127/345) için "filmin kamu düzenini zedeleyici nitelik taşıdığı dikkate alınarak, ithal edilmesine ve halka gösterilmesine" izin verilmediği kayda geçmiş; Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden üye "Tüzüğün 24. maddesi gereğince 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi kaydıyla izin verilmesini istemiş, 16 yaşından küçüklerin ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkileyeceğini" kayda geçirmiştir. *Katil Teröristler* (*Sky Riders*, Douglas Hickox, 1980/53, Dosya No: 91127/351) ise "Tüzüğün değişik 18. maddesinin (C) fıkrası gereği mevcut kamu düzenini imkanlar muvacehesinde olumsuz yönde etkileyecek ve sindirici niteliği ağır basan bir hüviyette görüldüğünden" aynı şekilde oyçokluğu ile reddedilmiş; Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Basın Yayın Genel Müdürlüğü ile Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilciler "muhalif oy kullanmışlardır".

Yataktan Yatağa (Engin Temizer, 1980/26, Dosya No: 91134/463) adlı film için yazılan kararda iki farklı sonuç yazılmıştır, ikinci ifadenin kim tarafından yazıldığı metinde ifade edilmemiştir, karar sonradan değiştirilmiş gibidir: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Dikkat Filme Sonradan Ekleme Yapılabilir. *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına aykırı olduğundan red[d]edilmiştir".

Palyaçolar ve Çocuklar (*Clowns and Children*, 1980/39, Dosya No: 91127/339) için "gümrükten gelen mühürlü teneke kutuların açılması sırasında teneke kutulardan 3 ayrı film çıktığı, bunlardan sadece birincisinin adının dilekçede beyan edilen isimde olduğu" ve "*Palyaçolar ve Çocuklar* adlı filmin bu metrajda olmadığı görülmüş ayrıca, Tüzüğün 10. maddesinde şart koşulan metinlerin ve Türkçe çevirinin mevcut olmadığı, ancak dilekçede dercedilmiş '1 adet diyalog listesi'nin de imzasız, mühürsüz ve dolayısıyla dilekçe ile tam bağlantı kurulamadan ekte tetkike sunulmuş iki sahifelik Türkçe diyalog listesinin mevcut olduğu hususları tümüyle dikkate alınarak, usul yönünden filmi incelemeye girmeden reddetme düşünülmüş ise de; diğer kısımların birinci filmle bağlantısının olup olmadığını tutanağa geçirebilmek için filmin seyredilmesine geçilmiş ve neticede diğer iki filmin birinci filmden apayrı olduğu, ayrı ayrı adlar taşıdığı ve ayrı ayrı sanatkarlar ve görevliler tarafından yapılmış olduğu anlaşılmıştır". Üyelerin çoğunluğu "Tüzüğün 9. ve 10. maddeleri uyarınca karar verilmesi yolunda oy kullanmalarına karşılık, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi" tersine "filme olumlu oy vermek gerektiğini belirtmiş" ve "Ben, 18. madde muvacehesinde, filmde hiçbir sakınca görmüyorum" demiştir; bu nedenle film, dört üyenin görüşleri doğrultusunda *Tüzük*'ün 9 ve 10. maddeleri gereğince reddedilmiştir.

Genel Ahlak: Sevişme Sahneleri, Pornografi vb.

Çok sayıda film "genel ahlak ve adaba aykırı" olduğu gerekçesi ile Tüzüğün (c) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir: *Her Za-*

man Hazırım (*Ready for Anything*, 1978/104, Dosya No: 91127/53) adlı film için aslında saptamalar yapılır, tutanağa benzer bir karar yazılır ama sonuçta ilgili filmin kopyası reddedilir: "978/2 sayılı kararla kabul edilen orijinal kopyada bulunmayan bazı cinsi münasebet sahneleri ile bazı kadınların cinsel organlarının gösterildiği sahnelere yer verilmiş olduğu", "Kopyanın birinci kısmının sessiz bir kopyaya ait olduğu, tespit edilmiş olup, bu haliyle orijinal kopyaya benzerlik durumu tetkik edilen ve mühürlenerek Basın Şubesine teslim edilen 16mm. lik kopyanın orijinal kopya ile benzerliğinin bulunmadığına ve denetlenen kopyanın" ilgili *Tüzük*'ün "18. maddesinin (c) fıkrasına aykırı sahnelerle ilaveli bir kopya olduğuna" dair karar yazılmıştır. Aynı fıkraya dayanarak *Tehdit Altında* (*Drive, He Said*, Jack Nicholson, 1978/121, Dosya No: 91127/141) adlı film reddedilmiştir: "Filmin pek çok sahnesinde kadınların ve erkeklerin cinsel organları gösterilmekte, sevişme sahnelerinde müstehcen görüntülere ve konuşmalarda ise olabildiğine küfürlere yer verilmekte olduğundan" dolayı filme verilmemiştir. *Arzu* (*Black Emanuelle Orient Report* [*Emanuelle Nera: Orient Reportage*], Joe D'Amato, 1979/4, Dosya No: 91127/154) da (c) fıkrasına göre sakıncalı bulunmuştur. *Melodinin Aşkı* (*Melody in Love*, Hubert Frank, 1979/70, Dosya No: 91127/213) adlı "filmin tümü ile genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve görüntülerle dolu" olması nedeniyle film reddedilmiş ama Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen üye "filmin 18 yaşından küçüklere yasaklanması ve cinsel organların yakın plandan gösterildiği sahnelerin çıkarılması kaydıyla kabul" ve Kültür Bakanlığı temsilcisi de "18 yaşından küçüklere gösterilmemek şartıyla kabul yolunda oy kullanmışlardır".

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre çeşitli filmler reddedilmiştir. Yönetmeni Jean-Marie Pallardy olan iki film vardır: *Dişi Kovboy* (*L'arriere Train Sifflera 3 fois,* 1979/172, Dosya No:91127/291) için "genel ahlak ve adaba aykırı görüldüğünden", *Özel Bir Kadın* (*Une Femme Speciale / A Very Special Woman*, 1980/8, Dosya No: 91127/315) adlı filmde yer alan "seks sahneleri ve tümü itibariyle" film sakıncalı görülmüştür. *Oldu Olacak* (1979/180, Dosya No: 91134/224) filminde "Başkan, 16 yaşından aşağıdakilere gösterilmemek koşuluyla halka gösterilmesi için ayrışık oy kullanmış", film de "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre" sakıncalı bulunmuştur.

Yerli filmler söz konusu olduğunda üç filmin (ya da filmlere ait afişlerin) bu fıkraya dayanarak reddedildiği görülmektedir: *Yüz Karası* (Çetin İnanç, 1978/95, Dosya No: 91134/30) adlı "Filme ait afişin üzerinde görünen çıplak kadın resimleri, anılan Tüzüğün 18. maddesinin (c) fıkrasına aykırı görüldüğünden ve aynı zamanda bu resimlerle ilgili sahnelerin denetlenen filmde bulunmamasından dolayı, afişlerin kullandırılmamasına" karar verilmiştir. *Uçurum* (Yücel Uçanoğlu, 1978/159, Dosya No: 91134/80) adlı filmin senaryosuna uymadığı yönünde bir karar çıkmış ve (c) fıkrasına dayanarak sakıncalı olduğuna karar verilmiştir; şerhi Kültür Bakanlığı'ndan gelen üye şöyle yazmıştır: "Muhalefet Şerhi: İlgili Tüzüğün Denetleme Kurulunun görevleri ile ilgili maddeleri ve denetleme sırasında göz önünde tutulacak esaslarla ilgili maddelerde Denetleme Kurulunun, denetlenen filmin senaryosuna uygun olmaması nedeniyle reddedilebileceği hususu belirtilmediğinden ve filmde mezkûr Tüzüğün 18.

maddesinin (c) bendinde belirtilen genel ahlak ve adaba aykırı olmadığına inanıldığı kanaati hasıl olduğundan filmin bu haliyle halka gösterilebileceğine karar verilmiştir". *Kendin Pişir Kendin Ye* (Aram Gülyüz, 1979/6, Dosya No: 91134/187) adlı film de (c) fıkrasına göre sakıncalı bulunmuş ama Basın Yayın Genel Müdürlüğü ile Kültür Bakanlığı temsilcileri kabul oyu kullanmışlardır.

18. maddenin hem A, hem C hem de D fıkralarına dayanan bir karar da yer almaktadır. *Mimi* ([*Un Dramma Borghese*], Florestano Vancini, 1980/51, Dosya No: 91127/347) adlı film "Tüzüğün değişik 18. maddesi hükümleri dikkate alındığında; filmin 18 (A) gereğince aile kavramı saygınlığını yitirici nitelikte olduğu, yine Tüzüğün (C) fıkrası gereğince kamu düzenini zedeleyici nitelikte bulunduğu ve üstelik Tüzüğün (D) fıkrası gereğince 'cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde' işlenmiş bulunduğu anlaşılmış olduğundan, filmde baş rolü oynayan kızın yaşının dolaylı bir ifadeden kesinlikle '22' olduğu hususu da özellikle dikkate alındığından" film reddedilmiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden üye karşı oy kullanmış ve "18 maddedeki nitelikleri taşımadığından halka olduğu gibi gösterilmesinde hiçbir mahzur görmüyorum" diyerek şerh düşmüştür.

Bazı filmler herhangi bir fıkraya atıf yapmadan pornografi gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. *Aklın Neredeydi* (1979/16) adlı film daha önce şartlı kabul edilmiş, filmin beş dakikalık parçası, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde bulunan kopyasıyla karşılaştırılmış ve karar yazılmıştır: "Bu parçanın izin verilen filmde bulunmayan ve sonradan eklenen bir parça olduğuna" ve "Bu parçada görülen sahnelerdeki görünümlerin tamamen müstehcen ve porno mahiyetinde olup, denetime sunulan kopyasında mevcut olsaydı, bu ve benzeri parçaların kurulumuzca çıkartılacağı ve bu haliyle halka gösterilmesine olanak bulunmadığına" karar verilmiş, Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi kayıtlara uzun bir şekilde geçen görüşünü şöyle yazmıştır: "1) Seyredilen ek parçanın porno olması nedeniyle, sanatla ilgisi bulunmamaktadır. Denetleme Kuruluna sunulan filmde bu parça bulunmamaktaydı ve kurul böylece aldatılmış, yanıltılmış ve suça ortak gibi gösterilmek istenmiştir. 2) Seks sahnesini gerçekleştiren erkek ve kadın teşhircilik yapmaktadırlar. Küçükleri kötü alışkanlıklara sevk etmektedirler. 3) Yapımcı, elindeki negatif kopyadan dilediği kadar yeni kopyalar (pozitif) bastırabileceği için, suçun tekrarını önleme gayesiyle negatif kopyaya el konulması ve suç teşkil eden sahnelerin bilirkişilerce temizlenmesi gerekmektedir. 4) Filmi, ek porno sahnelerle gösterme nedeniyle dağıtımcı şirket, sinema sahibi ve sinema işletmecisi ile makinisti hakkında ayrıca kovuşturma açılması gerektiği kanısındayım. 5) Filmin tüm kopyalarına el konulması ve başka ek parçaların bulunup bulunmadığının yargı organlarınca tesbit [tespit] ettirilmesi gereğine inanıyorum. Yukarıda arz ettiğim hususlar gerçekleştirildiği takdirde bu önlem yurt çapında bir örnek teşkil edeceğinden, gerek ciddi firmaları haksız rekabetten, gerekse mahalli kolluk görevlilerini göz yummak suçlamasından kurtaracaktır".

Seks Adası (1979/22) adlı film için yazılan kararın bir tutanak olduğu ifade edilmiştir. İstanbul Cumhuriyet Savcılığınca yazı ekinde gönderilen üç film parçası ile Emniyet Genel Müdürlüğünden bir film parçası denetlenmiş, "İstanbul İli Film Komisyonunca filmden çıkartılıp sonradan Emniyet Genel Müdürlüğünden celp edilen parça ile gönderilen diğer üç film parçasının aynı olmadı-

ğına", "Emniyet Genel Müdürlüğünde muhafaza edilen İstanbul İli Film Denetleme komisyonuna ait karar defterinin 1975/262 sırasında bulunan kararda 'adı geçen filmin 7. kısmında plajdaki kızların edep yerleri sahnesiyle 12. kısmında mükerrer 5 yerdeki sevicilik sahnesi ve aynı kısımda erkekle kadının üst üste sevişme sahnesinin çıkarılması şartıyla" bir sakınca bulunmadığına dair karar verilmiş olsa da "filmin denetlendiği 1975 yılında yürürlükte bulunan '*Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname*' hükümlerine göre denetlenen filmlerin birer kopyasının İçişleri Bakanlığınca alıkonmadığından Savcılığa gönderilen üç parça filmin denetimden geçen filmde mevcut olup olmadığı hususunda kesin bir yargıya varılması mümkün olamamıştır. Diğer taraftan savcılığa gönderilen karışık […] gösterilmesi süreci içinde aynı fon müziğinin kesintisiz sürmesi nedeniyle işletmecinin elinde yerli yapım bir de negatif kopya bulunduğu ve işbu pozitif kopyanın sonradan hazırlandığı izlenimi uyandığından filmin piyasadaki tüm pozitif kopyaları ile negatif kopyaya el konulmasında yarar görüldüğü; kesin sonucun, piyasadan toplanacak tüm kopyaların bilirkişilerce incelenmesiyle ortaya çıkarılabileceği kanaatine varılmıştır".

"Pornografik türden seks filmleri" olduğu gerekçesiyle üç karar bulunmaktadır: Birinde dört film var, ilk ikisinin adı aynı ya da yanlışlıkla bu şekilde kaydedilmiş: 1) *Happy Family* 2) *Happy Family* 3) *Black Lust* 4) *Friend and Lovers / Lesbian Hot Chop* (1978/30, Dosya No: 91128/54); diğerinde de beş film var (büyük olasılıkla kısa filmler, ilk ikisinin adı yok) 1) Yok 2) Yok 3) *Buttom Fack*, 4) *Sex Players- Super Sandwich* 5) *Almost Too Big* (1978/89, Dosya No: 91128/54), bu filmlerin hepsi reddedilmiştir. Tutanak numarası 1978/48 (Dosya No: 91128/54) olan kararda bir numaralı filmin çizgi film olduğu tespit edilmiş ama diğer üç filmin (2- *Quick Sqrew / Screw*, 3 ve 4- *Pornovision*) "pornografik türden seks filmleri olduğuna" dair karar yazılmış ve filmler sakıncalı bulunmuştur. Bir kararda da filmin adı bulunmamaktadır (1978/62, Dosya No: 91128/54), kararda Coşkun Selvi tarafından Danimarka'dan gönderilen 8 mm.lik filmin denetlendiği ve "pornografik türden seks filmi" olması nedeniyle sakıncalı bulunduğu kayıtlara geçmiştir.

Suç, Şiddet

Tüzük'ün 18/g fıkrasına dayanarak reddedilen iki klasik film vardır: Yönetmeni Tobe Hooper olan ve Türkçeye *Şah Daman* (1978/154, Dosya No: 91127/175) diye çevrilen *The Texas Chain Saw Massacre* adlı film "(g) fıkrasında genel sağlığın korunmasına olumsuz etki yapan filmlerin yurda sokulmasına ve gösterilmesine izin verilmez hükmü karşısında; filmde bazı sapıkların beş genci ayrı ayrı insanlık dışı usullerle hunharca öldürdükleri ve öldürmeye teşebbüs ettikleri, ölen insanların etlerinden yenecek maddeler yaptıkları, hayatta olmayan kişilere kan emdirerek hayatiyet sağladıkları, özellikle hayatta kalan son genç kıza yapılan akıl dışı iğrenç eziyetlerden zevk aldıkları ve buna benzer insanlık dışı sahnelerin yer alması seyredenlerin ruh ve genel sağlığını olumsuz yönde ve ciddi bir şekilde etkileyeceği göz önüne alınarak" oybirliğiyle reddedilmiştir. *Zombie* (*Dawn of the Dead*, George Romero, 1978/201, Dosya No: 91127/104) adlı film de bu fıkraya dayanarak reddedilmiştir ama Basın Yayın Genel Müdürlüğü ile Kültür Bakanlığı'ndan gelen üyeler aynı fikirde değildir, kabul oyu vererek yasağı savunmamışlardır.

Tüzüğün 18/j fıkrasına dayanarak reddedilen daha çok sayıda film bulunmaktadır: Deftere yabancı adı *The Shao Lin* diye kaydedilen *Sho Lin [Shôrinji kenpô]* (Norifumi Suzuki, 1978/46, Dosya No: 91127/109) adlı film, "(j) fıkrasına, tümüyle aykırı görüldüğünden" sakıncalı bulunmuştur. *Belanın Kralı* (*The Lantern Street* [*Deng long jie*], Chung Hsun Tu, 1978/90, Dosya No: 91127/145) adlı "Film tümüyle vahşet ve şiddeti sergilemekte ve adeta bunu meşrulaştırarak suça imrendirici ve teşvik edici bir mahiyet taşımakta bulunduğundan" bu fıkraya aykırı görülmüş ve reddedilmiştir. Aynı fıkraya dayanarak "suça imrendirici ve özendirici etki yapabilecek nitelikte görüldüğünden" *Bruce Lee'nin Maceraları* da (*Bruce Lee Secret* [*Yong chun jie quan,* Chi Chang ve Hua Chen], 1978/152, Dosya No: 91127/171) reddedilmiştir. *Canın Cehenneme* (*The Black Panter of Shaolin* [*Bamboo Trap,* Ernesto Ventura], 1978/219, Dosya No: 91127/144) adlı film de yine "(j) fıkrasına tümüyle aykırı görüldüğünden" sakıncalı bulunmuştur. *Çivi Çiviyi Söker* (Engin Temizer, 1979/88, Dosya No: 91134/160) adlı film için bu isimle "denetime sunulan filmin konusu ile aynı isim altında denetimden geçirilen senaryo arasında sadece isim benzerliği mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma göre denetimden geçmemiş bir senaryo filme alınmış olduğundan, usul bakımından yapılan denetim sırasında filmde işlenen konu, söz ve görüntülerin Tüzüğün 18. madde (j) fıkrasına göre suça imrendirici veya özendirici etki yapan nitelikte olduğu görüşüne varıldığından filmin tümü ile reddine oybirliği ile karar verilmiştir".

Papaya İstek (*Papaya Dei Caraibi*, Joe D'Amato, 1980/27, Dosya No: 91127/329) adlı "Filmin ana teması itibariyle atom reaktorunun [reaktörünün] yapılmasına karşı çıkılışta korku, dehşet ve terör unsurlarının çok etkili bir biçimde kullanılması nedeniyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre kamu düzenini zedeleyici nitelikte ve yine birçok sahneleri ile de aynı Tüzüğün 18. maddesi (D) fıkrasına aykırı görüldüğünden" film sakıncalı bulunmuştur.

Başka Milletler

Gizli Harekât (*Escape to Athena,* George P. Cosmatos, 1980/38, Dosya No: 91127/337) adlı filmin kararında "İlgili Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince filmin ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşıdığı kanaati ile yurda sokulmasına ve gösterilmesine izin verilmemiş"tir. Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "dosyada mevcut senaryonun 14. sayfasında kayıtlı bulunan ve aşağıda tırnak içine alınmış diyalogun çıkarılması kaydıyla filmin tamamının halka gösterilmesinin mahzurlu olmayacağı yolunda rey izhar etmiş olmaları dikkate alınarak", Başkan, Genelkurmay Başkanlığı ile Kültür Bakanlığı temsilcilerinin olumsuz oy kullanmaları ile film reddedilmiştir: "'Memleket diye bir şey yok, Binbaşı, sadece nehirler, dağlar, evler ve insanlar var. Memleket soyut bir sözdür'. Neticede filmde de aynen geçen bu diyalogun filmden çıkarılmasının yeterli olmayacağı kanaatinde olan ve yukarıda isimleri geçen olumsuz oy sahipleri, bu sözlere ilaveten 'Abartılmış sahneleri içeren kısımların bir Yunan propagandası ve bir Yunan hayranlığı uyandırmaya yönelik bulunduğu müşahedesiyle, tarihen sabit olan belgesel bir hüviyeti de arz etmediği' hususları dikkate alınmış ve gerekçelerle filmin ithalinde ve gösterilmesinde olumsuz oy kullanılmıştır".

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Politik, ideolojik ve sınıfsal gerekçeler gösterilerek önemli bir karar daha yazılmıştır. Başta şartlı kabul gibi dururken son cümlede filmin gösterilmeyeceğine dair karar verilmiştir. Yavuz Özkan'ın yönettiği *Demir Yol/Fırtına İnsanları* (1979/116, Dosya No: 91134/330) adlı filmin kararı önemlidir, çünkü bu kararda direnen bir yönetmen bulunmakta, karar olduğu gibi aktarılmıştır: "Antalya Film Şenliği Festival Müdürlüğü tarafından 1.9.1979 tarih ve 018-279 sayılı yazı ilişiğinde gönderilen, Tan Film Kurumu tarafından filme çekilen Yavuz Özkan'a ait yukarıda özellikleri yazılı film, 3.9.1979 tarihinde I Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş olup; *Demir Yol* (*Fırtına İnsanları*) adlı bu film, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* hükümlerine göre, aşağıda belirtilen görüntü ve sözlerin çıkarılması şartıyla halka gösterilmesinde sakınca olmadığına oyçokluğu ile karar verilmiştir. 1) Senaryoda mevcut olmayıp filmde yer alan, Bülent ve arkadaşlarının gizlendikleri evde söyledikleri 'Anarşistler hakim sınıfların yarattığı yakıştırmalardır' Hasan'ın 2 öğrenci ile konuşurken 'Öğrenciler bir ara tabakadır ancak proleterya [proletarya] sınıfının militanı olabilirler' Bülent vurulup ölürken 'Yaşasın halkımızın bağımsızlık savaşı, mücadelemiz sonuna kadar devam edecektir', 2) Polislere karşı öğrenci ve işçilerden oluşan topluluğun 'Faşistler' diye bağırdıkları sahne ve sözlerin, 3) Sendikanın grevle ilgili toplantısında işçilerden birinin 'Bu sınıflar arasındaki mücadelemizin keskinleşmesidir' söz ve görüntülerin, 4) Filmin sonunda yer alan topluluk tarafından söylenen marş ve görüntüler" ile ilgili, Basın-Yayın Genel Müdürlüğü ile Kültür Bakanlığı temsilcileri "Filmin şartsız kabul edilmesi yolunda oy kullanmışlardır. Film denetleme kurulu tarafından filmden çıkarılması kararlaştırılan parçaların film sahibi Yavuz Özkan'ın verdiği tarihsiz dilekçede kesilmesine kesinlikle muvafakat etmeyeceği belirtildiği için Tüzüğün 21. maddesi uyarınca filmin halka gösterilmesine kurulumuzca izin verilmemiştir".

Dinlere İlişkin Konular

I'd Climb the Highest Mountain (Henry King, 1979/120, Dosya No: 91127/141-1) adlı film TRT tarafından getirilmek istenmiş ancak denetlenmesi sonucunda "Hristiyanlık dininin propagandasını film boyunca devamlı olarak söz, görüntü ve ilahilerle yapan bu filmin kamuoyu üzerinde yaratacağı olumsuz etkiler nedeniyle, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. madde (A) ve (C) fıkraları uyarınca, filmin ithal edilerek televizyonda halka gösterilmesi sakıncalı" olarak değerlendirilmiş ve film reddedilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Bataklık / Güneşli Bataklık (Süreyya Duru, 1978/49, Dosya No: 91122/6835) adlı film çok sayıda fıkraya dayanarak sakıncalı bulunmuştur. Bataklık adında çekimine izin verilen senaryoya denetlenen filmin "söz, konu ve görüntü bakımından büyük ölçüde uygun olmadığına, senaryo ile filmin çok az ilişkisi bulunduğuna ve bu nedenle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 17. maddesinin birinci fıkrasına usul bakımından aykırı düştüğüne" ve "Usul bakımından yapılan denetim sırasında filmde işlenen konu, söz ve görüntülerin Tüzüğün 18. maddesinin (a, b, c, f, g, j) fıkralarına ay-

kırı düştüğü görüşüne varıldığından, filmin tümüyle reddine" karar verilmiş ve "Film reddedilmiş olduğundan yapımcının isim konusundaki isteği üzerinde ayrıca bir karar alınmamıştır". *Beklenen Kadın* (Naki Yurter, 1980/43, Dosya No: 91134/388) adlı film ise "Yeni film olduğu halde *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesinde belirtilen 'Görüntüsü gözleri yoracak derecede eski ve sesi bozulmuş' olduğundan" reddedilmiştir.

Afiş, Lobi

Garsonyer (Yavuz Figenli, 1980/9, Dosya No: 91134/322) adlı filme onay verilirken "Filmin afişi Tüzüğün 18. maddesi (D) fıkrasına aykırı görülmüştür". *Kalleş Adam* (Yılmaz Atadeniz, 1980/13, Dosya No: 91134/402) adlı film de reddedilmiş ama karardaki farklı görüş şöyle ifade edilmiştir: "Kurul Başkanı filmdeki zincirli kadının dans sahnesi ile gazinodaki iki kadının yaptığı dans sahnelerinin çıkarılması koşuluyla halka gösterilmesinde sakınca olmadığı görüşü ile çoğunluk kararına karşıdır". *Kadın Kadındır* (Engin Temizer, 1980/28, Dosya No: 91134/458) adlı film bazı koşullarla ve uyarılarak kabul edilmiştir ama "Filmin afiş ve lobileri gerek kurulca seyredilen filmde bulunmayan görüntüleri ihtiva etmesi ve gerekse Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına aykırı görülmekle" reddedilmiştir. *Günah Günleri* (Naki Yurter, 1980/41, Dosya No: 91134/227) adlı film ise "müstehcen seks sahnelerine" yer verilmemesi koşuluyla kabul edilir ama "Tetkik ve denetleme içinde kurula sunulmuş bulunan 3 adet kartona basılmış lobi ve bir adet büyük ebattaki afiş, muhtevasındaki sahnelerin denetlenen filmde görülmediği anlaşıldığından sözü edilen reklam ve malzemelerinin işlenmiş bulunduğundan" reddine karar verilmiştir. *Kadınlar Hamamı* (1980/29, Dosya No yok) adlı film için tutanak tutulur ve bu filmin *Karamanın Koyunu* adlı filmle ilgisinin bulunmadığı saptaması yapılır. Bir de "Filmin kendisinin ve afiş ve lobilerinin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre kamu düzenini zedeleyici nitelikte görüldüğü ve yine aynı maddelerin (D) fıkrasına da aykırı bulunduğu" kararı kayıtlara geçmiştir.

Hıdır (Yavuz Figenli, 1978/82, Dosya No: 91122/7233) adlı "Filmde görülmeyen sahneleri gösteren 2 ve 3 nolu lobilerin kullanılmasının önlenmesine" dair karar yazılmıştır. *Ya Şundadır Ya Bunda* (Çetin İnanç, 1978/167, Dosya No: 91134/123) adlı "Filmin büyük ebatta afişinde filmde geçmeyip fakat afişte yer alan Liza Nore'ye ait fotoğraf yer aldığından filmle alakası olmadığından afişin gösterilmemesine" ve *Aklın Neredeydi* (Yücel Uçanoğlu, 1978/208, Dosya No: 91134/186) adlı filme ait afişte yer alan sahnenin filmle hiçbir ilgisi olmadığı için "halka gösterilmemesine" dair kararlar verilmiştir. *Kibar Feyzo* (Atıf Yılmaz, 1978/180, Dosya No:91134/180) için "Lobilerden Faşo ağa yazısı bulunan lobinin halka gösterilmemesine oybirliği ile karar verilmiştir".

Şartlı Kabul Kararları

Burada dört tane kararın, daha önceki koşulların yerine getirilmesi sıralandıktan sonra "bu haliyle" kabul edildiği yazıldığı için şartlı kabul olarak değerlendirildiğini belirtmek gerekir. *Çapkın Tilki* (*Le Mouton Enragé*, Michel Deville, 1978/44, Dosya No: 91127/22) adlı filmin kararında üç kopyanın ve altı fragmanın daha ithal edilmek istendiği için denetlendiği, "kadının vücudunun bütün bölümlerini açıkta gösteren sahnelerle", "erkeğin kadının memesinden emdiğini" gösteren sahne ve "mutfakta kilotsuz olarak gösteren sahnenin son kısmı,

filmlere ait kopyalardan aynen çıkarılmış ve bu şekliyle ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *İçimdeki Yangın* (Mehmet Aslan, 1978/189, Dosya No: 91132/7254) için "Filmde sevişme sahnelerinin yer almadığı, afişin sağ alt köşesinde yer alan çıplak sevişme görüntülerinin bulunmadığı, Salih'in 2 kadınla eve gelerek odaya girdikten sonra sevişme sahnesinin denetlemeye getirirken çıkarılmış olabileceği, esasen 35 mm'lık kopyasının 13 yerinde kesinti yapıldığı" görülmüş ve "bu haliyle" filme onay verilmiştir. *Yıkılış* (Natuk Baytan, 1978/217, Dosya No: 91134/252) adlı film için "Elif'e, senaryoda Arif'in saldırdığı sahne ile Osman'ın tek başına soyguncularla çarpıştığı ve Mehmet'in öldüğü" ve "Mezarlık sahnesi ile Avrupa'ya dönüş ve vazgeçme sahnelerine filmde yer verilmediği görüldüğünden *bu haliyle* halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" dair karar yazılmıştır. *Çıplaklığa Paydos* (1978/188) adlı film için "İçişleri Bakanlığı Başhukuk Müşavirliğinden mütalaa istenmesine karar vermiş, bu kararımızın Bakanlık Makamınca mütalaaya gerek olmadığı belirtilmesi üzerine gereği düşünülmüş ve daha önce yurda ithaline sakınca görülmeyen bu filmin dublajı *bu haliyle* 977/95 sayılı karar uyarınca, halka gösterilmesinde sakınca görülmediğine oybirliği ile karar verilmiştir".

Genel Ahlak

Müstehcenlik

Macera Adamı (*Hollywood Man,* Jack Starrett, 1978/47, Dosya No: 91127/111) adlı "Filmde geçen müstehcen küfürlerin Türkçeye çevrilmemesi şartı" ve *Aklın Neredeydi* (Yücel Uçanoğlu, 1978/208, Dosya No: 91134/186) adlı filmde "sonradan müstehcen sahnelere yer verilmemesi" şartı ileri sürülmüştür. Sonradan müstehcen sahnelerin eklenmemesi uyarısı çok sayıda kararda geçmektedir. *Denizden Gelen Kadın* (Yücel Uçanoğlu, 1978/198, Dosya No: 91134/137) adlı "Filmin 5 yerinde kesinti yapıldığı müstehcen görüntülerin çıkarılması ihtimali bulunduğu vizyona çıkarken kesinti yapılan parçaların eklenebileceği düşünülerek, gösterme izin belgesine 'Dikkat ekleme yapılabilir' ikaz yazısı konmak suretiyle, müstehcen ve seks sahnelerine yer verilmemesi şartıyla" filme izin verilmiştir. *Sımsıcak* (Yücel Uçanoğlu, 1979/44, 91134/229) için "bu haliyle ve vizyona sokulduğunda müstehcen ve seks sahnelerine yer verilmemek şartıyla" film kabul edilmiştir. *Sıra Sana Gelecek* (Oğuz Gözen, 1979/89, Dosya No: 91134/190) adlı "filmin bazı yerlerinde kesinti yapıldığı ihtimali bulunduğu vizyona çıkarken kesinti yapılan parçaların eklenebileceği düşünülerek, gösterme izin belgesine 'Dikkat ekleme yapılabilir' ikaz yazısı konmak suretiyle, müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla" filmde bir sakınca bulunmadığına dair karar yazılmıştır. *Süper Selami* (Yılmaz Atadeniz, 1979/90, Dosya No: 91134/340) için [yazım düzeltilmştir] "Filmin bazı sahnelerinde yer alan görüntülerin, filmin akışı içinde bütünlüğü bozucu bir şekilde yer alması filmin tamamında kesintiler yapılarak denetime getirildiği olasılığını kuvvetlendirmektedir. Bu nedenle gösterme izin belgesine 'Dikkat filme müstehcen kısımlar eklenebilir' ibaresinin konması ve (50) dakika süreli filme müstehcen sahnelerin eklenmemesi şartı" getirilmiştir. *Günah Günleri* (Naki Yurter, 1980/41, Dosya No: 91134/227) adlı "Filmin 3 sahnesinde müstehcen görüntülerle eklenebilecek nitelikte kısımlar tespit edilmiştir. Bu bakımdan gösterme izin belgesine 'Dikkat Ekleme Yapılabilir' ikaz yazısı konmak ve bununla birlikte müstehcen seks sahnelerine yer verilmemek

kayıt ve şartı ile" filme onay verilmiştir. Defterde yönetmeni Turgut Öcal olarak geçen ama aslında Yavuz Figenli olan *Zeynelle Veysel* (1978/191, Dosya No: 91134/130) adlı film için de müstehcen sahnelerin eklenmemesi konusunda uyarı yapılmıştır.

Cinsel Saldırı

El Bebek Gül Bebek (Çetin İnanç, 1978/179, Dosya No: 91134/114) adlı "Filmde Osman'ın Nermin'le evde sevişmeye zorla yeltenmesi ve yere yatırılarak elbiselerini çıkarmaya zorlaması sahnesinden müstehcen görülen elle bacak arasına saldırma görüntülerinin çıkarılması şartıyla" filme onay verilmiştir.

Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri, Pornografi

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün 18. maddesinin (c) fıkrasına dayanarak *Ya Şundadır Ya Bunda* (Çetin İnanç, 1978/167, Dosya No: 91134/123) adlı [yazım düzeltilmiştir] "Filmin ikinci kısmında gösterilen Hale ile Handan'ın güneş banyosu almaları sahnesinde Handan'ın bacaklarının ve bacak aralarının müstehcen bir şekilde uzunca bir süre gösteren mayolu kısımların", aynı kısımda "aynı bahçede güneşlenme sahnesinde yine mayolu oldukları halde Handan'ın ve Hale'nin bacaklarının ve bacak aralarının müstehcen bir şekilde uzunca bir süre gösteren mayolu kısımlarının" ve "Filmin sonunda Osman ile Handan'ın birlikte çekildiği üst üste oldukları halde müstehcen bir şekilde sevişme sahnesinin de çıkarılması" koşul olarak öne sürülmüş böylece hem müstehcenlik, hem çıplaklık hem de sevişme sahnelerine yönelik itirazlar aynı karar içinde yer almıştır.

Erkeğim (İrfan Atasoy, 1978/22, Dosya No: 91134/38) adlı filmin sahne numaralarına da atıf yapılarak "Tugay Toksöz'ün evinde bir yatakta, Tugay Toksöz ile bir kadın arasında 3 parça halinde görünen sevişme sahnelerinden kadının memeleriyle oynamak suretiyle kendini tahrik ettiği ve ayrıca Tugay Toksöz'ün bu kadının göğüslerini emdiği sahnenin" ve "hamile Türkan'la şişman adam arasında otel odasında geçen sevişme sahnesinde adamın Türkan'a 'Sen benim üstüme çık' dediği yerden başlayarak kadının ayakta ve arkadan tamamen çıplak vaziyette kaçarak odadan çıktığı yere kadar geçen sahnenin" çıkarılması talep edilmiştir. Aynı filmin (*Erkeğim,* 1978/80) kararında, önceki filmle karşılaştırma sonucunda "cinsi münasebet ve seks sahneleri ilave edilmiş" olduğu da tespit edilmiştir. *Zeynelle Veysel* (Yavuz Figenli, 1978/191, Dosya No: 91134/130) için "Film, denetleme kuruluna getirilirken 9 yerden kesinti yapılarak sevişme ve seks sahnelerinin çıkarılabileceği 35 mm.lık kopyada mevcut ek yerlerinden anlaşılmaktadır. Filmde anlamı olmayan görüntü atlamaları filmin akışına engel olmaktadır. Film, vizyona çıkarılırken seks sahnelerine ve müstehcen görüntülere yer verilebileceği göz önünde tutularak ekleme yapılmasını önlemek için izin belgesine 'Dikkat Ekleme Yapılabilir' kaydının konması ve genel ahlaka aykırı söz ve görüntülere yer verilmemesi şartıyla" filmin gösterimine onay verilir.

Bu başlık altında önce yerli filmleri yazdık ama çoğunlukla yabancı filmler yer almaktadır: *Dokunma Yanarsın* (*Too Hot to Handle*, Don Schain, 1978/15, Dosya no: 91127/73) adlı filmde cinsel organların görünmesiyle ilgili sahnelerin dışında bir de "kırbaçlı sahnede erkeğin yüzü koyun vaziyette kıçının yakın planda göründüğü", "horoz döğüşünün

sürdüğü sahnede, kadının ayakta iken vücudunun ön kısmının" çıplak göründüğü sahnenin ve "kadının yatakta polis şefi ile sevişiğini gösteren sahnedeki, erkeğin sevişirken kıçının arkadan yakın planda göründüğü iki parçalık sahnenin" çıkarılması talepler arasında yer alır. *Öcümü Alacağım* (*Massacre at Central High,* Rene Daalder, 1978/19, Dosya No: 91127/81) adlı filmde "sevişme sahnesinde, sevişmenin cinsi münasebete dönüştüğünü gösteren sahnenin", "kızın çadır kenarında çıplak olarak dolaşırken gösterildiği sahnenin, gene aynı çadırlı sahnede kız çıplak olarak tek başına çadır civarında dolaşırken, yanına gelen bir başka kilotlu [külotlu] kızla bir erkeğin, çıplak kızla birlikte çadıra girmek üzere, çadır önüne yaklaştıkları andan itibaren çadır içindeki üçlü cinsi münasebet sahnesinin uzak plandan gösterildiği ana kadar geçen sahnenin, çıkarılması şartı" kararda yer almaktadır. Defterde *The Hook* yazılmış olan *Aşk Çengeli* ([*To agistri*], Erricos Andreou, 1978/24, Dosya no: 91127/85) için "Barbara Bouchet ile bir erkek arasında cereyan eden ve filmin çeşitli sahnelerinde bazan [bazen] gerçek, bazan hayal olarak tekrar tekrar gösterilen sevişme sahnelerinde; erkeğin kadının memelerinden emdiğini, kadının bacaklarının arasına girdiğini ve kadının ayakta arkadan çıplak olarak, gösterildiği kısımların, filmden çıkarılması şartı ile" filme onay verilmiştir. Filmin adının kısmen ve yönetmen adının da yanlış kaydedildiği *Balayı* (*Le Voyage de Noces,* Nadine Trintignant, 1978/28, Dosya No: 91127/91) adlı filmdeki "Stefania Sandrelli'nin bir erkekle sevişmesinden sonra, giyinmek üzere kalktığı zaman vücudunun tamamının ayakta ön cepheden çıplak olarak gösterildiği sahnenin" çıkarılması istenmiştir. *Zaman Dursa Da* ([*Seven Nights in Japan*], Lewis Gilbert, 1978/33, Dosya No: 91127/5) adlı filme ait "3 Kopya ve 4 fragman denetlenmiş, 3. kısımda Sumi'nin ayakta çıplak olarak görünmeye başlamasından erkekle birlikte çıplak olarak ayakta göründükleri yere kadar olan sahnenin ve 4. kısımda Sumi'nin çıplak olarak ayağa kalkıp küvete girdiği ana kadar geçen sahnenin çıkarılması" koşul olarak karara yazılmıştır. *Sokak Kadını* (*La Marge,* Walerian Borowczyk, 1978/43, Dosya No: 91127/105) adlı filmde "erkeği kadının bacakları arasında ve göğüslerini ovarken gösteren cinsi münasebet sahnesinin", "strip tease [striptiz] sahnesinin sonunda çıplak kadını kucakta havaya kaldırıldığı sırada poposunun görüldüğü sahnenin", "biri gecelikli, diğeri çıplak vaziyette iki kadın döğüşürken, çıplak kadının poposunun görüldüğü sahnelerin", "kadın çıplak vaziyette banyoya girerken poposunun görüldüğü sahnenin", "erkeğin kadının göğüslerini ovduğu ve emdiğini gösteren sahnenin" çıkarılması istenmiştir. Alain Delon'un oynadığı ve *Dr. Klein* olarak kayda geçmiş, özgün adı *Mr. Klein* olan *Kaderi Arayan Adam* (1978/65, Dosya No: 91127/125) adlı Joseph Losey filminde "kadının ayakta çıplak olarak kıçının görüldüğü sahnenin" ve "erkeğin ayakta çıplak olarak kıçının arkadan görüldüğü sahnelerin çıkarılması şartı ile [filmin] ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" dair kararın "ekseriyetle" alındığı yazılmış olmasına karşın kararda herhangi bir şerh bulunmamaktadır. *Mahşerin Dölü* (*Holocaust 2000,* Alberto de Martino, 1978/118, Dosya No: 91127/157) adlı filmde "Kızın, erkeğin üzerinde kıçının çıplak olarak gösterildiği", "Erkeğin, kızın üzerinde her ikisinin çıplak gösterildiği", "Erkeğin, kızın memelerini öptüğü iki parça halindeki sahnenin", "Erkeğin, ayakta ve yürürken kıçının yakın plandan çıplak olarak gösterildiği 4 parça halindeki sahnenin" kesilmesi talepler arasındadır. *Bilitis* (David Hamilton, 1979/80,

Dosya No: 91127/216) adlı "Filmin başında ve sonunda yer alan kolejli kızların çırılçıplak denize girdikleri sahnelerin" çıkarılması istenmiştir. Bu filmde Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen üye "film kurula gelmeden önce ithalatçı firma tarafından kesilmiş olarak yurda sokulduğundan, filmin şartlı olarak dahi kabulü halinde, piyasada tamamlanmış şekliyle oynatılacağı anlaşıldığından Tüzüğün 18. maddesi (c) fıkrası uyarınca reddi yolunda oy kullanmıştır". Kültür Bakanlığı üyesi de Tüzüğün 18. maddesinin (c) fıkrasına göre filmin reddini istemiş ve "Kesintiler jenerik, fragman ve afişten anlaşılmıştır" diye yazmıştır. *I will... I will... For Now* (Norman Panama, 1979/94, Dosya No: 91127/131) adlı "Filmin İngilizce metninde, evlilik içi ve dışı seks ilişkilerine açıkça yer verildiğinden film dublaj ve Türkçe alt yazılarının yapıldıkları anında, genel ahlak ve adaba aykırı söz ve yazılara yer verilmemesi şartıyla" onay verilmiştir. *Herkesin Kadını/Alice/Son Macera* ([*Alice ou la derniere fugue*], Claude Chabrol, 1979/127, Dosya No: 91127/260) adlı filmde "Alice'in yakın planda çırılçıplak göründüğü tahminen 3 saniyelik kısmın çıkarılması" istenirken filmi getirenler isminin *Son Macera* olmasını istemiş, bu talep de kabul edilmiştir. Ancak Alice'in çıplak göründüğü sahnenin kesilmesine yönelik şartla ilgili olarak Kültür Bakanlığı temsilcisi aynı fikirde değildir, filmin şartsız kabulünden yanadır.

Yönetmen yerine yapımcısı Oscar Lerman yazılmış, ama aslında yönetmeni Quentin Masters olan *Çivi* (*The Stud,* 1978/172, Dosya No: 91127/181) adlı filmde "Jenerikten önce kadının kilotsuz durumdan kilodunu giyiş görüntüsü sonuna kadar" olan sahnenin, "kadın erkek sevişme görüntülerini[n] ve salıncakta kadın erkek birlikte sallanma görüntülerinin tamamen çıkarılması", "Asansördeki kadınla, Tominin elbiselerini çıkartarak sevişmeye başladıkları andan itibaren sevişmenin bittiği ana kadarki görüntünün ve aynı anda bu görüntüleri kapalı devre televizyondan gösterildiği yerlerin çıkarılması" ve "Filmde yer alan fermuar açma görüntülerinin çıkarılması, asansör dışında ve otomobilde geçen sahneler"in çıkarılması koşul olarak yazılmış ancak iki üye filmin reddedilmesini savunmuştur. Kesilen parçaların tek kopyadan çıkarıldığı metne yazılmıştır. İçişleri Bakanlığı üyesinin şerhi şöyledir: "Filmde seks sahneleri müstehcen şekilde filmin çeşitli bölümlerinde serpiştirilmiş olarak gösterilmektedir. Bu sahneler çıkarıldığı takdirde film bütünlüğünü kaybedeceği ve esasen film baştan sona kadar müstehcen konuşmalarla dolu olduğu kanaatine varıldığından ekseriyetin reyine mezkûr tüzüğün 18. maddesinin (c) fıkrasına istinaden iştirak edilmemiştir". Emniyet Genel Müdürlüğü üyesi de "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesi (c) fıkrası gereğince, filmin umumi mahiyeti itibariyle genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve görüntülerle dolu olduğu ve bu sahne ve görüntülerin çıkarılması halinde filmde geriye önemli bir şey kalmadığı kanaati uyandığından filmin halka gösterilmemesi uygun görülmüştür" diye şerh düşmüştür.

Filmin çeşitli kısımlarında yer alan "cinsi münasebet sahnelerinin çıkarılması" istenen iki film vardır: *İt Dalaşı* (*Paura in citta*, [Giuseppe Rosati], 1978/3, Dosya No: 91127/55, karar bu filmin iki fragmanı için de geçerlidir) ve *İki Ruhlu Adam* (*The Reincarnation of Peter Proud*, J. Lee Thompson, 1978/14, Dosya No: 91127/71, film daha sonra 1978/182 karar numarası ile kabul edilmiştir). *Güneş Batınca Heyecan Başlar* (*World by Night,* Gianni Peria,1979/176, Dosya

No: 91127/295) adlı filmde "Bir hastanın yatakta yattığı anormal seks ilişkilerini gösteren sahnenin" ve "Bir hizmetçi kızın yerleri temizlerken bir adam tarafından habersizce arkadan ilişkide bulunduğu sahnenin çıkarılması" koşulları kayda geçmiştir. *Ayva Bahçesi* (*Black Aphrodite,* [*Mavri Afroditi*], Pavlos Filippou, 1980/5, Dosya No: 91127/311) adlı filmde "Plajdaki sevişme sahnesinin" ve "Bardaki balıkçı ile sevişme sahnesinin çıkarılması" koşul olarak yazılır.

Ağa Düşen Kadın (Yücel Uçanoğlu, 1979/13, Dosya No: 91134/188) adlı "Filmin bazı yerlerinde dikkati çeken kesintiler ve filmin ana konusunu oluşturan olayın akışı yönünden kopukluklar saptandığından filmin vizyona sokulduğunda porno sahneler eklenmemek" koşulu karara yazılmıştır. *Kadın Kadındır* (Engin Temizer, 1980/28, Dosya No: 91134/458) adlı filmin afiş ve lobileri reddedilirken kararda filme dair koşullar ve güçlü uyarılar yer almıştır: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre turist erkeğin otelde çalışan müstahdem kadına söylediği (sana bir de yabancı sevişme şekli göstereyim) şeklindeki sözlerin çıkarılması koşuluyla halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oyçokluğu ile karar verilmiştir. Kurulumuzca denetlenen bu film (40) dakika sürelidir, gerek süresi gerekse kurgu düzeni itibariyle filmin bu şekliyle kuruldan geçtikten sonra halka gösterilmesi sırasında başka sahnelerin ilave edileceği ve bunların da müstehcen sahneler olacağı hakkında kurulumuzda tam bir kanaat hasıl olmuştur. Bu nedenle filmin halka gösterilmesi sırasında etkili bir biçimde denetlenmesi zorunludur. Genelkurmay Başkanlığı ve Kültür Bakanlığı temsilcileri Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince ayrışık oy kullanmışlardır".

Ailede Bir Bakire (1979/136) filmini sürecini aktarmak yararlı olacaktır. Söz konusu kararda filmin, Film Denetleme Yüksek Kurulunca yasaklandığı (1979/19), film sahibinin Danıştay'a başvurarak itiraz ettiği ve Danıştay tarafından "1979/2551 sayılı kararla idare aleyhine 'yürütmeyi durdurma kararı' verildiği anlaşılmıştır. Basın Şubesi Müdürlüğünün yukarıda tarih ve sayısı belirtilen yazısında bu durumdan bahsedilmekte ve Kurulumuzdan, bilirkişi raporunda belirtilen (4) sahnenin çıkarılması istenmektedir". Bu sahneler ayrıntılı betimlenmiştir: "Bahçedeki partide Luca ile Angela'nın ailenin oğlu ile sevgilisi ağız-cinsel organ ilişkisini gösteren iki sahne, erkeğin kızın eteğinin altına girdiği ve kızın oğlanın cinsel organını ağzına aldığı sahneler", "Parkta Anna'nın yanına oturan yaşlı adamın sadece cinsel ilişkileri simgeleyen kol ve ayak hareketleri", "Marco'nun babaannesi Eva'nın yemek sırasında Marco'nun yanında oturan hizmetçi Rosina'nın bacakları arasına elini sokması sahnesi, (sadece masanın altını görüntüleyen sahne)" ile "Marco ile Rosina'nın mutfaktaki yatakta sevişme sahnesi filmden çıkarılmış olup, Tüzüğün 24. maddesine göre 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartıyla oybirliği ile karar verilmiştir".

Cinsel Organların Görünmesi

Yüzme Bilmiyorsan Ne İşin Var Ağaçta (Yavuz Figenli, 1978/178, Dosya No: 91134/178) adlı filmde "Nejla'nın, Kerimi baştan çıkarma amacıyla denizde şeffaf kilotla [külotla] yüzdüğü sahneden cinsel organının üstünde koyu renkli görüntünün yer aldığı sahnenin çıkarılması" şartı ileri sürülmüştür.

Dokunma Yanarsın (*Too Hot to Handle,* Don Schain, 1978/15, Dosya no: 91127/73) adlı filmde "kızın yat üzerinde telefonla konuşur-

ken cinsel organının göründüğü sahnenin" ve "horoz döğüşünün [dövüşünün] sürdüğü sahnede, kadının ayakta iken vücudunun ön kısmının ve cinsel organının tamamen çıplak olarak gösterildiği sahnenin" ve "kadının yatakta polis şefi ile seviştiğini gösteren sahnedeki, erkeğin sevişirken kıçının arkadan yakın planda göründüğü iki parçalık sahnenin, aynı sahnede erkeğin arkadan, kadının önden cinsel organlarının göründüğü sahneler ve yine aynı sevişme sahnesinde kadını erkeğin cinsel organının üstüne oturmuş vaziyette gösteren sahnedeki iki parçanın" çıkarılması talep edilmiştir. *Öcümü Alacağım* (*Massacre at Central High,* Rene Daalder, 1978/19, Dosya No: 91127/81) adlı filmde "kızla erkeğin mayosuz olarak yüzdükleri sahnede, cinsel organlarının ön ve arkadan göründüğü sahnenin" çıkarılması da koşullar arasında yer alır. *Balayı* (*Le Voyage de Noces,* Nadine Trintignant, 1978/28, Dosya No: 91127/91) adlı filmdeki "hamam sahnesinde kadınların cinsel organlarının ön ve arkadan yakın planda gösterildiği iki parçanın" çıkarılması istenmiştir. *Kırkından Sonra (Sex With Smile) [Kadınların Dünyası, 40 gradi all'ombra del lenzuolo,* 1976, Sergio Martino*]* (1978/71, Dosya No: 91127/137) adlı filmin ilk hikayesi (Detective) ile ikinci hikayesinde (The Ringer) "muhtelif kadınların cinsel organlarının önden ve arkadan gösterildiği tüm görüntülerin filmden çıkarılması" istenir. *Mahşerin Dölü* (*Holocaust 2000,* Alberto de Martino, 1978/118, Dosya No: 91127/157) adlı filmin jeneriğindeki "kız çocuğunun cinsel organının gösterildiği sahnenin, bir kopyadan 9 parça, iki kopyadan 18 parçanın çıkarılması" da koşullar arasında yer alır. *Hata* (*Néa,* Nelly Kaplan, 1978/190, Dosya No: 91127/195) adlı "Filmin iki yerinde genç kızın cinsel organlarının göründüğü iki sahnelerin [sahnenin] çıkarılması" koşul olarak yazılmış, karar oy-çokluğu ile alınmış ve birçok kararda gördüğümüz gibi "Kültür Bakanlığı Temsilcisi ile Basın-Yayın Temsilcisinin kesinti yapılmaması ayrışık görüşleri" kayıtlara geçmiştir.

Dokuz Ay (*Kilenc Honap,* Marta Meszaros, 1979/37) adlı "filmin sonunda yer alan doğum sahnesinde kadın oyuncunun cinsel organının ve çocuğun çıkışını gösteren sahnenin gösterilmemesi" istenmiştir; Kültür Bakanlığı ile Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen üyeler sadece yaş sınırı önererek filmin kabul edilmesi gerektiği yönünde oy kullanmışlardır.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Macera Adamı (*Hollywood Man,* Jack Starrett, 1978/47, Dosya No: 91127/111) filminde "müstehcen küfürlerin" çevrilmemesi ve *Neşeli Günler*'de (Orhan Aksoy, 1978/108, Dosya No: 91134/97) "Münir Özkul'un çocukları için söylediği (piçler) sözünün çıkarılması" istenmiştir. *Erkeğim* (İrfan Atasoy, 1978/80, Dosya No: 91134/38) adlı film, daha önceki kararda yer alan filmle karşılaştırılmış ve filme "aşağılık orospu, tuh... pis orospu, ulan orospu, haydi siktir ulan pezevenk, aşağılık pezevenk, hele bir otele gidelim her gün üzerinden elli kişi geçirmezsem bana da otelci Salih demesinler vb. gibi müstehcen ve küfür şeklinde sözler eklenmiş" olduğu saptanmıştır.

Cinsel Kimlikler

Erkeğim (İrfan Atasoy, 1978/22, Dosya no: 91134/38) adlı filmde "nezarethanede doktorla bir homoseksüel adam arasında geçen ve senaryoda olmayan homoseksüelin 'Nasıl saçlarımı beğendin mi, güzel oldu mu' şeklindeki sözü hariç diğer bütün konuşmalarının gösterildiği sahnelerin çıkarılması şartı" kararda yer almıştır. *Çivi* (*The Stud,* Quentin Masters, 1978/172, Dosya No: 91127/181)

adlı filmde "Paris'deki havuzda iki çıplak kadının sevişmeleri ile başlayan kadın erkek sevişme görüntülerini ve salıncakta kadın erkek birlikte sallanma görüntülerinin tamamen çıkarılması" istenir, karara İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcilerinin düştüğü şerhleri daha önce aktarmıştık. *Bilitis* (David Hamilton, 1979/80, Dosya No: 91127/216) filminde "yer alan kadın kadına geçen sevişme sahnelerinin ve filmde olmayıp fragmanda gösterilen aynı cinse ait sevişme sahnelerinin çıkarılması şartıyla" filme onay verilmiştir; bu kararda da Basın-Yayın ve Kültür Bakanlığı üyelerinin ret oyu kullandığını daha önce yazmıştık. *Güneş Batınca Heyecan Başlar* (*World by Night,* Gianni Peria, 1979/176, Dosya No: 91127/295) olarak kaydedilmiş "Filmin ikinci bölümündeki bir adamın homoseksüel ilişkileri gösteren sahnenin" kesilmesi koşullar arasındadır. *Çılgın Gazeteci* (*Emanuelle in America,* Joe D'Amato, 1980/23, Dosya No: 91127/323) adlı filmin kararında "Terleme odasındaki ve yüzme havuzundaki kadın kadına öpüşme sahneleri ile film içindeki film gösterilerindeki seks" sahnelerinin de çıkarılması istenmiş, Kültür Bakanlığı üyesi "filmin tamamının genel ahlak kurallarına aykırı ve menfi yönde tahrik edici nitelikte olduğu" için Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince ret oyu vermiştir.

Doğum Sahneleri

Dosya numarası olmayan ve Marta Meszaros'a ait *Dokuz Ay* (*Kilenc Honap,* 1979/37) adlı "Filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (c) fıkrası gereğince filmin sonunda yer alan doğum sahnesinde kadın oyuncunun cinsel organının ve çocuğun çıkışını gösteren sahnenin gösterilmemesi şartıyla Macar Film haftasında gösterilmesine oyçokluğu ile karar verilmiştir. Kültür Bakanlığı ile Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "18 yaşından küçüklere gösterilmemesi kaydıyla" şartlı kabulünden yanadırlar.

Suç, Şiddet

Divane (Orhan Elmas, 1980/34, Dosya No: 91134/470) adlı filmde "Ökkeş'in işçisini dövdüğü sahnelerin bazı bölümlerinin", "Selahattin'in boyundurukla arabanın arkasında şehir içinde dolaştırılması sahnelerinin" Tüzüğün 18/C fıkrasına gönderme yapılarak çıkarılması koşulu ileri sürülmüş, Kültür Bakanlığı'ndan gelen üye "Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre kamu düzenini zedeleyici yönde bulunduğundan reddi yolunda ayrışık oy kullanmıştır". Başkan ve İçişleri Bakanlığı üyesi de "Filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesine aykırı olmadığı görüşü ile çoğunluk görüşüne karşı çıkmıştır".

İntikam (Kan Davası)

Mutsuzluğa İsyan (Ümit Efekan, 1979/46, Dosya No: 91134/292) adlı "filmde yer alan köylünün köy meydanında törelerine uygun olarak gece toplantısı yaparak, köy yaşlılarınca Zeynep'in küçük kardeşi tarafından öldürülmesine karar verildiği 5 dakika süreli sahnenin çıkarılması" koşul olarak kararda yer alır.

İşkence

Çılgın Gazeteci (*Emanuelle in America*, Joe D'Amato, 1980/23, Dosya No: 91127/323) adlı filmdeki işkence sahnelerinin çıkarılması koşullar arasında yer almış, Kültür Bakanlığı'ndan gelen temsilci 18/D fıkrası gereğince filmin reddedilmesini savunmuştur.

Uyuşturucu Madde

Kaplanlar Ağlamaz (Remzi Jöntürk, 1978/200, Dosya No: 91134/218) adlı filmde "Vahitle Canpolat'ın konuştuğu cümledeki 'Dördüncü de narkotik şube'" ifadesinin çıkarılması istenmiştir.

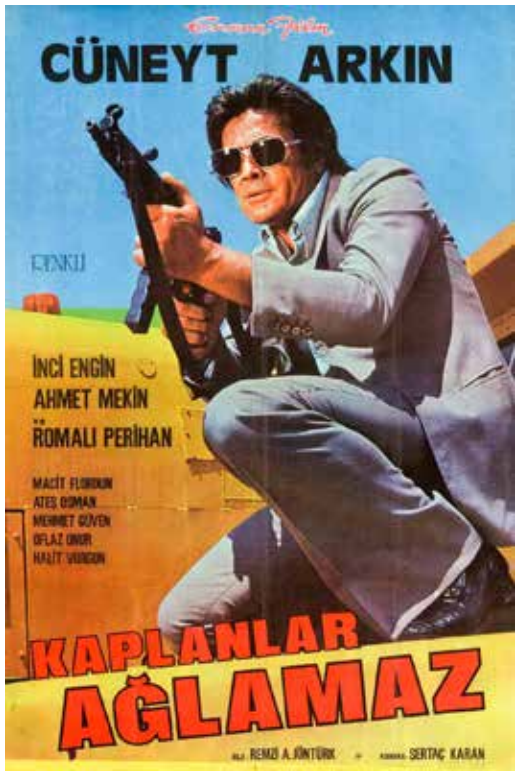

(*Kaplanlar Ağlamaz*, Yön.: Remzi Jöntürk, 1978)

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

002 Komando (*Il Sergente Rompiglioni Diventa... Caporale*, Mariano Laurenti, 1978/51, Dosya no: 91127/ 57) adlı filmin kararında Genelkurmay temsilcisinin görüşüne dayanarak şartlı kabul kararı verilmiştir: Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen temsilcinin de katılmasıyla yapılan denetlemede "filmin Nato Karargahı karikatürize edilirken, fesli bir askerin teşhir edildiği, bu askerin hangi ülkeye ait olduğu belli olmamakla beraber Nato'daki Türk Askerinin konu edilebileceği ihtimali olduğu cihetle filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (e) ve Türkiye'de fesli giyinildiği fikrini telkin edebileceği yönünden (k) fıkralarına aykırı bulunduğu"nu ifade eden Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin verdiği rapor gereğince "Filmde, fesli askerin görüldüğü kısımların çıkarılması şartı ile, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum bulunmadığından" filme onay verilmiştir.

Taşı Toprağı Altın Şehir İstanbul (Orhan Aksoy, 1979/8, Dosya No: 91134/264) adlı filmde Başkomiserin "Devlet" sözünü kullanmasına itiraz edilmiş ve bu sözün çıkarılması istenmiştir. *Erkek Güzeli Sefil Bilo* (Ertem Eğilmez, 1979/186, Dosya No: 91134/446) adlı filmin kararında "Filmin çeşitli yerlerinde görülen ve özellikle Jandarma Assubayının [Astsubay] Türk Silahlı Kuvvetleri kıyafet Kararnamesi[ne] aykırı giyim" ve aynı astsubayın "şaşılığının belirgin olarak görüldüğü sahneler *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesi (C) fıkrasına aykırı görüldüğünden bu sahnelerin çıkarılması koşuluyla" karar yazılmış, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi filmdeki jandarma astsubayının "kıyafetinin Silahlı Kuvvetler Kararnamesine aykırı olması ve teçhizatı yanlış kullanması ile filmdeki ağanın evli olduğu halde ikinci defa evlenmesi sebebiyle yukarıda açıklanan hususların Tüzüğün (C) ve (D) fıkralarına aykırı olması nedeniyle ayrışık oy kullanmıştır".

İdeoloji ve Siyaset

Camdaki Kadın ([*Une femme a sa fenetre*, Pierre Granier-Deferre], 1978/25, Dosya No: 91127/87) adlı "Film tümü itibariyle

ideolojik bir konuyu incelediğinden ve sergilediğinden, filme ait Türkçeye çevrilmiş dialog [diyalog] metninin kurulca toplu halde okunmasından sonra karar verilmesi gerektiğine dair" bir karar alınmış, daha sonra bu film 1978/53 tutanak numarasıyla kabul edilmiştir. *Divane* (Orhan Elmas, 1980/34, Dosya No: 91134/470) adlı "Filmin üç yerinde geçen ve düzeni kötüleyen 'Kokuşmuş düzen, Bozuk düzen ve yerin dibine batsın bu töreler' sözlerinin" çıkarılması istenirken Kültür Bakanlığı'ndan gelen üye "Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre kamu düzenini zedeleyici yönde bulunduğundan reddi yolunda ayrışık oy kullanmıştır" ama Film Denetleme Kurulu Başkanı ile İçişleri Bakanlığı'ndan gelen üye filmin "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı olmadığı görüşü ile çoğunluk görüşüne karşı çıkmıştır".

Etnik Kimlikler, Millî Hisler, Başka Milletler

Sinema tarihinde önemli bir yeri olan *Maden* (Yavuz Özkan, 1978/137-8, Dosya No: 91122/6894) adlı film Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından 1977/115 sayılı kararla senaryosu reddedilmiş, buna karşın "Danıştay'ın vermiş olduğu yürütmeyi durdurma kararı üzerine çekim izni" verilmiş olan film bu kez kurul tarafından denetlenmiştir [yazım düzeltilmiştir, defterde de dosyasında da karar yazılırken sahnelerin yerleri tarif edilmiş (4. kısmın başı gibi) ama o kısımlar atlanmıştır] "Patronun sendika yöneticilerine söylediği 'Buranın sahibi olarak siz milliyetçi sendikacılarsınız diye kolaylık gösteriyorum' cümlesinden 'milliyetçi' ibaresinin çıkarılması", "tahrik edici, bölücü 3.5 dakikalık kısımdaki sözlerin baş oyuncu Cüneyt Arkın'ın yatakhaneye gelirken görünen sahnenin arkasından silinmesi", "Filmin sonuna (işçilerin dondurulmuş el ele sahnelerinin sonuna) son kelimesinin eklenmesi şartları ile filmin halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiş", 16mm.'lik film kopyası da Genel Müdürlük arşivine götürülmek üzere kurulda yer alan raportöre teslim edilmiştir. Bu kararın dosyasında daha ayrıntılı ifadeler yer almaktadır: "Cüneyt Arkın'ın düşünceli olarak yatakhaneye gelişini gösterir 3 dakika süreli görüntü fonda bir kadın sesi temelde 'faşistlerin her gün işi azıttıkları, camileri tahrik amacı ile bombaladıklarını, yurtsever devrimcileri öldürdükleri, faşizme karşı tüm yurtseverlerin birleşmeleri gerektiği, işçilerin bu cephenin oluşturulmasında öncülük etmesi gerektiği, esprisi yatan kışkırtıcı nitelikte bu konuşma duyulmaktadır. Bu görüntü fonundaki sesin ve metnin tamamen çıkarılması", "Filmin gösterilen son kısmında final[de] İlyas'ın Cüneyt Arkın'[ın] ölümünden sonra Nurettin'in (Tarık Akan) arkadaşlarıyla yürürken ellerini kenetledikleri ve görüntünün donmasıyla sona ermekte fakat son yazısı bulunmamaktadır. Bu nedenle finale son yazısının konması, şartları ile filmin halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Çıkartılmasında karar verilen parça ile 2. maddede belirtilen fondaki kadın sesinin 16 mm. ve 35 mm.lik denetlenen kopyalardan teknik olanaksızlıklar nedeni ile kesilmesi yoluna gidilmiş kesilen parçalar Kurul önünde imha edilmiştir". Filme ait 16 mm.'lik kopya da aynı şekilde Emniyet Genel Müdürlüğü arşivine konmak üzere raportöre verildiği eklenmiştir.

Aynı zamanda ekonomik konularda, sınıfla ilgili kategoride de değerlendirilmesi gereken bir film olan *Kördüğüm* (Tolgay Ziyal, 1978/32, Dosya No: 91122/7367) adlı "Filmde geçen 'Devlet de ağalar da kabzı-

maldan yana' sözünün çıkarılması" istenmiştir. *Taşı Toprağı Altın Şehir İstanbul* (Orhan Aksoy, 1979/8, Dosya No: 91134/264) adlı filmden de "Başkomiserin kullandığı 'Devlet' sözünün çıkarılması" istenmiştir.

Ayrıca güvenlikle ilgili kategoride aktarıldığı gibi *002 Komando* (*Il Sergente Rompiglioni Diventa... Caporale*, Mariano Laurenti, 1978/51, Dosya No: 91127/57) adlı filmde kurula Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinin katılımıyla denetleme yapılmış ve "filmin 'Nato Karargahı karikatürize edilirken, fesli bir askerin teşhir edildiği, bu askerin hangi ülkeye ait olduğu belli olmamakla beraber Nato'daki Türk Askerinin konu edilebileceği ihtimali olduğu cihetle filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (e) ve Türkiye'de fesli giyinildiği fikrini telkin edebileceği yönünden (k) fıkralarına aykırı bulunduğu" için Genelkurmay Başkanlığı üyesinin yazdığı "raporun gereği düşünüldü: Filmde, fesli askerin görüldüğü kısımların çıkarılması şartı ile" diye karar yazılmışır.

Dinlere İlişkin Konular

Defterin önemli filmlerinden biri olan *Mesaj* (*The Message,* Moustapha Akkad, 1978/204, Dosya No: 91127/108) için karar [yazım düzeltilmiştir] şöyle yazılmıştır: "Firma temsilcisinin teklifi üzerine filmin *Mesaj* olan adının *Çağrı* (*İslamiyetin Doğuşu*) olarak değiştirilmesine ve Diyanet İşleri Başkanlığının 22.11.1978 tarih ve 1193 sayılı yazılarına ek Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığına ait raporda belirtilen 14 maddeye Filmin Türkçeleştirilmesi ve seslendirilmesi anında aynen uyulması şartıyla, adı geçen Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum olmadığı tespit edildiğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir".

Deftere Bülent Ersoy'un oynadığı, yapımcı Melih Gülgen'in de ortak yönetmen olarak kaydedildiği *Beddua* (Osman F. Seden, 1980/49, Dosya No: 91134/484) adlı filmde "Tüzüğün değişik 18. maddesinin (A) fıkrası gereğince filmin bazı sahnelerinin din hürriyetinin saygınlığını yitirici nitelikte bulunduğu müşahede edilerek aynı Tüzüğün değişik 20. maddesine uyulmak suretiyle filmin başlangıcında geçen mevlit ve minarede ezan okuma sahnelerinin çıkarılması kayıt ve şartıyla" gösteriminde sakınca olmadığına oyçokluğuyla karar verilmiştir. Kurul üyelerinden Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Basın Yayın Genel Müdürlüğü ile Emniyet Genel Müdürlüğü'nden üyeler "çıkarılmadan olduğu gibi izin verilmesini istemişler ve oylarını o yolda kullanmışlardır". *Hakanlar Çarpışıyor* (Natuk Baytan, 1978/148, Dosya No: 91134/44) adlı "Filmin son kısmında senaryoda bulunmayan Olcayto'nun Teğin Kan'a söylediği 'ülküsü için tanrısına bile karşı çıkan' seklindeki sözlerin çıkarılması" ve *Onca Yoksulluk Varken* ([*La vie devant soi*], Moshé Mizrahi], 1979/40, Dosya No: 91127/194) adlı filmin kararında Tüzüğün 18/d fıkrasına atıf yaparak "Ham'ın Momo ile konuşmasında geçen 'Bir anlık aşk 70 yıl aşksız tapmadan iyidir' cümlesinin Kurandan alınmış bir söz olmayıp genel anlamda kullanılan bir ifade olarak belirtmek şartıyla" filmlere onay verilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Tutanağa benzeyen ve denetime devam edilemeyeceğini kayıt altına alan bir karar *Her Zaman Hazırım* (*Ready For Anything,* 1978/75, Dosya No: 91127/53) adlı film için yazılmıştır. 1 No'lu Film Denetleme Kurulunca gösterimine izin verilmiş olan filmin bu kez "*Filmlerin ve Film Senaryolarının*

Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün 35. maddesi gereğince İçişleri Bakanlığı'na verilmek üzere gönderilen ve yukarıda tarih ve numarası yazılı kararla kabul edilen filmin aynısı olup olmadığının tespiti istenilen 16 mm.lik kopya Kurulumuzca denetime alınmış ve ilk 20 dakikalık bölümü seyredilmiştir. Seyredilen kopyanın görüntü ve ses bakımından son derece bozuk ve silik olması, kopya çok parçalı olup, parçalar birbirine sello-bantla yapıştırılması sebebiyle, filmin makinadan geçmemesi yüzünden denetime devam edilememiş ve bu nedenle asıl filmle mukayese imkanı bulunamadığı anlaşılmıştır".

Hisli Duygular (*Emmanuelle,* Just Jaeckin, 1978/73, Dosya No: 91123/1018) adlı filmle ilgili tutulan tutanakta şu ifadeler de kayıtlara geçmiştir: "Denetim sırasında, siyah-beyaz kopyanın yıpranmış ve perde üzerindeki görüntüsünün gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesinin bozulmuş olduğu, bazı bölümlerine başka filmlerden karışmalar olduğu ve bu durumun *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 27. maddesine aykırı düştüğü, renkli Fransızca kopyanın ise kısımlarında karışıklıklar olduğu ve kısımların normal sırasına uygun şekilde birbirini takip etmediği ve netice olarak üç kopyadan hiçbirinin bir diğeri ile uyuşma göstermediği belirlenmiştir".

Bu başlık altında filme başka ekleme yapılmaması uyarıları da yazılmıştır: *Her Zaman Hazırım* (*Ready for Anything,* Giorgio Stegani, 1978/2, Dosya No: 91127/53) için "Kurulda, filmin ithalinden önce yurt dışında açık sahnelerinin kesildiği ve denetime bu şekilde sokulduğu kanaati hasıl olduğundan, Türkiye'de gösterilmesi sırasında ekleme yapılmaması" koşulu karara yazılmıştır. Aynı film tekrar denetlenir: "1 Nolu Film Denetleme Kurulundan geçtiği şekli ile ve 16 mm.lik kopyada ilave edilen 5 ayrı sahnelerin eklendiği ve çıkarılması koşulu" karara yazılır (1979/158). *Denizden Gelen Kadın* (Yücel Uçanoğlu, 1978/198, Dosya No: 91134/137) adlı "Filmin 5 yerinde kesinti yapıldığı müstehcen görüntülerin çıkarılması ihtimali bulunduğu vizyona çıkarken kesinti yapılan parçaların eklenebileceği düşünülerek, gösterme izin belgesine 'Dikkat ekleme yapılabilir' ikaz yazısı konmak suretiyle, müstehcen ve seks sahnelerine yer verilmemesi şartıyla" filme izin verilmiştir. *Sıra Sana Gelecek* (Oğuz Gözen, 1979/89, Dosya No: 91134/190) adlı "filmin bazı yerlerinde kesinti yapıldığı ihtimali bulunduğu vizyona çıkarken kesinti yapılan parçaların eklenebileceği düşünülerek, gösterme izin belgesine 'Dikkat ekleme yapılabilir' ikaz yazısı konmak suretiyle, müstehcen sahnelere yer verilmemesi" istenmiştir. *Süper Selami* (Yılmaz Atadeniz, 1979/90, Dosya No: 91134/340) için [yazım düzeltilmiştir] "Filmin bazı sahnelerinde yer alan görüntülerin, filmin akışı içinde bütünlüğü bozucu bir şekilde yer alması filmin tamamında kesintiler yapılarak denetime getirildiği olasılığını kuvvetlendirmektedir. Bu nedenle gösterme izin belgesine 'Dikkat filme müstehcen kısımlar eklenebilir' ibaresinin konması ve (50) dakika süreli filme müstehcen sahnelerin eklenmemesi şartı" getirilmiştir. *Çarlinin Kelekleri* (Günay Kosova, 1979/135, Dosya No: 91134/209) için "Dikkat filme ekleme yapılabilir"; *Güzel ve Tatlı İstanbul Geceleri* (Yılmaz Atadeniz, 1979/147, Dosya No: 91134/384) için "Denetlenen filmde (9) yerde kesintiler mevcut olduğu ve filme ekleme yapılabileceğinin dikkate alınması" ve *Öyle Bir Kadın Ki* (Naki Yurter, 1979/154, Dosya No: 91134/337) filmi için "Denetlenen filmin (8) yerde kesintiler mevcut olduğu ve filme sonradan ekleme yapılabileceğinin dikkate alınması" yönünde ifadeler kurulca not düşülmüştür. *Günah Günleri* (Naki Yurter,

1980/41, Dosya No: 91134/227) adlı "Filmin 3 sahnesinde müstehcen görüntülerle eklenebilecek nitelikte kısımlar" tespit edildiğinden "gösterme izin belgesine 'Dikkat Ekleme Yapılabilir' ikaz yazısı konmak ve bununla birlikte müstehcen seks sahnelerine yer verilmemek kayıt ve şartı ile" filme onay verilmiştir.

Bir filmin arkasında "son" yazısının bulunmaması da itiraz nedeni olmuş ve koşul olarak ileri sürülmüştür: *Aldırma Gönül* (Ülkü Erakalın, 1978/145, Dosya No: 91134/99) adlı "Filmde Necla Nazır'ın ölümü ve çocuğu Esen Püsküllüye teslim edilmesi ve görüntünün ağaçlara kayması ile film son bulmakta, ancak filmin finaline 'son' yazısı yazılmamış bulunmaktadır. Filmde ilgili Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden, filmin finaline 'son' yazısı yazılmak koşuluyla" filmin gösterimine onay verilir.

Erkeğim (İrfan Atasoy, 1978/80, Dosya No: 91134/38) için önceki kararda şartlı kabul edilen filmle yapılan karşılaştırma sonucunda "filmden çıkartılmasına karar verilen görüntü ve sözler"in çıkartılmadığı, filmde bazı kısımların tamamen sessiz olduğu ve "Filmin 22 sayılı kararla kabul edilen kopyası 70 dakika olduğu halde, siyah-beyaz kopyanın 93 dakika olduğu" da tespit edilmiştir.

Gerçeklik

Hakanlar Çarpışıyor'da (Natuk Baytan, 1978/148, Dosya No: 91134/44 [yazım düzeltilmiştir]) "Senaryoda bulunduğu halde filmin başında yer almayan: 'Bir masal olan bu filmdeki kişiler ve olayların tarihteki gerçeklerle ilgisi yoktur. Kişiler ve olaylar tamamen hayal mahsulüdür' şeklindeki metnin filmin başına yazılı ve sözlü olarak konması" istenmiştir. *Devler Savaşıyor Kara Murat* (Natuk Baytan, 1978/194, Dosya No: 91134/216) için "senaryo kararında şart koşulan jenerikten sonra konunun gerçek olmadığının ve hayal mahsulü bulunduğunun belirtilmesi" koşuluyla filme onay verilmiştir.

Afiş, Lobi

Şeytan Köşeyi Döndü (Oğuz Gözen, 1979/24, Dosya No: 91134/195) adlı filmle ilgili önce "Filme ait 6 Lobi ile 1 adet afişinin denetlenen filmle ilgisi bulunmadığı anlaşıldığından, denetlenen filme uygun yeni afiş ve lobilerin hazırlandıktan sonra" ilgili Tüzüğün 20. maddesi gereğince kurula sevk edilmesi ve o zaman denetlenmesi istenmiş; daha sonraki bir kararda *Şeytan Köşeyi Döndü* (Oğuz Gözen, 1979/45) için "6 takım lobinin filme uygun olduğu görüldüğünden, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* hükümlerine aykırı bir durum olmadığından kabulüne, yukarıda tashih edilen kararla kabul edilmeyen afişin yerine filme uygun yeni afiş gönderilmediğinden filmin afişsiz olarak, bu haliyle halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına" dair karar yazılmıştır. *Aile Cilveleri* (*La Vergine, il toro e il capricorno,* Luciano Martino, 1979/96, Dosya No: 91127/232) adlı filme yaş sınırı getirilirken "bu şartın afiş, lobi fragman ve sinema girişinde herkesin görebileceği ve duyabileceği şekilde duyurulması" koşul olarak yazılmıştır.

Altyazı, Dil, Dublaj, Jenerik, Çeviri

Macera Adamı (*Hollywood Man,* Jack Starrett, 1978/47, Dosya No: 91127/111) adlı "Filmde geçen müstehcen küfürlerin" çevrilmemesi istenirken *I will... I will... For Now* (Norman Panama, 1979/94, Dosya No:

91127/131) adlı "Filmin İngilizce metninde, evlilik içi ve dışı seks ilişkilerine açıkça yer verildiğinden film dublaj ve Türkçe alt yazılarının yapıldıkları anında, genel ahlak ve adaba aykırı söz ve yazılara yer verilmemesi" koşul olarak karar defterine yazılmıştır. Diyalog metninin incelenmesini isteyen bir ara kararı *Geleceğin Dünyası* (*Futureworld,* [Richard Heffron], 1978/78, Dosya No: 91127/143) adlı film için geçerlidir: "Filmde geçen bazı konuşmaları daha iyi anlamak maksadıyla filme ait dialog [diyalog] metninin dosyasından tetkikine geçildiği sırada *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 8. maddesi gereğince müracaat sırasında dialog metninin orijinal veya Türkçe metninin verilmediği ve filme ait koli içinden de çıkmadığı görülerek dialog metninin Kurulumuza verilmesinden ve bu metnin incelenmesinden sonra karara varılmak üzere, ara kararı" verilmiş, diyalog metni daha sonra incelenmiş ve 1978/98 tutanak numarasıyla film kabul edilmiştir. *Güneş Batınca Heyecan Başlar* (*World by Night,* Gianni Pedia, 1979/174, Dosya No: 91127/295) adlı filmde çevirmen olmadığı için metnin anlaşılmadığı yazılmış ve İtalyanca çevirmenin sağlanarak filmin yeniden görülmesi karara bağlanmıştır.

Bir karar tutanağının künyesinde isim yazılmamakta ama metnin içinde filmin adı geçmektedir. TRT tarafından getirilen *Mississippi Gamble* [*Gambler / Kumarbaz* ve *The Killers / Katiller* (1980/44) adlı "iki adet filmin evraklarının incelenmesi sırasında *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 10. maddesinde belirtilen verilmesi zorunlu olan metinlerin Türkçe çevirisine uygun sade düzgün temiz bir dille okunaklı bir yazı ile Türkçe açıklamasının yapılmamış olduğu ayrıca aynı Tüzüğün 8. maddesinde belirtilen hususların tamamlanmamış olduğu görüldüğünden bütün bu eksikliklerin tamamlandıktan sonra filmin görülebileceğine" dair karar yazılmıştır.

Tutanağa benzeyen bir karar da *Kasabanın Namusu / Dev Tohumu / Muhteşem Vurguncu* (1978/79) adlı film için yazılmıştır; "bu filmlerin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 8. maddesi gereğince müracaat sırasında ibraz edilmesi gereken orijinal ve Türkçe diyalog metinlerinin dosyalarında bulunmadığı görülerek 'Geleceğin Dünyası' adlı filmle karışık vaziyetteki toplam 23 koli açılarak bu koliler içinde olup olmadığı müracaatçının beyanı gereğince araştırılmış ve diyalogların bu koliler içinde bulunmadığı anlaşılarak" kurul mührüyle koliler yeniden mühürlenmiş, Film Bürosuna teslim edilmiştir. Daha sonra her üç film de ayrı karar numaralarıyla teker teker kabul edilmiştir: *Kasabanın Namusu* (*A Small Town In Texas,* 1978/99), *Dev Tohumu* (*The Food of the Gods,* 1978/100) ve *Muhteşem Vurguncu* (*The Great Scout And Cathouse Thursday,* 1978/101).

Uzman Görüşüne Başvuru

Mesaj (*The Message,* 1978/202, Dosya No: 91127/108) adlı filmin denetiminin yapılması için "görüşleri alınmak üzere Tüzüğün 3. maddesinin 2. fıkrası gereğince; Diyanet İşleri Başkanlığından ve İlahiyat Fakültesi Dekanlığından İslam dini esaslarına ve İslam tarihi konusunda uzman birer temsilcinin, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Filolojisi kürsüsünden iki uzman kişinin tercüman olarak davet edilmesine" karar verilmiştir.

Daha önce de farklı başlıklarda aktardığımız gibi *002 Komando* (*Il Sergente Rompiglioni Diventa... Caporale*, Mariano Laurenti, 1978/4, Dosya no: 91127/57) adlı filmde

Napoli'de NATO Karargahının "çalışmaları karikatürize edilirken gösterilen sahnelerde fesli asker de teşhir edilmekte ve bu askerin hangi ülkeye ait olduğu" net bir şekilde belli olmamakta, bununla birlikte NATO'da yer alan "Türk askerlerini konu edebileceği düşünüldüğünden" Genelkurmay'dan görüş alınması karara bağlanmış, İçişleri Bakanlığı'ndan gelen Kurul Başkanı ile Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci, "filmde İtalyan Ordusu karikatürize edilmekte olduğundan ve film bizzat İtalyanlar tarafından çekildiğinden, komedi türündeki bu filmde Türk Ordusunu ve Türk Askerini rencide edici bir durum görülmemesi nedeniyle, Tüzüğün 18. maddesinin (e) fıkrasına herhangi bir aykırılığın söz konusu olmadığını ve bu nedenle de yukarıdaki karara muhalif kaldıklarını belirtmişlerdir".

Çıplaklığa Paydos (*On aura tout vu!* [Georges Lautner], 1978/181, Dosya No: 91127/193) adlı film için [yazım düzeltilmiştir] "Dosyada mevcut Ankara Valiliği il komisyonunun 18.8.1977 gün ve 1977/95 sayılı kararında Film görüntülerinin yurda girmesi ve halka gösterilmesinde sakınca görülmediği belirtilmiş, ancak komedi türünde olan bu filmin Türkçeleştirildiğinde genel edep ve ahlaka aykırı cümlelerinin bulundurulmaması ve filmin tekrar görülmesi şartıyla kabul edildiği anlaşıldığından, görüntüler hakkında yeniden karar verilmesine mahal olmadığına" ve "Ancak Türkçe dublajı yapılan filmin sadece sözlerinin kontrolünün, Kurulumuz yetkisi içinde bulunup bulunmadığı ilgili Tüzük hükümlerinde yer almadığından bu konuda İçişleri Bakanlığı Başhukuk müşavirliğinin görüşü alındıktan sonra karar verilmek üzere" Basın Yayın Temsilcisi olan "eski kurul üyesi"ne atıf yapılarak "filmin kabulü şeklinde" oy verdiği kaydedilmiştir. *Çıplaklığa Paydos* adlı film daha sonra 1978/188 tutanak numarası ile kabul edilmiştir: "İçişleri Bakanlığı Başhukuk Müşavirliğinden mütalaa istenmesine karar vermiş, bu kararımızın Bakanlık Makamınca mütalaaya gerek olmadığı belirtilmesi üzerine gereği düşünülmüş", gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığı kayıtlara geçmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

Sınırlı Gösterim

Aşk Bir Darbedir adlı Japon filminin (1980/40, Dosya No: 91127/141-2) "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* hükümlerinin değişik 20 ve 18. maddeleri gereğince, Sheraton Oteli'nde halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" dair karar yazılmıştır. Bunun bir şart olmadığı da düşünülebilir ama aynı zamanda yeri tanımlayarak filmin gösterimi de sınırlanmıştır.

Yaş Sınırı

Bu kategoride çok sayıda yaş sınırı ile ilgili şartlı kabul kararı yer almaktadır. *Güzel ve Tatmin* (*I belong to me*, Dacia Maraini, 1979/139, Dosya No: 91127/267) adlı film "Tüzüğün 24. maddesine göre 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi" koşulu ile kabul edilmiş; bu kararda Genelkurmay Başkanlığı üyesi filmin "Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına aykırı olduğundan ayrışık oy kullanmıştır". *Beyaz Gelinlik* (*Un Bianco Vestito Per Marialé*, Romano Scavolini, 1979/141, Dosya No: 91127/265) adlı filme "16 yaşından küçüklere gösterilmemek koşuluyla" ve *Tatlı İstanbul Geceleri* (Yılmaz Atadeniz, 1979/147, Dosya No: 91134/384) adlı film için "16 yaşından küçüklere gösterilmemesi koşuluyla" onay verilmiştir. *Denizlerin Tanrısı* (*Legend of Dinosaurs and Monster Birds*, [Junji Kurata] 1979/151, Dosya No: 91127/278) adlı Japon filminin kararında "24. maddedeki belirtilen koşulları taşıdığından 16 ya-

şından küçüklere gösterilmemesi kaydıyla" yazılmıştır. Bu filmin ve diğer filmlerin kararında Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum görülmediği ifadesi yer alır. Aynı ifade *İhanet* (*Killer Behind the Mask,* 1979/153, Dosya No: 91127/-) adlı filmin kararında da yer almaktadır. Benzer biçimde *Arzunun Esiri* (*Emmanuelle: L'antivierge,* Francis Giacobetti, 1979/179, Dosya No: 91127/297), *Kaldırım Dilberi* (Samim Noyan, 1979/181, Dosya No: 91134/410) ve *Cemilenin Kaderi* (Yavuz Figenli, 1979/188, Dosya No:91134/313 ya da 513) filmlerinde "24. maddesine göre 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartıyla" ifadesi yer almıştır. *Bebeğim/Les Bijoux de famille* (Jean-Claude Laureux, 1979/170, Dosya No: 91127/288) için de "24. madde koşulları taşıdığından 16 yaşından küçüklere gösterilmemek şartıyla" ifadesi bulunmaktadır.

Defterde *ZPG* (*Zero Population Growth,* [Michael Campus], 1978/170, Dosya No: 91127/141) olarak geçen *Z.P.G.* adlı filminin kararında "Filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 24. maddesi '…küçükler üzerinde ruh ve beden sağlığı bakımından zararlı etkiler yapabilecek veya küçüklerin yetişmelerini olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikte olduğu saptanan filmlerin reşit olmayanlara gösterilmesine izin verilmez...' hükmüne göre 18 yaşından küçüklere gösterilmemesi" koşulu yazılmıştır. *Metresim* (*La Donneuse,* [Jean-Marie Pallardy], 1978/199, Dosya No: 91127/201) adlı filmin kararında da "18 yaşından küçüklere gösterilmemesi" koşul olarak yazılmış ancak oyçokluğu ile alınan karara ilişkin İçişleri Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "filmde yer alan takriben 75 saniye sureli cinsi münasebet ve fragmandaki cinsi münasebet sahnesi Tüzüğün 18. maddesinin (c) fıkrasına aykırı görüldüğünden filmden bu sahnelerin çıkarılması gerektiği şeklinde" şerh düşmüştür. *Sıcak Duygular* (*Tagebuch Einer Frühreifen,* Mino Casalel [*Wilder sex junger Madchen,* Antonio Casale ve Jurgen Schindler], 1979/31, Dosya No: 91127/142) adlı filmle ilgili kararda "Filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 24. madde hükmü gereğince reşit olmayanlara gösterilmemesi" koşulu yazılmış, İçişleri Bakanlığı üyesi "Tüzüğün 18. madde (c) ve (d) fıkraları hükümlerine göre reddi gerekeceği ayrışık oyu ile" kullanmıştır.

Aile Cilveleri (*La Vergine, il toro e il capricorno,* Luciano Martino, 1979/96, Dosya No: 91127/232) için "Tüzüğün 24. maddesinde belirtilen küçüklere ruh ve beden sağlığı bakımından zararlı etkiler yapabilecek ve küçükleri olumsuz yönde etkileyecek nitelikte görüldüğünden 18 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartıyla ve bu şartın afiş, lobi fragman ve sinema girişinde herkesin görebileceği ve duyabileceği şekilde duyurulması kaydıyla" karar yazılmıştır. *Otostopçu Kız* (*Donna Cosa Si Fa Per Te*, Giuliano Biagetti, 1979/129, Dosya No: 91127/256) için "Tüzüğün 24. maddesine göre, küçükler üzerinde ruh ve beden sağlıkları üzerinde zararlı etkiler yapabileceği veya yetişmelerini olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikte olduğu görüldüğünden filmin 16 yaşından küçük olanlara gösterilmemesi ve filmin afiş, ilan ve resimlerinde 16 yaşından küçük olanlara gösterilmeyeceğinin belirtilmesi şartıyla" filme izin verilmiştir. Defterde birçok kez filmin yabancı adı ya da yönetmeni yanlış yazılmıştır. *Çok Özel İlişkiler* adlı filmin adı da *Veux* ya da *Jeux Rour Couples Infideles* olarak kayda geçmiştir ([*Jeux Pour Couples Infideles*], 1979/138, Dosya No: 91127/274); bu film için kararın tamamını yazalım: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 24. maddesine göre, ruh ve beden sağlığı bakımından

zararlı etkiler yapabilecek ve yetişmelerini olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikte olduğu saptandığı için 16 yaşından küçüklere gösterilmesi sakıncalı bulunarak, filmin 16 yaşından büyüklere gösterilmesine oybirliği ile karar verilmiştir". *Çılgın Gazeteci* (*Emanuelle in America,* Joe D'Amato, 1980/23, Dosya No: 91127/323) adlı filmin kararında başka koşulların yanı sıra "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 24. maddesi uyarınca 16 yaşından küçüklere gösterilmesinin yasaklanması" istenmiş, "Kültür Bakanlığı Temsilcisi Yahya Akengin filmin tamamının genel ahlak kurallarına aykırı ve menfi yönde tahrik edici nitelikte olduğuna ve dolayısı ile Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince" filme karşı çıkmış ret oyu kullanmıştır.

Ailede Bir Bakire (*Una Vergine Famiglia,* Luca Delli Azzeri, 1979/50, Dosya No: 91127/184) adlı filmin de "Tüzüğün 21. maddesine göre 18 yaşından küçüklere gösterilmemesi" istenmiş ama İçişleri Bakanlığı temsilcisi filmin reddini istemiştir. *Ailede Bir Bakire* (1979/136) filmi için süreç biraz uzun olmuş ve tekrar Tüzüğün 24. maddesine göre 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartıyla oybirliği ile karar verilmiştir". Bu kararda filmin Film Denetleme Yüksek Kurulunca 1979/19 sayılı kararla yasaklandığı, film sahibinin Danıştay'a başvurarak itiraz ettiği ve Danıştay tarafından "1979/2551 sayılı kararla idare aleyhine 'yürütmeyi durdurma kararı' verildiği anlaşılmıştır. Basın Şubesi Müdürlüğünün yukarıda tarih ve sayısı belirtilen yazısında bu durumdan bahsedilmekte ve Kurulumuzdan, bilirkişi raporunda belirtilen (4) sahnenin çıkarılması istenmektedir". "Bahçedeki partide Luca ile Angela'nın ailenin oğlu ile sevgilisi ağız-cinsel organ ilişkisini gösteren iki sahne, erkeğin kızın eteğinin altına girdiği ve kızın oğlanın cinsel organını ağzına aldığı sahneler", "Parkta Anna'nın yanına oturan yaşlı adamın sadece cinsel ilişkileri simgeleyen kol ve ayak hareketleri", "Marco'nun babaannesi Eva'nın yemek sırasında Marco'nun yanında oturan hizmetçi Rosina'nın bacakları arasına elini sokması sahnesi, (sadece masanın altını görüntüleyen sahne)" ile "Marco ile Rosina'nın mutfaktaki yatakta sevişme sahnesi filmden çıkarılmış olup, Tüzüğün 24. maddesine göre 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartıyla oybirliği ile karar verilmiştir".

Tutanak benzeri kararlardan biri 1974 tarihli *Hisli Duygular* (*Emmanuelle*, Just Jaeckin, 1978/73, Dosya No: 91123/1018) filmi için yazılmıştır. Filmin daha önce yasaklandığı (1977/58), filmi ithal edenlerin Danıştay'a itiraz ettiği ve Danıştay'ın "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün*; ('Küçükler için zararlı filmler' başlığını taşıyan 24. maddesi hükmünü uygulamakta serbest olması) koşuluyla idare aleyhine 'Yürütmeyi durdurma kararı' verildiği anlaşılmıştır". Buna dayanarak "Basın Şubesi Müdürlüğünün yukarıda tarih ve sayısı belirtilen yazısında bu durumdan bahsedilmekte ve Kurulumuzdan, sadece Tüzüğün 24. maddesi açısından bir yaş sınırlandırılmasının belirlenmesi istenmektedir. Yukarıda adı ve özellikleri yazılı filme ait biri siyah-beyaz (Fransızca), diğeri renkli (Türkçe) ve üçüncüsü renkli (Fransızca) olmak üzere toplam üç adet kopya 7.3.1978 günü ayrı ayrı seyredilmek suretiyle denetlenmiş" ve karar iki madde olarak yazılmıştır: "Filmin ve filme ait dosyanın bugüne kadar tabi tutulduğu işlem ve Basın Şubesinin yukarıda anılan bağlayıcı yazısı karşısında, Kurulumuzun Tüzüğün 18. maddesi açısından filmin ithaline ve halka gösterilip - gösterilemeyeceğine ilişkin bir karar almasına yetkisi bulunmadığına ve filmin halka gös-

terilip gösterilemeyeceği hususunun anılan Danıştay Kararının İçişleri Bakanlığınca uygulanmasına bağlı bulunduğuna" ve "Filmin halka gösterilmesine İçişleri Bakanlığınca izin verildiği taktirde *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 24. maddesi gereğince reşit olmayanların filmi görmelerinin yasaklanması gerektiğine, oybirliği ile karar verilmiştir". Bu karardan da anlaşıldığı gibi eğer İçişleri Bakanlığı gösterime izin verirse kurulun yaş sınırı konusunda ortak görüşü bulunmaktadır. Üçüncü karar filmin Fransızca kopyasında karışıklıklar olduğunu tespit etmiştir.

Diğer

Güneş Batınca Heyecan Başlar (*World by Night*, Gianni Peria, 1979/176, Dosya No: 91127/295) adlı "Filmin başındaki bir İtalyan ailenin televizyonda seyrettiği ilk programın kesilmesi" istenmiştir.

Kurt Adam/Doğmak İstemiyorum (1978/54, Dosya No: 91127/117) adlı yabancı "filme ait fragman filmlerinin kopyalarının, daha önce ithaline izin verildiği bildirilen filmler kurulca görülmediğinden bir karşılaştırma yapılamayacağına ve bu nedenle anılan filmlerin denetime alınmamasına, ancak; daha önce ithaline izin verilmiş olan filmlerle birlikte gönderildiği taktirde her ikisinin ayrı ayrı seyredilmesi sonunda yeni ithal edilmek istenen kopyaların asıl filme uygunluk durumunun kararlaştırılabileceğine, ya da; anılan filmler için daha önceden verilmiş kararlar yok farz edilerek yeni kopyaların yeniden denetime tabi tutulabileceğine, bu taktirde filmlere ait dosyaların yeni denetime uygun şekilde düzenlenmesi gerektiğine" dair de bir karar bulunmaktadır.

Defterde 1980/45 numaralı Karar Tutanağı'nda şöyle yazılmıştır [künyede başka bir şey bulunmamaktadır, yazım düzeltilmiştir]: "İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın Şubesi Müdürlüğünün 25.3.1980 tarih ve 1652 sayılı yazısında; I No'lu Film Denetleme Kurulunun 24.3.1980 tarih ve 44 sayılı kararına karşı çıkılmakta, arşivden alınmış, İçişleri Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliğinin mütalaasına dayalı olarak zamanın İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı'nın 7.2.1978 tarihli onayını taşıyan fotokopiler gerekçe gösterilerek, TRT filmleri için bir nevi özel denetim uygulanması gereği üstünde durulmaktadır. İçişleri Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliğinin, söz konusu mütalaalarında konuya mesnet yapılan nizamname; fotokopide açıkça dercedildiği gibi, 2/11531 sayılı ve 19.7.1939 tarihli *Nizamname*dir. Bu *Nizamname* ise, bugün mer'i [yürürlükte] değildir. Zira, 26.8.1977 tarih ve 7/13683 sayılı Tüzük ile, bu Tüzüğe ek olarak çıkarılmış 6.7.1979 gün ve 7/17890 sayılı yürürlükteki Tüzüklerin 37. maddesinde" şöyle denilmektedir. Bakanlar Kurulunun 19 Temmuz 1939 gününde yürürlüğe konulan "Filmlerin ve Film Senaryolarının *Kontroluna* Dair *Nizamname* ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bu bakımdan I No'lu Film Denetleme Kurulunun 24.3.1980 tarih ve 44 sayılı kararı, yürürlükteki Tüzük hükümlerine göre alınmış bir karardır. Onun içindir ki söz konusu kararda, yürürlükteki mevzuatın 8. ve 10. maddeleri hükümlerinin gereği istenmiş bulunmaktadır. Yani Kurulumuzun isteği yersiz keyfi bir tutum icabı olmayıp, halen yürürlükte bulunan mevzuat esaslarının amir hükümlerine uyulmuştur. Bundan herhangi bir dönüşün ve değişik bir tutumun olabilmesi için, ilgili Tüzük hükümlerinin yeni bir düzenleme ile ortadan kaldırılması gerekir. Keyfiyetin, yukarıdaki esaslar çerçevesi içerisinde ilgili makamlara sunulmak üzere, bu yolda cevaplandırılmasına oybirliği ile karar verilmiştir".

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(SENARYO) 1977-1978-1979-1980-1981

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özeti) Defteri 1977-1978-1979-1980-1981-1982 – 1 Nolu Film Denetleme Kurulu]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Senaryo) 1977-1978-1979-1980-1981 adıyla kayıtlı defter 1 No'lu Denetleme Kurulu'nun kararlarını işlediği defterdir. Defterin başlığında 1982 yılı yer almamaktadır ancak defter içerisinde 1982 yılına ait kararlar da mevcuttur. Denetleme Kurulu'nun başkanlığını İçişleri Bakanlığı'nın temsilcisi yapmakta, üye olarak da yine İçişleri Bakanlığından bir temsilci ve Emniyet Genel Müdürlüğünden bir temsilciyle Basın-Yayın Genel Müdürlüğü ve Kültür Bakanlığından birer temsilci bulunmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü'yle birlikte İçişleri Bakanlığı'nın temsilci sayısı 3'tür. Daha sonra ise üye dağılımında değişiklik olmuş ve İçişleri Bakanlığından (aynı zamanda Başkan), Emniyet Genel Müdürlüğünden, Genelkurmay Başkanlığı'ndan, Turizm ve Tanıtma Bakanlığından ve Kültür Bakanlığından gelen temsilciler yer almıştır. Zaman zaman Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yerine Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden temsilciler de toplantılara katılabilmektedir.

Defterde kabul edilen bazı kararlar için sadece "Senaryonun bu haliyle filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına" dair ifade yer almakta, kabul kararları bu ifadeyle desteklenmektedir. Kabul kararları zaman zaman da şu ifadelerle birlikte verilmiştir: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine *aykırı olmadığı anlaşıldığından*, senaryonun *bu haliyle* filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına" ya da "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde *belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından* adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına" ya da "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde *belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından*, adı geçen senaryonun *aynen* filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına" (vurgular bize ait). Bu ifadeler de kabul içerdiği ve herhangi bir şartlı kabule atıf yapmadığı için kaydedilmemiştir. Şartlı kabullerde de genelde şartlı cümleler yazıldıktan sonra "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün*

18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir" ifadesi yer almakta ya da bu ifade bazen baş tarafta bulunmaktadır; "…18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden" şu sahnenin çıkarılmasına gibi.

Her yılın bitiminde, defterin bir sayfası tutanak olarak kullanılıp, toplam film sayıları imza altına alınmıştır. 20 Ocak 1978 tarihinde deftere "16.11.1977-21.12.1977 tarihleri arasında Kurulumuza (52) adet senaryo denetimi yapılmış, verilen kararların tutanak özetleri bu defterlerin geçmiş sayfalarına işlenerek imzalanmış ve 1977 yılının bitmiş olması nedeniyle 1978 yılına ait kararlar 54. sayfadan itibaren yeni karar numaraları verilmek suretiyle işlenmeye başlanmıştır"; 11 Ocak 1979'da ise "20.1.1978-29.12.1978 tarihleri arasında Kurulumuzca (129) adet senaryo denetimi yapılmış, verilen kararların tutanak özetleri bu defterin geçmiş sayfalarına işlenerek imzalanmış ve 1978 yılının bitmiş olması nedeniyle 1979 yılına ait kararlar 191. sayfadan itibaren yeni karar numaraları verilmek suretiyle işlenmeye başlanmıştır"; daha sonra ise "16.1.1979-10.12.1979 tarihleri arasında Kurulumuzca (114) adet senaryo denetimi yapılmış, verilen kararların tutanak özetleri bu defterin geçmiş sayfalarına işlenerek imzalanmış ve 1979 yılının bitmiş olması nedeniyle 1980 yılına ait kararlar 307nci sayfadan itibaren yeni karar numaraları verilmek suretiyle işlenmeye başlanmıştır"; son tutanakta ise "18.1.1980-29.12.1980 tarihleri arasında Kurulumuzca (74) adet senaryo denetimi yapılmış, verilen kararların tutanak özetleri bu defterin geçmiş sayfalarına işlenerek, imzalanmış ve 1980 yılının bitmiş olması nedeniyle 1981 yılına ait kararlar 382nci sayfadan itibaren yeni karar numaraları verilmek suretiyle işlenmeye başlanmıştır" denilerek her yıla ait toplam film sayılarına ilişkin bilgi verilmiştir. 1982 yılı için ise bir sayfaya sadece 1982 yazılmış ayrıca senaryo sayısı verilmemiş ve tutanak tutulmamıştır. Ağırlıklı olarak yerli filmlerin yer aldığı defterde az da olsa yabancı filmler de bulunmaktadır. Şerhler kararlarda metin içerisine yazılmıştır, ancak defterde genelde fazla şerhe rastlanmamış, çoğunlukla senaryolarda kararlar oybirliği ile alınmıştır. Senaryoların künyesinde çekimin yapılacağı iller de yazılmıştır.

Yıl geçişlerindeki tutanaklar dışında defterde farklı iki Tutanak daha yer almaktadır: "I Nolu Film Denetleme Kurulunca 1.6.1978 tarih ve 42 ve 43 sayı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilen *Meersdonk İstanbul Yolunda* ve *Yolculuğa Devam* adlı senaryolara ait kararların Film Denetleme yerinde hazır bulunan anılan senaryoların temsilcisi Kemal Baysal'a anılan tutanaklardan bir örnek verilmek suretiyle tebliğ edilmesine *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Yönetmeliğin* [Tüzüğün] 16. maddesi gereğince oybirliği ile karar verilmiştir."

Ömer Kavur'a ait *Ah Güzel İstanbul* için 1981/20 numarayla yazılan tutanak ise şöyledir: "İlgi: 8.4.1981 tarih ve 1110 sayılı Basın Şubesi Müdürlüğünün yazısı. İlgi yazıda kurulumuzca 26.11.1980 tarih ve 980/69 sayılı kararla filme çekilmesinde sakınca görülmeyen *Ah Güzel İstanbul* adlı senaryonun İstanbul dışındaki bazı illerde de çekileceği firma sahibinin dilekçesinde belirtmiş kurulumuzdan senaryonun bu illerde çekiminin yapılıp yapılmayacağı sorulmaktadır. Kurul, senaryoları Tüzüğün 18. maddesi hükümleri uyarınca denetlemektedir. İlgili Tüzük ve halen yürürlükte olan yönetmelik maddelerinde çekim yerinin tespiti konusunda

kurula yetki verildiğine dair hüküm olmayıp konunun idarece düzenleneceği düşünülmektedir. Gereğini rica ederim". Bu kararı beş üye de imzalamıştır.

Altı yılı kapsayan bu defterde 81 şartlı kabul, 42 ret kararı verilmiştir, bir senaryo için de karar verilememiştir. Bu defterde kabul edilen filmler arasında dikkatimizi çekenleri not edelim: *Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor* (Sadık Şendil, 1978/112, Dosya No: 91134/242), *Yusuf ile Kenan* (Ömer Kavur, 1979/15, Dosya No: 91134/310), *Düşman* (Yılmaz Güney Pütün –"Bütün" yazılmış-, 1979/93, Dosya No: 91134/441), *Toprak* (Fahrettin Cüreklibatur [Cüneyt Arkın], 1979/95, Dosya No: 91134/443), *Zübük* (Türker İnanoğlu, 1979/100, Dosya No: 91134/452), *Kir Gönlünün Zincirini* (Erdoğan Tünaş, 1980/40, Dosya No: 91134/563), *Ah Güzel İstanbul* (Ömer Kavur, 1980/69, Dosya No: 91134/610), *Kırık Bir Aşk Hikayesi* (Ömer Kavur, 1981/51, 91134/726), *Davaro / Son Eşkıya* (Muzaffer Hiçdurmaz, 1981/56, Dosya No: 91134/728), *Dünyayı Kurtaran Adam* (Çetin İnanç, 1982/30, Dosya No: 91134/790), *Göl* (Ömer Kavur, 1982/ Belirtilmemiş, Dosya No: 91134/843).

Faize Hücum (Sabahattin Çetin, 1982/46, Dosya No: 91134/765) için farklı bir kabul kararı yazılmıştır: "Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesinin 1.7.1982 gün ve 1885 sayılı yazıları ekinde gönderilen Belge Film Kurumuna ait 'Faize Hücum' adlı senaryonun yeniden görülmesine dair 23.6.1982 günlü dilekçe ve önceki dosya 17.2.1982 tarihinde incelenerek 982/9 sayılı kararla şartlı olarak filme çekilmesine izin verilmiştir. Değiştirildiğinden bahisle kurulumuza gönderilen senaryo üzerinde yeniden karar alınamayacağından, 982/9 sayılı karar gereğince filme alınmasının uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir".

Kadınlar Koğuşu (Ülkü Erakalın, 1977/17) adlı senaryo için süreç adım adım özetlenip kabul kararı yazılmıştır: "1) Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından 2.3.1977 tarihinde incelenip 977/103 sayı ile hakkında ara kararı verilen, 2) Aynı komisyon tarafından 12.8.1977 tarihinde tekrar incelenip 977/253 sayı ile ekseriyetle red edilen, 3) Bu defa yukarıda belirtilen kararlarda ortaya konan mahzurlu hususlar tamamen çıkarılarak yeni bir senaryo halinde Kurulumuza intikal eden en son senaryonun '*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*' hükümlerini ihlal edici mahiyette görülmediğinden filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verildi. Not: Çekim sırasında bir karışıklığa meydan verilmemesi için uygun görülen senaryonun her sayfası ilgili büro tarafından mühürlenerek ilgili kuruma teslim edilecek ve çekilen filmin denetimi sırasında bu husus aranacaktır".

Hakanlar Çarpışıyor / Altay'dan Gelen Türk (Erdoğan, Tünaş, 1978/32, Dosya No: 91134/44) adlı senaryo için süreç uzun uzun anlatılır, bu kararda tarihi gerçeklikle senaryonun bağı sorgulanır, karar aynen şöyledir: "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı 52 sayfalık senaryo *Altay'dan Gelen Türk* ismiyle Kurulumuzca 30.11.1977 tarihinde incelenmiş ve 'senaryonun, her ne kadar gerçeklerle ilgisinin olmadığı, bir masal mahiyetinde olduğu belirtiliyorsa da Türk tarihi ile ilgili bir konuyu işlemesi nedeniyle Kurulumuzun vereceği karara ışık tutmak üzere tarihi yönünün Millî Eğitim Bakanlığınca, askeri yönünün Genelkurmay Başkanlığınca incelenmesi ve görüşlerinin Kurulumuza intikalinden sonra karar verilmesi gerektiğini 977/44 sayı ile oy birliğiyle karar verilmiştir'. Dosyada mevcut Genelkurmay Başkanlığının 9.3.1978 tarih ve İSTH:3597.

3-2-78/SNR 82 sayılı yazısında 'söz konusu senaryonun, Silahlı Kuvvetler ile ilgili bir yönü bulunmadığından bu konuda görüş verilememiştir' denilmektedir. Yine dosyada mevcut Millî Eğitim Bakanlığının 15.2.1978 tarih ve Talim Terbiye Dairesi Başkanlığı 1799 sayılı yazıda 'Altaydan Gelen Türk adlı senaryonun özet kısmında, filmin bir masal olduğu belirtilmektedir. Bu duruma göre, masal niteliğindeki bir senaryoda tarihi unsurlar aramak mümkün değildir' denilmektedir. Yukarıda söz konusu edilen her iki yazıda da senaryo üzerinde menfi bir görüş belirtilmediğinden *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden ve 22.3.1978 tarihli dilekçe ile bu senaryonun isminin *Hakanlar Çarpışıyor* olarak değiştirilmesi talep edildiğinden *Altay'dan Gelen Türk* isimli senaryonun *Hakanlar Çarpışıyor* adı ile filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına, oybirliği ile karar verilmiştir".

Bir kabul örneğini de *Ne Olacak Şimdi* (Ali Fuat Kalkan, 1978/33, Dosya No: 91134/20) için verebiliriz: "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı senaryo *Sensiz Yaşanmaz* adıyla 16.11.1977 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunda denetlenmiş ve filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına 20 sayı ile karar verilmiştir. Bu defa Gaye Film Şirketi tarafından 14.3.1978 tarihli dilekçe ile yapılan müracaatla senaryo adının *Ne Olacak Şimdi* olarak değiştirilmesi talep edilmiş ve Basın Şubesi Müdürlüğünün Güvenlik Basın 91134/20-588 sayılı ve 15.3.1978 tarihli yazısıyla kurulumuza gereği için intikal ettirilmiş olmakla; *Sensiz Yaşanmaz* adlı senaryonun *Ne Olacak Şimdi* adıyla filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir".

Otel (Vural Pakel, 1978/91, Dosya No: 91134/207) adlı senaryonun mühürlendiği belirtilmiş "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verildiği ifade edilmiş ve "söz konusu senaryonun her sayfasının arka yüzü[nün] kurul mühürüyle" mühürlendiği belirtilmiştir.

Önce kabul edilmiş senaryolarda, 18. maddeye dayanarak ret kararlarına gerekçe olarak ileri sürülen şerhlere bakalım. Genellikle şerh metnin içinde yer almaktadır ve aşağıda göreceğiniz şerhlerin hepsi Basın Yayın Genel Müdürlüğünden gelen temsilci tarafından yazılmıştır: *Gelin Kayası* (Yunus Hiçyılmaz, 1978/35, Dosya No: 91134/113) için 18/b, f ve j; *Astronot Fehmi* (Işık Toraman, 1978/126, Dosya No: 91134/268) için 18/c; *Avare* (Abdurrahman Keskiner, 1978/30, Dosya No: 91134/103) için 18/e, f ve j; *Bionik Ali Futbolcu* (Işık Toraman, 1978/125, Dosya No: 91134/269) için 18/c; *Çingene* (Armağan Şenol, 1979/3, Dosya No: 91134/279) için 18/b ve *Olmadı Baştan* (Ahmet Mavigöz, 1978/127, Dosya No: 91134/270) için 18/c.

Ali Özgentürk'ün yönettiği *At* (1979/35, Dosya No: 91134/336) için "adı geçen senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir" yazılmasına karşın şerh bulunmakta ve metin içinde şu ifadeler yer almaktadır: "İçişleri Bakanlığı Temsilcisi Şeref Müftüoğlu senaryonun Tüzüğün 18. maddesinin (g) fıkrasında yer alan kamu düzenine olumsuz etki yapacağından red edilmesi için ayrışık oy kullanmıştır".

Hor Görme Garibi (Gazanfer Dirlik, 1981/21, Dosya No: 91134/658) adlı senaryo için "*Filmlerin ve Film Senaryolarının*

Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden, senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oyçokluğu ile karar verilmiş, Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Edip Kalkanlı ayrışık oy kullanarak senaryonun bu haliyle filme çekilmesinin sakıncalı olduğu yolunda aşağıdaki görüşünü belirtmiştir". Belirtilen görüş ise şu şekildedir: "Filmde verem hastalığı vurgulanmakta, oysa ülkemizde verem hastalığı sorun olmaktan çıkmıştır. Filmin genel içeriği itibariyle ülke gerçeklerine aykırı olması, halkın karamsarlığa düşürülmesi nedeniyle Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına aykırı olması nedeniyle red oyunu kullanıyorum".

Şu senaryolar da şerh düşülmesine karşın sonuçta kabul edilmiştir: *Maden Dağı* (Erkan Aksoy, 1978/28, Dosya No: 91134/101) adlı senaryonun kabul edildiği yazıldıktan sonra karar şöyle devam eder: "Üye Mustafa Tatar [Emniyet Genel Müdürlüğü] ve Metin İzbul [Basın Yayın Genel Müdürlüğü] 'Manav Cemil'i öldürten Recep ve öldüren Hasan ile Zeynep'i yaralayarak ölümüne sebebiyet veren Yusuf'un da yakalandıklarının gösterilmesi veya takibata uğradıklarının belirtilmesi' şartıyla, filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığı yolunda oy kullanmışlardır". *Tatar Ramazan* (Kerim Korcan - Nevzat Çakır, 1979/94, Dosya No: 91134/442) için "Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi ise *Tatar Ramazan* adının, Kürt, Çerkez gibi etnik (Bölücü) anlam taşıdığı, bu hususun anılan Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrası kapsamına girdiği cihetle sakıncalı nitelik taşıdığından ayrışık oy kullanmıştır". *Yarabbi Sen Büyüksün* (Türker İnanoğlu, 1980/7, Dosya No: 91134/490) için "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden, adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına, 14.1.1980 tarihli dilekçe ile adının *Tanrıya Feryat* olarak değiştirilmesi talebi oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi Edip Kalkanlı isim değişikliği için gerekçe göstermediğinden ayrışık oy kullanmıştır". *Muzur* (Haşmet Zeybek, 1982/47, Dosya No: 91134/827) adlı senaryo için "Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi Yahya Akengin, senaryonun reddi yolunda ayrışık oy kullanmış ve şerhini yazarak, 'Tek tip bir politikacı imajı çizilerek demokrasinin belli başlı unsurlarından biri olan politikacı kişiliğini bütünüyle hicvettiği için kamu düzeni açısından sakıncalı görüyorum' demiştir".

Ret Kararları: Anayasa ve Demokratik Hukuk Devleti, Temel Hak ve Özgürlükler, Türk Devletinin Ülkesi ve Ulusuyla Bütünlüğünü Bozucu Etki Yapan, Kamu Düzenini veya Ulusal Güvenliği Zedeleyici, Cinsel Konuları Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

Mânici Kâzım (Esat Şekeroğlu, 1980/29, Dosya No: 91134/541) adlı senaryo "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 11. maddesi gereğini yerine getirmemiş olduğundan, Usül yönünden reddine oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir, diğer senaryoların hepsi ise, 18. maddeye göre reddedilmiştir. *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin A fıkrasına ["Anayasa ve demokratik hukuk devleti ilkelerini ya da

Anayasa güvencesi altında bulunan temel hak ve özgürlükleri tehlikeye sokucu veya saygınlığını yitirici etki yapan"] dayanarak reddedilen iki senaryo için benzer ifadeler kullanılmıştır: *Gecenin Sonu* (Esat Şekeroğlu, 1980/51, Dosya No: 91134/583) için "Temel hak ve özgürlükleri tehlikeye sokucu veya aile kavramı gibi kutsal bir kavramın saygınlığını yitirici etki yapan bir hüviyette görüldüğünden, ayrıca Türkçenin tam olarak gramer kaydelerine [kaidelerine] uyulmadan gelişi güzel ifadeler kullanıldığından ötürü *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (A) fıkrasının gereğince senaryonun filme alınmasına izin verilmemiş, oybirliği ile red edilmiştir ve *Öğrenciyken Düştüm* (Esat Şekeroğlu, 1980/52, Dosya No: 91134/584) için "Temel hak ve özgürlükleri tehlikeye sokucu veya aile kavramı gibi kutsal bir kavramın saygınlığını yitirici nitelikte olumsuz etki yapan bir hüviyet kavramın içinde görüldüğünden, ayrıca 'Hareket alır' gibi Türkçe olmayan ibarelere yer verildiğinden, Türkçenin gramer kaidelerine uyulmadan gelişi güzel deyimler seçildiğinden ötürü, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (A) fıkrası gereğince *Öğrenciyken Düştüm* adını taşıyan senaryonun filme alınmasına izin verilmemiş oybirliği ile RED edilmiştir".

Delicesine Sevmek (Esat Şekeroğlu, 1980/46, Dosya No: 91134/572) adlı senaryo kararında dosyanın içeriği "Tüzüğün 1, 11, 12 ve 18. madde hükümleri gereğince, bütünüyle Kurulumuz tarafından incelenmiş bulunmaktadır. Ünlü bir yazar olarak senaryoda baş rolde bulunan Vedat'ın hem konuşmaları ve hem de garip davranışları, objektif gerçekle hiçbir şekilde bağdaşmamaktadır. Senaryo; baştan sona, bu doğrultuda örneklerle doludur. Kısaca bir örnek verelim; Vedat hizmetçi olarak evinde çalıştırdığı Birgül'e daima şık giyindiği için hayret eder, anlamında 'Hayret Kalır' onu önce hor görür, sonra sever. Eskiden sevdiği Serpil'in Delicesine davranışlarını, normal şartlar altında akla ihtimalleri asla hesaba katmadan, mantık ile ters düşecek bir biçimde, ani bir kararla Birgül'le evlenir. Buna rağmen de 'Teyzemin kızı olur' yalanıyla eski sevgilisi Serpil'i evinde misafir etmeye kalkar. Eski sevgilisinin açık imalarından uyanmayan Vedat; garip bir davranışla, Zehir konmuş yemeği yemek suretiyle ölüme adeta sevgilisiyle birlikte koşar. Bu bakımdan senaryo; objektif gerçeğe sergilenen olaylarla ters düştüğü gibi Tüzüğün 18/A hükmü gereğince, temel haklardan olan aile kavramı saygınlığını zedeler nitelikte görüldüğünden ve ayrıca senaryo yazarının 45 nolu kararda sözü edilmiş kişi olması da dikkate alınarak izin verilmemiş, oybirliği ile red edilmiştir".

"*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (c) fıkrasına aykırı" olduğu gerekçesiyle sakıncalı bulunan ve reddedilen filmler bulunmaktadır. Bunlardan ikisi *Ayıkla Pirincin Taşını* (Naki Yurter, 1978/105, Dosya No: 91134/231) ve *Çıkar mı Çıkmaz mı* (Naki Yurter, 1978/108, Dosya No: 91134/230) adlı senaryolardır. *Karadenizin Ötesinde* (Nazım Kalkavan, 1980/47, Dosya No: 91134/575) adlı senaryo da aynı tüzüğün aynı fıkrasına göre (c fıkrası) "Kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelikte görüldüğünden" sakıncalı bulunmuştur. İlgili tüzüğün 18. maddesinin c fıkrasına göre *Sarışın Tehlike* (Abdurrahman Keskiner, 1980/68, Dosya No: 91134/614) adlı senaryo "kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelikte görüldüğünden"; *Korkusuz Savaşçılar* (Cüneyt Arkın, 1982/5, Dosya No: 91134/750) adlı senaryo "Anarşi ve terör olaylarını temel

konu olarak ele alıp işlemesi, bu tür olaylara özendirici nitelik taşıması nedeniyle"; *Dalavereciler Kralı* (Memduh Ün, 1982/4, Dosya No: 91134/749) adlı senaryo "Geçmişte cereyan eden ve siyasal hayatla ilgili olayları ele aldığından bugün ülkemizin içinde bulunduğu durum da göz önüne alınarak" ve *Duvarların Ötesi* (Orhan Elmas, 1982/16, Dosya No: 91134/775) adlı senaryo da "güvenlik kuvvetlerini küçük düşürücü, kamu düzeni ve güvenliğini sarsıcı nitelikte olduğu görüldüğünden, yurdumuzun içinde bulunduğu durum da göz önüne alınarak" sakıncalı bulunmuş ve reddedilmiştir.

Yosun Gözlüm (Kadri Yurdatap, 1980/67, Dosya No: 91134/612) adlı senaryoyu farklı bir biçimde değerlendirdik; bu senaryo hem sakıncalı bulunmuştur hem de şartlı kabul kararı içerir. Kayıtlara karar şöyle geçer: "Denetimi istenilen *Yosun Gözlüm* adlı senaryonun bir sahnesinde Halil'in Rüstem'i vurma nedeni, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (c) fikrasına göre kamu düzeni açısından sakıncalı görüldüğünden, öldürme nedeninin değiştirilerek senaryonun yeniden denetime sunulmasına oybirliği ile karar verilmiştir". *Yosun Gözlüm* adlı senaryo 1981/1 sayı ile aynı defterde kısa süre sonra kabul edilmiştir.

Daha önce 11. maddeye göre usul yönünden reddedilen *Mânici Kâzım* (Esat Şekeroğlu, 1980/45, Dosya No: 91134/541) adlı senaryo için karar aynen, bütün ifade bozukluklarıyla şöyle yazılır: "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı 19 sayfalık senaryo; 1 Nolu Film Denetleme Kurulumuz tarafından 18.3.1980 tarihinde incelenmiş, Netice olarak Tüzüğün 11ci maddesi gereğini yerine getirmesi yönünden oybirliği ile reddi kararlaştırılmış durumda idi. Usül bakımından red[d]edilmiş bulunan 'Manici Kazım' adlı senaryo Şekeroğlu Ticaret Kurumu tarafından, Kurumu temsilen Esat Şekeroğlu imzasıyla vaki müracaatta 18.3.1980 tarih ve 29 sayılı kararda belirtilen eksiklikleri bu dilekçemle tamamlamış oluyorum. Senaryomun tekrar denetime alınması için gerekli işlemin yapılmasını arzederim denilmektedir. 'Manici Kazım' adlı senaryo ve ilgili dosya muhteviyatı; Tüzüğün 1, 11, 12,18. madde hükümleri gereğince, Kurulumuz tarafından ikinci kerre ve bütünüyle incelenmiş bulunmaktadır. Her ne kadar 11. madde gereğince dilekçenin imzası ikinci arzda tamamlanmış durumda ise de; Medeni hakları kullanma ehliyetine henüz sahip olamamış bir kişinin, bu hali idrak etmiş normal bir senaryo yazarı gibi, dilekçesine imza koyup yetkili makam delaletiyle izin için Kurulumuza yeniden başvurulması, son derece ender rastlanan bir olay niteliğinde görülmüştür. Bu bakımdan senaryo; yer yer objektif gerçeği aksettirmemiş bulunması yanında, yukarıda dercedilmiş [almak, toplamak] ve ender görülmüş niteliğine rağmen olumlu karşılanması, Tüzüğün değişik 18/c fikrasında sözü edilmiş mevcut Kamu Düzenini zedeleyici bir hüviyette mütealaa [mütalaa] edilebileceğinden izin verilmemiş, oybirliği ile red edilmiştir".

Mahmut ile Yezida (Memduh Ün, 1982/38, Dosya No: 91134/816) adlı "Eserin ihtiva ettiği mevzu, memleketimizde yaşayan Müslümanlarla Yezidiler arasında düşmanlık ve huzursuzluk olmasına yol açacağından senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (C) bendine göre oybirliği ile karar verilmiştir".

Yılan Yuvası (Vural Pakel, 1978/69, Dosya No: 91134/150) adlı senaryo için k fikrası gerekçe gösterilir. "Türkiye'de afyon üreti-

minin tamamen devletin denetimi altında olduğu ve denetim dışında üretim ve pazarlamanın yapılmadığı dünya kamuoyunda kabul edilmiş bulunmaktadır. Hal böyle iken, filme alınmak istenilen bu senaryoda yukarıdaki olumlu gerçeği silecek ve Türkiye aleyhinde propaganda aracı olabilecek sahneler bulunduğundan" senaryo sakıncalı bulunmuştur.

Senaristi Yılmaz Güney olan (Pütün soyadı parantez içinde eklenmiştir) *Dağ* adlı yirmi dört sayfalık senaryo (1981/2, Dosya No: 91134/630) için yazılan kararda "1 No'lu Film Denetleme Kurulunca 28.1.1981 günü incelenmiş olup; Bölgecilik, bölücülük ve etnik ayrılık konularını işleyen ideolojik amaçlı bir senaryo niteliğinde görüldüğünden, Tüzüğün 18. maddesinin (A) ["Anayasa ve demokratik hukuk devleti ilkelerini ya da Anayasa güvencesi altında bulunan temel hak ve özgürlükleri tehlikeye sokucu veya saygınlığını yitirici etki yapan"] ve (B) ["Türk devletinin ülkesi ve ulusuyla bütünlüğünü bozucu etki yapan"] fıkraları uyarınca Reddine oybirliği ile karar verilmiştir" diye yazar.

Peter Ustinov'un yazdığı 111 sayfalık *Memed* (1979/79, Dosya No yok) adlı senaryo da incelenen eserler arasındadır: "Yaşar Kemal'in (*İnce Memed*) adlı romanından alınarak Peter Ustinov tarafından senaryoya aktarılan sözü geçen *Memed* adlı senaryonun içerik bakımından Türk Devletinin Ülkesi ve Ulusuyla bütünlüğünü bozucu etki yapan ve kamu düzenine veya ulusal güvenliği menfi yönde etki yapan nitelik taşıdığı kanaatine, varıldığından, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. madde (B) ve (C) fıkralarına ["Kamu düzenini veya ulusal güvenliğini zedeleyici nitelik taşıyan"] göre oybirliği ile Reddine karar verilmiştir".[1]

Son Kayıp (Kazım Eryüksel, 1977/26) adlı senaryo, "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin a ve b fıkralarına aykırı düştüğü ve bu haliyle filme çekilmesi" sakıncalı bulunduğu için reddedilmiştir. *Alevli Yıllar* (Işık Toraman, 1982/39, Dosya No: 91134/810) için "Muhtevası gerçeklere tamamen aykırı olan senaryo ile dost bir devlet ile ilişkilerimizi zedeleyeceğinden, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddenin (A) ve (C) bentlerine göre sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir".

18. maddenin C ve D fıkralarına ["Cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen"] dayanarak ve aynı ifade kullanılarak *El Şakası* (İbrahim Mertoğlu, 1980/33, Dosya No: 91134/547) ile *Et Kafası* (İbrahim Mertoğlu, 1980/32, Dosya No: 91134/546) adlı senaryolar reddedilir ve karar şöyle yazılır: "Neticede: '*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*' hükümlerinden değişik 18. maddenin (C) ve (D) fıkraları gereğince senaryo,

[1] *İnce Memed* kitabı film olarak ilk Lütfi Ö. Akad tarafından filme çekilmek istenmiş; ancak bu proje hayata geçmemiştir. Filmin *İnce Memed – Şahinim* adıyla yazılan senaryosu 9.6.1969 tarihinde, senaryo yazarı olarak *Yaşar Kemal Gökçeli* – Lüdfi Akad isimleriyle Şeref Film Kurumu tarafından filme alınmak için sansür kuruluna sunulmuş, 171 sayıyla verilen kararda şöyle denmiştir: "Lüdfi Akad tarafından yazılıp Şeref Film Kurumunca filme alınacak olan *İnce Memed-Şahinim* adlı senaryo 9.6.1969 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilmiştir. Senaryo genel havası itibariyle, Milli Rejime aykırı olan siyasi, iktisadi ve içtimai ideoloji propagandası yapar, askerlik şeref ve haysiyetini rencide eder, memleketin emniyet ve inzibatı bakımından zararlı ve suç işlemeğe teşvik eder bir durum taşıdığından, Nizamname'nin 7. maddesinin 5, 7, 8, ve 9. fıkraları gereğince filme alınması sakıncalı bulunduğuna ekseriyetle karar verilmiştir." Ayrıca kurul üyelerinden İçişleri Bakanlığı temsilcisi Sahir Belhülgil, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi Feriha Sanerk'in isimlerinin altına "1. Olayların Osmanlı devrinde geçtiğinin belirtilmesi, 2. Sınıf mücadelesini tahrik etmeyecek şekilde olması, 3. Suçluların cezalarını çektiğinin gösterilmesi şartıyla filme çekilmesinde bir sakınca görmüyoruz" denilerek şerh düşülmüştür. 30.6.1969 tarihinde, gerekli tadilatın yapıldığı belirtilerek tekrar kurul önüne gelen senaryo, 196 sayıyla denetlenmiş ve önceki kararda belirtilen hususların giderilmediği ifade edilerek tekrar, çoğunlukla reddedilmiştir. Önceki kararda muhalif olan üyeler yine "iş bu hali ile filme alınmasında bir sakınca görmüyoruz" diyerek tekrar şerh düşmüşlerdir (Dosya No: 91122/4533).

objektif gerçeğe ters düşen bir biçimde ele alınmış olduğu anlaşıldığından bu hali ile de çevrilecek film kamu düzenini menfi şekilde etkileyeceği ve ahlak ve adaba aykırı biçimde tezahür edeceği dikkate alındığından, oybirliği ile RED edilmesine karar verilmiştir". *Ayıp* (İrfan Atasoy, 1978/94, Dosya No: 91134/206) adlı senaryo için "Sahne 54'de Serpil'in kocasının kumar arkadaşlarının Serpil'e tecavüz etmeleri sahnesinin ve senaryonun diğer kısımlarında müstehcen sahnelere sık sık yer verildiğinden 18. maddenin (c) fıkrası ve yine sahne 54'te adamın 'Kumar borcu namus borcudur kızım... Ekmek kadar ibadet kadar kutsaldır... Kocan borcun yarısını ödedi... Sen artık bizimsin... Gerisini de sen ödeyeceksin...' ifadesi 18. maddenin (d) fıkrası hükmüne göre sakıncalı görüldüğünden, adı geçen senaryonun filme çekilmesinin REDDİNE oybirliği ile karar verilmiştir".

Onuncu Mezar (İrfan Atasoy, 1979/78, Dosya No: 91134/403) adlı "Senaryonun '*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. madde (c) ve (d) fıkraları hükmüne göre kamu düzenini bozucu ve genel ahlak ve adaba aykırı sahneleri içerdiği anlaşıldığından oy çokluğu ile Red edilmesine karar verilmiştir. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi Ekrem İrge, aşağıda belirtilen şartlarla senaryonun filme alınmasına sakınca olmadığı görüşündedir; 1) Müstehcen ve gayri ahlaki sahnelere yer verilmemesi 2) İhkak-ı Hak Devlete aittir' esasına uygun olarak, çekilecek filmde kişilerin, kendilerinden hak aldıkları sahnelere yer verilmemesi, 3) Tüzük'ün 24. maddesine uygun olarak, senaryodan çekilecek filmi 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi ve bunun filmin afiş, ilan ve resimlerinde belirtilmesi şartıyla Kültür Bakanlığı temsilcisi Ertan Altınörs, senaryonun şartsız olarak filme çekilmesi gerekeceği yolunda oy kullanmıştır". Çoğu ret kararı oybirliği ile alınırken nadir oyçokluğu içeren karardır. *Onuncu Mezar* ve üç kişiye karşı iki temsilciden biri şartlı diğeri de şartsız kabul edilmesi yönünde oy kullanmıştır. *Sabah* (Sinan Çetin, 1980/37, Dosya No: 91134/556) adlı "Senaryonun konu açısından bir bütünlüğe sahip olmadığı, olaylar arasında objektif gerçeklere uygun bağ bulunmadığı, bu haliyle filme çekilmesi halinde, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesi gereğince kamu düzenini menfi şekilde etkileyeceği ve ahlak ve adaba aykırı bir biçimde tezahür edeceği dikkate alındığından, Tüzüğün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına göre Reddine oybirliği ile karar verilmiştir". Aynı şekilde *Kader Çemberi* (Mustafa Çeltikoğlu, 1980/38, Dosya No: 91134/554), Tüzük'ün "değişik 18. maddenin (C) ve (D) fıkraları gereğince senaryo; objektif gerçeğe ters düşen bir biçimde ele alınmış olduğu anlaşıldığından, bu hali ile de çevrilecek film kamu düzenini menfi şekilde etkileyeceği ve ahlak ve adaba aykırı biçimde tezahür edeceği dikkate alındığından" reddedilir.

Kılıç Bey (Safa Önal, 1978/117, Dosya No: 91134/253) ve *Çileli Hayat* (Rıza Kaygusuz, 1978/120, Dosya No: 91134/156) adlı senaryolar Tüzük'ün 18. maddesinin f ve g fıkralarına dayanılarak; *Adalet* (Samim Utku, 1977/29), *Cemil Dönüyor* (Erdoğan Tünaş, 1977/33) ve *Baba Ocağı* (Melih Gülgen, 1977/36) adlı senaryolar ise, "Senaryonun bütün anlamı ve gerilimi doğruca anarşiye imrendirici bir seçim olayının gerisinde güvenlik kuvvetlerine karşı koymaya ve öldürmeye özendirici ve hak kazandırıcı mahiyette görüldüğünden, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün* 18. maddesinin (F) ve (J) fıkraları gereğince

tümü ile reddine oy birliği ile karar verildi"ği belirtilerek aynı gerekçeyle reddedilmişlerdir.

İlgili tüzüğün 18. maddesinin A, B ve C fıkralarına dayanarak reddedilen iki senaryo vardır. Bunlardan Cüneyt Arkın'ın yazdığı *Ben Ölmem* (1982/29, Dosya No: 91134/95) için "Bu senaryo daha önce 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca 23.3.1978 tarihinde tetkik edilerek 978/22 sayılı kararla sakıncalı olduğuna karar verilen, Mahmut Tali Öngören tarafından yazılan *Şeref Madalyası* adlı senaryo ile konusunun aynı olması nedeniyle" reddedilir.

Kurtalan Express (Kunt Tulgar-Romano Scavolini, 1982/19, Dosya No: 91134/784) adlı 266 sayfalık senaryoya ait karar şöyledir: "Senaryo bir Amerikalı dedektifin Türkiye'de beyaz kadın ticareti bir şebeke ile mücadelesini ve Türkiye'de başından geçenleri konu almaktadır. Ancak işleniş ve yapı itibariyle Türkiye gerçeklerinden tamamen uzak olup, Türkiye'yi uluslararası kanun dışı faaliyetlerin kolayca yürütüldüğü bir ülke gibi değerlendirmekte, işlenen suçların cezasız kaldığı izlenimini uyandırmakta, Türk ulusunu ve emniyet güçlerini aşağılayan sahneler ihtiva etmekte, gerçeklere uymayan yapısı ile ulusal çıkarlarımızı tehlikeye düşürmekte, bazı meslek mensuplarının saygınlığını yitirici, küçültücü gösterilmesine imkân tanımaktadır. Senaryodaki 38- 40- 49- 69- 83- 93- 95- 104-139-141-144-158-160- 162- 166- 211- 219 Nolu sahneler dialog ve görüntü olarak Tüzüğün 18. maddesinin (A), (B) ve (C) fıkralarında sayılan sakıncaları taşıdığından, senaryonun filme alınmasının da sakıncalı olacağına yukarıda sayılan nedenlerle oybirliği ile karar verilmiştir".

Kaçırma (Kidnap, David Woolcombe, 1978/95, Dosya No: 91134/165) adlı senaryo için "Türkçe metin ile İngilizce metin arasında filmin ideolojik yönünü saptıracak ve konunun esasını değiştirecek nitelikte farklılıklar bulunduğu", "Yurdumuzun tarihi ve turistik en ilginç yönlerini kapsayacak bu filmin hikaye özetinde hudutlarımıza uymayan hudutların gösterildiği", "Filmin başından sonuna kadar çocukların hangi amaçla kaçırıldığı anlaşılamadığı ve Türk Silahlı kuvvetleriyle, Genel Kolluk Kuvvetlerinin bu olayla ilgilendirilmelerinin yürürlükteki yasalarımıza uygun olarak ortaya konmadığı anlaşılmıştır. Yukarıdaki nedenlerle Türkiye'nin iç ve Dış politikalarını ve güvenliğini olumlus [olumsuz] yönde etkileyeceği anlaşıldığından" eser b, f ve g fıkralarına göre reddedilmiştir.

Güneş Ne Zaman Doğacak (Tufan Güner, Ahmet Ulueren, 1977/51) için önce senaryo oyçokluğu ile kabul edildikten sonra kurulun önüne farkı bir şekilde tekrar gelmiş ve bu sefer çok sayıda fıkraya atıf yapılarak reddedilmiştir: "Yukarda adı ve özellikleri yazılı *Güneş Ne Zaman Doğacak* adlı 22 sahifelik senaryo 15.9.1976 tarih ve 976/388 sayılı kararı ile ekseriyetle kabul edilmiştir. Bu defa 77 sahife haline getirilen bu eser yeni şekli ile filme alınmak istenmiş ve Denetlenmek üzere Kurulumuza intikal ettirilmiştir. 1 no'lu Denetleme Kurulumuzca adı geçen senaryo denetlenmiş ve senaryonun bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin a, b, f, g ve k fıkralarına aykırı hususları sahnelendiği kanaatine varılarak tümünün filme" çekilmesi sakıncalı bulunmuştur.

18. maddenin çok sayıda fıkrasına (a, b, e, f, g, j, k) göre ve daha çok politik, sınıfsal gerekçelere dayanarak reddedilen senaryo *Şeref Madalyası*'dır ve Mahmut Tali Öngö-

(*Güneş Ne Zaman Doğacak*, Yön.: Mehmet Kılıç, 1977)

ren tarafından yazılmıştır (1978/22, Dosya No: 91134/95). Kararı hemen hemen olduğu gibi yazdık ama parantez içinde spesifik olarak hemen her ifade için örnek gösterilen ve çok sayıda yer alan sayfa ve sahne numaralarının ("sh. 6 sahne 15" gibi) hepsini okumayı kolaylaştırmak için atladık, bu şekilde aktaralım: "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı 110 sayfalık senaryo 23.3.1978 günü Kurulumuzca denetlenmiş olup, senaryoda, ülkemizin bir kasaba ve bazı köylerinde eğitimsizlik, fakirlik ve açlık sürüp gitmekte, dini eğitim ve ağalık düzeni geniş uygulama olanağı bulmakta, bu öylesine bir ağalık düzeni ki ağa, sahip olduğu topraklarda kurulu köylerde açlık cezası uygulamakta, ceza uygulaması sonunda küçük çocuklar ölmekte ve hepsi birlikte bir çukura gömülmekte (bekçinin 'salgın değil beyim, Kamran ağanın gazabı' sözü) ağa adeta dokunulmazlığı olan bir yasak bölgede dilediği insanları öldürtmekte ve bunlardan mezarlar meydana getirmektedir (Kemal'in konuşması). Ağa demokratik rejimin işleyişi ile alay etmekte (Kamran'ın konuşmaları), bu rejimin kendisinin düzenlediği pazarlıklarla yürümekte olduğunu söylemektedir. Bütün bunlar ülkemizin bir kasabasının ve 10 kadar köyünün ortasında cereyan etmekte ve herkesçe bilinmektedir. Buna rağmen kanunlar, idare ve devlet bütün bu işlerle ilgilenmemekte ve herhangi bir müdahalede bulunmamaktadır. Adeta devletin yok olduğu kanısı yaratılmaktadır. Bir bölgemizde, durum böyle olunca, bütün bunları görmek tek kolunu savaşta kaybetmiş bir savaş kahramanına kısmet oluyor ve o dahi ağaya karşı savaşırken kanunlara, idareye ve devlete başvurmak gereğini hiç duymadan böylesine cahil gösterilen halkı kışkırtmakla işe başlıyor. Bu durum genelleştiriliyor ve memleketi sömürenlere karşı, mevcut devlet düzenine karşı, genel bir savaşın başlatılmasını, halkın direnmeye ve kaba kuvvetle el koymaya (ihkak-ı hak) katılması çağrısını yapıyor. Savaşı başlatıyor, sürdürülmesini ve sonuçlandırılmasını gelecek nesillere bırakıyor. Aynı kişi bir savaş kahramanı, bir gazi ve üzerinde iki şeref madalyası olduğu halde bir yudum alkol için yerlerde sürdürülüp alay konusu ediliyor. Senaryo ile kısaca, sosyal sınıflar arasında nifak sokulmakta, seyirci kışkırtılmakta ve suç işlemeye teşvik edilmektedir. Ülkemizin bazı bölgelerinde bu türden münferit olay ve uygulamalar olsa bile onun genelleştirilmesine ve düzen zorla değiştirilmedikçe bu böyle sürecektir, kanısının yaratılmasına izin verilemez. Bu haliyle senaryonun tümü 'Anayasa güvencesi altında bulunan temel hak ve özgürlüklerin saygınlığını yitirici', 'sınıf kavgasını körükleyici', 'Devlet ve ulus bütünlüğünü bozucu, bölücü, yıkıcı ve ulusal duyguları incitici', 'askerlik onurunu kırıcı', 'ülkenin huzur ve güvenliğine zarar verici', 'ulusal güvenliği olumsuz yönde etkileyici', 'seyirciyi suça

imrendirici ve suç işlemeye özendirici', 'ülkemiz aleyhinde propaganda yapıcı' mahiyette görülmüş olup bu nedenlerle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin a, b, e, f, g, j ve k fıkralarına aykırı olduğuna ve tümünün reddine, oybirliği ile karar verilmiştir".

Birkaç senaryo için de herhangi bir fıkraya atıf yapılmadan karar verilmiştir. *Sessiz Şahit* (1977/1, Dosya No:91134/1) adlı BBC yapımı senaryo için "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı senaryo kurulumuzca incelendi. Senaryo 57. sahneden başlamakta ve 107. sahnede son bulmaktadır. Toplam olarak 3,5 sahifelik bir uzunluktadır. Bu kadar kısa ve çevrilmek istenen filmin tahminen ortalarından bir bölümü kapsamakta oluşu ve bu bölümlerde dahi sık sık daha önceki bölümlere atıf yapılmakta oluşu nedeni ile anlaşılması imkânsız bir konu halinde bulunmaktadır. Senaryo üzerinde bir karar verilebilmesi için senaryonun tamamı ile filmde geçen konuşmaların tamamının kurulumuza verilmesi gerektiğine oy birliği karar verildi"ği belirtilmiştir. *Son Öptüğüm Sensin* (Oğuz Gözen, 1978/106, Dosya No: 91134/233) adlı senaryo çok kısa bulunmuş "çekilecek filmin içeriğine ilişkin bir kanı uyandırmaması ayrıca Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine dair Tüzük'ün 18. maddesine aykırı nitelik taşıyıp, taşıyamayacağı anlaşılamadığından söz konusu senaryonun filme alınmasının Reddine oybirliği ile karar verilmiştir".

Azap Toprağı (Yavuz Işıklar, 1979/16, Dosya No: 91134/307) adlı senaryo on sayfalıktır. Bu senaryonun "2.2.1977 tarihinde *Kurtlar Geliyor* adı ile denetlenerek 977/53 sayı ile reddedildiği edildiği tespit edilmiştir. Adı geçen senaryoya konu bakımından tespit edilen 'Azap Toprağı' adlı senaryonun filme alınmasına imkân görülmediğine oybirliği ile karar verilmiştir". *Süper Macera* (Abdurrahman Keskiner, 1980/74, Dosya No: 91134/624) adlı senaryo da farklı bir isimle gelmiştir. "91134/614 Dosya Nolu ve *Sarışın Tehlike* adlı senaryo 26.11.1980 tarihinde 980/68 karar no ile reddedilmiştir. Bu defa aynı senaryonun adının ve kişi adlarının değiştirilerek aynı konu ile kurulumuza yeniden gönderildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle *Süper Macera* adlı senaryo daha önce reddedilen *Sarışın Tehlike* adlı senaryo ile aynı nitelikleri taşıdığından" reddedilmiştir.

Gerzek Şaban ve Figüran Osman Gerzek Şaban (Ekrem Gökkaya, 1980/34, Dosya No: 91134/542) adlı iki senaryo için aynı metinde eserlere özel farklı karar çıkmıştır: "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı 30 (otuz) sayfalık 2 adet senaryo 1 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından 6.5.1980 günü incelenmiş olup; Neticede: 'Gerzek Şaban' isimli senaryonun filme alınacak nitelikte bulunmadığı, objektif gerçekle bağdaşmadığı anlaşıldığından ve senaryo sahibinin yeniden müracaatı ile 29.4.1980 tarihli dilekçesinde 'Gerzek Şaban' isimli senaryonun incelenmeden geri çekilip yerine 'Figüran Osman Gerzek Şaban' isimli senaryonun denetlenmesi istendiğinden, her iki senaryo da kurulumuzca incelenmiş olup, 'Gerzek Şaban' isimli senaryonun *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* hükümlerinin 18. maddesindeki nitelikleri taşıdığı cihetle Reddine, 'Figüran Osman Gerzek Şaban' adlı senaryonun adı geçen Tüzüğün 18. maddesindeki nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından filme çekilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir". Dolayısıyla iki senaryodan *Gerzek Şaban* adındaki senaryo 18. maddeye dayanarak reddedilmiş, herhangi bir fıkradan söz edilmemiştir.

Yakarış (Mehmet Günsur, 1980/43, Dosya No: 91134/564) adlı "Senaryo, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* değişik 18. maddesine göre oyçokluğu ile Reddedimiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi Zehra Demirkaya ve Basın-Yayın Genel Müdürlüğü Temsilcisi Mustafa Kurşun, 'çekim sırasında müstehcen seks sahnelere yer verilmemek kayıt ve şartıyla izin verilmesi yolunda' ayrışık oy kullanmışlardır".

Defterin en uzun ret kararını, *Yola Devam* (Dominik Graf, 1- Turist 2- Allah Kolaylık Versin 3- Kendi Adamları, 1978/34, Dosya No: 91134/65) adlı dizinin senaryosu [Dizinin 1. Bölümü *Turist*, İkinci Bölümü *Allah Kolaylık Versin*, 3. Bölümü *Kendi Adamları* adını taşımaktadır) oluşturmaktadır, bu uzun ret yazısını olduğu gibi aktaralım: "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı üç adet senaryo Basın Şubesi Müdürlüğünün 13.4.1978 tarih ve 91134/65-792 sayılı yazısı ekinde denetlenmek üzere Kurulumuza gönderilmiştir. Dosya Üzerinde İnceleme: I- Yukarıda anılan yazıda bu senaryolara ait özetlerin 19.1.1978 tarihinde 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlendiği ve 13 sayılı kararla Tüzüğün 18/k maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle reddedildiği belirtilmektedir. Bir kurulda reddedilen senaryoların bir diğer kurulca yeniden denetlenmesi Tüzük hükümlerine aykırı olacağından, Kurulumuzca öncelikle reddedildiği bildirilen senaryo özetleri ve senaryolara ait dosya incelenmiş ve aşağıdaki durumlar tespit edilmiştir. 1) 'Yola Devam' bir filme ait senaryo adı olmayıp Almanya'da başlayan ve Avusturya, Yugoslavya, Bulgaristan, Türkiye ve İran'dan geçerek Kuveyt'te son bulan ve bu ülkelerde geçen konu ve olayları kapsayan 12 ayrı filme ait bir dizinin adıdır. Dizi içindeki her film ve dolayısıyla bu filmlere ait senaryolar ayrı ayrı olayları ve konuları kapsamaktadır. Sadece başrol oyuncuları her filmde aynı kişilerdir. 2) Yukarıda bahsi geçen ve 2 Nolu Kurulca 13 sayılı kararla reddedildiği belirtilen senaryolara her ne kadar *Yola Devam* adı verilmiş ve bu isimle reddedilmiş ise de dosyanın ve dosya içindeki bu karara esas 27 sayfa fotokopi metni (her sayfası Kurulumuz mührü ile mühürlenmiştir) incelenmesinden anlaşılacağı üzere 'Yola Devam' adlı bir film senaryosu yoktur. Anılan metin yola devam adlı 12 ayrı filmlik dizi ile ne yapılmak istendiğini gösteren bu takdimname, bir izahnamedir. Nitekim 1. sayfasında 'Yola Devam… 12 kısımlık serüven dizisinin hazırlık adı', 2. sayfada 'Dizi ile ilgili ana gerçekler', 7. sayfada 'Dizi filmlerin hedefi', 8. sayfada 'Dizi filmlerin oyuncuları', 11. sayfada 'Dizi filmlerin Dramaturjisi', 14. Sayfada "Dizi filmlerin mekanları', 15. Sayfada 'Dizi Filmlerin Yaratıcıları', 16. Sayfada 'Prodüksiyon Şirketi', 17. sayfada 'Yol Planı', 26. sayfada 'Makinalar', 27. sayfada 'Işık Malzemesi' başlıklarına yer verilmekte ve bu konularda açıklamalarda bulunulmaktadır. Bu arada 18. sayfada 'Parlayan Her Şey Altın Değildir' dışında iki buçuk sayfalık 21. sayfada 'iyi yolculuklar' adında iki sayfalık, […] sayfada 'kendi işini kendin gör' adında bir sayfalık, 24. sayfada 'misafirperverlik' adında bir buçuk sayfalık her biri ayrı bir film olacak dört ayrı filme ait senaryo özetleri verilmekte ve burada yeni bir film senaryosundan çok yapılacak işin zaman, mekan ve görüntü bakımından çatısı verilmektedir. Yani reddedilen senaryo 'Yola Devam' adlı bir senaryo değil bu adı taşıyan ve 12 ayrı filmden oluşan bir diziye ait adlarını yukarıda yazdığımız 4 ayrı filme ait senaryo özetini vermeye çalışan bir taktimdir. 3) Basın Şubesi Müdürlüğünün 13.4.1978 gün ve 91134/65-791 sayılı yazısı ekinde Kurulumuza gönde-

rilen 3 adet senaryo ise gene aynı 'Yola Devam' dizisine ait *Turist* adlı 69 sayfalık, *Allah Kolaylık Versin* adlı 59 sayfalık ve *Kendi Adamları* adlı 44 sayfalık senaryolardır. II- 2 nolu Kurulca *Yola Devam* adı ile reddedildiği belirtilen senaryo ile Kurulumuzca denetlenmek üzere gönderilen senaryolar kurulumuzca birlikte okunmuş ve birbirleriyle karşılaştırılmaları yapılmıştır. Ayrıca Basın Şubesi Müdürlüğünden 17.4.1978 gün ve 15 sayılı yazımızla açıklayıcı bilgi istenmiş ve anılan Müdürlükçe 18.4.1978 gün 91134/65-825 sayılı yazı ile resmi açıklama gönderilmiştir. Gerek bu resmi açıklama yazısının 3. maddesince ve gerek Kurulumuzun bizzat okuyarak yaptığı karşılaştırmadan sonra 2 Nolu Kurulca reddedilen senaryoya da senaryolar ile Kurulumuza gönderilen senaryolar arasında dizinin genel başrol oyuncuları ve olayların geçtiği güzergah dışında konu, kapsam ve isim bakımından bir benzerlik bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu tespitten sonra esas hakkındaki karara geçilmiştir. Gerekçe: I. Filmci, dosyada mevcut bazı beyanları ile ülkemizin doğal güzelliklerine ve tarihi değerlerine bol bol yer vermek istediğini, bunun, tarihi ve turistik güzellikler bakımından ülkemiz lehinde iyi bir propaganda filmi olacağını, izin verilmekle ülkemizin tanıtılmasına olanak sağlanmış olacağını belirtmekte ve gerçekten her üç senaryoda zaman zaman ülkemizde çeşitli manzaralara yer verilmektedir. Ancak, bu görüntüler her ülkede rastlanabilecek türden doğal görüntüler olmaktan öteye gitmemekte, ülkemizin modern ve medeni görünümünden hemen hiçbir parça vermediği halde Türkiye'yi bir Asya ülkesinden farksız gösterme çabalarına yönelmektedir. İsmet Paşa adına rağmen gecekondu mahallesinin, deve güden insanların, bir nevi barakalardan oluşan Londra kampinginin gösterilmesi sadece birkaç örnektir. Ülkemizdeki görüntülerin seçilmesinin asıl maksadı ise aynen 'Daha fazla ilgiyi İstanbul'un Avrupa bölümünden ziyade Asya tarafı çeker ve çok daha sevimlidir. Gerçi Üsküdar küçüktür ama tipik Asya havasındadır' sözü ve (takdim sh. 19) ortaya konmaktadır. Türkiye havası, suyu ve doğal güzellikleri olan ve henüz bundan develerin yararlandığını tipik bir Asya ülkesi olarak takdim edilmektedir. Bunun lehimizde Turistik, tarihi ve kültürel bir propaganda olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Senaryolarda yer alan miktarda manzara ve tarihi kalıntı en geri Asya ülkelerinde daha fazlasıyla vardır. Senaryoların turizm kapasitemizle turistik tesislerimizle, tarihi değerlerimizle ve kültürümüzle lehte bir ilişkisi görülememiştir. II- 27 sayfalık takdim yazısından ve 3 senaryonun incelenmesinden edinilen kanaat şudur: 1) 'Yola Devam' adlı dizi filmlerin tamamı kanun dışı işleri ve olayları konu almakta ve olaylar kanun dışı işlerin kolayca yapılabildiği ülkeleri kapsamına almaktadır. Ana konu 200 civarındaki kamyonu Almanya'dan İran'a doğru Türkiye'den de geçirerek kanun dışı yollardan nakletmektedir. Bu nakil sırasında çeşitli ülkelerde şoförlerden bazıları çeşitli olaylara karışmaktadır ve bu 12 olaydan 3'ü Türkiye'de geçmektedir. 2) Türkiye'deki filmlerde ülkemiz, bir esrar cenneti, bir hırsızlık ve kaçakçılık diyarı, TIR'larla yapılabilecek pek çok kanun dışı kazanç yollarının var olduğu bir ülke olarak taktim edilmekte, ülkemiz için geri kalmış bir Asya ülkesi olduğu imajı verilmekte, kanunların ve devletin zayıf ve zaaf içinde olduğu bir görünüm sahnelenmektedir. Resmi karakollar baraka olarak gösterilmekte ve duvarları dibine serilmiş baygın ve hasta esrarkeş hipiler ve bunlara seyirci kalan devlet görevlileri, asıl görevinde hiç bir etkinliği görülmeyen ve fakat bir köyün otoparkında TIR kamyonlarına özel bekçilik yapan emniyet görevlileri ülkemizin devlet hayatından görüntüler olarak sergile-

nirken örneğin bir Bulgaristan için aynen 'şoförlerin karaborsa döviz alışverişinden ısrarla kaçınmaları gerekir, zira Bulgar polisi aynı kanunların açık ve sarihliği gibi oldukça katıdır. Bulgaristan ile ilgili araştırmaların henüz yeterli olmayışından…' denilmektedir (takdim sh. 18). Ülkemizle ilgili bu görüntülere örnek olarak 'Turist' adlı senaryonun 1, 5, 8, 11, 20, 25, 31, 32, 46, 63, 65, 66 ve 68, 'Allah Kolaylık Versin' adlı senaryonun 5, 14, 22, 23, 27 ve 53. sayfaları gösterilebilir. Sonuç Olarak: Söz konusu senaryolara ait filmler, belki ülkemizin birkaç doğal güzelliğini, tarihi değerlerini görüntüleyecek ve belki bir ölçüde propaganda yapılmış olacaktır. Ancak bu çok azınlıkta kalan fayda yanında yaratılacak kanun dışı işler ve kazançlar için cennet, bir geri kalmış Asya ülkesi Türkiye imajının yaratacağı zararın karşılaştırılması mümkün değildir. Karar: Yukarıdaki nedenlerle 'Yola Devam' adlı diziye ait 3 filmin senaryosu olan ve her sayfası kurulumuz mührü ile mühürlenen 69 sayfalık *Turist*, 59 sayfalık *Allah Kolaylık Versin* ve 44 sayfalık *Kendi Adamları* adlı senaryoların *Filmlerin ve Film Senaryoların Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18/k maddesine aykırı olduğuna ve her üç senaryonun tümüyle reddine ekseriyetle karar verilmiştir". Bu karara Basın Yayın Genel Müdürlüğü Temsilcisi "şartlı kabul" oyu vermiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Şartlı kabul kararlarını bütünüyle değerlendirmeden önce Zeki Ökten'in çektiği *Sürü*'nün senaryosunu ayrıca aktarmakta yarar vardır. *Sürü* (Yılmaz Güney Pütün, 1978/101, Dosya No: 91134/213) için yazılan karar aynen şöyledir: "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı 122 sayfalık senaryo 26.9.1978 günü Kurulumuzca incelenmiş olup: 38inci sahnede (sayfa 75'te) yer alan veterinerin hem para hem koyun olarak rüşvet alması sahnesinin çıkarılması, 39ncu sahnedeki (77. sahife) ambar şefi ile Şivan arasındaki rüşvet konuşmasının çıkarılması, 78inci sahifede müdürün rüşvet alamadığı için işi önemsememesi sahnesinin çıkarılması 82. sahifede yer alan makinistlerin fren yapma sahnesinin tamamen çıkarılması ve fren olayından sonra yer alan Şivan, Hamo ve makinistlerin konuşmalarının 42. sahneye kadar tamamının çıkarılmasına, 42. sahnede frenle ilgili olarak yer alan konuşmaların dialogdan çıkarılmasına, 52. sahnede jandarmaların eli kelepçeli olarak trene bindirdikleri saz şairinin başka bir suçu olduğunun vurgulanması kaydıyla yer alması ve bu sahnede yer alan görüntülerin devlet güçlerinin itibarını zedeleyici şekilde olmaması, 96. sahifede yer alan Hamo'nun konuşmasında 'aşağılık orospu' ifadesinin çıkarılması, 99. sahifede pezevenk'in konuşmasında yer alan 'sakın yiyip bitirme karıyı, bitirme ki bize bir şeyler kalsın' ve 'armudun yamuğu, topalın, anlarsın ya' konuşmalarının çıkarılması. Ankara'da çekilen ve 61. sahnede yer alan duvardaki yazıların ideolojik amaçlı olmaması, 79. sahnede 118 sayfada bekçinin 'polislere söylerim, sokağa atarlar' konuşmasında 'sokağa atarlar' sözlerinin 'morga atarlar' şeklinde değiştirilmesi kaydıyla İçişleri Bakanlığı temsilcisi Şerif Müftüoğlu'nun senaryonun, Tüzüğün 18. maddesinin (g) bendi uyarınca Reddi ayrışık oyuyla, oyçokluğu ile kabul edilmiştir". Dolayısıyla *Sürü*'nün senaryosundan rüşvet alınması ve bu konudaki konuşmaların, argo ve küfürün çıkarılması ve devlet güçlerinin saygınlığının zedelenmemesi istenirken siyasal/ideolojik gerekçeler de öne sürülmüştür.

Genel Ahlak

Deli Cemile (Ülkü Erakalın-Aydemir Akbaş, 1977/11, Dosya No: 91134/11) adlı senaryoda "Mürüvet'in 'Her beraber olu-

şumuzda 500 TL verecekmiş' Cemile'nin 'Namusumuzdan başka nemiz var bizim 500 TL ne ki, püf diye gider, sokaklara düşersin sonra', sözlerinin çıkarılması" istenmiştir. *Aşk Körfezi* (Naki Yurter, 1979/54, Dosya No: 91134/374) ve *Saldırganlar* (Naki Yurter, 1979/55, Dosya No: 91134/373) adlı iki senaryo ise, "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görüldüğünden söz konusu senaryonun filme çekilmesinde genel ahlak ve adaba aykırı görüntü ve sözlere yer verilmemek kayıt ve şartıyla" oy çokluğuyla reddedilmiştir. *Aşk Körfezi* için "Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi Metin İzbul ile Kültür Bakanlığı temsilcisi Ferruh Dinçer, aynı Tüzüğün 18. madde (c ve j) fıkraları hükmü muvacehesinde reddi gerekeceği yolunda oy kullanmışlardır". *Saldırganlar* için ise "Basın Yayın Genel Müdürlüğü Temsilcisi Metin İzbul ile Kültür Bakanlığı temsilcisi Ferruh Dinçer aynı Tüzüğün 18. madde (c, g ve j) fıkraları hükmüne göre reddi gerekeceği yolunda oy kullanmışlardır".

Naki Yurter'e ait çok sayıda senaryo arasından dördü oybirliği ile ve şu ifadelerle şartlı kabul edilir: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görüldüğünden söz konusu senaryonun filme çekilmesinde genel ahlak ve adaba aykırı görüntü ve sözlere yer verilmemek kayıt ve şartıyla kabulüne oy birliği ile karar verilmiştir". Bu senaryolar şunlardır: *Balıkçının Kızları* (Naki Yurter, 1979/56, Dosya No: 91134/375), *Kanlı Körfez* (Naki Yurter, 1979/57, Dosya No: 91134/376), *Sevimli Aşık* (Naki Yurter, 1979/58, Dosya No: 91134/377) ve *Körfezden Randevu* (Naki Yurter, 1979/59, Dosya No: 91134/378). Çok benzer bir karar *Şöhretin Sonu* (Türker İnanoğlu, 1981/3, Dosya No: 91134/631) için yazılır, kararın başı ve sonu aynıdır aradaki ifade şu şekildedir: "çekim sırasında genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözlere yer verilmemek kaydıyla". *Yaşamak Bu Değil* (Arda Uskan, 1981/43, Dosya No: 91134/709) için de "ancak genel ahlak ve adaba aykırı görüntü ve dialoglara yer verilmemek kaydıyla" senaryoya onay verilmiştir. *Otobüs Neriman* (Yavuz Yalınkılıç, 1980/20, Dosya No: 91134/522) adlı senaryo için "Ahlak ve genel adaba aykırı olan ifadelerin ilgili kısımlardan çıkarılması" da koşullar arasında yer almış; *Acımasız* (Erdoğan Tünaş, 1978/129, Dosya No: 91134/267) için "Komiser Murat'ın eşi Nevin'in Alberto ile ilişkisinin ahlak kuralarımıza aykırı düşmeyecek şekilde filme aksettirilmesi" de koşullar arasında yer alır.

Aile, Evlilik, Nikah, Kadın-Erkek İlişkileri

Senaryo yazarının künyede Ali Semen, metin içinde ise Ali Senem olarak kaydedildiği *Selvi Boylum* (1977/3, Dosya No: 91134/3) adlı senaryo için "Şu anda senaryoda bulunmayan fakat ilave edilmesi şirket tarafından talep edilen 16. sayfadaki 'Cemşit'in evi' bölümünde, Asya ile Cemşit'in konuşmaları içine, Asya'nın evli olduğunu, boşandıktan sonra ancak evlenebileceğini söylediği bölümün ilave edilmesi şartı ile filme alınmasında bir sakınca bulunmadığı" karar altına alınmış; *Bal Gibi Kızlar* (Zikri Köksoy, 1980/18, Dosya No: 91134/520) adlı senaryo kararında "Dört aday içinden seçilecek eşin dışında görülenlerin 'Katibem, sekreterim, evin kahyası' ifade edilmek suretiyle evlilik müessesesinin saygınlığını yitirici etki yapan kısmın bulunması. Yukarıda belirlenen kısımların çıkarılması kayıt ve şartı ile" senaryonun kabul edildiği kayıt altına alınmış, bu kararın "Turizm ve

Tanıtma Bakanlığı temsilcisi Mustafa Kurşun'un muhalif oyuna karşılık oyçokluğuyla" alındığı da belirtilmiştir.

Ey Zalim (Gazanfer Dirlik, 1981/22, Dosya No: 91134/653) adlı senaryo için yazılan kararda ise "Selçuk'la Pınar'ın evlenmelerini sergileyen sahneler evlenmenin, nikah yapılmadan önce bozulması yolunda değiştirilmesi, senaryo bu haliyle evli bir adamın yeniden resmi bir nikahla evlenebileceği kanaatini uyandırmaktadır. Bu nedenle yapılacak değişiklikten sonra senaryonun yeniden denetime alınmasına oybirliği ile" karar verilmiş; *Gurbet Türküsü*'nde (Oksal Pekmezoğlu, 1977/42) "Hulusi'nin söylediği 'Şunu bilin ki oğlumun bir salon artistinin kızı ile evlenmesine hiçbir zaman müsaade edemem' sözü"ne de itiraz edilmiştir.

Müstehcenlik

Fikrimin İnce Gülü'nün (Memduh Ün, 1977/23) senaryosunda yer alan "otobanda Bayram'ın söylediği 'nasıl da ispatladım erkekliğimi, o gece parka götürüp, hem de 4 kez" sözünün ve *Kibar Feyzo*'nun (Sadık Şendil, 1978/76, Dosya No: 91134/168) senaryosunda Hilmi'nin "Bir şey yaptın mı kıza?" sorusuna Gül'ün "Hayır yapamadı" demesinin çıkarılması koşul olarak yazılır. *Sımsıcak*'ta (Naki Yurter, 1978/103, Dosya No: 91134/229) "Film çekiminde müstehcen seks sahnelerine yer verilmemek şartıyla"; *Son Sabah*'ta (İlhan Bozer, 1978/104, Dosya No: 91134/232) "Film çekiminde müstehcen seks sahnelerine yer verilmemek şartıyla"; *Kaldırım Kuşları*'nda (Nadire Zeybel, 1978/107, Dosya No: 91134/234) "Film çekiminde müstehcen seks sahnelerine yer verilmemesi kaydıyla"; *Vay Canına Vay*'da (İbrahim Mertoğlu, 1978/110, Dosya No: 91134/235) "adı geçen senaryonun filme çekilmesinde müstehcen seks sahnelerine yer verilmemesi kaydıyla"; *Kabadayı Böyle Sever*'de (Naki Yurter, 1978/111, Dosya No: 91134/236) "adı geçen senaryonun filme çekilmesinde müstehcen seks sahnelerine yer verilmemesi kaydıyla"; *Üşütük*'te (Recep Filiz, 1979/1, Dosya No: 91134/277) "film çekiminde müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla"; *Karanlık Sokaklar*'da (Necdet Barlık, 1979/14, Dosya No: 91134/304) "adı geçen senaryonun filme çekiminde müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla"; *Biri Gitti Biri Geldi*'de (Oğuz Gözen, 1979/73, Dosya No: 91134/400) "senaryonun filme çekimi sırasında müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla" söz konusu senaryoların filme alınmasında bir sakınca görülmemiştir. *Ben Sana Vurgunum* (Safa Önal, 1978/114, Dosya No: 91134/241) adlı senaryo kararında şunlar yazar: "Daha önce *Karanlık Dünya* adı ile denetimi istenilen senaryonun, firmasının başvurusu üzerine *Ben Sana Vurgunum* adı ile, baş kadın oyuncu 'Sezen' adının da 'Nüket' olarak değiştirilmesine" ve başka koşullarla birlikte "filmde müstehcen sahnelere yer verilmemesi şartıyla" senaryonun filme çekilmesine onay verilmiş; *Kenarın Kızları* (H. Semih Servidal, 1978/128, Dosya No: 91134/265) adlı senaryoda "müstehcen sahnelere yer verilmemek şartı" ileri sürülmüş, karar Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisinin ilgili tüzüğün c fikrasına dayanarak ret yazması nedeniyle oyçokluğu ile alınmıştır.

Şemsiyenin Sapı (Erdoğan Tilav, 1978/68, Dosya No: 91134/152) adlı senaryo için yapılan inceleme sonucunda şu karar kayıtlara geçirilmiştir: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmemekle beraber senaryo metninde 'Şemsiyenin Sapı' ile ilgili bir husus bulunmadığından ve 'sap, tokmak' ve benzeri kelimelerle oluşan isimlerle daha önceki yıllarda müstehcen ve hatta porno

filmlerin çekildiği göz önünde tutularak senaryo isminin değiştirilmesi şartı ile senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir". *Kızgın İkili / İnsafsızlar / Namludakiler* (Fikret Uçak, 1977/24) adlı senaryoda "porno sahnelere yer verilmemesi" de talepler arasında yer almış (bu senaryonun *Kızgın İkili* adıyla filme alınması da uygun bulunmuştur). *Günahkar Kadın* (Mehmet Güler, 1979/5, Dosya No: 91134/286) için "'*Kançık – Günahkar Kadın* adıyla denetim isteminde bulunduğu senaryonun filme çekilmesinde *Günahkar Kadın* adıyla ve porno sahnelere yer verilmemesi şartıyla bir sakınca bulunmadığına" dair karar yazılmıştır.

Kadın Hakları

Bu başlık altında kadın haklarına yönelik bir kararı da aktarabiliriz: *Mutluluk* (Memduh Ün, 1978/8, Dosya No: 91134/81) adlı senaryoda "Hüseyin'e ait konuşmalarda geçen kadın haklarını zedeleyici sözlerin" çıkarılması istenmiştir.

Sevişme Sahneleri

Ormanda Cinayet (İlyas Yüceer, 1977/18) adlı senaryoda yer alan "Sıdıka ile Ayhan arasındaki cinsi münasebet sahnelerinin çıkarılması" koşul olarak kayıtlara geçmiştir.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Kızgın İkili / İnsafsızlar / Namludakiler'de (Fikret Uçak, 1977/24) "argo tabir"lere yer verilmemesi istenir. *Petrol Kralları*'nda (Zeki Alasya, 1978/11, Dosya No: 91134/84) "küfür mahiyetindeki sözlerin filme alınmaması" şartı ileri sürülür. *Fikrimin İnce Gülü*'nde (Memduh Ün, 1977/23) "gümrükteki kadın polis Nuran'ın söylediği 'eşşek kadar olunca bile ananızın yanında hamama gidersiniz, üüüç'", "Bayram'ın 'Boyalı oruspu'" ve "Kezban'ın söylediği 'Çok kancık adam olmuşsun'" cümlelerinin çıkarılması talep edilir. *Mutluluk*'ta (Memduh Ün, 1978/8, Dosya No: 91134/81) "Moruk" ve "Teneşir horozu" ifadelerinin çıkarılması; *Ağlama Ne Olur*'da (Erdoğan Tünaş, 1978/13, Dosya No: 91134/86) "Apo'nun konuşmasındaki 'Bok' sözünün" ve "2. yolcunun konuşmasındaki 'Kıçına' sözünün, senaryodan çıkarılması"; *Şöhret Budalası*'nda (Suavi Süalp, 1978/21, Dosya No: 91134/94) "Hırbo" adının kullanılmaması istenir. *Otobüs Neriman* (Yavuz Yalınkılıç, 1980/20, Dosya No: 91134/522) adlı senaryoda "'Ana, İman, Din' gibi kutsal kavramların küfür olarak ve küçültücü nitelikler içinde verilmemesi, küfredilmemesi" talep edilmiştir.

Kişi İsmi, Takma İsim, Lakap: Hırbo, Apo, Sapık

Şöhret Budalası'nda (Suavi Süalp, 1978/21, Dosya No: 91134/94) "Hırbo" adının kullanılmaması istenir. *Hamaylı Boynundayım* (Recep Filiz, 1981/27, Dosya No: 91134/672) adlı "senaryoda 'APO' adının kullanılmaması ve açık olarak 'ABDULLAH' gibi isim kullanılması" ve *Aşk Pınarı*'nda (Recep Filiz, 1981/29, Dosya No: 91134/674) yer alan" 'APO' isminin de çıkarılıp 'ABDULLAH' gibi isim kullanılması" konusunda şartlar yazılmıştır. *Polis Görev Başında* (Samim Utku, 1977/34) adlı "senaryoda geçen Sapık özel isminin değiştirilmesi" istenir.

Suç, Şiddet

Bazı senaryolar için genel uyarılar yapılır. *Kanal* (Erden Kıral, 1978/116, Dosya No: 91134/248) için "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzü*k'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı, filmin çekiminde suça teşvik edici, kamu görevlilerini küçük düşürücü görüntüle-

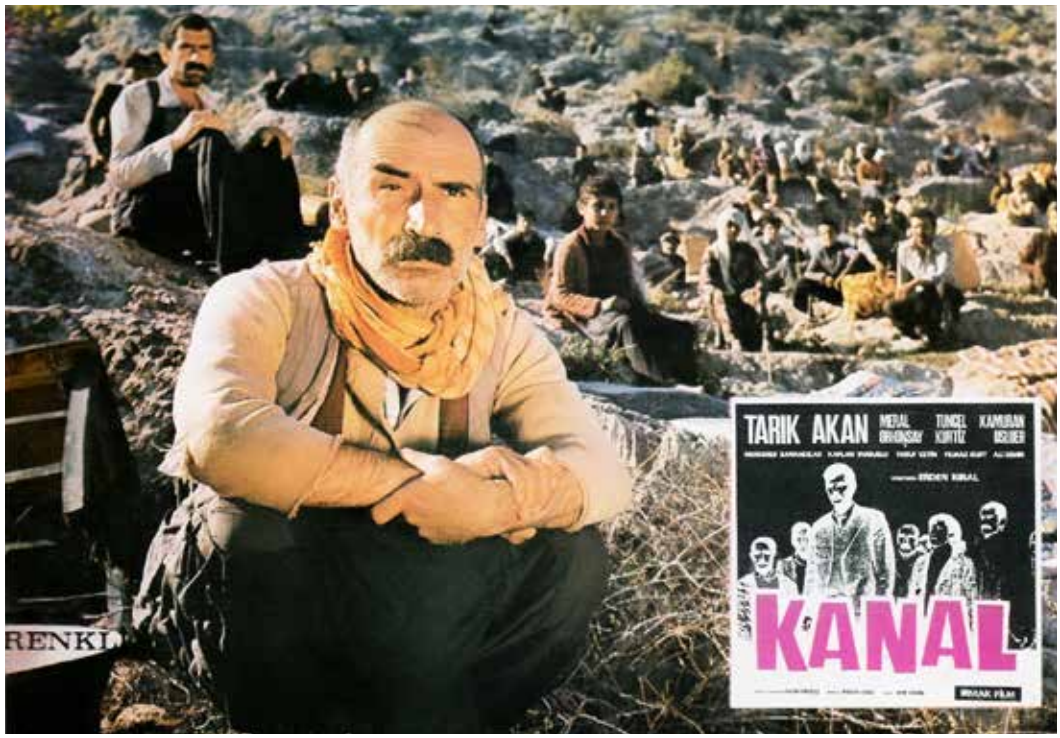

(*Kanal*, Yön.: Erden Kıral, 1979)

re yer verilmemesi şartıyla" senaryo kabul edilir. *Fırtına İnsanları* (Seyfettin Özkasab, 1979/29, Dosya No: 91134/330) için ise "filme çekilmesinde işçileri ve öğrencileri anarşik olay çıkarmaya teşvik edici, suça imrendirici söz, sahne ve görüntülere yer verilmemek şartıyla filme alınmasına oybirliği ile karar verilmiştir".

Cevriyem (İrfan Ünal, 1978/14, Dosya No: 91134/87) adlı senaryo için "Cevriye'nin suçunun karşılığı olan cezaya çarptırıldığının açıkça belirtilmesi", "Öldürülen banka görevlisinin katillerinin yakalandığı veya polisle çatışmada öldürüldüğü hususunun açıkça filmde yer alması", "Sümbülün de suçluyu saklamaktan yargılanarak mahkûm olduğunun keza açıkça belirtilmesi" ve "Filmin tümünde banka soyarak elde ettiği para ile zor kullanarak, Anayasal düzeni değiştirmek üzere sürdüren ve bu suçu işleyen kişileri toplum nazarında sevimli gösterecek bir imaj verilmemesi" talep edilir. *Otobüs Neriman* (Yavuz Yalınkılıç, 1980/20, Dosya No: 91134/522) adlı senaryoda "Muhabbet tellallığı yapan kişilerin yaptıklarının yanına bırakılmaması ya da iyice küçük düşürülerek, açıkça cezalandırılmak yoluyla cezasının çektirilmesi" istenmiştir.

Bir Numaralı Adam (Nurettin İrişen, 1978/79, Dosya No: 91134/174) ile ilgili kararda şu ifadeler yer alır: "'Birol'un arabasına patlayıcı madde koyanların orada görevli iki sivil memuru görerek paniğe kapılmaları sonucu patlayan maddelerin infilak etmesi ve patlayıcı maddeleri arabaya yerleştirenlerin havaya uçarak ölmeleri ve iki sivil memurun olay mahalline geldiğinin görülmesi' şeklinde görüntülenmesi", "Raşit'in Murat'a hitaben söylediği 'Delil... Ama onun gibi yüzlerce tüfek var. Remzi eldivenli, parmak izi yok ve tüfek çalındı. Tatmin oldun mu' konuşmasından 'Ve tüfek çalındı, tatmin oldun mu' sözleri ile ondan sonra yer alan Ahmet ve Murat'a ait birer

cümlenin diyalogdan çıkarılması", "Raşit'in Murat'a kendi tabancasını vermesi ile ilgili söz ve görüntülerin yerine, 'Hayatı tehlikede olan Murat'a usulüne uygun, sağlanan bir silahın verilmesi' şeklinde görüntü ve sözlerin ikamesi" ve "kasette yer alan Murat'ın konuşmasında 'Büyük örgüt kurdum üstelik seninki gibi yasa dışı değil', sözlerinin çıkarılması" istenir.

Gırgır Dünyası (Erdoğan Tünaş, 1978/102, Dosya No: 91134/211) için "Metin'in konuşmasında yer alan 'Haraç vermek insanın şerefidir' cümlesinin" çıkarılması ya da değiştirilmesi istenirken "İçişleri Bakanlığı temsilcisi Şeref Müftüoğlu'nun siyasi partileri taklit şeklinde yer alan konuşmaların tamamının çıkarılması ayrışık oyu ile" diye karara ek yapılmış ve senaryonun oyçokluğu ile kabul edildiği ifade edilmiştir. *Yosun Gözlüm* (Kadri Yurdatap, 1980/67, Dosya No: 91134/612) adlı senaryodan daha önce de söz etmiştik. Bu karar kayıtlara şöyle geçer: "Halil'in Rüstem'i vurma nedeni, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (c) fıkrasına göre kamu düzeni açısından sakıncalı görüldüğünden, öldürme nedeninin değiştirilerek senaryonun yeniden denetime sunulmasına oybirliği ile karar verilmiştir". Bu senaryoya ilişkin aynı defterde kısa süre sonra kabul kararı verilmiştir (1981/1). *Ağlama Ne Olur* (Erdoğan Tünaş, 1978/13, Dosya No: 91134/86) adlı senaryoda "Orhan'ın konuşmasındaki 'sokak kavgası, maç kavgası değil bu' sözünün" çıkarılması ve *Şeref Sözü* (Osman Fahir Seden, 1977/52) adlı senaryoda "sorgu sırasında işkence yapıldığı kanaatini veren sahnelere yer verilmemesi" istenir.

Kumar, Kaçakçılık

Adım Bora Yelkenler Fora (İbrahim Mertoğlu, 1980/62, Dosya No: 91134/600) adlı senaryoda "Kemal-evet kazandın, hep şeytanlar kazanacak değil ya, melekler de kumarda kazanır" diyalogunun ve *Ben Sana Vurgunum* (Safa Önal, 1978/114, Dosya No: 91134/241) adlı senaryodan "gazinocu Cemil'in kaçakçılık yapması sahnelerinin çıkarılması" istenir.

Hukuk, Mahkemeler, Adalet

Ağlama Ne Olur (Erdoğan Tünaş, 1978/13, Dosya No: 91134/86) adlı senaryoda "final bölümünde bir 'ihkak-ı hak' olayı sahnelenmektedir. İhkak-ı hak kanunlarımıza göre suç teşkil ettiğinden finaldeki olayın yasal yönden sonuca ulaştırıldığının, gösterilmesi, şartlarıyla, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden, filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına, oybirliği ile karar verilmiştir". İhkak-ı hak, hakkını zorla elde etmek anlamına gelir. *Bir Numaralı Adam* (Nurettin İrişen, 1978/79, Dosya No: 91134/174) için "Ekrem ile Remzi'nin arasında geçen: Ekrem: 'Yargıç hakkında rüşvet soruşturması açmışlar'. Remzi: 'Bu bizi ilgilendirmez' diyalogunun çıkarılması yalnız 'görüşmemiz bitmiştir. Ne yapacağınızı biliyorsunuz' konuşmasının bırakılması" koşulu talepler arasındadır.

Bir Cinayetin Anatomisi (Atıf Yılmaz, 1979/53, Dosya No: 91134/372) adlı senaryoda karar şerhi de içine alarak şöyle yazılmıştır: "yargıcın pahalı dolma kalemi ile ucuz bir tükenmez kalemi değiştirip, tükenmezi kırma sahnesinin çıkarılması şartıyla senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oyçokluğu ile karar verilmiştir. İçişleri Bakanlığı temsilcisi İbrahim Öğretmen'in muhalefet şerhi: Yeşilçam Filmcilik Kurumunca hazırlanan *Bir Cinayetin Anatomisi* adlı senaryo doğu illerimizi geri kalmış yöreler olarak belirtmekte ve bu bölge halkının

cahil, cani ve batıl inançlarla ma'lül olarak tanıtılmaktadır. Doğu illerimiz filme konu olarak doğasal güzellikleri bol kaynakları varken bu bölgeyi geri kalmış olarak tanıtan, yöre halkının da cesaret ve kahramanlığı dillere destan iken ve misafirperver, cana yakınlığı bilinirken halkı cahil ve kendi çocuğunu kesecek kadar acımasız cani olarak tanıtan filmin yapımına izin verilmez. *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (b, c, d) fıkraları uyarınca Devlet ve ulus bütünlüğünü bozucu ve ulusal duyguları incitici nitelikte olduğundan senaryonun tümüyle reddi gerekir".

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis vb.)

Bir Cinayetin Anatomisi'nde (Atıf Yılmaz, 1979/53, Dosya No: 91134/372) "'Jandarmalar ırgat pazarındaki insan alışverişini uzaktan denetler. Birinin elinde bir şişe Coca Cola' cümlesinin" ve "'Köylünün birkaç adım ötesinde, olayla ilgisiz bir jandarma, elinde bacaklarından tuttuğu bir tavuk' görüntüsünün çıkarılması" istenir. Bu kararda İçişleri Bakanlığı'ndan gelen temsilcinin düştüğü şerh bir önceki başlıkta olduğu gibi aktarılmıştır. *Polis Görev Başında* (Samim Utku, 1977/34) adlı senaryoda "polis müdürünün söylediği '250 000 lira veriyorlar, bir adam bulurlar' sözünün çıkarılması" istenir ve "senaryoda değişiklik yapıldıktan sonra filme alınmasında sakınca bulunmadığına" dair karar kayıt altına alınır. *Bir Numaralı Adam* (Nurettin İrişen, 1978/79, Dosya No: 91134/174) adlı senaryoda bazı sahnelerde "takip görüntülerine" (muhtemelen) yer verilmesi (çünkü ifadede herhangi bir eylem bulunmuyor) ve "polis otosunun takibe katıldığının görüntülenmesi" istenirken; *Yıkılış* (Erdoğan Tünaş, 1978/119, Dosya No: 91134/252) adlı senaryo için "Filmde Polisin aramalara etkin bir biçimde katıldığının belirtilmesi

(*Adak*, Yön.: Atıf Yılmaz, 1979)

şartıyla"; *Panik* (Erdoğan Tünaş, 1979/46, Dosya No: 91134/360) adlı senaryo için "adı geçen senaryonun muhteviyatında bulunmayan sahne ve görüntülere yer vermemek ve filmde polisin daha etkin bir biçimde gösterilmesi şartıyla" oybirliği ile senaryoların kabulü kararı verilir.

Acımasız (Erdoğan Tünaş, 1978/129, Dosya No: 91134/267) adlı senaryonun kararında "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından (Senaryonun filme alınmasında Polisin durumunu tezyif edici sahnelere yer verilmemek ve Komiser Murat'ın eşi Nevin'in Alberto ile ilişkisinin ahlak kurallarımıza aykırı düşmeyecek şekilde filme aksettirilmesi şartı ile Basın-Yayın Gn. Md. Temsilcisi Metin İzbul'un Tüzüğün 18. maddesinin (c), (f), (g), (j) fıkraları gereğince red ayrışık oyu ile) oyçokluğu ile" kabul edildiği yazılmış; *Gırgır Dünyası*'nda (Erdoğan Tünaş, 1978/102, Dosya No: 91134/211) "Metin'in kadın polise hitaben yaptığı konuşmada yer alan 'Polis efendi' hitap şeklinin 'Memur Bey' olarak, çıkarılması, değiştirilmesi" koşullar arasında sayılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk

Bir Cinayetin Anatomisi (Atıf Yılmaz, 1979/53, Dosya No: 91134/372) adlı senaryodan "köylünün konuşmasındaki 'Mustafa Kemal gibi gezerdin' cümlesinin çıkarılması" istenmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Deli Cemile (Ülkü Erakalın-Aydemir Akbaş, 1977/11, Dosya No: 91134/11) adlı senaryoda "Mürüvet'in 'Her beraber oluşumuzda 500 TL verecekmiş' Cemile'nin 'Namusumuzdan başka nemiz var bizim 500 TL ne ki, püf diye gider, sokaklara düşersin sonra', sözlerinin çıkarılması" ve *Aşk Pınarı* (Recep Filiz, 1981/29, Dosya No: 91134/674) adlı senaryoda da "ırgat" sözcüğünün kullanılmaması istenir.

İdeoloji ve Siyaset

Cevriyem (İrfan Ünal, 1978/14, Dosya No: 91134/87) adlı "Senaryoda sözleri açıklanmayan şarkılarda ideolojik sloganlar atılmaması" ve "Filmin tümünde banka soyarak elde ettiği para ile zor kullanarak, Anayasal düzeni değiştirmek üzere sürdüren ve bu suçu işleyen kişileri toplum nazarında sevimli gösterecek bir imaj verilmemesi" de koşullar arasında yer alır.

Gırgır Dünyası (Erdoğan Tünaş, 1978/102, Dosya No: 91134/211) adlı senaryoda "Aysel'in yaptığı politik konuşmadan 'Enkaz devraldık, bu enkazdan modern bir bina yapacağız… 25 sente muhtacız… biz böyyük partiyiz' cümlelerinin, -Aynı sahnede Nermin'in 'Allahın izniyle tekrar hükümet olacağız, çünkü, anahtar da, anahtarların sapı da bizim elimizdedir, elimizde kalacaktır' sözlerinin, -52. sahnede Zeki'nin 'Böyyük partimizin böyyük mensupları' hitabının 'Büyük partimizin büyük mensupları' olarak, -Aynı sahnede Metin'in 'teslim ettiğimiz iki anahtarı tepe tepe kullanmasını niyaz ederim, Amin!' sözlerinin" çıkarılması istenir. "İçişleri Bakanlığı temsilcisi Şeref Müftüoğlu'nun siyasi partileri taklit şeklinde yer alan konuşmaların tamamının çıkarılması ayrışık oyu ile" kararın alındığı da kayda geçmiştir.

Mutluluk (Memduh Ün, 1978/8, Dosya No: 91134/81) adlı senaryoda "gazetede

görüneceği belirtilen 'M.C. Hükümetine' ait gazete haberinin çıkartılması" talep edilir. *Fırtına İnsanları*'nda (Seyfettin Özkasab, 1979/29, Dosya No: 91134/330) "işçileri ve öğrencileri anarşik olay çıkarmaya teşvik edici, suça imrendirici söz, sahne ve görüntülere yer verilmemek" şartı ileri sürülür.

Başka Milletler ve Devletler

Kasım Baba (Haşmet Zeybek-Kemal İğneci, 1982/45, Dosya No: 91134/825) adlı senaryoda "'Hitlerin uygarlık ve gelecek üstüne nutuklarını söylediği yerdir' cümlesinin çıkarılması veya değiştirilmesi kaydıyla" esere onay verilir.

Kürtçe

Fatma Girik'in yazdığı *Zeynep* (1978/100, Dosya No: 91134/210) adlı senaryoda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşılmış, ancak metinde yer alan Kürtçe kelimelerin diyalog metnine ve filme aksettirilmemesi ve gerçek yaşantının fazla abartılmaması kaydıyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir".

Alevilik

Bir Cinayetin Anatomisi (Atıf Yılmaz, 1979/53, Dosya No: 91134/372) adlı senaryodan "Beşir'in 'Dersim'den kılıç artığı mıdır?' sözünün çıkarılması" istenir; "İçişleri Bakanlığı temsilcisi İbrahim Öğretmen'in muhalefet şerhi: Yeşilçam Filmcilik Kurumunca hazırlanan *Bir Cinayetin Anatomisi* adlı senaryo doğu illerimizi geri kalmış yöreler olarak belirtmekte ve bu bölge halkının cahil, cani ve batıl inançlarla ma'lül olarak tanıtılmaktadır. Doğu illerimiz filme konu olarak doğasal güzellikleri bol kaynakları varken bu bölgeyi geri kalmış olarak tanıtan, yöre halkının da cesaret ve kahramanlığı dillere destan iken ve misafirperver, cana yakınlığı bilinirken halkı cahil ve kendi çocuğunu kesecek kadar acımasız cani olarak tanıtan filmin yapımına izin verilmez. *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (b, c, d) fıkraları uyarınca Devlet ve ulus bütünlüğünü bozucu ve ulusal duyguları incitici nitelikte olduğundan senaryonun tümüyle reddi gerekir".

Millî Hisler ve Tarih: Millet, Türklük, Devlet, Devlet Büyükleri, Ulusal Simgeler, Devlet Kurumları

Türk Mafiası (Bülent Oral, 1978/67, Dosya No: 91134/148) adlı senaryo "isminde yer alan Türk kelimesi senaryonun konusu bakımından ulusal duyguları incitici nitelikte görüldüğünden senaryo isminde 'Türk' kelimesinin ilgili Tüzüğün 18/b maddesine göre çıkarılması" şart koşulmuş; *Oramar-1965 "O"* (İ. Ferit Edgü, 1981/44, Dosya No: 91134/711) adlı "senaryonun filme alınması sırasında devlet ve ulus bütünlüğünü bozucu, yıkıcı veya devlet otoritesini zaafa düşmüş gösteren görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" şartı da kayda geçmiştir. *Zafer Güneşi* (Ömer Özçelik, 1982/31, Dosya No: 91134/795) adlı senaryoda "İstiklal Savaşımızın herhangi bir yönünü işleyen senaryoların, Tarihimizin büyüklüğüne ve ciddiyetine yaraşır şekilde ele alınması gerektiği düşüncesiyle *Zafer Güneşi* adlı senaryonun tekrar gözden geçirilerek ve yeniden ele alınarak yazılıp, Kurulumuza gönderi-

lebileceği yönünde oybirliği ile ara kararı verilmiştir".

Dinlere İlişkin Konular

Alın Yazısı (Tolgay Ziyal, 1977/46) adlı senaryoda "Ali'nin söylediği 'sana şükürler olsun Allah'ım, ilahi adaletinden sual olmaz' sözü kan davası gütmeyi tanrı katında meşrulaştırır mahiyette görüldüğünden bu sözün çıkarılması" talep edilmiş; *Mutluluk* (Memduh Ün, 1978/8, Dosya No: 91134/81) adlı senaryoda "'Allah baba' deyiminden 'Baba' kelimesinin" de çıkarılması istenmiş; *Sabret Gönül*'de (Abdurrahman Keskiner, 1978/78, Dosya No: 91134/169) "Murat'ın konuşmasında geçen 'Allah Baba, neden bana Kemal Ağabey gibi bir baba vermedi anneciğim' cümlesindeki 'Allah Baba' isim tamlamasından 'Baba' sözünün çıkarılması şartı" yine kayda geçmiştir. *Otobüs Neriman* (Yavuz Yalınkılıç, 1980/20, Dosya No: 91134/522) adlı senaryoda Tüzüğün 20. maddesi gereğince "'Ana, İman, Din' gibi kutsal kavramların küfür olarak ve küçültücü nitelikler içinde verilmemesi, küfredilmemesi" istenmiştir. *Aşkın İntikamı* (Kunt Tulgar, 1982/42, Dosya No: 91134/784) adlı senaryoda ise "kaçırılan ve aranan kadının camiye götürülmesi ve orada bulunması sahnelerinin çıkartılması kaydıyla" esere onay verilmiştir.

Meslekler

Bal Gibi Kızlar (Zikri Köksoy, 1980/18, Dosya No: 91134/520) adlı senaryoda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* değişik 20. maddesi gereğince" "Dr. Meral'in meslek görevinin istismara yöneltilmiş bulunan kısımlar ihtiva etmesi" nedeniyle bu kısımların çıkarılması istenmiştir.

Şarkı, Şarkıcı

Gurbet Türküsü'nde (Oksal Pekmezoğlu, 1977/42) Nevin'in "Annem, şarkıcı, hissetmeliydim, anlamalıydım, nasıl nasıl" sözlerinin çıkarılması da koşullar arasında yer alır.

Çekim Yerinin Sınırlanması

Ferman / Ahu Gözlüm (Fethi Yılmaz, 1981/11, Dosya No: 91134/648) adlı senaryo için "Filmin yalnızca Ankara ili hudutları dahilinde çekimine izin verilmesi uygun görülmüştür" denilerek çekim yeri sınırlandırılmıştır; *Şöhretin Sonu*'yla (Türker İnanoğlu, 1981/14, Dosya No: 91134/631) ilgili karara ise şunlar yazılmıştır: "Erler Film Kurumu'na ait ve Kurulumuzca 28.1.1981 tarihinde denetimi yapılarak yalnız İstanbul ili hudutları dahilinde, Genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözlere yer verilmemek kaydıyla filme çekilmesinde sakınca olmadığına karar verilen *Şöhretin Sonu* adlı senaryonun yapımcı firma tarafından 21.1.1981 tarihli dilekçesinde İzmir ili hudutları dahilinde çekimine izni istenmektedir. Filmin İzmir'de çekilmesinde 28.1.1981 gün ve 981/3 sayılı Kurulumuz kararında belirtilen esaslar dahilinde kalınmak suretiyle bir sakınca olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir". Bu kararda "belirtilen esaslar dahilinde kalınmak suretiyle" ifadesi bir koşul olarak değerlendirilmiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Sinan Çetin'in yazdığı *İnsanlık Bekçisi* (1981/13, Dosya No: 91134/650) adlı senaryoda karar şöyle yazılmıştır: "Dosyada olması gereken senaryo özeti yerine, senaryonun yorumunun yapıldığı, yapılan yorumla senaryo arasında bir bağ kurulamadığından senaryonun yazarı tarafından

konuya açıklık getirecek şekilde gözden geçirilerek Kurula intikal ettirilmesine ayrıca filmin çekileceği illerin kesinlikle belirtilmesine oybirliği ile karar verildi". Bu senaryo, kısa süre sonra 23 tutanak numarası ile kabul edilmiştir. *Kene* (A. Cengiz Nacaroğlu, 1978/15, Dosya No: 91134/88) için "senaryoya konu ve diyalog bakımından aynen uyulması, çekim sırasında herhangi bir ilave yapılmaması şartı" ve *Mutsuz Bir Aşk* (Mehmet Batıbey, 1980/28, Dosya No: 91134/530) için "Söz konusu senaryonun en sonunda 56'ıncı sahifede verilmiş yazılı mesajdaki ifadelerin düzeltilmesi veya tamamen çıkarılması" şartı getirilmiştir.

İsim Değişikliği

Senaryolarla ilgili çok sayıda isim değişikliğini ilgilendiren karar verilmiştir. *Şemsiyenin Sapı* (Erdoğan Tilav, 1978/68, Dosya No: 91134/152) adlı senaryo için yapılan inceleme sonucunda şu karar kayıtlara geçmiştir: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmemekle beraber senaryo metninde 'Şemsiyenin Sapı' ile ilgili bir husus bulunmadığından ve 'sap, tokmak' ve benzeri kelimelerle oluşan isimlerle daha önceki yıllarda müstehcen ve hatta porno filmlerin çekildiği göz önünde tutularak senaryo isminin değiştirilmesi şartı ile senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir".

Adım Bora Yelkenler Fora (İbrahim Mertoğlu, 1980/62, Dosya No: 91134/600) adlı "senaryonun adının değiştirilmesi" de koşullar arasında yer alır; Ferit Edgü'nün yazdığı *Oramar-1965 "O"* (1981/44, Dosya No: 91134/711) adlı senaryonun "adının değiştirilmesi" istenir ve metne "Senaryoya anlaşılır bir isim verilmesi" diye "not" düşülürken; *İnsanlık Bekçisi* (S. Sinan Çetin, 1982/20, Dosya No: 91134/650) adlı senaryo için de bildiğimiz bir isim gelir önümüze: "30.4.1982 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulumuzca incelenerek (23) sayılı kararla filme çekilmesi sakıncasız görülen, yukarıda özellikleri yazılı senaryonun 7.4.1982 tarihli dilekçe ile adının değiştirilmesi istenilmektedir. Söz konusu senaryonun isminin değiştirilmesinde, yalnızca *Çirkinler De Sever* kullanılması kaydıyla" esere onay verilmiştir. *İntikam Benim / Erkekler de Ağlar* (Fahrettin Cüreklibatur, [Cüneyt Arkın] 1982/21, Dosya No: 91134/782) için "senaryoda belirtilen isimlerden *İntikam Benim* adı ile filme çekilmesine ve 'Erkekler de Ağlar' isminin kullanılmaması kaydı ile oybirliğiyle karar verilmiştir".

Uyanış / Kara Kafa (Korhan Yurtsever, 1979/45, Dosya No: 91134/355) adlı "senaryonun, adının *Uyanış* (*Kara Kafa*) olması kaydıyla filme çekilmesi" onaylanmıştır. *Aşkı Yatakta Öğren* (Samim Noyan, 1979/48, Dosya No: 91134/359) adlı senaryoya "ancak isim değişikliği yapılması şartıyla" ve *Hem Fırçala Hem Yapıştır* (İbrahim Mertoğlu, 1979/50, Dosya No: 91134/363) için "ancak isim değişikliği yapılması şartıyla filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına" dair karar çıkmıştır. *Aşk Kadını* (Nihat Cerit, 1980/22, Dosya No: 91134/524) adlı "senaryonun, müracaat dilekçesinde kullanılan isimlerden *Yosma* adının çıkarılması ve *Aşk Kadını* olarak filme çekilmesi" koşul olarak ileri sürülmüştür. *Akrep* (Cengiz Nacaroğlu, 1980/25, Dosya No: 91134/528) adlı "senaryonun müracaat dilekçesinde belirtilen isimlerden *Takma Kafana* adının çıkarılması şartıyla, *Akrep* adı altında filme alınmasına" karar verilmiştir. *Mahşer* (Yavuz Işıklar, 1980/26, Dosya No: 91134/540) için "Söz konusu senaryonun isminin değiştirilmesi ve genel muhtevasında görülen tutarsız durumun düzeltilmesi kayıt ve" şartı ileri sürülmüştür. *Son Yalvarış* (Hüsnü Karcı, 1982/23,

Dosya No: 91134/780) "adlı senaryonun *Bir Pazar Günü* adı altında filme çekilmesi Çağatay Film Kurumunun 13.4.1982 tarihli dilekçeleri ile istenmiş Kurulumuz senaryonun *Bir Pazar Günü* adıyla filme çekilmesinde, yalnız bu adın kullanılması kaydıyla bir sakınca bulunmadığına" dair karar yazılmıştır.

Ferman / Ahu Gözlüm (Fethi Yılmaz, 1981/11, Dosya No: 91134/648) adlı "senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde ve adının da '*Ahu Gözlüm* olarak tek isim konulmasında bir sakınca bulunmadığına" oybirliği ile karar verilmiş; *Yakılacak Kadın / Gönülden Yaralılar* (Halit Ferit Eylik, 1982/32, Dosya No: 91134/791) "adlı senaryonun *Yakılacak Kadın* adı ile *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum taşımadığı anlaşıldığından adı geçen senaryonun bu haliyle filme alınmasında sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Not: 'Gönülden Yaralılar' ibaresi filmin isminde nazarı itibare alınmayıp tek isim olarak 'Yakılacak Kadın' ismi kullanılacaktır".

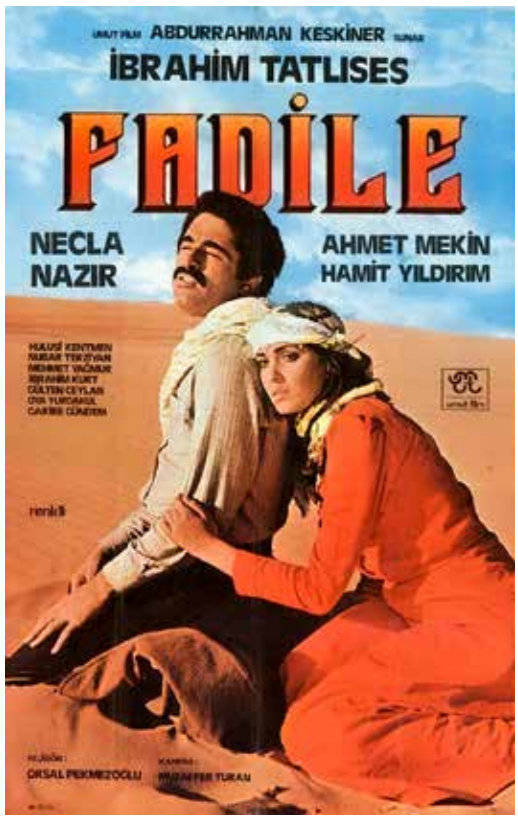

(*Fadile*, Yön.: Oksal Pekmezoğlu, 1979)

Fadile (Abdurrahman Keskiner, 1979/47, Dosya No: 91134/361) için ilginç bir karar yazılır: "Fadile isimli senaryoda genç kızın ismi Ceren olarak geçmektedir. Söz konusu senaryonun *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı, ancak isim değişikliği yapılarak filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir".

Bir senaryo için de komisyon üyeleri çok sayıda isim önerisi getirmiştir. *İnfilak* (Mehmet Batıbey, 1980/50, Dosya No: 91134/582) için yazılan karar şöyle: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımamakta ise de senaryo için seçilmiş *İnfilak* isim ile konu tam belirgin bir hüviyet arz edememekte, belirli-belirsiz ortada kalmaktadır. Bu bakımdan konuya belirgin bir hüviyet kazandıracak nitelikte *İnfilak* yerine mesela: '*-İnfilak'ın Yıkıntıları… - İnfilak'ın Acı Sonu…-Bir Afetin Getirdikleri… -Bir İnfilak ve Zehirlenen Hayat* gibi isimler seçildiği taktirde, senaryonun konusu, sağlam dayanağı olan tabii bir ağırlığa kavuşmuş olacaktır. Senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde, isim değiştirilmek şartı ile bir sakınca olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir".

Gerçek - Kurmaca İlişkisi

Gırgır Dünyası (Erdoğan Tünaş, 1978/102, Dosya No: 91134/211) için "Jenerikten hemen sonra senaryonun tamamen hayali olduğunu belirten bir yazının konması" istenmiş, bu karar daha önce de ifade edildiği gibi oyçokluğu ile alınmıştır. Benzer bir biçimde "jenerikten sonra gerçek olmadığının ve hayal mahsulü olduğunun belirtilmesi

şartı" *Devler Savaşıyor Kara Murat* (Türker İnanoğlu, 1978/99, Dosya No: 91134/216) adlı senaryo için de yazılmıştır.

Uzman Görüşüne Başvuru

Altay'dan Gelen Türk (Erdoğan Tünaş, 1977/44) adlı senaryo kararı şöyle yazılmıştır: "Senaryonun, her ne kadar gerçeklerle ilgisinin olmadığı, bir masal mahiyetinde olduğu belirtiliyorsa da Türk Tarihi ile ilgili bir konuyu işlemesi nedeniyle Kurulumuzun vereceği karara ışık tutmak üzere tarihi yönünün Millî Eğitim Bakanlığınca, askeri yönünün Gn. Krm. Bşk.lığınca incelenmesi ve görüşlerinin Kurulumuza intikalinden sonra karar verilmesi gerektiğine oy birliği ile karar verilmiştir".

Kaçırma adlı yabancı senaryodan daha önce söz etmiş ve reddedildiğini yazmıştık. Öncesindeki karar bir ara kararıdır (*Kidnap*, David Woollcombe, tutanak no yok, Dosya No: 91134/165): "Yukarıda adı ve özellikleri yazılı 25 sayfalık senaryo 14.7.1978 günü kurulumuzca incelenmesi sonunda: 1) Senaryo olarak gönderilen metnin, gerçekte bir senaryo olmadığı hikaye özeti 'sinopsis' olduğu, 2) Türkçe metin ile İngilizce metin arasında filmin ideolojik yönünü saptıracak ve konunun esasını değiştirecek nitelikte farklılıklar bulunduğu, 3) Yurdumuzun tarihi ve turistik en ilginç yönlerini kapsıyacak [kapsayacak] bu filmin hikaye özetinde hudutlarımıza uymayan hudutların gösterilmek istendiği, 4) Filmin başından sonuna kadar çocukların hangi amaçla kaçırıldığının anlaşılamadığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri ile Genel Kolluk Kuvvetlerinin bu olayla ilgilendirilmelerinin yürürlükteki yasalarımıza uygun olarak ortaya konmadığı, Anlaşılmıştır. Yukarıdaki nedenlerle Türkiye'nin İç ve Dış politikalarını ve güvenliğini etkileyecek nitelikte görülen *Kaçırma* '*Kidnap*' adlı sinopsis hakkında Genelkurmay Başkanlığı, MİT Müsteşarlığı ve Dışişleri Bakanlığının görüşleri alındıktan ve çekim senaryosuyla birlikte kurulumuza getirildikten sonra esas kararın verilmesine, İçişleri Bakanlığı temsilcisi Hüseyin Kaya'nın 'hikaye özeti hakkındaki görüşlerini aynen mevcut olduğu, ancak Televizyon için David Wo[o]llcombe tarafından hazırlanan 6 bölümlük sinopsisin' *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* '1, 4 ve 12. maddeleri gereğince Film Denetleme Kurullarının denetleme yetkisi dışında kaldığından dosya üzerinde herhangi bir karar verilmesinin mümkün olmadığı' görüşü ile oyçokluğu ile karar verilmiştir". Oyçokluğu denmesine karşın metinde herhangi bir muhalefet şerhi bulunmaz. Daha sonra senaryo komisyon önüne geldiğinde reddedilmiştir.

Diğer

Bağlamını bilemediğimiz, kestiremediğimiz kararları bu başlık altında bir araya getirdik. *Ağlama Ne Olur* (Erdoğan Tünaş, 1978/13, Dosya No: 91134/86) adlı senaryoda "Abbas'ın konuşmasının" çıkarılması istenir. *Bir Numaralı Adam* (Nurettin İrişen, 1978/79, Dosya No: 91134/174) adlı senaryoda "yer alan 'Koruyamazsınız bizi… koruyamazsınız… koruyamazsınız' sözlerinin çıkartılması" ve "Senaryonun sonunda yer alan Murat'ın söylediği 'Kurtulduk mu' sözlerinin çıkartılması" talepler arasında bulunmaktadır. *Ceren* (Şevki Tosunoğlu, 1980/42, Dosya No: 91134/562) için "124. sahnenin ve aynı sahnede geçen diyaloglaların çıkarılması şartıyla" senaryoya onay verilir. *Cevriyem*'de (İrfan Ünal, 1978/14, Dosya No: 91134/87) "Sayfa 36'da Ahmet'in konuşmalarının tamamının", "Cevriye tarafından söylenen 'suçu, günahı ne' şeklindeki konuşmadan başlayarak 44. sayfadaki Cevriye'nin 'Bilmiyorum dedim' sözüne kadar geçen Cevriye ile Cemil arasındaki

konuşmanın tamamının" ve çeşitli sayfalardaki "Cevdet'e ait cümlelerin tamamının çıkarılması" istenir.

Fikrimin İnce Gülü'nde (Memduh Ün, 1977/23) 15. sayfadaki "Nuran ile Bayram'ın yaptıkları konuşmaların tümünün" ve başka konuşmalarla birlikte "Bayram'ın söylediği 'Casus', söz ve cümlelerinin çıkartılması" da koşul olarak yazılmış; *Kibar Feyzo* (Sadık Şendil, 1978/76, Dosya No: 91134/168) için "Feyzo'nun annesini kucaklamak istemesi ve annesinin birden fırlaması hareketinin filmde yer almaması" istenmiş; *Faize Hücum* (Sabahattin Çetin, 1982/9, Dosya No: 91134/765) adlı senaryo için "Ancak; bu önemli soruna çözüm yolu bulmak amacı ile idarece çalışılmakta olduğunun çekilecek filmin son kısımlarında vurgulanması şartıyla filme çekilmesine, Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisinin ayrışık oyu ile oyçokluğuyla karar verilmiştir. 'Anılan senaryonun 6, 7, 17 ve 29. sayfalarında belirtilen diyalogların, Türk toplumunun maruz kaldığı banker olayları ile yakın ilgisi vardır. Bu nedenle adı geçen senaryo, mevcut yönetimi indirekt olarak kınamak amacını taşımaktadır. Kabul edildiği takdirde; konunun istismar edilebileceği düşünülerek red [ret] oyu kullanıyorum' dedi" şeklinde karar yazılmıştır.

Otobüs Neriman'da (Yavuz Yalınkılıç, 1980/20, Dosya No: 91134/522) "'Neriman Koşar' şeklindeki ibare ağır yaralı bir insanın davranışıyla ters düştüğünden filmin sonundaki bu kısmın uyumlu hale getirilmek kayıt ve şartları içinde" senaryoya filme çekilmesi için izin verilmiş; *Gırgır Dünyası* (Erdoğan Tünaş, 1978/102, Dosya No: 91134/211) adlı senaryoda "Zeki'nin 'Bakıyorum da meğer biz senelerdir eşek kovalamışız' cümlesinin -Aynı sahnede, Zeki'nin 'sen 20 otobüse birden biniyorsun' sözlerinin, -22. sahnede Zeki'nin 'defa tuzlama, defa tuzlama' sözlerinin, -38. sahnede yer alan, Zeki'nin 'Yeter bıktım her gün aynı otobüse binmekten' sözlerinin" çıkarılması, değiştirilmesi istenirken İçişleri Bakanlığı temsilcisinin de şerh yazdığından daha önce söz etmiştik.

Fatih Sultan Mehmet / İstanbul'un Fethi (Muharrem Gürses, 1977/27) adlı "Senaryo [için] daha önce 4.5.1977 tarihinde Türk Tarih Kurumu ile Gn. Krm. Bşk.lığından görüş istenmesine karar verilmiştir. Dosyada mevcut Türk Tarih Kurumunun Prof. Semavi İyice [Eyice] imzası ile verilen ve 23.3.1977 tarih ve B-22-6/369 sayılı yazısına bağlı olarak gönderilen rapor ile Gn. Krm. Bşk.lığından Lütfi Güvenç, Rıza Bozkurt, Naci Çakın tarafından düzenlenen 14.7.1977 tarihli rapora aynen uyulmak şartı ile filme çekilmesinde *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* hükümlerine aykırı bir durum görülmediğinden filme çekilmesinde bir mahzur bulunmadığına oy birliği ile karar verildi".

Huzurum Kalmadı (Ekrem Gökkaya, 1980/55, Dosya No: 91134/553) ile ilgili kararda da bir vurgu olduğu için bu senaryoyu şartlı kabul olarak değerlendirebiliriz: "Kurulumuzca 20.5.1980 tarihinde denetlenerek (36) sayılı kararla filme çekilmesinde bir sakınca görülmeyen 'Huzurum Kalmadı' adlı senaryo ilgili firma tarafından değişiklikler yapıldığı için tekrar müracaatları üzerine denetime tabi tutulmuş olup, bu değişen halile de *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir".

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(SENARYO) 1978-1981-1982-1983

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özeti) Defteri 1978-1981-1982-1983 – 2 Nolu Film Denetleme Kurulu]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Senaryo) 1978-1981-1982-1983 adlı defterde 47 ret 71 şartlı kabul kararı yer almaktadır. Defterde yer alan *Düğün Günü* (Fedai Öztürk, Senaryo, 1981/30, Dosya No: 91134/678) adlı senaryo 1980/45 sayılı kararla onaylanmış, Abdurrahman Keskiner'in yazdığı *Emmi Kızı* ile aynı olduğunun tespit edildiği bir kararda "söz konusu senaryo hakkında yeni bir karar alınmaksızın gereği yapılmak üzere Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğüne teslim edilmiştir" diye belirtilmiştir. Karar Defteri'nde az olmakla birlikte bazı kabul kararlarında şerhler de bulunmaktadır. Sabahattin Çetin'in yazdığı *Bir Günün Hikayesi* (Sabahattin Çetin, Senaryo, 1982/6, Dosya No: 91134/758) "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen niteliklere aykırı durum görülmediği anlaşıldığından" oyçokluğu ile kabul edilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci, bu senaryonun daha önce reddedilmiş "*Sabah* adlı senaryoya göre izinsiz olarak çevirdiği kurulumuzca tespit olunan '*Kamyon Şoförü*' adlı filmle küçük bir ayrıntı dışında konu bütünlüğü olarak büyük bir aynılık göstermesi nedeniyle anılan senaryonun kabul edilmemesi yolunda ayrışık oy kullanmıştır". Üçü de aynı yazara ait; *Aşkın Sıcaklığı* (Erdoğan Tilav, Senaryo, 1978/32, Dosya No: 91134/116), *Son Çare Sevmek* (Erdoğan Tilav, Senaryo, 1978/33, Dosya No: 91134/115) ve *Çılgın Sevgili* (Erdoğan Tilav, Senaryo, 978/34, Dosya No: 91134/117) adlı senaryolar kabul edilmiş ancak Kültür Bakanlığı temsilcisi Tüzük'ün 18/g fıkrasına göre karşıt oy kullanmıştır.

Ret Kararları

Tüzük'ün 18. maddesinin (f), (g) ve (j) fıkralarına dayanarak *Kelepçeliler* (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1978/4, Dosya No: 91134/56), *Yıkım* (Ali Metiner, Senaryo, 1978/5, Dosya No: 91134/57) ve *Kaçak* (Orhan Elmas, Senaryo, 1978/6, Dosya No: 91134/58) adlı senaryolar sakıncalı bulunmuş ve yasaklanmış, aynı maddenin (b), (f), (g) ve (j) fıkralarına göre de *Gizli Örgüt* (Melih Gülgen, Senaryo, 1978/7, Dosya No:

91134/59) adlı senaryo reddedilmiştir. *Fabrikanın Gülü* (Bülent Orhan [Bülent Oran], Senaryo, 1978/14, Dosya No: 91134/66), *Sapık* (Vural Pakel, Senaryo, 1978/17, Dosya No: 91134/69), *Yılan Kadın* (Vural Pakel, Senaryo, 1978/18, Dosya No: 91134/70) ve *Semer* (Vural Pakel, Senaryo, 1978/19, Dosya No: 91134/71) adlı senaryolar, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (c) fıkrasına göre reddedilmiştir. Alman televizyon ekibine ait olduğu kaydedilmiş bir senaryo (*Yola Devam,* Dr. Georg H. Feil, Peter Weissenbern, Kenan Ormanlar, Hartmut Gruesmayer, Senaryo, 1978/13, Dosya No: 91134/65), *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (k) fıkrasına dayanarak sakıncalı bulunmuştur. *Nokta* (Vural Pakel, Senaryo, 1978/16, Dosya No: 91134/68) da *Tüzük*'ün 18. maddesinin (f) fıkrasına aykırı bulunmuştur.

Bazı senaryolar için *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına dayanarak ret yazılmış ama başka bir gerekçe yazılmamıştır: *Baskın* (Hasan Tulgar, Senaryo, 1980/21, Dosya No: 91134/535), *Kutsal Sancı* (Mesut Uçakan, Senaryo, 1981/48, Dosya No: 91134/704), *Kan Çiçekleri* (Mesut Uçakan, Senaryo, 1981/50, Dosya No: 91134/703), *Sarı Çizmeli* (Kadri Yurdatap, Senaryo, 1981/71, Dosya No: 91134/945), *Tutsak* (Engin Karabağ, Senaryo, 1982/79, Dosya No: 91134/864), *Mülteci* (Rahmi Kafadar, Senaryo, 1983/16, Dosya No: 91134/904), *Sancı* (Ahmet Barut, Senaryo, 1983/20, Dosya No: 91134/905).

Denetlenen senaryonun "topluma hiçbir şey vermeyeceği ve seyircinin duygularını istismar ederek onları karamsarlığa iteceği kanısına varıldığından, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince filme alınmasının sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir". Bu karar şu senaryolar için yazılmıştır: *Makber* (Fedai Öztürk, Senaryo, 1981/58, Dosya No: 91134/732), *Müjdemi İsterim* (Sadettin Sinan Çetin, Senaryo, 1981/59, Dosya No: 91134/733), *AV-İM* [*AV'IM*] (Ahmet Soner, Senaryo, 1981/61, Dosya No: 91134/735), *Verirsen Şabana Gitmez Yabana* (Tanju Gürsu, Senaryo, 1981/62, Dosya No: 91134/736), *Yaşadım mı Ben* (Savaş Eşici, Senaryo, 1981/63, Dosya No: 91134/739), *Neden Yaratıldım* (Fedai Öztürk, Senaryo, 1981/65, Dosya No: 91134/739), *Masum* (Işık Toraman, Senaryo, 1981/67, Dosya No: 91134/741) ve *Öfke/Doğru Yoldan Ayrılanlar* (Mehmet Aydın, Senaryo, 1981/69, Dosya No: 91134/743), *Eyvah Kaldım Ellerde* (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1982/2, Dosya No: 91134/754).

Kaplumbağalar (Tunç Okan, Senaryo, 1983/34, Dosya No: 91134/897) adlı senaryo için "Ara kararının (a) [A] bendinde istenilen düzeltmelerin yapıldığı (b) [B] bendinin yerine getirilmediği görüldüğünden, Tüzüğün 18. maddesinin (B) ve (C) fıkraları gereğince bu haliyle senaryonun film çekilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilmiş, eser reddedilmiştir.

Genel Ahlak, Suç, Etnik Kimlikler, Millî Hisler

Dölcü (Kazım Dilcan, Senaryo, 1978/77, Dosya No: 91134/238) adlı senaryo *Tüzük*'ün 18. maddesinin (c) fıkrasına dayanarak "önce annenin sonra kızının ve kızın iki arkadaşının 'Dölcü' ile cinsel ilişkilerine yer verilmekle toplumumuzdaki aile anlayışını yıkıcı etkiler yaratacağı görüşüne" varılmış ve sakıncalı bulunmuştur. *Bir Daha Sevmek mi Tövbeler Olsun* (Hüseyin Örmen, Senaryo, 1980/40, Dosya No: 91134/566) için "çir-

kin doğan çocuğun annesi tarafından çirkin doğduğu için beğenmeyerek çocuğu kabullenmemesi ve bu konu senaryonun yaklaşık sonuna kadar işlenmesi nedeniyle Türk aile yapısını zedeleyici nitelikte görüldüğünden", *Tüzük*'ün 18. maddesinin (c) fıkrasına göre reddedilmiştir.

Birçok senaryo *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddedilirken şu gerekçeler yazılmıştır: *Bodurun Mayınları* (Turgut Öcal, Senaryo, 1980/54, Dosya No: 91134/590) için "kanunlarımızla yasaklanan huduttan geçişi sergilemekte ve kaçakçılığı teşvik edici nitelikte ve bu haliyle kamu düzenini bozucu mahiyette olduğundan"; *Kanundan Kaçılmaz* (Nihat Cerit, Senaryo, 1980/63, Dosya No: 91134/606) için "konu itibariyle kamu düzenini bozucu nitelikte görüldüğünden"; *Kenar Mahalle* (Çetin Sezerel, Senaryo, 1981/26, Dosya No: 91134/665 [bu kararda Kültür Bakanlığı temsilcisi karşı yönde oy kullanmıştır]) için "Devlet kuruluşlarını küçük düşürücü ve kamu düzenini bozucu nitelikte görüldüğünden"; *İmparator* (Ahmet Soner, Senaryo, 1981/55, Dosya No: 91134/717) için "kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelikte görüldüğünden"; *Vay Kurban* (Fikret Hakan, Senaryo, 1982/67, Dosya No: 91134/831) için "Senaryo konu bütünlüğü itibariyle bölgesel nitelikte bölücü unsurlar taşıdığından, ayrıca devlet otoritesini zayıflatıcı, bir takım zümreleri düzeni koruyucu güç olarak gösterdiğinden, bunların yanı sıra genel örf ve adetlerimize aykırı düşen örnekler verdiğinden"; *Kanundan Kaçılmaz* (Ali Eriş Akman, Senaryo, 1982/87, Dosya No: 91134/877) için "kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelikte görüldüğünden"; *Böbrek* (Fatih Çılkadaroğlu, Senaryo, 1983/41, Dosya No: 91134/945) için "kamu düzenini bozucu ve zedeleyici nitelikte görüldüğünden" ve *Müjde'm* (Hakan Tulgar, Senaryo, 1983/51, Dosya No: 91134/958) için "Pavyon kadını bir şahsı öldürdüğü halde cezasız kaldığından" senaryolar (C) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. *Kamyon* (Tahir Kutsi Makal, Natuk Baytan, Senaryo, 1982/82, Dosya No: 91134/869) için "Konu: Sunuluş, seyir ve olayları işleme yönlerinden kanunsuzluğa özendirici, devlet memurlarını halkın önünde küçük düşürücü ve devlet otoritesini zayıflatıcı, kamu düzenini sarsıcı nitelikleri taşıdığından" senaryonun, *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A) ve (C) fıkralarına göre reddedildiği yazılmıştır. *Kasımpaşalı Emanüel / Emine* (Sırrı Gültekin, Senaryo, 1981/5, Dosya No: 91134/629) adlı senaryo için de "genel ahlak ve adaba aykırı görüldüğünden" ret kararı yazılmıştır. *Uğraş* (Hasan Rüzgar, Senaryo, 1982/27, Dosya No: 91134/109) adlı senaryo, başka gerekçelerle birlikte "konuşmaların mahalli şiveye dayandırıldığı ve geniş ölçüde kamu düzenini bozucu nitelikte sahnelere yer verileceği anlaşıldığından" dolayı *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddedilmiştir.

Güneşin Battığı Yer (Enver Özer, Senaryo, 1978/61, Dosya No: 91134/205) adlı senaryonun kararında "Amerika Birleşik Devletleri California eyaletinde mukim bir yabancı şirketin filme çekeceği bu senaryonun zorunlu olarak Doğu Anadolu'da (Van Vilayeti) çekim yapılmasını gerektiren sahneleri bulundurmaktadır. Oysa 'filmin nerede ve ne zaman çekileceği' konusunda '1978 yılında İstanbul'da (memnu mıntıkalar dışında)' denilmektedir ki bu hakikati yansıtmamaktadır" diye yazılmıştır. "Arkeolojik kazıların yapıldığı veya yapılacağı yerler olarak birtakım dağ, yer ve kişi adlarından söz edilmektedir ki bunlar tamamen hayali ve uydurma isimler olduğundan, seyirciler üzerinde tarihi gerçekleri altüst edecek bir intiba yaratması olasıdır" ve farklı sahne-

lerde yer alan "Dağlılar" deyimi, "Herkesin Julia'ya bakış şekli" ve "Hasan'ın kişiliğinde Türk vatandaşları hakkında seyirciye verilmeye çalışılan yanlış intiba", ayrıca "Filmin konusuyla doğrudan ilgisi bulunmayan birtakım kavga ve adam öldürme sahneleri" gibi nedenlerden dolayı söz konusu senaryo *Tüzük*'ün 18. maddesinin (K) [k] fıkrası nedeniyle reddedilmiştir.

Senaryonun Yapısıyla İlgili Konular

Şapşal (Semih Servidal, Senaryo, 1979/41, Dosya No: 91134/370) adlı "Senaryonun adı ile konusu arasında bir ilişki kurmak zor olduğu gibi, aile ve miras hukukumuzla bağdaşmayacak; ticari ahlaki rencide edecek söz ve davranışlara yer verilmiş bulunduğundan, Tüzüğün 18. maddesinin (g) bendinde belirtilen nitelikte görülmüş (kamu düzenine olumsuz etki) ve filme çekilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliği ile karar verilmiştir". Birçok senaryo, başka bir senaryoya benzediği için yasaklanır. *Şabancık* (Tanju Gürsu, Senaryo, 1982/1, Dosya No: 91134/752) adlı senaryo daha önce 1981/62 sayılı kararla reddedilen *Verirsen Şaban'a Gitmez Yabana* adlı senaryo ile aynı olduğu için ve *Sıradan İnsanlar/Kenar Mahalle* (Mehmet Aydın, Senaryo, 1982/5, Dosya No: 91134/757) adlı senaryo daha önce 1981/26 sayılı kararla reddedilen Çetin Sezerel'in yazdığı *Kenar Mahalle*'nin senaryosu ile aynı olduğundan *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddedilmiştir. *İkimiz de Gururluyuz* (Ahmet Barut, Senaryo, 1983/48, Dosya No: 91134/949) ise "kurulumuzca denetlenerek *Sancı* olarak Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre" reddedilmiş senaryo ile aynı olduğu için oyçokluğu ile reddedilmiş, bu kez İçişleri Bakanlığı temsilcisi (Kurul Başkanı) "yeni hazırlanan senaryoda Tüzüğün 18. maddesine aykırı hiçbir durum görülmediğinden karara muhalif olarak oy" kullanmıştır.

Mayın (Orhan Elmas, Senaryo, 1978/26, Dosya No: 91134/109) adlı senaryonun bazı sahneleri "insan temel hak ve özgürlüklerinin saygınlığını yitirici", bazıları "dince kutsal sayılan şeyleri istismar edici olduğu, bu gibi ve benzeri sahnelerin senaryodan çıkarılması halinde senaryonun bir anlamı kalmayacağı görülmekle" ilgili *Tüzük*'ün 18. maddesinin a, c, d ve k fıkralarındaki nitelikleri taşıdığından dolayı filme çekilmesi sakıncalı bulunmuştur. *Uğraş* (Hasan Rüzgar, Senaryo, 1982/27, Dosya No: 91134/109) adlı eser ise, *Mayın* adlı senaryoya benzediğinden ve "ayrıca, konuşmaların mahalli şiveye dayandırıldığı ve geniş ölçüde kamu düzenini bozucu nitelikte sahnelere yer verileceği anlaşıldığından" dolayı *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddedilmiştir. *Namus* (Kadri Yurdatap, Senaryo, 1983/17, Dosya No: 91134/109) adlı senaryonun kararında süreç özetlenmiş, *Mayın*'ın ve *Uğraş*'ın adıyla gelmiş ve 1982'de yine reddedilmiştir. 1983'te "dilekçe ile denetimi istenen *Namus* adlı senaryonun da daha önce *Mayın* ve *Uğraş* adlı senaryolarla aynı olması nedeniyle" *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre sakıncalı bulunmuştur.

Şartlı Kabul Kararları

Genel Ahlak

Bir Yıldız Doğuyor (Melih Gülgen, Senaryo, 1978/9, Dosya No: 91134/61) adlı senaryoda "genel ahlak ve adaba aykırı görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" istenmiştir. *Üç Terelelli* (Vural Pakel, Senaryo, 1978/21, Dosya No: 91134/73) için "Genel ahlak ve adaba aykırı görüntü ve diyaloglara yer

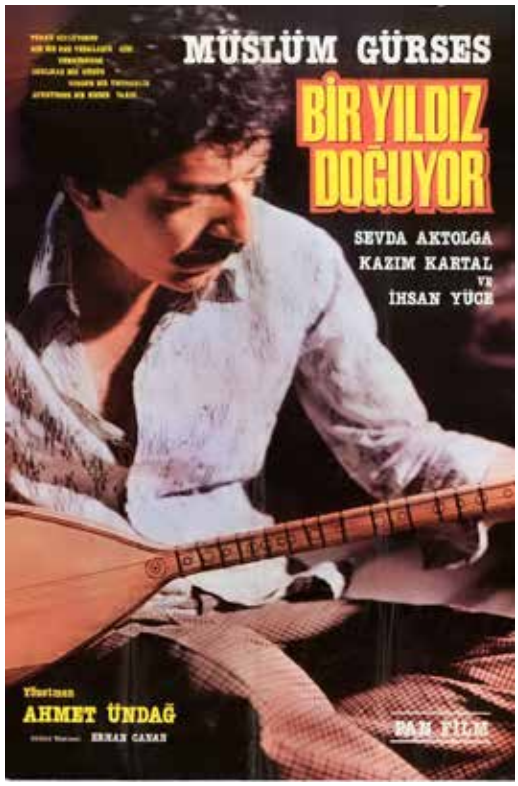

(*Bir Yıldız Doğuyor*, Yön.: Ahmet Ündağ, 1984)

vermemek şartıyla" ve *Lisa* (Franco Vitolo, Senaryo, 1978/87, Dosya No: 91134/256) için "filmde genel ahlak ve adaba uygun düşmeyen sahnelere yer verilmemesi kaydıyla" senaryoların filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *Çaresiz İnsanlar* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1982/9, Dosya No: 91134/759), *4 Kardeşe 4 Gelin* (Dinç Oral, Senaryo, 1982/10, Dosya No: 91134/762) ve *Çiçek Abbas* (Engin Karabağ, Senaryo, 1982/12, Dosya No: 91134/761) için şöyle yazılmıştır: Söz konusu "senaryoda anlatımda Türk dilinin yapısına ve kurallarına uyulması; konunun basit, yavan ve hayali olarak işlenmesi yerine ana temanın gözlemlere, mantık ve gerçeklere dayandırılarak, örf ve adetlerimize de ters düşülmeyecek şekilde sağlam ve özlü bir biçimde işlenmesi hususunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra yeniden incelenmesine" karar verilmiştir.

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri

İlk Gün İlk Gece (Esat Şekeroğlu, Senaryo, 1980/30, Dosya No: 91134/548) adlı senaryoda çeşitli sahnelerde geçen "Hala uyanmamış, uyanmamış, kocam erkeklikten mi düştü", "öyleyse erkekliği olmayan bir erkekle ben yaşayamam" ve "uyandı Erkeğim ben artık… Erkeğim kelime ve cümlelerinin çıkarılması", ayrıca "damatla kayınpeder arasındaki konuşmaların geleneksel aile yapımızın temel ahlak kurallarına aykırı görülmesi ve bu diyalogların bu haliyle uygun görülmediğinden değiştirilmesi" koşul olarak karara yazılmıştır.

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

Aşkın Kanunu'nda (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1978/2, Dosya No: 91134/54) ve *Bayan Futbolcular*'da (Vural Pakel, Senaryo, 1978/20, Dosya No: 91134/72) "Müstehcen görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi", *Dilber Dudağı*'nın (Zikri Köksoy, Senaryo, 1979/20, Dosya No: 91134/315) "filme alınması sırasında, müstehcen sahnelere yer verilmemesi" ve *Üç Tatlı Bela*'nın (Safa Önal, Senaryo, 1979/50, Dosya No: 91134/395) "filme çekimi sırasında açıklığa, müstehcen ve seks sahnelerine yer verilmemesi" koşuluyla senaryolara onay verilmiştir. *Zor Oyunu Bozar* (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1978/3, Dosya No: 91134/55) adlı senaryoda başka bir koşulla birlikte "müstehcen görüntü ve diyaloglara yer verilmemesi" de karara yazılmıştır. *Kanaryanın Ölümü*'nden (Selçuk Selamoğlu, Senaryo, 1982/30, Dosya No: 91134/787) "müstehcen kelimelerin çıkarılması" istenmiş; *Cennetin Evi* (Memduh Ün, Senaryo, 1982/58, Dosya No: 91134/830) adlı senaryoda "Cennet'in evinde geçecek sahnelerin müstehcenliğe kaymadan çekilmesi" de koşullar arasında yer almıştır. *Genel*

Ev 14 Numara (Sabahattin Çetin, Senaryo, 1982/88, Dosya No: 91134/878) adlı senaryoda "Hayat kadınlarının birisinin bu yere nasıl düşürüldüğünü içeren bölüme yer verilmesi", "Müstehcen sahnelerden kaçınılması", "Kadınların müşteri kabul ettikleri odalardaki sahnelerin uzatılmaması" koşulları da karara yazılmıştır. *Bağrıyanık* (Temel Gürsu, Senaryo, 1978/60, Dosya No: 91134/197) adlı senaryoda "Selim ile Rifat arasındaki konuşmada 'Körlüğü de başka zevk verir insana' ve 'Asıl kör bizmişik ki ilik gibi kızı kapımızın eşiğinde fark etmedik' cümlelerinin çıkarılması" istenmiştir.

Çıplaklık, Sevişme, Pornografi

Bağrıyanık (Temel Gürsu, Senaryo, 1978/60, Dosya No: 91134/197) adlı senaryoda "sevişme olayında müstehcenliğe yer verilmemesi" koşullar arasında yer almaktadır. *Üç Tatlı Bela*'da (Safa Önal, Senaryo, 1979/50, Dosya No: 91134/395) "açıklığa, müstehcen ve seks sahnelerine yer verilmemesi" istenmiştir. *Hasat* (Adnan Kıran, Senaryo, 1983/35, Dosya No: 91134/930) adlı senaryoda küfür kullanılmaması koşuluyla birlikte "Açık sahnelerin uygun bir şekilde düzeltilmesi" koşulu da getirilmiş ve gerekli düzeltmelerden sonra yeniden inceleme yapılacağı karar defterine yazılmıştır. *Köprü Altı Çocukları* (Fazıl Aslan, Senaryo, 1983/50, Dosya No: 91134/959) adlı senaryodaki sevişme sahnelerinde "adaba mugayir ve porno sahne olmaması" ve "dekolte kıyafetin de açık saçık ve tahrik edici olmaması şartıyla" senaryonun filme çekilmesine onay verilmiştir.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Oh Oh (Muhsin Rodop, Senaryo, 1979/8, Dosya No: 91134/293) adlı senaryoda "küfür ve argoya yer verilmemesi"; *3 Sevgilim* (Nurettin İrişen, Senaryo, 1979/51, Dosya No: 91134/396) adlı senaryoda geçen "höst, bok çuvalı gibi kelimelerin çıkarılarak bunların yerine adaba uygun kelimeler kullanılması"; *Kanaryanın Ölümü*'nde (Selçuk Selamoğlu, Senaryo, 1982/30, Dosya No: 91134/787) yer alan argo ifadelerin çıkarılması; *Kaçak* (Haşmet Zeybek, Senaryo, 1982/48, Dosya No: 91134/820) adlı "Senaryoda geçen argo kelimelerin çıkarılması"; *Kaplumbağalar* (Tunç Okan, Senaryo, 1983/11, Dosya No: 91134/897) adlı eserden küfürlü cümlelerin çıkarılması ve *Hasat* (Adnan Kıran, Senaryo, 1983/35, Dosya No: 91134/930) adlı senaryoda "Küfürlü kelime ve sahnelerin çıkarılması" istenmiştir.

Cinsel Kimlikler

Kanaryanın Ölümü (Selçuk Selamoğlu, Senaryo, 1982/30, Dosya No: 91134/787) adlı senaryodan "homoseksüellerin yürüyüşü sahnesinin" de çıkarılması talepler arasında yer almıştır.

İçki

Bir Yıldız Doğuyor (Melih Gülgen, Senaryo, 1978/9, Dosya No: 91134/61) adlı senaryoda "İçki alışkanlığının doğuracağı sonuçların açık olarak belirtilmesi" de koşullar arasında yer almıştır.

Suç, Şiddet

Petrol'de (Melih Gülgen, Senaryo, 1978/8, Dosya No: 91134/60) "Gerek İran'da kaybolan Türk Polisini öldüren şahsın yakalanması ve gerekse sabotajı tertip eden sabotörlerin tutuklanması konusunda zabıtanın etken ve iyi bir çalışma yaptığını göstermek"; *Kanun Adamı*'nda (Samim Noyan Utku, Senaryo, 1978/11, Dosya No: 91134/63) afiş asanlarla diğer grup arasındaki kavga sah-

nelerinin çıkarılması ve "Şahmat'ın cezalandırılmasının sarih olarak gösterilmesi"; *Kardeş Kurşunu*'nda (Melih Gülgen, Senaryo, 1978/12, Dosya No: 91134/64) "kanunsuz yaşantı içerisindeki kişilerin mutlak surette cezalandırılmasının işlenmesi"; *Bir Devin Çöküşü*'nde (Mesut Uçakan, Senaryo, 1980/43, Dosya No: 91134/569) "Ömer'in demir kafes içinde görülmesi sahnesinin çıkarılması"; *Doğuştan Çileli*'de (Rasim Akar, Senaryo, 1981/1, Dosya No: 91134/625) Ali'nin babayı dövmesi sahnesinin çıkarılması ve *Pancur*'da (Rüstem Tanık, Senaryo, 1981/11, Dosya No: 91134/644) "adamın karısını satırla doğrama" sahnesiyle "cesedi yakma sahnelerinin çıkartılması" koşul olarak karara yazılmıştır.

Adalet ve Hukuk

Gazap Rüzgarı (Dehan Aksoy, Senaryo, 1982/41, Dosya No: 91134/905) adlı senaryoda "Savcıyı kinci olarak gösteren yerlerin çıkarılması, hukuki tabirlerin mevzuata uydurulması" koşuluyla eserin filme çekilmesine izin verilmiştir. Bağlamından koparmamak için *Zulüm* adlı senaryoda suçu, şiddeti, hukuku, güvenliği ve çocukları da ilgilendiren konular bir seferde yazılmıştır. *Zulüm* (Temel Gürsu, Senaryo, 1983/37, Dosya No: 91134/932) adlı senaryoda "Başçavuşun emrinde zabıt katibinin olmayacağı", "5-6 yaş okul çağının Türkiye'de olmadığı", "5-6 yaşındaki çocuğun korkutma amacının teşekkül edemeyeceği", "5-6 yaşındaki çocuğun Türk Ceza Kanununun 53. maddesine göre hapse giremeyeceği", "Kemal diye bir kardeşin olmadığı", "'Bunu babamı öldürürken düşünseydin' cümlesinin 5-6 yaşında suç işlemiş çocuğa söylenmeyeceği", "insan sayısıyla ilgili mantıksal hatanın giderilmesi", "suçlular cezasını bulmuyor" sözü gibi "örnekleri belirtilen hukuki ve mantıksal hataların giderilmesinden sonra senaryonun yeniden incelenmesine" dair ara kararı verilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Aşkın Kanunu'nda (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1978/2, Dosya No: 91134/54) "Kanunsuz işler yapan kişilerin yakalanmasında polisin etken gösterilmesi" ve "Filmde rol alacak olan zabıtanın kılık, kıyafet ve davranışlarının Nizamnameye uygun olarak düzenlenmesi"; *Zor Oyunu Bozar*'da (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1978/3, Dosya No: 91134/55) "Soygun olayı ve diğer kanunsuz durumlar karşısında polisin etken gösterilmesi"; *Petrol*'de (Melih Gülgen, Senaryo, 1978/8, Dosya No: 91134/60) "Gerek İran'da kaybolan Türk Polisini öldüren şahsın yakalanması ve gerekse sabotajı tertip eden sabotörlerin tutuklanması konusunda zabıtanın etken ve iyi bir çalışma yaptığını göstermek"; *Vazife Uğruna*'da (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1978/10, Dosya No: 91134/62) "Güvenlik kuvvetlerinin görevlerini yaptıkları sırada ast-üst münasebetlerinin mevzuata uygun şekilde gösterilmesi, polisin kanun dışı kişilerin yakalanmasında etken rol oynamasının açıkça gösterilmesi"; *Kanun Adamı*'nda (Samim Noyan Utku, Senaryo, 1978/11, Dosya No: 91134/63) "polisin olayların çözümünde etken rol oynadığının işlenmesi"; *Kardeş Kurşunu*'nda (Melih Gülgen, Senaryo, 1978/12, Dosya No: 91134/64) "Olayların seyri sırasında polisin etken gösterilmesi"; *Deli Fişek*'te (Arif Keskiner, Senaryo, 1980/22, Dosya No: 91134/536) "Emniyet personelinin kılık ve kıyafet ve davranışları yönünden mevzuata uygun bir şekilde görüntü verilmesi"; *Casus Kıran* (Nursen Cerit, Senaryo, 1982/42,

Dosya No: 91134/801) adlı senaryoda "Amiral ve yüzbaşı gibi takma isimlerin çıkartılması ve kullanılmaması" ve *Toprağın Kanı* (Ömer Özçelik, Senaryo, 1983/47, Dosya No: 91134/950) adlı senaryoda geçen jandarma subayının, jandarma astsubayı olarak değiştirilmesi koşullar arasında yer almıştır.

İdeoloji ve Siyaset

Oynarca (Esat Şekeroğlu, Senaryo, 1980/31, Dosya No: 91134/549) adlı senaryoda geçen diyalogdaki "Anarşistler kelimelerinin çıkartılarak yerine soyguncu gibi kelimelerin kullanılması kaydıyla" eserin filme çekilmesine izin verilmiştir. *Bekçiler Kralı* (Fatma Girik, Senaryo, 1979/43, Dosya No: 91134/366) için "Bakan'ın radyo konuşmasının çıkarılarak, bu konuşmanın bir matbuat haberi veya birkaç kişi arasında bir dedikodu şeklinde belirtilmesi koşuluyla adı geçen senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına" dair karar yazılmıştır.

Kürt

Ölümsüzler (Nurettin İrişen, Senaryo, 1981/64, Dosya No: 91134/738) adlı senaryoda "yer alan; Orhan Sesi: Derken arabesk adı ile Kürtçülük propagandası yapan filmler başladı, sahneye çıkan Kürt tipli, çirkince, spor ama pahalı giyinmiş bir adam şarkısını söyler. Türkünün Birinci Parolü: Türküden bir söz anlamak mümkün değildir. Adamın Türkçesi, Kürtçeye kaçmaktadır, sözlerinin çıkarılması şartıyla, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımayacağı anlaşıldığından filme çekilmesinde sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir.

Başka Milletler, Millî Hisler

Schliemann (Karl Fruhtmann, Senaryo, 1978/51, Dosya No: 91134/177) için "Alman arkeoloğu Heinrich Schliemann'ın hayat hikayesini konu edinen bu senaryonun sadece 13 sahnesinin yurdumuzda çekileceği anlaşılmış ve senaryo incelendiğinde birçok İngilizce pasajlar yanında Rumca deyimlerin de aynen (Türkçeleştirilmeden) kullanıldığı görülmüştür. Türkçe veya hiç değilse Almanca olması gereken bazı deyimlerin Yunanca olarak geçmesi, ayrıca Türkiye ve Türkler hakkında seyircide yanlış izlenim doğurabilecek gerçekdışı bazı dekorlara ve konuşmalara yer verilmiş bulunması hususu kurulumuzca tartışılmış ve yurdumuzda çekilecek sahnelerin çekimi sırasında mahallin mülkiye amirlerinin müteyakkız bulunmaları gerekeceği üzerinde durularak, esasen tümü Türkiye'de filme çekilmeyecek olan bu senaryonun, yukarıda anılan hususların göz önünde tutulması kaydıyla filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir. *Kanaryanın Ölümü* (Selçuk Selamoğlu, Senaryo, 1982/30, Dosya No: 91134/787) adlı senaryoda birçok başka koşulun yanı sıra "ortak yapım yapılacaksa diplomatik kanaldan yapılması koşuluyla" diye bir ifade de yazılmıştır.

Devlet ve Devlet Memurları

Kaplumbağalar (Tunç Okan, Senaryo, 1983/11, Dosya No: 91134/897) adlı senaryoda karar şöyle yazılmıştır: "Devlet memurlarını küçük düşürücü isimlerin mesela 'şişman' terimi gibi sıfatlardan arındırılması, devleti temsil eden görevlilerin köylüye karşı güven verici bir anlayış içinde işlenmesi", "Köylünün müşterek arazinin devlet tarafından alınması olayında, iyi niyetle emek sarfedilerek köylüler tarafından bağ haline getirilmiş devlet hazinesine ait arazinin hu-

kuki gerekçelerle devletin vatandaşa karşı koruyucu hükümleri yer almışken, senaryo finalinde bu gerçekler göz ardı edilerek iyi niyetli çalışkan köylüye karşı devletin zalim ve acımasız olarak gösterilmiştir. Bu hususların dikkate alınarak senaryo finalinin kanuni gerçeklere uygun düşecek ve devletin küçük ve zalim gösterilmeyecek şekilde düzeltilerek, senaryodaki küfürlü cümlelerin (nokta nokta gösterilen) çıkarılarak yeniden düzenlenerek yeniden incelenmesine" dair ara kararı verilmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Bir Devin Çöküşü'nde (Mesut Uçakan, Senaryo, 1980/43, Dosya No: 91134/569) "para karşılığı dilencinin alay edilerek, oynatılması sahnesi"nin çıkarılması da istenmiştir.

Dinlere İlişkin Konular

Doğuştan Çileli (Rasim Akar, Senaryo, 1981/1, Dosya No: 91134/625) adlı senaryoda "Hocanın muska yazıp Ali'ye vermesi" sahnesinin çıkarılması ve *Cennetin Evi* (Memduh Ün, Senaryo, 1982/58, Dosya No: 91134/830) adlı senaryoda "Müslim tarafından 'Gittik elbet, gidilmez mi? Kıblemizin biri de baban Cemsinoğlu Haydar Ağa'dır günde beş vakit elini öpmeden olmaz' cümlesinin çıkarılması" koşullar arasında yer almıştır.

Meslekler

Derman (Ahmet Soner, Senaryo, 1983/1, Dosya No: 91134/760) adlı senaryoda yer alan "Ebenin müstafi addedildiği bölümün çıkarılması" koşul olarak karar defterine yazılmıştır.

Çocuklar

Daha önce aktarılan *Zulüm* (Temel Gürsu, Senaryo, 1983/37, Dosya No: 91134/932) adlı senaryoda başka koşullarla birlikte yer alan "5-6 yaş okul çağının Türkiye'de olmadığı", bu yaştaki "çocuğun korkutma amacının teşekkül edemeyeceği", "Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesine göre hapse giremeyeceği" ve "Bunu babamı öldürürken düşünseydin" sözünün bu yaşta "suç işlemiş çocuğa söylenmeyeceği" gibi gerekçeler ileri sürülmüş ve bunların düzeltilmesi istenmiştir.

Şarkı, Müzik, Arabesk

Şabancık (1982/8) adlı film hakkında tutulan tutanağı uzun şekliyle aktaralım: "Film haline getirilmesinde toplumsal açıdan hiçbir yarar görülmemesi ve toplumu karamsarlığa iteceği nedeniyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (C) fıkrasına göre kurulumuzca film haline getirilmesine izin verilmeyen *Ve-*

(*Şabancık*, Yön.: Temel Gürsu, 1981)

rirsen Şabana Gitmez Yabana adlı senaryo ile daha sonra aynı olması nedeniyle reddedilen *Şabancık* adlı senaryolarda kurulun önerdiği düzeltmeleri yapacağından bahisle *Şabancık* adlı senaryonun bir kez daha incelenmesine dair Kuzey Film sahibinin dilekçesi kurulumuzca 27.1.1982 tarihinde incelenmiştir. Bu görüşmede film sahibinin de bulunması sağlanmış ve karşılıklı müzakereler sonucu senaryoda, assolistlerin durumu, arabesk müzik sorunu ve gazino gerçeklerinin ön plana alınıp senaryonun toplumsal içerikli bir yapıya sahip olunmasına çalışılacağı kararlaştırılmıştır. Bu nedenle, ilgililerin senaryo üzerinde gerekli çalışma ve düzeltmeleri yapıldıktan sonra meydana gelecek değişik senaryonun incelenmesine oybirliği ile karar verilmiştir".

Takma İsimler, Kısaltmalar, "Bozuk Diller"

Şekerpare Kız (Nahit Ataman, Senaryo, 1983/10, Dosya No: 91134/896) adlı senaryodaki "Memo"nun yerine Mehmet adının kullanılması istenmiştir. *Ebe* (Ahmet Soner, Senaryo, 1982/11, Dosya No: 91134/760) adlı senaryonun kararında ise "senaryoda geçen (Miro-Salo) gibi isimlerin düzeltilmesi" ve "Mürvet'in: 'dilleri bozuk ne dedikleri anlaşılmıyor ki' cümlelerinin çıkarılması şartıyla" eserin filme çekilmesine izin verilmiştir. *Derman* (Ahmet Soner, Senaryo, 1983/1, Dosya No: 91134/760) adlı senaryoda yer alan "Maleyn adlı köyün esas adının kullanılması" da koşullar arasında yer almıştır.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Senaryoda "Türk dilinin yapısına ve kurallarına uyulması", "konunun basit, yavan ve hayali olarak işlenmesi yerine ana temanın gözlemlere, mantık ve gerçeklere dayandırılarak" işlenmesi şu eserler için istenmiştir: *Çaresiz İnsanlar* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1982/9, Dosya No: 91134/759), *4 Kardeşe 4 Gelin* (Dinç Oral, Senaryo, 1982/10, Dosya No: 91134/762) ve *Çiçek Abbas* (Engin Karabağ, Senaryo, 1982/12, Dosya No: 91134/761). *Türkler Nereden Geldi Nereye Gidiyorlar* (Erich Feigl, Senaryo, 1982/17, Dosya No: 91124/24-C) için "yer adlarının bugünkü söyleniş şekliyle kullanılması, tarih ve isimlerdeki hataların düzeltilmesi" istenmiştir. *Yasak Aşk* (Ümit Efekan, Senaryo, 1982/26, Dosya No: 91134/777) adlı "senaryonun konusunun çok basit ve yavan bir şekilde işlenmiş olması ve bu haliyle film haline getirilmesinde topluma hiçbir şey vermeyeceği anlaşıldığından içerik olarak senaryonun yeniden düzeltilerek incelenmesine" ve *Dünya* (Müjdat Gezen, Kandemir Konduk, Senaryo, 1983/3, Dosya No: 91134/881) adlı "Senaryoda geçen parodilerde yer alacak konuşma metinlerinin gönderildikten sonra tekrar incelenmesine" dair karar yazılmıştır. *Kanun Adamı* (Samim Noyan Utku, Senaryo, 1978/11, Dosya No: 91134/63) adlı senaryonun jeneriğinde geçen afiş asma görüntülerinin çıkarılması da istenmiştir.

İsim Değişikliği

Aşkın Kanunu (Ali Fuat Kalkan, Senaryo, 1978/2, Dosya No: 91134/54) adlı "Senaryonun müracaat dilekçesinde ismin kullanılması ve başka isim kullanılmaması"; *Kavanoz Nuri* (Erdoğan Tünaş, Senaryo, 1978/67, Dosya No: 91134/221) adlı "Senaryonun konusu ile ismi arasında uygunluk bulunmadığı anlaşılmış olup, adı geçen senaryonun konusuna uygun isim değişikliği" yapılması; *Balkona Etti* (Yusuf Fuat Turanlı, Senaryo, 1978/80, Dosya

No: 91134/244) adlı "senaryonun adının senaryo konusuna uygun bir adla değiştirilmesi"; *Bekar Odası* (İbrahim Mertoğlu, Senaryo, 1979/40, Dosya No: 91134/371) adlı "Senaryonun ismi ile konusu arasında hiçbir ilişki bulunmadığı anlaşıldığından, adının değiştirilmesi"; *Ah* (Nejat Özer, Senaryo, 1980/61, Dosya No: 91134/604) için "Denetlenen senaryonun *Ah* olan isminin değiştirilmesi"; *Kara Pençe/Kanije* (Turgut Özakman, Senaryo, 1982/70, Dosya No: 91134/839) için "Denetlenen senaryonun adının (Karapençe) olarak filme alınması, 'Kanije' isminin kullanılmaması"; *İntikam Fırtınası* (Türker İnanoğlu, Senaryo, 1982/69, Dosya No: 91134/858) adlı "Senaryonun adının İhtiras Fırtınası olarak filme alınması, Kamuran isminin kullanılmaması"; *İbret* (Müjdat Saylav, Senaryo, 1982/80, Dosya No: 91134/862) adlı "Denetlenen senaryonun adının (*İbret*) olarak filme alınması, '*Soğuk Oluk*' isminin kullanılmaması"; *Dayı Cemil* (1983/2, Dosya No: 91134/879) adlı senaryoda "Komiser Cemil için kullanılan ve senaryo adı olarak verilen 'Dayı' lakabının kullanılmaması 'Komiserin' ifadesine yer verilmesi ve buna göre senaryo adının değiştirilmesi"; *Gecelerin Kadını* (Nejat Özer, Senaryo, 1983/9, Dosya No: 91134/895) adlı "Senaryo adının 'Gecelerin Kadını' olarak kullanılması" ve *Beyaz Ölüm* (1983/12) adlı "Senaryonun adının 'Beyaz Ölüm' olarak kullanılması" koşuluyla senaryolara gerekli gösterim izni verilmiştir. *Töre/Mutsuzluğa İsyan* (Ümit Efekan, Senaryo, 1979/7, Dosya No: 91134/292) adlı "senaryonun konusu ile 'Töre' kelimesinin bir ilgisi olmadığından, isminin *Mutsuzluğa İsyan*" olarak değiştirilmesi kaydıyla bir sakınca görülmemiştir. *Kadere İsyan* (Sadık Şendil, Senaryo, 1979/37, Dosya No: 91134/353) için daha önce 1978/1 sayılı kararla reddedilmiş *Mayın* adlı senaryoya çok benzediği için "ancak sakıncalı bulunan kısımlarının değişik tarzda ele alındığı görülmekle iş bu senaryonun '*Kadere İsyan*' adıyla aynen filme çekilmesinde" bir sakınca bulunmamıştır. *Bu Ne Biçim* (İbrahim Mertoğlu, Senaryo, 1979/33, Dosya No: 91134/346) adlı "senaryonun, konulan isminin (Bu Ne Biçim) sözünün Türkçede bir anlam taşımadığı görüldüğünden şimdiki isminin manalı bir hale getirilmesi veya tamamen değiştirilmesi koşuluyla" ve *O Biçim Kız* (Kemal Tatlı, Senaryo, 1979/61, Dosya No: 91134/414) adlı "senaryonun *O Biçim Kız* olan isminin değiştirilmesi kaydıyla" senaryoların filme çekilmesine onay verilmiştir. *Dolap Beygiri* (Suphi Tekniker, Senaryo, 1982/66, Dosya No: 91134/785) adlı senaryonun sahibi bir dilekçeyle başvurmuş ve 1982/28 sayılı kararla filme çekilmesine izin verilen *Dolap Beygiri* adının *Ne Şehittir Ne Gazi* olarak değiştirilmesini talep etmiş ama kurul "Bahis konusu senaryonun filme *Dolap Beygiri* adı altında çekilmesi, *Ne Şehittir Ne Gazi* adının kullanılmamasına" karar vermiştir. Başka koşulların yanı sıra, *Oh Oh* (Muhsin Rodop, Senaryo, 1979/8, Dosya No: 91134/293) adlı "senaryonun isminin değiştirilmesi" ve *Genel Ev 14 Numara* (Sebahattin Çetin [Sabahattin Çetin], Senaryo, 1982/88, Dosya No: 91134/878) adlı senaryoda "*Genelevde 14 Numara* ismi yerine uygun bir film adının konulması" da talepler arasında yer almıştır. *The Eye of Tiger* (Yalçın Selgur, Senaryo, 1983/13, Dosya No: 91134/899) ve *Les Aventuriers De La Cote De L'or* (Yalçın Selgur, Senaryo, 1983/14, Dosya No: 91134/900) için "Senaryoya Türkçe bir isim konulması", "Türkiye'de çekim yapılacak yerlerin senaryoda belirtilmesi ve bu hususların yerine getirildikten sonra tekrar incelenmesine karar verilmiştir.

Uzman Görüşüne Başvuru

Bir kararda künyede herhangi bir senaryo ismi ya da bilgisi bulunmamaktadır (1982/44). Defterde kaydedildiği şekliyle *Verirsen Şabana Gitmez Yabana* (1981/62), *Kenar Mahalle Sıradan İnsanlar* (1981/5) ve *Eyvah Kaldım Ellerde* (1982/2) adlı senaryoların, yanlarında yazdığımız karar numaralarıyla reddedilmiş olduğu kararda özetlenmiştir. Karar şöyle devam etmektedir: Adı geçen ve reddedilmiş "senaryolarda sahipleri tarafından kurulumuzun isteği doğrultusunda düzeltme yapıldığı ancak kurulun almış olduğu bir karar üzerine, ikinci kez karar verip veremeyeceği konusunda tereddüte düşüldüğünden Bakanlık Başhukuk Müşavirliğinden gerekli görüşün alınmasına" karar verilmiştir; bu kararda Genelkurmay Başkanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi "ayrışık" oy kullanmıştır.

Diğer

"Bu haliyle" filme çekilmesi konusunda herhangi bir sakınca bulunmayan senaryolar gözlenmiştir. *Barış* (Abdurrahman Keskiner, Senaryo, 1979/48, Dosya No: 91134/389) adlı senaryonun 1979'da 30 kayıt numarasıyla denetlenen *Derviş Bey*'le "çok benzerlik göstermesine rağmen", senaryo "bu haliyle" kabul edilmiştir. Ayrıca *Ağlayan Gülmedi mi* (Müjgan Aydın, Senaryo, 1982/47), *Gülsüm Ana* (Tanju Gürsu, Senaryo, 1982/57, Dosya No: 91134/828) ve *Kerem ile Aslı* (Mengü Yeğin, Senaryo, T. K. Makal, [Tahir Kutsi Makal] 1982/83, Dosya No: 91134/870) "bu haliyle" kabul edilmiştir. *Sabıkalı* (Fedai Öztürk, Senaryo, 1982/45) adıyla gelen senaryo, reddedilmiş olan *Kasımpaşalı Emanuel* isimli senaryoyla "benzerlik arz ediyorsa da incelenen bu senaryo diyalog ve sahne bölümleri bakımından değişiklik arz etmekte olup, müstehcen bölüm ve konuşmalara ihtiva etmediğinden", "bu haliyle filme çekilmesinde" sakınca bulunmamıştır.

Sahnesi betimlenmeyen ve kararda senaryoda ne olduğu yazılmayan *Traktör* (Bülent Oran, Senaryo, 1979/3, Dosya No: 91134/281) için "52. sahnesinin tamamen çıkarılması kaydıyla" ve *Doğarken Öldüm* (Celalettin Yonat, Senaryo, 1981/6, Dosya No: 91134/635) için senaryodan "1. sayfasındaki 2. ve 4. sahnelerin çıkartılması kaydıyla" senaryolara onay verilmiştir. *Çocuklar da Çiçektir* (Safa Önal, Senaryo, 1983/44, Dosya No: 91134/941) adlı senaryoda "Senin tezgahın yanında hükümet bile fos eder", "bizimkiler iyi gidiyor" cümlesi, "gördün mü bak annen gitti yerine güzel bir köpek geldi ne güzel oynuyorsun", "ben gidemem çünkü reis beyle trahem yoklamasına çıkacağım köylere bekçi ve zabıta memurları kadromuz zaten yetersizdir hiç birine ek vazife veremem cümlelerinin çıkartmak maksadıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden" filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığı yazılmıştır.

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1978-1979-1984-1985-1986

[Film Denetleme Yüksek Kurulu Tutanak (Karar Özeti) Defteri 1978-1979-1984-1985-1986]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1978-1979-1984-1985-1986 adlı defterde komisyon, alt komisyon ya da denetleme kurullarında alınan kararlara yapılan itirazlar değerlendirilmiştir. "Yüksek Kurul", "Üst Kurul" ve "Denetleme Kurulu" adlarıyla üst itiraz merci olarak işleyen bu kurullara ilişkin kararlar bu deftere yazılmıştır. İtirazları karara bağlayan bu kurullardan "Film Denetleme Yüksek Kurulu" 23 Eylül 1977 ile 4 Aralık 1983 tarihleri[1]; "Film Denetleme Üst Kurulu" ise 4 Aralık 1983 ile 4 Eylül 1986 tarihleri ve Denetleme Kurulu ise 4 Eylül 1986 sonrasındaki filmlere ilişkin itirazları değerlendirmektedir. Bu kurullar farklı tüzük ve yönetmeliklerle kuruldukları ve kararları aynı deftere yazıldıkları için birlikte değerlendirilmişlerdir. Bu kuruların verdiği kararlar içerisinde 43 ret, 26 da "şartlı kabul" kararı yer almaktadır. Ret kararlarından 9 karar yerli filmlere, 34 karar ise yabancı filmlere; şartlı kabul kararlarının 11'i yerli, 15'i ise yabancı filmlere aittir. 1 filme ilişkin ise "yeniden görülme" kararı verilmiştir.

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'e (1977) Göre Alınan Kararlar

Genel Ahlak: Cinsellik, Seks, Sevişme vb.

18. maddenin "c" fıkrasına göre "genel ahlak ve adaba aykırı olan" filmlerin gösterilmesine izin verilmemekteydi. Bu fıkra kapsamında şu filmlere ilişkin kararlar yer almaktadır. Bu bağlamda verilen kararlar zaman zaman seks, cinsellik, şiddet gibi konuları da kapsayacak biçimde alınmıştır.

[1] 1979 tarihindeki Tüzük değişikliğiyle 1977 Tüzüğündeki Kurulları düzenleyen maddeler değiştirilmiştir. 1979 yılındaki "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün Değiştirilmesine İlişkin Tüzük"teki [(Karar Sayısı: 7/17890, Resmi Gazete: 23 Ağustos 1979, 16736, Bakanlar Kurulu Kararı, 6.7.1979)] Ek Geçici madde 1'le "Film Denetleme Kurullarının bu Tüzük hükümlerine göre kurulup çalışmaya başlamasına kadar 26/8/1977 günlü ve 7/13683 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konmuş olan *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'e göre kurulmuş olan film denetleme kurulları görevlerini sürdürürler" demektedir.

Uçurum (1979/2) filmine ait kararda "Tüzüğün 18 maddesi c bendindeki nitelikleri taşıdığından halka gösterilmesi[nin] sakıncalı olduğuna" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiş, verilen kararda Adalet Bakanlığı temsilcisi karşı oy kullanmış ve şerh düşmüştür. Bu şerhte "Denetlenen film ergin yaştaki ve nişanlı bir kızın ve bunun okul çağında bulunan kız kardeşi, muhitte çapkın geçinen bir erkek tarafından aldatılması hikayesidir. Küçük yaştaki kız, bedeni teşekkülatı itibariyle 16-17 yaşlarındadır ve cinsel tekamülünü de tamamlamıştır. Bir aşk hikayesindeki taraf olmasının genel ahlak ve adaba aykırı bir yön bulunmadığı kanısındayım ve bu itibarla da filmin gösterilmesinde bir sakınca düşünmüyorum. Halka gösterilmesinde sakınca" olmadığı belirtilmiştir. *Dayanılmaz Izdırap* (*La Cugina*) (1978/21) adlı filmin kararında "tümüyle seks konusu işlenmekte, yakın akrabalar arasında aynı ilişkiler görüntülenmekte ve bu ilişkiler küçük çocuklar arasında da cereyan etmesi nedeniyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (c) bendindeki nitelikleri böylece taşıması nedeniyle sözü geçen filmin ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olacağına oybirliği ile karar verildi"ği belirtilmekteydi. *Çivi* (*The Stud*) (1978/26), *Çapkın Kız* (*L'educanda*) (1979/18) adlı filmlere ilişkin kararlarda incelenen filmlerin "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (c) fıkrasındaki" nitelikleri taşıyan sahneler ihtiva ettiğinden "ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olacağına oybirliği ile"; *Melodinin Aşkı* (*Melody in Love*) (1979/21) ve *Elveda Emmanuelle* (*Good By Emmanuelle*) (1979/23) adlı filmlere ait kararlarda ise, "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (c) fıkrasına göre film[ler] tümü ile genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve görüntülerle dolu olduğundan, yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Ailede Bir Bakire* (*Una Vergine in Famiglia*) (1979/19) adlı filmin kararında ise, "1 Nolu Film Denetleme Kurulunca 3.4.1979 tarihinde denetlenerek 979/50 sayı ile '18 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartı ile' oyçokluğu ile kabul edilen ve ayrışık oy kullanan İçişleri Bakanlığı üyesinin talebi üzerine Bakanlığımızca Yüksek Kurulda tekrar denetlenmesi uygun görülen" film, 10.4.1979 tarihinde "Film Denetleme Yüksek Kurulunca denetlenmiş olup; *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (c) bendindeki nitelikleri taşıyan pek çok sahneleri ihtiva etiğinden, ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olacağına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Çivi Çiviyi Söker* (1979/24) adlı filmin kararında filmin "baştan sona kabadayılık isbatı için rastgele adam dövme ve adam öldürmek suretiyle yeraltı dünya[sına] hakim olmak gibi sahnelerle dolu olması ve bu olayların hiçbir kanuni takibata tabi tutulmaması nedeniyle […] Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün Değiştirilmesine İlişkin Tüzüğün 18. maddesinin c fıkrasına göre, kamu düzenini zedeleyici nitelik taşıdığı anlaşıldığından halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" çoğunlukla karar verildiği belirtilmiştir. Bu karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi muhalefet şerhi düşerek "23.8.1979 gün ve 16736 sayılı *Resmi Gazete*'de yayınlanan Tüzük Değişikliği ile Film Denetleme Yüksek Kurulu kaldırılmış olduğundan bu filmi denetleme yetkisi olmadığından red oyu" kullandığını belirtmiş; Adalet Bakanlığı temsilcisi ise, "Film saf bir köy çocuğunun büyük şehre geldiği zaman nasıl kanunsuz yaşamaya zorlandığını ve yaşamın mahiyetini göstermekte bu yaşamdan kendisi dahi memnun olmadığından

'köyümde daha mutlu idim' sözleri ile ifade etmekte ve kendisinin sonunda ölüm olduğunu göstermekte bulunduğundan itirazın kabulü reyindeyim" diyerek şerh düşmüştür. 18. maddesinin "c" fıkrasına göre verilen kararlar zaman zaman da "suça imrendirici veya özendirici etki yapan" filmleri sansürlemekte başvurulan "j" fıkrasıyla birlikte verilmiştir. *Amigo Kızlar* (*The Pom Pom Girls*) (1978/118) adlı filme ait kararda "bir okuldaki öğrencilerin başından sona kadar okul idaresince de tasvip edilmeyen suça imrendirici davranış ve fiilleriyle dolu olması ve sık sık öğrenciler arasında yarı açık sevişme sahneleri ve müstehcen görüntülerle de ahlaka ve adaba aykırı görüldüğünden Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün 18. maddesinin (c) ve (j) fıkralarındaki nitelikleri taşıdığından oyçokluğu ile ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunduğuna karar verilmiştir" denir. Adalet Bakanlığı temsilcisi ise karara muhalefet şerhi düşerek "Tüzüğün 18. maddesinin (c) bendinde belirtilen nitelikleri ihtiva eden arabalar içindeki iki adet sevişme sahneleri ile kız oyuncuların soyunmaları ve erkek oyuncuların banyo sahnelerinin çıkarılması kaydıyla filmin ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığı kanaati ile çoğunluk kararına muhalif" olduğunu belirtmiştir. *Arzu* (*Black Emmanuelle Orient Report*) (1979/9) filmi için verilen kararda ise, "birçok sahnelerinde çarpık ve suça imrendirici seks sahneleri bulunması bu sahneler çıkarılsa bile filmin bütünlüğünün kalmayacağı ve bu sebeple *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (c) ve (j) bentlerine aykırı nitelikte görüldüğünden, ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna" ekseriyetle karar verilmiştir.

Anayasal Güvence, Sınıf, Güvenlik Kuvvetleri, Ulusal Güvenlik, Kamu Düzeni, Suç, Şiddet

Bazı filmler için ise, birden fazla fıkra gerekçe gösterilerek sansür kararları verilmiştir. 18. maddenin "a" fıkrası "Anayasa ve Demokratik Hukuk Devleti ilkelerini veya Anayasa güvencesi altında bulunan temel hak ve özgürlükleri tehlikeye sokucu veya saygınlığını yitirici etki yapan"; "b" fıkrası, "Sınıf, din, mezhep, tarikat veya ırk kavgasını körükleyen; Devlet veya ulus bütünlüğünü bozucu, bölücü, yıkıcı veya Ulusal duyguları incitici etki yapan"; "f" fıkrası, Güvenlik Kuvvetlerinin saygınlığını zedeleyici aleyhine propaganda yapıcı, ülkenin huzuru ve güvenliğine zarar verici etki yapan; "g" fıkrası "Ulusal güvenliğe veya Kamu Düzenine veya genel sağlığın korunmasına olumsuz etki yapan"; "j" fıkrası "Suça imrendirici veya özendirici etki yapan" filmlerin sansürlenmesinde kullanılmıştır. *Bataklık - Güneşli Bataklık* (1978/5) adlı filme ait kararda bu fıkraların hepsine birlikte atıf yapılarak "18. maddenin a-b-f-g ve j fıkralarındaki nitelikleri taşıdığı anlaşıldığından filmin hiçbir şekilde halka gösterilmeyeceğine" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. Benzer biçimde *Süpermen* (*Hanuman and 5 Kamen Riders*) (1978/13) adlı filmin kararında da "Tüzük'ün 18. maddesinin (d, g, j) fıkralarındaki nitelikleri taşıdığı anlaşıldığından, ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir. "Ulusal güvenlik", "kamu düzeni", "genel sağlığın korunması"yla ilgili "g" fıkrası da bazı filmlerin sansürlenmesinde gerekçe olarak gösterilmiştir. *Ejderin Dönüşü* (*The Ming Patriots*) (1978/17) filmine ait kararda "Film baştan sona kadar kavga ve dehşet verici sahneleri[yle] ruh sağlığı yö-

nünden sakıncalı görülmüş" ve Tüzük'ün "18. maddesinin (g) bendindeki nitelikleri böylece taşıması nedeniyle ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Öldüren Darbeler* (*The Hot the Cool an The Vicious*) (1978/15) filminin kararında ise, filmin "tümüyle vahşet ve şiddeti sergilemekte ve bunu adeta meşrulaştırarak suça imrendirici ve teşvik edici bir mahiyet taşımakta bulunduğundan", *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün "18. maddesinin (j) ve (g) fıkralarındaki nitelikleri taşıdığı anlaşıldığından, ithalinin ve halka gösterilmesinin sakınca[lı] bulunduğuna" oybirliğiyle karar verildiği ifade edilmiştir. *Zombie* (*Down of the Dead*) (1978/29) filmine ait kararda ise, filmin "baştan sona öldükten sonra dirildiği ifade edilen insanlardan korunmak için onların pek çoğunu sadistçe öldürme sahneleri ile dolu olması, bir gerekçeye bağlı olmayan bu sahnelerin tekrarlanarak kişinin ruh sağlığına da menfi yönde etki edeceği böylece tüzüğün 18. madde g bendindeki niteliği taşıdığı anlaşıldığından, ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" hükmedilmiştir. *Şah Damarı* (*The Texas Chain Saw Massacre*) (1978/23) filmine ait kararda filmin "7 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenerek 26.7.1978 tarih ve 978/154 sayı ile reddedilen ve ilgili kurum tarafından Yüksek Kurulca denetlenmesi talep edilen, […] 80 dakika süreli film[in], 20.9.1978 tarihinde Film Denetleme Yüksek Kurulunca denetlenmiş" olduğu, "Filmde insanların sapıkça ve hunharca öldürülmeleri, öldürme sırasında muhayyile mahsulü işkence sahnelerinin sergilenmesi, hayatta olmayan kişilere işkence yapılan kişilerin kanı emdirilerek hayat veriyor görünümünü sağlamaları eziyeti bir zevk vasıtası gibi göstermeleri ve benzeri diğer sahneleri seyredenlerin ruh ve genel sağlığını olumsuz yönde ve ciddi bir şekilde etkileyeceği gözönüne alınarak filmin sonunda da suç failleri-nin cezalandırılmayışı nedenleri ile filmin, Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün 18. maddesinin (j) ve (g) bendlerindeki nitelikleri taşıdığından ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna" oybirliği ile karar verildiği ifade edilmiştir. *Bruce Lee'nin Maceraları* (*Bruce Lee Secret*) (1978/22) adlı filmde ise "Film, tümüyle dehşet ve şiddeti sergilemekte ve bunu adeta meşrulaştırarak suça imrendirici ve teşvik edici bir mahiyet taşımakta bulunduğundan" Tüzük'ün "18. maddesinin (j) ve (g) fıkralarındaki nitelikleri taşıdığı anlaşıldığından, filmin ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna" karar verildiği belirtilir.

Dinlerle İlgili Konular

"Dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar eden" filmleri sansürlemek için kullanılan "d" fıkrası, "genel ahlak ve adaba aykırı olan" filmleri sansürlemek için kullanılan "c" fıkrası ve "g" fıkrası gereğince de filmler sansürlenmiştir. *Onun Kızı* (*To The Devil a Daughter*) (1978/12) adlı filmin kararında Tüzüğün "18. maddesinin (c, d, g) bentlerindeki nitelikleri taşıdığından yurda sokulması ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Halk Daha İstiyor (*Meg Ker A Nep*) (1979/14) adlı filmin kararında filmin "konusu itibariyle sınıf kavgasını körükleyici, ulus bütünlüğünü bozucu, bölücü ve yıkıcı mahiyette olduğundan filmin ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olduğuna" oyçokluğu ile karar verildiği belirtilmiştir. Karara

Adalet Bakanlığı temsilcisi ayrışık oy kullanarak "Sözü edilen film sınıf kavgasını hikâye eden içeriğe sahiptir. Körükleyici yönü yoktur. Bu itibarla ulus bütünlüğünü bozucu ve yıkıcı nitelikle bulunmamaktadır. Bu düşünce ile filmin ithaline ve gösterilmesine izin verilmesi oyundayım" diyerek şerh düşmüştür.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Ah Bu Dünya (1978/2) filminin kararında "Mezkûr filmin 4-17-20-21-22-23-25-26-27-28-32-36-38-39-40-41-42-43-44 sahnelerinin senaryoya uymadığı bu değişikliklerin önemli bir ölçüde olduğu ve bu sahnelerin izinsiz çekildiği kararına varılarak filmin reddine" karar verilmiştir.

1983 Tüzüğüne Göre Alınan Kararlar

21 film 1983 yılında çıkarılan *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğe* göre değerlendirilmiştir. Bu Tüzükle yürürlüğe konan Film Denetleme Kurullarında verilen kararlar itiraz merci olarak "Film Denetleme Üst Kurulu"na başvurmaktaydı ve kararlar da çoğunlukla bu Tüzükteki 19. madde ve fıkralarına göre verilmekteydi. Üst Kurul'un bu maddede sıklıkla kullandığı fıkralar ise "ı", "i" ve "g" fıkraları olmuştur.

Cinsel Konular, Suç, Şiddet

"Cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" "g" fıkrası gereğince sansürlenen filmler arasında şunlar yer almaktadır. *Özel Okul* (*Private School For Girls*) (1984/13), *Cici Kızlar* (*Screwballs*) (1984/15), *Güldürme Beni* (1986/2), *Gizli İlişkiler* (1986/5), *Bir Kadının Dünyası* (1986/8), *Joy'un Aşkı* (1986/9), *Neşeli Kızlar* (1986/10) adlı filmler hakkında Film Denetleme Kurulları tarafından *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* "19. maddesinin (g) bendi gereğince ittihaz olunan 'Halka gösterilmesine izin verilmemesi'ne ilişkin kararın Tüzüğün 22 inci maddesine istinaden yerinde görüldüğüne, bu konuda film şirketi yetkilisinin İtirazının Reddine" karar verilmiş, sözü edilen filmlerin "kutuya konularak mühürlenmek suretiyle dosyası ile birlikte gereğine tevessül olmak üzere İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığına tevdiine" karar verildiği belirtilmiştir.

Çöl (1984/60) adlı filmin kararında ise, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi[ne] Hakkında [İlişkin] Tüzüğün* "19. maddesinin (ı) fıkrasına göre (şiddeti ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde işlediğinden) gerekçesiyle halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiş ve "2 Nolu Film Denetleme Kurulunun bu kararının Tüzüğün aynı maddesine uygun olduğundan ve halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna", Film Denetleme Üst Kurulu tarafından oybirliğiyle karar verildiği ifade edilmiştir. "Şiddet ve vahşeti, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren" "ı" fıkrasına istinaden değerlendirilen diğer filmler ise, *Ölüm Saçan Savaşçı* (*Endgame*) (1984/9), *Dişi Cengaver* (1984/10), *Zombiler Geliyor* (1985/2) adlı filmlerdir. Bu filmlerin kararında Film Denetleme Kurulları tarafından Tüzüğün "19. maddesinin (ı) bendi gereğince ittihaz olunan 'Halka gösterilmesine izin verilmemesi'ne ilişkin kararın Tüzüğün 22 inci maddesine istinaden yerinde görüldüğüne" ve bu konuda film şirketi sahibinin itirazının reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

Ejder Kaplana Karşı (*Exit The Dragon - Enter The Tiger*) (1986/6), *Kemik Kıran* (*Chaku Master*) (1984/4), *Öldüren Karatecinin Sonu* (*Fist of Fury Part II*) (1984/5), *Son Cellat* (1984/11), *İnsan Değildiler* (*Class of 1984*) (1984/8) filmlerine ilişkin kararlarda Tüzüğün "19. maddesinin (ı ve i) bentleri gereğince ittihaz olunan "Halka gösterilmesine izin verilmemesi" ne ilişkin kararın Tüzüğün 22 inci maddesine istinaden yerinde görüldüğünden, bu konuda film şirketi yetkilisinin İtirazının Reddine, sözü edilen filmin kutuya konularak mühürlenmek suretiyle dosyası ile birlikte gereğine tevessül olmak üzere İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığına tevdiine" karar verildiği belirtilmiştir. *İnsan Değildiler* (*Class of 1984*) (1984/8) filminin kararında ise, İçişleri Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Adalet Bakanlığı temsilcilerinin muhalefet şerhi düştükleri belirtilmiştir. Karşı oy kullanan bu temsilciler "a) Filmin, seyredenler üzerinde şiddet ve vahşeti özendirmediği, bilakis şiddete karşı antipati duyulmasını vurguladığı; b) Seyredenleri suça teşvik ve tahrik unsurlarını taşımadığı; c) Aşırı kişisel özgürlüklerin yasal otorite üzerinde yaptığı tahribatın seyredenler üzerinde düşündürücü mesaj bıraktığı; d) Filmde mevut şiddet ve seks sahneleriyle Ermenileri övücü tuvaletin duvarında yazılı İngilizce yazı ile gamalı haç işaretini taşıyan sahnelerin filmden çıkarılması şartıyla, filmin gösterilmesini ve bu sebeplere binaen şirket yetkilisinin itirazının Tüzüğün 22. maddesi gereğince kabulüne taraftarız" denmiştir. Bu fıkralara istinaden değerlendirilen *Toprağın Kanı* (1984/3) adlı filmin kararında, 1 Nolu Film Denetleme Kurulunun, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* "19. maddesinin (ı) ve (i) fıkraları uyarınca vermiş olduğu red kararının" Üst Kurulca da uygun bulunduğu ve adı geçen filmde "suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etkiler, şiddet ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yöne sürükleyecek biçimde veren sahneler filmde ağırlık kazandığından, bunların yanı sıra senaryodaki olaylarla filmde sergilenenler arasında tutarsızlık bulunduğundan halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu" ve film şirketi tarafından yapılan itirazın reddine oybirliği ile karar verildiği; *Eski Günler* (1984/12) adlı filme ait kararda ise, 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (ı), (i) bendleri ve 27. maddesi ["Yıpranmış, görüntüsü gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesi bozulmuş filmlerin gösterilmesine izin verilmez, izin verilmiş olanların gösterilmesi yasaklanır"] gereğince verilen "Halka gösterilmesine izin verilmemesi'ne ilişkin kararın Tüzüğün 22 inci maddesine istinaden yerinde görüldüğüne, bu konuda film şirketi yetkilisinin İtirazının Reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

"Devletin ve Cumhuriyetin varlığını, Devletin Ülkesi ve Milletiyle Bölünmez bütünlüğünü tehlikeye sokucu etki yapan" a fıkrası; "Ulusal egemenlik ilkesini, temel hak ve özgürlükleri, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarını tehlikeye sokucu etki yapan" b fıkrası; "Devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven" c fıkrası; "Cinsel konuları adaba ve ahlaka aykırı biçimde işleyen" g fıkrası; "İçki, kumar ve uyuşturucu madde alışkanlıklarına özendirici ve imrendirici etki yapan" h fıkrası da bazı filmler için gerekçe olarak kullanılmıştır. Üst Kurul Yaşar Kemal'in romanından uyarlanan *İnce Me-*

med (1985/5) [*Memed, My Hawk*, Peter Ustinov, 1985] adlı filme ilişkin karara yapılan itiraza istinaden filmi izleyip film hakkında 2 Nolu Denetleme Kurulu'nun Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün "19. maddesinin (a) ve (b) bendi gereğince ittihaz olunan 'Halka gösterilmesine izin verilmemesi'ne ilişkin kararın Tüzüğün 22 inci maddesine istinaden yerinde görüldüğüne, bu konuda film şirketi yetkilisinin İtirazının Reddine" karar verildiği ifade edilmiştir. *1900* [*Novecento*, Bernardo Bertolucci, 1976] 1. Bölüm - 2. Bölüm (1985/6) adlı filme ait kararda 2 Nolu Film Denetleme Kurulunun verdiği 24.25.1985 gün ve 125 sayılı karara yapılan itiraz sonucu filmin incelendiği ve film hakkında 2 Nolu Denetleme Kurulu'nun Tüzüğün 19. maddesinin (c), (g), (h) ve (ı) bendleri gereğince verdiği "Halka gösterilmesine izin verilmemesi"ne ilişkin kararın Tüzüğün 22 inci maddesine istinaden yerinde görüldüğüne, bu konuda film şirketi yetkilisinin İtirazın Reddine" karar verildiği belirtilmiştir. *Kamyoncu* (1986/11) adlı filmin kararında ise, "Tüzük'ün 19. maddesinin (a), (c) ve (i) bendi gereğince" alınan ve filmin "Halka gösterilmesine izin verilmemesine ilişkin kararın Tüzüğün 22. maddesi istinaden yerinde görüldüğüne bu konuda film şirketi yetkilisinin İtirazının Reddine"; *Aşk Kampı* (1986/12) adlı filmin kararında ise, yine Tüzüğün "19. maddesinin (g), (h), (ı) ve (i) bendi gereğince" alınan "Halka gösterilmesine izin verilmemesine ilişkin kararın Tüzüğün 22. maddesi istinaden yerinde görüldüğüne bu konuda film şirketi yetkilisinin İtirazının Reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

Şartlı Kabul Alan Filmler

Bu defterde şartlı kabul alan filmler ise, çıplaklık, öpüşme, sevişme, şiddet, sınıfsal ilişkiler, din, güvenlik, siyaset, gerçek-kurmaca ayrımı gibi noktalar üzerinden sansüre uğramıştır.

Çıplaklık, Sevişme, Cinsel İlişki ve Cinsel Organlar

Sen Aşk Nedir Bilir Misin? (1978/3) filmine ait kararda "Bora ile Pınar'ın Rüstem kaptanın balıkçı kulübesinin yanında ve Rüstem kaptanın karşı sahile geçtiği zaman cereyan eden öpüşme sahnesinin uzun olduğu, dudaklarını birbiri ağızları içine verdikleri kısmın, şehvet hislerini tahrik ettiği görülmüş ve Tüzüğün 18. maddesi c fıkrasına aykırı olduğu kanaatine varılmış, bu kısmın 2/4 nispetinde çıkarılması şartıyla" ve "Pınar'ın oturmuş vaziyette bacaklarının açık görüntüsünü veren 3 nolu afişte ilk bakışta kilotsuz olduğu imajı yaratıldığından ve müstehcen olduğundan bu afişin teşhir edilmemesi kaydıyla" filmin gösterimine şartlı olarak izin verilmiştir. *Sapık* (*Death Trap*) (1978/6) filminin kararında ise "Filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tü-*

(*Aşk Nedir Bilir misin?*, Yön.: Yücel Uçanoğlu, 1978)

züğün 18. maddesindeki (c) fıkrasındaki nitelikleri taşıyan, 1) Başlangıç kısmındaki yatak sahnesindeki teklif ve mücadele ile, 2) 8 ve 9. Bobindeki kız ve kadına motelde açık göğüsle göründükleri sahnenin çıkarıldıktan sonra, yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Seks Tekniği* (*De Taal der Liefde*) (1979/22) adlı filmin kararında ise "18. yaşından küçüklere gösterilmemesi şartı ile" Tüzüğün "18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verildiği yazılmıştır.

Güneşten De Sıcak (*Scandalo in Famiglia*) 1979/8) filmine ait kararda "Filmin başlangıcında saunada patrona masaj yapan çıplak kızlar sahnesinin biraz kesilerek patronun kalp sektesinden öldüğü kısma kadar olan bölüm ve film içerisindeki soyunma sahnelerinden ikisinde soyunan artistin bütün edep uzuvlarının görüldüğü iki görüntünün çıkarılması koşulu ve 18 yaşından aşağı olanlara gösterilmemesi şartı ile"; *40 Silah 40 Tabut* (*40 Graves For 40 Guns*) (1979/13) adlı filme ilişkin kararda ise, "Filmin iki sevişme sahnesinde cinsi ilişki safhasını gösteren iki görüntünün çıkarılması şartıyla, filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından"; *Erkek Ne Yapsın* (1978/27) filminin kararında "Kadın erkek çıplak sevişme sahnelerindeki kadının tüm olarak çıplak göründüğü kısımların filmden çıkarılması şartıyla" Tüzüğün "18. maddesinin niteliklerini taşımadığı anlaşıldığından; *İtilmişler* (*Rene La Canne*) (1978/20) adlı filme ilişkin kararda "Filmde üç yerde karyola üzerinde kadın ve erkeğin üstleri yorganla kapalı olsa bile mükerrer hareketlerle cinsi ilişki gösteren sahnelerin çıkarılması şartı ile"; *Metresim* (*La Donneuse*) (1978/28) adlı filme ait kararda "Filmin, başında karı koca arasındaki uzunca süren cinsi münasebet sahnesinin açık olan son kısmı çıkarılmak şartıyla" Tüzüğün "18. maddesindeki nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından" yurda ithalleri ve halka gösterilmelerinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Sıcak Duygular (*Tagebuch Einer Fruhreifen*) (1979/12) filmine ilişkin kararda "Filmde kızın, üvey annesini bir gece bir erkek arkadaşı ile yatakta sevişirken gizlice seyrettiği sahnede erkeğin anadan doğma göründüğü kısmın, kızın bir erkekle sevişirken bakire olduğunu söylediği ve erkeğin bu sebeple uzaklaştığı sahnede aşırı çıplak görüntülerin ve bir kadınla erkek yatakta sevişirken erkeğin diğer bir kadına telefon ettiği sahnedeki aşırı sevişme görüntülerinin çıkarılması şartı ile" Tüzüğün "18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olmadığına" oyçokluğu ile karar verilmiştir. *Son Döğüş* (*Bruce Lee Das War Wein Leben*) (1984/14) adlı filme ilişkin verilen kararda ise, daha önce 2 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından 16.10.1984 tarih ve 166 sayılı kararla Tüzüğün "g" fıkrası gereğince filmin "halka gösterilmesine izin verilmemesi"ne ilişkin karara yapılan itiraz sonucu film tekrar görülerek, bazı sahnelerin filmden çıkarılması "kaydıyla halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" ve bu nedenle de verilmiş olan 166 nolu kararın "iptaline" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. Kurul şu sahnelerin ise filmden çıkarılmasını istemiştir: "Filmin birinci kısmında brucele'nin [Bruce Lee] banyo yaptıktan sonra sevişmek üzere yatağa yatışından itibaren bütün sevişme sahnelerinin Mei ismindeki kızın banyoya gittiği sahneye kadar olan bütün parçanın çıkarılmasına"; "Mei adındaki kızın özel odasındaki banyoda yıkanma sahnesinde edep yerlerinin göründüğü sahnenin olduğu gibi çıkarılma-

sına"; "Beşinci kısımda Brucele'nin kızın evine geldiği ve film çekimi için anlaşma yaptığını bildirdiği ve Mei kucağına alarak döndürmeye başladığı ve Mei'nin 'indir beni aşağıya başım dönüyor sözünden' sonra başlayan sevişme sahnesinin Brucele'nin 'eyvah göremiyorum' dediği ana kadar olan kısmın tamamının filmden çıkarılmasına" istenmiş; *Ölüm Sporu* (*Death Sport*) (1979/12) filminin kararında ise "Filmde kralın arzusu üzerine iki kadın sanatkarın karartılmış süslü odada anadan doğma çıplak olarak işkence ve raks görüntülerinin çıkarılması kaydıyla filmin ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına"; *İftira* (1985/3) filmine ilişkin kararda "Kadının banyo yaptığını gösteren açık sahnelerin ve filmin sonunda Vahdet'le kadının seviştikleri sahnenin kısaltılması şartıyla" Tüzüğün "19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilmiştir.

Bazı filmlerde ise şiddet ve cinsellikle ilgili konular birlikte değerlendirilmiştir. Cinsel ilişki, "tenasül uzvuyla oynama", erkek karakterin "külotunun da yırtılarak alınması", "esirin ağzına tabanca ile kurşun sıkılması", "elbiselerin yırtılarak göğüslerin görünmesi", "tecavüze yeltenme", "şahsın üzerine işeme", "yamyamlık" gibi konular da sansür için gerekçe oluşturmuştur. *Gerilim* (*Last Cannibal World*) (1979/3) filminin kararında "Beyaz adamın yakalanıp kayaya bağlandıktan sonra yerlilerce elbiselerinin yırtılarak soyulması neticesinde, adamın kilotunun da yırtılarak yerlilerce alınması ve yerli bir kızın beyaz adamın tenasül uzvu ile oynaması, yerli bir kızı alarak kaçmaya muvaffak olan beyaz adamın ormanda cinsi ilişkilerini gösteren sahne ve beyazlarla bir olup kaçarlarken yamyamlar tarafından yakalanan kızın öldürüldükten sonra yerlilerce parçalanması ve yenmesi sahnelerinin çıkarılması şartıyla ile Tüzüğün 18. maddesindeki nitelikleri taşımadığından yurda ithalinde bir sakınca bulunmadığına ve Tüzüğün 24. maddesi uyarınca reşit olmayanlara gösterilmemesi kaydıyla, halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği ifade edilmiş; *Strayker* (1984/2) adlı filmin kararında ise "Filmin birinci bobin son kısmında yer alan ve esirin ağzına tabanca ile kurşun sıkılması, ikinci bobin de esir edilen kızın elbiselerinin yırtılarak her iki göğsünün ortaya çıkarılması ve devamında aynı kıza tecavüze yeltenme ve ayrıca aynı bobin de yer alan toprağa gömülü şahsın üzerine işeme sahnelerinin filmden çıkarılması şartıyla" Tüzüğün "19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden (ı bendi gereğince) aynı Tüzüğün 21. maddesine istinaden yurda ithaline ve halka gösterilmesine" oyçokluğu ile karar verildiği belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi şerh düşerek "Tüzüğün 19. maddesinin (ı) fıkrasına göre reddi yolunda oy kullanmıştır."

Güvenlikle İlgili Konular

Karar Defteri'nde emniyet görevlileriyle ilgili konular da sansüre uğramıştır. *Sen Aşk Nedir Bilir Misin?* (1978/3) adlı filmin kararında "Amirinin karşısında ceketsiz bir şekilde ve laubali bir tarzda disipline aykırı bir davranış içine giren komiser sahnesinin" çıkarılması istenmiştir. *Salako* (1985/4) filminin kararında ise 2 Nolu Film Denetleme Kurulunun daha önce verdiği karara yapılan itiraz sonrası filmin görüldüğü belirtilmiş ve "Denetleme Kurulu'nun 29.11.1974 tarihli kararına uygun olarak", *Salako* filminde, "Salako"nun gazetede resminin çıktığını ve köylülerin bu gazeteyi okuduğu sahnelerin çıkartılması şartıyla, filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına ve bu nedenle 2 Nolu Film Denetleme Kurulunun 5.7.1984 tarihli kararının kaldırılmasına" oybirliği ile karar verildiği be-

lirtilmiştir. *Acıların Çocuğu* (1986/3) filminin kararında ise, daha önce 1 Nolu Film Denetleme Kurulu'nun Tüzüğün 19. maddesinin (k) bendi gereğince verdiği filmin "halka gösterilmesine izin verilmemesine ilişkin" 3.2.1986 gün ve 13 sayılı karara yapılan itiraz sonrası film görülmüş "Filmin tümü dikkate alındığında Devletin Güvenlik Güçlerinin saygınlığını zedeleyen ve aleyhinde propaganda yapan bir durumun söz konusu olmadığı, üstelik mesleğine bağlı, yürekli saygılı ve dürüst, kanunu herkese karşı harfiyen uygulayan bir polis memuru tipi çizildiği cihetle film şirketi yetkilisinin itirazının oy çokluğu ile kabulü"ne ve "1 Nolu Film Denetleme Kurulu'nun 3.2.1986 gün ve 13 sayılı kararının aynı Tüzüğün 21. maddesi uyarınca kaldırılmasına, sözü edilen filmin kutuya konularak ve mühürlenmek suretiyle ile birlikte gereğini tevessül olunmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığına tevdiine" karar verilmiştir. Karar Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ve Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı temsilcisinin karşı oylarıyla ve oy çokluğuyla verilmiştir. Temsilciler yazdıkları şerhte "Filmde polis rolünde gözüken kişinin kötü yola düşmüş bir kadının oğlu olarak polis mesleğine alınması (filmin hemen başında bu imaj verilmektedir) polise iyi soruşturma yapılmadan rastgele herkesin alınabileceğini imajı verildiğinden (ayrıca polisin kız kardeşi de kötü yoldadır) Tüzüğün 19. maddesinin (k) fıkrasında belirtilen güvenlik kuvvetlerinin saygınlığını zedelediği kanaatine varıldığından filmin halka gösterilmesine karşıyız" demişlerdir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Şahit (1979/4) adlı filme ait kararda "Filmde iki kiralık adamın iple uçurumdan inerken birbirlerine "bütün patronlar sömürücüdür" ibaresi ve görüntüsü ile şahit korucunun kızla beraber mahkemede celsenin yürütüldüğü odaya çıkarken merdivenlerde tabancayla vurulmasından önce filmin son bulması şartı ile ve bundan sonraki kısmın filmden kesilmesi kaydıyla filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliği ile karar verilmiştir.

İdeoloji ve Siyaset: Sovyetler Birliği, Komünizm, 1 Mayıs Törenleri

Ateşin Evcilleştirilmesi (*The Taming of Fire*) (1978/4) [*Ukroshcheniye ognya*, Daniil Khrabrovitsky, 1972] adlı Sovyetler Birliği'yapımı filme ilişkin kararda ise, 171 dakikalık filmin hem Rusça kopyasının hem de İngilizce kopyasının Film Denetleme Yüksek Kurulu'nca görüldüğü belirtilmiş ve "Filmin henüz Türkçeleştirilmediği ve Türkçe alt yazılarının yazılmadığı, Film Denetleme Kurulunca bu şekliyle incelendiği, Ancak Dışişleri Bakanlığının dosyada mevcut 30.1.1978 gün ve 536 saylı yazılarıyla aynı Bakanlıkça görevlendirilmiş bulunan Müşavir Selçuk İncesu'nun kurulca dinlenen beyanından, bu filmin Türkiye ile Sovyetler Birliği Hükümetleri arasında imzalanan Kültür ve Bilimsel Mübadele Programınca ticari amaçlar dışında belirli süre ve yerlerde gösterileceği[nin]" anlaşıldığı belirtilmiştir. Bu durumu dikkate alan Kurul, "anlaşmaların bağlayıcılığı da dikkate alınarak film Dışişleri Bakanlığının denetiminde ve ticari amaçlar dışında; 1) 14. Bobindeki 1 Mayıs törenleri ile ilgili Karl Marx, Lenin ve Engels'in fotoğrafları ile Rusça "yaşasın komünizm" ibareli pankart ve, 2) 15. Bobindeki baş oyuncu Andreviç'in rejimle ilgili konuşması *Tüzüğün* 18. maddesi h fıkrasına aykırı görüldüğünden bu kısımların filmden çıkarılması suretiyle filmin gösterilmesinde bir mahsur bulunmadığına,

Film halka ticari maksatla gösterilmek istendiği taktirde, Tüzüğe göre Türkçeleştirilmesi veya alt yazıları tamamlandıktan sonra yeniden yetkili kurullarca incelenmesi gerektiğine" oybirliğiyle karar verildiği ifade edilmiş ve "Denetlenen filmin Rusça kopyasının gereği yapılmak üzere Film Bürosu'na teslim edildiği" belirtilmiştir.

Millî Hisler ve Tarih: Türk Bayrağı

Aç Kartallar (1985/1) filminin kararında ise, 1 Nolu Film Denetleme Kurulunun film hakkındaki itirazına istinaden yapılan incelemede, Kurulun "Halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu" yolundaki kararının bozularak belirtilen "sahnelerin çıkarılması şartı ile halka gösterilmesinde sakınca olmadığına", İçişleri Bakanlığı temsilci Başkanın ve Adalet Bakanlığı temsilcisinin Denetleme Kurul kararının "aynen kabulü yolundaki ayrışık oylarına rağmen oy çokluğu ile" karar verildiği belirtilmiştir. Kurul, filmin "Başındaki cenaze merasiminde Türk bayrağına sarılı tabut gözüken sahnelerin tamamı ile aynı kısımda bulunan ve kötü bir sopa ucunda takılı bulunan Türk bayrağının göründüğü sahnelerin" ve "Filmde esrar ve eroin içilen tüm sahneler"in çıkarılmasını istemiştir. Ayrışık Oy kullanan temsilciler ise gerekçelerini şöyle ifade etmişlerdir: "Filmin topluma verebileceği yararlı bir mesajı bulunmadığı bu cümleden olmak üzere öç alma duygusunun meşru olduğu imajını yaratmak ve bu konuda emniyet kuvvetlerinin olaylar karşısında güçsüz pasif bir durumda olduğunun görüntülendirilmek istendiği, bilhassa gençleri şiddet ve ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkileyeceği kanaatine varıldığından 1 Nolu Film Denetleme Kurulunun Tüzüğün (ı) ve (i) fıkraları gereğince Halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu şeklindeki kararına iştirak ediyor ve bu nedenle, Film sahibinin itirazının reddi yolunda oyumuzu kullanıyoruz."

Dinlerle İlgili Konular

Beyaz Kuş (1978/1) filmine ait kararda "diyalog listesinin 3. sayfasında Emine'nin (Bana kimse yardım edemez, Allah bile) sözünün düzeltilerek (Bana Kimse yardım edemez) şekline sokulması şartıyla yurt içinde halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasına mahzur olmadığına" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir.

Uyuşturucu

Aç Kartallar (1985/1) filminin kararında ise "Filmde esrar ve eroin içilen tüm sahneler"in çıkarılması istemiştir.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Gerçek - Kurmaca İlişkisi

Harem (1986/1) adlı filmin kararında 1 Nolu Film Denetleme Kurulunun Tüzüğün 19. maddesinin (m) bendi gereğince verdiği "halka gösterilmesine izin verilmemesine ilişkin" 9.12.1985 gün ve 184 sayılı karara yapılan itiraz sonucu film kurulca görülmüş olup, "Filmde esasen ülkemizde dostane ilişkilerimiz bulunan herhangi bir Arap ülkesini tasvir eylemediği daha ziyade filmin bir hayal mahsulü olduğu bu nedenle Devletimizin uluslar arası ilişkilerini zedeleyici etkisinin söz konusu olamayacağı cihetle filmin başına 'Bu Filmde Söz Konusu Edilen Olaylar, Karakterler ve Mekanlar Tamamen Hayal Ürünü Olup Yaşayan Hiçbir Şahısla Yakından veya Uzaktan Bir İlişkisi Yoktur' ibaresi eklenmek suretiyle oynatılmasında herhangi bir sakınca bulunmadı sonuç ve kanaatine varmıştır" denir. Bu

nedenle de itirazın kabul edildiği ve 1 Nolu Film Denetleme Kurulunun 9.12.1985 gün ve 184 sayılı kararının "Tüzüğün 21. maddesi uyarınca Kaldırılmasına sözü edilen filmin kutuya konularak, mühürlenmek suretiyle dosyası ile birlikte gereğine tevessül olmak üzere İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığına tevdiine" karar verildiği belirtilmiştir.

Altyazı ve Diğer Konular

Champion (1979/17) adlı filme ait kararda 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenerek 979/21 sayı ile Tüzüğün "18. maddesinin (a) fıkrası uyarınca reddedilen" ve ilgili kurumun müracaatı ile Yüksek Kurulda tekrar denetlenmesi talep edilen film incelenmiştir. Kararda film "İngilizce sözlü olmakla beraber Arapça alt yazılar sık sık görülmektedir. Film sahibi İlancılık Reklam Ajansı[nın] dosyada mevcut 16 Mart 1979 günlü yazısında filmin Türkçeleştirilmesinde Arapça alt yazılarının görüntülenmeyeceği beyanı bulunmaktadır. Film sahibinin bu beyanı göz önüne alınarak *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 10. maddesindeki esaslara göre Türkçeleştirilmesi ve Arapça alt yazıların çıkarılması veya Türkçeye dönüştürülmesi şartıyla gösterme izin belgesi verilmesine ve böylece ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca görülmediğine oybirliğiyle karar verilmiştir." *Ölüm Savaşı* (1979/6) filminin kararında ise, Senaryosu "Azrailin Beş Atlısı" iken "Ölüm Savaşı" olarak ismi değiştirilen ve 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenerek 16.1.1979 tarih ve 979/8 sayı ile Tüzüğün "18. maddesine aykırı gösterilerek reddedilen" ve Yüksek Kurulda tekrar denetlenmesi talep edilen film, Film Denetleme Yüksek Kurulunca tekrar denetlenmiştir. "Film sahibi Bizim Film firmasının dosyada mevcut 31 1.1979 tarihli dilekçesinde de belirtildiği üzere denetime gelen film bobinleri arasına sehven karıştığı anlaşılan 'Ustura Behçet' isimli filmin 7. kısmının bu filmle ilişkisi olmadığı anlaşıldığından film sahibinin de talebi üzerine çıkarılması koşuluyla filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar vermiştir.

Beyaz Kuş (1978/1) filmine ait kararda filmin daha önce 2 Nolu Denetleme Kurulu'nun tarafından incelenerek 977/19 sayılı kararla "mezkûr filmin daha önce incelenerek kabul edilen senaryosuna uygun olarak çekilmediği kanaati ile" reddedildiği belirtilmiş ve 55 dakikalık "7, 13, 16, 17, 26, 29, 33 ve 34. sahnelerinin küçük nüanslarla değişik çekildiği bu değişikliğin hiçbir şekilde filmin bütününe ve ana fikrine tesir eden bir mahiyet arz etmediği 7. sahnede doktor Timuçin'in Emine'ye kartını verdiğinin gösterildiği, filmde böyle bir sahnenin olmadığı, senaryoya bu aykırılığın, önemli bulunmadığı diğer değişikliklerin de filmin genel bütünlüğünü bozmadığı, filmde 18. maddeyi ihlal eden bir görüntünün ve konuşmanın bulunmadığı, diyalog listesinin 3. sayfasında Emine'nin (Bana kimse yardım edemez, Allah bile) sözünün düzeltilerek (Bana Kimse yardım edemez) şekline sokulması şartıyla yurt içinde halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasına mahzur olmadığına" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir.

Toplantı İşleyişine İlişkin Sorunlar

İnsan Değildiler (*Class of 1984*) (1984/7) adlı filme ait kararda 2 Nolu Film Denetleme Kurulu'nun 31 sayılı kararına itiraz üzerine yapılan inceleme sonucunda verilen kararda; üye tamsayısı ile toplanan kurulun

filmin yarısına doğru Emniyet Genel Müdürlüğünden gelen yedek üyenin "önemli bir mazereti çıkması nedeniyle kurul Başkanının iznini alarak toplantıdan ayrıldığı", kalan üyelerin filmi "sonuna kadar" seyrettikleri ifade edilmiştir. Ancak daha sonra bir üyenin eksikliği nedeniyle filmin tekrar seyredilmesi yönünde bir kanaatin oluştuğu belirtilmiş ve bunun üzerine de "adı geçen filmin bir daha tam üye ile seyredilip ondan sonra bir karar verilmesine ve müteakip toplantının 27.3.1984 günü saat 14:00 de yapılmasına dair" oy çokluğu ile "ara karar" alınmıştır. *Antika Karyola* (1978/30) filminin kararında ise, filmin 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca 26.10.1978 tarihinde kontrol edildiği ve "filmin senaryosuna uymamakla beraber halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oy çokluğu ile karar verilmiş olduğu[nun] dosyasının tetkikinden anlaşılmış" bulunduğu ifade edilmiş ve sonuçta "Yüksek Denetleme Kurulu"nun "filmi denetlemede kanuni bir görevi ve yetkisi bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Örnek Kararlar

Bu defterdeki önemli ve ilginç kararlardan biri ise *Acı Ekmek* filmine aittir. Bülent Ersoy'un "cinsiyeti"nin "kadın" mı yoksa "erkek" mi olduğunun tespiti üzerinden yürüyen tartışma, uzun bir dava sürecine de konu olmuştur. Defterde yer alan 2 adet Üst Kurul kararının yayında aşağıda filme ait Denetleme Kurulu kararları ve Üst Kurul kararları da yer almaktadır.

Acı Ekmek

2 Nolu Film Denetleme Kurulu Kararı (142)

Acı Ekmek, Tür-Kan Film, Yılmaz Duru, Türkçe, Halka Gösterilmek İçin, 35 mm. 100 Dakika, Bülent Ersoy – Fikret Hakan, Dosya No: 91134/964, Kontrol Tarihi ve Sayısı: 26.11.1985/142, Kopya ve Kap Adeti: 1 Kap.

Basın ve Yayın Şube Müdürlüğü'nün 26.11.1985 gün ve 2120 sayılı yazıları ile Denetlenmek üzere kurumumuza gönderilen "Acı Ekmek" adlı film 26.10 1.1985 tarihinde incelenmiştir.

Adı geçen filmde, başkadın oyuncu olarak oynayan Bülent Ersoy'un kadın kılığında sahneye çıkmasına yasal bir engel bulunup bulunmadığı ve bu rolünden dolayı film hakkında yapılacak işleme esas olmak üzere Bakanlık Hukuk Müşavirliğinden görüş alınmasına ve bu görüşten sonra gereğinin yapılmasına oybirliğiyle ara kararı verilmiştir. 26.11.1985

Selahattin Alpdoğan (Başkan, İçişleri Bakanlığı Temsilcisi), İlhan Yılmaz (Üye, Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi), Ender Kaplan (Üye, Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Mustafa Kurşun (Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Nazan Akyön (Üye, Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi).

2 Nolu Film Denetleme Kurulu Kararı (26)

Acı Ekmek, Tür-Kan Film, Yılmaz Duru, Türkçe, Halka Gösterilmek İçin, 35 mm. 100 Dakika, Bülent Ersoy – Fikret Hakan, Dosya No: 91134/964, Kontrol Tarihi ve Sayısı: 10.2.1986/26, Kopya ve Kap Adeti: 1 Kap.

Türkan Film Kurumu tarafından filme alınan ve halka gösterilmek istenilen ilk, 26.11.1985 tarihinde görülmüş ve 142 sayılı ara kararı ile İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği'nden görüş sorulmak üzere ara kararı alınan filmin hakkında 10.2.1986 ta-

rihinde yeniden görülmüş ve gereği düşünmüştür:

1. Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığı Basın ve Yayın Şubesince 6.12.1985 gün ve 452/97 sayılı yazı ile İstanbul Valiliğinden Bülent Ersoy'un cinsiyeti hakkında sorulan soruya Valilikçe verilen 31.12.1985 gün ve Em. d. Asayiş Şb. Ks. 4.A.V.85/4574 sayılı cevabi yazıdan anlaşıldığına göre:

a- İstanbul-Beyoğlu Nüfus Müdürlüğünün açıklamalı 26.12.1985 tarihli nüfus kayıt örneğine havi yazısından, son olarak Fatih Asliye Hukuk Hakimliğinin 1982-720 esas, 1983-18 karar sayı ve 18.1.1983 karar tarih ile 24.3.1983 tarihinde kesinleşen ilam hükmü ile cinsiyetinin erkek olarak tashih edildiği anlaşılmaktadır.

b- Bülent Ersoy tarafından, İstanbul il sınırları içinde 2559 sayılı kanunun 11 ve 12 inci maddeleri uyarınca çalışma izni verilmeyeceğine dair 11.6.1981 gün ve Em. Md. Şb. 2 Ks. A.V.82/2401 sayılı tebliğin iptali zımmında Danıştay 10 uncu Dairesi nezdinde esas no 1982-788, Karar no: 1983-66 ile açılan dava, 19.1.1983 tarihinde "Davacının kadın olarak sanatını icra etmek üzere vaki başvurusunun sözü edilen yasanın 12 inci maddesi gereğince kabul edilmemesinde mevzuata aykırı bir durum görülmediğinden hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine" denilmek suretiyle sonuçlandırılmıştır.

2. Yukarıda açıklanan hususlar ışığında İstanbul Beyoğlu Nüfus Müdürlüğünün açıklamalı nüfus kayıt örneğinde erkek olarak tahsis gören ayrıca kadın sıfatıyla sahneye çıkması yetkili mercilerce engellenen Bülent Ersoy'un tam anlamıyla başkadın oyuncusu olarak "Acı Ekmek" filmindeki rol durumu tam bir vuzuha kavuşturuluncaya kadar mezkûr filmin halka gösterilmesine sakıncalı bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir. 10.2.1986

Selahattin Alpdoğan (Başkan, İçişleri Bakanlığı Temsilcisi), İlhan Yılmaz (Üye, Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi), Ender Kaplan (Üye, Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Mustafa Kurşun (Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Nazan Akyön (Üye, Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi).

Film Denetleme Üst Kurulu Kararı (4)

Acı Ekmek, Karar Tarihi: 3.4.1986, Sayısı: 4, Sahibinin Adı: Tür-Kan Film Sabri Demirdöğen Vekili Avukat Sadettin Ulusu

(2) Nolu Alt Kurul 10.2.1986 tarih ve (26) sayılı kararı ile "Acı Ekmek" adlı film hakkında Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinde belirlenen fıkralardan hiçbirinden bahsetmiyerek filmin baş oyuncusu hakkında daha önce verilmiş bulunan idari tedbirleri sebeb gösterip adı geçen filmin oynatılmasını yasaklayan bir karar ittihaz ettiği görülmüştür.

Bu kararı veren Alt Kurulca dosyanın yeniden incelenerek Tüzükteki maddelere uygun bir karar verildikten sonra gerekiyorsa Üst Kurulumuza gönderilmesi için gereği yapılmak üzere dosyanın Emniyet Genel Müdürlüğüne aynen iadesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

Ertan Yaramanoğlu (Başkan, İçişleri Bakanlığı Temsilcisi), Yaşar Keleşoğlu (Üye, Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi), Mustafa Eşrefoğlu (Üye, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Temsilcisi), Nejat Gökçe (Üye, Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi), M. Nihat Turan (Adalet Bakanlığı Temsilcisi), Yılmaz Yaşar (Üye, Emniyet Genel

Müdürlüğü Temsilcisi), Osman Üntürk (Üye, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Temsilcisi)

Film Denetleme Üst Kurulu Kararı (7)

Acı Ekmek, Karar Tarihi: 24.4.1986, Sayısı: 7, İtirazı Yapan Şahıs ve Kurumun Adı: Sadettin Ulusu

2 Nolu Film Denetleme Kurulunun *Acı Ekmek* isimli film hakkında 16.4.1986 gün ve 128 sayılı kararına, yukarıda adı geçen tarafından süresince itiraz edilmiş olmakla, ilgili evrak ve film senaryosu incelenmiş ve ayrıca film, Kurulumuzca seyredilmekle, gereği düşünüldü:

"*Acı Ekmek*" filmi hakkında 2 Nolu Film Denetleme Kurulu'nun *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (g) fıkrasına aykırı olduğuna, kendisi yasal olarak erkek olduğu halde filmde baş kadın rolünü Bülent Ersoy'un oynaması ve filmde bir aile hayatını tüm özellikleri ile sergilemesi, süt annelik yapması ve bir erkek tarafından tecavüze uğraması, ailenin, dolayısıyla toplumun temel yapısına, ahlaki değerlerine, adap ve terbiyeye, aile yaşamı anlayışına ters düştüğü, bu sebeple gençler üzerinde özendirici olumsuz etki yapacağı, cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediği düşünülerek" adı geçen filmin halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Ertan Yaramanoğlu (Başkan, İçişleri Bakanlığı Temsilcisi), Yaşar Keleşoğlu (Üye, Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi), Mehmet Can (Üye, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Temsilcisi), Nejat Gökçe (Üye, Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi), M. Nihat Turan (Adalet Bakanlığı Temsilcisi), Yılmaz Yaşar (Üye, Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Osman Üntürk (Üye, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Temsilcisi)

Yılanların Öcü

1 Nolu Film Denetlem Kurulu Başkanlığı Karar Tutanağı: 69

Tutanak Tarihi: 22.8.1985, Karar No: 985/69

Senaryonun Adı: *Yılanların Öcü*, Ait Olduğu Kurum: Emek Film, Dosya No: 91134/1327

Senaryo Yazarı: Nazmi Özer, Çekileceği İller: Afyon-Burdur-Isparta-Konya-Kayseri-Niğde-Adana-Mersin-Antakya ve Adıyaman illerinde (Yasak Bölgeler Dışında)

Çekileceği Tarih:1985 Yılında

Yukarıda adı ve özellikleri yazılı 68 sayfalık senaryo 22.8.1985 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından incelenmiş olup: Senaryonun, filme çekimi sırasında ulusal duyguları incitici, suç işlemeye teşvik edici sahnelerle genel ahlak ve adaba aykırı söz ve görüntülere yer verilmemesi şartıyla filme çekilmesinde sakınca bulunmadığına oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi Mevlüt Gümüş senaryonun filme alınmasının Tüzüğü 19. maddesinin (a), (g), (i), (k) ve (l) fıkraları gereğince sakıncalı olduğu yolunda ayrışık oy kullanmıştır.

Söz konusu senaryonun her sayfasının arka yüzü Kurul müdürü ile mühürlenerek Başkan tarafından imzalanmış ve dosyası gereği yapılmak üzere Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğüne teslim edilmiştir 28.8.1985.

Mustafa Uğurlu (Başkan, İçişleri Bakanlığı Temsilcisi), İlhan Yılmaz (Üye, Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi), Mevlüt Gümüş

(*Yılanların Öcü*, Yön.: Şerif Gören, 1985)

(Üye Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Mustafa Kurşun (Üye, Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Çerkez Karadağ (Üye, Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi)

1 Nolu Film Denetleme Kurulu Kararı

Filmin Adı: *Yılanların Öcü*, İthal veya Çeken Kurum: Emek Film

Yapımcısı: Şerif Gören, Dili ve Menşei: Türkçe

Kontrol Sebebi: Halka Gösterilmesi İçin

Filmin Uzunluğu ve Eni: 35mm. 90 Dakika

Filmin Başoyuncusu: Kadir İnanır-Fatma Girik

Dosya No: 91122/1327

Kontrol Tarih ve Sayısı: 2.4.1986/51

Kopya ve Kap Adeti: 1 Kap

Emek Film Kurumu tarafından filme alınan ve halka gösterilmek istenilen film 2.4.1986 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme _Kurulunca denetlenmiş olup: Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesince (c), (g), (ı), (i), (k), (l) ve yurd dışında gösterildiği takdirde aynı Tüzüğün (n) fıkralarına aykırı olduğuna, adı geçen filmin halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Denetlenen filmin afişi ve lobileri kurul mührü ile mühürlenip gereği yapılmak üzere Basın ve Yayın Şubesine teslim edilmiştir. 2.4.1986

Rasim Baş (Başkan, İçişleri Bakanlığı Temsilcisi), İlhan Yılmaz (Üye, Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi), Cemal Ünlü (Üye Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Kemal Eker (Üye, Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Çerkes Karadağ (Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi)

Film Denetleme Üst Kurulu Kararı

Filmin Adı: *Yılanların Öcü*

Tarihi: 24.4.1986, Sayısı: 6, Dosya No: 91134/1327

1. Nolu Film Denetleme Kurulunun "*Yılanların Öcü*" adlı film hakkında "Halka gösterilmesine izin verilmemesine ilişkin 2.4.1986 tarih ve 51 sayılı karar üzerine, yukarıda adı geçen tarafından süresinde itiraz edilmiş olmakla film, Üst Kurulumuzca seyredilmiş ve (cizildi) aşağıda yazılı sahneler filmden çıkartılması şartıyla, halka gösterilmesine (film sahibinin dosyada mevcut rızası gereği) oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Çıkarılan Sahneler:

1) 5. kısmında Bayramın, Hacıalinin karısı ve kendi karısı ile elele dönerek hayal kurduğu yakın çekimin kesilmesi,

2) 5. kısmında Köy muhtarın evindeki yemek hazırlığı sırasındaki muhtarın "Yoksa canım çok sıkılacak" dediği bekçinin de "Merak etme" diyerek cevap verdiği sahneden başlıyarak, Irazcanın kedi kucağında gözüktüğü sahneye kadar olan, Bayramın karısı ile birlikte yakındığı sahnenin kesilmesine.

3) 5. Kısmında; Irazcanın (Ah kara Salih ah) dediği sahneden başlıyarak Hacıalinin ev arsasında karısı ile yatakta yattığı sahneye kadar olan, ahırda sevişme sahnesinin kesilmesine.

4) 6. Kısmında; Irazcanın, oğlunu muhtarın evinden alıp sürükleyerek eve girdiği sahneden başlıyarak, yatakta yatan bayramın "Hatçem" diyerek konuştuğu yere kadar olan Hatçenin düşük yaptıktan sonra köy ebesinin müdahalesini gösteren sahnenin sonuna kadar kesilmesine.

5) 9. kısmında; Irazcanın (Pısma, Pısma Bayram, Hakkına ara, Pısma) dedikten sonra oğlu Bayramın "Peki ana sabah olsun da gidelim" dediği sahneden başlayarak fonda resim olmaksızın yazıların yazdığı kısma kadar olan Irazca'nın konuşmalarını ve köyden kağnılarla yürüyen topluluğu gösteren kısmın kesilmesine.

Ertan Yaramanoğlu (Başkan, İçişleri Bakanlığı Temsilcisi), Yaşar Keleşoğlu (Üye, Genelkurmay Başkanlığı Temsilcisi), M. Nihat Turan (Üye, Adalet Bakanlığı Temsilcisi), Mehmet Can (Üye, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Temsilcisi), Nejat Gökçe (Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi), Yılmaz Yaşar (Üye Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Osman Üntürk (Üye, Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Temsilcisi

Ayrık Oy Kullananlar: Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (c), (g), (ı), (i), (k), (l) ve yurd dışında gösterildiği taktirde Tüzüğün (n) fıkralarına aykırı olduğuna Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi ayrışık oy kullanmışlardır.

Yılmaz Yaşar (Üye, Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi), Nejat Gökçe (Üye, Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi)

(*Beyaz Kuş*, Yön.: Oksal Pekmezoğlu, 1977)

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(SENARYO) 1978-1979-1984-1986

[Film Denetleme Yüksek Kurulu Tutanak (Karar Özeti) Defteri (Senaryo) 1978-1979-1984-1986]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Senaryo) 1978-1979-1984-1986 adlı defterde komisyon, alt komisyon ya da denetleme kurullarında alınan kararlara yapılan itirazlar değerlendirilmiştir. "Yüksek Kurul", "Üst Kurul" ve "Denetleme Kurulu" adlarıyla üst itiraz merci olarak işleyen bu kurullara ilişkin kararlar bu deftere yazılmıştır. Bu Kurulun verdiği kararlar içerisinde 3 ret, 7'i de şartlı kabul kararı vardır ve kararların bütünü yerli filmlere aittir.

Film Denetleme Yüksek Kurulu Tutanak (Karar Özeti) Defteri 1978-1979-1984-1986 adlı defterde 3 adet ret kararı vardır.

Ret Kararları

Anayasa, Demokratik Hukuk Devleti, Sınıf, Din, Mezhep, Devlet ve Ulus Bütünlüğü, Genel Ahlak, Türkiye Aleyhine Propaganda

Mayın (Orhan Elmas, Senaryo, 1978/1) adlı senaryoya ait kararda senaryonun 2 Nolu Film Denetleme Kurulunun 21.4.978/26 sayılı kararı ile reddedildiği ve sahibinin Yüksek Kurul tarafından denetlenmesini talep ettiği belirtilmiş, 64 sahife 106 sahne olarak kurula sunulmuş senaryonun 11.10.1978 tarihinde kurulca denetlenerek; "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin a ["Anayasa ve Demokratik Hukuk Devleti ilkelerini veya Anayasa güvencesi altında bulunan temel hak ve özgürlükleri tehlikeye sokucu veya saygınlığını yitirici etki yapan"], b ["Sınıf, din, mezhep, tarikat veya ırk kavgasını körükleyen; Devlet veya ulus bütünlüğünü bozucu, bölücü, yıkıcı veya Ulusal duyguları incitici etki yapan"], c ["Genel ahlak ve adaba aykırı olan"], d ["Dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar eden"] ve k ["İçinde Türkiye aleyhine propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan"] fıkralarında belirtilen nitelikleri taşıdığı anlaşıldığından, filme çekilmesinin sakıncalı olacağına oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Azap Toprağı (Yavuz Işıklar, Senaryo, 1979/6) adlı senaryo kararında ise, 1 Nolu

Film Denetleme Kurulunca daha önce incelenip 979/16 sayı ile "filme alınmasında sakınca görülen ve ilgili kurumca Yüksek Kurulda tekrar incelenmesi talep edilen" 10 sayfa ve 32 sahnelik senaryonun Kurulca incelendiği ve bu 10 sahifelik senaryodan çekilecek filmin ne gibi özellikler taşıyacağının anlaşılamadığı ve "bu itibarla da bir senaryo niteliği göstermedi" belirtilmiştir. Kararda ayrıca dosyada yer alan, 1 Nolu Film Denetleme Kurulunun 2.3.1979 gün ve 979/16 sayılı kararında da belirtildiği gibi *Azap Toprağı* adlı senaryonun 2.2.1977 tarihinde *Kurtlar Geliyor* adı ile denetlendiği ve 977/53 sayı ile reddedildiğinin tespit edildiği ifade edilmiştir. Kararda "Söz konusu senaryonun bu senaryoya konu bakımından benzerliği tesbit edilmesi nedeniyle esasen daha önceden reddedilmiş olduğu da anlaşılmakla filme alınmasının sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Ret kararı alan son senaryo ise, *Aldatılan Ermeniler* (Celal Atağ, Senaryo, 1984/3) adlı eserdir. Karara göre 38 sayfalık senaryo 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca incelenmiş ve anılan Kurul 11.6.1984 gün ve 1984/42 sayılı kararla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* "19. maddesinin (m) ["Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan"] fıkrasına göre sakıncalı bulunarak çekimine izin verilmediği" belirtilmiş; sahibinin itirazı üzerine senaryo metni heyetçe okunarak: "Senaryonun tümü itibariyle çekimi, Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (m) ["Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan"] ve (n) ["İçinde Türkiye aleyhine propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan"] fıkralarına aykırı görüldüğünden adı geçen Celal Atağ'ın bu nedenle itirazının Reddine gereği yapılmak üzere senaryonun Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Yayın Şubesi Müdürlüğüne tevdiine" oybirliği ile karar verilmiştir.

Şartlı Kabul Kararı

Ulusal Duygular, Ulusal Egemenlik, Türk Kelimesi, Töre, Genel Ahlak

Türk Mafiası (Bülent Oran, Senaryo, 1979/1) adlı senaryoya ilişkin kararda "1 Nolu Film Denetleme Kurulunun 19.7.1978 gün ve 67 sayılı kararında da belirtildiği üzere, senaryo isminde yer alan 'Türk' kelimesi senaryonun konusu bakımından ulusal duyguları incitici nitelikte görüldüğünden, senaryo isminden 'Türk' kelimesinin ilgili tüzüğün 18/b maddesine göre çıkarılması şartıyla filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. *Mutsuzluğa Son* (Ümit Efekan, Senaryo, 1979/5) adlı senaryo kararında ise "2 Nolu Film Denetleme Kurulunun kararında da belirtildiği gibi adı geçen senaryo konusunun 'Töre' kelimesiyle bir ilgisi olmadığı, isminin 'Mutsuzluğa İsyan' olmak kaydıyla senaryonun filme çekilmesinde bir sakınca olmadığına ve 'Töre' olarak isminin değiştirilmesi talebinin yukarıda belirtilen sebeple reddine oybirliği ile karar verilmiştir".

Ayıp (İrfan Atasoy, Senaryo, 1979/3) adlı senaryo kararında "Genel ahlak ve adaba aykırı olabilecek sahnelerin çekimi esnasında, Tüzüğün 18. maddesindeki nitelikleri taşımayacak şekilde söz ve görüntülenmesi kaydıyla filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oyçokluğu ile karar verilmiştir." *Mezara Girmeden* (Celal Atağ, Senaryo, 1984/2) adlı senaryo kararında ise "Senaryonun Tüzüğün 19. maddesinin

(b) ["Ulusal egemenlik ilkesini, temel hak ve özgürlükleri, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarını tehlikeye sokucu etki yapan"] fıkrasında belirtilen […] unsurları taşımadığı, dolayısıyla senaryonun tümünün sakınca ihtiva etmediği anlaşıldığından adı geçen Celal Atağ'ın itirazının kabulü ile yukarıdaki 2 Nolu Film Denetleme Kurulunun 11.6.1984 gün ve 1984/43 sayılı kararının KALDIRILMASINA 31.7.1984 Salı günü oybirliği ile karar verildi. Adı geçen senaryo gereği yapılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğüne teslim edilmiştir."

19. Maddeye göre şartlı kabul kararı alan bir diğer senaryo ise, *Geçim Otobüsü* (Müjgan Aydın, Senaryo, 1984/1) adlı senaryodur. 2 Nolu Film Denetleme Kurulunun "Geçim Otobüsü" isimli senaryo hakkında "Filmlerin [ve Film Senaryolarının] Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün", 19. maddesinin (b-c) bentleri gereğince "çekimine izin verilmemesi"ne ilişkin 9.3.1984 gün ve 984/18 sayılı kararına, film şirketi tarafından itiraz edilmiş ve inceleme sonucunda karar verilmiştir. Senaryoda, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün "19. maddesinin (b ve c) bentlerinin unsurlarını taşımadığı belirtilmiş" ancak; "1) Senaryonun 9. sayfasında yer alan ve Tarık'tan sadır olan 'seçime girelim, seçime getirelim bir biçime… göğsü bakır… gözü çakır, adı fakir olanlara seslenelim...sesimiz gür, düşüncemiz özgür, tutkumuz gürül gürül' sözlerinin, 2) Senaryonun 15. sayfasında yer alan ve Dursun'un 'birde şu kitap var... felsefenin temel ilkeleri' 3) Senaryonun 36. sayfasında yer alan 'dört atlının namaz kılan hacının üzerinden atları ile birlikte geçmesi' sahnesinin, 4) Senaryonun 36. ve müteakip sayfalarında dört atlı için ayrı ayrı verilen 'Ufuk-Tan-Doğan-Güneş' isimlerinin, 5) Senaryonun 52. sayfasında yer alan Kadir'in '…Donla şey gibiyiz', 6) Senaryonun 52. Sayfasında yer alan Tarık'ın '…Burası Tanzanya mı, yoksa Etopya mı', 7) Senaryonun 63. sayfasında yer alan Satıcı'nın 'Büyüğü var bayan... bu takoz tekerleklerin önüne koymak için, isteyen ardına da koyar', Sözlerinin senaryodan çıkartılarak ve bu şekilde filme alınmasında (film şirketinin muafakatı alınmak kaydıyla) bir sakınca bulunmadığı kanaatına varılarak, film şirketi yetkilisinin itirazının kısmen kabulü ile 2 Nolu Film Denetleme Kurulunun 9.3.1984 gün ve 1984/18 sayılı kararının aynı Tüzüğün 21. maddesi uyarınca KALDIRILMASINA, sözü edilen senaryonun gereğine tevessül olunmak üzere, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığına tevdiine 29.3.1984 günü oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Orta Direk Şaban (Reha Yurdakul, 1984/4) adlı senaryonun kararında ise, 100 sayfalık senaryonun 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca incelendiği ve 24.7.1984 tarih ve 61 sayılı kararla Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin c ve b fıkralarına göre sakıncalı bulunarak çekimine izin verilmediği adı geçen Kurulun kararına karşı ilgilisi tarafından yapılan itiraz kabul edilmiş ve senaryo yeniden tetkik edilmiştir. Alınan kararda "Senaryonun 12-13. sahifesinde yer alan 18. (Şaban'ın evi önü) sahnesinin tamamı ile 49-51. sahifelerinde yer alan ve 49. sahifesindeki tekrar salon sahnesi ile başlayıp 51inci sahifede "Adnan"a kimlerdensin delikanlı? adın ne?) konuşmasına kadar devam eden kısımlarının senaryodan tamamen çıkarılması şartıyla filme çekilmesinde sakınca olmadığından 2 Nolu Alt Kurulun vermiş olduğu 24.7.1984 gün ve (61) sayılı kararın bozulmasına, senaryo ekinde gön-

derilen ve değişiklik içerdiği açıklanan yeni senaryonun alt kurulca incelenip bir karara bağlanmadığı görüldüğünden üst kurulca tetkike alınmasına imkan olmadığı görüşü ile dosyanın Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Müdürlüğüne tevdine oybirliği ile karar verilmiştir." *Değirmen* (*Şey Sarsılıyor*) (Atıf Yılmaz, Senaryo, 1986/1) Filmciler Derneğinde toplanan Film Denetleme Üst Kurulu, 2 Nolu Film Denetleme Kurulunun 29.7.1986 tarih ve 46 sayılı kararı ile reddedilen "Şey Sarsılıyor" adlı filmin senaryosunun incelendiği ve Odak Film'den Atıf Yılmaz'ın" itiraz dilekçesinde de kabul ettiği gibi aşağıdaki değişiklikler yapılarak senaryonun filme çekilmesinde sakınca olmadığına ve 2 Nolu Film Denetleme Kurulu'nun adı geçen kararının bozulmasına oyçokluğu ile" karar verildiği belirtilmiştir. Karar metninde yapılan değişiklikler ise şöyle belirtilmiştir: "a. Filmin adının "Değirmen" olarak değiştirilmesi, b. Senaryonun 29. sayfasında 1. köylünün söylediği (Senin anlayacağın yer depremi değil, bildiğin bel depremidir bu...) cümlesinin tamamen çıkarılmasına..."

(*Düşman*, Yön.: Zeki Ökten, 1979)

"Vasfiye'nin kayınpederinin Vasfiye'ye duyduğu cinsel isteği belirten ve bu imajı yaratacak sarkıntılık sahnelerine yer verilmemek şartıyla senaryonun filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir" (Adı Vasfiye, Atıf Yılmaz, 1985/95, 1 Nolu Film Denetleme Kurulu Kararı).

1980'li Yıllar Senaryo ve Film Sansür Kararları

(*Canın İsterse*, Yön.: Yavuz Figenli, 1979)

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1980-1982

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri - 2 Nolu Komisyon 1980-1982]

Denetleme Kurulu 1980 - 1982 adlı defterde 63 ret (sekizi tutanak şeklinde) ve 70 şartlı kabul (sekizi ara kararı şeklinde) kararı bulunmaktadır. Bu defterde yerli ve yabancı filmler karışık olarak denetlenmiştir. Aralarında az da olsa kısa ya da belgeseller ve fragmanlar ile bol bol film kopyaları yer almaktadır. Coca Cola'nın reklam filmi de 30'ar saniyelik olarak 1982/67 ve 68 sayı numarasıyla kabul edilmiştir. Denetlenen filmler arasında Kültür Bakanlığı tarafından getirilmiş ya da TRT'ye ait olan ya da festivaller için gelmiş filmler de bulunmaktadır. Defterlerde genelde yıl bittiğinde kaç filmin denetlendiğine yönelik tespit yapılmıştır. 2.1.1981 günü "1980 Yılının Sonu" başlığı ile "(1.1.1980) ile (30.12.1980) tarihleri arasında Kurulumuzca (190) adet film denetimi yapılmış, verilen kararların tutanak özetleri bu defterin geçmiş sayfalarına işlenerek imzalanmış ve 1980 yılının bitmiş olması nedeni ile 1981 yılına ait kararlar 65. sayfadan itibaren yeni karar numaraları verilmek suretiyle işlenmeye başlanmıştır" diye tutanak tutulmuştur. Bir sayfada da 4 Şubat 1982'de tutulan şu tutanak yer almıştır: "2.1.1981 tarihinden 30.12.1981 tarihine kadar (267) adet film denetlenmiş olup, bu filmlere ait karar özetleri defterin 67. sayfasından 335. sayfasına kadar yazılmak suretiyle, Kurul üyeleri tarafından imzalanmış ve 1982 yılına ait karar numarası (1)den başlatılarak 337. sayfadan itibaren başlanmıştır".

Söz konusu defterde dönemin hiçbir şerh olmadan doğrudan kabul alan farklı türlerdeki film örneklerine bakalım: *Banker Bilo* (Ertem Eğilmez, 1980/162, Dosya No: 91134/598), *Jaws* (1980/180), *Gol Kralı* (Kartal Tibet, 1981/9), *Yolcu* (*Professione: Reporter*, Michelangelo Antonioni, 1981/13, Dosya No: 91127/465), *Macarlar* (*Magyarok*, Zoltan Fabri, 1981/116, Dosya No: 91127/526), *Hababam Sınıfı Güle Güle* (Ertem Eğilmez, 1981/139, Dosya No: 91134/668), *Ah Güzel İstanbul* (Ömer Kavur, 1981/156, Dosya No: 91134/610), *Uzay Macerası* (*Star Trek*, Robert Wise, 1981/182, Dosya No: 91127/593), *Gırgıriye* (Kartal Tibet, 1981/187, Dosya No: 91134/702),

Feryada Gücüm Yok (Şerif Gören, 1981/214, Dosya No: 91134/718), *Son Metro* (*Le Dernier Metro*, François Truffaut, 1981/266, Dosya No: 91127/653), *Rocky* (John Avildsen, 1982/71, Dosya No: 91127/702), *At* (Ali Özgentürk, 1982/110, Dosya No: 91134/336), *Eve Dönüş* (*Coming Home*, Hal Ashby, 1982/129, Dosya No: 91127/734), *Tess* (Roman Polanski, 1982/156, Dosya No: 91127/753). Filmler bir kez denetlendikten sonra gelen kopyaları da her seferinde denetlenmiştir. Örneğin *Günah Tohumu* (*Carrie*, Brian de Palma, 1980/185) kabul edilmiş, daha sonra filmin beş adet kopyası da 1981/34 numarasıyla kabul edilmiştir. *Postacı Kapıyı İki Defa Çalar* (*The Postman Always Rings Twice*, Bob Rafelson, 1981/193, Dosya No: 91127/591) adlı filmin 2 kopyası ve 8 fragmanı daha sonra (1981/212) ve bir kopyası da ertesi yıl gelmiş, denetlenmiş ve kabul edilmiştir (1982/126). *Supermen II* (Richard Lester, 1982/33, Dosya No: 91127/677) filminin kopyası da 1982/42 numara ile kabul edilir. Bazı filmler de sakıncalı görülen sahnelerin çıkartılmasıyla, dolayısıyla sansürün uygulanması, koşulların yerine getirilmesiyle kabul almıştır, bir örnek verelim: *Sadık Bir Kadın* (*Une Femme Fidele*, 1980/175) daha önce 2 No'lu Denetleme Kurulunca 1980/21 sayılı kararla şartlı olarak kabul edilmiş, o zaman 90 dakika olduğu da tespit edilmişti. "Bu defa denetlenen filmin süresi (Daha önce denetleme esnasında uşakla hizmetçi, zenci kızın cinsi münasebette bulundukları sahnenin çıkarılması, ayrıca dublajı yapılırken müstehcen sözlere yer verilmemesi şartının göz önüne alındığı) 12 dakika noksan olmak üzere 78 dakika olduğu ve daha önceki şartların da yerine getirilmiş olduğu kanısına varılmıştır. *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesi hükümlerine aykırı bir durum görülmediği filmin bu haliyle halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir".

Defterde bir de *Atatürk* (1981/108) filmi yer almaktadır, film *Hürriyet* gazetesine ait 45 dakikalık bir filmdir. Bir karara göre Tuncel Kurtiz'in yönettiği *Gül Hasan* filminin "Türkiye'de denetime tabi olmadan yurtdışındaki bir festivale katılması sebebiyle bu film hakkında bir karara varılamamış ve bu durumun tetkiki için film İçişleri Bakanlığı'na iade edilmiş"tir, bu kez filmin Berlin Film Festivali'ne girdiği anlaşıldığından halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına dair karar verilmiştir (1980/127, Dosya No: 91134/314).

Kabul edilmiş ama şerhle kabul almış filmler şunlardır: Türkan Şoray'ın yönettiği *Yılanı Öldürseler* (1982/26, Dosya No: 91134/654) adlı film de oyçokluğu ile kabul edilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci filmin reddedilmesini

(*Yılanı Öldürseler*, Yön.: Türkan Şoray, 1981)

savunmuştur; aynı şekilde filmin kopyası da (1982/54) oyçokluğuyla uygun bulunmuştur. *Bir Günün Hikayesi*'nde (Sinan Çetin, 1982/69, Dosya No: 91134/758) Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen üye "filmin reddi yolunda oy kullanmıştır". *Gırgıriyede Şenlik Var* (Kartal Tibet, 1982/30, Dosya No: 91134/755) adlı film için karar şöyledir [yazım düzeltilmiştir]: "Erler Film yapımcılığının 8.2.1982 tarihli müracaatı Kurulumuzca görüşüldü: Kurulumuzun 3.2.1982 tarihinde (ara kararında) isim değişikliği talebi kabul edilmemişti. Ancak bugüne kadar uygulamalarda film isim değişikliği talebinin filmle birlikte kurula geldiği ifadesi ve bu yoldaki tatbikatın ışığında konu dikkate alınınca firmanın da iyi niyeti göz önünde tutularak kurulumuzun 8.2.1982 tarihli oturumunda talep yerinde görülerek 'Dırdıriye' film adının 'Gırgıriyede Şenlik Var' şeklinde devam etmesi ve bu haliyle filmin halka gösterilmesi için *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden oyçokluğu ile karar verilmiştir." Defterde şerhe rastlanmamıştır ama dosyasında yer almıştır. Başbakanlık Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, "isim değişikliğini kabul etmeyerek ayrışık oy kullanmıştır".

Dog Day Afternoon (*Köpeklerin Günü*, 1980/128, Dosya No: 91127/393) 1975 tarihlidir ve Sidney Lumet tarafından yönetilmiştir. Bu film sakıncalı bulunmaz ancak Başkan (İçişleri Bakanlığı'ndan) ve Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen temsilci muhalefet şerhi yazmıştır. Bu şerhte filmin özgün adının *Dog Day Afternoon* ve Türkçesiyle "Öğleden Sonra Köpek" olduğu yazılmıştır. Buna karşın "film konusu itibariyle tamamen bir banka soygununu sergilemektedir. Ayrıca Türkiye'nin bugünkü anarşik ortamında güncel konu olan banka soygunculuğunu detaylı olarak göstermekte ve bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. madde (C) fıkrasına göre kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelikte olduğu kanaatindeyiz ve bu haliyle halka gösterilmesinin son derece sakıncalı olduğu ve ilgili makamlara filmin gösterilmemesi için gerekli uyarıların yapılmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz" denmektedir. Aynı filmin üç kopyası 1980/155 tutanak numarasıyla denetlenmiş, filme onay verilmiş ve yine Başkanla birlikte Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi aynı ifadeleri tekrar karara geçirmiş ve filmin reddi yönünde oy kullanmışlardır.

Gece Oyunu (*Night Games*, Roger Vadim, 1980/126, Dosya No: 91127/392) oyçokluğu ile kabul edilmiş ama ne defterde ne de dosyasında ilgili şerhe ya da farklı oy kullanan temsilciye rastlanmıştır. Aynı film 1981/5 tutanağı ile yine kabul edilmiş oyçokluğu denmiş ama yine şerh yazılmamıştır. *Pansiyon* (1980/166, Dosya No: 91127/426) için Kültür Bakanlığı'ndan gelen temsilci "Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre", *Yaz Gecesi Ateşi* (*Summer Night Games*, 1981/3, Dosya No: 91127/448) için yine Kültür Bakanlığı'ndan gelen temsilci "Tüzük hükümlerinin 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince" ve *Büyük Ejder* (1981/186, Dosya No: 91127/580) için Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen temsilci "Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına" dayanarak ret oyu kullanmıştır. *Şiddet* (*Thunderfist*, 1980/181) adlı film için Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen üye 18. maddenin (C) fıkrasına dayanarak ret oyu kullanmıştır; gerekçesi de karatenin "spor oyunu olmasına rağmen filmde şiddet aracı olarak" kullanılmış olmasıdır. *Ejderin İntikamı* (*Star of All the Stars*, 1980/186) adlı film için Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen üye "Tek-

vando karate bir spor dalıdır, sporun özünde saldırıya veya şiddete dönük unsurlar yoktur, gerçek bu iken bu tip spor dalları bu filmde bir şiddet aracı olarak kullanılmaktadır bu gençliği kötü yönde etkilediği kanısındayım" diyerek Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince şerh düşmüştür.

Ret Kararları

Reddedilen filmlerin bir kısmı burada bir kısmı da çeşitli temalar altında aktarılmıştır. *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A) fıkrasına dayanarak üç film reddedilir, hepsi temalar/başlıklar altında değerlendirilmiştir. *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre de on yedi film reddedilmiştir. Bir kısmını burada anmış olalım: Hiç gerekçe yazılmayanlardan biri deftere "We miss you Bruce Lee" olarak yazılan ama İngilizcesi aslında *Bruce Lee, We Miss You* olan *Sen Ölmedin Bruce Lee* ([*Jin se tai yang*], 1982/12) adlı filmdir. Diğerleri ise *Başkanın Katilleri* (*The Kidnapping of the President*, 1981/184, Dosya No: 91127/583), *Bize Kurşun İşlemez* (*Bobbie Jo and the Outlaw*, Mark Lester, 1981/222, Dosya No: 91127/621), *Ölüme Kıl Payı* (*Die 5 Finger Des Todes* [*Yi tiao long*], 1981/140, Dosya No: 91127/548) ve *Yumruk* (*F.I.S.T.*, Norman Jewison, 1981/259, Dosya No: 91127/650), bu son filmde Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen üye "ayrışık oy kullanmıştır".

Kanun Yok mu (*Charley Varrick*, Don Siegel, 1981/102, Dosya No: 91127/521) adlı "Film kamu düzenini bozucu nitelikte olduğundan", *Posta Kutusu* (Special Delivery, 1981/168, Dosya No: 91127/569) için "Film kamu düzenini bozucu nitelik taşıdığından" Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. *Cuba* (*Cephesiz Savaş*, 1982/124, Dosya No: 91127/729) "kamu düzenini ve ulusal güvenliği bozucu nitelikte görüldüğünden", *Korkunun Kanatları* (*The Brood*, 1982/6) adlı film "genel ruh sağlığı açısından kamu düzenini bozucu nitelikte görüldüğünden" 18. maddenin (C) fıkrasına aykırı bulunarak reddedilmiştir. *Okyanus 11* olan ama defterde Okyanus "II" ([*Ocean's 11*], 1982/143, Dosya No: 91127/141-2) olarak kaydedilen filmi TRT getirmek istemiştir; bu film de "kamu düzenini bozucu nitelikte (adalet tecelli etmediği görüldüğünden, topluma olumlu etkisi bölündüğünden [bulunmadığından] filmin yurda ithali ve halka gösterilmesinde sakıncalı olduğuna ve reddine" *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddedilmiştir. *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre reddedilen film sayısı ise çok fazladır (24 adet). Çoğunluğunu ilgili başlıklarda aktaracağız. *Sevişen Çılgınlar* (*Et La Tendresse Bordel* [*Et la tendresse?... Bordel!*], Patrick Schulmann, 1980/138, Dosya No: 91127/400) ve *Karım Okula Dönüyor* (*Mia Moglie Torna A Scuola*, 1982/58, Dosya No: 91127/69) adlı filmler, başka bir gerekçe yazılmadan ilgili tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A) ve (C) fıkrasına göre bir ret kararı, (B) ve (C) fıkrasına göre bir, (C) ve (D) fıkrasına göre de dört karar bulunmaktadır. *Fedailer Birliği* (*Partizan* [*Partizani*, Stole Jankovic], 1981/135, Dosya No: 91127/545) adlı film (B) ve (C) fıkrasına göre reddedilirken Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen üye ret oyu kullanmıştır. *Dört Ateşli Yosma* (1980/167) başta 2 No'lu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlendiğinde "filmin jeneriksiz olarak ve yapılan kesintilerle konu bütünlüğü de kalmaksızın 30 dakika süreli" ve iki bobinden oluştuğu görülmüştür. Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından 1971/179 sayılı kararla şartlı kabul edilen bu "filmin konu ve oyuncu kadrosu artistlerinin tamamen değiştirilerek başka yeni bir film yapılmış olduğu" anlaşılmış ve *Tü-*

zük'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına dayanarak reddedilmiştir. *Kadın Asker Olursa* (*La Solda Tessa Vizita Militare* [*La Soldatessa alla Visita Militare*], 1981/74, Dosya No: 91127/511) adlı "Film kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşıdığı ve cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediğinden, askerliği küçük düşürücü ve rencide ettiğinden" dolayı *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına dayanarak reddedilmiştir.

Ret ve Şartlı Kabul Kararları

Genel Ahlak

Bizim Sokak (İhsan Yüce, 1982/25, Dosya No: 91134/675) adlı filmde koşullar arasında ilginç bir ifade yer alır: "Genel ahlakımız yönünden Dilaver'in annesinin pirzola yeme sahnesi" de sorunlu bulunmuş, başka koşullarla birlikte karara yazılmıştır.

Aile, Evlilik, Kadın-Erkek İlişkileri

Sevimli Erkeğim (*Serieux Comme le Plaisir*, 1981/35, Dosya No: 91127/479) filminde "baştan sona kadar bir kadın ile iki erkeğin evli gibi müşterek hayatı sergilenmekte ve bu haliyle toplumumuzun genel ahlak kaidelerine ve geleneksel aile yapısına ve anlayışına ters düştüğünden, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (D) fıkrası hükmü uyarınca, sözü edilen iki kopya filmin ithali ve halka gösterilmesinin" uygun bulunmadığı kayıtlara geçmiş ve film reddedilmiştir. Özgün adı *La Soldatessa alla Visita Militare* olan *Kadın Asker Olursa* (1981/74, Dosya No: 91127/511) adlı film "cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediğinden" reddedilen filmler arasında yer alır.

Müstehcenlik, Cinsiyetçi İfadeler

Çapkınım Hovardayım (1981/52, Dosya No: 91122/6375) adlı 70 dakikalık renkli filmin Emniyet'teki Basın Şubesinde kopyası bulunmadığından "denetleme kurullarından daha önceki şartlı kabul edilen şekliyle kontrol edilmemiştir" ve "dosyanın tetkikinde Burdur As. Ceza Mahk. 1975/84 esasına kayıtlı dava kesinleşmiş olup mahkemenin 1975/822 karar sayısı"ndan bu filmin imhasına karar verildiği anlaşılmıştır". "Eski dosyada mevcut afişlerde müstehcen olanlara rastlanmamıştır. Gönderilen filmin torbasında bir adet müstehcen afiş çıkmış" ve 1974/153 numaralı kararla "argo kelimeler ihtiva" ettiği yazılmış, film tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre "adaba aykırı olduğu"na dair kanaat ve karara varılmıştır.

Yıldırım Expres (*Silver Streak*, 1981/1, Dosya No: 91127/442) adlı filmin dört kopyasının ve sekiz tane üç dakikalık fragmanın "dublajlarında müstehcen ve argo kelimelerin çıkartılması kaydı ile" filme gösterim izni verilmiş, bir kez daha kurul önüne geldiğinde (1981/46) "dublajında argo ve müstehcen kelimelere yer verilmemesi şartıyla" tekrar kabul edilmiştir. *Büyük Vurucu* (*Big Zapper*, Lindsay Shonteff, 1982/88, 91127/712) adlı "Film gerek konusu gerekse işleniş tarzı itibariyle şiddete özendirici, mantıksız olaylar, müstehcen konuşmalar ve porno sahnelerle dolu olduğundan" *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına göre sakıncalı bulunmuştur. *Akrep* (1981/37) "adlı filmin 10 dakika süreli parçası ile aynı filmin daha önce 20.6.1980 tarihinde denetimden geçmiş ve Emniyet arşivinde saklı bulunan video bant kopyası" ile karşılaştırılmış ve "10 dakika süreli film parçası tamamen seksi (porno) olup daha önce görülen 'Akrep' filmindeki erkek artistle gazeteci kadın artist arasında müstehcen sahneler"e rastlanmış

ve "Bu 10 dakika süreli müstehcen (pornografik) filmin asıl filme sonradan ilave edilmiş olduğu anlaşılmıştır".

Bizim Sokak (İhsan Yüce, 1982/25, Dosya No: 91134/675) adlı filmde başka koşullarla birlikte "müstehcen konuşmaların çıkarılması" da istenmiş; *Şeker Kızlar Tatilde* (1982/91, Dosya No: 91127/716) adlı yabancı film için "Filmin genel görüntüsü ve uzunluğu içinde filme bazı müstehcen sahnelerin yapılabileceği kanısına varılmış olup, filmin video bandının alınması ve dublajında müstehcen kelimelere yer verilmemesi şartıyla" filme onay verilmiştir. Müstehcenliğe dair bir ifade olduğu için burada bir anlamda şartlı kabul gibi olduğunu düşüneceğimiz *İhanet*'ten (1982/141, Dosya No: 91127/286) söz edebiliriz. Balıkesir Cumhuriyet Savcılığınca gönderilen filmin daha önce 1 No'lu Film Denetleme Kurulunca denetlenip 1979/153 sayılı kararla filme izin verildiği özetlenmiş ve izlenen filmin Emniyet'te Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğü içinde özgün "kopyasının olmaması nedeni ile karşılaştırılması yapılamamış ve bu nedenle gönderilen filme ekleme yapılıp yapılmadığı" da tespit edilememiştir. Buna karşın "İzlenen filmde (1) dakika süreli müstehcen nitelikte sevişme sahnesi görülmüştür". *Biyonik Ali Futbolcu* ve *Şaşırtma Beni* adlı filmlerin parçaları (1982/101, Dosya No: 91134/269) için "Anılan film parçaları Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğü arşivinde bulunan önceden denetimden geçmiş filmin kopyası ve video bandı ile yapılan karşılaştırılmasında bu sahnelerin bulunmadığı görülmüş" ve "Bu durumda savcılığınızca gönderilen film parçalarının müstehcen nitelikte görüldüğünden ve filme sonradan ekleme yapıldığı kanısına varılmış olup, kurulumuzca işbu tutanak tanzim edilmiştir", yazılan kararda aslında filmlerin müstehcen olduğu ve eklemeler yapıldığı tespit edilmiştir.

Kemal Sunal ile Fatma Girik'in oynadığı *Cihan Yendi Kanlı Nigar* olarak kaydedilen *Cihan Yandı* adı ile de geçse *Kanlı Nigar* adıyla bilinen filmin ([Memduh Ün], 1981/59, Dosya No: 91134/627) denetimden 1981/41 ile şartsız geçtiği yazılmıştır. "Anılan film Basın Şubesinde bulunan video bandı ile karşılaştırılmış. Neticede: İstanbul Valiliğinin söz konusu yazısında belirttiği ve yetkililerce tutulan 18.3.1981 tarihli zabıt varakasında yer alan cümlelerden (Sabahleyin kendimi bekçinin koynunda buldum) cümlesi ile ilgili konuşma video bantta aynen (ifademi alma faslı orada da devam etti, müdürü, doktoru, katibi, zaptiyesi, hademesi ifademi aldı yıllarca ifade vermeye alıştım) şekli ile geçmektedir". "*Tüzük*'ün 34. maddesine göre filmin video banttaki şekliyle halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına" dair karar yazılmıştır.

Cinsel Saldırı

Azrail (*The Big Racket* [*Il grande Racket*, Enzo G. Castellari], 1980/142, Dosya No: 91127/408) adlı "filmde, polislere yardımcı olan avcının evinde gangsterlerin avcının karısına 1 dakika süreli tecavüz sahnesinin çıkarılması" koşul olarak yazılmış; *Devlerin Kavgası* (*Smugler* [*Luca il Contrabbandiere,* Lucio Fulci], 1982/153, Dosya No: 91127/751) adlı filmde başka bir koşulla birlikte bu filmde "kadına tecavüz sahnelerinin çıkarılması" da istenmiştir. *Perişanım* (Temel Gürsu, 1980/151, Dosya No: 91134/591) adlı "Filmde, ancak kadın artist Zeynep'in kahvehanenin önünden geçerken orada oturan adamlar tarafından sözle hakarette ifrata kaçmak suretiyle kötü örnek teşkil ettiği sahnenin çıkartılması kaydıyla" filme onay verilmiş, ancak Emniyet Genel Müdürlü-

ğü'nden gelen temsilci "filmin şartsız olarak kabulü yolunda oy kullanmıştır".

Dans Sahneleri, Çıplaklık, Öpüşme, Sevişme Sahneleri, Pornografi

Avrupa Macerası-Alo Polis (1980/129, Dosya No: 91122/6512) adlı 62 dakikalık "Filmin içinde bir kadın dansözün bir odada tahrik edici dans sahnesinin çıkartılması şartıyla filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olmadığı, yalnız filmin kısalığı sebebiyle ilave yapılabileceği kanaatine oyçokluğuyla karar verilmiş" ve "Filmde sakıncalı görülen kadın dansözün dansının 2 dakikalık kısmı çıkarılmıştır". Kültür Bakanlığı'ndan gelen temsilci *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarıyla 27. maddeye göre reddedilmesinden yana oy kullanmıştır.

Akdenizli (*Greek Tycoon*, 1981/192, Dosya No: 91127/592) adlı "Filmin baş kısmında yer alan (yatakta ve yürürken kadının çıplak göründüğü sahnenin) çıkarılması" koşulu ile filme onay verilmiş; film (1981/277) tekrar denetlendiğinde yine "filmin kopyasından da aynı sahnelerin çıkarıldıktan sonra yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" dair karar yazılır. *Büyük Heyecan* (*A Great Ride*, Don Hulette, 1981/204, Dosya No: 91127/609) adlı film için "Kaplıca sahnesinde kadınların çıplak olarak suya girerken göründükleri sahnenin çıkartılması şartıyla" filme gösterim izni verilmiştir. *Patricia* (Hubert Frank, 1981/219, Dosya No: 91127/619) adlı "filmin jenerik kısmında geçen çıplak görünen kadın sahnesi ile yine kısmın birisinde geçen çıplak bir erkek sahnesinin çıkartılması şartı" kayıtlara geçmiş "Ayrıca filme sonradan ekleme yapılabileceği kanısı Kurulumuzca anlaşıldığından filmin video bandının alınması da uygun görülmüştür" uyarısı yazılmıştır. *Bir Evliliğin Öyküsü* (*The Marriage of Maria Braun* [*Die Ehe der Maria Braun*], Rainer Werner Fassbinder, 1982/29, Dosya No: 91127/676) için "Filmde kadın artistle zenci çavuşun çıplak göründüğü sahnenin çıkarılması şartıyla" filme izin verilmiştir. "Alice B. Toklas I Love You" olarak kaydedilen *Seni Seviyorum* ([*I love you, Alice B. Toklas!*], 1982/120, Dosya No: 91127-141-2) adlı film içindeki "çıplak sevişme sahnesinin çıkarılması"; *Devlerin Kavgası*'nda (*The Smuggler* [*Luca il Contrabbandiere*], Lucio Fulci, 1982/153, Dosya No: 91127/751) "kadının çıplak olarak göründüğü sahne"nin de çıkarılması istenmiştir.

Çetin Ceviz (*Hardcore*, 1981/12, Dosya No: 91127/462) adlı filmde "öğrenci artist kadının öğretmeni ile cinsel sevişme sahnesi, hostesin uçakta bir yolcu ile sevişme sahnesi ve iki hostesin motorda çıplak bir durumda yağlanırken kadınlardan birinin cinsel organlarının görünmesi sahnesinin çıkartılması şartı ile" onay verilir ve "Dikkat" denilerek not düşülür: "Anılan filmin süresinin kısalığı nedeni ile bu filme ilaveler yapılabileceği kanısına varılmıştır". *Vur Emri* (*Winter Kills*, William Richert, 1981/165, Dosya No: 91127/565) filminde "cinsel birleşme sahnesinin çıkarılması" oyçokluğu ile istenmiştir, defterde olmayan ama dosyasında yer aldığına göre Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcisi "filmin tamamen gösterilmesinde sakınca bulunmadığı yolunda oy" kullanmıştır.

Bu kapsamda özellikle de sevişme ya da çıplaklık içeren sahnelerin pornografik bulunduğu çok sayıda film ilgili *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre reddedilmiştir. Dört dakika süren "konusu olmayan, hatta herhangi bir filmle de ilgili olup olmadığı anlaşılmayan tamamen (porno) müs-

tehcen sahnelerle dolu parçalar" (1982/158) (D) fıkrasına göre reddedilmiş, "(genel ahlak ve adaba aykırı) müstehcen nitelikte görüldüğünden" tutanak düzenlenmiştir. *Şıllık* (1980/130) adlı film 45 dakikadır ve film komisyonun tespitine göre "Çingene-Şıllık" filmi ile ilgili değildir, farklı bir filmdir. "Filmin baş tarafında sakıncalı 3 dakika süreli seksi (pornografik) sahneler vardır. Ayrıca bu "filmin yıpranmış yer yer kesik olduğu ve gözleri yoracak şekilde bulunduğu izlenmiştir". Bu nedenle film Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün hem 27. maddesine dayanarak hem de 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak yasaklanmıştır. *Hostes/Hosteslerle Dünya Turu* (1980/170) adlı film 70 dakikalıktır. "Filmdeki hosteslerin pilot ve diğer uçak yolcuları ve başka erkeklerle tamamen seksi (pornografik) şekilde temaslarda bulunduğu ve bu şekilde filmin büyük bir kısmında görüntüler izlendiği cihetle filmin bu haliyle" sakıncalı bulunduğu (D) fıkrasına atıf yapılarak yazılmış, "Anılan film mühürlenerek dosyasıyla birlikte basın şubesine raportör"üne teslim edilmiştir. *Isıt Beni* (1980/173) adlı film daha önceki değerlendirme sırasında Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesindeki video bandı ile karşılaştırılmış ve video bantta 45 dakika olan filmin, ellerindeki halinin 37 dakika olduğu tespit edilmiştir. "Video bantta mevcut olan bazı sahnelerin çıkarılmış olduğu filmin bazı kısımlarına ilaveler eklenmiş olduğu, eklenmiş olan bu kısımlarda erkek ve kadın artistlerin çıplak bir durumda seksi (pornografik) sahneler sergilemiş oldukları görülmüş" ve film aynı fıkraya dayanarak reddedilmiştir. *Çarlinin Kelekleri* (1980/174) adlı film, önceden denetlendiğinde Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesinde bulunan video bandıyla karşılaştırılmış ve "filmin süresi 48 dakika, video banttaki süresi ise 55 dakika" olarak tespit edilmiştir; filmde jenerik bulunmamaktadır. "Video bantta mevcut olan bazı sahnelerin çıkarılmış olduğu, filmin bazı kısımlarına ilaveler eklenmiş olduğu, eklenmiş olan bu kısımlarda erkek ve kadın artistlerin çıplak bir durumda seksi (pornografik) sahneler sergilemiş oldukları görülmüştür". Bu nedenle film *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak sakıncalı bulunur ve reddedilir. *Gönlün İsterse Gel* (1980/176) ise 19 dakikalık bir "Filmin jeneriği bulunmamakta, bir makaradan oluştuğu için konusu itibariyle bir bütünlük olmadığı gibi argo ve edep dışı sözlere yer verildiği ve iki kadın iki erkek artist tarafından iki dakika kadar süreli çırılçıplak bir şekilde müstehcen cinsi temaslar (pornografik) sergilendiği izlenmiştir"; bu nedenle *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına gönderme yapılıp film sakıncalı ilan edilmiştir. *Ali Babanın Çiftliği* (1980/184) adlı filmin "Emniyet Basın Şubesince yapılan arşiv tetkik sonucu denetimden geçmeden halka gösterildiği bildirilmektedir" denilerek filmin 44 dakika olduğu kaydedilmiş, "filmde bazı çıkartmalarla konu bütünlüğü kalmadığı izlenimini vermektedir, birkaç yerinde erkek-kadın artistlerin sevişme sahneleri sergilemiş oldukları ve bu şekilde film yapısının bu esas tema üzerinde kurulduğu anlaşılmış" olduğundan ilgili *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına atıf yapılarak film reddedilmiştir. *Ağa Düşen Kadın* (1981/91, Dosya No: 91134/188) isimli filmin 1979/13 sayılı kararla ve "porno sahneler eklenmemek şartı ile" kabul edildiği özetlenmiş, film, Basın ve Yayın Şubesinde bulunan kopyası ile (16 mm) karşılaştırılmış ve "Filme sonradan 18 dakikalık müstehcen (porno) sahnelerin ilave edildiği görülmüştür. Ayrıca daha önce denetimden geçen filmle bu film arasında diğer bir fark da filmin sonuca ulaşmadan bitmesidir. Bu durumda *Filmlerin ve Film Se-*

naryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün 34. maddesi uyarınca, 18. maddesinin (D) fıkrasına göre filmin bu hali ile halka gösterilmesi sakıncalı görülmüştür. Ayrıca aynı filme ait olduğu anlaşılan (II) kutu negatif filmde de aynı sahnelerin olduğu görüldüğünden bunların da halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna" dair karar yazılmıştır. *Yüzme Bilmiyorsan İşin Ne Ağaçta* (1981/95, Dosya No: 91134/172) filmi ise 1978/178 sayı numarasıyla "Bu filme 24 yerinde ekleme yapılabilir şartı konularak" filmin gösterimine izin verilmemiş, film, 16 mm.'lik kopyası ile karşılaştırılmış, bu "kopyadan kesilip yerine gönderilen kopyaya müstehcen sahneler ilave edilmiş olduğu, ayrıca filmde fazlası ile müstehcen ve argo kelimelere yer verildiği görülmüştür. Filmle birlikte gönderilen (3) dakika süreli film parçalarının da müstehcen (pornografik) nitelik taşımaktadır. Ayrıca negatif kopya da yukarıda belirtildiği gibi pozitif kopyadaki müstehcen sahneleri taşımaktadır"; film *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına atıf yapılarak sakıncalı ilan edilmiştir. *İçimdeki Yangın /Yangın* (1981/96, dosya No: 91122/7254) adıyla kayıtlarda yer alan film yine 1978/189 sayılı kararla gösterimine izin verilmiş ve kurul tarafından (16 mm.'lik kopyası ile karşılaştırılıp) yeniden denetlendiğinde "filmin pozitif kopyasında Salih'in iki kadınla eve gelerek sevişme sahnesi ile üçüncü bir kadının Salih'i sevişirken hayal etmesi sahneleri filme sonradan ilave edildiği, ayrıca negatifinde de aynı müstehcen sahnelerin çok daha fazlası ile var olduğu görüldüğünden" film, aynı fıkraya dayanarak reddedilmiştir. *Mert Delikanlı* (1981/98) adlı film 40 dakikadır, *Tabancamın Sapını* (1981/101) adlı film de 25 dakikalıktır ve her iki film de denetimden geçmeden halka gösterilmiştir. Bu film parçalarının bir konusu olmadığı anlaşılmış ve her iki film için de "muhtelif erkek ve kadın oyuncuların müstehcen (porno) seks sahnelerinden oluştuğundan" filmler *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. *Takma Kafanı* (1981/104, Dosya No: 91134/329) adlı film "Basın ve Yayın Şubesinde bulunan video ile karşılaştırılmış ve 25 dakikalık videoya göre "değişik ve düzensiz sahneler ihtiva eden 16 mmlik pozitif film ile 65 dakikalık negatif müstehcen (porno) sahnelerle dolu olduğu"ndan *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına atıf yapılarak reddedilmiştir. *Gece Oyunu* (*Night Games*, 1982/27, Dosya No: 91127/392) adlı film, daha önce 1980/126 sayılı kararla sakıncasız bulunmuş ancak "film yeniden denetlendiğinde aşağıdaki seks porno sahnelerinin eklendiği görülmüştür. Eklenen sahneler: Kadın oyuncu Valeri'nin havuz başında diğer bir kadınla sohbet sahnesi, Valeri'nin havuzda kadın arkadaşı ile hayali sevişme sahnesi, banyoda aynı kadının, lokantada ve salonda maskeli erkekle olan porno seks sahneleri ilave edildiğini, filmin bu şekli ile halka gösterilmesinin *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre sakıncalı olduğuna" dair karar yazılmıştır. *Anasına Bak Kızını Al* (1982/35) adlı film 1979/174 sayılı kararla reddedilmiş, "işletmesi tarafından oynatma izin belgesi olmaksızın sinemalarda" gösterilmiş ve "Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre filmin tamamen porno (seks) sahneleri ihtiva ettiğinden halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine" karar verilmiştir. *Ne Sevimli* (1982/64, 91128/56) adlı filmin 1977/51 karar numarasıyla "müstehcen sahnelerinin çıkarılması kaydıyla şartlı olarak" daha önce kabul almış, ama Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesinde kopyası bulunmamış ve karşılaştırma yapılamamıştır. "İncelenen film (85) dakika süreli olup, müstehcen nitelikte (pornografik) sahneleri ihtiva etmektedir", bu yüzden de *Tüzük*'ün

18. maddesinin (D) fıkrasına göre reddedilmiştir. Türkçesi *Leydi Catırleyin Aşkı* olarak yazılan *Lady Chatterley's Love* (Just Jaeckin, 1982/86, Dosya No: 91127/714) *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak "genel ahlak ve adaba aykırı sahneler ihtiva ettiğinden" oyçokluğu ile reddedilmiş, Başbakanlık Basın-Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi tersine olumlu oy kullanmıştır.

Susamışlar (1980/168) adlı yerli "filmin jeneriksiz olarak ve yapılan kesintilerle konu bütünlüğü de kalmaksızın 28 dakika süreli 2 bobinden ibaret olduğu anlaşılmıştır. Filmin pornografik, seksi sahneler ilave edildiği ve jeneriği bulunmayan bu filmin" ilgili *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkrasına göre sakıncalı bulunduğu kayda geçmiştir. Jeneriksiz, "yapılan kesintilerle konu bütünlüğünde kalmaksızın 36 dakika süreli 3 kısımdan (kutudan) ibaret" olan *Alemin Keyfi Yerinde* (1980/172) daha önce "975/117 sayılı kararla kabul edilmiş, "Ancak bu defa denetlenmiş olan filmin birçok yerinin kesilerek şartlı olarak kabul edilen kısımların çıkartılmamış olduğu ve filmin bazı sahnelerinde edep dışı sözlerin ve seksi sahnelerin görüntüsüne yer verilmiş olduğu izlenmiştir. Filmin bu haliyle halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" dair karar yazılmıştır. Defterde künye kısmında ismi bulunmayan ve *Tüzük*'ün 18. maddesine dayanarak reddedilen filmin (1982/161, Dosya No: 91128/56) adı metin içinde geçmektedir: "Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesinde yapılan arşiv incelemesinde" 1970'te denetimden geçen *Hedefte Vuruşanlar*'a valilik el koymuştur ancak valiliğin el koyup gönderdiği filmin *Hedefte Vuruşanlar* ile "gerek konusu açısından gerekse artist kadrosu bakımından hiçbir benzerlik" göstermediği kayıtlara geçmiştir. "İzlenen film (45) dakika süreli olup, tamamen porno ve müstehcen sahnelerle dolu olduğu görülmüştür". Bir yandan da filmin dosya kaydına rastlanmadığı için "filmin denetimden geçmeden oynatıldığı" saptanmış ve reddedilmiştir.

Vahşetin Esirleri ([Fikret Uçak, 1971], 1981/245, Dosya No: 91122/5702) filmi için parantez içinde "Savcılık" yazılmıştır. Film, 1976'da 90 dakika iken denetlenmiş, bu kez de 80 dakika olduğu görülmüştür. *Seviştikten Sonra* (*Silvia e L'amore*, 1981/255) filmi için de parantez içinde "Savcılık" yazılmış, 10 dakikalık kısmı denetlenmiştir. Her iki film de "müstehcen (porno nitelikte) sahnelerle dolu olduğu" için bu haliyle halka gösterilmesi sakıncalı bulunmuştur. "Bergama Cumhuriyet Savcılığınca sansürden geçip geçmediği ve ekleme yapılıp yapılmadığı sorulan" *Sevmek mi Ölmek mi* (1982/100, Dosya No: 91134/118) adlı yerli film için daha önce 1979/11 sayılı kararla onay verilmiş ama "filme sonradan ekleme yapılabilir kaydı konulmuştur". Filme 1980'de İstanbul Valiliğince el konulmuş, 1980/98 sayılı kararla sakıncalı bulunmuştur. Reddedilen bu filmin oynatıldığı anlaşılmış, savcılıkça "gönderilen kopyasının tetkikinde de başka filmlerden çıplak vaziyette sadistçe seks ilişkileri sergilediği görülmüş ve film bu şekli ile sakıncalı olduğu" saptamasıyla bu tutanak düzenlenmiştir.

Künyede ismi yazılmayan film için (1981/38) metinde *Gece Yaşayan Kadın*'a ait dört dakikalık fragmanın "daha önce denetimden geçen filme ait olup, tamamen müstehcen (pornografik) nitelikte olduğu tespit edilmiştir". Bu film, 34. maddeye göre 1980/60 "sayılı kararla Türkiye genelinde halka gösterilmesi yasaklanmıştır". Ancak 1981'de 38 numara ile hali hazırda ne karar verildiği yazmamaktadır. Künyede "Belli Değil" yazan dolayısıyla ismi olmayan film

(1982/36, Dosya No: 91128/56) Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilmiş ve 2 No'lu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş, "Yapılan denetimde ayrı ayrı filmlerine ait ve üçer dakikalık iki fragman ve (45) dakika süreli ismi belli olmayan film yapılan kontrolde denetimden geçmediği görülmüştür. Filmin ve fragmanlarının kontrolünde filmin büyük bir kısmının pornografik seks sahneleri" saptanmış ve sakıncalı bulunmuştur.

Şu tespit tutanaklarını bir anlamda ret kararı olarak yorumlayabiliriz: "Güzel ve Tatlı İstanbul Geceleri" yazılmış olan *Tatlı ve Güzel: İstanbul Geceleri* (1982/136) filmi 1979/147 sayılı kararla şartlı kabul edilmiş ve dokuz yerde "ekleme yapılabileceği belirtilerek halka gösterilmesine izin" verilmiş "Basın ve Yayın Şubesinde bulunan video bandı ile yapılan karşılaştırılmalı izlenmesinde filme sonradan" dört yerde "müstehcen ve porno sahnelerin eklenmiş olduğu" saptanmıştır. *Kadınlara Pusu* (yerli film, 1982/99) adlı yerli film "Kahramanmaraş Cumhuriyet Savcılığınca sansürden geçip geçmediği ve ekleme yapılıp yapılmadığı" sorulmuş ve "Anılan filmin daha önce denetimden geçtiğine dair bir kayda rastlanılmamıştır". Filme 1980'de İstanbul Valiliğince el konulmuş, 34. maddeye göre denetlenmiş ve 1980/98 sayılı kararla sakıncalı bulunmuştur. "Bu durumda denetimden geçmeden izinsiz olarak ve" redde rağmen oynatıldığı anlaşılan filmin, savcılığımızca gönderilen kopyasının tetkikinde de başka filmlerden pornografik sahnelerin ilave edildiği hususlarının tespit edildiğine dair" kurul tarafından tutanak düzenlenmiştir. *Canın İsterse* (1981/151) adlı film 1979/49 sayı ile kabul edilmiş "ancak kararda filme sonradan ekleme yapılabilir kaydının konulduğu anlaşılmıştır". Filmin 16 mm.'lik kopyası ile karşılaştırıldığında tutulan tutanakta "Gönderilen 4 adet filmin 2 adedinin 'Canın İsterse' adlı filme ait olduğu, 33 dakikalık aynı oyuncular tarafından müstehcen nitelikte seks sahnelerinin ilave edildiği" görülmüştür. *Çık Ortaya* (1982/137) adlı yerli "Film 10 dakika süreli muhtelif porno müstehcen sahnelerden ibaret olup, ne jeneriğinde ne de konusu bulunmadığından bu nedenle parçanın 'Çık Ortaya' veya başka bir filme ait olup olmadığı saptanamamıştır".

Künyede adı olmayan ama metinde *Delicesine* (1982/121) olduğu anlaşılan 35 dakikalık yerli ve renkli bir filmin parçası için, "filmin baş kısmı ve jeneriği olmadığı için isim" saptanamamış, Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesinden gelen *Delicesine* filmine "ait dosyanın afiş ve lobilerinin tetkikinde; izlenen film parçasının, konu ve oyuncu kadrosu olarak bu filme ait olduğu" görülmüş, 1975/212 sayılı kararla gösterim izni almıştır. Ancak kurul kararına uyulmamış, "sevişme sahnelerine yer verildiği görülmüş" ve "porno sahneler ilave edilmiştir". "Filmde izlenen sevişme sahneleri, porno nitelikte müstehcen sahneler ihtiva etmektedir". Bu film denetimden geçmiş "filmin kurul kararına aykırı olarak ve porno sahneler ilave edilmek suretiyle oynatıldığı kurulumuzca anlaşılmış olup, işbu tutanak tarafımızdan tanzim edilmiştir".

Gençlik (*Incoming Freshman*, 1980/178) adlı film *Tüzük*'ün 18. maddesine göre "filmin baş kısmında prezervatifin gösterildiği 20 saniyelik bölümün çıkartılması şartı ile aykırı bir durum görülmediğinden" uygun görülmüş ama uyarı da "Dikkat" başlığıyla yazılmıştır: "Filme ekleme yapılabilir. Sakıncalı görülen parça çıkartılmıştır". Aynı gerekçe (1981/132, Dosya No: 91127/432) kopyası için de yazılır: "Bu defa aynı filmin

kopyası Kurulumuzca izlenerek, anılan parçanın çıkarılması şartı ile bu film kopyasının da" ithali ve gösteriminde sakınca bulunmamıştır. *Akrep* (1981/37) "adlı filmin 10 dakika süreli parçası ile aynı filmin daha önce 20.6.1980 tarihinde denetimden geçmiş ve Emniyet arşivinde saklı bulunan video bant kopyası" ile karşılaştırılmış ve "10 dakika süreli film parçası tamamen seksi (porno) olup daha önce görülen 'Akrep' filmindeki erkek artistle gazeteci kadın artist arasında müstehcen sahneler"e rastlanmış ve "Bu 10 dakika süreli müstehcen (pornografik) filmin asıl filme sonradan ilave edilmiş olduğu anlaşılmıştır".

Cinsel Organların Görünmesi

Eve Girme (*Don't Go in the House*, 1981/2, Dosya No: 91127/444) adlı "filmde zincire bağlı çıplak bir kadının cinsel organının görüldüğü sahne" de diğer birkaç sahneyle birlikte çıkarılması isteğiyle kararda geçmektedir. *Çetin Ceviz* (*Hardcore*, 1981/12, Dosya No: 91127/462) adlı filmde "iki hostesin motorda çıplak bir durumda yağlanırken kadınlardan birinin cinsel organlarının görünmesi sahnesinin çıkartılması şartı ile" filme onay verilmiştir.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Kan Davası (*Blood Feud,* Lina Wertmüller, 1982/4) için "Filmin dublajı sırasında küfür ve ideolojik konuşmalara yer verilmemesi kaydı" karar geçmiştir. *Gelibolu* (*Gallipoli*, Peter Weir, 1982/146, Dosya No: 91127/745) adlı filmde geçen "Bastard" "kelimesinin 'Vay canına' olarak tercüme edilmesi şartıyla" bir sakınca bulunmadığına dair karar verilmiştir. *Yıldırım Expres* (*Silver Streak*, 1980/190, Dosya No: 91127/442) için filmde yer alan argo "kelimelerin kullanılmaması kaydı ile" karar verilmiş; daha sonra tekrar aynı filmin (1981/1) dört kopyasının ve sekiz tane üç dakikalık fragmanın dublajlarından başka koşullarla birlikte "argo kelimelerin çıkartılması kaydı ile" filme gösterim izni verilmiştir. *Kurt Adam* (*Dr. Black Mr. Hyde*, 1981/40, Dosya No: 91127/43) adlı film 1977/43 sayılı kararla sakıncalı bulunmuş, "kesilen 6 parça film ile müstehcen küfürlerin Türkçeye tercüme edilmemesi şartı ile" film onaylanmış, tüzüğün 35. maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğüne teslim edilmesi gereken kopya verilmediği için film gümrük müdürlüğüne geri gönderilmiş, yeniden ithali ve gösterim izni için başvurulması üzerine "16 yaşından küçüklere gösterilmemesi ve Türkçeleştirilmesi sırasında küfürlü sözlere yer verilmemesi kaydı ile" karar verilmiş ve "Dikkat: Filme müstehcen sahneler eklenebilir" uyarısı da yazılmıştır. *Bizim Sokak* (İhsan Yüce, 1982/25, Dosya No: 91134/675) adlı filmde argo ifadelerin çıkarılması da diğer koşullarla birlikte yer alır. *İbişo* (1980/177) filminde "it oğlu it, ayı, hıyar, s.k... gibi argo kelimelere yer verilmemek kaydı ile" filme gösterim izni verilmiştir.

Suç, Şiddet

Ölüme Meydan Okuyanlar (*Stunt Squad* [*La polizia e sconfitta*], 1981/26) filminde "baştan sona kadar şiddet ve terörü sergilemekte olduğu ve bu nedenle kamu oyunu olumsuz yönde etkileyici kanısına varıldığından"; *Altın Canavar* (*Golden Dragon Silver Snake* [*Ilso Ilgwon*], Godfrey Ho, 1982/47, Dosya No: 91127/687) için "Şiddete özendirici nitelik taşıdığından", *Canlı Hedef / Yılmayan Adam* (1982/89, Dosya No: 91127/710) adlı yabancı film "şiddete özendirici nitelikte görüldüğünden"; *Oyunun Kuralı* ([*Zhong lie Jing wu men*], 1982/159, Dosya No: 91127/754) için "Karate bir spordur. Bu filmde ise kötü

amaçlar için araç olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bir savunma sporu olan karate filmde bir vahşet sporu olarak sergilenmektedir. Filmin bu haliyle gençleri olumsuz yönde etkileyeceği kanısına varıldığından" ve *Çılgın Karateci* (Robert Jeffery, 1982/160, Dosya No: 91127/755) için "Filmde şiddete özendirici nitelikte karete [karate] usulüyle dövüş ve kavga sahnelerine geniş yer verilmesi nedeniyle yetişmekte olan gençleri olumsuz yönde etkileyeceği dikkate alınarak" tüm bu filmler *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. *Baskın* (*Raid on Entebbe*, 1981/16, Dosya No: 91127/446) adlı film Ankara İl Film Kontrol Komisyonunca da reddedilmiş ve bu kez de *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A) ve (C) fıkralarına göre "terör ve uçak kaçırma olayını işlediği ve bu arada bir devletin propagandasını sergilediği" için filmin iki kopyası reddedilmiştir. *Büyük Vurucu* (*Big Zapper*, Lindsay Shonteff, 1982/88, 91127/712) adlı "Film gerek konusu gerekse işleniş tarzı itibariyle şiddete özendirici, mantıksız olaylar, müstehcen konuşmalar ve porno sahnelerle dolu olduğundan" (C) ve (D) fıkralarına göre reddedilmiştir. *Eve Girme* (*Don't Go in the House*, 1981/2, Dosya No: 91127/444) için "kadının benzinle yakılma sahnelerinin ve filmin sonunda bir çocuğun annesi tarafından dövülme sahnesinin çıkartılması" da koşullar arasında yer alır.

İşkence

Cehennemden Firar [*Escape From Hell Femmine infernali*], Edward Muller, 1980/149, Dosya No: 91127/380) adlı "Filmde, cezaevinde kadınlara yapılan insanlık dışı sadistçe yapılan işkenceler gösterildiğinden ve insanın temel hak ve özgürlüklerine aykırı olduğundan, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (A) fıkrasına göre" film reddedilmiştir. *Cennet Oteli* (*Hotel Paradise*, 1981/10, Dosya No: 91127/460) adlı film için de aynı fikraya dayanılır, gerekçe de aynıdır: "Filmde cezaevinde kadınlara insanlık dışı sadistçe yapılan işkenceler gösterildiğinden ve insan temel hak ve özgürlüklerine aykırı olduğundan".

Bilgin ve Kral (Abu Reinan [Raykhan] Beruni, 1981/63) adlı filmin karar numarası sehven 64 olarak yazılmıştır. Bu kararda başka koşullarla birlikte "Filmde, tören meydanında erkek ve kız kardeşten erkek çocuğun başının kılıçla kesilme sahnesi, Sultan Mahmut'un Hindistan seferinde esirlerin çarmıha gerilip yakılma sahneleri"ne yer verilmemesi şartıyla filme gösterim izni verilmiş ve filmin kararında karar numarasına ilişkin de not yazılmıştır "Not: Bu karar numarası bir sonraki karar ile sehven yer değişmiştir". *Yaşamak Çabası* (*Survive*, 1981/188, Dosya No: 91128/56) adlı filmin önceki kararında 1977/31 sayıyla "insan etinin kesildiği sahnelerin" çıkarılması koşuluyla kabul edildiği yazılmış ve "Bu defa aynı filmin bir adet kopyası Kurulumuzca izlenerek (insan etinin kesildiği sahnelerin) çıkarılması şartı ile" gösterilmesinde bir sakınca olmadığına dair karar alınmıştır.

Adak/Bir Cinayetin Anatomisi (Atıf Yılmaz, 1981/14, Dosya No: 91134/372) adlı filme Balıkesir Valiliği el koymuş ve denetlenmek üzere kurula gönderilmiştir. "Adı geçen filmin birinci makarasının son kısmında bir dakika süreli iki polis memuru tarafından sanık artistin falakaya tabi tutulma sahnesi ile üç dakika süreli nezarethanedeki sahnesi olmak üzere dört dakika süreli bir kısım filme eklendiği video bantla karşılaştırılması sonucu anlaşılmıştır" diyerek tespit yapılmıştır. *Hasan Dağı* (Hidayet Pelit, 1981/105, Dosya No: 91134/602) filminde "Türk örf ve adetlerine uygun düşmeyen kadının dö-

vülme sahnesinin çıkartıldıktan sonra yeniden görülmesine" dair karar alınmış ve film daha sonra koşulları yerine getirdiğinden 1981/171 ile kabul edilmiştir.

İdam

Takip (Remzi Jöntürk, 1981/160, Dosya No: 91134/699) için "Seyit'in: Zenginim ben konaklarım var şeklinde başlayan konuşmanın tamamı ile idamlığın buna verdiği cevap sahnelerinin tamamı, ayrıca filmin son sahnesindeki iki erin tören kıtasından ayrılarak idamlığı teslim alarak götürme sahnelerinin çıkartılması şartı ile" filmde sakınca bulunmamış, "Ancak film mantıksal hatalarla doludur, filmin bu yönü ile incelenmesi için Tüzükte yetki verilmediğinden Kurulca üzerinde durulamamıştır" diye de not düşülmüştür.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Bizim Sokak (İhsan Yüce, 1982/25, Dosya No: 91134/675) adlı filmde kararda başka koşullarla birlikte şu ifadeler ve örnekler de yer almaktadır; "polisle ilgili tüm sahnelerin gerçeğe uygun olarak yeniden çekilmesi (örnek Gaddar Davut'un aranması, polis karakolunun düzeni, horozun kesilmesiyle ilgili karakol sahnesi - Ana-oğul arasında geçen konuşmalar ve yüz yüze, sık sık tekrarlanan tükürmeler) ve bu arada diğer mantıksal hataların giderilmesi (örnek; mendile geliştigüzel sarılan paranın takip eden sahnede düzenli olarak mendilden çıkarılması; meyhanecinin kızı ile Gaddar Davut'un tanışma sahnesi; Davut'un aranma sahnesinde mekan olarak bodrum ışıklı bir ortamda verilirken polisin elfeneri ile arama yapması gibi sahneler)". *Cemil Dönüyor* (1982/150, Dosya

(*Bizim Sokak*, Yön.: İhsan Yüca, 1982)

No: 91134/33) adlı film "Kamu düzenini bozucu ve silah kaçakçılığı ile anarşi işleyici, Türk polisinin saygınlığını yitirici gibi nedenlerle" sakıncalı bulunmuş, *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre yasaklanmıştır. *Mukaddes Vazife* (Mehmet Özdemir, 1982/113, Dosya No: 91134/537) adlı filmde farklı koşullarla birlikte "Emniyet teşkilatı çalışma yerlerinin gerçeğe uygun hale getirilmesi" istenmiş, mantık hatalarına "Örnek: Polis ajanı kızın karate bilmesine rağmen iki kişinin tecavüzü karşısında masum bir kız gibi çaresiz kalması" gibi sahnelere de itiraz edilmiştir. Tüm bu koşulların yerine getirilmesinden sonra filmin yeniden görülmesine karar verilmiştir.

En Büyük Suç/Zehir (*Who'll Stop the Rain*, [Karel Reisz], 1980/188, Dosya No: 91127/439) adlı "filmin baş kısmındaki jeneriğin iki yerinde (Dog Soldiers-Köpek Askerler) yazılarıyla ve yine filmin nihayetinde bu film (Dog Soldiers) romanından alınmış

yazısının çıkartılması ve bu filmin orijinal afiş ve lobilerinde (Dog Soldiers) yazıları varsa bunların da çıkartılması" talepler arasında yer almıştır. Aynı film 1981/56 sayı ile kabul edilirken "filmin 5 kopyasında bu kez filmin jeneriğinde (*Dog Soldiers - Köpek Askerler*) ifadesinin mevcut olmadığı görülmüş, filmin sonundaki (Bu film 'Dog Soldiers' romanından alınmıştır) yazısı her kopyadan kurul önünde çıkarılmış ve bu haliyle" adı geçen filme gösterim izni verilmiştir. *Kadın Asker Olursa* ([*La Soldatessa alla Visita Militare*], 1981/74, Dosya No: 91127/511) adlı filmde başka gerekçelerin yanı sıra "askerliği küçük düşürücü ve rencide ettiğinden" dolayı da film, *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkrasına göre yasaklanmıştır.

İdeoloji ve Siyaset

Kan Davası (*Shimmy Lugano Belle Tarantelle Tarallucci e Vino/Blood Feud*, Lina Wertmüller, 1982/4) adlı "Filmin dublajı sırasında küfür ve ideolojik konuşmalara yer verilmemesi" istemiştir. *Yıkılmayan Adam* (1981/190, Dosya No: 91134/41) adlı film, Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesinde bulunan 16mm.'lik kopyası ile karşılaştırılmış ve bu "kopyada bulunmayan sol ideolojiyi metheden ve mevcut düzeni değiştirmeyi amaçlayan bölümler ve sloganlara rastlanmıştır. Bu nedenle Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına aykırı düştüğünden filmin bu haliyle halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir".

Komünizm Propagandası

Palyaço (*Mera Naam Joker*, Raj Kapoor, 1982/73, Dosya No: 91127/698) adlı "Filmin baş tarafında görülen Lenin ve Rus bayrağının çıkarılması şartıyla" filme oybirliğiyle gösterim izni verilmiştir.

Millî Hisler, Başka Milletler ve Devletler, Devlet ve Devlet Görevlileri

Bilgin ve Kral (Abu Reinan [Raykhan] Beruni, 1981/64 [63]) adlı filmin kararında "Bu karar numarası bir sonraki karar ile sehven yer değişmiştir" ifadesi olduğu için doğrusu köşeli parantezde yazılmıştır; bu kararda "film Türkçeleştirilirken Türk tarihini ve Türk büyüklerini küçültücü" konuşmalara ve sözlere yer verilmemesi koşuluyla filme onay verilmiştir. *New York'tan Kaçış* (*Escape From New York*, John Carpenter, 1982/49, Dosya No: 91127/689) adlı filmde diyaloglar arasında geçen ""Türklerle birlikteyim' cümlesinin filmin dublajı yapılırken filmden çıkarılması şartıyla" filme onay verilmiştir.

İsmini Unutma (*Remember Your Name* [*Pomni imya svoye*, Sergey Kolosov], 1981/66, Dosya No: 91127/502) adlı film için karar şöyle yazılmıştır: "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinde belirtilen nitelikleri taşımadığı görüldüğünden filmin yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına, ancak film Türkçeleştirilirken filmde adı geçen ülkeleri küçük düşürücü sözlere yer verilmemesi şartı ile oybirliği ile karar verilmiştir". *Ölmeyen Aşk* (*Siberiade*, 1981/138, Dosya No: 91127/546) adlı film "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına aykırı düştüğünden (Bir ülkenin propagandasını yaptığından)" sakıncalı bulunmuştur. *Belalı Ajanlar* (*The Uranium Conspiracy* [*Agenten Kennen keine Tranen*], 1981/207, Dosya No: 91127/611) adlı "filmde başka bir devletin propagandası yapıldığı" için ve *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A) fıkrasına aykırı olması nedeniyle filmin sakıncalı olduğuna dair karar

yazılmıştır. *Baskın* (*Raid on Entebbe*, 1981/16, Dosya No: 91127/446) adlı film Ankara İl Film Kontrol Komisyonunca reddedilmiş ve bu kez de *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A) ve (C) fıkralarına göre "terör ve uçak kaçırma olayını işlediği ve bu arada bir devletin propagandasını sergilediği" için filmin iki kopyası reddedilmiştir.

Zübük (Kartal Tibet, 1980/150, Dosya No: 91134/452) adlı "filmde Vali'nin törenle karşılanmasını müteakip parti ocak başkanı Zübük ile kucaklaşması, öpüşmesi, kolunu valinin omzuna atarak yürümeleri, vali ile birlikte kürsüde konuşması ve kürsünün devrilmesi ile kaçış sahnesinin çıkartılması" da koşul olarak yazılmıştır.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Zeytin Gözlüm (1981/61, Dosya No: 91134/640) isimli "filmin baş kısmında yer alan (Bu paralar ne lan... al hepsini yenile) konuşmaları ile kadın oyuncunun parayı gazino sahibinin yüzüne fırlatma sahnesinin çıkarılması şartı" kayıtlara geçmiştir. *Takip* (Remzi Jöntürk, 1981/160, Dosya No: 91134/699) için başka koşullarla birlikte Seyit adlı karakterin "Zenginim ben konaklarım var şeklinde başlayan" konuşmasının tamamının da çıkarılması istenmiştir.

Dinlere İlişkin Konular

Bilgin ve Kral (Abu Reinan [Raykhan] Beruni, 1981/64 [63]) adlı filmde birçok başka koşulun dışında "dini duyguları zayıflatıcı etki yapan sözlere yer verilmemesi" de talepler arasında yer almıştır. *Brezilya'da Barok Sanatı* ve *Aleijadinho* (1981/106) adlı bu iki filmde de "Barok sanatı ve Aleijadinho eserleri tanıtılmak isteniyorsa da filmin içeriğinde tamamen Hıristiyanlık dininin propagandası görülmüştür. Bu nedenle filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiş" ama kararda herhangi bir fıkraya atıf yapılmamıştır.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Kararın sonunda "Dikkat: Filme sonradan ekleme yapılabilir" ya da "Filme ekleme yapılabilir" uyarısı konulduğu için şartlı kabul olarak saydığımız filmler aşağıdadır: *Karım Tatilde Sevgilim Evde* (*La moglie in vacanza… l'amante in citta*, Sergio Martino, 1981/71; Dosya No: 91127/513), *Kadınlar* (*The Happy Hooker*, Nicholas Sgarro, 1981/110, Dosya No: 91127/532), *Sekreter Kız* (*Secretary*, Paco Lara, 1981/158, Dosya No: 91127/563), *Hızlı Koş Az Yorul* (*Sunday Lovers/Les Séducteurs*, 1981/159, Dosya No: 91127/559), *Cazibeli* (*The Tenant Next Door* [*L'insegnante viene a casa*], 1982/8, Dosya No: 91127/668), *Aşk ve Para* (*Love and Money*, James Toback, 1981/194, Dosya No: 91127/589) için "filmde konu bütünlüğünü bozucu nitelikte kopukluklarında yer aldığı görülmüştür. Bu nedenle Kurulca filme sonradan ekleme yapılacağı kanısı uyandığından, ilgililerin dikkatlerinin çekilmesinde ve filmin video bandı alınmasında yarar görülmüştür" denilerek sakınca bulunmadığına dair karar yazılmıştır.

Kamyon Şoförü (1981/53, Dosya No: 91134/626) ile ilgili tespit tutanağında filmin 85 dakikalık olduğu, 35 mm.'lik bu filmde Fikret Hakan ve Nizamettin Ariç'in oynadığı bilgisi bulunmaktadır. Filmin kurulca kabul edilen aynı adlı senaryoya uygunluğunun tespiti için Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi tarafından kurula gönderilen film denetlenmiş ve senaryosu ile aynı olmadığı tespit edilmiştir. "Daha

önce 20.5.1980 tarihinde 1 No'lu Film Denetleme Kurulunca incelenerek 37 sayılı kararla filme çekilmesi sakıncalı görülen Belge Film Kurumu sahibi Sinan Çetin'e ait *Sabah* adlı senaryoya göre yapılmış bir film olduğu anlaşılmış ve iş bu tutanak tarafımızdan düzenlenerek imza olunmuştur".

Kahır Mektubu (Kemal Kan, 1981/180, Dosya No: 91134/637) için filmin "senaryo kararına uygun hale getirildikten sonra yeniden görülmesine" dair ara kararı yazılmıştır (film 1981/215 ile kabul edilmiştir). *Günah Defteri* (Osman F. Seden, 1982/2, Dosya No: 91134/684) adlı "Filmin son kısmının senaryoya uygun olarak çevrilmediği görüldüğünden", "denetimden geçen senaryoya göre düzeltilerek yeniden görülmesine" dair karar yazılmıştır. *Aşk Pınarı* (Çetin İnanç, 1982/45, Dosya No: 91134/674) adlı "Filmin jeneriğindeki başlangıç yazılarının dilbilgisi ve yazı kurallarına göre yeniden yazılması" ve "Ses kaymalarının (senkron) düzeltilmesi" istenmiş, başka bir şartla birlikte yeniden görülmek üzere karar yazılmıştır.

Mukaddes Vazife (Mehmet Özdemir, 1982/113, Dosya No: 91134/537) adlı filmde "Hazinenin gömülü yerden çıkarılması için kazma kürek getirilmesine rağmen, bunlar kullanılmadan hazinenin açıkta bulunması, kavga sahnelerinin yapmacıktan uzak, daha gerçekçi olarak yeniden çekilmesi" gibi sahnelerin düzeltilmesi de istenmiştir.

Jeneriğe dair, afiş ve lobilere dair ve filmin adına dair karara burada yer verebiliriz: *En Büyük Suç/Zehir* (*Who'll Stop the Rain*, [Karel Reisz], 1980/188, Dosya No: 91127/439) adlı filmin kararında birçok başka koşulla birlikte; "filmin baş kısmındaki jeneriğin iki yerinde (*Dog Soldiers-Köpek Askerler*) yazılarıyla ve yine filmin nihayetinde bu film (*Dog Soldiers*) romanından alınmış yazısının çıkartılması ve bu filmin orijinal afiş ve lobilerinde (*Dog Soldiers*) yazıları varsa bunların da çıkartılması" istenmiş ve "bu filmin Türkçe isminin (En Büyük Suç) veya (Zehir) olması kaydıyla yurda ithal edilmesinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir". Film 1981/56 sayıyla kabul edilirken filmin 5 kopyasında bu kez "Filmin jeneriğinde (*Dog Soldiers-Köpek Askerler*) ifadesinin mevcut olmadığı görülmüş, Filmin sonundaki (Bu film '*Dog Soldiers*' romanından alınmıştır) yazısı her kopyadan kurul önünde çıkarılmış ve bu haliyle" filme onay verilmiştir.

İsim Değişikliği

Defterde künye kısmında "Hapishanede İsyan" sözcüklerinin üzeri çizilmiş ve *Hapishanede Futbol* (*The Longest Yard*, Robert Aldrich, 1981/103, Dosya No: 91127/523) yazılmış, kararda da "Adının (Hapishanede Futbol) olarak değiştirilmesi şartı" ile bu filme ve film kutusundan çıkan üç dakikalık *Jaws 2* fragmanına aynı kararda onay verilmiştir. *Emmanuel Japonya'da* (*The Bushido Blade*, [Tom Kotani], 1982/18, Dosya No: 91127/672) adlı filmin "Orijinal ismi olan '*The Bushido Blade-Buşido Kılıcı*' olarak değiştirilmesi ve 'Emmanuel Japonya'da' kullanılmamak" koşuluyla karar yazılmış, başka bir sakınca görülmemiştir. *Milcano* (Remzi Jöntürk, 1982/128, Dosya No: 91134/789) adlı "senaryo esas alınarak çekilmiş olan bu filmde 'Hayvan gibi yaşamak' cümlesinin çıkartılması ve 'Milcano' isminin film afiş lobi ve jeneriğinden çıkartılarak sadece 'Milcan' olarak konulması, gerekli bu düzenlemeler yapıldıktan sonra filmin bir kez daha" görülmesine dair ortak karar alınmış; film daha sonra *Milcan* adıyla 1982/140 sayı ile kabul edilmiştir.

Herhangi Bir Kadın (Şerif Gören, 1982/19, Dosya No: 91134/744) için *Müthiş Av* olarak istenen isim değişikliği kabul edilmemiş ve "*Herhangi Bir Kadın* olarak filme ait afiş ve lobilerin ve filmin jeneriğindeki ismin değiştirildikten sonra yeniden görülmesine oybirliği ile karar verilmiştir". Bu film gerekli düzeltmeler yapıldığı için 1982/23 sayıyla kabul edilmiştir. *Dırdıriye* (Kartal Tibet, 1982/28, Dosya No: 91134/755) adıyla senaryosu kuruldan geçen film için "denetlenmek üzere kurulumuza geldiği zaman, isim değişikliği hakkındaki talep kurulca görüşülmeden filme ait dosya içindeki afiş ve lobilerin ve jenerikteki film isminin değişiklik istenilen isme göre *Gırgıriyede Şenlik Var* düzenlendiği görülmüştür. Bu nedenle isim değişikliği talebi kabul edilmeyerek filmin jenerikteki isim afiş ve lobilerinin 'Dırdıriye' olarak düzenlendikten sonra yeniden görülmesine dair" ara kararı yazılmıştır.

Altyazı, Dil, Dublaj, Jenerik, Çeviri

Canın İsterse (1981/151) ve *Çık Ortaya* (yerli, 1982/137) adlı filmler için tutulan tespit tutanağında jeneriğin bulunmadığı da kayıtlara geçmiştir. *Elma Şekeri* (1980/171) için "filmin jeneriği, konu bütünlüğü bulunmadığı görüntü ve bazı diyalogların tümü ile film halinin yitirilmiş bulunduğu" yazılarak *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına atıf yapılmış, film sakıncalı bulunmuş ve dosyasıyla birlikte film mühürlenerek raportöre teslim edilmiştir. *Mukaddes Vazife* (Mehmet Özdemir, 1982/113, Dosya No: 91134/537) adlı "Filmin jeneriğindeki yabancı filmlerden alınan parçaların çıkartılması ve jeneriğinin yeniden düzenlenmesi" ve başka birçok koşul karara yazılmış, filmin yeniden görülmesine karar verilmiştir. *Yıldırım Expres* (*Silver Streak*, 1980/190, Dosya No: 91127/442) adlı filmde bir sakınca bulunmamış, "yalnız filmin dublajında argo ve müstehcen kelimelerin kullanılmaması kaydı" karara not edilmiştir. *Korkusuz* (*Love And Bullets Charlie*, 1982/78, Dosya No: 91127/224) adlı "filmin sessiz olması nedeniyle seslendirme yapıldıktan sonra tekrar görülmesine" oybirliği ile karar verilmiştir.

Sanatsal ve Estetik Yeterlik

Şıllık (1980/130) adlı "filmin yıpranmış yer yer kesik olduğu ve gözleri yoracak şekilde bulunduğu izlenmiştir"; bu ve başka nedenlerle *Tüzük*'ün 27. maddesine ve 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak yasaklanmıştır. *Zor Oyunu Bozar* (1982/98, Dosya No: 91134/55) adlı film 1978'de kurul tarafından sakıncasız görülmüş, "İncelenen film 20 dakika süreli olup Tüzüğün 27. maddesine göre gözleri bozucu ve çok yıpranmış olduğunda halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilmiş ve tutanak tutulmuştur. *Hasan Dağı* (Hidayet Pelit, 1981/105, Dosya No: 91134/602) için de başka koşullarla birlikte "Ses-görüntü (senkron) uyuşmazlığının düzeltilmesi" istenmiş, film koşullar yerine getirildiğinden 1981/171 sayı ile kabul edilmiştir. *İnsanlık Uğruna* (Kunt Tulgar, 1982/5, Dosya No: 91134/647) "adlı filmin, seslendirme hataları ve teknik bozuklukları olduğu görülmüştür. Bu yüzden bilhassa senkron hatalarının ve daha çok da efektlerde görülen ses-görüntü uyuşmazlıklarının düzeltilerek tekrar denetlenmesi için" karar yazılmış, hatalar giderildiği için film 1982/57 sayı ile kabul edilmiştir. *Bizim Sokak* (İhsan Yüce, 1982/25, Dosya No: 91134/675) adlı film için başka koşullarla birlikte "*Tüzük*'ün 27. maddesi dikkate alınarak görüntü bozukluğunun giderilmesi" ve "gerekli düzenlemelerin yapılarak yeniden görülmesine" dair karar yazılmıştır. *Doğarken Öldüm* (Yılmaz Atadeniz, 1982/37, Dosya No: 91134/635) için "Filmin jeneri-

ğinde yazıların okunmaması ve görüntülerin bozuk olması nedeniyle "*Tüzük*'ün 27. maddesine göre düzeltildikten sonra yeniden görülmesine oybirliği ile ara kararı verilmiş" ve aynı defterde film 1982/60 sayı ile kabul edilmiştir. *Aşk Pınarı* (Çetin İnanç, 1982/45, Dosya No: 91134/674) için başka koşullarla birlikte "Görüntülerin bozuk olması nedeniyle temiz bir kopyasının bu aksaklıkları giderildikten sonra tekrar görülmesine" dair ara kararı yazılmış ve film 1982/112 sayı ile kabul edilmiştir. *Mukaddes Vazife* (Mehmet Özdemir, 1982/113, Dosya No: 91134/537) adlı film için "gözleri bozucu silik, görüntüde çiziklerin olması nedeniyle yeni ve temiz bir kopyanın gönderilmesi" ve "Ses kaymalarının düzeltilmesi" de istenmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

Sınırlı Gösterim

Moliere (1982/142, Dosya No: 91128/57) adlı film "İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından 12-19 Temmuz tarihlerinde 10. Uluslararası İstanbul Festivalinde gösterileceği" bildirilmiş kurul "Festival müddetince gösterilmesinde sakınca bulunmamaktadır" diye karar yazmıştır. *Weisman Enstitüsünde Bilimsel Araştırma 1 ve 2, Günaydın İsrail / İsrailde Tarım* (1981/142, Dosya No: 91127/57-3) adıyla kaydedilen filmler için "Samsun fuarında, fuar süresince halka gösterilmesinde sakınca görülmediğine oybirliği ile karar verilmiştir".

Yaş Sınırı

Dehşet Treni (*Terror Train*, 1981/32, Dosya No: 91127/481) "16 yaşından küçüklere gösterilmemesi ve bu hususun filmin afiş, ilan ve resimlerinde belirtilmesi kaydı ile" kabul edilmiştir. Aynı filmin altı tane fragmanı da denetlenmiş ve aynı yaş sınırı aynı şekilde buraya da yazılmıştır (*Dehşet Treni*, fragman, 1981/176, Dosya No: 91127/481). *Kurt Adam* (*Dr. Black Mr. Hyde*, 1981/40, Dosya No: 91127/43) için "16 yaşından küçüklere gösterilmemesi" de koşullar arsında yer alır. *Dönüş* (*La Dérobade*, 1981/122, Dosya No: 91127/536) adlı filme hem "16 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartı" yazılmış hem de "Dikkat: Ekleme yapılabilir" diye uyarı yazılmıştır. Kararlarda 16 yaşından küçüklere filmin gösterilmemesine dair ifadeler şu filmlerde de bulunmaktadır: *Çığlık* (1982/44, Dosya No: 91127/682, yabancı film), *Kurt Adam* (*An American Werewolf in London*, [John Landis], 1982/46, Dosya No: 91127/684), *Kesik El* (*Macabra*, Alfredo Zacharia, 1982/118, Dosya No: 91127/725)

Şeytan (*The Exorcist*, William Friedkin, 1980/147, Dosya No: 91127/410) ve *On Üçüncü Gün/Cuma On Üç/13. Cuma Friday* (*The 13th Part 2*, Steve Miner, 1982/114, Dosya No: 91127/723) filmlerinin türüne atıf yapılmadan 16 yaş sınırı kararı yazılmış; buna rağmen bazı filmlerin korku türünde olduğu belirtilmiştir. *Dobermanlar Görev Başına* (*Doberman Patrol/Trapped*, 1981/77, Dosya No: 91127/515) adlı "Filmin korku türü olması nedeni ile 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartı ile" filme onay verilmiş, filmin üç kopyası 1981/130 sayı ile kabul edilmiştir. *Damien: Omen II* (1982/130, Dosya No: 91127/736) adlı film de aynı şekilde "korku türü olması nedeniyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 24. maddesine göre 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi" koşuluyla uygun bulunmuş, filmin kopyası kabul edilirken bu koşuldan bu kez söz edilmemiştir (1982/147). *Gizli Kuvvet* (*The Fury*, Brian de Palma, 1981/87, Dosya No: 91127/519) ve *Karanlığın İçinden* (*The Unseen*, Peter Foleg, 1981/18, Dosya No: 91127/467) adlı

filmler de korku türünde olduğu için 16 yaş sınırı karara yazılmıştır.

Diğer

Bizim Sokak (İhsan Yüce, 1982/25, Dosya No: 91134/675) adlı filmde birçok şartla birlikte "berber tipinin düzeltilmesi hususunda gerekli düzenlemelerin yapılarak yeniden görülmesine" karar verilmiştir

Künyesinde bilgi bulunmayan tutanak benzeri bir kararda (1982/21) "paket açıldığında video kaset yerine video kartuş (Büyük kaset) olduğu görülmüştür. Söz konusu video kartuşu seyretmek için denetim yerinde gerekli cihaz bulunmadığından, herhangi bir işlem yapılmadan Basın ve Yayın Şube Müdürlüğüne iade edilmiştir". Devamında 8 mm.'lik yabancı film olduğu yazılan kararda (1982/22) "Yapılan denetlemede filmlerin uzun metrajlı ve konulu birer film oldukları, lisanlarının da İngilizce ve İtalyanca olduğu tespit edilmiştir". Bir başka bilgisi bulunmayan ama *Dalgacılar* olduğu anlaşılan karar (1982/9) şöyledir: "Emniyet Genel Müdürlüğü, Basın ve Yayın Şubesinin 14.1.1982 tarih ve 155 sayılı yazıları ekinde gönderilen (1) adet video kaset 15.1.1982 tarihinde kurulumuzca denetlenmiş olup: Adının '*Dalgacılar-The Teases*' olduğu görülen video kasetin normal uzun metrajlı bir sinema filminin bandı bulunduğu anlaşıldığından, Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'te konu ile ilgili açıklık olmadığından, bir karar alınamayarak söz konusu film kaseti ve evraklarının Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğüne iade edilmesi uygun görülmüştür".

(*Faize Hücum*, Yön.: Zeki Ökten, 1982)

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1980-1981-1982

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri 1 Nolu Komisyon 1980-1981-1982]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1980-1981-1982 adını taşıyan bu defterde ret sayısı 120 iken şartlı kabul sayısı 39'dur. En çok ret kararı Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanır (50 adet), sonra C fıkrası gelir (31 adet), hem (C) hem de (D) fıkrasını içeren karar sayısı da 19'dur, dolayısıyla kararların çoğu bu iki fıkraya dayanmıştır. 2 Ocak 1981'de defterde kayıtlara şu ifadeler geçmiş: "5.5.1980-30.12.1980 tarihleri arasında Kurulumuzca bu defter üzerinde (133) karar alınmış, verilen kararların tutanak özetleri defterin geçmiş sayfalarına işlenerek imzalanmış ve 1980 yılının bitmiş olması nedeniyle 1981 yılına ait kararlar 169. Sayfadan itibaren yeni karar numaraları verilmek suretiyle işlenmeye başlanmıştır." Defterin sonunda "İşbu I Nolu Film Denetleme Kurulu Başkanlığına ait karar özet defteri (498) dört yüz doksan sekiz sahifeden ibarettir" yazmaktadır. Defterde yerli ve yabancı karışık filmlerin arasında çok az sayıda kısa film ve belgesel-eğitici film de bulunmaktadır. Defterde denetlenen zaman dilimi, 12 Eylül 1980 askeri darbesini de kapsadığı için bu zaman aralığındaki toplantı tarihlerine göz attığımızda kurulun 9 Eylül 1980'de toplandığı, araya 12 Eylül'ün girmesiyle bir dahaki toplantıyı 24 Eylül'de yaptığı da gözlenmiştir.

Bu yıllar arasında örnek olarak verebileceğimiz şu filmlerin kabul edildiği görülmüştür: *Kir Gönlünün Zincirini* (Şerif Gören, 1980/134), *Fil Adam* (David Lynch, 1981/108), *Endless Love* (Franco Zeffirelli, 1981/110), *Zafere Kaçış* (John Huston, 1981/168). *New York New York* (Martin Scorsese, 1981/178), *Bir Yıldız Doğuyor* (1981/192), *Kırık Bir Aşk Hikayesi* (Ömer Kavur, 1982/16), *Davaro: Son Eşkıya* (Kartal Tibet, 1982/20), *Çirkinler de Sever* (Sinan Çetin, 1982/63), *Diva* (Jean-Jacques Beineix, 1982/100). Akün Film tarafından ithal edilen 1973 tarihli *Amarcord* (Federico Fellini, 1981/58) filminin künyesinde de birçok filmde olduğu gibi yönetmen yerine yapımcısının adı yazılmıştır, filmin ithaline ve gösterimine izin verilir. *Rocky II* (Sylvester Stallone) filmi 1981/167 numaralı tutanak-

la onaylanırken filmin kopyası ise 1981/187 ile onaylanmıştır. *Sis* (*The Fog*, John Carpenter) adlı filmin gösterimine 1981/196 ile izin verilmiş, filmin üç kopyası ise 1981/199 ile kabul edilmiştir. Bu defterde de daha önce rastladığımız gibi festival için (burada İstanbul Kültür ve Sanat Festivali) filmlerin denetlendiği görülmüştür. Bir kabul kararında bilimkurgunun adı yazılmasa da film türlerine ilişkin ilginç bir gerekçe yer alır. *Hayal Şehir* (*Logan's Run,* 1980/117, Dosya No: 91127/387) adlı filmin çevirmeni filmi *Logan'ın Kaçışı* olarak çevirmiş, kurul "23. asra ait hayali sahnelerle dolu bir film olduğundan" filmin gösterimine izin vermiştir.

Bazı filmler denetlenemeden gönderilmiştir. Örneğin *Yora* (1980/153) adlı filmin gümrükten gelen üç kopyasının da sessiz olduğu görülmüş ve bu nedenle film denetlenememiş ve kurul mührüyle mühürlenmiştir. Daha önce kabul edilmiş olan *Sarışın Fırtına*'nın (1982/31) kopyası da sessiz çıkmış ve film Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğüne iade edilmiştir. Künyede adı yazılmayan ama *Talihli Amele* olduğu metnin içinde belirtilen film için (1981/35) iade/tutanak hazırlanmıştır. Bu karar şartlı kabul ya da ret kararı gibi sayılmamıştır. Danıştay'ın verdiği hükümlerin, "Film Denetleme Kurulunca infaz edileceği hakkında *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine Dair Tüzük*'te bir hüküm bulunmadığından Basın Şubesinin 18.2.1981 gün ve 667 sayılı yazısı ile" kurula gelen *Talihli Amele* adlı film iade edilir. "İş bu tutanak 19.2.1981 tarihinde düzenlenerek oybirliği ile imza altına alınmıştır". *Aklın Neredeydi* (1981/106) filmi için hiçbir şey yazılmamış, temsilciler tarafından boş sayfaya imzalar atılmıştır. Bazı sayfalarda da kararın başı (hangi tarihte denetlendiği) var, filmin künyesi var ama karar yazılmamış, imzalar da atılmamış (1982/108). Kabul edilen filmlerden birinde filmin adıyla ilgili süreçteki tartışmayı aktaran bir bilgi var: *Kabak Tadı/Bal Kabağı* (*The Pumpkin Eater*, 1980/65, Dosya No: 91127/141-1) için "Tercüman filmin ismini aynen 'Kabak Yiyen' şeklinde başlangıçta tercüme etmiş ise de, filmin sonunda bunun 'Kabak Tadı' veya 'Bal Kabağı' olarak düşünülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır". *Atatürk ve Dolmabahçe* (1981/158) adlı film Atatürk'le ilgili bu yıllardaki tek filmdir, 40 dakikalık ve 35 mm. olan bu film, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından yapılmış ve kurul tarafından filmin gösterimi de uygun bulunmuştur.

Kabul edilmiş ama üye ya da üyeler tarafından şerh düşülmüş kararlar şunlardır: *Çıplak Ayakla Parkta* (*Barefood in the Park*, 1980/95, Dosya No: 91127/141-1) için Başkan olan İçişleri Bakanlığı temsilcisi ile Kültür Bakanlığı'ndan gelen temsilci şu şekilde muhalefet şerhini kayda geçmişler: "Film; aile yapısındaki seks ilişkilerini fevkalade aşırı bir ölçüsüzlük içinde sergilemiş durumdadır. [Bu] bakımdan film, aile kavramına olan saygınlığını iyiden iyiye zedelemiş bulunmaktadır. Böylesine bir filmin, üstelik TRT ekranında değerlendirileceğini sadece düşünmek bile aile kavramına yol açacağı zararın azametini açıkça ortaya koymaya yetecektir. Bu sebeplerden ötürü Tüzüğün 18. maddesinin (A) ve (D) fıkra hükümlerine muhalefet edilmiş bulunduğu kanaatindeyiz. Onun için karşı oy şerhimizin dercini talep etmekteyiz". *Gençlik Şehri* (*Skatetown USA*, 1980/144, Dosya No: 91127/413) için kurul üyelerinden yine İçişleri Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı temsilcileri karara ortak bir şerh yazmışlardır: "Paten gösterileri vesilesiyle gençliği yozlaştırıcı hayat tarzına ve kötü alışkanlıklara özendirici nitelikte bulunduğundan kamu

düzenine zararlı etkileri olacağı inancıyla oylarımızı olumsuz yönde kullanmış durumdayız". *Rüzgârın Sesi* (*The Wind and the Lion*, [John Milius] 1980/152, Dosya No: 91127/289) filmde Genelkurmay Başkanlığı üyesinin yazdığı şerh de kayıtlara geçer [yazım düzeltilmiştir]: "İnsan hak ve özgürlüklerine aykırı, Fas, Müslüman, Berberi halkını küçük düşürücü, realitelere ters düşen görüntü ve diyaloga yer verilmesi, ayrıca Amerikan askeri gücünü üstün gösterip propaganda edilmesi nedeniyle politik nitelik taşıması [taşıdığı] görüldüğünden Tüzüğün 18/A maddesi hükmü gereğince ve 18/C maddesine aykırı olduğundan ayrışık oy kullanılmıştır". *Brigham Young* (1981/18, Dosya No: 91127/141-2) için Emniyet Genel Müdürlüğünden gelen temsilcisi "filmin baştan sonuna kadar siyonizm propagandası işlediği gerekçesi ile olumsuz oy kullanmıştır". *Alayın Dilberi* (1981/65, Dosya No: 91127/237) filmini Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi "Askerlik mesleğini küçük düşürücü" nitelikte bir film olması nedeniyle reddetmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci ise filmi "cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı bir biçimde işler nitelikte" bulduğu için ret yönünde oy kullanmıştır. *Ölümü Beklerken* (*La Mort En Direct*, Bertrand Tavernier, 1981/103, Dosya No: 91127/544) adlı film için Genelkurmay Başkanlığı üyesinin "ayrışık" oy kullandığı kayıtlara geçmiştir. *Seni Gömmeye Geldim* (*The Last Hard Men*, [Andrew V. McLaglen], 1981/144, Dosya No: 91127/598) adlı filmin kararında da Genelkurmay Başkanlığı üyesi "filmde geçen soygun ve tedhiş [terör] olaylarının suça imrendirici nitelikte görüldüğünden olumsuz oy kullanmıştır". *Azgın Yumruk/Kahraman Cengaver* (*Return of the Chinese Boxer* [*Shen quan da zhan kuai qiang shou*], Jimmy Wang Yu, 1982/8, Dosya No: 91127/667) için Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "Kan, dehşet ve vahşeti, sadizmi aşırı ölçüde ve toplumun ruh sağlığını kötü yönde işlediğinden" filmi reddetmiştir. *Sonsuz Aşk* (*Endless Love*, 1982/37, Dosya No: 91127/556) için Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri "filmde Türk toplumunun değer ölçülerini rencide edici ve aile kutsiyetini sarsıcı sahneler bulunduğundan tümü itibariyle yurdumuzda gösterilmesinin sakıncalı olacağına, Tüzüğün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkraları gereğince karar verilmesini istemişler ve bu yönde ayrışık oy kullanmışlardır". Bu filmlerin hepsi sonuçta oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Ret Kararları

Bu defterde çok sayıda ret kararı olduğunu da hatırlatarak çoğunu başlıklar / kategoriler içine yerleştirdiğimizi, bir kısmını da burada anacağımızı belirtelim. *Palyaçolar ve Çocuklar* (1980/57) adlı filmle ilgili tutulan tutanakta filmin sahibinin başvurusu üzerine usul yönünden reddedilen filmin denetlenip denetlenmeyeceği sorulmaktadır. Kararda kurulun "filmi usul yönünden eksiklikleri olduğu için" reddettiği ve eksiklerini tamamladığı taktirde "usulüne uygun müracaatla" kurula gönderilirse yeniden denetime alınacağı, bu durumun da ilgili kişiye bildirilmesi yönünde karar alınmıştır. Dolayısıyla bu tutanakta da bir kez daha usul yönünden filmin reddedildiği vurgulanmış ve film yeniden denetlenmemiştir. Mos Film'den gelen toplamı 80 dakikalık üç kısa film için karar yazılmıştır (1980/63, Dosya No: 91127/339). Bu filmler *Palyaçolar ve Çocuklar, Sirk Arenası, Hayvan Sirki*'dir. Daha önce ilk filmin adıyla tek bir filmmiş gibi denetlenmesi istenmiş ama Tüzüğün 9 ve 10. maddeleri gereğince eksiklikler nedeniyle usulden reddedildiği anlatılmıştır. Bu kez üç

film olarak tekrar denetime sunulmuş ve şu not düşülmüştür: "Film kısa metraj ve dökümanter [dokümanter] olup diyalog metni yoktur. Daha sonra bir diyalog listesi eklenmiştir. Filmin bir mi üç ayrı adet mi olduğunun anlaşılmadığı yazılmıştır. "Film bir bütünü temsil ediyor ise eklerdeki ayrılık sebebini izaha imkan bulunmamıştır. Bu durum karşısında Tüzüğün 9. ve 10. maddeleri gereğinin tamamı ile yerine getirildiği asla iddia ve ifade olunamaz. Bu haliyle halka gösterilmesi yoluna gidilirse Tüzüğün 9. ve 10. maddeleri gereğine muhalefet yapıldığı gibi ayrıca aynı Tüzüğün değişik 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince kamu düzenini zedeleyici bir nitelik arzedeceği için filmin tamamının", bir başka deyişle üç filmin birden gösterimi yasaklanmış, buna karşın kuruldan Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen üye ile Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen üye filmler için olumlu oy kullanmıştır. "Filmde İngilizce konuşmaların tercümanlığını yapan tercüman bulunmamıştır" yazmaktadır. Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci şöyle not düşmüştür: "Adı geçen filmlerin dosyaları Tüzüğün 9. ve 10. maddeleri gereğince uygundur. Bu filmler ister tek tek isterse üçü bir arada halka gösterilsin Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum yoktur. Filmin tercümanlığını daha önce Tahir Asma yaptığı için ikinci denetimde tercümanın olup olmaması bence sakıncalı değildir". *Doyumsuzlar* (1980/167) adlı filmin, "Basın Şubesi Müdürlüğünce yapılan arşiv incelemesi neticesinde dosyasına rastlanmadığı ve denetimden geçmediği, esasen filmin 3 ayrı filmden oluştuğu, bu niteliği ile *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* ilgili hükümleri gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" dair karar yazılmıştır. *On Çok Çok İyi* (1980/170) "adıyla daha önce bir filmin denetimden geçmediği filmin jeneriğinde isminin bulunmadığı, muhtelif sahnelerinde Tüzüğün 18. maddesine aykırı sahnelerin bulunduğu" görülmüş ve film reddedilmiştir. *Beni Mahvettiler* (1980/174) adlı filmin "19.3.1956 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından denetlenerek halka gösterilmesinde bir sakınca görülmeyen" aynı adlı bir filmle ilişkisinin olmadığı, kurula gönderilen bu filmin çeşitli "sahnelerinde daha önceden yasaklanmış olan filmlerin parçalarının bulunduğu" ve filmin adının da tespit edilemediği anlaşıldığından bu film de sakıncalı bulunmuştur. *Şehvet Kurbanı Şevket* (1980/175, Dosya No: 91122/6521) filmi 1975'te "Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından görülerek bazı sahnelerinin çıkarılması kaydıyla kabul" edilmiş ama bu kez "filmden çıkarılmasına karar verilen sahnelerin çıkarılmadığı görüldüğünden" 18/D'ye göre sakıncalı bulunmuştur. *Üç Sevdalı Kız* (1981/81) adlı film denetimden geçmemiş, kararda filmde Zerrin Egeliler, Bülent Kayabaş ve Hadi Çaman "gibi artistlerin oynadığı" yazılmış ve 18/D'ye göre film sakıncalı bulunmuştur. Defterde bazı filmlerin dosya numarası bulunmamaktadır.

Tüzük'ün 18. maddesinin (A), (B) ve (C) fıkralarına dayanarak reddedilen iki önemli yerli film bulunmaktadır: Atıf Yılmaz'a ait *Talihli Amele* (1980/164, Dosya No: 91122/6477) için önce süreç özetlenir. 4 Aralık 1974'te senaryosu *İkramiye* adıyla kabul edilmiştir. 2 Aralık 1980'de verilen dilekçe ile isminin değiştirilmesi talep edilir ama film (A), (B) ve (C) fıkralarına dayanarak sakıncalı bulunmuş, oybirliği ile reddedilmiştir. Zeki Ökten'e ait *Sürü* (1981/113, Dosya No: 91134/213) için karar aynen şöyledir: "Tuzla Belediye Sinemasında halka gösterildiği sırada İstan[bul] Valiliğince el konarak, *Filmlerin ve Film Senaryolarının*

Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün 34. maddesine göre denetlenmek üzere Emniyet Basın Şubesi tarafından Kurulumuza intikal ettirilen 'Sürü' adlı film 10 ve 11 Eylül 1981 tarihlerinde Kurulumuzca yeniden denetlenmiştir. Neticede: 1) Filmin senaryosunun denetimi sonunda 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca alınan 978/101 sayılı kararda filme çekilmesine izin verilmeyen sahnelerin çekildiği ve filmde bu sahnelerin yer aldığı bu nedenle 978/101 sayılı karar esaslarına uyulmadığı, 2) Filmin bütünüyle kamu düzeni ve genel ahlaka aykırı, ulusal bütünlüğü bozucu nitelikte olduğu tesbit [tespit] edilmiştir". Bu nedenle *Sürü* filmi, *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A), (B) ve (C) fıkralarına dayanarak oybirliğiyle sakıncalı bulunmuştur.

Defterde çok sayıda filmin yurda ithali ve halka gösterilmesi *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddedilmiştir; herhangi bir gerekçeye atıf yapmadan sadece bu madde ve fıkra yazılarak reddedilen filmler şunlardır: *Acımasızlar* (*High Velocity*, Remi Kramer, 1981/170, Dosya No: 91127/116), *Üç Biyonik Adam* (Ron Marchini, 1981/177, Dosya No: 91127/630), *Bitmeyen Gece* (*Goodbye & Amen*, Damiano Damiani, 1981/195, Dosya No: 91127/654). *Maskeli Sürücü* (*The Moon Mask Rider* [*Gekko Kamen*], Yukihiro Sawada, 1981/201, Dosya No: 91127/656, filmin gösterim tarihi İnternete göre 1982'dir, karar 1981'de alınmıştır, muhtemelen film çıkar çıkmaz Türkiye'de denetlenmiştir). Bu filmler arasında bir film de Claude Chabrol'e ait *Paris Geceleri*'dir (1982/3, Dosya No: 91127/662) ve film 18/C'ye göre reddedilmiştir. Bir kararda da şerh bulunmaktadır: *Kadına Karşı Kadın* (Conrad Brueghel, 1980/181, Dosya No: 91127/438) reddedilirken Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen üye gerekçeyi yazmasa da "ayrışık oy kullanmıştır. Tüm bu filmler 18/C fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. Diğer 18/C'ye dayanarak reddedilen kararlarda gerekçeler bir şekilde yazılmıştır. Şiddet, suç, güvenlik, kamu düzeni, propaganda, siyasal nedenler, ulusal duygular gibi temalar bu gerekçelere hizmet eder ve çoğu zaman iç içe geçmektedir. Şu filmler de gerekçe gösterilmeden 18. maddenin (D) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir: *Kızlar Yardıma Koşun* (*H.O.T.S*, 1980/137, Dosya No: 91127/409), *Racconti Del Letto* yabancı adıyla kaydedilen *Yatak Hikayeleri* (Ilia Von Anutroff, 1980/156, Dosya No: 91127/425) ve *Yırt Kazım* (1980/177, Dosya No: 91122/6754). *Ölüm Gemisi* (*Death Ship*, Alvin Rakoff, 1981/98, Dosya No: 91127/527) *Tüzük*'ün 18. maddesinin hem (A) hem de (C) fıkrasına atıf yapar ama gerekçe olarak herhangi bir ifade bulunmaz. *Tüzük*'ün 18. maddesinin hem (A) hem de (D) fıkrasına atıf yapan karar sayısı ikidir: Reddedilen filmlerden biri olan *Tatlı Bebek* (*Pretty Baby*, 1981/99, Dosya No: 91127/535) bir Louis Malle filmidir ancak künyede yönetmen kısmına, yazarın adı (Polly Platt) ve yönetmenin soyadı birleştirilip yazılmıştır. Bu kararda başka bir gerekçe bulunmamaktadır.

Tüzük'ün 18. maddesinin hem (C) hem de (D) fıkrasına atıf yapan karar sayısı on dokuzdur. Bu defterde en çok (D) ve daha sonra (C) fıkrasına dayanarak ret kararı yazıldığı için her iki fıkraya birden dayanan kararların sayısı da fazladır: *Gençlik Eğleniyor* (*Pinball Summer*, George Mihalka, 1980/159, Dosya No: 91127/430), *Yabancı* (*Halloween*, John Carpenter, 1980/180, Dosya No: 91127/436), *Çılgınlar Kulübü* (Édouard Molinaro, 1981/136, Dosya No: 91127/590), *Azrailin Sesi* (Tony Maylam, 1981/145, Dosya No: 91127/600), *Ateşli Gençler* (Boaz Davidson, 1981/161, Dosya No: 91127/608),

Acı Gerçekler (Remzi Jöntürk, 1981/163, Dosya No: 91134/639), *Trende Dehşet* (*La Ragazza Del Vagone Letto*, [Ferdinando Baldi], 1980/179, Dosya No: 91127/433) adlı filmler bu fıkralara dayanarak reddedilmiştir. *Sıradan İnsanlar* (*Cruising*, 1981/171, Dosya No: 91127/619) bilindiği gibi Robert Redford tarafından yönetilen bir film (*Ordinary People*, 1980) ama filmin defterde kaydedilen adı "Crvising" şeklinde yazılmış, oysa anlamlı olması için "Cruising" olması gerekiyor, bu addaki filmi de William Friedkin (*Cruising*, 1980) yönetmiş. Dolayısıyla birçok filmde olduğu gibi künyede açıklayıcı yeterli bilgi olmadığı için filmlerin özgün adları da tam olarak bulunamamaktadır. Bu nedenle sadece Türkçeye çevrilmiş adıyla söylersek *Sıradan İnsanlar* filmi (C) ve (D) fıkralarına atıf yapılarak reddedilmiştir.

Film türlerinin gerekçelerde ya da şerhlerde yer almasıyla ilgili örnekleri de burada yazalım: *Ölüm Pateni* (*Rollerball*, [Norman Jewison], 1980/105, Dosya No: 91127/369) adlı film 18. maddenin (C) fıkrasına dayanarak "Kamu düzenini zedeleyici nitelikte görüldüğünden" ithaline ve gösterimine izin verilmemiş ama Emniyet Genel Müdürlüğü'nden ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen temsilciler filmin türünü gerekçe göstererek karşı oy kullanmıştır: "Bilim-kurgu türünde bir film olması nedeniyle filmin halka gösterilmesinde sakınca olmadığı yolunda oy kullanıyoruz". Birçok gerekçede ya da karşı oyda "tür filmi" olmak kararlarda yer almaktadır. *Kara Zafer* (*The Wilby Conspiracy*, [Ralph Nelson], 1980/106, Dosya No: 91127/371) adlı filmde "denetim sonunda, ırk ayrımını, terörizmi işlemesi nedeniyle ülkemizin bugün içinde bulunduğu durum da göz önüne alınarak Tüzük'ün değişik 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelikte bulunmuş olduğundan" reddedilmiştir. *Canavarlar Canavarı Gidorah* (Ishiro Honda, 1980/111, Dosya No: 91127/361) da "18/C maddesi gereğince kamu düzenini menfi şekilde zedeleyici nitelikte görüldüğünden" reddedilmiştir. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci "Korku türü bir film olduğundan 18. madde ile" ilişkili görmediği için farklı oy kullanmıştır ve reddedilmesine karşıdır. Burada da karşı oy için filmin "bir tür filmi" olmasının gerekçe gösterilmesi ilginçtir. *Açlık* (*Soylent Green*, [Richard Fleischer], 1980/116, Dosya No: 91127/386) adlı filmin türüne dair ifadeler kararda yer almaktadır, [yazım düzeltilmiştir]: "Film, ilk planda iki bin yirmi iki yılına ait (2022) hayal mahsulü bir olayı sergiliyor görünümünde ise de, dedektif Torn'un olayı delillendirebilmek için çöp arabalarıyla insanların yeşil soya fasulyesi haline getirildiği büyük makinalardan meydana gelmiş özel yere kadar gelmesi ve insan cesetlerinin kefenler içinde makinalardan makinalara aktarılışını dahi gösteren sahneler yüzünden olağan üstü bir dehşet saçtığı açıkça görülmektedir. Bu bakımdan Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre mevcut kamu düzenini menfi şekilde etkileyeceği dikkate alındığından" reddedilir. Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen üye 18. maddeye aykırı bir şey görmediğini yazarak olumlu oy kullanmıştır.

Defterdeki çok sayıda ret kararı ve daha az sayıda olan tüm şartlı kabul kararları aşağıda ilgili başlıklar altında değerlendirilmiştir. Çoğu zaman atıf yapılan gerekçelerin (genel olarak genel ahlak, pornografi, kamu düzeni, ulusal güvenlik ve şiddet gibi) arka arkaya yazıldığı ve aslında iç içe geçtiğini bir kez daha vurgulamakta yarar bulunmaktadır.

Ret ve Şartlı Kabul Kararları

Genel Ahlak

Üç kısa filmden biri olan *Minarelerin Altında Sirk* (1980/67, Dosya No: 91127/356) adlı film, başka gerekçelerle birlikte *Tüzük*'ün değişik 18. maddesinin (A) ve (D) fıkrası gereğince reddedilmiş ve "genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlendiği" de kayıtlara geçmiştir. *Sapık* (1980/169) için "seyredilen yerli filmin jeneriğinde isminin yönetmeninin ve oyuncularının isimlerinin bulunmadığı" belirtilmiş ve kurula *Sapık* adıyla "gönderilen filmin muhtelif sahnelerinde" "genel ahlak ve adaba uymayan sahnelerin bulunduğu" tespit edilmiş ve film, 18. maddenin (D) fıkrasına göre sakıncalı bulunmuştur. *Otostop Aşıkları* (*Il Piacere e Femmina* [*Das Bumsfidele Heiratsbüro*], Charles Ferrer, 1981/9, Dosya No: 91127/461) filminde, *Olgun Meyva*'da (*Griechische Feigen*, Siggi Götz, 1981/33, Dosya No: 91127/482) ve *Ye Beni Mahmut* (1981/80, Dosya No: 91122/6647) filminde cinsel konular, genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlenmiş, tüm bu filmler *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre reddedilmiştir. Özgün adı *Emanuelle Nera: Orient Reportage* olan ve Joe D'Amato'nun yönettiği *Arzu* (*The Black Emanuelle Orient Report*, 1982/45, Dosya No: 91127/154) adındaki Gaziantep Cumhuriyet Savcılığından üç kutuyla 26 dakika olarak gelen film 1 No'lu Film Denetleme Kurulu tarafından "Basın ve Yayın Şubesi arşivinde bulunan 16 mmlik kopyası ile karşılaştırmalı olarak denetlenmiş" ve "Filmin muhtelif yerlerinde genel ahlak ve adaba aykırı sahneler bulunduğu ve sahnelerin (Kadınların banyo ve saunada görüldüğü sahneler) film denetimden geçtikten sonra eklendiği görüldüğünden" Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak sakıncalı bulunmuştur.

İlk Günah (*Fingers*, James Toback, 1980/56, Dosya No: 91127/354) adlı film, "kamu düzenini zedeleyici nitelik taşıdığı ve üstelik ahlak ve adaba aykırı biçimde işlenmiş sahnelerin bulunduğu, diyalog listesinin tetkikinde de açıkça bu durum görüldüğü dikkate alınarak" *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ile (D) fıkralarına göre reddedilir. *Patlarsam Yanarsın* (*La Boum*, [Claude Pinoteau], 1981/146, Dosya No: 91127/604) adlı film, "Toplumumuzca kutsal sayılan aileye ilişkin değerleri zedeleyici, yer yer genel ahlak ve adaba aykırı sahneler ihtiva eden ve tümü ile gençlik üzerinde ruh sağlığı açısından sakıncalı ve kötü örnek olacak bir nitelikte görüldüğünden" 18. maddenin (C) ile (D) fıkralarına gönderme yapılarak reddedilmiştir.

Aile

Laura 14 Yaşında (*Laura, Les Ombres de l'été*, David Hamilton, 1980/123, Dosya No: 91127/377) adlı filmi çevirmen "*Laura ve Yaz Hayalleri*" diye çevirmiş, film denetime *Laura 14 Yaşında* şeklinde girmiş ve "kutsal aile kavramını zedeleyici nitelikte bir esas" taşıdığı saptanmış ve film çok sayıda film gibi *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre reddedilmiştir. *Tüzük*'ün 18. maddesinin hem (A) hem de (C) fıkrasına atıf yapan karar sayısı altıdır. Bunlardan birine burada değinilmiştir: Jean-Charles Tacchella'ya ait olan *Samimi Oyunlar* (*Cousin Cousine*, 1980/126, Dosya No: 91127/398) için ifadelerin vurgusu dikkati çekmektedir [yazım düzeltilmiştir], aktaralım: "Aile kutsiyetini özgürlük anlayışı ile karmakarışık etmek isteyen ve böylece onu esasta zedeleyen bir hüviyet taşıması dolayısıyla Tüzüğün 18. maddesinin (A) ve (C) fıkraları gereğince yurda ithal edilmesi ve halka gösterilmesi sakıncalı görülmüş, izin verilmemiş, oy birliği ile reddine karar verilmiştir. Denetim esnasında örf ve adetlerimize tamamen ters

düşen iğrenç görünümlü sahneler yer almış olduğu görülmüş, bir kısmının ise kesilmiş bulunduğu intibaı da genel müşahedeler arasında mütalaa olunmuştur". *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A), (C) ve (D) fıkralarına dayanarak iki film reddedilmiştir: Biri *Csontvary* (Zoltan Huszarik, 1982/101, Dosya No: 91128/57) adlı filmdir, diğeri deftere *La Bariyer* olarak kaydedilmiştir ama ismi aslında *Barierata*'dır (Hristo Hristov, 1981/94, Dosya No: 91127/141-4), yönetmen adı da aynı zamanda Christo Christov'dur. Bu ikinci film, Kültür Bakanlığının yazısı ile İçişleri Bakanlığına gönderilmiş ve kurulca denetlenmiş, "Anayasa teminatı altında bulunan kutsal aile müessesesine karşı saygınlığı yitirici etki yaptığı" saptandığı için de 18. maddenin (A), (C) ve (D) fıkralarına aykırı bulunarak reddedilmiştir. "*Muhtelif İsimde Film Parçaları*"nda (1982/87) "annenin küçük kızın önünde diz çöküp yalvarma sahnesini gösteren sahnenin" çıkarılması koşullar arasında yer almaktadır.

Müstehcenlik, Çıplaklık, Sevişme Sahneleri, Pornografi

Defterde *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak reddedilen kararların sayısı toplamda 50'dir. Bazen valiliklerce el konup gönderilen ya da Cumhuriyet Savcılığınca gönderilen filmlerin denetlenmesi istenmiştir. Bu yöndeki ilk kararlardan biri olan *Sıra Sana Gelecek* (Oğuz Gözen, 1980/75, Dosya No: 91134/190) için yazılan kararda işleyişi daha iyi anlamayı kolaylaştıracak şekilde süreci uzun yazabiliriz [yazım düzeltilmiştir]: "Boyabat Cumhuriyet Savcılığının 29.5.1980 tarih ve 1980/379 sayılı yazılarında; 'Bir Gün Evvel, *Sıra Sana Gelecek*' adlı filmin hazırlık tahkikatına esas olmak üzere birlikte gönderildiği belirtilerek I No'lu Film Denetleme Kurulundan, 'Bu filme sonradan ekleme yapılıp yapılmadığının ve suç teşkil edip etmediğinin incelenerek bu hususta düzenlenecek raporun ve gönderilen filmin aynen iade edilmesi' istenmektedir. Yapılan dosya tetkikinde, filmin esas isminin gerek senaryo izninde ve gerekse filmin halka gösterilmesi için verilmiş izinde sadece 'Sıra Sana Gelecek' şeklinde olduğu, Cumhuriyet Savcılığının belirttikleri biçimde ilaveli isimde bulunmadığı tespit edilmiştir. Gönderilen film parçası, denetime esas olan arşivdeki 16 mm.lik filmle birlikte ve mukayeseli olarak kurulumuzca, 17.6.1980 tarihinde, mahsus mahalde seyredilerek denetime tâbi tutulmuştur. Neticede: Gönderilen film parçasının, film denetimden çıktıktan sonra ve halka gösterilmesi sırasında eklendiği anlaşılmaktadır. Ne var ki gönderilen film parçası, Boyabat'ta oynatılan filmin bütünüyle birlikte postalanmadığı için eklemenin muhtemelen filmin hangi sahnelerini takip ettiği hususu kesinlikle tespit olunamamıştır. Bununla beraber gerek afişlerdeki ve gerekse müracaat formlarındaki bilgilere bakarak, erkek ve kadın baş artistlerinin yanı sıra 've Kazım Kartal' ibaresiyle filmde seks sahnelerin bulunduğu intibaının yaratılmak istendiğini sonucuna varılmıştır. Esasen gönderilen film parçasında bir sevişme sahnesinin bu gibi oyunları ile şöhret yapmış Kazım Kartal'a ait olduğu açıklıkla sabittir. İkinci sahnesinin erkek oyuncusunun ise 'Bülent Kayabaş' olduğu açıklıkla görülmektedir. Bu haliyle filme sonradan eklendiği anlaşılan Cumhuriyet Savcılığınca gönderilen parçanın, 23 Eylül 1977 tarih ve 16063 sayılı *Resmi Gazete*'de yayınlanmış ve Bakanlar Kurulunca 26.8.1977 tarih ve 7/13683 sayı ile kararlaştırılmış bulunan *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* ve bu Kararnameye ek bir Kararname ile Bakanlar Kurulunca 7/17890 sayı ve 6.7.1979 tarihinde karar-

laştırılmış olan *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün Değiştirilmesine İlişkin Tüzük* hükümlerinin değişik 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince 'cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde' işlendiği açıklıkla sabit olup bu noktadan, yukarıdaki maddelere ilaveten *Tüzük*'ün 34. maddesine göre filmin halka gösterilmesi Denetleme Kurulunca yasaklanmıştır. Filme eklenen parçanın bu durumu ile suç teşkil edeceği ilgililer hakkında gerekli kanuni işlemlerin yapılması için, evrakın ekleri ile birlikte Boyabat Cumhuriyet Savcılığı'na gönderilmek üzere Basın Şubesi Müdürlüğü'ne teslim[in]e karar verilmiştir".

Şu sözünü edeceğimiz filmlerin hepsi *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre reddedilmiştir [yazım düzeltilmiştir]: *İkimiz de Sevdik* (Yücel Uçanoğlu, 1980/79, Dosya No: 91122/7039) adlı filme de İstanbul Valiliği el koymuş, film 34. maddeye göre denetlenmiştir. Kararda yazıldığına göre filmin, "Önce Sevdik" adıyla izin alınmadan ismi değiştirilerek gösterildiği tespit edilmiştir: "Kurulumuz filme cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen, anormal gurup seks münasebetlerini sergileyen pornografik sahneler eklendiğini, bu sahnelerden bazılarının filmle ilgisi olmayan yabancı seks filmlerinden alınarak filme dahil edildiği" saptanmış ve ilgili "*Tüzük*'ün değişik 18. ve 34. madde hükümleri gereğince 18. maddenin (D) fıkrasına istinaden filmin halka gösterilmesinin yasaklanmasına" dair karar yazılmıştır. *Son Saat* (Arif Erkuş, 1980/85, Dosya No: 91134/436) adlı filmde "konusuz baştan sona seks filmi olduğu, kadının 4-5 erkekle rezilce sevişme sahnelerinin mevcut bulunduğu, bu sahnelerin bununla da kalmayıp uzayacağı, ayrıca seks sonu sadizm sahnelerine yer verildiği kesinlikle anlaşılmaktadır" ve hem Tüzük'ün 27ç maddesine aykırı bulunmuş hem de 18/D fıkrasına göre reddi istenmiştir. *Salon Kitty* (Tinto Brass, 1980/88, Dosya No: 91127/367) adlı film, aynı adda bir genelev içinde "baştan sona kadar yer yer ağırlık kazanan ve çok değişik biçimlerde işlenmiş ahlak ve adaba aykırı seks sahneleri ile örtülmüş durumdadır. Ancak filmde esas gayenin, bir fikrin horlanması maskesi içinde edep dışı değişik seks sahneleri ile dolu film yaratmak olduğu intibaı, zihinlerde kesinlik kazanmaktadır", bu nedenle de reddedilmiştir. *Canın İsterse* (*Baby Love* [*Et si tu n'en veux pas*], 1980/146, Dosya No: 91127/414) için çevirmen filmi "Çocuk Aşkı" diye ama kurul önüne film *Canın İsterse* adıyla gelmiştir; "bütünüyle birçok sahnelerinde kesilmiş olduğu intibaı hakim oluyor ise de 65 dakika süren kısaltılmış film halihazır şekli ile de Tüzüğün 18/D fıkrası hükümlerine ters düştüğünden yani cinsel ve ahlaki konuları genel adaba aykırı biçimde işlemiş bulunduğundan" film reddedilmiştir. *Aşkı Arayan Kız* (*The Joy of Flying*, [Josef Gottlieb], 1981/27, Dosya No: 91127/472) adlı "Filmin genel olarak seks konusunu işleyen bir film olduğu görülmüş, pek çok sahnesinin kesildiği intibaı edinilmiş buna rağmen film Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrası hükmünde belirtilen cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen niteliğinden kurtarılamamış, esasen kesilen sahneler nedeniyle filmde konu bütünlüğü de kalmamıştır". Filmin diyalog metninin bir kısmının olmadığı da görülmüş, sonuçta film reddedilmiştir. *Tatlı Erkeğim* (1981/79, Dosya No: 91122/6700) filminde senaryoda bulunmayan "gayri ahlaki ve hayasızca argo konuşmalara yer verilmiştir", ayrıca 1975'de Merkez Film Kontrol Komisyonunun "gösterme izin belgesinde çıkarılması istenen Tamer Yiğit'in hapishaneden bahsederken söylediği tesbih gibi oluyorduk sözleri filmden çıkartılmadığı

gibi aynı kararda sözü edilen çıplak sevişme sahnelerinin de filmden çıkarılmadığı görülmüştür". Buna ek olarak "görüntüsü de son derece bozuk olan bu haliyle Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrası hükmüne göre cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilmiştir. *Saldırganlar* (1981/83, Dosya No: 91134/373) filmi "tasdikli senaryodan filme alınmış, filme alındıktan sonra denetimin yapılmadığı anlaşılmıştır. Film konu olarak senaryo ile aynıdır. Fakat filmde cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı şekilde işleyen cinsel münasebet sahneleri konulduğu, filmin başındaki zorla ırza tecavüz sahnesinin cinsel duyguları istismar etmek amacıyla abartılmış bir şekilde ve normalden çok uzak bir süre devam ettirildiği" saptamış ve film yasaklanmıştır. *Kadın İsterse/Kocamın Bilmediği* (*Champagner für Zimmer 17,* 1981/91) için "denetlenen film yazılarında bahsedilen film olmayıp yerli filmlerin (adı belli olmayan) parçalarından birleştirilerek meydana getirilmiştir. Bülent Kayabaş, Zerrin Egeliler, Ünsal Emre gibi artistlerin oynadığı ve tümü ile müstehcen seks sahneleri ile dolu" olan film de aynı fıkraya göre reddedilmiştir. *Çok Özel İlişkiler* (1982/33, Dosya No: 91127/ 274) filminde künyeye "Veux Rour Couples" yazılmış ama *Jeux pour couples infideles* olacak, filmin yönetmeni Jean Desvilles'dir: "Adı geçen film denetlendiğinde konusunun cinsel konuları, Türk adet ve göreneklerine aykırı biçimde işlediği, eş değiştirmeye kadar varan sapıklıkları sergilediği bu haliyle filmin hemen hemen tümünün genel ahlak ve adaba aykırı olduğu" karara yazılmış ve film yasaklanmıştır. *Püsküllü Bela* (1982/36, Dosya No: 91122/4907) için "7 (Yedi) dakika süreli, Dilber Ay, Kazım Kartal ve bir erkek artistin de bulunduğu film özel olarak çekilmiş, denetimden geçmemiş, tamamen müstehcen ve pornografik sahnelerden meydana geldiği" için sakıncalı bulunmuştur. Yukarda anılan tüm bu filmlerin *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak reddedildiğini bir kez daha yazalım.

Şu filmlerin hepsi *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına atıf yapılarak ve gerekçeleri de yazılarak reddedilmiştir: *Günah Kızları* (1980/168) adlı "filmin jeneriğinde yönetmenin, oyuncularının isimlerinin bulunmadığı" ve "genel ahlak ve adaba aykırı sahnelerin bulunduğu" saptanmıştır. *Delidir Ne Yapsa Yeridir*'in (1980/171, Dosya No: 91134/39) "bazı kısımlarına başka filmlerden porno sahnelerinin eklendiği" görülmüştür. *Utanç* (1980/172) adlı "filmin muhtelif sahnelerinde başka filmlerden eklemeler yapıldığı, müstehcen sahnelerinin bulunduğu" saptanmıştır. *Gelinliksiz Gelin*'e (1980/178, Dosya No: 91134/393) "bazı sahnelerinin genel ahlaka ve adaba aykırı bir biçimde porno sahnelerinin ilave edildiği" görülmüştür. *Büklüm Büklüm* (1981/84) "Basın Şubesi arşivinde mevcut denetimden geçmiş video bandından tamamen ayrı seks sahneleri ile doludur. Seksi, sadizmi, anal seksi tam anlamıyla pornografik nitelikte işleyen bir film"dir. *Kızların Sevgilisi* (*Zartlich, Aber Frech wie Oskar*, F. J. Gottlieb, 1981/117, Dosya No: 91127/550), "genel ahlak ve adaba aykırı" bulunmuştur. *İyi Gün Dostu* (1981/184, Dosya No: 91134/386) filmine "sonradan porno sahnelerinin eklendiği" anlaşılmıştır. *Kadın Kadındır* (1981/190, Dosya No: 91134/458) için "Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğü arşivinde bulunan video kayıtla yapılan mukayesesinde filme sonradan müstehcen sahneler eklendiği" görülmüştür. *Belli Değil* (1981/193, Dosya No: 91128/-) adlı filmin "Uyanık Şoför" ile "ilgisinin bulunmadığı, değişik filmlerin müstehcen ve porno sahnelerinin birleştirilerek

meydana getirildiği" saptanmıştır (künyede 25 dakika olduğu yazılır). *Tornavida* ve *Sevimli Aşk* (1982/13) adlı iki film Adana Valiliğinden gelmiş ve "yerli ve yabancı filmlerin fragmanlarından oluştuğu ve tümü ile müstehcen sahneleri ihtiva ettiği" anlaşılmıştır; "filmin daha önce denetimden geçmemiş sahneler ihtiva ettiği" bir kez daha vurgulanmıştır. Tüm bu filmler, aktarılan gerekçelerle 18. maddenin (D) fıkrasına dayanarak sakıncalı bulunmuş, reddedilmiştir.

Ayva Bahçesi (*Black Aprodite,* 1980/80, Dosya No: 91127/311) adlı filmin özgün adı *Mavri Afroditi*, yönetmeni ise Pavlos Filippou'dur. Filme İstanbul Valiliği el koymuş, tekrar denetlenmesi için film kurula gönderilmiştir [yazım düzeltilmiştir]: "İlk denetlemede 70 dakika uzunluğunda olan film bu defa (90) dakika olarak seyredilmiştir. Kurulumuz, ilk defa denetim için gönderilen filmin pornografik nitelikteki seks sahnelerinin kesilerek filmin bu haliyle denetime gönderildiğini ve filmin halka gösterilmesi sırasında kesilen bu sahnelerin konu bütünlüğü aranmadan filmin muhtelif yerlerine eklenmiş olduğu görüşüne varılmıştır. Film bu haliyle tiksindirici ve homoseksüel seks sahneleri ile dolu hale getirilmiş, konusu tamamen yitirilmiş ve seksi sergilemekten maada [sergilemekten başka] bir amaç kalmamıştır. *Tüzük*'ün değişik 18. ve 34. madde hükümleri gereğince" film denetlenmiş ve 18. maddenin (D) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir.

Muhtelif İsimde Film Parçaları (1982/87) adıyla denetlenen yerli filmler içinde *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre reddedilen film parçaları bulunmaktadır. *Sıra Kimde* (6 kısım 42 dakika), *Üç Sevdalı Kız* (3 kısım 18 dakika) ve *Kara Leke* (2 kısım 27 dakika süreli) ismi yazılmış "kutulardan çıkan filmlerin izlenmesi sonunda, adı geçen film parçalarının tamamen porno ve müstehcen sahneler ihtiva ettiği" tespit edilmiş ve filmler sakıncalı bulunmuştur. "Çekeceksin adlı kutudan çıkan üç küçük kısım ve (30) dakika süreli filmin ise isminin ve kurumunun belli olmadığı, adı geçen filmin görüldüğü kadarıyla bir kulübede bulunan kadının 'Ben 7 senedir erkeksizim seni istiyorum' dediği sahne dışında Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum bulunmadığı" da saptanmıştır.

Yönetmeni Yavuz Figenli olan ama karar defterinde soyadı Özfigenli diye yazılan *Karanlık Sokaklar* (1980/72, Dosya No: 91134/309) filmi için daha önce 1979/14 sayılı karar ile "senaryosunun filme alınırken müstehcen sahnelere yer verilmemesi" koşulu yazılmış, 1980/20 sayı numarasıyla da "halka gösterilmesi sırasında ekleme yapılabileceği belirtilerek kabul" edildiği yazılmıştır. Film bu kez "İstanbul Valiliğince el konarak tekrar denetlenmek üzere" kurula gönderilmiş, *Tüzük*'ün 34. maddesine dayanarak denetlenmiş ve "İlk denetlemede (50) dakika olan film cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen iğrenç cinsel münasebet sahneleri eklenmek suretiyle (65) dakikalık süreye çıkartılmıştır. İstanbul ahlak zabıtasının 22.4.1980 tarihli film tetkik zabit varakasında [kağıdında, tutanağında] da belirtildiği üzere eklenen porno sahnelerin 25 dakikaya yaklaştığı kurulumuzca da tesbit [tespit] edilmiş durumdadır". Film 18. maddenin (D) fıkrasına göre sakıncalı bulunmuş ve yasaklanmıştır. Dosyasında ek olarak en son cümlede "dosya ve film sorumlular hakkında kanuni işlemin yapılması için Basın Şubesi Müdürlüğüne suç mahalli olan İstanbul Valiliğine gönderilmek üzere teslim edilmiştir" diye bir ifade de yer alır. Yerli bir film olan ve karar defterinde yönetmeni yazılmayan *Garsonyer* ([Yavuz Figenli],

1980/73, Dosya No: 91134/322) için de 1980/9 sayılı kararla "gösterilmesi sırasında ekleme yapılabilir" uyarısı not düşülmüş, film kabul edilmiş ama İstanbul Valiliğince el konmuş, "İlk denetlemede 50 dakika olan film seyredilen eldeki video-bantta bulunan normal sahnelerin çıkartılmasından sonra cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen, hatta bütünüyle tiksindirici nitelikte cinsel münasebet sahneleri filmin 3/2'si oranında eklenerek 70 dakika süreye çıkartıldığı filmin bu haliyle tamamen konu dışına çıkarılarak ve konusuz hale getirilerek iğrenç sahnelerde doldurulmuş olduğu görüldüğünden" yine 18. madde (D) fıkrasına göre yasaklanmıştır. Bu kez de defterde Yavuz Figenli, Yavuz Figenler olarak kaydedilmiş ve filmi *Korkusuz Aşıklar* (1980/78, Dosya No: 91134/138) da benzer bir süreçle 16. mm'lik arşiv filmi ile karşılaştırılarak denetlenmiş ve "filme cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen nitelikte anormal (sapıkça) cinsel münasebet sahneleri eklendiği" saptanmış, aynı fıkraya göre de film reddedilmiştir. Yine Yavuz Figenli'ye ait *Cemile'nin Kaderi* (1980/139, Dosya No: 91134/313) ilk denetlendiğinde 50 dakikaymış, bu karar yazımı sırasında 80 dakika olduğu belirtilmiş. "Kurulumuz ilk defa denetim için gönderilen filmin pornografik nitelikteki sahnelerinin kesilerek filmin bu haliyle denetime gönderildiğini ve filmin halka gösterilmesi sırasında kesilen bu sahnelerinin konu bütünlüğü aranmadan filmin muhtelif yerlerine eklenmiş olduğu görüşüne varılmıştır. Filmin bu haliyle tiksindirici ve seks sahneleriyle dolu hale getirilmiş, tamamen seksi sergilemekten maada bir amaç kalmamıştır". Bu film de 18/D'ye göre reddedilmiştir. *Cemile'nin Kaderi* (1981/85, Dosya No: 91134/313) tekrar kurul önüne gelmiş, "Aynı filme ait pozitifin daha önce kurulumuzca denetlenerek 28.10.1981 tarih ve 139 sayılı kararla Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrasına istinaden yasaklandığı kayıtlarımızdan anlaşılmıştır. Bu defa aynı filmin negatividе [negatifi de] cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı şekilde işlediğinden" aynı fıkraya göre sakıncalı bulunmuştur.

Yücel Uçanoğlu'nun yönettiği *Sımsıcak* (1980/76, Dosya No: 91134/229) adlı film daha önce 1979/44 ile "halka gösterilmesi sırasında müstehcen ve seks sahnelerine yer verilmemek şartıyla kabul" edilmiş, sonra İstanbul Valiliğince el konmuş ve tekrar denetlenmesi için kurula gönderilmiş, sonuçta 34. maddeye göre denetlenen film için şu karar çıkmıştır: "Film seyredilen 16 mm.lik arşiv filmi ile karşılaştırılmalı olarak kurulumuzca seyredilmiş, filme cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen tiksindirici nitelikte cinsel münasebet sahneleri" eklendiği saptanmış ve "Filme yapılan eklentilerle film, konu açısından bütünlüğünü kayıp ederek seyredilir bir film olmaktan çıkmıştır". Tüm bu nedenlerle *Tüzük*'ün değişik 18. ve 34. maddeleri gereğince ve 18. maddenin (D) fıkrasına göre film yasaklanmıştır. *Denizden Gelen Kadın* (Yücel Uçanoğlu, 1980/77, Dosya No: 91134/137) daha önce 1978/198 sayı ile "halka gösterilmesi sırasında müstehcen seks sahnelerine yer verilmemek şartıyla" onaylanmış, bu kez de aynı ifadelerle karar yazılmıştır: "İstanbul Valiliğince el konarak tekrar denetlenmek üzere Kurulumuza gönderilmiş ve film mahsus yerinde 20.6.1980 günü tekrar Tüzük'ün 34. maddesine göre denetlenmiştir. Neticede; film, seyredilen 16 mm.lik arşiv filmi ile karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmiş, filme cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen nitelikte cinsel münasebet sahneleri eklenerek Tüzük'ün değişik 18. maddesinin (D) fıkrasına ve film

gösterme izin belgesindeki gösterim şartlarına" karşı çıkıldığı saptanmış ve (D) fıkrasına dayanarak "halka gösterilmesinin yasaklanmasına karar verilmiştir".

KupaAsı Maça Kızı (1980/81, Dosya No: 91122/5101) için kararda süreç özetlenmiştir. Ama ondan önce bu isimdeki filmin 1971 tarihli olduğunu ve filmi Fikret Uçak'ın yönettiğini hatırlatmış olalım. Bu filmin sansür belgesiyle *KaldırAsı Yatır Kızı* adlı film gösterilmiş, İstanbul Valiliği 34. maddeye göre filme el koymuş ve denetlenmesi için filmi kurula göndermiştir. Karar şöyledir [yazım düzeltilmiştir]: "Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından tetkik edilerek 971/111 karar sayılı 17.5.1971 tarihli tasdikli senaryonun bu film ile hiçbir alakası olmadığı, seyredilen filmin Barlık Film kurumuna ait çeşitli filmlerin (örnek: *Denizden Gelen Kadı*n) muhtelif sahnelerinin bir araya getirilerek ve aralarına yerli ve yabancı artistlerin oynadığı seks sahneleri ilave ederek değişik bir seslendirmeyle yeni bir film meydana getirildiği müşahede edilmiştir. Bu durumda: a) Kanuni hiçbir işlemin gereği yerine getirmeden tamamen izinsiz olarak yepyeni bir film meydana getirildiği kanaatine varılmıştır. b) Konu bütünlüğü aranmaksızın değişik filmlerin muhtelif sahneleri film tekniğine de aykırı olarak art arda getirilmiş, seksin sapıkça, müstehcen bir şekilde ve tiksindirici mahiyette sergilendiği yerli ve yabancı filmlerden parça konarak tam anlamıyla pornografik bir film vücuda getirildiği anlaşılmıştır". Bu nedenle de *Tüzük*'ün değişik 18. ve 34. maddelerine göre ve 18. maddenin (D) fıkrası açısından filmi yasaklamışlardır. *Macera* (1980/82, Dosya No: 91122/6683) adlı filmin 1975 tarihli ve Remzi Jöntürk'e ait olduğunu ekleyelim, kararda yönetmen adı bulunmamaktadır. Bu filmin izin belgesiyle *Macera Kadını* adlı film

(*Macera*, Yön.: Remzi Jöntürk, 1975)

gösterilmiş, İstanbul Valiliğinin el koyup denetlenmesi için kurula göndermesiyle de karar yazılmıştır, yazılan karar üstteki kararla hemen hemen aynıdır, daha kısa yazarsak yasadışı bir biçimde izinsiz olarak yeni bir film oluşturulmuş ve "bir başka filmin izin belgesinden yararlanarak film halka gösterilmiştir", aynı şekilde "Konu bütünlüğü aranmaksızın değişik filmlerin muhtelif sahnelerin film tekniğine de aykırı olarak art arda getirilmiş, müstehcen, sapıkça seks sahneleri tiksindirici mahiyette sergilenerek pornografik yapıda bir film" ortaya çıkmıştır; bu nedenle aynı fıkraya dayanarak bu film de yasaklanır. İki yıl sonra *Macera Kadını* (1982/98, Dosya No: 91128/56) adlı yerli film, kurula Kelkit Cumhuriyet Savcılığı tarafından gelmiş ve "(3) dakika süreli film, izlendiğinde; tamamen müstehcen sahne ve sözlerle dolu bulunduğu, denetimden geçmeyen bir film parçası olduğu, söz konusu parçanın özel maksatla hazırlanarak filme eklenen bir parça olduğu" saptanmış, film

Tüzük'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına göre reddedilmiştir.

Minnoş ve *Kara Leke* filminin fragmanı (Aram Gülyüz, 1980/84, Dosya No: 91134/583) için de karar yazılmıştır. Bir tespit tutanağında polislerin, yapımcının, yönetmenin, görüntü yönetmeninin imzaları bulunan bir resmî belge ile İstanbul Valiliği tarafından el konan fragmanın ve filmin denetlendiği yazılmıştır. *Minnoş* adlı filmin senaryosuna izin verilmiş ve "Ancak, filmin çekiminden sonra Tüzük hükümleri gereğince yapılması icap eden işlemler yapılmadan halka gösterilmek üzere piyasaya izinsiz sürüldüğü anlaşılmış olup", filmde 18 ve 34. maddelere göre "cinsel konuların genel ahlak ve adaba aykırı biçimde yer yer sabıkça [sapıkça] ve tiksindirici olarak işlendiği" saptanmış ve film *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince yasaklanmıştır. *Kara Leke*'ye ait fragman ise "edep ve ahlaka aykırı bir sunuş konuşmasıyla başlatılmış bu konuşmalar fragman sonuna kadar iğrenç bir biçimde sunulmuş ve tiksindirici sahneler doldurulmuştur. Bu haliyle fragman, cinsel konulara genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen nitelikte bulunmuş" ve yine 18. maddenin (D) fıkrasına göre yasaklanmıştır. Ayrıca karara "'Minnoş' adlı filmle irtibatlandırılmadan ayrı ayrı tecziyeleri gerektiği sonucuna varılmıştır" diye yazılmıştır. Bir kararda künyede film ya da yönetmen adı dahil herhangi bir bilgi bulunamamıştır, film parçalarının denetlenmiştir (1981/14). Basın Şubesi Müdürlüğü tarafından kurula denetlenmek üzere gönderilen (Çorum Cumhuriyet Savcılığınca isimsiz olarak gönderilen film parçaları) iki makara film için şöyle karar yazılmıştır: "Söz konusu film parçalarının, Tüzüğün 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince müstehcen, porno sahneler ihtiva ettiği, çeşitli filmlerin bölümlerinden alınarak monte edildiği ve bu parçaların denetimden geçmeyen kısımlar olduğu tesbit edilmiştir. Tüzüğün 18. maddesi (D) fıkrası hükmü gereğince sakıncalı bulunan film parçaları gereği yapılmak üzere iki parça halinde bir torba içinde" kurulun mührüyle mühürlenerek Basın Şubesi Müdürlüğüne verilmek üzere ilgili raportöre teslim edilmiştir.

İlgili *Tüzük*'ün (C) ve (D) fıkralarına dayanarak reddedilen çok sayıda filmin kararında da gerekçeler benzerdir, en çarpıcı karar Bernardo Bertolucci'ye ait *Ana Kalbi* (*La Luna*, 1982/39, Dosya No: 91127/701) için yazılmıştır: "Uyuşturucu müptelası bir çocuk, sapık bir ana, lezbiyen ilişkiler, ana oğul arasında cinsel duygu ve oyunlar, ananın oğlunu cinsel yönden arzu etmesi ve buna teşebbüsü gibi toplumumuzun örf adet ve yapısına ters düşen sapık duyguların işlendiği sahnelerle dolu bir film olduğundan" Tüzük'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına dayanarak reddedilmiştir. *Geveze Kutu* (*Chatterbox!*, Tom DeSimone, 1980/129, Dosya No: 91127/403) için çevirmen önce "Konuşan Kutu" diye çevirmiş ama film denetime *Geveze Kutu* adıyla girmiştir. "Aslında 'Anatominin bir mucizesi, ilmin bütün kanunlarına aykırı' bir olayı vurguladığı, film içindeki konuşmalardan da açıkça anlaşılan Geveze Kutu; bütünüyle, seks ilişkilerini yer yer çağrışımlarla veya çıplak sahnelerle sergilemeye çalışmakta filmin sonu da özetle belirtildiği şekilde değil unutamadığı, ancak uzun zamandır ayrı kaldığı ilk aşkı olan nişanlısıyla buluşması suretiyle nihayete ermektedir. Filmde Virjinya adını alan Vajina'dan çıkan sesler yardımıyla film bir diğer yanı itibarıyla Şow ticareti yapmaktadır. Yukarıya kısaca özetlemeye çalıştığımız *Geveze Kutu* filmi; seks konusunda çok değişik ve tüyler ürpertici sahneleri sergilemiş

bulunduğundan, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (D) ve dolaylı yoldan da 18/C hükümlerine aykırı biçimde görüldüğünden" reddedilmiştir. *Avanak* (1981/82, Dosya No: 91122/6937) adlı film için "976/275 sayılı kararında çıkarılması istenen sahnelerin denetlenen filmden de çıkarılmadığı anlaşılmış filmin bu haliyle argo ve müstehcen nitelikte kelimelerle dolu olduğu" saptanmış ve *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ile (D) fıkralarına göre sakıncalı bulunduğundan filmin "halka gösterilmesinin yasaklanmasına karar verilmiştir". *Üç Altın Adam/Çelik Bilekli Karateciler* (*The Clones of Bruce Lee* [*Shen wei san meng long*, Joseph Velasco, 1980], 1982/38, Dosya No: 91127/699) adlı film "Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre, filmdeki hakim sahnelerinin ruh sağlığını etkileyici ve bu yönüyle kamu düzenini zedeleyici, ayrıca Tüzüğün (D) fıkrasına göre de genel ahlak ve adaba aykırı çıplak kadın sahneleri bulunduğundan" reddedilmiştir; Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilci "filmin 5. kısmındaki plajda çıplak görünen kızların bulunduğu sahnelerin çıkarılması kaydıyla" filmin kabul edilmesinden yana oy kullanmıştır. *Dişi Şeytan* (*Nocturna*, [Harry Hurwitz], 1982/70, Dosya No: 91127/718) adlı "Film bütünü itibariyle ahlak yönünden toplum yapısını olumsuz yönde etkileyici seks sahneleri ile dolu olduğu" ve başka gerekçelerle birlikte *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına göre reddedilir. *Ölüme Yürüyüş*'te (*Fast-Walking*, James Harris, 1982/81, Dosya No: 91127/724) de "rüşvet ve seks sahneleri temel unsur olarak işlendiğinden suça özendirici ve kamu düzenini etkileyici genel ahlak ve adaba aykırı nitelikte görüldüğünden" film *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına atıf yapılarak reddedilmiştir. *Günahkar Rahibeler* (*Jeunes Filles Un Couvent* [*Die Klosterschülerinnen*], Eberhard Schröder, 1980/145, Dosya No: 91127/415) adlı film, önce çevirmen tarafından *Başı Dertte Olan Kızlar* diye çevrilmiş ama denetime *Günahkar Rahibeler* adıyla girmiştir; kararda cümleler yer yer bozuk da olsa [yazım düzeltilmiştir] aktaralım: "65 dakika süreli kısa bir film niteliğinde görülmekte ise de rahibeler okulundaki genç kızların problemli olanlarına ait çeşitli hikayelerden derlenmiş ve kesilmiş intibaını veren bir film durumundadır. Bu kesilmelerden ötürü konulu bir film niteliğini kaybetmiş vaziyettedir. Onun içindir ki filmde bir problem ortaya konuyor, ancak ona dokunulmadan bile süratle diğerine geçiliyor. Film sonunda '17 yaşından küçüklere gösterilmemesi' kaydını da taşıyan, yukarıda aldığımız düşünceleri doğrular nitelikte bir film ile karşı karşıya bulunmaktayız. Film daha çok örf ve adetlerimize uymayan bir biçimde seks ilişkilerini konu yapmaya çalışmaktadır. Film bütünüyle Tüzük'ün 18/C ve 18/D hükümlerine ters düştüğünden" oyçokluğu ile reddedilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen üye olumlu oy kullanmıştır. *Katil* (*Armaguedon*, Alain Jessua, 1981/60, Dosya No: 91127/506) adlı film "ruhi dengesi bozuk bir insanın yaptıklarını özendirici mahiyette ve ruh sağlığı açısından kamu düzenini zedeleyici, ayrıca genel ahlak kurallarına aykırı" görüldüğünden sakıncalı bulunmuş (18/C ve D) ama İçişleri Bakanlığı'ndan gelen ve aynı zamanda kurulun başkanlığını yapan üye ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen üye bir sahne dışında herhangi bir sakınca bulmamıştır. Farklı görüşün gerekçesi kayıtlara şöyle geçer: "Filmlerde ruh hastası kişilerin ne derece saçmaca girişimlerde bulunabileceği ve ne derece tehlikeli olabilecekleri sık sık işlenmektedir. Filmde konu edilen ruh hastası özendirecek yanı olan biri değildir. Film bir polisiye filmdir. Seyirci filmdeki kişiyi bir ruh

hastası olarak izleyecektir. Filmin sonunda bu tür hareketlerin Emniyet güçlerince engelleneceği etkili bir biçimde gösterilmektedir. Ancak filmde balık adam kıyafeti içinde yapılan ve cinsel birleşmeyi sergileyen sahnenin çıkarılması kaydıyla oyumuzu kullanıyoruz". *Çırpınış* (Samim Noyan Utku, 1980/150, Dosya No: 91134/552) adlı yerli filmin denetimde konu açısından belirgin boşluklar içerdiği ve 48 dakika olduğu saptanmış, "Bu boşlukların seks sahneleri ile doldurulacağına dair, kurulumuzda kanaat belirmiştir. Denetime sunulan lobiler de bu kanaatin hasıl olmasına neden olmuştur" ve "Filmin konu açısından boşluklar ihtiva etmesi kurulda denetime sunulmayan seks sahnelerinin sonradan ekleneceği intibaını uyandırmıştır. Ayrıca filmle senaryonun karşılaştırılması yapıldığında, ikisi arasında tutarsızlıklar tesbit edilmiştir (örnek senaryonun 49. sahnesinde olduğu gibi)". Tüm bu saptamalara uyarak film, ilgili *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına göre sakıncalı bulunmuştur.

Reddedilen filmlerden biri olan *Otobüs Neriman* (Yavuz Yalınkılıç, 1982/110, Dosya No: 91134/522) için filmin süreci adım adım yazılmıştır, ağırlıklı olarak argo ve genel ahlak nedeniyle, bir de güvenlik güçleriyle ilgili gerekçelerle sakıncalı bulunduğunu gördüğümüz film kararında 1 No'lu Film Denetleme Kurulu'nca 1980/20 sayılı kararda (A), (B), (C) ve (D) bentlerine filmin uymadığı özetlenmiş, "Ayrıca filmin devamı süresince sık sık kullanılan 'orospu' sözünün Otobüs Neriman, Bardot Leyla, muhabbet tellalı Parlak Rıfat'ın film süresince hiçbir engelle karşılaşmadan genel ahlak kurallarına aykırı olarak çevresinde etkin bir rol oynamasının, Otobüs Neriman ayı Kazım'ın elindeki zarları alarak önce öpüp daha sonra edep yerine sürmesinin, genel ahlak ve adaba aykırı bir biçimde olduğu tespit edilmiştir". Bu ve başka gerekçelerle reddedildiği yazılan film için herhangi bir fıkraya atıf yapılmaz ama bir yandan da yukarıda anılan fıkralar kapsamında olduğu düşünülebilir.

Bu defterde şartlı kabul kararı sayısının az olduğunu ifade etmiştik, birkaç karar da bu başlık altında değerlendirilmiştir: *Lili Marleen* (1981/169, Dosya No: 91127/618) filmi kayıtlara Lili "Marlen" olarak geçmiş, künyede yapımcının adı (Luggi Waldleitner) yönetmen olarak yazılmıştır, bilindiği gibi filmin yönetmeni Rainer Werner Fassbinder'dir. Bu filmde "Kadın ve erkeklerin çıplak olarak muayene edildikleri sahnelerin çıkarılması" koşul olarak kayıtlara geçmiştir. *Çakıl Taşı* (*Les Galets D'etretat,* 1982/83, Dosya No: 91127/6) filminde künyede yönetmenin adı Sergio Gobbi olacakken senaristin adı yazılmıştır (Vahé Katcha). Bu filmin kopyası denetlenmiş, ilk haline 1977/6 sayılı kararla izin verilmiş, "Denetlenen filmden önceki kararda olduğu gibi filmin 4. kısmında kadının çıplak olarak banyoya gittiğini gösteren sahne ile striptizci kadının yaptığı gösterinin son bölümünün filmden çıkartılması şartı" karara eklenmiş, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan gelen temsilci "filmdeki bazı çıplak kadın sahnelerinin ve seks görüntülerinin bulunması" nedeniyle reddini savunmuştur.

Gelinliksiz Gelin (1981/101) film için tutanak tutulmuştur. Film Çankırı Cumhuriyet Savcılığının isteği üzerine, Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesindeki video bandı ile karşılaştırılarak seyredilmiş, denetlenmiş ve "savcılıkça gönderilen filmde denetimden sonra eklendiği anlaşılan cinsel münasebet sahnelerine rastlanmıştır". Karar şu şekilde devam etmektedir [yazım düzeltilmiştir]: "Örnek: Filmin başında otel

odasında geçen gelinle başoyuncu Ünsal Emre'nin ve gelinin ağabeyinin filmin diğer kadın oyuncusu ile görüldüğü yatak ve cinsel münasebet sahneleri (filmin dosyasında mevcut 9.11.1980 tarihli zapt etme varakasında bahsi geçen iki kadının çıplak olarak havuzda kadın kadına sevişme sahnesine Kurulumuzca seyredilen film ve video bandında rastlanamamıştır.) Filme eklenen müstehcen sahneler filmin tümünde oynayan artistlerin bulunduğu, filme konu olan mekanlarda çekilmiş sahnelerdir. Bu sahnelerin filmi yapan kurumca çekildiği, eklemenin film denetimden geçtikten sonra yapıldığı, ekleme kim tarafından yapılırsa yapılsın bu parçaların filmi çeken kurumdan temin edilebileceği ancak eklemeyi yapanın tespitinin mümkün olmadığı kanaatine varılmıştır". Bu tutanak, filmin içinde müstehcen sahnelerin eklendiği tespit edildiği için şartlı kabul gibi değerlendirilmiştir.

Son olarak defterin karmaşık sürece sahip kararlarından biri *Angela/Gli Amori Impuri di Melody* olarak İtalyanca adı yazılan ve kararın içinde *Melodinin Aşkı* olarak geçen, özgün adı *Melody in Love* olan (Hubert Frank, 1980/74) filmin kararından söz edilecektir: "Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi Müdürlüğünce yapılan arşiv tetkikinde" *Angela*'nın aslında reddedilmiş olan *Melodinin Aşkı* olduğu ve "isminin değiştirilerek yeniden denetime sunulmuş bulunduğu tespit edilmiş ve filmin bu bilgiler muvacehesinde I Nolu Film Denetleme Kurulundan 13.6.1980 tarih ve 3040 sayılı yazı ile denetlenmesi istenmiştir". Kurulun denetlemesi sonucunda şu karar alınır: "Danıştay ret kararından sonra, çocuk ve seks bağlantılı sahnelerin yeni müracaat sırasında redde gerekçe edileceği düşüncesiyle kesilmiş olduğu, buna rağmen söz konusu sakıncaların giderilmemiş bulunduğu, birçok noktadan tespit edilmiş durumdadır". Yapılan denetlemede "filmin birçok seks sahnelerinin kesilmiş olduğu sonucu" ortaya çıkmıştır. "Bu durum, filmde geçen konuşmalardan sahnelerin süregelen akışından da açıkça görülmektedir" ve bu şekliyle "Türk ahlak ve adabına aykırı konuşma ve sahnelerle dolu bulunmaktadır". Diyalog şu şekildedir: "-Kadın, kadına: Birisini bulmak zorunda değilim; seni buldum çünkü. - Demek benim kocamı da benimle paylaşmak istiyorsun öyle mi? Gel. - Onu da kızı da beraberinde getir. Filmdeki kız öğrenci, aradığı insanı mutlaka bulmak için simsara yanındaki paraya ilaveten kendini de vermek ister ve sorar: -Soyunayım mı? Burada mı? Filmin sonuna doğru yanardağdan lavlar püskürürken bir yandan dehşetle o kesimden uzaklaşmaya çalışırken sevişme sahnesi objektif gerçeğe aykırı bir biçimde sergilenmektedir", "'Angela' adlı esmer kız filme seks sahneleri ile ağırlık kazandırmış değildir. Filmin esas ağırlığı birçok kesintiye rağmen 'Melodinin Aşkı' adını taşıyan noktada düğümlenmektedir. Ayrıca fon olarak kullanılan müzik de 'Melody in Love' adını taşımaktadır". Son olarak "Danıştay tarafından kesin bir karara bağlanan filmin tekrar tetkiki için kurulumuza gönderilmesi fevkalade dikkat çekicidir. Burada kanuna karşı bir hile yolunun arandığı ve gerçekleştirilmek istendiği intibaı hâsıl olmuştur. Kısaltılmış ve bazı seks sahnelerinin çıkarılmış olmasına rağmen filmin Danıştay raporunda belirtilen sakıncalı nitelikleri aynen muhafaza ettiği sonucuna ve müşahedesine oybirliği ile karar verilmiş" ve dolayısıyla *Angela* adlı film de diğer film gibi sakıncalı bulunmuştur.

Argo, Küfür, Kötü Söz

Gizli Operasyon (1981/77, Dosya No: 91127/385) adlı filmden "Son of Bitch/

orospu çocuğu" ifadesinin çıkarılması şartıyla filme onay verilmiştir. *Otobüs Neriman*'da (Yavuz Yalınkılıç, 1982/110, Dosya No: 91134/522) "orospu" sözünün de çıkması istenirken birçok başka gerekçe nedeniyle film reddedilmiştir. *Sarışın Tehlike* (Aram Gülyüz, 1982/96, Dosya No: 91134/614) adlı filmde yine karakter yerine oyuncularının adlar kullanılır: "Hadi Çaman'ın götümü yesin sözünün", "Cüneyt Arkın'ın o bıçağı sokacağım yeri biliyordum", "Cüneyt Arkın'ın leğeni delme sahnesi ile ben her şeyi iyi delerim sözünün" ve "Hadi Çaman'ın 'Nah' diye kol gösterme sahnesinin çıkartılması şartıyla" filmin gösterimine izin verilmiştir.

Cinsel Kimlikler

Bernardo Bertolucci'nin yönettiği *Ana Kalbi* (*La Luna*, 1982/39, Dosya No: 91127/701) filmi burada da anılacaktır: "Uyuşturucu müptelası bir çocuk, sapık bir ana, lezbiyen ilişkiler, ana oğul arasında cinsel duygu ve oyunlar, ananın oğlunu cinsel yönden arzu etmesi ve buna teşebbüsü gibi toplumumuzun örf adet ve yapısına ters düşen sapık duyguların işlendiği sahnelerle dolu bir film" olduğu için 18. maddenin (C) ve (D) fıkralarına göre film reddedilmiştir.

Beyaz Gelinlik (*Un Bianco Vestido Per Mariálé*, Romano Scavolini, 1980/155, Dosya No: 91127/265) filminden "kadın kadına sevişme sahnesinin çıkarılması" istenmiş, yaş sınırı getirilmiş ve filme oyçokluğuyla onay verilmiştir (Genelkurmay Başkanlığı, 18/C). *Son Vuruş* (*The Last Chase*, Martyn Burke, 1981/62, Dosya No: 91127/510) adlı filme "toplu seks (kadın kadına) sahnesinin çıkarılması şartıyla" onay verilmiş, "sözü geçen sahne filmden kurul önünde çıkartılarak ayrı bir kutuya konularak Basın Şubesi müdürlüğüne teslim edilmiştir". Aynı film bir kez daha kurul tarafından denetlenir. Bu kez *Son Vuruş* (1981/151) içindeki "toplu seks (kadın kadına) sahnesinin çıkarılması şartıyla yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" dair karar yazılmıştır.

Ayva Bahçesi (*Black Aprodite,* 1980/80, Dosya No: 91127/311) adlı film 18. maddenin (D) fıkrasına göre reddedilirken gerekçe içinde şu ifade yer almıştır: "Film bu haliyle tiksindirici ve homoseksüel seks sahneleri ile dolu hale getirilmiş, konusu tamamen yitirilmiş" ve üyelere göre cinselliği sergilemek dışında filmin bir amacı kalmamıştır. *Merdiven* (*The Staircase*, 1980/90, Dosya No: 91127/141-1) adlı film de "Tüzük'ün Değişik 18. maddesinin (D) fıkrasında sözü edilen cinsel konuların genel ahlak ve adaba aykırı biçimde homoseksüel ilişkileri işleyen bir film olması nedeniyle" aynı fıkraya dayanarak reddedilmiştir. *Sıcak Geceler* (*The Schönn Wilden von Ibiza*, Siggi Götz, 1981/130, Dosya No: 91127/576), "genel ahlak ve adaba aykırı homoseksüel ilişkilerin açıkça sergilendiği bir film olması nedeniyle" yine 18. maddenin (D) fıkrasına göre sakıncalı bulunmuş ve yasaklanmıştır.

Aşk Gösterisi (*A Man for Sale*, Claudio de Molinis, 1980/124, Dosya No: 91127/38) adlı film "esas itibariyle kadınlarla ilişki kuramayan erkek homoseksüel bir adamın ruhsal görüntülerini sergilemeye çalışmaktadır. Ders niteliği taşıyan yönleri bulunmakta ise de Tüzüğün 18. md.sinin (D) fıkrası hükümleri gereğince cinsel konular genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediği anlaşıldığından yurda ithal edilmesi ve halka gösterilmesi sakıncalı görülmüş, izin verilmemiş ve oy çokluğuyla reddine karar verilmiştir". Emniyet Genel Müdürlüğü'nden ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden gelen üyeler

karara karşı çıkmıştır: "Filmde homoseksüel olduğu belirtilen Karlo'nun kadınlarla normal ilişkilere girdiği, jigololuk yapması ile açıklığa kavuşmaktadır. Rahatsızlığı karısı ile normal bir ilişkiye girememesindedir. Öğretici yanları olduğu gerekçesiyle film hakkında olumlu oy kullanıyoruz diyerek her iki muhalefet şerhlerini böylece karara derc etmiş bulunmaktadırlar".

İçki

Muhtelif İsimde Film Parçaları (1982/87) adıyla denetlenen yerli filmler içinde bir tespit yer alır: *Portakal* adlı film için "Ayşe'nin sınıfını geçen kız kardeşine söylediği 'Rakı içerim şerefine' cümlesinin" çıkarılması istenmiştir.

Suç, Şiddet

Havar (Hüseyin Peyda, 1980/133, Dosya No: 91134/565) adlı "Filmin baş kadın oyuncusunun iple bağlanarak atın peşinde çekildiği sahnelerin çıkarılması şartıyla" filme gösterim için onay verilir. *Nankör* (Yücel Uçanoğlu, 1980/147, Dosya No: 91134/580) adlı filmde "son sahnede bulunan ölüm olayındaki kan fışkırma görüntülerinin çıkarılması" da talepler arasında yer alır. *Kurban Olduğum* (*Yosun Gözlüm*, 1981/116, Dosya No: 91134/612) adlı filmde "tasdikli senaryoya dayanarak çekilen filmin daha önce kurulumuzca değiştirilmesi istenen halinin adam öldürme nedeninin değiştirilmediği" tespit edilmiş ve filmin senaryoya uygun çekilmesi istenmiştir.

Düzenbazlar ya da diğer adıyla *Aşk, Kavga ve Para* adlı film iki kez kurulun önüne gelir. İlkinde (1980/140, Dosya No: 91134/587) "Film tümü ile kanun dışı kişilerin yaşamına özendirici bir biçimde işlemekte, suça teşvik edici nitelikler taşıdığından ve bütün film boyunca kanun dışı olaylarda Emniyet kuvvetlerinin varlığına yer verilmemesinden ve hatta söz dahi edilmemesinden, pek çok objektif mantığa ve değerlere ters düşecek sahnelerle doldurulmuş olmasından ötürü" 18. maddenin (C) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. İkincisinde (*Düzenbazlar/Aşk, Kavga ve Para*, 1980/149) 140 sayıyla reddedildiği hatırlatılarak "filmle ilgili Fahrettin Cüreklibatur'a [Cüneyt Arkın] ait dilekçe incelenmiş olup, bu hususdaki karar aşağıya dercedilmiştir. Anılan dilekçede, filmin düzeltmelerle yeniden denetlenmesi istenmektedir, reddedilen bir filmin düzeltme yolu ile yeniden denetime alınması *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* hükümlerine göre mümkün değildir. Esasen filmin bazı sahnelerinin çıkarılması yolu ile halka gösterilebilecek duruma gelmesi mümkün olsaydı Kurulumuzun bu yönde bir karar alması gerekirdi. Netice olarak filmin denetime alınmasının mümkün olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir". Bu da bir anlamda ret kararıdır.

Tobe Hooper'a ait olan ama künyede yönetmenin adının geçmediği *Uyarı* (*Eaten Alive*, 1980/141, Dosya No: 91127/411) adlı film için çevirmen *Canlı Yeme* ismini kullanmış ama kurulun önüne film *Uyarı* adıyla gelmiştir. "Dialog [diyalog] metninde son derece masum tablolardan meydana gelmiş ise de filmin böyle olmadığı baştan sona canlı insan yeme dehşet sahneleri ile dolu bulunduğu ve *Uyarı* ismi ile hiç uygunluk arz etmediği görülerek Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince kamu düzenini zedeleyeceği düşüncesiyle" film reddedilmiştir. *Maceralar Ülkesi* (*Comin' at Ya!*, [Ferdinando Baldi], 1982/92, Dosya No: 91127/733) adlı "Filmin tüm sahneleri vahşet, dehşet ve terör olayları ile dolu olup, özentiye neden olabilecek nitelikte görüldüğünden" film, 18. maddenin (A) ve

(C) fıkralarına göre reddedilmiştir. *Ölüme Yürüyüş*'te (*Fast-Walking*, James Harris, 1982/81, Dosya No: 91127/724) "rüşvet ve seks sahneleri temel unsur olarak işlendiğinden suça özendirici ve kamu düzenini etkileyici genel ahlak ve adaba aykırı nitelikte görüldüğünden" film (C) ve (D) fıkralarına göre sakıncalı bulunmuştur.

Bazı kararlar, rahatlıkla "millî hisler" başlığına da taşıyabileceğimiz gibi suç ya da şiddetle de iç içe geçtiği için bu başlıkta değerlendirilmiştir. Bu arka arkaya sıralanan filmler *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir: *Heyecan Kulesi* (*The Hostage Tower*, 1981/24, Dosya No: 91127/468) için "Stratejik önemi olan bir yerin ele geçirilmesinde planlama ve uygulama safhalarını detaylı şekilde sergileyen, yurt dışında cereyan eden bir terör olayını özendirici, öğretici biçimde işleyen bir film niteliği taşıdığından" dolayı film reddedilmiştir. *Akbaba Harekatı* (*Game for Vulture*, James Fargo, 1981/66, Dosya No: 91127/508) adlı film "Özentiye neden olabilecek şekilde yurt dışında cereyan eden bir terör olayını detaylı bir şekilde işlediğinden, ülkemizin bugün içinde bulunduğu ortam da" dikkate alınarak yasaklanmıştır. *Revolution Per Minute* (1981/75, Dosya No: 91127/141-2) adlı TRT'nin getirdiği bu film (*R.P.M.* Stanley Kramer, 1970) için de [yazım düzeltilmiştir] "Amerika'da bir üniversitedeki boykot, işgal, yönetime baş kaldırma olaylarını anarşiye özendirecek şekilde işleyen bir film olduğundan üstelik televizyon ekranından yayınlanacağı ve ülkenin içinde bulunduğu durum da göz önüne alınarak" ret kararı yazılmıştır. *Napoli Gangsterleri* (*Weapons of Death* [*Napoli spara!*], Mario Caiano, 1981/128, Dosya No: 91127/578) adlı film "kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelikte" bulunduğu için, *Soygun Fırtınası* (*Panic in the Casino* [*Asalto al casino*], Max A. Boulois, 1982/18, Dosya No: 91127/675) "Yurt dışında cereyan eden soygun ve terör olaylarını ayrıntılı biçimde ve özentiye neden olacak şekilde işlediğinden" ve *Suçsuzlar* (*Moving Violation*, Charles S. Dubin, 1982/91, Dosya No: 91127/735) adlı "Filmin konusu devamlı işlenen cinayetler suça özendirici nitelikte görüldüğünden" reddedilmiştir. *Ninjalara Ölüm* (Eric Karson, 1982/107, Dosya No: 91127/748) için de "Film sahnelerinde işlenen seri cinayetler, suça özendirici nitelikte görüldüğünden" ret kararı yazılmıştır. Tüm bu filmler 18. maddenin (C) fıkrası gereğince sakıncalı bulunmuştur.

Kolsuz Kahramanın Dönüşü adlı film ve öncesinde yapılan film arka arkaya kurul önüne gelmiştir. Deftere *Return of the One - Armed Swordsman* olarak kaydedilen ([*Du bei dao wang*, Cheh Chang, 1969], 1980/132, Dosya No: 91128/ 56) filmin sürecini karara dayanarak özetlemek gerekirse önce 1972'de İstanbul Vilayet Film Kontrol Komisyonu tarafından denetlendiği 1972/85 karar numarasıyla ithaline ve gösterimine izin verildiği anlaşılmaktadır. Esenboğa Gümrük Müdürlüğüne filmin bir adet kopyası daha getirildiği için Gümrük Müdürlüğüne "Gerekli yazının yazılması" arz ve rica edilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi Müdürü 1980'de 1 No'lu Film Denetleme Kurulu Başkanlığına yazı yazarak *Tüzük*'ün 19. maddesine göre gereğinin yapılmasını istemiştir. "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* ilgili hükümleri gereğince denetlenmesi için, denetime mahsus yerde, kurulumuz filmi seyretmiş, film baştan sona kadar 'vahşet, dehşet, sadizm, ruh sağlığını zedeleyici ve üstelik suç işlemeye gerek bütünüyle, gerekse hemen hemen ekseri sahneleri ile özendirici nitelik taşıyan sahnelerle dolu bulunduğu' müşahe-

desine varılmış" ve oybirliği ile *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince yurda ithaline ve halka gösterilmesine izin verilmemiş, film reddedilmiştir. Ayrıca "'*Kolsuz Kahramanın Dönüşü*' adlı ve birinci sayfada orijinal adı yazılı filmin, yukarda belirtilen sakıncalı nitelikleri dolayısıyla, yurdumuzun çeşitli illerinde oynamakta olduğu anlaşılan bütün kopyalarının toplatılması gerektiği kanaatine varılmış, gereği için Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Şubesi Müdürlüğünce keyfiyetin dikkate alınmasının da karara derci uygun görülmüştür". 1972'de gösterim izni alan "söz konusu filmin kaç kopya olarak geldiği kesinlikle komisyonumuz tarafından bilinmemektedir. Kurulumuza 8/21 no'lu irsaliye ile aynı seriden iki film gelmiş bulunmaktadır. İkinci filmin adı da 'Kolsuz Kahraman'dır". *Kolsuz Kahraman* (*The One Armed Swordsman* [*Du bei dao*, Cheh Chang, 1967], 1980/133) için de benzer süreç tekrar edilir, karar numaraları ve tarihler farklıdır, ret gerekçesi (18/C) ve açıklamaları aynıdır. Sonunda şöyle yazmaktadır: "[…] aynı seriden iki film gelmiş bulunmaktadır. İkinci filmin adı da *Kolsuz Kahramanın Dönüşü*'dür", kararda çevirmenin adı yazılmış ve denetlenen filmin kurul mührüyle "mühürlenerek gümrüğe teslim edilmek üzere Basın Şubesi Müdürlüğüne teslim" edildiği not düşülmüştür.

İşkence

Altın Kafes (Yücel Uçanoğlu, 1982/122, Dosya No: 91134/824) adlı "Filmin birinci kısmında gazinocu Nuri ile şarkıcı Gönül'ün evde karşılıklı konuşmalarında senaryoda ve diyalogda bulunmayan 'Osmanlı saraylarında bile bu kadar işkence ve baskı yoktu' cümlesinin tüzüğün 19 ve 20. maddeleri gereğince çıkarılması kaydıyla" filmin gösteriminde bir sakınca bulunmadığı kayıtlara geçmiştir.

Uyuşturucu Madde, Kaçakçılık

Dişi Şeytan (*Nocturna*, [Harry Hurwitz], 1982/70, Dosya No: 91127/718) adlı "Film bütünü itibariyle ahlak yönünden toplum yapısını olumsuz yönde etkileyici seks sahneleri ile dolu olduğu gibi uyuşturucu madde kullanma alışkanlığını teşvik edici ve insan kanının içildiği dehşet verici sahneler görüldüğünden" (C) ve (D) fıkralarına göre reddedilmiştir. *Ölüm Anlaşması* (1982/111, Dosya No: 91127/761) için [yazım düzeltilmiştir]: "Filmin başından sonuna kadar gerek Marsilya polisinde gerekse kaçakçı şebekeleri arasında geçen konuşmalarda Avrupa'ya sevk edilen uyuşturucu maddelerin ana çıkış merkezi olarak Türkiye gösterilmiş ve uyuşturucu maddelerin baz morfin paketleri üzerinde, bu uyuşturucunun Türkiye'den geldiğini belirten işaret ve yazılar olduğu görülmüştür. Türk devletinin uyuşturucu mücadelesi yaptığı ve üzerinde titizlikle durduğu gerçeğine rağmen, uyuşturucunun çıkış merkezinin Türkiye olarak gösterilmesi ve bu durumun Türkiye aleyhine olduğu ve devlet güvenliğini zedeleyici ve milli menfaatlere aykırı olduğundan" film 18. maddenin (C) fıkrasına göre reddedilmiştir. Daha önce de uyuşturucu maddeye ilişkin gerekçelerden farklı bağlamlarda söz edilmişti. Bertolucci'nin *Ana Kalbi* (*La Luna*, 1982/39) adlı filmi için yazılan kararda "Uyuşturucu müptelası bir çocuk"tan ve anne-oğul arasındaki "sapık" ilişkiden söz edilmiş, *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına dayanarak film reddedilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular (Asker, Jandarma, Polis, Zabıta vb.)

Harman Sonu (Yavuz Yalınkılıç, 1982/62, Dosya No: 91122/4535) adlı filmin kararın-

da 1969'da "senaryoyu denetleyen kurulun 'emniyet güçlerinin daha faal gösterilmesi' şartına uyulmadığı, filmin bu haliyle, emniyet güçlerini lakayt ve yetersiz gösterdiği görüldüğünden, ilgili sahnelerin, zabıta kuvvetlerinin tesirliliğini ortaya koyacak şekilde değiştirilmesine ve bu değişiklikten sonra tekrar denetime getirilmesine oybirliği ile karar verilmiştir". Film kısa zaman sonra 1982/77 sayılı kararla kabul edilmiştir. *Otobüs Neriman* (Yavuz Yalınkılıç, 1982/110, Dosya No: 91134/522) için başka gerekçeler de ileri sürülerek filmin "Polis karakolunda görev yapan amir ve memurların suç zanlıları ile münasebetlerinin diyaloglarının gerçeğe aykırı olarak laubali bir tarzda işlenmesinin kamu düzeni ve güvenliği açısından sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile karar verilmiştir".

İdeoloji ve Siyaset

Kısa filmlerle (*Kız Yıldızlar Sirk Gösterisi / All Girl Star Circus Show*, M. Zakirow; *Yarın Gösteri Başlıyor / Tomorrow the Show Goes On*, Yuri Tupitsky ve *Minarelerin Altında Sirk / The Circus Under the Minarets*, Habibullah Faiziev) ilgili kararda (1980/67, Dosya No: 91127/356)

Kız Yıldızlar Sirk Gösterisi'nde için "filmin sonlarına doğru daha çok propaganda niteliği taşıyan bayrak sahnesinin kesilmesi kayıt ve şartı" da kararda yer almaktadır. Defterde *Ve Yetmiş Milyon Öldü* (*The Last Assault*, Yuri Özerev, 1981/8, Dosya No: 91127/457) olarak kaydedilen film "2. Dünya Harbi gibi tarihi bir gerçeğin tek yönlü ele alınıp, bir devletin propagandası şeklinde işlendiği ve bir ideolojinin telkin edilmesi esasına dayandığı kanaatına [kanaatine] varılarak; ülkemizdeki sosyal çalkantılarda önemli yer tutan bu tür politik konuların kamu düzenimiz ve milli güvenliğimizi zedeleyici sonuçlar doğurduğu gerekçesiyle" *Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına dayanarak reddedilmiştir. Ankara Valiliğinde gelmiş iki filmden (1982/103, Dosya No: 91128/56) *Lenin 1917 Ekim Ayında* filmi "1917 komünist ihtilalinin" ve *Hitler* adlı film de "Nazizmin kuruluşunu ve yıkılışının tüm detaylarını sahnelediğinden" *Tüzük*'ün 18. maddesinin (A) ve (C) fıkralarına dayanarak sakıncalı bulunmuştur.

Millî Hisler, Kamu Düzeni, Başka Milletler

Gelin Kayası (Yunus Yılmaz, 1981/107, Dosya No: 91134/113) adlı "filmin sonundaki Türk parasının ayaklar altında görüldüğü sahnenin çıkarılması" istenmiştir. Genelkurmay'dan gelen temsilci filmin sakıncalı olduğunu savunmuştur. "Film Türk köylüsünü cahil, bilgisiz, ihmal edilmiş, ağaların zulmü ile ezildiğini ve devlet otoritesini zayıf olarak göstermek suretiyle mevcut düzeni kötüler nitelikte olduğundan halka gös-

(*Gelin Kayası*, Yön.: Yunus Yılmaz, 1979)

terilmesi sakıncalıdır". *Bir Pazar Günü* (Remzi Jöntürk, 1982/67, Dosya No: 91134/780) adlı "Filmde geçen Babür'ün söylediği (su gibi vatansız olmak istiyorum) sözünün çıkarılması" koşul olarak kayıtlara geçmiştir. Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen üye ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan gelen üye "filmdeki diyalogların bazı bölümlerinin senaryoya uymadığı gerekçesiyle reddi yolunda oy kullanmışlardır". Daha önce de yazdığımız gibi *Altın Kafes* (Yücel Uçanoğlu, 1982/122, Dosya No: 91134/824) adlı filmde "senaryoda ve diyalogda bulunmayan 'Osmanlı saraylarında bile bu kadar işkence ve baskı yoktu' cümlesinin" çıkarılması kaydıyla" filme onay verilmiştir.

Tüzük'ün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddedilen bir film kararının içinde de "devlet gücünün yokluğu" eleştirilmiş, "kamu düzenini bozacak ve ulusal güvenliği" zedeleyecek türden sahnelere itiraz edilmiştir: *Çile Tarlası* (Remzi A. Jöntürk, 1981/50, Dosya No: 91134/603) için yazılan kararda: "Filmde bölücülüğün, düşmanlığın, kötülüğün, kinin gereksizliğini vurgular nitelikte sahneler bulunmakla birlikte, genel yapı içinde bu sahneler dışındaki tüm sahneler devlet gücünün yokluğu, kent ve köylerde başıboşunalık bulunduğu duygusu verilmektedir", "Töre, namus meselesi, erkeklik gibi toplumumuzun üzerinde titizlikle durduğu kavramlar kullanılarak toplumu sakıncalı davranışlara özendirecek dolayısıyla kamu düzenini bozacak ve ulusal güvenliği zedeleyici sonuçlar doğuracak nitelikte görüntü ve diyaloglara yer verilmiş" ve "Türk köylüsünü her şeyi silahla halleden bir toplum olarak gösterdiğinden *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (C) fıkrasına göre sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiş" ve büyük harflerle de filmin reddedildiği yazılmıştır.

New York'dan Kaçış (1982/50, Dosya No: 91127/689) adlı filmden "Daha önce 2.3.1982 tarihinde denetlenen ve diyaloğun 11. sayfasında 'Türklerle Birlikteyim' cümlesinin filmin dublajı yapılırken çıkarılması" istenmiştir. *Kadın Polis New York'ta* (*La Poliziotta a New York* [künyede yanlışlıkla "in" New York yazılmış], Massimo Tarantini, 1982/65, Dosya No: 91127/711) adlı filmde "Türklerle alay eden, küçük düşüren, Türk toplumunun saygınlığını yitirici ve Türkleri uluslararası yasa dışı işler yapan (uyuşturucu kaçakçılığı) kişiler olarak gösterdiğinden, milli menfaatlerimizi zedeleyici nitelik taşıdığı, diyalog listesindeki konuşmaların orijinal filmdeki şekliyle tercüme edilmeyip kurulu yanıltmak amacı da güdüldüğü kanaatına [kanaatine] varıldığından" 18. maddenin (A) ve (C) fıkralarına dayanarak sakıncalı ilan edilmiştir.

Ay Battı (*Moon is Down*, 1980/100, Dosya No: 91127/141-1) için karar şöyle yazılmıştır: "Film; bütünüyle Tüzüğün değişik 18. maddesinin (C) fıkrası gereğince bir yönden faydalı olmasına rağmen, 'Kamu Düzenini veya ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşıdığından' oyçokluğu ile ithal edilmesine ve TRT ekranında halka gösterilmesine izin verilmemiş" ve reddedilmiştir. Kurulda Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nden ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen temsilciler karara karşı oy kullanmış ve şu şekilde şerh düşmüşlerdir: "Yabancı kuvvetler tarafından işgal edilen bir ülke halkının vatan sevgisini, Millî Birlik ve beraberce vatanlarını düşmana karşı müdafaa etmelerini konu alan bir film olduğundan film için olumlu oy kullanıyoruz". *Maymunlar Cehenneminde Savaş* (*Battle for the Planet of the Apes*, J. Lee Thompson, 1980/55, Dosya No: 91127/357), "mevcut kamu düzenini zedeleyici nitelikte görülmüş bulunduğundan" 18. maddenin (C) fıkrasına göre reddedilmiştir, Emniyet Genel Müdürlüğü ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan gelen üyeler ret kara-

rına karşı olmuşlar ve "olduğu gibi geçmesi yolunda oy kullanmışlardır".

Gizli Operasyon (*Covert Action*, Romolo Guerrieri, 1980/113, Dosya No: 91127/383) adlı film karara göre "konu itibariyle Yunan adalarında özellikle Rodos'ta, tercümanın ifade ettiği gibi *Gizli Harekat* başlığı altında daha ziyade Yunan propagandasını yapmaktadır. Bu bakımdan Tüzüğün 18/C fıkrası gereğince kamu düzenini menfi yönden etkileyici nitelikte görülmüş"tür. Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen üye "18. maddeye aykırı bir durum göremedim" diyerek "film hakkında ekseriyetin görüşüne katılamamaktayım" diye eklemiş ve şerhini kayda geçirmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

1975 tarihli Melih Gülgen'in yönettiği *Babanın Oğlu* (1982/115, Dosya No: 91122/6591) için "filmin başında[n] orta kısımlarına kadar işçi ve işveren arasındaki sürtüşmeleri gösterdiği ve 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren faaliyetleri durdurulan Disk'e bağlı Maden İş Sendikası'nın uygulamakta olduğu grev sahnelerini perdeye aktardığı, bu haliyle de halka gösterilmesinde sakıncalı olduğu yazısı da dikkate alınarak, filmin başından ortalarına kadar Adana Valiliğince belirtildiği gibi patron 'işveren' işçi arasındaki sürtüşmeleri mübalağalı bir tarzda yansıttığı, bunun yanında adı geçen sendikanın ve diğer grev sahnelerinin filmde görülmediği, filmin devamında ise diyalogların yasaları zedeleyici, küçümseyici bir tarzda devam ettiği görüldüğünden filmin bu haliyle Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrası uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir".

Nankör (Yücel Uçanoğlu, 1980/147, Dosya No: 91134/580) adlı filmdeki "doktorun para yerine saati aldığı sahnenin, para kavramını kötüleyici sahnenin" çıkarılması talepler arasında yer almıştır. *Gelin Kayası* (Yunus Yılmaz, 1981/107, Dosya No: 91134/113) adlı "filmin sonundaki Türk parasının ayaklar altında görüldüğü sahnenin çıkarılması" istenmiştir. *Fakir* (Ülkü Erakalın, 1982/86, Dosya No: 91134/468) adlı filmin kararında "Doktorla ikinci görüşmede annenin doktora hitaben (Fakirler hep ölecek mi, bok ölecekler) mesaj verici nitelikteki sözlerinin tümünün çıkartılması" da koşullar arasında bulunmaktadır. Bu ve diğer koşulların yerine getirilmesinden sonra filmin tekrar denetleneceği de karara bağlanmış ve Kültür ve Turizm Bakanlığı üyesi "filmdeki bazı sahnelerin, kamu düzenini bozucu ve manevi değerleri küçük düşürücü nitelikte bulunması gerekçesiyle tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddi yolunda oy kullanmıştır".

Dinlere İlişkin Konular

Deli Kan (Atıf Yılmaz, 1982/29 Dosya No: 91134/529) adlı filmde "Memiş'le Sefer'in 'bu camilerin, bu hanların, bu denizin altı pisliktir' şeklindeki konuşmaların çıkarılması kaydıyla halka gösterilmesinde sakınca olmadığına oyçokluğuyla karar verilmiş", Genelkurmay Başkanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan gelen üyeler "Filmde temanın işlenişi objektif gerçeklere uymadığından" dolayı 18. maddenin (C) fıkrasına göre filmin reddedilmesini savunmuştur. *Fakir*'de (Ülkü Erakalın, 1982/86, Dosya No: 91134/468) yer alan "Sen Peygambersin" ifadesinin çıkarılması istenmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi "filmdeki bazı sahnelerin, kamu düzenini bozucu ve manevi değerleri küçük düşürücü nitelikte bulunması gerekçesiyle" 18. maddenin (C) fıkrasına dayanarak filmin

reddini savunmuştur. *Şarkıcı/Babalık Gururu* (*The Jazz Singer*, Richard Fleischer, 1982/94, Dosya No: 91127/739) adlı "Filmin çoğu sahnelerinde muayyen bir ırk ve dininin aşırı ölçüde propagandası yapıldığından" söz konusu film 18. maddenin (A) ve (C) fıkralarına göre sakıncalı bulunmuştur.

Kısa filmler arasında yer alan *Minarelerin Altında Sirk* (*The Circus Under the Minarets*, Habibullah Faiziev, 1980/67, Dosya No: 91127/356) için (D) fıkrasının yanı sıra (A) fıkrasına dayanarak "Temel Hak ve özgürlüklerin saygınlığını yitirici nitelikte cami avlusu ile minarelerini sirk sahneleri ile ilişki kurularak işlenmiş bulunduğundan, sözü edilen madde ve fıkra hükümlerine muhalefet edildiği anlaşılmıştır" diye yazılmış ve bu nedenle bu filmin diğer makaralardan çıkarılması istenmiştir. *Günahkar Rahibeler* (*Jeunes Filles Un Couvent* [*Die Klosterschülerinnen*], Eberhard Schröder, 1980/145, Dosya No: 91127/415) adlı filmde "rahibeler okulundaki genç kızların problemli olanlarına ait çeşitli hikayelerden derlenmiş ve kesilmiş intibaını veren bir film" olduğu saptanmış ve "örf ve adetlerimize uymayan bir biçimde seks ilişkilerini" konu edindiği için film *Tüzük*'ün 18/C ve 18/D hükümlerine aykırı olduğundan reddedilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen üye olumlu oy kullanmıştır.

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Deli Kan (Atıf Yılmaz, 1981/188, Dosya No: 91134/62), "kurulumuzca incelenen senaryoya uymadığı ve mevcut filmin de Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre kamu düzenini zedeleyici nitelikte görüldüğünden" reddedilmiştir. *Kurban Olduğum* (*Yosun Gözlüm*, 1981/116, Dosya No: 91134/612) adlı filmin "senaryosunda kurulumuzca 980/67 kararla değişiklik yapılması istenen ve değişiklik yapıldıktan sonra 981/1 sayılı kararla filme çekilmesinde sakınca görülmeyen bu defa iki isim altında müracaat edilmiş tasdikli senaryoya dayanarak çekilen filmin daha önce kurulumuzca değiştirilmesi istenen halinin adam öldürme nedeninin değiştirilmediği, filmin kurul kararlarına ve senaryoya uygun çekilmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle filmin 981/1 karar sayılı denetlenen senaryoya uygun hale getirildikten sonra yeniden denetleneceğine" dair karar yazılmış ve filmin jeneriğinde yer alan seslendirme hatasının da düzeltilmesi istenmiştir.

Korkunun Rüyası (*The Horror Show-Korkunun Gösterisi Şovu*, Richard Schickel, 1980/83, Dosya No: 91127/ 359) adıyla denetlenen "Film aslında korku kavramı üzerinde zamanımıza kadar işlenmiş pek çok korku yorumu filmlerinin bir kompozisyonu mahiyetinde olduğundan faydalı bir filmdir. Bu bakımdan daha çok kimsenin istifadesine sunabilmek için filmin sonunda geçen 'Böylece korku sona ermiş oldu. İyi bir kalp ve zeka silahımızla kendimizi onun tesirinden kurtarabiliriz' yolundaki mesajın, başta uygun görülecek bir ifade kalıbı içinde verilmesi ve aynı mesajın film biterken aslında olduğu gibi vurgulanması düşünülmüş maksadı daha etkili bir hale getirecektir. Bütün bunlara rağmen filmi çocukların seyretmesi de mahsurunu muhafaza edecektir" denilerek "Yukarıda belirtilen ve tırnak içine alınmış mesaja uygun bir mesajın ilave bir yazı ile filmin başında verilmesi" şartı, ileri sürülen taleplerden biridir.

Filmin görüntü ve ses kalitesine dair kararlara da rastlanmıştır. "Konusuz baştan sona seks filmi" olan *Son Saat* (Arif Erkuş, 1980/85, Dosya No: 91134/436) "Yeni olduğu halde, görüntünün gözleri yoracak şekilde bozuk olduğu" anlaşıldığından *Tüzük*'ün 27. maddesine aykırı bulunmuş ve

Tüzük'ün değişik 18/D fıkrası gereğince de reddedilmiştir. *Savaş ve Barış* (*War and Peace*, 1980/108, Dosya No: 91127/375) için "yer yer ve filmin başından sonuna kadar ses bandının silik olduğu" görülmüş ve gerekli uyarılar yapılmıştır. *Tatlı Erkeğim* (1981/79, Dosya No: 91122/6700) filminde başka gerekçelere ek olarak "görüntüsü de son derece bozuk" olduğundan *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak sakıncalı bulunmuştur. *Senin Olmaya Geldim* (Engin Temizer, 1981/39, Dosya No: 91134/623) adlı "Film yeni olduğu halde görüntü ve ses düzeninin gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesinin bozuk olduğu bu durumun özellikle filmin ilk yarısında daha belirgin şekilde gözlendiği" kayıtlara geçmiş, aynı zamanda "filmin tasdikli senaryosunun" İbrahim Mertoğlu tarafından yazıldığı halde "denetime sunulan afiş ve lobilerde senaryo yazarının" başkası olduğu (Orhan Elmas) saptanmış ve "görüntü ve ses düzenine ait bozukluğun, senaryo yazarına ilişkin durumun Tüzük hükümlerine uygun hale getirilmesine ve filmin bu işlemlerin yapılmasından sonra tekrar denetime alınabileceğine oybirliği ile karar verilmiştir". Film, sakıncalar giderilmiş olduğundan 1981/52 sayılı kararla kabul edilmiştir. *Dolaşık* (Hidayet Pelit, 1982/102, Dosya No: 91122/6258) adlı "Filmin yıpranmış ve perde üzerinde görüntüsünün gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesi bozuk olması nedeniyle, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca reddine" karar verilmiştir. *Kızı da Anası Gibi* (1982/114, Dosya No: 91134/469), "Ankara Valiliğince Site sinemasında yakalanarak" gönderilmiş ve Kahpe adındaki bir filmin kararından yararlanarak henüz senaryo aşamasında olan ve denetimden geçmediği belirtilen söz konusu film, "mühürsüz" denetlenmiş ve "Filmin yıpranmış olduğu ve perde üzerinde görüntüsünün gözleri yoracak şekilde eskimiş olduğu görülmüştür". Bu nedenle *Tüzük*'ün 27. ve 34. maddelerine dayanarak reddedilmiştir.

İsim Değişikliği

Korkunun Rüyası (*The Horror Show-Korkunun Gösterisi Şovu*, Richard Schickel, 1980/83, Dosya No: 91127/ 359) adıyla denetlenen film için koşullar arasında yer alan bir maddede filmin özgün adıyla yani "Korkunun Gösterisi" ya da "Korku Şowu" adıyla gösterilmesi istenmiştir. *Korkunç Tuzak* ([Loophole], John Quested, 1982/66, Dosya No: 91127/713) adlı filme onay verilirken bir yandan da karara "not" düşülmüş ve "Adının yalnız 'Korkunç Tuzak' olarak kullanılması şartı konmuştur".

Altyazı, Dil, Dublaj, Jenerik, Çeviri

Canavarlar Canavarı Gidorah (1980/87, Dosya No: 91127/361) için "kurula sunulması zorunlu olan diyalogların Türkçe metninin bulunmaması nedeniyle film ve dosyasının Tüzük'ün 8. maddesi hükümleri yerine getirildikten sonra görülmek ve gereği yapılmak üzere Basın Şubesi Müdürlüğüne iade edilmesine" karar verilmiştir. *Savaş ve Barış* (*War and Peace*, 1980/108, Dosya No: 91127/375) filmin alt yazılı kopyası yapılırsa Türkçe seslendirilmiş kopyalarının tekrar denetime sunulması şart olarak ileri sürülmüştür. *Kurban Olduğum* (*Yosun Gözlüm*, 1981/116, Dosya No: 91134/612) adlı filmin senaryosuna uygun hale getirilmesi istenmiş "filmin jeneriğinde uzun bir süre devam eden seslendirme hatasının da düzeltilmesine" dair karar yazılmıştır. *Hükmedenler* (*Capricorn One,* [Peter Hyams], 1982/49, Dosya No: 91127/214) adlı film "denetlenmek üzere açıldığında sessiz olduğu görülmüştür. Bu nedenle ses-

siz olan kopyanın denetimi mümkün olmadığından adı geçen filmin dublajı yapılıp, Türkçeleştirildikten sonra tekrar getirilerek kurulumuzca denetlenmesine" karar verilmiştir, bu nedenle bu bir ara kararıdır.

Filmin jeneriğinde ismi, oyuncuları, yönetmeni gibi bilgilerin bulunmadığına dair kararların yazıldığı filmler şunlardır: *Sapık* (1980/169) ve *Utanç* (1980/172) başka gerekçeler de ileri sürülerek *Tüzük*'ün 18. maddesinin (D) fıkrasına dayanarak sakıncalı bulunmuştur. *Günah Kızları* (1980/168) adlı "filmin jeneriğinde yönetmenin, oyuncularının isimlerinin bulunmadığı" ve başka gerekçelerle 18/D gereğince reddedilmiştir. *Koca Aranıyor* (1980/176) adlı "filmin daha önceden denetimden geçmediği ve bu isimle bir filmin bulunmadığı yapılan arşiv tetkikatından anlaşılmış olup, yukarıda ismi geçen filmin jeneriğinde adının, oyuncularının ve yapımcılarının da isimlerinin bulunmadığı ayrıca söz konusu filmde konu bütünlüğü bulunmadığı" karara yazılmış, 18/D gereğince film reddedilmiştir. *On Çok Çok İyi* (1980/170) "adıyla daha önce bir filmin denetimden geçmediği filmin jeneriğinde isminin bulunmadığı, muhtelif sahnelerinde Tüzüğün 18. maddesine aykırı sahnelerin bulunduğu" görülmüş ve film reddedilmiştir.

Fıstıklar (1980/157) adlı film için [yazım düzeltilmiştir] "Ait olduğu firması tespit edilemeyen ancak yönetmeninin jenerik yazılarında Ülkü Erakalın olduğu tespit edilen 'Fıstıklar' adı altında denetime gönderilen jenerikte ismi bulunmayan filmin gerekli işlemler yapılmak üzere Basın Şubesi Müdürlüğüne iade edilmesine karar verilmiştir". Künyede bir şey yazmayan bir film için (1980/161) karar yazılmıştır; film kutuları üzerinde iki isme ("Korkusuzlar" ve "Vur Kır Geç") rastlanmıştır. Filmin kaydedildiği dosya ile hiçbir ilgisinin olmadığı, "filmin tanıtma yazılarının bulunmadığı, ait olduğu firmanın eldeki dokümanlardan" saptanamadığı ve eksiklerin tamamlanmasından sonra denetlenebileceğine dair karar yazılı. *Yalnız Adam* (1980/173) adlı 40 dakikalık "filmin jeneriğinde adının, oyuncularının ve yapımcılarının isimlerinin bulunmadığı görülmüş olup, söz konusu filmin yukarda belirtilen eksiklerinin tamamlanarak denetlenmesi için" kurula gönderilmesine karar verilmiştir. *Kızgın Güneşte Aşk* (*High Season*, 1982/84, Dosya No: 91127/305) adlı filmin 31 dakika porno bölümden oluşması ve filmde jeneriğe rastlanmaması nedeniyle, kurul tarafından 1980'de denetlenen aynı isimle filmle "bir ilgisinin bulunup bulunmadığı anlaşılamamıştır. Bu nedenle film hakkında karar verebilmek için filmin tamamının temin edilerek" kurula incelenmek üzere gönderilmesine karar verilmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

Yaş Sınırı

Guguk Kuşu [*One Flew Over the Cuckoo's Nest*] (Milos Forman, 1981/45, Dosya No: 91127/489) için "Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum görülmemiş ancak Tüzüğün değişik 24. maddesi uyarınca küçüklerin ruh ve beden sağlıkları bakımından zararlı etkiler yapabilecek, yetişmelerini olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikte olduğu görülmüş ve bu madde uyarınca 16 yaşından küçük olanlara gösterilmemek kaydıyla ve bu durumun filmin afiş ve lobilerinde belirtilmesi şartıyla" filmin gösterimine onay verilmiştir.

TRT tarafından getirilen *Boston Canavarı* (*The Boston Strangler*, 1980/66, Dosya No: 91127/141-1) için bir sakınca olmadığına dair karar yazılmış ama not da düşülmüş-

tür: "Küçük çocuklara seyrettirmemesi uyarısı yapılmalı ve mümkün olduğu kadar geç saatlerde programa alınmalıdır". *Korkunun Rüyası* (*The Horror Show/Korkunun Gösterisi Şovu*, Richard Schickel, 1980/83, Dosya No: 91127/ 359) adıyla denetlenen filme de başka gerekçeler dışında "Tüzük'ün değişik 24. maddesi gereğince 16 yaşından küçük olanlara gösterilmemek kayıt ve şartıyla" gösterim izni verilmiştir. *Beyaz Gelinlik* (*Un Bianco Vestido Per Marialé*, Romano Scavolini, 1980/155, Dosya No: 91127/265) adlı film için başka koşullarla birlikte "16 yaşından küçüklere gösterilmemesi" koşulu da kayıtlara geçmiştir. *Islak Mendil* (1982/42, Dosya No: 91134/748) için biraz farklı bir yaş sınırı çizilmiştir: "Filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına, filmin eğitici ve özel niteliği bulunduğu kanısına varıldığından Tüzüğün 25. maddesine göre gündüzleri 6 yaşından büyük çocuklara da gösterilebileceğine oybirliği ile karar verilmiştir".

Diğer

Penelope ([*Penelope pulls it off*], Peter Curran, 1980/186, Dosya No: 91134/449) adlı film için bir sakınca görülmemiş "ancak filmden denetim öncesi bazı sahnelerin çıkarıldığı intibaı edinildiğinden sonradan ekleme yapılmamak kaydıyla" karara uyarı eklenmiştir. *Berduş* (Yılmaz Atadeniz, 1981/21, Dosya No: 91134/592) için "filme sonradan bir ekleme yapılmamak kaydıyla" izin verilir ama Kültür Bakanlığı'ndan gelen temsilci "filmin bazı sahnelerinin tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrası hükmüne aykırı olduğunu belirtmiştir". *Ankara Peşimizde* (Hasan Karcı, 1981/47, Dosya No: 91134/573) adlı film için "senaryoda bulunan bazı sevişme sahnelerinin denetlenen filmde bulunmadığına, bu nedenle gösterim izin belgesine 'Dikkat ekleme yapılabilir' kaydı konmak şartıyla halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına" karar verilmiş, Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen temsilci "ayrışık oy kullanmıştır. 'Objektif gerçeklere aykırı sahneler ihtiva etmesi, ses ve görüntüsünün bozukluğu ve duruşma sahnelerinin sessiz olduğu, ileride bu sahnenin sesli olarak gösterime sunulabileceği gerekçesiyle filmin reddi yolunda oy kullanıyorum'". *Bal Bebek* (*Miele Di Donna*, Gianfranco Angelucci, 1982/71, Dosya No: 91127/720) adlı film için "Filmin birçok yerlerinin kesilmiş olması kanaatına [kanaatine] varıldığından, ileride bazı eklemeler yapılabileceği göz önüne alınarak video bandının alınması kaydıyla" filme onay verilir.

Çapkın Polis'e (*Flic Ou Voyou*, Georges Lautner, 1980/86, Dosya No: 91127/363) "filmin yatakta bulunan siyah/beyaz köpek sahnesinin çıkarılması şartıyla" gösterim izni verilir. *Fakir* (Ülkü Erakalın, 1982/86, Dosya No: 91134/468) filminde "Kısa isimlerin tüm olarak kullanılması" da koşullar arasında yer alır.

"Bu haliyle" ifadesi bir filmde de şart olarak karşımıza çıkmıştır. Filmin adının defterde bitişik yazıldığı *Kim Bilir* (Oksal Pekmezoğlu, 1981/59, Dosya No: 91134/646) için söz konusu kararda "Tüzüğün 18. maddesine aykırı bir durum görülmemiş" olduğu kayda geçmiştir. Senaryonun adı daha önce "*Ölürsem Kabrime Gelme*" imiş, ancak ilgili firma tarafından "verilen dilekçe üzerine filmin bu haliyle" ve talep edildiği şekliyle *Kim Bilir* adıyla gösterilmesine onay verilmiştir. Bu karar da şartlı kabuller içinde sayılmıştır.

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1982-1983-1984

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri 1982-1983-1984 - 2 Nolu Komisyon]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1982-1983-1984 adlı defterde toplamda 60 ret, 95 şartlı kabul ve 3'de şerh yazılmış kabul kararı vardır, 1 karar ise tespit karardır. Toplamda 478 kararın alındığı defterde, 1982 yılına ait 85, 1983 yılına ait 238, 1984 yılına ait ise 155 karar alınmıştır. Alınan 60 ret kararı içerisinde 1 karar İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın 1984 Uluslararası Sinema Şenliği'nde gösterilmek üzere denetlenmesini istediği Peter Stein'ın *Derslik Düşmanı* (*Klassen feind*, 1984/60, Dosya No: 91128/142-3) adlı filmine aittir. Kararda filmin, "3.4.1984 tarihinde 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş olup; *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (m) ve (n) fıkralarına göre anılan festival süresince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. Şartlı kabul kararları içerisinde ise 35 karar yine İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın 1984 Uluslararası Sinema Şenliği'nde gösterilmek üzere denetlenmesini istediği filmlere aittir. 2 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlenen ve "[*Filmlerin ve*] *Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden anılan festival süresince halka gösterilmesi kaydıyla bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilen filmler arasında şunlar yer almaktadır: *Kral Lear* (*King Lear*, 1984/47, Dosya No: 91128-142-3), *Solo Sunny* (1984/48, Dosya No: 91128/142-3), *Yaz Konukları* (*Sommergaste*) (1984-49, Dosya No: Dosya No: 91128/142-3), *Sabit Sayı* (*Konstans*, 1984/50, Dosya No: 91128/142-3), *Vassa* (1984/51, Dosya No: 91128/142-3), *Valentina* (1984/52, Dosya No: 91128/142-3), *Bir Başka Zaman-Bir Başka Yer* (*Another Time, Another Place*, 1984/53, Dosya No: 91128/142-3), *Mario Ricci'nin Ölümü* (*La Morte de Mario Ricci*, 1984/54, Dosya No: 91128/142-3), *Carmen* (1984/55, Dosya No: 91128/142-3), *Kral ve Kuş* (*Le Roi et l'oiseau*, 1984/56, Dosya No: 91128/142-3), *Kanlı Düğün* (*Bodas de Sangre*, 1984/57, Dosya No: 91128/142-3), *Evlilik Sözleşmesi* (*Kontract*, 1984/58, Dosya No: 91128/142-3), *Rembrandt* (*Rembrannt Fecit*, 1984/59, Dosya No: 91128/142-3), *Ve Gemi Gidiyor* (*E La Nave Va*, 1984/61, Dos-

ya No: 91128/142-3), *Üç Kardeş* (*Tre Fratell*, 1984/62 Dosya No: 91128/142-3), *İyi Asker* (*Il Buen Soldate*, 1984/63, Dosya No: 91128/142-3), *Özlem* (*Nostalghia*, 1984/64, Dosya No: 91128/142-3), *Bir Kadının Tanımlanması* (*Identificazione di una donna*, 1984/65, Dosya No: 91128/142-3), *Hammett* (1984/66, Dosya No: 91128/142-3), *Çavuş Getulio* (*Sargento Getúlio*, 1984/67, Dosya No: 91128/142-3), *İstasyon Şefinin Karısı* (*Bolwieser*, 1984/68, Dosya No: 91128/142-3), *Celeste* (1984/69, Dosya No: 91128/142-3), *Ragtime* (1984/73, Dosya No: 91128/142-3), *Carmen Jones* (1984/75, Dosya No: 91128/142-3), *Tanrının Bağışı* (*Wend Kuuni*, 1984/76, Dosya No: 91128/142-3), *Çılgın Twist Yılları* (*Les Folles Annees Au Twist*, 1984/77, Dosya No: 91128/142-3), *İsa Eboli'de Durdu* (*Christo si e Fermanto a Eboli*, 1984/78, Dosya No: 91128/142-3), *İtalya Yoksul Bir Ülke Değildir* (1984/81, Dosya No: 91128/142-3), *Yağmur* (*Regen*, 1984/82, Dosya No: 91128/142-3), *Picasso Gizemi* (*Le Mystre*, 1984/83, Dosya No: 91128/142-3), *Verannes Gecesi* (*La Nuit De Varannes*, 1984/84, Dosya No: 91128/142-3), *Angelo Markado* (1984/85, Dosya No: 91128/142-3), *Alabalık* (1984/87, Dosya No: 91128/142-3), *Çile* (*Passion*, 1984/88, Dosya No: 91128/142-3), *Açlığın Peşinde* (*Akaler Sandhane*, 1984/93, Dosya No: 91128/142-3). Bu kararların dışında 3 kararda ise Denetleme Kurulu kabul kararı vermesine rağmen üyeler tarafından şerh yazılmıştır. 1 Karar ise tespit kararıdır.

2 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlenerek "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilen *Sabıkalı* (Sırrı Gültekin, 1982/188, Dosya No: 91134/808) adlı film için Emniyet Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi "Tüzüğün 18. madde (C) fıkrasına göre filmin reddi yolunda"; *Ani Hücum* (1983/88, Dosya No: 91127/897) adlı film için ise Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi "bu filmin Tüzüğün 18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddi yolunda ayrışık oy" kullanmıştır. *Kaplanın Öcü* (*Tiger Love*, 15.9.1983/165, Dosya No: 91124/945) adlı filmin kararında ise, 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenen filmin; *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* "18. maddesindeki belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından yurda ithali ve halka gösterilmesinde" oy çokluğu ile bir "sakınca" görülmediği belirtilmiştir. Kararda İçişleri Bakanlığı ile Başbakanlık Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "Tüzüğün 18. maddesinin c [C] fıkrası gereğince Red oyu kullanmışlardır". *Bize Kurşun İşlemez* (*Bobbie Jo And The Outlaw*, 1983/209, Dosya No: 91127/612) adlı filmin kararında ise Danıştay tarafından verilen karara istinaden filmin, Danıştay tarafından verilen karardaki filmle aynı olup olmadığının tespiti yapılmıştır. Kararda daha önce 19.11.1981 tarihinde 2 Nolu film Denetleme Kurulunca tarafından denetlenerek "halka gösterilmesi sakıncalı" bulunan film için sahibinin Danıştay nezrinde açmış olduğu dava sonucunda 12.4.1982 tarih ve 1982/401 esas sayı ile gösterim izni aldığı ifade edilmiş ve denetlenen filmin "Danıştayca kabul edilen filmle aynı olduğu" belirtilmiştir.

Ret Kararları

Yıpranmış ve Perde Üzerinde Gözleri Yoracak Derecede Eskimiş ve Sesi Bozulmuş Filmler

Karar defterinde önemli sayıda film *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesine göre verilmiştir. Yıpranmış ve teknik olarak perde üzerinde

kötü görüntü verecek olan filmlerin gösterimini düzenleyen 27. maddede "Yıpranmış ve perde üzerinde görüntüsü gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesi bozulmuş filmlerin gösterilmesine izin verilmez; izin verilmiş olanların gösterilmesi yasaklanır. Belgesel filmler bu hükmün dışındadır" ifadeler yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre değerlendirilen ve sakıncalı bulunan filmler arasında şunları saymak mümkündür. *Gönüllü Kahramanlar* (*Two Missionaries*, Franco Rossi, 1983/72, Dosya No: 91127/30) adlı filme ait kararda "Filmin Tüzüğün 27. maddesine göre yıpranmış ve perde üzerinde görüntüsü bozuk olması nedeniyle filmin yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile"; *Kader Bize Düşman Mı* (Ümit Efekan, 1983/74, Dosya No: 91134/802) adlı filmin kararında "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 27. maddesine göre görüntü ve renklerinin bozuk olması, seslerle görüntünün ve dudak hareketlerinin (senkron) uyumsuzluğu olması nedeniyle halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oy birliğiyle" karar verildiği belirtilmiş; *Kovboy* (1983/163, Dosya No: 91128/56) adlı filmin kararında "17. dakika süreli olan filmin görüntü bozukluğu bulunduğu, konu bütünlüğünün anlaşılmadığı tespit edilmiştir. Bu haliyle filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir. Bu maddeye dayanılarak verilmiş bir diğer karar ise, ismi dahi belli olmayan bir filme aittir. [*İsimsiz*] (1983/104, Dosya No: 91128/56) isimsiz olarak kodladığımız bu filme ait kararda "Bursa Valiliğince 26.5.1983 tarih ve 5832 sayılı yazılarıyla İçişleri Bakanlığı makamına gönderilen ve Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğünce Kurulumuza mühürlü torba içinde gönderilen film incelenmiş olup; 1) Filmin 25.9.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu kararı ile oynatılmasına izin verilen 'Enişte' adlı filmle herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. 2) Adı bile yazılı olmayan jeneriksiz (40) dakikalık parça sahneleri ihtiva eden, fazla oynatılmaktan mütevellit çizik çizik bir hâlde olan, artisleri 'Enişte' filmindeki artislerle uzak yakın bir benzerliği olmayan bu filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesine göre bu haliyle ayrıca gösterilmemesine oy birliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir.

Yılmaz Güney Filmleri

Bu maddeye dayanılarak sansüre uğrayıp, yasaklanan filmler arasında Yılmaz Güney'in oynadığı önemli sayıda film yer almaktadır. *Acı, Şeytan Kayaları, Canlı Hedef, Bir Çirkin Adam, Çirkin Kral Affetmez, Çirkin ve Cesur, Aslanların Dönüşü, Silahların Kanunu, Dağların Oğlu, Kasımpaşalı Recep, Kozanoğlu, 7 Dağın Aslanı, İnce Cumali, Kızılırmak Kara Koyun, Eşrefpaşalı, Kan Gövdeyi Götürdü, Kan ve Kurşun, Azrail Benim, Hudutların Kanunu, Koçum, Prangasız Mahkumlar* gibi filmler bu teknik sorunlar nedeniyle gösterim izni alamamıştır. *Acı* (1983/92, Dosya No: 91122/5190) filmine ait kararda "İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın Yayın Şubesinin 18.5.1983 tarih ve 924 sayılı yazılarıyla kurulumuza gelen ve Türk vatandaşlığından çıkarılan Yılmaz Güney'in başrolü oynadığı *Acı* adlı film Kurulumuzca 18.5.1983 günü denetlenmiş olup; 1) Seyredilen *Acı* adlı bu filmin jeneriği ve son yazısı bulunmamaktadır. 2) Film gözleri yoracak şekilde yıpranmış olup, çizik çiziktir. 3) Film eski ve çok oynamış olduğundan yıpranmış, sahneler arasında kopukluklar olmuş, ses bozulmuş bir durumdadır. Bu haliyle *Acı* adlı bu filmin oynatılması ve halka gösteril-

(*Umut*, Yön.: Yılmaz Güney, 1970)

mesi *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi gereğince yasaklanmasına oybirliği ile"; *Şeytan Kayaları* (1983/93 Dosya No: 91122/4955) adlı filmin kararında "İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın Yayın Şubesinin 20.5.1983 tarih ve 924 sayılı yazılarıyla kurulumuza gelen ve Türk Vatandaşlığından çıkarılan Yılmaz Güney'in başrolü oynadığı *Şeytan Kayaları* adlı film Kurulumuzca 20.5.1983 günü denetlenmiş olup; 1) Seyredilen *Şeytan Kayaları* adlı bu filmin jeneriğinin bir kısmının bulunmadığı görülmüştür. 2) Sansürden geçtiği anlarda 100-110 dakika süreli olan filmin 75 dakika sürecek şekilde birçok sahnelerinin yıpranmadan mütevellit yok olduğu tespit edilmiştir. 3) Film eski ve çok oynamış olduğundan yıpranmış, gözleri yoracak derecede çizik olduğu ve sık sık kopukluklar bulunduğu saptanmıştır. Bu haliyle *Şeytan Kayaları* adlı bu filmin oynatılması ve halka gösterilmesi *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün* 27. maddesi gereğince yasaklanmasına oybirliği" ile; *Canlı Hedef* (1983/94, Dosya No: 91122/4999) filmine ait kararda "İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın Yayın Şubesinin 18.5.1983 tarih ve 924 sayılı yazılarıyla kurulumuza gelen ve Türk

vatandaşlığından çıkarılan Yılmaz Güney'in başrolü oynadığı *Canlı Hedef* adlı film Kurulumuzca 23.5.1983 günü denetlenmiş olup; 1) Seyredilen 47 dakikalık *Canlı Hedef* adlı filmin jenerik kesik olup, filmin ismi ve artisleri yazılmamıştır. 2) Film oynamadan mütevellit bazı sahnelerin gözleri yoracak kadar bozuktur. 3) Filmin muhtelif sahneleri arasında konu itibariyle bağlantıları olmadığı görülmüştür. Bu haliyle *Canlı Hedef* adlı bu filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında* Tüzük'ün 27. maddesine aykırı durum görüldüğünden halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile"; *Bir Çirkin Adam* (1983/95, Dosya No: 91182/4725) filminde ise, "İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın Yayın Şubesinden kurulumuza gönderilen ve Türk vatandaşlığından çıkarılan Yılmaz Güney'in başrolü oynadığı *Bir Çirkin Adam* adlı film Kurulumuzca 24.5.1983 günü denetlenmiş olup; 1) Son olarak 24.3.1970 tarih ve 72 sayılı kararla şartlı olarak oynatılmasına izin verilen bu filmde, 'senin kilona iyi para verdiler' gibi şartlara uyulmadığı görülmüştür. 2) Film, jenerik bölümünde oyuncuların isimlerini taşımamaktadır. 3) Film yıpranmış birçok sahneler arasında irtibatları bozulmuş, gözü yoracak mahiyette bulunmaktadır. Bu haliyle *Bir Çirkin Adam* adlı bu filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesine aykırı görüldüğünden halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna oybirliği"; *Çirkin Kral Affetmez* (1983/96, Dosya No: 91122) adlı filminde ise, "İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın Yayın Şubesinden kurulumuza gönderilen ve Türk vatandaşlığından çıkarılan Yılmaz Güney'in başrolü oynadığı *Çirkin Kral Affetmez* adlı film Kurulumuzca 26.5.1983 günü denetlenmiş olup; Film eski ve fazlasıyla yıpranmış, gözleri yoracak derecede çizik çizik olduğu görüldüğünden *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesine göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile"; *Çirkin ve Cesur* (1983/97, Dosya No: 91122) "İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın Yayın Şubesinden kurulumuza gönderilen ve Türk Vatandaşlığından çıkarılan Yılmaz Güney'in başrolü oynadığı *Çirkin ve Cesur* adlı film Kurulumuzca 26.5.1983 günü denetlenmiş olup; Kurulun 27.7.1971 tarih ve 179 sayılı kararıyla şartlı olarak oynatılmasına müsaade edilen filmde "Güneşin oğlu yeryüzünün Allahıdır" ifadesi çıkarılması öngörüldüğü halde bu ibare incelenen bu filmde aynen bulunmaktadır. Film oynamadan mütevellit fazlasıyla yıpranmış olup, çizik çiziktir. Ayrıca sahneler arasında konu itibariyle uyumsuzluk bulunmaktadır. Bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesine aykırı görüldüğünden halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. Benzer biçimde 1983/130 tarih ve sayılı kararla birlikte değerlendirilen *Aslanların Dönüşü - Silahların Kanunu - Dağların Oğlu - Kasımpaşalı Recep* ve *Kozanoğlu* (1983/130) adlı filmlere ait kararda "Seyredilen filmlerin negatif resim ve sessiz olduğu görülmüştür. *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi uyarınca adı geçen filmlerin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" ve 1983/133 tarih ve sayalı kararla yine birlikte denetlenen *7 Dağın Aslanı, İnce Cumali, Kızılırmak Kara Koyun, Eşrefpaşalı, Kan Gövdeyi Götürdü, Kan ve Kurşun, Azrail Benim, Hudutların Kanunu, Koçum, Prangasız Mahkumlar* adlı filmlere ilişkin kararda "Denetlenen filmlerin negatif resim ve sessiz olduğu görülmüştür. *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. madde-

si uyarınca adı geçen filmlerin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Yine *Belalılar - Kocaoğlan - Eşkıya Celladı* (1983/136, Dosya No: 91128/56) adlı filmin kararında ise "Denetlenen filmlerden *Alageyik Belalılar* adlı filmlerin ses bantları olduğu, *Kocaoğlan-Eşkıya Celladı* adlı filmlerin negatif kopyaları olması nedeniyle görüntü ve ses bakımında bozuk olduğundan, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi uyarınca adı geçen filmlerin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Dil, Irk, Din, Mezhep Ayrımı

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin c fıkrasına ["Devletin sosyal, siyasal, hukuksal, ekonomik temel düzenini, kısmen de olsa, din duygularına dayandırma amacıyla propaganda yapan, dini, din duygularını ya da dince kutsal sayılan şeyleri istismar eden"] göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna karar verilen filmler arasında *Karanlığın Ortasından* (*From the Depth of Darkness*, Kristaq Dhamo), [Out of the Darkness] (1984/148, Dosya No: 91128/56) adlı film yer almaktadır. Kararda *Tüzük*'ün "19. maddesinin (C) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Hz. İsa'nın Hayatı (*Jesus*, 1984/95, Dosya No: 91127/1076) adlı filmin kararında ise, "Filmin yurt dışında dublaj yapıldığı dublajda ermeni ve azınlık aksanlı kişilerin konuşturulduğu ve bu yönü ile maksatlı olarak yurda sokulduğu kanaatı hasıl olduğundan ayrıca Hıristiyanlık propagandaları yapıldığı görüldüğünden *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 19. maddesinin (e) fıkrasına ["Dil, ırk, din, mezhep, ayrımı yaratarak ulusal birliği ve bütünlüğü bozma amacı güden"] göre yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle karar verildiği" belirtilmiştir.

Cinsel Konuları Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen, Şiddet ve Vahşet, Suç İşlemeye Özendirici

Çıldırtma Beni (1984/126, Dosya No: 91127/82) adlı filmin kararında filmin 22.9.1978 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlendiği ve 101 sayılı kararla halka gösterilmesine izin verilmediği belirtilmiştir. Ayrıca kararda "Tüzüğün 34. maddesi gereğince el konulan filmin yeniden yapılan denetiminde, mevcut kopyadan farklı olduğu ve filmin cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen sahneler ihtiva ettiği görülmüş, bu haliyle Tüzüğün 19. maddesinin (g) fıkrasına göre yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir. *Esmer Bomba* (Naki Yurter, 1984/107, Dosya No: 91134/352) adlı filmde ise, "Denetlenen filme sonradan porno ve müstehcen sahnelerin ilave edildiği görüldüğünden, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* maddesinin (g) ve (i) fıkralarına ["Suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etki yapan"] göre yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Sıcak Gün* (*Dog Day*, Canicule, 1984/79, Dosya No: 91127/1066) [*Canicule*, Yves Boisset, 1984] filminin kararında ise Tüzüğün üç fıkrasına göre ret kararı verilmiştir. Kararda Tüzük'ün "19. maddesinin (ı), (i) ve (g) fıkralarına göre yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Şiddet ve Vahşet, Suç İşlemeye Kışkırtıcı ve Özendirici

Antika Karyola (1984/106, Dosya No: 91134/163) adlı filmin kararında ise, "Antika Karyola filmle hiçbir ilgisi bulunmadığı, birçok filmlerden alınmış porno ve müstehcen sahnelerin ibaret anlaşılmaz ve konusuz bir film olduğu görülmüş olup, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (ı) ve (i)fikralarına göre yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle"; yine *İnsan Değildiler* (*Class of 1984*, 1984/31, Dosya No: 91127/1035), *Ejder Kaplana Karşı* (*Exit the Dragon - Enter the Tiger*, 1984/27, Dosya No: 91127/1032) ve *Son Cellat* (1984/96, Dosya No: 91127/1074) filmlerinin kararında "19. maddesinin (ı) ve (i) fıkralarına göre yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin "Şiddet ve vahşeti, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren" filmlere ilişkin düzenleme yapan "ı" fıkrası ise birden fazla filmin sansürlenmesi için gerekçe oluşturmuştur. *Çöl* (1983/225, Dosya No: 91134/938) filminin kararında "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (ı) fıkrasına göre şiddeti ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde işlendiğinden halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile"; *Kemik Kıran* (*Chaku Master*, Louis San Juan, 1984/10, Dosya No: 91127/1012) filminin kararında "Seyredilen film şiddet ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde görülmesi nedeniyle, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (ı) fıkrası uyarınca reddine oybirliğiyle"; *Öldüren Karetecinin Sonu* (*Fist of Fury Part II*, Jimmy Shaw, 1984/28, Dosya No: 91127/1033) adlı filmde "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (ı) ve (i) fıkralarına göre yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle; *Strayker* (Stryker, Cirio H. Santiago, 1984/15, Dosya No: 91127/1023) filminin kararında "19. maddesinin (ı) fıkrasına göre, şiddet ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde görüldüğünden, yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle" karar verilmiştir. *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin m ve n fıkralarına göre ret kararı verilen film ise İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından İstanbul Uluslararası Film Şenliği için denetlemeye yollanan *Derslik Düşmanı* (*Klassenfeind*, 1984/60, Dosya No: 91128/142-5) adlı film olmuştur. "Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan" "m" fıkrası ve "İçinde Türkiye aleyhine propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan" filmlere ilişkin düzenleme yapan "n" fıkrasına göre filmin "anılan festival süresince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile" karar verilmiştir.

1977 tarihli *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'e ve bu Tüzük'te yapılan 1979 tarihli değişikliğe göre yapılan değerlendirmelerde ise 18. maddenin fıkralarına göre değerlendirme yapılmıştır. Değişikliğin *Resmi Gazete*'de yayınlandığı 23 Ağustos 1979 tarihiyle 1983 yılındaki *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün Resmi Gazete*'de yayınlandığı 2 Aralık 1983 tarihine kadar bu değişik maddeler değerlendirme için referans olmuştur. 1977 yılındaki düzenlemeyi 4 maddeye indirerek

daha genel hale getiren değişikliğin fıkraları şunları içermektedir. "A" fıkrası "Anayasa ve demokratik hukuk devleti ilkelerini ya da Anayasa güvencesi altında bulunan temel hak ve özgürlükleri tehlikeye sokucu veya saygınlığını yitirici etki yapan"; "B" fıkrası "Türk devletinin ülkesi ve ulusuyla bütünlüğünü bozucu etki yapan"; "C" fıkrası "Kamu düzenini veya ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşıyan"; "D" fıkrası ise "Cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" filmlere ilişkin yasak kararlarını düzenlemektedir.

Türk Devletinin Ülkesi ve Ulusuyla Bütünlüğünü Bozucu, Kamu Düzeni veya Ulusal Güvenliğini Zedeleyici

9 Karılı Adam (*White Sun of the Desert*, 1982/230, Dosya No: 91127/800) adlı Tuğra Film Kurumu tarafından yurda ithali istenilen filmin kararında *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün "18. maddesinin (B) ve (C) fıkralarına göre ideolojik propaganda yapıldığı anlaşıldığından yurda ithali ve halka gösterilmesinde sakınca görüldüğünden Reddine oybirliği ile"; *Mağlup Edilemeyenler* (91122/6839) adlı filmin kararında, filmin "Konya Emniyet Müdürlüğünden 25.5.1983 tarih ve 1459 sayılı yazıları ile İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın ve Yayın Şubesine gönderilen film 3.6.1983 tarihinde kurulumuza intikal ettirilerek" denetlendiği; Kurulca seyredilen *Mağlup Edilemeyenler* adlı film "fazla oynatılmaktan mütevellit birçok sahnelerinde çizikler ve senkron bozukluğu görülmüştür. Ayrıca birçok sahnesinde ideolojik konuşmalar ve kapatılmış bir sendikanın sahnelerinin içinde yer alışı ve filmin işlenim tarzındaki genel görünümüne göre *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 18. maddesinin (B) ve (C) fıkralarına aykırılık görülmüştür. Bu hâliyle filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği" karar verilmiş; *Nasıl İsyan Etmem* (Temel Gürsu, 1982/184, Dosya No: 91134/767) filminin kararında ise, "2 Nolu Denetleme Kurulunca Denetlenmiş olup; Filmin konusu itibariyle ulusal bütünlüğü bölücü ve bozucu şekilde zengin ve fakir ayrımı işlenerek sınıf farkı yaratıldığı imajı alındığından, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün*, 18. maddesinin (B) ve (C) fıkralarına göre oybirliği ile halka gösterilmesi[nin] sakıncalı" görüldüğü belirtilmiştir.

Kamu Düzenini veya Ulusal Güvenliği Zedeleyici Nitelik Taşıyan

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük'ün C fıkrasana göre değerlendirilen filmler arasında yer alan *Cengaver* (*The Warrior*, 1983/196, Dosya No: 91127/977) adlı filmin kararında "şiddet ve vahşeti sergilediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile"; *Erkek Güzeli Sefil Bilo* (1983/106, Dosya No: 91134/446) filminin kararında ise "Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğünde bulunan denetimden geçmiş kopya ile karşılaştırılan *Erkek Güzeli Sefil Bilo* adlı video bant filmde 20.12.1979 tarihinde denetlenerek filmden çıkarılan sahnelerin ilave edildiği galiz küfürlere yer verildiği görüldüğünden sözü edilen video bant filmin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün, 18. maddesinin (C) fıkrasına aykırı görüldüğünden, yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiş; *Gladyatörlerin İsyanı* (*La Rivalto Dei Gladiatori*, 1983/176) adlı filme ait kararda "Adı geçen

film kasedinin yapılan denetiminde Ermenistan üç bölümden ibarettir, Ermenistan hürriyetine kavuşup esaretten kurtulunca çocuklarımız anne, baba şefkatini tadamadılar, Ermenistan senin için ideal bir yer, hem sonra zafer kazanmazsak orada kardeş kardeşi öldürüyoruz, Ermenistan'ın tek hakimini tanıtayım. Tebaanı da ancak sen hürriyetine kavuşturursun. Roma bu aziz kahramanın önünde saygı ile eğilir, onu cesur bir lider olarak gömün… gibi Ermeni propagandası yaptığı görüldüğünden *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (C) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna dair iş bu tutanak tanzimle Kurulumuzca imza edilmiştir" ifadeleri yer almış;

Göç Göç Oldu (Yücel Uçanoğlu, 1982/179, Dosya No: 91134/793) filminin kararında filmin incelendiği "7.8.1982 tarihli dilekçe ile talep edilen isim değişikliğini daha önce *Makber* adlı bir senaryonun red edildiğinden kurulumuzca uygun" görülmediği; "Anılan filmin jeneratik afiş lobilerinin *Göç Göç Oldu* adına göre yeniden incelenmesine oyçokluğu ile ara kararı" verildiği belirtilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisinin "filmin vasat hatta vasatın altında ucuz ve zahmetsiz basit bir senaryo kurgusu üzerine oturtularak seyirciye olumlu tek bir şey verilmeksizin, bolca seyircinin şefkat ve acıma duyguları istismar edilerek bu hâliyle toplumun olumlu gelişmesine engel olunacak şekilde aile ve ahlak anlayışını bozucu nitelikte görüldüğünden" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün, "18. maddesinin (C) fıkrasına göre reddi yolunda" oy kullandığı belirtilmiştir.

Kanımın Son Damlasına Kadar (*Martial Monks of Shaolin Temple*, 1983/155, Dosya No: 91127/935) ve *Katiller Beyaz Giyer* (*Killers Wear White*, 1983/161, Dosya No: 91127/943) adlı filmlerde ise *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin C fıkrasına göre "gençleri olumsuz yönde etkileyeceği nedeniyle" yurda ithali ve halka gösterilmesinin "sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile"; *Şark Bülbülü* (1983/107, Dosya No: 91134/397) adlı filme ilişkin alınan kararda ise "Yapılan kontrolde Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğünde bulunan denetimden geçmiş kopya ile karşılaştırılan *Şark Bülbülü* adlı video bant filmde sonradan Orman Zabıtasına verilen rüşvet olayının olduğu sahnelerle, çıkarılması istenilen 'Benim Götümde Donum Yok' sözü ile galiz küfürlere yer verildiği görüldüğünden Tüzüğün, 18. maddesinin (C) fıkrasına aykırı görüldüğünden, yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir.

Kamu Düzenini veya Ulusal Güvenliği Zedeleyici, Cinsel Konuları Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

Hem C hem de D fıkrasına atıf yapılarak verilen ret kararları ise şu filmlere ilişkindir. *Beyaz Kelebek* (Butterfly, 1983/142, Dosya No: 91127/925) filminde "Türk aile hukukuna ters düşen bir tema işlendiğinden *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün, 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına aykırı görüldüğünden, yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile"; *Bizim Sokak* (1983/153, Dosya No: 91127/930), *Çılgınlar Okulu* (John Landis, 1982/170, Dosya No: 91127/749) ve *Sarışın Benim Esmer Senin (Avere Vent'Anni*, 1983/131, Dosya No: 91127/919) adlı filmlerin kararında ise Tüzük'ün 18. maddesinin C ve D fıkralarına aykırı olmaları nedeniyle yurda ithali ve

halka gösterilmesinin "sakıncalı olduğuna ve reddine" karar verildiği belirtilmiştir.

Çin Aslanı (1983/102, Dosya No: 91127/887) isimli filmin kararında incelenen filmin kararında "Kamu düzenini kötü yönde etkileyecek ve şiddet olaylarla dolu nitelik taşıdığı" görüldüğü belirtilmiş, "Birçok sahnelerinde cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı bir biçimde" işlediği ifade edilmiş ve "her iki maddeden dolayı" seyredilen filmin, "Tüzüğün 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına göre yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliğiyle"; *Plaj Kızları* (*The Beach Girls*, Pat Townsend, 1983/87, Dosya No: 91127/896) filminin kararında "Filmin çeşitli sahnelerinde uyuşturucu maddenin özendirildiği, genel ahlak ve adaba aykırı sahnelerin işlendiği görüldüğünden" ve *Aşka Susayanlar* (1983/89, Dosya No: 91122/5604) adlı filme ait kararda "Seyredilen film 35 dakika süreli olup, filmin beş yerinde porno sahneler görüldüğünden" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* "18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına aykırı görüldüğünden, yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile" karar verilmiştir.

Cinsel Konuları Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

Cıbıl (1983/44, Dosya No: 91122/6842) adlı filmin kararında "Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğünce Kurumumuza gönderilen ve Çerkezköy Asliye Mahkemesinden geldiği bildirilen *Cıbıl* adlı filmin video kaseti 16.2.1983 tarihinde denetlenmiş olup; 3.6.1976 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca denetlenerek (161) sayılı kararla halka gösterilmesine izin verilen *Cıbıl* adlı filmin kasetinin yapılan denetimde, filme sonradan 3 yerine müstehcen sahnelerin eklendiği[nin] tespit" edildiği belirtilmiş ve "kasetin bu haliyle halka gösterilmesinin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün*, 18. maddesinin (D) fıkrasına göre" sakıncalı bulunduğu ifade edilmiştir. *Çılgın Dilber* (1982/175, Dosya No: 91134/409) filminin kararında ise, "Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesinin 01.09.1982 gün ve 2196 sayılı yazıları ekinde gönderilen ve Isparta Valiliğinden geldiği bildirilen parça film, 1.9.1982 tarihinde 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş olup; Denetlenen (5) dakika süreli filmin tamamen porno ve müstehcen sahnelerle dolu bulunduğu, *Çılgın Dilber* adlı filmin Basın ve Yayın Şubesi arşivinde bulunan video bantı ile karşılaştırılmasında, bu parçanın filme sonradan ilave yapıldığı tespit edilmiştir. Anılan Film parçasının bu haliyle halka gösterilmesinin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün*, 18. maddesinin (D) fıkra-

(*Cıbıl*, Yön.: Hüseyin Peyda, 1977)

sına göre sakıncalı olduğuna Kurulumuzca oybirliği ile karar verilmiştir" denir.

İsveçli Kızlar (*Drei Schwedinnen in Oberbayern*, 1982/235, Dosya No: 91127/340) filminde "Isparta Valiliğince 7.12.1982 tarihinde 231 sayılı yazıları ile Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilen film, 15.12.1982 tarihinde Kurulumuza intikal ettirilerek Tüzüğün 34. maddesine göre denetlenmesi"nin istenildiği belirtilmiş, 4.3.1980 tarihinde 48 sayılı kararla şartlı olarak kabul edilerek "Filmde rol alan kadın artislerin cinsel organlarının ön cepheden çokça görüldüğü sahneler ile son sahnedeki kadın-erkek arasında cinsi temas gösterilen sahnelerin çıkarılmadığı ve sonradan ekleme yapıldığı görüldüğünden ve anlaşıldığından, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (D) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile"; *Kızgın Güneşte Aşk* (1982/165, Dosya No: 91127/305) filmine ait kararda "Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesinin 18.08.1982 gün ve 2103 sayılı yazıları ekinde gönderilen ve Urfa Valiliğinden geldiği bildirilen *Kızgın Güneşte Aşk* adlı film Kurulumuzca 18.08.1982 tarihinde denetlenmiş olup; *Kızgın Güneşte Aşk* adlı filmin 9.1.1980 tarihinde Film Denetleme Kurulunca denetlendiği ve 90 dakika süreli olduğu, şartsız olarak halka gösterilmesine izin verildiği dosya tetkikinden anlaşılmıştır. Urfa Valiliğince Tüzüğün 34. maddesine göre denetlenmek üzere gönderilen film, 18.8.1982 günü Kurulumuzca tekrar izlendiğinde (35) dakika süreli porno ve müstehcen sahnelerin bulunduğu tespit edilmiştir. Filmin bu haliyle halka gösterilmesinin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (D) fıkrasına göre sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği karara yazılmıştır.

Leyla (1982/180, Dosya No: 91122/7329) filminin kararında Pazar ilçesi Cumhuriyet Savcılığından geldiği belirtilen *Leyla* isimli filmin 3.9.1982 tarihinde denetlendiği, "*Leyla* adlı filmin senaryosunun, Sinan Film adına 6.4.1977 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca incelenerek 977/145 sayılı kararla filme çekilmesinde sakınca görülmediği[nin] dosya tetkikinden" anlaşıldığı belirtilmiş, fakat "söz konusu filmin izinsiz olarak çekildiği ve Film Denetleme Kurulu incelemesinde geçmeden halka gösterildiği, görüldüğü haliyle cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen bir film olduğundan, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün*, 18. maddesinin (D) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği; *Mavi Ada* (John Wilder, 1983/42, Dosya No: 91127/857) filmine ait kararda "Tüzüğün, 18. maddesinin (D) fıkrasına göre, yurda ithali ve halka gösterilmesi sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. 1983/144 tarih ve sayıyla denetlenen *Parça Film* (1983/144, Dosya No: 91128/56) olarak kayıtlara geçen "Film parçasının tamamen porno ve müstehcen olduğu görülmüş olup, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğünün* 18. maddesinin (D) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile"; *Porno* (1983/129) olarak kayıtlı filme ait kararda ise, "Kahramanmaraş C. savcılığınca müstehcen olup olmadığı sorulan video film"in *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğünün* "18. maddesinin (D) bendine göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile"; *Röntgenci* (1983/27, Dosya No: 91128/56) adlı filmin kararında denetlenmesi istenen filmin "daha önce böyle bir isimle denetimden geçmiş olmadığı Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Yayın Şubesi Müdürlüğünde

yapılan arşiv tetkiklerinde anlaşılmış olup" filmin Tüzüğünün "18. maddesinin (D) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve reddine oybirliği ile"; S*arı Emanuelle*'in (1983/115, Dosya No: 91127/114) kararında ise "*Sarı Emanuelle* adlı film, Kurulumuza 27.5.1983 günü Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Yayın Şubesinden getirilen 16 mm'lik kopyasıyla karşılaştırılarak seyredilmiş olup; Savcılığın gönderdiği filmdeki müstehcen (porno) sahnelerin izlenen kopyada rastlanmamıştır. Sonradan bu sahnelerin filme ilave edildiği tespit edilmiştir. Denetlenen filmin bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (D) bendi gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Her ne kadar fıkra belirtilmemiş olsa da D fıkrası çerçevesinde düşünülebilecek bir başka film ise *Kızını Dövmeyen Dizini Döver* (1983/108, Dosya No: 91122/7324) adlı filmdir. Filmin kararında "Erzurum Valiliğince el konularak 29.3.1983 gün ve 1806 sayılı yazılarıyla Bakanlığımıza gönderilen video kaset bant Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğünce Kurulumuza intikal ettirilmiş 14.6.1983 tarihinde Kurulumuzca denetlenmiş olup, 25.9.1977 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca denetlenerek çıkarılması istenilen sözlerden Tarık'ın annesinin evini terkini anlatırken 'annem de onlardan bir kadındı' sözünün çıkarılmadığı[nın]" görüldüğü belirtilmiştir.

Nazi İşaretleri

Kükreyen Yumruk (1983/224, Dosya No: 91127/882) adlı filme ait kararda "İzmir Valiliğince 15.12.1983 tarih ve 29791 sayılı yazıları ekinde halka gösterilirken kurul kararına uyulmaması nedeniyle elkonup yeniden kontrolü için gönderilen *Kükreyen Yumruk* adlı film 19.12.1983 tarihinde kurulumuzca denetlenerek 'Nazi' işaretlerinin çıkarılması kaydıyla halka gösterilmesine evvelce izin verilmişken tekrar izlenen filmde bu sahnenin mevcut olduğu görülmekte, kurul kararına aykırı olarak oynatıldığına dair iç tutanak kurulumuzca tanzim olunarak imza altına alınmıştır" denir.

Gazete

Salako (1984/11, Dosya No: 91122/6443) filmine ait kararda ise "29.11.1974 tarihinde denetlenerek şartlı olarak kabul edilen film, bu defa denetlendiğinde adı geçen kararda bahsedilen ve çıkarılması istenen sahnelerin 'Salako'nun gazetede resminin çıktığı ve köylülerin bu gazeteyi okuduğu sahnelerin' çıkarılmadığı görüntünün ve sesin bozuk olduğu konu bütünlüğü taşımadığı göründüğünden halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Tespit

İki filme ilişkin ise tespit kararı vardır. *Şeker Kızlar Tatilde* (1984/2, Dosya No: 91127/716) filminin kararında "Yapılan tetkikinde Basın ve Yayın Şubesi arşivinde bulunan orijinal filmden alınan video kaseti ile yapılan karşılaştırmada, muhtelif yerlerine porno sahneler eklendiği görülmüştür" denir. *Leydi Çatırleyin Aşkı (*1983/60, Dosya No: 91127/714) adlı filmde ilişkin kararda, "Emniyet Genel Müdürlüğü Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğünce yazıları ekinde gönderilen ve Ayancık Cumhuriyet Savcılığından geldiği bildirilen *Leydi Çatırleyin Aşkı* adlı film kurulumuzca 14.3.1983 tarihinde denetlenmiş olup; 1) *Leydi Çatırleyin Aşkı* adlı film, 22.4.1982 tarihinde Kurulumuzca denetlenerek (86) sayılı kanunla halka gösterilmesi ve yurda ithali sakıncalı görülerek bu yolda oyçokluğu ile karar alınmıştır. Bu

defa seyredilen aynı adlı filmin kurulun incelediği filmle aynı olup, herhangi bir ilave yapılmamıştır. 2) Kurulumuz red edilen bu film hakkında Danıştay 10. Dairesinin Esas No: 1982/4400 karar no 1982/2612 ve 16.12.1982 tarihli kurul kararını iptal eden bir karar mevcuttur. 3) Bu film hakkında kurulumuzun 22.4.1982 tarih ve 886) sayılı *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün*, 18. maddesinin (D) fıkrasına göre verilmiş bir karar mevcuttur. Üç madde halindeki tespit edilen hususlar kurulumuzun 14.3.1983 günkü oturumunda oybirliği ile" karar altına alındığı belirtilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Genel Ahlak

Karar defterinde genel ahlak ve adaba aykırı olarak görülüp sansür kararı verilen film sayısı diğer kategorilere oranla fazladır. Bu filmlerin büyük bir kısmı ise şartlı kabul almıştır. Bu filmlerde çıplaklık, kadınların memelerinin görünmesi, kadınların ve erkeklerin cinsel uzuvlarının görünmesi, sevişme, seks, grup seks, müstehcen, tecavüz sahneleri, argo ifadeler filmlerden çıkarılması istenen sahnelerin arasında yer almıştır. Hatta *Feryat* (Temel Gürsü, 1983/90, Dosya No: 91134/887) adlı filmin kararında 2 Nolu Denetleme Kurulunca denetlenen filmde "senaryoya uymayan sahnelere" rastlandığı belirtilmiş ve bu nedenle filmin "senaryoya uygun hâle getirilmesi" istenmiş, "Kanlı çarşaf sahnesinin çıkarılması gibi hususlar yerine getirildikten sonra bir kez daha görülmek üzere oy çokluğu ile ara kararı" verildiği belirtilmiştir. Bu karara Başbakanlık Basın-Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi "filmin bu şekilde gösterilmesi lehinde oy kullanmıştır. Genel olarak 18. maddeye atıf yapılarak verilen *Kanije Kalesi* (Yılmaz Atadeniz, 1982/239, Dosya No: 91134/839) adlı filmin kararında *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verildiği belirtilmiş ve "Filmin başındaki çekime yardımcı olan ilgili kuruluşlara ithaf edilen yazıda 'makanizma' kelimesi 'Mekanizma' olarak 'Eski Eserler Müdürlüğü' yazısında 'Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü' olarak düzeltilmesi koşuluyla" gösterimine izin verilmiş; *Küçük Süpermen* (Leody M. Diaz, 1982/225, Dosya No: 91127/799) adlı filme ait kararda ise, "Yeni Tual Film Kurumu tarafından yurda ithali istenilen film, 6.12.1982 tarihinde 2 Nolu Denetleme Kurulunca Denetlenmiş olup; filminde orijinal adı olan *Bionik Çocuk* olarak kullanılması şartıyla *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Sevişme Sahneleri

Der Schüller Gerber (1983/109, Dosya No: 91127/141-3) adlı filmin kararında Atatürk Kültür Merkezinde yapılacak Avusturya Filmleri haftasında gösterilmesi istenen filmden "tamamen çıplak kadının göründüğü sahnenin çıkarılması"; *İntikam Kadınları* (*Rape Squad*, 1983/35, Dosya No: 91127/848) filminde "Zenci kadının göğüslerinin maskeli kişi tarafından emildiği sahnenin çıkarılması ve filmin video kasete alınması"; *Kanun Benim* (1983/122, Dosya No: 91127/915) filminin kararında "Filmin başındaki sevişme sahnesi, grup seks sahneleri ve doktor hanımla olan sevişme sahnelerinin çıkarılması"; *Gizli Silah* (1983/172, Dosya No: 91127/953) adlı filme ait ka-

rarda "4. kısımda Jack'le Natali'nin yatakta seviştiği sahne ile 6. kısımdaki Natali'nin banyodan çırılçıplak çıktığı sahne ile Jack'in Natali'nin göğüslerini sevdiği sahnenin çıkarılması"; *Yalnız Bir Kadın* (Paul Mazuky, 1983/43, Dosya No: 91127/858) filmine ait kararda "Dördüncü kısımdaki sevişme sahnesinin çıkarılması"; *Adem İle Havva* (1983/151, Dosya No: 91127/929) filmine ilişkin kararda ise "Filmin adının *İlk Aşk Hikayesi* olarak değiştirilmesi, filmin baş kısmında yer alan Adem ve Havva'nın sevişme sahnesi ile daha sonra Havva'nın yeşil renkli adamla seviştiği sahnenin çıkarılması"; *Genç Savaşçı* (*Young Warriors*, Lawrence D. Foldes, 1983/168, Dosya No: 91127/950) filmine ilişkin kararda "Filmin 1. kısmındaki erkeğin zeytin tanesini arkası ile aldığı sahne, 3üncü kısımdaki Kelli'nin kız arkadaşı ile seviştiği sahne ve 5. kısımdaki sokak kadını ile sevişmeden önce, kadının önden göründüğü sahnenin çıkarılması şartıyla"; *Conan* (1983/179, Dosya No: 91127/960) filminde "2. kısımdaki Conan ile büyücü kadının sevişme sahnelerinin çıkarılması" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğü* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Beyaz Alev* (1984/128, Dosya No: 91127/1089) adlı filme ait kararda *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün* 19. maddesinin g fıkrası gereğince 3. kısımdaki "Ingrit'in havuzdan çıktıktan sonraki anadan doğma çıplak sahne ile yine bunu takip eden diğer çıplak sahnelerin keza (ı) fıkrası gereğince de 4. kısımdaki hızar makinesinde erkeğin apış arasından kesilmesi sahnesinin çıkartılması şartı ile yukarıda adı yazılı filmin yurda ithali ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Bedel (Melih Gülgen, 29.12.1983/235, Dosya No: 91134/973) filminin kararında ise "Filmin iki yerinde Kadir İnanır ile Kristın Haydar'ın sevişme sahnelerinin uzunluğu kısaltılarak 2'şer dakika süreli sevişme sahnesi bırakılmıştır" denilerek filmin bu şekilde gösterilmesinde *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi'ne İlişkin Tüzüğün* 19. maddesi gereğince bir sakınca görülmediği belirtilmiş; *Güneşin Tutulduğu Gün* (Şerif Gören, 1984/96, Dosya No: 91134/978) filmine ait kararda ise "Sinema locasında Sevgi'nin adamın kucağına oturduğu sahnenin, otelde ilk sevişmeye gittiği erkekle münasebet halindeyken kadın oyuncunun baş kısmından yakın çekim sahnenin (başının ileri geri hareket ettiği sahneler) yeni sevgilisi ile evdeki sevişme sahnesinde cinsel ilişkiyi veren git gel sahnesinin çıkarılması" şartıyla; *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Cinsel Organların Görünmesi

Karar defterinde filmlerde kadın ve erkek karakterlerin cinsel organlarının görünmesi de sansür gerekçesi olmuştur. *Cennet* (Paradise, 1982/218, Dosya No: 91127/792) adlı filme ait kararda "Filmin yüzme sahnesinde bir bölüm çıkartılmak kaydı ile (bu bölümde kadın ve erkeğin cinsel uzuvlarının görüldüğü yüzme sahnesi)"; *Fırtına Gibi* (Yeung Kuen, 1983/10, Dosya No: 91127/825) filminin kararında "Filmde banyo ve yüzme havuzu sahnelerinde kadın artistin önden cinsel organının göründüğü sahnelerin çıkarılması"; *İnsafsızlar* (*La Bravata*, 1983/14, Dosya No: 91127/834) filmine ilişkin kararda "Kadın artistin önden cinsel uzvunun göründüğü sahnelerin çıkarılması ve filmde müstehcen kelimelere yer verilmemesi koşu-

luyla"; *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesine oybirliği ile karar verildiği belirtilmiş; *Var Mı Bana Yan Bakan* (*La Gorilla*, Romolo Guerrieri, 1983/37, Dosya No: 91127/854) filminin kararında "fotoğraf çekme sahnesinde kadının cinsel organının göründüğü sahnelerin çıkarılması ve dialogdaki müstehcen kelimeler kullanılmaması" istenmiştir. *Ayrılan Yollar* (Paul Schrader, 1983/41, Dosya No: 91127/855) filmine ait kararda ise "Sahnede dans gösterisi yapan kızların cinsel organlarının göründüğü bölümlerin çıkarılması, filmde bulunan küfür, argo ve müstehcen kelimelere cümlelere yer verilmemesi" koşul olarak ileri sürülmüş; *Sıcak ve Soğuk* (1983/152, Dosya No: 91127/931) filminde "Filmin orta kısmında yer alan filmin baş rol oyuncusu erkeğin cinsel organının çıplak göründüğü sahnenin çıkarılması" istenmiş, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğünün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğince karar verilmiştir. *Sıcak ve Soğuk* (*As Cold As Ice*, 1984/26, Dosya No: 91127/931) adlı filme ilişkin daha sonraki kararda ise yine "Filmin orta kısmında yer alan filmin baş rol oyuncusu erkeğin cinsel organının çıplak göründüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğünün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Var Mı Bana Yan Bakan* (La Gorilla, Romolo Guerrieri, 1983/37, Dosya No: 91127/854) adlı 2 Nolu Denetleme Kurulunca denetlenmiş olan filminin kararında ise "fotoğraf çekme sahnesinde kadının cinsel organının göründüğü sahnelerin çıkarılması ve diyalogdaki müstehcen kelimeler kullanılmaması şartıyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinin kabulüne karar verilmiştir.

Müstehcen

Ertem Eğilmez'in *Namuslu* (Ertem Eğilmez, 1984/138, Dosya No: 91134/987) filmine ait kararda "Filmde yer alan argo ve müstehcen kelimelerin çıkarıldıktan sonra filmin son sahnesindeki insanların üzerine pislemesi sahnesinin çıkarılarak yeniden görülmesine oyçokluğuyla ara kararı" verilmiş, İçişleri Bakanlığı Temsilcisi *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (i) fıkrasına göre filmin reddi yolunda oy kullanmıştır. Şerif Gören'in yönettiği *Firar* (Şerif Gören, 1984/141, Dosya No: 91134/1042) filmine ait kararda ise "Filmde yer alan müstehcen ve argo kelimelerin çıkarılması koşuluyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verildiği belirtilmiştir. *Bu Balık Başka Balık* (*College Girl On Vacation*, 1983/67, Dosya No: 91127/879) adlı filme ait kararda *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* "18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden ve filmde müstehcen kelimelere yer verilmemesi kaydıyla yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Gül ve Öldür* (*Double Exposure*, 1983/154, Dosya No: 91127/934) filmine ilişkin kararda "İki ve üçüncü kısımlarda fotoğrafçı Adrian'ın müstehcen olan sevişme sahnelerinin çıkarılması" şartıyla; *Muhammed Ali Kara Öfke* (*Body and Soul*, 1983/160, Dosya No: 91127/721) filmine ait kararda "İzlenen film yukarıda belirtilen filmle [*Muhammed Ali Kara Öfke*] aynı olduğu görülmüştür. Yal-

nız filmin 1. ve 3. kısımlarındaki müstehcen sahnelerin çıkarılması (Boksör Leo'nun kızlarla sevişme sahnelerinin) kaydıyla", *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir. *Neşeli Gençlik* (*The Last American Virgin*, 1983/174, Dosya No: 91127/949) filminde ise, "Filmin beş yerinde müstehcen nitelikte sevişme sahnelerinin çıkarılması, yine müstehcen nitelikte konuşmalara yer verilmemesi ve filmin video banda alınması şartıyla"; *Tatil Kızı* (1982/214, Dosya No: 91127/788) filmine ait kararda filmin 18.11.1982 tarihinde 2 Nolu Denetleme Kurulunca Denetlenmiş olduğu belirtilmiş ve "Bu filmin video banda alınması", "Baş tarafta bulunan banyo sahnesinin çıkarılması", "Filmde müstehcen sözlere yer verilmemesi" ve belirtilen bu "3 maddelik hususlara riayet edilmek kaydıyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesine oybirliği ile karar verilmiştir. *Neşeli Gençlik* filminin kararına "Dikkat filme ekleme yapılabilir" denilerek not düşülmüştür.

Şekerpare Kız (1983/68, Dosya No: 91134/896) adlı filme ait kararda ise Arzu Film tarafından filme çekilen filmin, 29.3.1983 tarihinde 2 Nolu Denetleme Kurulunca denetlendiği, "Filmde Cumali'nin Hurşit'e 'Ben bir kadınla hiç şey yapmadım' cümlesinin değiştirilmesi ve 'orospu' kelimesinin daha az kullanılarak lüzumsuz yerlerden çıkarılması kaydıyla filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmişt" ve "denetlenen filmin video bandından bu cümleler[in]" çıkarılmadığı belirtilmiştir.

Defterde müstehcenlik açısından bir de film afişi denetlenmiştir. *Sıcak Geceler* (Afiş) (1983/75) filmine ilişkin kararda ise Sakarya Cumhuriyet Savcılığı'nın 1982/130 sayılı yazısı ekinde ve yine Sakarya 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 1982/422 sayılı yazılarıyla birlikte gönderilerek "müstehcen olup olmadığı sorulan, üzerinde iki ad bulunan (*Sıcak Geceler - İki Kadın Bir Erkek*) afişinin yapılan incelemesinde müstehcen olmadığı tespit edilmiştir" denir. Kararda 5.12.1970 tarihinde İstanbul İl Kontrol Komisyonunca denetlenerek 604 sayılı kararla yurda ithali ve halka gösterilmesi [için] şartlı olarak denetimden geçtiği ve ikinci adının" bulunmadığının tespit edildiği belirtilmişitir.

Cinsel Saldırı

Bir Yudum Mutluluk (Orhan Aksoy, 1982/205, Dosya No: 91134/822) adlı "filmin sonundaki tecavüz sahnesinde yere yatırıldıktan sonraki kısımların çıkarılması şartıyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş; *Zulüm* (Temel Gürsü, 1983/231, Dosya No: 91134/932) adlı filme ait kararda "Tecavüz sahnesi ile tecavüzü imâ eden diğer sahneler ve kadının intihar sahnelerinin çıkartılması" şartıyla; *Gecenin Sonu* (Natuk Baytan, 1984/41, Dosya No: 91134/921) filminin kararında "Tecavüzden sonra depoda saklanan iki adamın tecavüz edip öldürdükleri kadın hakkında sarfettikleri müstehcen konuşmalar ile Tarık Akan'ın 'Pezevenk sen önce şu bıyıklarını kes' cümlesinin çıkarılması kaydıyla ve *Bir Zamanlar Amerika* (Sergio Leone, 1984/142, Dosya No: 91127/1099) filminde "Filmde Çin evine girerken salonda teşhir edilen cinsel ilişkiyi gösteren tablo sahnesinin, polis memurunu çatıda kıza

tecavüz etme sahnesi, cenaze arabasındaki kadının çıplak sahnesi, soygunda masa üzerinde kadına tecavüz sahnesi ve otomobilde geçen erkeğin kadına tecavüz etme sahnesinin tamamının çıkarılması şartıyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi İlişkin Tüzüğünün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithal edilmelerinde ve halka gösterilmelerinde "bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verilmiştir.

İdeoloji ve Siyaset: Nazi İşareti, Gamalı Haç, Orak-Çekiç, Rus Bayrağı

Kükreyen Yumruk (Norifumi Suzuki, 1983/73, Dosya No: 91127/882) adlı filme ait kararda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden ancak filmde gösterilen nazi işaretlerinin çıkarılması şartıyla yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Süper Karateciler* (1984/131, Dosya No: 91127/1093) "7 ve 8. kısımlardaki gamalı haç işaretinin çıkarılması şartı ile" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithaline ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir.

20. Yüzyıl Korsanları (1982/213, Dosya No: 91127/790) adlı filmin kararında "Filmin baş tarafında gemiye çekilmiş Rus bayrağının göründüğü sahnenin çıkarılması" şartıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş; *Var Mı Bana Yan Bakan* (*La Gorilla*, Romolo Guerrieri, 1983/37, Dosya No: 91127/854) adlı 2 Nolu Denetleme Kurulunca denetlenmiş olan filminin kararında ise "Jeneriğindeki orak çekiç sahnesi" çıkarılması istenmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular

Vahşi Kan (1983/189, Dosya No: 91134/916) filmine ait kararda "a) Haşmet'in adamlarının elindeki telsiz görüntülerinin, b) Albay diye takdim edilen şahsın telsiz konuşmalarının, c) Haşmet'in güvenlik görevlileri ile oturarak ve laubalice konuştuğu sahnenin, d) Çölde para ve su için geçen boğuşma sahnesinin çıkarılması ve bu bölümler çıkarıldıktan sonra senaryoya uygun olarak çekildikten sonra tekrar görülmesine oy birliğiyle ara kararı" verildiği belirtilmiş; *Can Kurban* (1984/94, Dosya No: 91122/6883) filminde ise, "Polislerin Tarık Akan'ın davet etmek üzere kapıyı kırarak eve girdikleri sahne ile, yine Mahmut'un annesinin polislerle birlikte boş eve girdikleri sahnedeki polislerin hareketlerinin çıkarılması şartıyla", *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle"; *Türkiye'm* (Remzi Jöntürk, 1983/230, Dosya No: 91134/946) adlı filme ait kararda "Yüzbaşının filmde bozuk saç kıyafeti ve yakasının açık olduğu sahnelerin çıkarılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk -Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Yaktı Beni (Melih Gülgen, 1984/4, Dosya No: 91134/979) filmine ait kararda "Film-

den pamuk işçilerinin Ağa'nın çiftliğine toplu olarak sadece giriş sahnesinin çıkarılması şartıyla, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğine oybirliğiyle karar verilmiştir."

Senaryo ve Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Gece Katilleri (*Night Kill*, 1984/44, Dosya No: 91127/888) adlı filme ait kararda "Denetlenen film kopyası[nın] sessiz çıkması nedeniyle, filmin dublajı yapıldıktan sonra tekrar denetlenmesine oy birliğiyle karar verilmiş"; *Gurbet Kuşları* (Engin Temizer, 1983/39, Dosya No: 91134/776) adlı filme ait kararda "Filmin jeneriğindeki görüntü bozukluğunun giderilmesi ve yazıların okunaklı olarak yeniden yazılması", "Filmin senaryoya uygun olarak çekilmediği görüldüğünden senaryoya uygun hâle getirildikten sonra yeninden görülmesi", "Ses kaymaları (senkron) ve fon müziğinin yeniden düzenlenmesi" şartları yerine getirildikten sonra "yeniden görülmesine" oy birliği ile karar verilmiştir.

İsim Değişikliği

Büyük Ceza (Robert Redford, 1982/212, Dosya No: 91127/786) adlı filme ilişkin kararda filmin adının "Sıradan İnsanlar" biçiminde kullanılmaması şartıyla, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine "aykırı bir durum görülmediğinden" yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Dostlar Sağolsun* (Melih Gülgen, 1983/208, Dosya No: 91134/926) filminin kararında yine aynı Tüzüğün aynı maddesine dayanılarak "halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına" karar verilen ve daha önce denetlenerek filme çekilmesi uygun görülen, "*Dostlar Sağolsun* senaryo adının bu senaryonun film haline getirilmesinden, *Bayramın Olsun* yerine *Dostlar Sağolsun* olarak değiştirilmesine oybirliğiyle"; *Var Mı Bana Yan Bakan* (*La Gorilla*, Romolo Guerrieri, 1983/37, Dosya No: 91127/854) filminin kararında *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine "aykırı bir durum görülmediğinin kabulüne" isminin de *Dişi Fedai* olarak değiştirilmesine oy birliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir. İsim değişikliği konusundaki ilginç karar ise *Tek Yol* (*The Only Road*, Vlademir Pavlovich, 3.3.1983/52, Dosya No: 91137/617) adlı filme aittir. Kararda "Dökümanter Film Kurumu tarafından yurda ithali istenilen yukarıda özellikleri yazılı film, 3.3.1983 tarihinde 2 Nolu Denetleme Kurulunca Denetlenmiş olup; *Tek Yol* olan isminin değiştirilmesinden sonra filmin tekrar izlenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

Sınırlı Gösterim, Bölgesel Yasak

Katedilecek Bir Okyanus (1983/216, Dosya No: 91128/56) adlı filmin kararında filimin "özel gösterilerde gösterilmesi şartıyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile; *Şafak* (1984/127, Dosya No: 91128/59-1) adlı filmin kararında ise *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğünün* 19. maddesine "aykırı bir durum görülmemiş, filmin sadece Ankara'da sağlanacak bir salonda resmi davetlilere, Devlet erkanı yabancı temsilcilik mensupları vb. gösterilmesi şartıyla bir sakınca olmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Yaş Sınırı

Defterde bazı filmler için yaş sınırlaması getirilmiş, ancak bu koşulla gösterilmelerine izin verilmiştir. *Çılgın Atlar* (1983/116, Dosya No: 91127/124) adlı filmin kararında "Açık sahnelerin bulunmasına karşılık müstehcenlik bulunmadığından halka gösterilmesinin sakıncalı olmadığına" oybirliği ile karar verildiği belirtilmiş ancak "16 yaşından küçüklere gösterilemez" şartı konmuştur; *Kötü Ruh* (*Poltergeist*, Tobe Hooper, 1983/149, Dosya No: 91127/927) filminin kararında "16 yaşından küçüklere gösterilmemesi kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Kesik El* (*Kesik Kol*), (Macabra, 1983/69, Dosya No: 91127/725) filmine ait kararda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş" ve "Tüzüğün 24. maddesine göre 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi" koşulu ileri sürülmüştür. *İnfilak* (*Scanners*, 1984/71, Dosya No: 91127) adlı filmin kararında "16 yaşından küçüklere gösterilmemesi" şart koşulmuş; *Sessiz Öfke* (*Silent Rage*, 1984/18, Dosya No: 91127/1025) filminin kararında "Tüzüğün 24. madde[si] uyarınca 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi kaydı ile", *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine uyarınca yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verildiği ifade edilmiştir.

Diğer Kararlar

Ezan

Bedel (Melih Gülgen, 1983/235, Dosya No: 91134/973) filminin kararında diğer

(*Bedel*, Yön.: Melih Gülgen, 1983)

şartlarla birlikte "ezan sesinin çıkartılmasına karar verilmiş", film bu şekilde halka gösterilmesinde *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine göre sakınca görülmediği belirtilmiştir.

Dozer

Kaşık Düşmanı (Bilge Özen Olgaç, 1984/143, Dosya No: 91134/1098) filmine ait kararda "Dozerle çukurların kazılarak kapanması sahnelerinin çıkarılması şartıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir.

Esrar

Nefret (Osman F. Seden, 1984/146, Dosya No: 91134/1039) filminde ise "Hülya'nın tek başına esrar içtiği sahnenin süresinin çok kısa gösterilmesi şartıyla Filmlerin

ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğünün 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verilmiştir."

"Bozuk Lehçe"

Aptal Kahramanlar (1983/124, Dosya No: 91134/909) adlı filmin kararında "Filmde İlyas Salman'ın konuşmaları bozuk bir lehçe ile yapılmıştır. Düzgün bir konuşmasının yapılması", "Filmde genel ahlaka aykırı argo ve küfürlü konuşmaların çıkarılması", "Senaryoda Şahin olarak geçen ismin filmde Şahan olarak kullanıldığından senaryodaki Şahin isminin kullanılması", "Filmin senaryoya uymadığı ver birçok sahne ve diyaloğa ilavesi yapıldığı tespit edilmiştir. Senaryoya uygun olarak filmin düzeltilmesi, yukarıda sıralanan noksanlıkların giderilmesi şartıyla filmin tekrar görülmesine oy birliğiyle karar verilmiştir."

Avusturya Film Haftası

Defterde iki film de Avusturya Film Haftası kapsamında denetlenmiştir. Bu filmlerden *Kopfstand* (1983/111, Dosya No: 91127/141-3), *Geschichten aus dem Wiener Wald* (1983/110, Dosya No: 91127/141-3) adlı filmlerin kararlarında "Atatürk Kültür Merkezinde yapılacak Avusturya Filmleri Haftasında gösterilmesi şartıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğine oybirliği" karar verildiği belirtilmiştir.

(*Bereketli Topraklar*, Yön.: Erden Kıral, 1980)

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1982-1983-1984-1985

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri 1982-1983-1984-1985 - 1 Nolu Komisyon]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1982-1983-1984 adlı defterde toplamda 77 ret, 50 şartlı kabul ve 8 şerh yazılmış kabul, 6'da yeniden görülme kararı vardır. Bunların dışında tespit ve çeşitli konularda tutulmuş tutanaklar yer almaktadır.

Şerhli Kabul Kararları

Defterde kabul kararlarının yanı sıra şerh düşülmüş kararlar da yer almaktadır. Bu kararlar içerisinde "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine göre aykırı bir durum görülmediğinden, yurda ithali ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına" karar verilen filmlerden *Bugünün Gençleri* (*Porky's Today*, 1983/125, Dosya No: 91127/946) adlı filmin kararında Kültür Bakanlığı'nın temsilcisi "toplumumuzun genel ahlak ve adap anlayışı ile bağdaşmayacağı gerekçesiyle aleyhte oy" kullanmış; *Tatlı Yaz* (*My Tutor*, 1983/134, Dosya No: 91127/ 958) filmine ait kararda ise "film genel yapısı içinde porno sahneler eklenebileceği ihtimali göz önüne alınarak filmin video kasetinin alınmasına oy birliği ile" karar verilmiş; *Ölüm Cezası* (*California*, 436, 1983/12, Dosya No: 91127/831) filmine ilişkin kararda "Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcisi, filmin görüntü yönünden yıpranmış bölümleri ihtiva ettiği, bu nedenle gözleri yoracak nitelik taşıdığı gerekçesiyle *Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca ithaline ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu yolunda ayrışık oy" kullanmış; *Yakılacak Kadın* (Osman F. Seden, 1983/50, Dosya No: 91134/791) adlı filmin kararında ise Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "filmin son kısmında çocuğun öldürülme sahnesinin senaryoya uymadığından son kısmının senaryoya uygun çekildikten sonra gösterilebileceği yolunda ayrışık oy" kullanmıştır.

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi[ne] Hakkındaki [İlişkin] Tüzüğün 19. maddesi uyarınca sakıncalı bulunmayan ancak şerh yazılan filmlere ait ise şu kararlar vardır. *Ben Köyümün Delisiyim* (Hidayet Pelit,

27.12.1983/176, Dosya No: 91134/586) filminin kararında Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "filmin ses düzeni ve görüntü bozukluğunun gözleri yoracak, seyirciyi rahatsız edecek derecede kötü olduğu gerekçesiyle filmin *Tüzüğün* 27. maddesi gereğince reddi yolunda"; *Dişi Konan / The Throne of Fire / Il Trone di Fuoce* (Francesco Prosperi, 1984/44, Dosya No: 91127/1052) adlı filmin kararında Genelkurmay Başkanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcileri "filmin, *Tüzüğün* 19. maddesinin (ı) fıkrasına göre şiddet ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte görüldüğü yolunda ayrışık"; *Hasret Yorgunu* (Oğuz Gözen, 1984/75, Dosya No: 91134/1001) adlı filmin kararında Genelkurmay Başkanlığı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü temsilcileri "filmin görüntüsünün *Tüzüğün* 27. maddesinde sayılan gözleri yoracak derecede eskimiş niteliğini taşıdığı gerekçesiyle filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu yolunda ayrışık" oy kullanmışlar; *Fakir* (1982/141, Dosya No: 91134/468) adlı filme ilişkin kararda ise, "08.06.1982 tarih ve 982/86 sayılı daha evvelki kararda düzeltilmesi ön görülen hususların düzeltildiği filmin bu haliyle halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oy birliği ile" karar verilmiştir".

Karar Defterinde birçok film *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük* uyarınca denetlenmiştir. Kararların önemli bir kısmı bu *Tüzüğün* 1979 yılındaki değişik 18. maddesinin fıkralarına atıf yapılarak alınmıştır. Kimi zaman dört fıkraya birden atıf yapılarak kimi zaman da tek tek fıkralara kimi zaman da fıkra ismi zikredilmeden gerekçe yazılarak kararlar verilmiştir.

Ret Kararları

A. Anayasa ve Demokratik Hukuk Devleti İlkelerini ya da Anayasa Güvencesi Altında Bulunan Temel Hak ve Özgürlükleri Tehlikeye Sokucu veya Saygınlığını Yitirici Etki Yapan, B. Türk Devletinin Ülkesi ve Ulusuyla Bütünlüğünü Bozucu Etki Yapan, C. Kamu Düzenini veya Ulusal Güvenliği Zedeleyici Nitelik Taşıyan, D. Cinsel Konuları Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

Örneğin A, B, C fıkralarına birlikte atıf yapılarak "halka gösterilmesinde sakınca" bulunduğu belirtilen filmler arasında *Afganistan Afganistan* (1982/131, Dosya No: 91128/54), *Hakkari'de Bir Mevsim* (1983/31, Dosya No: 91134/711) ve *Meksika Alevler İçinde / Mexico in Flames* (Sergey Bondarçuk, 1983/148, Dosya No: 91127/978) adlı filmleri sayabiliriz. *Hakkari'de Bir Mevsim*'in (1983/31, Dosya No: 91134/711) kararında "senaryonun filme alınması sırasında daha önce kurulumuzca uyulması istenilen şartlara uyulmadığı, filmde baştan sona devlet otoritesini zaafa düşmüş gösteren görüntü ve diyaloglara yer verildiği devlet ve ulus bütünlüğünü bozucu biçimde konunun işlendiği görülmüş bu nedenle filmin *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (A), (B), (C) fıkraları uyarınca halka gösterilmesinde sakınca olduğuna oy birliği ile"; *Meksika Alevler İçinde / Mexico in Flames* (Sergey Bondarçuk, 1983/148, Dosya No: 91127/978) filmine ait kararda "Denetlenen filmin baştan sona kadar halkı ihtilal ve isyana teşvik ettiği, bu

(*Hakkari'de Bir Mevsim*, Yön.: Erden Kıral, 1983)

amaçla silahlanmayı normal gösterdiği anlaşıldığından *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (A), (B) ve (C) fıkraları uyarınca yurda ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; Şerif Gören'in yönettiği *İki Arkadaş* (Şerif Gören, 1983/ 33, Dosya No: 91122/6881) filmine ait kararda ise "Filmin 60 dakika süreli olduğu filme video banta alınması sırasında 30 dakikalık bir kısmın eklendiği ve bu kısımların denetimden geçmeyen kısımlar olduğu tespit edilmiştir. 9.4.1976 tarih ve 976/104 sayılı Merkez Film Kontrol Komisyonu kararına uyulması istenen şartlara uyulmadığı tespit edilmiş olup, ayrıca işçi- işveren ilişkilerini abartacak kışkırtıcı bir biçimde ideolojik bir şekilde işlediği görüldüğünden (A) (C) (D) fıkraları uyarınca sakıncalı olduğuna" karar verildiği belirtilmiştir.

Gerilla Yaşantısına Özendirici, Resmi Devlet Güçlerini Küçük Düşürücü, Anarşik Eylemleri Teşvik Edici

Tüzüğün 18. maddesinin A ve C fıkralarına atıf yapılarak alınan kararlar arasında yer alan *Kaplanlarla Oyun Olmaz* (*Don't Play With Tigers*, 1983/7, Dosya No: 91127/829) filmine ilişkin "Filmin başından sonuna kadar işlenen konusunda gerilla yaşantısına özendirici, resmi devlet güçlerini küçük düşürücü, anarşik eylemleri teşvik edici görüldüğünden film ve film senaryolarının Denetlenmesi Hakkında *Tüzüğün* 18. maddesinin (A) ve (C) fıkraları gereğince yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Kadınlar Cehennemi* (*Donne In Catene*, 1983/11, Dosya No: 91127/822) adlı filmin kararında "Filmin başından sonuna kadar işlenen konusunda gerilla yaşantısına

özendirici, resmi devlet güçlerini küçük düşürücü, anarşik eylemleri teşvik edici görüldüğünden *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (A) ve (C fıkraları gereğince yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Kanlı Pazar* (*Black Sunday*, 1983/17, Dosya No: 91127/846) filmine ait kararda "Film, yurt dışında cereyan eden siyasi amaçlı terör olaylarını konu aldığı, işleniş şekliyle milli menfaatlerimize aykırı nitelikte görüldüğü ve *Tüzüğün* 18. maddesinin A ve C fıkralarındaki nitelikleri de taşıdığından yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliğiyle"; *Mefisto* (*Mephisto*, 1982/173, Dosya No: 91127/814) filminde ise "Film ve film senaryolarının Denetlenmesi Hakkında *Tüzüğün* 18. maddesinin (A) ve (C) fıkraları gereğince (ideolojik nitelikte görüldüğünden), yurda ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Ölüm Komandoları* (*Deadly Commando*, 1982/140, Dosya No: 91127/789) filmine ait kararda ise C bendi gereğince "filmin baştan sona kadar, gerilla örgütlenmesi, dağlardaki yaşamı ve hükümet kuvvetleri ile yapmış oldukları eylemlerin gerek anlatım tarzları, gerekse eylem biçimleri yönünden kamu düzenini bozucu, kamu güvenliğini sarsıcı nitelikte görüldüğünden halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Şiddet Hareketlerini Özendirici

C fıkrasına atıf yapılarak karar alınan filmlerden *Bruce'nin İntikam Yumruğu* (*Bruce's Fists of Vengeance*, 1983/126, Dosya No: 91127/ 944) adlı filmin kararında "Filmde geçen sahnelerin şiddet hareketlerine özendirici nitelik taşıdığından"; *Çifte Yürekli* (1983/121, Dosya No: 91127, 938) filminin kararında "Filmin baştan sona şiddet hareketlerini ve sadistçe dövüş sahnelerinin ön planda tutulması, suç sayılan fiilleri işlemeye özendirici mahiyette bulunması, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyici nitelik taşıması nedeniyle"; *Ninja'nın İntikamı* (*Revenge of the Ninja*, 1983/129, Dosya No: 91127/949) adlı filme ait kararda "Filmin baştan sona şiddet hareketlerini ve sadistçe dövüş sahnelerinin ön planda tutulması, suç sayılan fiilleri işlemeye özendirici mahiyette bulunması, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyici nitelik taşıması nedeniyle" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin (C) fıkrası uyarınca yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna ve retlerine oy birliği ile karar verilmiştir.

Cinsel Konuları Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

C ve D fıkralarına birlikte atıf yapılarak verilen kararlar içerisinde *Acı Gerçekler* (1983/59, Dosya No: 91124) filmine ait uzunca kararı örnek olarak ele almakta yarar vardır. Bu kararda "Filmin başında Serpil Çakmaklı'ya hayatta rahat etmek için patronla yatması gerektiği, Serpil'in evde 'bu dünyada yaşamak rezillik önümüzü arkamızı sağımızı solumuzu karanlık bir sefalet sarmış, buna yaşamak denmez, ölmek bile denmez rezillik bu.' Kızın üvey babasının patrona yaptığı sarkıntılığı çok normal görmesi, kızı bu yola teşvik etmesi, gece yatağından kalkıp üvey kızına yatakta yatarken tecavüze teşebbüs etmesi, Serpil Çakmaklı'nın yatakta 'Defteri kalemi devlet verseydi' ve 'Üç kuruş için insanın etini onurunu sattıran bir düzen olmasaydı, ben de böyle olmazdım.' İşyerinden atılıp satılmalar olmasaydı bu çürümüşlük, bu sefalet içinde başkaldıramıyorsan' sözleri Serpil'in bakkalla evlendiği gece kocasının sandıktan ilkokul çocuklarının giydikleri önlükleri çı-

(*Acı Gerçekler*, Yön.: Remzi Jöntürk, 1981)

kartarak karısına 'Bu mini mini önlükleri giy, minik bir talebe ol, seni çok severim, sana elmalı şeker alırım, cici mama alırım' diye sapık ilişkilerin içinde olduğunun vurgulandığı, kızın babasının sapık ilişkileri normal gördüğü hakkında sözleri, babasının dul olan kızına 'orospuluktan başka yerde paran yok kızım', kızın gelinlikle sokaklardan gezerekten 'orospu olacağım' diye söylenerek randevu evine geldiği ve randevu evi kapısında arabaya karşılık kuma olarak oynandığı sahnelerin eklenme olduğu, aynı filmin Basın ve Yayın şubesinden getirilen mühürlü siyah beyaz bandının izlenmesinden anlaşılmıştır. Mühürlü kasetlerde bu eklemeler yoktur, film gelinle Yılmaz'ın arabaya bindiği sahneden itibaren başlamaktadır. Daha evvelce Basın Yayın şubesinden getirilen mühürlü siyah beyaz filmin 12.11.1981 günü 1 Nolu Film Denetleme Kurulu'nda denetlenerek *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (C) ve (D) fıkralarına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna 981/163 sayılı karar verildiği, bu karar aleyhine Hayat Film sahibi tarafından Danıştay nezdinde dava açılarak Danıştay'ın 10. Dairesi 812982 gün ve E. 982/3715 K. 982/2501 sayı ile dava konusu işleminde konu olan Film Denetleme Kurulu'nun kararının iptal edildiği görülmüştür. Bu defa Bolu Emniyet Müdürlüğünce gönderilen aynı filme ait video kasetin yapılan karşılaştırılmasında Danıştay'ın dava konusu olan filmin dışında başta yazılan sahnelerin ilave edildiği, gerek sözler gerekse hareketlerle bu ilave sahnelerin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin C ve D fıkralarına aykırı olduğu, bu haliyle halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğuna ve suç unsurlarının tayin ve takdiri için gereği yapılmak üzere video film kaseti *Acı Gerçekler* adlı film kasetleri Basın Yayın Şb. Müdürlüğüne teslimine oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün D fıkrasına atıf yapılarak alınan kararlar arasında şu kararları saymak mümkündür. [*İsimsiz*] (1982/127, Dosya No: 91128/56) kaydıyla denetlemeye gelen filme ilişkin kararda "Filmin adının olmadığı, artislerden sadece Tamer Yiğit namıyla tanınan oyuncunun tespit edildiği", "Filmlerin başından sonuna kadar ahlaka aykırı ve müstehcen sahnelerin bulunduğu", "Müstehcen sahnelerin çıkartılması sonunda filmin izlenmeyecek duruma geleceği ve filmin birçok sahnelerinin ışık ve ses düzeni yönünden bozuk olduğu" belirtilmiş filmin bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (D) fıkrasına göre, "halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verilmiştir. *Binlik Nail* (1982/ 166, Dosya No:

91134/318) adlı filmin kararında "*Binlik Nail* isimli film senaryosunun (36) sayfa olup daha önce 2 Nolu Film Denetleme Başkanlığı'nın 979/22 sayılı kararıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşıldığından, adı geçen senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verildiği", "Senaryoya uygun filme çekme izni alınması gerekirken filmin izinsiz ve baştan sona porno sahnelerle dolu şekilde ahlak ve adaba aykırı biçimde filme alındığı tespit edilmiş olup filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün *18. maddesinin* (D) fıkrasına aykırı olduğu"nun görüldüğü ve kararın oybirliğiyle alındığı belirtilmiş; *Aşk Şatosu* (*Siegfried*, 1982/171, Dosya No: 91127/815) filminde "cinsel konular genel ahlak ve adaba aykırı bir şekilde işlediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde sakınca görüldüğünden filmin reddine oy birliği ile"; *Bal Bebek* (*Miele Di Donna*, 1983/27, Dosya No: 91127/720) filminin kararında "Filmin normal süresinin dışında 90. dakika süreli olduğu, filmin başından sonuna kadar daha evvelce denetlenen kopyasından çok farklı ve ilave ahlaka aykırı sahneler bulunduğu"nun tespit edildiği belirtilerek "yurda ithali ve halka gösterilmesi sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Skandal Kadını* (*The Happy Hooker Goes to Washington*, 1983/34, Dosya No: 91127/859) adlı filmin kararında "Bütünü itibariyle grup seksine yer veren cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen, müstehcen kelimelerle küfürlerin devamlı kullanıldığı bir film olduğundan, ayrıca kurulu yanıltma amacıyla diyalog listesinde eksik gönderildiği tespit edildiğinden *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (D) fıkrası gereğince yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Yok Devenin Başı* (1983/76, Dosya no: 91122/ 6718) adlı filme ilişkin kararda (Hatay Valiliği tarafından el konularak gönderilen film 23.12.1975 tarihli 25 sayılı kararla şartlı olarak izin verilmiş) adı geçen kararda filmde müstehcen sahnelere hiç yer verilmediğinden bahsedildiği halde, kurulumuzca yapılan denetimde film baş tarafında ismi yazılı olmayan fakat jeneriğindeki konuşmadan 'Romalı Dilber, Kadın Kadındır, Bizim Dilber' gibi değişik adlar söylenilen fragman tamamen ahlak ve adaba aykırı porno sahneler ve konuşmalarla dolu olduğu, fragmandan sonra isimsiz olarak devam eden başrollerini Sevda Karaca - Hadi Çaman'ın oynadığı ve konuşmalarından [isminin] *Devenin Başı* [olduğu] anlaşılan filmin muhtelif kısımlarında ahlaka ve adaba aykırı müstehcen sahnelerin bulunduğu ve bu sahnelerin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin D fıkrası uyarınca halka gösterilmesinde sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Otostop Aşıkları* (1983/101, Dosya No: 91127/461) filmine ilişkin kararda ise, "Adı geçen film 13.01.1983 günü kurulumuzca (9) sayılı kararla denetlenip, sakıncalı bulunmuş olup; daha sonra Danıştayca 1982/1828-1982/222 esas ve karar sayılarla şartlı olarak gösterilmesine izin verilmiştir. Bu defa Konya C. Sav. 8.6.1983 gün ve 6/16386 sayılı yazısı üzerine kurulumuza gönderilen aynı filme ait parçasının daha önceki denetleme sırasında filmde yer almadığı kurulumuz denetiminden sonra filme eklendiği tespit edilmiş olup, bu sahnelerin genel ahlak ve adaba aykırı olduğuna, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin D bendi gereği sakıncalı bulunduğuna oy birliği ile"; *Tokmak Nuri* (1983/109, Dosya No: 91122/6555) filminde daha önce 19.6.1975 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonunca de-

netlenerek 1975/109 sayılı kararla halka gösterilmesine ve yurtdışına çıkarılmasına şartlı ve isminin *Tokmak Nuri* değil, *Tok Nuri* olarak filme alınmasına karar verilmiştir. Ancak kurulumuza denetlenmek üzere intikal ettirilen *Tokmak Nuri* adlı filmde sözkonusu karara uyulmadığı, isminin değiştirildiği ve bu haliyle de müstehcen olduğuna, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin D bendi gereğince filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Seviştikten Sonra* (1983/114, 91122) adlı filmde "sınav salonunda erkeğin kadının külotunun içine elini sokması ve kadının cinsel organını okşaması ve ayrıca kadın erkek ilişkilerinin bulunduğu görülmüştür. Bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin D bendi gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Ayva Bahçesi (Pavlos Filippou, 1984/159) [Mavri Afroditi, 1977] filminin kararında belirtilen, filmin başka bir filmin izin belgesiyle gösterim yapması sonucu ortaya çıkan durum ilginç bir örnek oluşturmaktadır. Kararda "Söz konusu filmin 8.1.1980 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenerek 5 sayılı kararla iki sahnenin çıkarılması şartıyla halka gösterilmesine izin verildiği nedeniyle İstanbul Valiliğince el konularak bakanlığımıza gönderilmiş ve yapılan denetim sonunda seks sahnelerinin eklendiği anlaşılması üzerine aynı kurulca 25.6.1980 tarih ve 80 sayılı kararla halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu görülen, filmin reddi sonunda sahibi Erol Silanoğlu tarafından Danıştay nezdinde dava açıldığı, Danıştay 10. Dairesince de 23.3.1982 gün ve Esas. 1982/2179 Karar 1983/604 sayılı kararla reddedilen *Ayva Bahçesi* adlı film olduğu anlaşılmıştır. İzlenen *Ayva Bahçesi* isimli filmin 85 dakika süreli olduğu, çoğunlukla seks sahnelerini taşıdığı, cinsel arzuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediği görüldüğünden ilgili *Tüzüğün* 18. maddesinin (D) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda denetimden normal geçmiş bir filmin izin belgesinden yararlanılarak isim değiştirmek suretiyle reddedilmiş bir filmin halka gösterildiği anlaşılmaktadır. Filmin gösterilmesinde kullanılan 25.1.1974 tarih ve 36 sayılı izin belgesinin '*Belalı Kadın*' adlı filme ait olduğu ve denetlenen filmle hiçbir ilgisinin bulunmadığı görülmüştür" denir.

Cumhuriyet Savcılığından Gönderilen Parça (1982/128, Dosya No: 91128/56) olarak kayıtlı materyale ilişkin kararda "Filmin daha önce film sansüründen geçmediği", "Seyredilen 12 dakikalık filmin baştan sona kadar ahlaka aykırı müstehcen ve porno sahnelerle dolu, tamamen seks filmi olduğu tespit edilmiştir. Filmin bu seyredilen parçası *Tüzüğün* ilgili hükümlerine göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" karar verildiği; *Arzunun Esiri - Emanuella* [*Emmanuelle: L'antivierge*, Francis Giacobetti, 1975] (1983/ 119, Dosya No: 91127/297) adlı filmin kararında "Seyredilen video kasetin muhtevası filmin 29.4.1980 tarihli 1980/54 sayılı 1 Nolu Film Denetleme Kararı ile halka gösterilmesi sakıncalı bulunan filmin aynı olduğunun" tespit edildiği belirtilmiştir.

Cinsellik ve Müstehcenlik

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi İlişkin Tüzük uyarınca özellikle 19. maddenin g fıkrasına atıf yapılarak "cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" filmlerin yasaklanmasını gerektiren kararlar da bir hayli fazladır. Bu kararlar içerisinde müstehcenlik, çıplaklık, cinsel organla-

rı görünmesi, sevişme, pornografi vb. gibi sahne ve eylemlere vurgu yapılmıştır. *Müstehcen Film Parçası* (1985/15) olarak kaydedilen materyale ilişkin kararda "Denetlenen film parçasının üç dakika süreli olduğu, bu parçanın muhtelif filmlerden alınmış seks sahnelerini ihtiva ettiği görüldüğü haliyle halka gösterilmesinin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (g) fıkrası uyarınca sakıncalı bulunduğuna dair tanzim edilen bu tutanak kurulumuzca oy birliğiyle imza altına alınmıştır" denir; *Hızlı Giden Yorulur* (Ülkü Erakalın, 1985/42) adlı filme ait kararda "(50) dakika süreli filme Necla Fide ve Bülent Kayabaş'ın sevişme sahnesine müstehcen [bir] sahnesinin eklendiği"nin tespit edildiği belirtilerek, "Eklenen bu sahnenin müstehcen olduğu ve filmin bu haliyle"; *Sazlı Damın Kahpesi* (1984/115, Dosya No: 91122/4623) adlı filme ilişkin kararda ise "*Sazlı Damın Kahpesi* adıyla denetime gönderilen filmin 18.12.1969 tarihinde Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından denetlenen ve 282 sayılı kararla halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına ekseriyetle karar verilen *Sazlı Damın Kahpesi* adlı filmle hiçbir ilgisinin bulunmadığı seyredilen filmin bütünüyle genel ahlak ve adaba aykırı porno sahneler ihtiva ettiği görülmüş bu haliyle"; *Aşk Perileri* (1984/86) filminde "filme ait video kasetin çoğunlukla genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlenmiş olduğu, filmin bu haliyle; *Bursa Cumhuriyet Savcılığından Gelen 3 Adet Video Kaset* (1985/2) olarak kayıtlı filmlere ilişkin alınan kararda "Tetkiki yapılan film kasetlerinden *Münih'te 21 Saat* ve *Kara Gözlüm* adlı filmlere ait video kasetlerin normal olduğu, halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığı, bir adedinin ise baştan sona kadar porno nitelikte görüldüğü bu haliyle; [*İsimsiz*] (1984/10) olarak kayıtlı filme ait kararda "Denetlenen filmin 65 dakika süreli olduğu", "Daha önce Film Denetleme Kurulu'ndan geçmediği", "Filmin muhtelif yerlerinde porno tabir edilen genel ahlak ve adaba aykırı müstehcen nitelikte sahnelerin bulunduğu", "Filmin isminin ve kurumunun belli olmadığı" ve bu nedenle "izlenen filmin görüldüğü haliyle"; *Son Nefese Kadar / Ora X Pattuglia Suicidia* (Gaetano Quartararo, 1984/97) adlı filmin kararında "26.7.1984 tarihli zabıtla gönderilen filmin adının *Son Nefese Kadar- Ora X Pattuglia Suicidia* olduğu", "Denetlenen filmin ise adının jeneriğinde *Das Geheime Sexleben Der Olympiastadt* olduğu", "Daha önce denetimden geçen 971/10 sayılı karar tutanağında belirtilen filmin adının *Son Nefese Kadar - Ora X Pattuglia Suicidia* olduğu", "970/10 sayılı kararda adı geçen filmin kopyası ve dosyası bulunmadığından *Son Nefese Kadar* adlı film ile, zabıtta adı geçen *Son Nefese Kadar* adlı film arsında karşılaştırma yapılamamıştır", "Ankara Valiliğince gönderilen *Ora X Pattuglia Suicidia* adlı filmin baştan sona kadar ahlaka aykırı, müstehcen ve porno tabir edilen sahnelerle dolu olduğu ve sapkın ilişkileri sergilediği görülmüştür" denilerek, bütün bu filmlerin *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* "19. maddesinin (g) fıkrası gereğince halka gösterilmelerinde sakınca bulunduğuna" oy birliği ile karar verildiği ifade edilmiştir. *Emmanuelle* (Just Jaeckin), *The Soldier* (Paul W. S. Anderson) (1983/170) adlı iki filme ilişkin alınan kararda ise "Başrollerini Sylvia Kristel'in oynadığı *Emmanuelle* adlı video film kasetinin baştan sona kadar ahlaka aykırı sahnelerle dolu, porno film mahiyetinde olduğu görüldüğünden, bu haliyle yurda girmesinde *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesinin (g) fıkrası gereğince sakıncalı bulunduğuna, *The Soldier* (*Asker*) isimli video film kasetinin ise daha önce denetimden geçmediği anlaşılmıştır. Bu halde her

iki video kaset filmin halka gösterilmesinde sakınca olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir" denir. *Başlama Atışı / Ner Prangschuss* (1985/32, Dosya No: 91128/142-3) filminin kararında başka bir gerekçe ifade edilmeden *Tüzüğün* 19. maddesinin g fıkrasına aykırı olduğu belirtilerek; *Cici Kızlar / Screw Balls* (Rafal Zielinski, 1984/149, Dosya No: 91124/1130) filminin kararında "Cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediğinden ayrıca dejenere bir toplum yapısını özendirici, ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte sergilediğinden" denilerek; *İftira* (Oksal Pekmezoğlu, 1984/141, Dosya No: 91134/1080) filmine ait kararda "cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı bir şekilde işlediğinden ve *Tüzüğün* 27. maddesi gereğince görüntü ve ses düzeninin bozuk olması nedeniyle halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oyçokluğu ile"; *Özel Okul* (*Noel Black*, 1984/119, Dosya No: 91127/112) adlı filmde "cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediğinden" yurda ithalinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir. *Video Kaset* (1984/147) olarak kayıtlı materyalin kararında ise "*Spetters, Ordinary Madness, The Last American Virgin, Death Wisch* adlı video kasetlerin müstehcen sahneler ihtiva ettiği genel ahlak ve adaba aykırı olduğu, halka gösterilmesinde sakınca bulunduğu"; ancak "*Die Syndikat des Grauens* adlı video kasette müstehcen ahlak ve adaba aykırı sahne bulunmadığı" belirtilmiştir.

Porno

Belli Değil (*İntikam Meleği* adıyla gelmiştir) (1984/3) olarak kayıtlı filmin kararında "Adı geçen filmin 25 dakika süreli olduğu", "Daha önce film denetleme kurulundan geçmediği", "Filmin baştan sona kadar porno tabir edilen, genel ahlak ve adaba aykırı müstehcen nitelikte sahnelerle dolu olduğu" belirtilmiş ve bu nedenden dolayı "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesinin (g) fıkrası gereğince halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oy birliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir. *Küçük Sevgili* (1984/82) adlı filme ait kararda "Her iki fragmanda tamamen porno- cinsel ilişki sahneleriyle dolu olduğu", "Küçük sevgili adıyla denetlenen filmde baştan sona kadar yine porno cinsel ilişki- müstehcen sahneler taşıdığı görülmüştür. Denetlenen film ve fragmanların, daha önce denetimden geçmemiş olduğu bu haliyle, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün 19. maddesinin (g) fıkrası uyarınca cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen bir film olması nedeniyle halka gösterilmesinde sakınca bulunduğu görülerek bu tutanak Kurulca imza altına oybirliğiyle" alındı denmiş ve "Daha önce denetimden geçen filmle ilgisi olmadığı Basın ve Yayın Şb. Müdürünce belirtilmiştir" diye not düşülmüştür.

Çamurdaki Kadın (Naki Yurter, 1984/85) adlı filmin kararında Hatay Valiliğinden geldiği bildirilerek Kurula intikal ettirilen *Çamurdaki Kadın* adlı filmin 25.6.1984 günü denetlendiği ve adı geçen filmin 26.10.1979 tarihinde 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş olduğu, 169 sayılı kararla "filme sonradan ekleme yapılabileceği belirtilerek halka gösterilmesine izin" verildiği belirtilmiştir. Kararda denetimden geçen filmin 40 dakika olduğu halde bu tarihteki sürenin 52 dakika olduğu ve "İzlenen film[in], daha önce alınmış olan ve Em. Gn. Müd. Basın ve Yayın Şubesi arşivinde bulunan video kaseti ile karşılaştırılmasında: filmin muhtelif yerlerine porno ve müstehcen sahnelerin eklenmiş olduğu"nun tespit edildiği belirtilmiştir. Sonuç olarak filmin

görüldüğü haliyle "*Tüzüğün* 19. maddesinin (g) fıkrasına göre halka gösterilmesinde sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verilmiş; *Emanuel ve Kız Kardeşi / Kızkardeşim Emanuel* (Joe D'Amato, 1984/95) adlı filmin kararında Ankara Valiliğince el konularak İçişleri Bakanlığına intikal ettiği belirtilerek, Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Basın ve Yayın Şubesinin 2.8.1984 gün ve 1647 sayılı yazıları ile Kurula gönderilen *Emanuel ve Kız Kardeşi* (*Kızkardeşim Emanuel*) adlı film 2.8.1984 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş ve "Filmin baştan sona kadar ahlaka aykırı müstehcen ve porno sahnelerle dolu olduğu, sapık ilişkileri, şiddeti sergilediği" ifade edilerek "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (g) ve (ı) fıkraları gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiş; *4 Adet Video Kaset* (1985/20) olarak kayıtlı materyale ilişkin kararda "*Yüz Numaralı Adam, Onları Yükseğe As* ve bir kasette bulunan *Güler Misin Ağlar Mısın* adlı film ile *Dolap Beygiri* filmlerini ihtiva eden video kasetlerdeki adı geçen filmlerin denetim kurullarından muhtelif tarihlerde denetlenerek geçen ve halka gösterilmesinde sakınca olmayan filmlerden olduğu; İncelenen, üzerinde *Kovboy Filmi* yazılı video kaset muhtevasının ise tamamen porno nitelikte müstehcen bir film olduğu, cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen sapık sahneler bulunduğu tespit edilmiş bu haliyle halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu yolunda işbu tutanak Kurulumuzca oybirliği ile imza altına alınmıştır" denir.

(*Yüz Numaralı Adam*, Yön.: Osman F. Seden, 1978)

Devletin Bir Kişi ya da Zümre Tarafından Yönetilmesi ya da Sosyal Bir Sınıfın Diğer Sosyal Sınıf Üzerinde Egemenliğini Sağlamak

2 Aralık 1983 tarihinde *Resmi Gazete*'de yayınlanarak yürürlüğe giren *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi İlişkin Tüzük* uyarınca da birçok film denetlenerek sansüre uğramıştır. Bu Tüzük hükümlerine göre denetlenen filmlerden biri *Tüzüğün* 19. maddesinin c fıkrasına ["Devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven"] göre "sakıncalı" bulunan *Mamanee* (1984/133, Dosya No: 91128/56) adlı Küba Büyükelçiliği tarafından yurda getirilmiş olan filmdir. Filmin kararında "8.11.1984 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş olup; *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi İlişkin Tüzüğün* 19. maddesinin (c) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Şiddet ve Vahşet, Suç İşlemeye Kışkırtıcı

19. maddenin şiddet ve suçla ilgili düzenleme yapan ı ve i fıkralarına atıf yapılarak verilen kararlar arasında ise şunları saymak mümkündür. *Dişi Cengaver / She* (Avi Nesher, 1984/65, Dosya No: 91127/1065) filminin kararında ı fıkrası atıf yapılarak "şiddet ve vahşeti, toplumun ruh ve sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde verdiğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna oyçokluğu ile"; *Aç Kartallar* (Çetin İnanç, 1984/143, Dosya No: 91134/939) filminde "film şiddet ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren suç işlemeye kışkırtıcı ve yasa dışı örgütlerin faaliyetlerini özendirici şekilde işleyen nitelikte görüldüğünden" *Tüzüğün* "19. maddesinin (ı) ve (i) fıkraları gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile"; *Dünyayı Titreten Yumruklar* (Kao Li, 1984/96) filminin kararında dosyası bulunamadığından karşılaştırmalı denetimin yapılamadığı belirtilmiş ve Emniyet arşivinde afiş ve lobi gibi materyal bulunmadığından filmin 14.11.1974 gün ve 974/408 sayı ile denetimden geçen Dünyayı Titreten Yumruklar adlı film olup olmadığı tespit edilemediği ifade edilmiştir. Denetlenen filmin bu haliyle "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 34. maddesi gereğince incelenmiş olup, ilgili *Tüzüğün* 19. maddesinin (ı) ve (i) fıkraları gereğince şiddet ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde varlığı, suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etki yapan nitelikte olduğu ayrıca *Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca yıpranmış, görüntüsü gözleri yoracak biçimde eskimiş olduğu görüldüğünden halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Eski Günler* (Oğuz Gözen, 1984/118, Dosya No: 91134/1065) filminde "Film bütünüyle görüntüsünün bozuk olduğu, ses düzeninin yetersiz ve uyumsuz görüldüğünden bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 27. maddesi ayrıca, kadının kırbaçla dövülmesi ve bundan sadistçe cinsel zevk alınması sahnesi ile soygun olayının masum bir hareket şeklinde gösterilmesiyle suç işlemeye özendirici etki yapacak nitelikte bir film olduğu görüldüğünden *Tüzüğün* 19. maddesinin (ı) ve (i) fıkraları gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Ölüm Saçan Savaşçı / Endgame* (Joe D'Amato, 1984/47, Dosya No: 91127/1054) adlı filme ait kararda *Tüzüğün* "19. maddesinin (ı) fıkrası gereğince, şiddet ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde işlediği, ayrıca (i) maddesinde sayılan suç işlemeye kışkırtıcı özendirici etki yapacak nitelikte olduğu görüldüğünden sayılan maddeler uyarınca yurda ithali ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliğiyle"; *Toprağın Kanı* (Cevat Okçugil, 1983/177, Dosya No: 91134/950) adlı filme ilişkin kararda filmin *Tüzüğün* "19. maddesinin (ı) ve (i) fıkraları uyarınca; suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etkiler, şiddet ve vahşeti toplumun ruh sağlığını olumsuz yöne sürükleyecek biçimde veren sahneler filmde ağırlık kazandığından, bunların yanı sıra senaryodaki olaylarla filmde sergilenenler arasında tutarsızlık bulunduğundan, halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Diğer

Video Kaset (1984/144) olarak kayıtlı eserin kararında ise "seyredilen 145 dakikalık video kasetin *Tüzüğün* ilgili hükümlerine göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğunu oy birliği ile" karar verilmiş; *17 Adet Video Kaset* (1983/146) olarak kayıtlı materyal için ise *Tutanak* tutulmuştur. *Tutanak*'ta "*Death Wisch*, *The Last American Virgin*, *Die Syndikat*

des Grauens, *Spetters*, *Ordinary Madness*, *İki Arkadaş*, *Ölüme Yürüyüş*, *Örgüt*, *Caligula*, *Emanuelle*, *Sulia*, *Umutsuzlar*, *Ölümle Sevişenler*, *Canavar Cafer*, *Veda* adlı filmlerin video kasetlerinin, *Tüzüğün* 18. maddesi fıkralarına aykırı olduğu tespit edilmiş, halka gösterilmelerinin sakıncalı olduğuna dair iş bu tutanak oy birliği ile imza altına alınmıştır" denir.

Teknik Sorunlar ve 27. Madde

Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün 27. maddesi bazı filmlerin gösterimden menedilmesi konusunda sıkça kullanılmıştır. Başka madde ve fıkralarla birlikte kullanılan, filmlerin teknik koşullarına ilişkin bu gerekçe zaman zaman da tek başına ret ya da şartlı kabul gerekçesi olmuştur. *Dervişhan* (1983/104) filmine ait kararda "Seyredilen film[in] 28 dakika süreli olduğu, görüntü[sünün] bozuk, film[in] sessiz, gözleri yoracak derecede bulunduğu, konu bütünlüğünün anlaşılmadığı tespit edilmiştir. Bu haliyle film[in], *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Hedefteki Adam* (Yavuz Figenli, 1984/90, Dosya No: 91122/7261) filminin kararında ise "Seyredilen film görüntü ve ses düzeni yönünden yıpranmış görüntüsü gözleri yoracak şekilde eskimiş bulunduğundan *Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna 'Yalnız Seyredilen Kopya İçin' oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. *Ilık Ilık* (Ümit Efekan, 1983/155) filme ilişkin kararda ise şunlar belirtilmiştir: Trabzon Valiliği Emniyet Müdürlüğü'nün 15 Eylül 1983 tarih ve Sys. D. B. 6647 sayılı yazısıyla sahte izin belgesi ile *Ilık Ilık* isimli filmin, denetimden geçip geçmediği hususunda Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderilen film, Genel Müdürlük Güvenlik Dairesi Basın ve Yayın Şubesi'nin 17.11.1983 gün ve 2821 sayılı yazısıyla *Şeytan Köşeyi Döndü* adlı film ve dosyasıyla birlikte kurulumuza gönderilmiş olup her iki filmin yapılan denetimde: *Ilık Ilık* isimli filmin, jeneriğinin olmadığı, filmin baştan sonuna kadar değişik şahıslar, değişik mekanlarda geçtiği, konusunun bulunmadığı, bu haliyle muhtelif filmlerden birçok sahnelerin birleştirildiği, filmin bütün sahnelerinin yıpranmış ve perde üzerinde gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesinin bozuk olduğu, daha önce denetimden geçmediği, 23.3.1979 tarih ve 45 sayılı Film Denetleme Kurulu kararının dosyada mevcut "*Şeytan Köşeyi Döndü*" filmine ait olduğu görülmüştür. *Ilık Ilık* adıyla gönderilen filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi gereğince halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna, sahte izin belgesi için Emniyet Genel Müdürlünce gerekli yasal işlemin yapılmasına, *Şeytan Köşeyi Döndü* adlı filmin ise, yapılan denetiminde 16 mm' lik kopyasında herhangi bir sakınca bulunmadığına, adı geçen filmin bu haliyle ve 1 Nolu Denetleme Kurulu 23.3.1979 gün ve 45 sayılı kararıyla izin verildiğinden, filmde sakıncalı hal bulunmadığına, bu filme ait gösterme izin belgesinin ve 1 Nolu Film Denetleme Kurulu 979/45 nolu kararının *"Ilık Ilık"* isimli filminde kullanıldığı anlaşılmıştır. *Ilık Ilık* adlı filmin, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Yılmaz Güney'in Oynadığı, Senaryosunu Yazdığı ve Yönettiği Filmler

Yılmaz Güney'in gerek yönettiği gerek senaryosunu yazdığı gerekse de oynadığı filmler bu yıllarda gösterim izni için kurula başvurmuş ancak kurul çoğunlukla bu filmlerin teknik özelliklerini gerekçe göstererek

gösterimlerinin "sakıncalı" olduğuna karar vermiş, bunun için 27. maddeyi gerekçe olarak göstermiştir. Bu filmler bazen sadece 27. maddeye atıf yapılarak bazen de "kamu düzenini veya ulusal güvenliği zedeleyici" ve "cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" filmler için gerekçe oluşturan C ve D fıkrasına atıf yapılarak gösterim izni verilmemiştir. Hemen hemen hepsinde "İçişleri Bakanlığı'nın 16.6.1983 gün ve 1043 sayılı yazısıyla kurulumuza gelen ve Türk vatandaşlığından çıkarılan Yılmaz Güney'e ait" olduğu ifade edilerek karar yazılan filmler arasında *İzin, Endişe, Ağıt, Arkadaş, Bir Gün Mutlaka* gibi filmler aynı zamanda *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin A, C, D fıkralarını atıf yapılarak değerlendirilmiştir. Genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözler, ideolojik söz ve bölümler bulunması, kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşımaları bu gerekçelerde ileri sürülen ifadeler olmuştur. Bu çerçevede *İzin* (1983/84, Dosya No: 91122/6501) filmine ait kararda "Denetimden geçtiği sırada 90 dakika süreli olan filmin 82 dakika olduğu", "Filmin eskimiş ve yıpranmış görüntü ve ses yönünden bozuk olduğu", "Filmde genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözlerle ideolojik bölümler bulunduğu tespit edilmiştir. *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesinin A ve D maddeleriyle *Tüzüğün* 27. maddesine uyarınca halka gösterilmesine sakıncalı olduğuna oy birliğiyle"; *Endişe*'nin (1983/85, Dosya No: 91122/6494) kararında "Seyredilen filmin jeneriğinin bulunmadığı", "Daha evvelce denetimden geçtiği anda 70-75 dakika olan filmin, 48 dakika sürdüğü, birçok sahnelerinin yıpranmadan mütevellit yok olduğu", "Filmin eski, fazlasıyla yıpranmış ve gözleri bozacak şekilde çizik olduğu, sık sık kopukluklar olduğu", "Filmde seyredilen bölümlerde genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözlerle, kamu düzenini ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşıyan bölümler bulunduğu görülmüştür. Bu sebeple *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin C ve D bentleriyle gene aynı *Tüzüğün* 27. maddesinin uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Ağıt* (1983/86, Dosya No: 91122/5240) filmine ilişkin kararda "Filmin jeneriğinin bulunmadığı", "Daha evvelce denetimden geçtiği anda 100 dakika süreli olan filmin 37 dakika sürdüğü, birçok sahnelerin yıpranmadan mütevellit yok olduğu"; "Film eski fazlasıyla yıpranmış gözleri yoracak şekilde çizik ve sık sık kopuklukların bulunduğu", "Filmde seyredilen bölümlerde genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözlerle kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşıyan sahne ve sözlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin C ve D bentleriyle gene aynı *Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Arkadaş* (1983/87, Dosya No: 91122/ 6390) filminin kararında "Filmin jeneriğinin bulunmadığı", "Daha evvelce denetimden geçtiği anda 120 dakika süreli olan filmin 49 dakika sürdüğü, birçok sahnelerin yıpranmadan mütevellit yok olduğu", "Film eski, fazlasıyla yıpranmış gözleri yoracak şekilde çizik ve sık sık kopukluklar bulunduğu", "Filmde seyredilen genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve sözlerle, kamu düzenini ve ulusal güvenliği zedeleyici nitelik taşıyan bölümler bulunduğu görülmüştür. Bu sebeple *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin C ve D bentleriyle gene aynı *Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Bir Gün Mutlaka* (1983/ 95, Dos-

ya No: 91122/6699) adlı filmin kararında "Seyredilen film daha evvelce 90 dakika süreli olup, şimdi ise 63 dakika olarak izlenmiştir", "Film eskimiş, yıpranmış, gözleri yoracak şekilde bozuk ses yönünden de bozuk olduğu görülmüştür", "Ayrıca filmde ideolojik konular işlendiği tespit edilmiştir. Bu haliyle filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Tüzüğün* 18. maddesinin C bendi ile aynı *Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca oy birliğiyle" karar verilmiştir.

Teknik konulara işaret ederek verilen kararlar arasında ise *İbret* (1983/ 82, Dosya No: 91122/3583) filmine ait kararda "Seyredilen filmin jeneriğinin bir kısmının bulunmadığı", "Denetimden geçtiği anda 70 dakika süreli olan filmin 34 dakika olduğu", "Film eskimiş, fazlasıyla yıpranmış, gözleri yoracak şekilde çizik ve sıkışık kopukluklar bulunduğu ayrıca konu bütünlüğü bulunmadığı saptanmıştır. Bu haliyle filmin oynatılması ve halka gösterilmesi *Tüzüğün* 27. maddesine göre yasaklanmasına oy birliği ile"; *Zavallılar* (1983/83, Dosya No: 91122/6503) filmine ilişkin kararda "Filmin daha önce denetimden geçtiği anlarda 90 dakika olan film 47 dakika sürecek şekilde birçok sahnelerin yıpranmadan mütevellit yok olduğu", "Film eski, fazlasıyla yıpranmış, konu bütünlüğü yok, çizik ve sık sık kopukluklar bulunduğu görülmüştür. Bu haliyle filmin oynatılması ve halka gösterilmesi *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca sakıncalı olduğuna oy birliği ile; *Vurguncular* (1983/91, Dosya No: 91122/5057) filmine ait kararda "35mm'lik 24 dakika süreli filmin jeneriğinin bulunmadığı, filmin görüntü ve ses yönünden gözleri yoracak derece yıpranmış olduğu bu sebeple de konu bütünlüğünün bulunmadığı (konunun anlaşılmadığı) tespit edilmiştir", "16mm'lik 96 dakika süreli aynı filmin görüntü ve ses yönünden gözleri yoracak şekilde yıpranmış olduğu tespit edilmiştir. Yukarda sayılan nedenlerle filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca oy birliği ile"; *Düşman* (1983/ 92, Dosya No: 91134/441) filminde "Seyredilen filmin jeneriğinin bulunmadığı", "Daha evvelce denetimden geçtiği anda 2 saat 45 dakika olan filmin bu defa 100 dakika sürdüğü, birçok sahnelerinin ve kısmının yıpranmadan mütevellit yok olduğu", "Filmin eski, fazlasıyla yıpranmış, gözleri yoracak şekilde çizik ve sık sık kopukluklar ve ayrıca görüntünün bozuk olduğu bu sebeple *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile"; *Umut* (1983/94, Dosya No: 91122/4905) filminin kararında "Seyredilen film daha evvelce 110 dakika süreli olup bu defa 64 dakika olarak izlenmiştir"; "Film eskimiş, yıpranmış, görüntü ve ses yönünden gözleri yoracak şekilde bozulmuş olduğu tespit edilmiştir. Bu haliyle filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 27. maddesi uyarınca oy birliği ile"; *Seyit Han*'ın (1983/ 98, Dosya No: 91122/4167) kararında "Seyredilen filmin jeneriğinin bulunmadığı", "Daha evvelce 110 dakika olan film, 32 dakika süreli olduğu", "Film eskimiş yıpranmış, ses ve görüntü yönünden bozuk, sık sık kopukluklar ve konu bütünlüğü bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu haliyle film, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi uyarınca halka gösterilmesine sakıncalı olduğuna"; *Ala Geyik* (1983/99) filminin kararında "Seyredilen filmin 64 dakika süreli olduğu, görüntü bozuk, film sessiz, gözleri yoracak

derecede bulunduğu, konu bütünlüğünün anlaşılmadığı, ayrıca sık sık kopukluklar bulunduğu tespit edilmiştir. Bu haliyle film, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 27. maddesi uyarınca halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliğiyle" karar verilmiştir. Birçok filmin birlikte değerlendirildiği 1983/116 sayılı karada ise, *Çifte Tabancalı Kabadayı*, *Çirkin ve Cesur*, *Kurbanlık Kaatil*, *Gönül Kuşu*, *Yiğit Yaralı Olur*, *Eşkıya Celladı*, *Çirkin Kral Affetmez*, *Belalılar* gibi filmler denetlenmiştir. Denetlenen filmler arasında "*Çifte Tabancalı Kabadayı* ve *Çirkin Kral Affetmez* adlı filmlerin görüntü ve ses yönünden bozuk, gözleri yoracak derece yıpranmış. *Çirkin ve Cesur*, *Kurbanlık Kaatil*, *Gönül Kuşu*, *Yiğit Yaralı Olur*, *Eşkıya Celladı*, *Belalılar* adlı filmlerin ise negatif ve sessiz olduğu görülmüştür. Adı geçen filmlerin bu haliyle *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 27. maddesine göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Örnek Kararlar

Köşeyi Dönen Adam

Karar Defterinde *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* siyaset ve ideolojiyi ilgilendiren filmlere ilişkin düzenlemelere esas teşkil eden A, B, C fıkralarına atıf yapılarak da kararlar verilmiştir. Bu kararlar genellikle filme ilişkin birçok gerekçeyi bir araya getirerek; hem filmin teknik yeterlikleri hem de filmin içeriğine ilişkin sorunlar dikkate alınarak kararlar verilmiştir. Bu kararlardan biri *Köşeyi Dönen Adam* (1982/147, Dosya No: 9114/106) filmine ait olandır. Kararda [yazım düzeltilmiştir] "16 mm.lik film kopyasının yapılan kontrolünde filmin başından sonuna kadar tamamen ters olarak basıldığı, yazıların okunmadığı, sessiz olduğu görülmüştür. İstanbul

(*Köşeyi Dönen Adam*, Yön.: Atıf Yılmaz, 1978)

valiliğince gönderilen aynı filmin video kaset filmi incelendiğinde kasette baş oyuncu olarak Kemal Sunal'ın oynadığı filmin adının *Köşeyi Dönen Adam* ismini taşıdığı görülmüş olup, filmin başından sonuna kadar devamlı olarak sol içerikli duvar yazıları görüldüğü, halkın sömürüldüğünü vurgulayan 1 Mayıs Marşı'nın sözlerinin filmde fon ve ses olarak görüntülendiği 'fabrikadan tarladan her şey emeğin olacak, patron ağı düzenini yıkacağız halk devleti kuracağız, öncü gerilla, devrimci parti, kurtuluş yolu gibi yazılı sloganlar [sloganlar] dövizler bulunduğunun tespit edildiği, filmin gene baştan sonuna kadar 'eşekoğlu eşek, orospu, orospu çocuğu, kaltak, sıçacak kıçımı yalatacağım, Amerikan osuruğu, bok gibi küfürler, argo kelimeler ihtiva ettiği, video filmin kasetinin Kemal Sunal ve arkadaşı ve eşeğe bindikten evde bulunduğu andan itibaren kızla kadının konuşma sahnesine kadar geçen kısmın sessiz olduğu ve bu arada geçen konuşma ve top-

luluğa hitapların anlaşılmadığı belirtilmekte; Filmin bu haliyle *Filmlerin ve Film senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (A), (B) ve (C) fıkralarına aykırı olduğu ve filmin bu haliyle 34. maddesine de aykırı olduğu cihetle halka gösterilmesinin de sakıncalı olduğuna oy birliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. Filme ilişkin bir diğer kararda (*Köşeyi Dönen Adam*, 1983/36, Dosya No: 91134/106) Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığı Basın ve Yayın Şubesinin 91134/106- 410 nolu ve 22.2.1983 tarihli yazıları ile Aksaray Cumhuriyet Savcılığı Hz. No: 1982/3063 sayılı yazısı ile gönderilen *Köşeyi Dönen Adam* adlı mühürlü Bantta (video) "suç unsuru teşkil edecek hususların bulunup bulunmadığını bildirmesi istemiyle 1 Nolu Film Denetleme Kuruluna" intikal ettirildiği belirtilmiştir. Kararda [yazım düzeltilmiştir] "Filmde başrol oyuncusu Kemal Sunal – Meral Orhonsay olduğu, aynı filmin video kasetinin 29.11.1982 tarih karar no: 982/147 ile 1 Nolu Film Denetleme Kurulumuzca İstanbul Valiliğinin istemi üzerine denetlendiği ve *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin A-B-C fıkralarına aykırı olduğu bahisle halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna karar verildi; Aksaray Cumhuriyet Başsavcılığınca gönderilen *Köşeyi Dönen Adam* adlı video filmde (Fabrikalar tarlalar her şeyin emeğin olacak, Kurtuluş Yolu, Bu İşçiler Grevde İşveren Nerede, Gösteri yürüyüşündeki bir topluluk tarafından 1 Mayıs Marşı'nın söylendiği duvalarda Öncü Gerilla, Devrimci Parti, İşçi Sınıfı Partisine Özgürlük gibi slogan ve yazıların) bulunduğu gene bu meyyaldeki yazıların pankartlar halinde yürüyüş yapan ve 1 Mayıs Marşı'nı söyleyen topluluğun ellerinde bulunduğu gene duvarlarda Patron Ağa Düzenini Yıkacağız, Halk Devleti kuracağız yazılarının olduğu; Filmin başından sonuna kadar normal konusuna düzeni dışında müstehcen ifadeler (Eşekoğlu Eşek, orospu, orospu çocuğu, kaltak, sıçacak kıçını yalatacağım, Amerikan osuruğu, bok) bulunduğu görülmüştür. Filmin bu haliyle halka gösterilmesi *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin A-B-C fıkralarına aykırı olduğu cihetle sakıncalı bulunmuştur; Aksaray Cumhuriyet Başsavcılığınca gönderilmiş *Köşeyi Dönem Adam* adlı video kaset Kurul Başkanlığımızca yeniden mühürlenerek, Dosyası ile birlikte gereği yapılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü Gv. Da. Bşk. Basın Yayın Şubesi Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir."

Kibar Feyzo

Siyaset ve ideoloji konusuna vurgu yapılarak sansür kararı verilen bir diğer film ise *Kibar Feyzo* filmi olmuştur. *Kibar Feyzo* (1983/53, Dosya No: 91134/168) filmine ilişkin kararda, filmin Arzu Film Kurumu tarafından filme alınan yapımcısı Nahit Ataman rejisörü Atıf Yılmaz olan ve Kemal Sunal, Adile Naşit, Şener Şen gibi oyuncuların rol aldığı, 2.10.1978 tarih ve 978/180 karar ve 91134/168 dosya numarasıyla 1 Nolu Film Denetleme Kurulu Başkanlığınca denetlendiği belirtilmiştir. Kararda "Lobilerden 'Faşo Ağa yazısı bulunan lobinin' halka gösterilmemesi kaydıyla filmin halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına ve *Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden karar verilerek filmin 16mm'lik kopyasının bakanlıkta saklanmak üzere" Basın ve Yayın Şubesine verildiği belirtilmiştir. Ancak "Bu defa Ankara Valiliği Em. Müdürlüğü Siyasi / Basın Şub. Müdürlüğü 15 Mart 1983 tarih 039032 sayılı yazıyla Ankara ili Hoşdere caddesi 18/A'da faaliyet gösteren 'Videoskop Video' işletmeciliğinde 10.3.1983 gün yapılan kontrolde *Kibar Feyzo* isimli filmin video kasetinin elde edildiğinin ve Em. Gen. Müd. Güv. Da. Bşk Basın Şube

(*Kibar Feyzo*, Yön.: Atıf Yılmaz, 1978)

Müdürlüğünü 3.3.1983 gün 91128/142-619 sayılı yazıyla video kaset filmin denetlenmek üzere 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca" denetiminin yapılması istendiği belirtilmiştir. Kurul kararında "25.3.1983 günü kurulumuzca yapılan denetimde 'Hudutta jandarma idim, hıyaroğlu hıyar, it oğlu it, hırpo, hasiktir, ağzına sıçayım, puştunoğlu, ağzından değil kıçından konuşuyor, bokumun üstünde sıçılmaz, siktir itin eniği, pezevenk, eşekoğlu eşek, anamın ağzına sıçayım, yatta suratına sıçam' gibi genel ahlak ve adaba aykırı küfür ve müstehcen kelimelerin, cümlelerin bulunduğu, gene filmin başından sonuna kadar bazı konuların abartılara verildiği bazı konularla alay edildiği, örneğin 'Kibar Feyzo'nun cami minaresinden Allahuekber cümlesine müteakip kendi özel durumu ile ilgili şarkı söylemesi' filmin başından sonuna kadar yeri belirtilmeyen fakat konuşma şiveleri ve ekilen ürünlerle ilgili yerlerin gösterilerek yurdun belirli bir bölümünde, köy halkının feodal bir sistem içinde ağalık düzeni ile sömürülerek boğaz tokluğuna çalıştırıldığı, insanların mal gibi alınıp satıldığının vurgulandığı Kibar Feyzo'nun 'Bu düzen durdukça davul dengi dengine çalmaz', köy kızlarının ve delikanlılarının karşılıklı söyledikleri 'Bu düzen yüz karası, ağalık Allah belası, bu düzeni ne yapmak gerek, merdivenden itmek gerek, tıngır mıngır giderken peşinde göbek atmak' gibi söyleşilerin bulunduğu, Maho Ağa'nın köyde düğüne geldiğinde attan inerken Bilo'nun sırtına basarak attan inme sahnesinin insanlık haysiyetine aşağılayıcı bir görüntü verildiği, Maho Ağa'nın Kibar Feyzo, ka-

rısı, karısının ağabeyi, Feyzo'nun anasını haklarını istedikleri için köy meydanında üç kere falakaya yatırarak ağanın bir devlet gücü gibi simgelenmek istendiği, Kibar Feyzo'nun 'Marabayız, baş kaldıramayız, böyle doğmuşuz, bu düzen hiç mi değişmez', Maho Ağa'nın köylüyü toplayarak 'Hepiniz yüz kırk iki başsınız, nesiniz' cümlelerinin bulunduğu, Kibar Feyzo'nun İstanbul'da çalışırken İstanbul sokaklarında görüntü olarak verilen, 'Ağalık düzenine son, faşizme geçit yok', 'Disk, Dev-Genç, Genel Grev hakkımız söke söke alırız. Faşist yuvalar dağıtılsın', 'Bu düzen değişecek Faşo Ağa' yazılı sloganların verildiği, Kibar Feyzo köye döndükten sonra köyün duvarlarında 'Ağalık Düzenine son, Maho Faşodur, hem töresi hem ağası, bu düzen değişecek' gene filmde 'grev, ekmek, işçiler kardeş patron kalleş' gibi sloganların bulunduğu görülmüştür. Denetlenen Kibar Feyzo video bant film kasetinin bu haliyle *Film ve Film Senaryoları Hakkındaki Tüzüğün* 18. maddesinin (A), (B), (C), (D) fıkralarına aykırı olduğu ve bu haliyle halka gösterilmesinde sakınca bulunduğu ve suç unsurlarının tayin ve takdiri için filmin ve video kasetinin gereği yapılmak üzere Basın Yayın Şub. Müd. teslim edilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğünden getirilen 16mm'lik filmin kopyası kurulumuzca tekrar denetlenmiş olup: Filmin yarıya yakın kısmında ses olmadığı diğer kısımlarında seslerin anlaşılmadığı, filmin bütünü itibariyle görüntü ve ses yönünden bozuk olduğu video filmde zikredilen *Tüzüğün* 18. maddesine (A), (B), (C), (D) fıkralarına uygun olmadığı görülmüştür. Neticeten gerek denetlenen *Kibar Feyzo* isimli video bantın, gerekse aynı isimde filmin, *Film ve Film Senaryoları Hakkındaki Tüzüğün* 27. maddesi ve 34. maddesine aykırı olduğu görülmüştür. Yukarıda derç edilen hususlardan dolayı bu filmin video kasetinin halka gösterilmesi sakıncalı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir."

Filme ait sonraki kararda (1983/56) "*Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (A) (B) (C) (D) fıkralarına aykırı olduğu bu haliyle halka gösterilmesinde sakıncalı bulunduğu ve suç unsurlarının tayin ve takdiri için filmin video kasetinin gereği yapılmak üzere Basın ve Yayın Şubesi Müdürlüğüne teslim edildiği anlaşılmıştır. Bolu Emniyet Müdürlüğünce gönderilmiş bulunan *Kibar F*eyzo isimli video bant filmi aynı yukarıda yasaklanan ve sakıncalı görülen video kaset olduğu anlaşıldığından *Tüzüğün* 18. maddesinin (A) (B) (C) (D) fıkralarına aykırı görüldüğünden halka gösterilmesi sakıncalı bulunarak, kaset suç unsurunun tayini için Basın Yayın Şub. Müd. teslim edilmiştir" denir. *Kibar Feyzo* filminin 1983/60 tarih ve sayılı sonraki kararında ise filmin Denizli Emniyet Müdürlüğü'nün 23.3.1983 gün ve Basın Şubesinin 1566 sayılı yazısı ile Emniyet tarafından yapılan kontrolde halka gösterildiği sırada zapt edildiği belirtilmiş, filme ait video bantın kontrol edilmek üzere İçişleri Bakanlığına gönderildiği ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 8.4.1983 tarih ve bita sayı ile de denetlenmek üzere 1 Nolu Film Denetleme Kuruluna gönderildiği belirtilmiştir. Kararda "8.04.1983 günü kurulumuzca yapılan denetimde aynı filmin adının Bolu Valiliği'nden gönderilen video kasetin aynı mealde denetlendiği bu hususta kurulumuzca *Kibar Feyzo* isimli filmin ve video kasetinin 25.03.1983 tarih ve 53 sayılı karar ve 1.4.1983 gün ve 56 sayılı kararla incelenerek filmde genel ahlaka ve adaba aykırı müstehcen kelimeler bulunduğu, bunun yanında bazı konuların abartıldığı, yurdun belirli bir bölümünde köy halkının feodal bir sistem içinde ağalık düzeni ile sömürülerek boğaz tokluğuna çalıştırıldığı, insanların mal gibi alınıp satıldığı, bazı sahnelerde

ise insanlık haysiyetine aykırı bir görüntü, aşağılayıcı bir tavır verildiği Maho Ağa'nın köylüyü köy meydanında falakaya yatırarak bir devlet gücü gibi simgelenmek istendiği, İstanbul'un sokaklarına verilen 'Ağalık düzenine son, faşizme geçit yok, Disk, Dev-Genç, Genel grev hakkımız söke söke alırız', 'Faşist yuvalar dağıtılsın, Dev-Genç, bu düzen değişecek', köyde ise 'Ağalık düzenine son, Maho faşodur', 'hem töresi hem ağası, bu düzen değişecek. Grev, ekmek işçiler, kardeş-patron kardeş' gibi tahrik edici sloganların bulunduğu görülmüştür. Denizli Valiliğine gönderilmiş bulunan *Kibar Feyzo* bant filmin kasetinin bu haliyle *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* A, B, C ve D fıkralarına aykırı olduğu ve bu haliyle halka gösterilmesinin sakıncalı bulunduğu ve suç unsurlarının tayin ve takdiri için" film video kasetinin Basın ve Yayın Şube Müdürlüğü'ne teslim edildiği belirtilmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Biçimde İşleyen

Son Oyun (*Black Jack*, 1983/40, Dosya No: 91127/864) adlı filme ait kararda "Filmin Türkçe dublajı yapılırken ahlak ve adaba aykırı galiz küfürlerin çıkarılması kaydıyla *Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum kalmayacağından yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile"; *Kedi Kız* (*Cat People*, 1983/75, Dosya No: 91127/898) filmine ilişkin kararda "*Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum teşkil eden, Pol ve İrena'nın kardeş olduklarını belli edecek her tür konuşmanın genel ahlaka ve adaba aykırı kelimeler ve cümlelerin dublajda ve alt yazıda kullanılmaması kaydıyla yurda ithaline ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile" karar vermiştir. *Sokaktan Gelen Kadın* (Orhan Aksoy, 1984/38, Dosya No: 91134/1012) filminde ise "Filmin son kısmında, Semra'nın oteldeki kayakçılar gecesinde bulunan kadınları ahlaksızlıkla suçladığı sahnelerin çıkarılması şartıyla halka gösterilmesinde sakınca olmadığına oy çokluğu ile" karar verilmiş, Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi "filmin toplum değerlerini istismar edici ve çarpıtıcı bir mesaj işlediği gerekçesiyle sakıncalı olduğu yolunda oy kullanmıştır".

Çıplaklık

Yıkılan Dünya (*Smash Palace*, 1982/158, Dosya No: 91127/806) adlı filmin kararında "Filmde hurdacı ile karısının sevişiği 1.5 dakikalık kısım ve kadının doğum yaptığı 30 saniyelik kısım, hurdacının kendisini terk eden karısına evinin önünde çırılçıplak gözüktüğü 1 dakikalık kısmın kesilerek çıkartılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durumun kalmayacağından filmin yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına, ancak filmin yalnızca *Yıkılan Dünya* adı altında oynatılabileceğine, *Kızım ve Ben* adının kaldırılmasına oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiş; *Ejderin Kuvveti* (Dragon Force, 1983/67, Dosya No: 91127/886) filminin kararında "Filmde prensese çıplak olarak akupunktur yapıldığı ve cinsel arzunun göründüğü sahnenin çıkartılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithaline ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile"; *Karabasan* (*The Entity*, 1983/112, Dosya No: 91127/914) filmine ait kararda "kadının önden çıplak vaziyette göründüğü yataktaki sahnenin çıkartılması şartıyla, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün 18. maddesine aykırı bir durum

görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile" *Yıldırım Adam / King of Prodigal Boxers* (Jacky Yu Yin - Chuen Chi Lian, 1983/136, Dosya No: 91127/963) adlı filmde "Filmin ikinci kısmında evde bulunan patronun adamlarından birinin evdeki kızlardan birini banyodan gözetlediği ve kızın çırılçıplak göründüğü ve aynı kızla aynı adamın cinsel birleşme yaptığı sahnelerin çıkartılması şartıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verilmiştir. *Ev Ödevi / Homework* (James Beshears, 1983/150, Dosya No: 91127/981) filmine ilişkin kararda ise, Öncü Film Kurumu tarafından yurda ithali ve halka gösterilmesi istenilen filmin 10.11.1983 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlendiği belirtilmiş ve "Evde verilen partide genç erkeklerden birisi ile 2 genç kızın çırılçıplak fıçı içindeki kızların çıplak göründüğü sahne", "Şila'nın annesi ile genç çocuğun evde seviştiği sahnelerin çıkartılması şartı ile *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum taşımayacağı görüldüğünden ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oyçokluğu ile" karar verildiği belirtilmiş, Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi "filmin genel ahlak ve adaba aykırı olduğu gerekçesiyle tümünün reddi yolunda ayrışık oy kullanmıştır".

Çoban Yıldızı (Yunus Hiçyılmaz, 1984/76, Dosya No: 91134/729) filminde "Şehrazat'ın banyo sahnesi ile ağanın kızı Zeynep'in banyo sahnelerinin senaryoda bulunmadığından çıkartılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinde halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiş; *Güneş Doğarken* (Şerif Gören, 1984/125, Dosya No: 91134/1068) adlı filmde "İstanbul'daki genelev sahnesinde Hülya Avşar'ın merdivenden inerek eliyle bluzunu omzundan sıyırdığı sahneden sonraki kısmın vizite 1000 TL yazısının sahne dahil olmak üzere, ayrıca Hülya Avşar ile Kadir İnanır'ın öpüştükleri sahnede Hülya Avşar'ın yüzüne Kadir İnanır'ın gölgesinin düştüğü kısımdan sonraki öpüşme sahnesinin çıkarılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün 19. maddesine aykırı bir durum kalmayacağına bu haliyle filmin halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir.

Müstehcen

Geceyarısına 10 Kala / Ten to Midnight (J. Lee Thompson, 1984/28, Dosya No: 91127/996) adlı filmin kararında "Filmin 6.12.1983 tarihinde denetlenen filmle aynı olduğu tespit edilmiş, minibüsün içindeki sevişme sahnesi ile dans partisindeki zenci kız ve erkeğin bir odada seviştikleri sahnelerin adaba aykırı olan kısımlarının çıkarılması ve filmde geçen küfür sayılabilecek müstehcen kelimelerin dublajda kullanılmaması kaydıyla *Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum taşımayacağına ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oyçokluğu ile karar verilmiş"tir. Karara Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "*Tüzüğün* (g), (ı) ve (k) bentlerinde belirtilen nitelikte bir film olduğu gerekçesiyle filmin yurda ithalinin sakıncalı olduğu yolunda oy kullanmıştır". *Kasabanın Sevgilisi* (Fred G. Thorne, 1984/108, Dosya No: 91127/1101) filmine ilişkin kararda filmin, "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithaline ve halka gösterilmesin-

de bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiş ve "filmin dublajı yapılırken genel ahlak ve adaba aykırı ifadelerle müstehcen sözlere yer verilmemesi kaydıyla" denilerek şart koşulmuş; *Talebelik Aşkım* (Mariano Laurenti, 1984/121, Dosya No: 91127/114) adlı filmde ise "Filmde geçen genel ahlak ve adaba aykırı müstehcen kelime ve cümlelere yer verilmemesi kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum kalmayacağı anlaşıldığından filmin yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına 'oyçokluğu' ile" karar verilmiş, Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi "*Tüzüğün* 19. maddesinin (g) fıkrası gereğince filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğu yolunda ayrışık oy" kullanmıştır.

Cinsel Organların Görünmesi, Mastürbasyon

Ateş Parçası (*Angel of H.E.A.T*, 1982/136, Dosya No: 91117/783) filminde "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesi gereğince (filmin baş kısmında motordan çıkan kadının alt tarafının göründüğü, Ancelin kendi evinde soyunduğu sahne ile yabancı ajanla sevişiği sahnelerin çıkartılması sureti ile halka gösterilmesinde ve yurda ithalinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile"; *Mavi Göl / Blue Lagoon* (Randal Kleiser, 1984/17, Dosya No: 91127/1027) filmine ait kararda "Kızla erkeğin cinsel organlarının açıkça görüldüğü sahnelerin, erkeğin bir kaya arkasında kendi kendine tatmin olmaya çalıştığı sahnenin ve erkekle kızın birlikte kayarken (şelaleden) erkeğin cinsel uzvunun görüldüğü kısmın çıkarılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı durum taşımadığı görüldüğünden, yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Manken / American Gigolo* (Paul Schrader, 1984/40, Dosya No: 91127/1045) filmine ilişkin kararda ise "Filmin 3. kısmının başında bulunan: Erkeğin kızın göğüslerini sıktığı, yatakta erkeğin kızın üstüne çıktığı yine erkeğin yataktan kalktıktan sonra cinsel uzvunun göründüğü sahnelerin çıkarılması ve filmin dublajında genel ahlak ve adaba aykırı kelimelerin kullanılmaması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı görüldüğünden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği" ile karar verilmiştir.

İstanbul Sinema Günleri 85 için kontrol edilmesi istenen filmlerden *Ressamın Kontratı / The Draughtsman's Contract* (Peter Greenaway, 1985/53, Dosya No: 91128/141-3) filminin kararında "Filmde erkeğin cinsel organlarının açıkça teşhir edildiği sahnelerin çıkarılması şartıyla"; *Savaş Sonrası Görüntüleri / Krajobraz Po Bitwie* (Andrzej Wajda, 1985/97, Dosya No: 91128/141-3) adlı filme ilişkin kararda "Denetlenen filmin, baş kısmında mahkûmların cinsel organlarının göründüğü sahnenin çıkarılması şartıyla", *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün 19. maddesine aykırı durum taşımayacağı görüldüğünden adı geçen filmlerin İstanbul Sinema Günleri 85 film haftası süresince halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Sevişme, Cinsel Saldırı

Büyük Kardeş'te (*Le Grand Frere*, Francis Girod, 1983/45, Dosya No: 91127/868) adlı filmde "Komiser ile Cezayirli kadının sevişmesi, doktor ile Cezayirli kadının iki bölümdeki sevişme sahnesi, Cezayirli kadınla bir müşterinin sevişme sahneleri genel ahlak ve adaba aykırı görüldüğünden kurul önünde

çıkartılmıştır. Filmin söz konusu sahneleri çıkartılmış şekliyle ithalinde ve halka gösterilmesinde *Filmlerin ve Film senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden bir sakınca olmadığına oy birliği ile" karar verilmiştir. *Gençlik Arzuları* (*Puberty Blues*, 1983/47, Dosya No: 91127/870) filminin kararında "Debi adını taşıyan kızla Geri'nin arabada seviştiği sahne, evde mutfakta aynı şahısla sevişirken (çok büyük, canımı acıtıyor) sözlerinin geçtiği sevişme sahnesinin çıkarıldıktan sonra, video banda alınması kaydıyla *Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum taşımadığından yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliğiyle" karar verilmiştir. Filmin bir sonraki kararında (*Gençlik Arzuları*, 1983/65, Dosya No: 91127/870) "Filmde Debi adını taşıyan kızları Geri'nin arabada seviştiği gene evde mutfakta aynı şahısla sevişirken, 'çok büyük, canımı acıtıyor' sözlerinin geçtiği sevişme sahnesinin çıkarıldıktan sonra *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum taşımadığından halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığından yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. Filme ait bir sonraki kararda (*Gençlik Arzuları*, 1983/66) yine aynı gerekçe ileri sürülmüştür.

Kurtuluş (*Deliverance*, John Boorman, 1983/26, Dosya No: 91127/852) adlı filme ait kararda "Ormanda iki haydudun Bob'a yaptığı tecavüz sahnesinin çıkartılması şartıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithali ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiş; *Teneke Trampet* (*Le Tambour*, 1983/ 81, Dosya No: 91127/824) filminin kararında "Pansiyonda kadının seviştiği, çocukla kızın plaj kabininde seviştiği, kıza koltukta yapılan tecavüz ve kızın edep yerlerinin yıkandığı sahnelerin çıkartılması şartıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden yurda ithaline ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği"; *Cumartesi Gecesi Ateşi / Saturday Night Fever* (John Badham, 1984/8, Dosya No: 91127/1018) filmine ilişkin kararda "Filmin muhtelif yerlerinde geçen cinsel konuların genel ahlak ve adaba aykırı şekilde sergilendiği, sevişme sahnelerinden; a) Toni ile kızın arabada seviştiği sahnenin b) Toni'nin arkadaşının arabada Anette adlı kızla seviştiği sahnenin c) Anette ile Toni'nin arkadaşlarının takside seviştikleri sahnelerin (köprü sahnesine kadar) çıkarılması ve filmde geçen argo söz ve deyimlerin dublajda yer almaması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum taşımayacağı anlaşıldığından, yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca

(*Nikah*, Yön.: Remzi A. Jöntürk, 1988)

olmadığına oybirliği ile"; *Nikah* (Remzi A. Jöntürk, 1984/26, Dosya No: 91134/914) filmine ait kararda "İzlenen filmin 4. kısmında bulunan, Necla Fide ile Ünsal Emre'nin sevişme sahnesinde yatağa uzanma anı ile erkeğin 'yapamıyorum' diyerek doğrulması arasındaki kısmın çıkarılması şartı ile *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı durum taşımayacağı görüldüğünden, halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Çöl Cenneti* (Ahmet Sahatlar, 1984/29, Dosya No: 91122/2411) filmine ait kararda ise "Filmin birinci kısmında Talip ile diskotekte dans ettiği kızın seviştikleri sahnenin 'kızın ayağının görüldüğü yerden Talip'in sigara yaktığı yere kadar' olan kısmı genel ahlak ve adaba aykırı nitelikte gördüğünden, tarif edilen sahnenin çıkarılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı durum taşımayacağı anlaşıldığından halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Hundra* (Matt Cimber, 1984/112, Dosya No: 91127/1105) adlı filmin kararında "3. bölümdeki 'mağarada toplu sevişme' sahnesinin 4. bölümdeki 'erkeklerin sokaktaki kadına tecavüz sahnesinin' genel ahlak ve adaba aykırı olan kısmının, 5. bölümden 'kadınların derede yüzdüğü sahnedeki suya atlayan kadının cinsel organının göründüğü' kısmının çıkarılması kaydı ile *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığından yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına oybirliği ile"; *Kara Bahtım* (Muharrem Gürses, 1984/132, Dosya No: 91134/1119) filmine ilişkin kararda "Filmin jenerik öncesi samanlıkta aldatma sahnesindeki sevişmenin yakın plandaki göğüs okşama kısmının ve bunun daha sonra geriye dönüş yoluyla tekrarlanması sahnesinin çıkarılması şartı ile *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile"; *Kızlar Peşimizde / Preppies* (Chuck Vincent, 1984/153, Dosya No: 91127/1133) filminin kararında "Gençlerin tuvalette topluca esrar içtikleri, üç gencin yatak çarşaflarını havaya kaldırdıkları ve karı kocanın cinsi münasebette bulundukları ilk sahnenin çıkarılması kaydıyla, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün 19. maddesine aykırı durum taşımayacağı görüldüğünden yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verilmiştir. *Swann'ın Aşkı/Un Amour De Swann* (Volker Schlöndorff, 1985/87, Dosya No: 91128/141-3) filminde "Denetlenen filmin 3. ve 5. kısımlarındaki cinsel ilişki sahnelerinin çıkarılması şartıyla" *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün 19. maddesine aykırı durum taşımayacağı görüldüğünden adı geçen filmlerin İstanbul Sinema Günleri 85 film haftası süresince halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Zifaf (Orhan Aksoy, 1984/168, Dosya No: 91134/62) filminde "Filmin birinci kısmında, evde kameraman Kenan ile Çağla'nın yatakta öpüşmesi ile, filmin diğer bölümünde Kenan ile Çağla'nın yataktaki (otel odası) sevişme sahnelerinin tamamının *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesinin (g) fıkrasında dercedilen cinsel konuların genel ahlak ve adaba aykırı şekilde işleyen sahneler olduğu görüldüğünden, bu sahnelerin filmden çıkarılması sonucu halka gösterilebileceği oy birliği ile" karara bağlanmıştır.

Geceyarısına 10 Kala / Ten to Midnight (J. Lee Thompson, 1983/166, Dosya No: 91127/996) filminin kararında film "6.12.1983 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş olup; Minibüsün

içindeki sevişme sahnesi ile dans partisindeki zenci kız ve erkeğin bir odada seviştiği sahnenin adaba aykırı olan kısımlarının çıkarılması ve filmde geçen küfür sayılabilecek müstehcen kelimelerin dublajda kullanılmaması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum taşımayacağına ve yurda ithali ile halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oy çokluğu ile karar verilmiştir." Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi "muhalefet gerekçesiyle filmin ithaline sakıncalı olacağı yolunda oy kullanmış"; Şerhinde "Filmin bütün sahnelerinde 'orospu çocuğu' sözcüğünün olduğu, erkek ve kadın cinsel organlarının adı söylenerek argo konuşma ve küfürlerin bulunduğu, sevişmelerin tam görüntülendiğini, cinsel konuların ahlak ve adaba aykırı işlendiği", "Filmin bütününde şiddet ve vahşetin sergilendiği", "Kamu düzenini korumakla görevli polisin, bütün polislerin bulunduğu bir yerde katilin tahrikleri ile tabancasını ateşleyerek onu öldürmesi ve kendisine diğer polislerin mani olması halinin görüntülendiği bu haliyle güvenlik kuvvetleri hakkında yanlış bir mesaj verildiğinden, filmin *Tüzüğün* 19. maddesinin (g) (ı) (k) bentlerinden belirtilen şartlara uyduğundan bahisle yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde sakınca olduğu" belirtmiştir.

Argo

Aşkım Günahımdır (Şahin Gök, 1985/30, Dosya No: 91134/1202) filminin kararında "Filmin 1. kısmında Murat Soydan'ın söylediği 'siktir' kelimesi ile 2. kısmında Renan Fosforoğlu'nun kıza söylediği 'sıçarım' kelimelerinin çıkarılması şartıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı görüldüğünden, halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Devletin Ülkesi ve Milletiyle Bölünmez Bütünlüğü, Hukuk Devleti Esaslarını Tehlikeye Sokucu, Türkiye Aleyhinde Propaganda Devlet ve Kurumlar, Millî Duygular

Gülibik (Sürgen Marje, 1985/50, Dosya No: 91128/141-3) adlı filme ilişkin kararda "Ulusal egemenliğimizin, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün sembolü olan İstiklal Marşı'mızın söylendiği sahnede çamaşır yıkayan kadınların milli duyguları incitecek biçimde İstiklal Marşı'na saygısızlıklarını gösteren sahne, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*'ün 19. maddesi (a), (b) ve (n) fıkraları uyarınca sakıncalı görüldüğünden sözü edilen sahnenin çıkarılmasından sonra İstanbul Sinema Günleri 85 film haftası süresince halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Faize Hücum (1983/37, Dosya No: 91134/765) filmine ait kararda "Her kafadan bir ses çıkıyor, devlet dairesini geçti" cümlesinin kamu düzeni açısından sakıncalı görülerek filmden çıkartılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.

Kızlar Sınıfı (Ümit Efekan, 1984/137, Dosya No: 91134/1087) filminde "Filmin denetiminden geçen senaryosu ile çok büyük farklılıklar taşıyacak nitelikte çekilmiş olup, bu değişiklikler genel ahlak ve adap korunması gereken değerler açısından sakınca teşkil etmekte, okul öğretmeni gibi

saygı duyulması gereken kavram ve kurumları küçük düşürecek şekilde alay edilmekte genel ahlak ve adaba aykırı söz ve davranışlar filmin bütününde sergilenmektedir. Bu nedenle filmin bu haliyle *Tüzüğün* 19. maddesi gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile" fakat "filmin senaryoya uygun bir şekilde çekilmiş şeklinin intikali halinde yeniden denetlenebileceğine karar verilmiştir."

Toplu Adam / Njeriu Me Top (Viktor Gjika, 1984/110) filminde "Kültür ve Turizm Bakanlığınca Arnavutluk Film Haftasında gösterilmek üzere denetlenmesi istenilen *Toplu Adam* isimli film 24.9.1984 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenmiş olup; Filmin 8. bölümde İtalyanın 'Türkler sizi karanlıkta bıraktı' cümlesinin çıkarılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum taşımayacağı anlaşıldığından film haftası süresince halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

La Boum 2 (Claude Pinoteau, 1983/137, Dosya No: 91127/965) adlı filmde "Denetlenen filmin bir yerinde öğretmenin öğrencilere ders esnasında söylediği 'Milliyetçilik başkalarından nefret etmektir' sözüne dublajda yer verilmemesi kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden, yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir."

Nazım Hikmet

Ferhat ile Şirin (1982/161, Dosya No: 91122/7386) adlı filme ilişkin kararda "Filmin video bant filmi ile aynı olduğu tespit edilmiş ancak daha önceki denetimde de jenerikte adı geçmeyen ve dosyasında adı geçmeyen Nazım Hikmet yazısının çıkartılması kaydı ile ithaline ve halka gösterilmesinde bir sakınca olmadığına *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum olmadığına oy birliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Senaryo ve Teknik Yeterlik

Son Adam (Taner Oğuz, 1982/153, Dosya No: 91134/847) filmine ait kararda "Filmin baş kısmında bulunan kadınlarla erkeklerin plajda bulduğu şişe çevirme sahnesinin senaryoda olmaması nedeniyle bu kısmın filmden çıkartılması kaydıyla *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmemiş olup halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oy birliğiyle" karar verilmiştir.

Hasret Yorgunu'nda (Oğuz Gözen, 1984/62, Dosya No: 91134/1001) "Film bütünüyle görüntü ve ses düzeni açısından gözleri yoracak derecede eski intibağı uyandırdığından filmin düzgün bir kopyasının denetlemek üzere kurulumuza gönderilmesine oy birliği ile" karar verilmiş; *İlk Kan* (*First Blood*, Ted Kotcheff, 1983/41, Dosya No: 91127/777) filminin kararında "İthalci firmanın müracaatı üzerine 4.3.1983 tarihinde 2. kopyası yeniden denetlenmiş olup, filmin sessiz olduğu görüldüğünden görüntü yönünden denetlenmiş olup, bu haliyle ithaline sakınca olmadığına ancak (ses) dublajının veya altyazılarının yazıldıktan sonra yeniden denetime gönderilmesine (2 kopya) oy birliği ile karar verilmiştir"; filmin daha sonraki kararında (*İlk Kan*, *First Blood*, 1983/69) "Filmin kopyalarının sessiz olduğu görüldüğünden film yalnız görüntü yönünden denetlenmiş olup, bu haliyle ithaline sakınca olmadığına, ancak ses dublajının veya alt yazılarının yazıldıktan sonra yeniden 2 adet

kopyasının denetime gönderilmesine oy birliği ile" karar verildiği belirtilmiştir. *Kalbinden Atma Beni* (Mehmet Alemdar, 1985/11, Dosya No: 91134/1149) filmine ait kararda "Denetlenen filmin görüntüsünün bozuk olduğu görüldüğünden, bozuk kısımların düzeltildikten sonra yeniden denetime alınmasına oy birliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

Yaş Sınırı

Maria'nın Aşıkları / Maria's Lovers (Andrey Konçalovski, 1985/73, Dosya No: 91128/141-3), *1984-1985* (Michael Badford, 1985/51, Dosya No: 91128/141-3), *Dantelci Kız / La Dentelliere* (Claude Goretta, 1985/64, Dosya No: 91128/141-3) adlı filmlere ilişkin kararda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı durum taşımadığı görülmekle, filmin ilgili *Tüzüğün* 24. maddesi gereğince 16 yaşından küçüklere gösterilmemesi şartıyla, adı geçen filmin İstanbul Sinema Günleri 85 film haftası süresince halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verilmiştir.

Diğer

Zifaf (Orhan Aksoy, 1983/180, Dosya No: 91134/972) adlı filme ilişkin kararda "8.12.1983 tarih ve 168 sayılı Kurulumuz kararıyla *Zifaf* adlı filmden çıkartılan sahnelerin yeniden açıklanması isteği ile film sahibinin şifahi müracaatı üzerine; filmden çıkartılan sahneler aşağıda belirtildiği şekilde yeniden tarif edilmiştir. Filmin birinci kısmında kameraman Kenan ile manken Çağla'nın evde yatakta öpüşmelerinden sonraki sevişme bölümünün (Çağla'nın Kenan'ı itip 'daha ileri gitmek istemiyorum' deyişine kadar) ve (Kenan'ın Çağla'yı gelinlikle otel odasına getirdiği sahnede Kenan'ı itip 'daha ileri gitmek istemiyorum' deyişine kadar) ve (Kenan'ın Çağla'yı gelinlikle otel odasına getirdiği sahnede Kenan'ın Çağla'yı yatağa yatırdıktan sonraki) yatakta geçen sevişme bölümünün çıkarılması sonucu halka gösterilebileceğine, 8.12.1983 tarih ve 168 sayılı kararımıza açıklama olarak oy birliği ile imza altına" alındığı belirtilmiştir.

İnsafsız (Sharky's Machine, 1983/32, Dosya No: 91127/821) filmine ait kararda "06.01.1983 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlenerek (5) sayılı kararla yurda ithali ve halka gösterilmesinde sakınca görülmeyen Saray Filmcilik kurumuna ait *İnsafsız* adlı film ithalci firmanın yeniden müracaatı üzerine 15.02.1983 tarihinde (kopyası) yeniden denetlenmiş olup; Filmin sessiz olduğu görüldüğünden görüntü yönünden denetlenmiş olup, bu haliyle ithaline sakınca olmadığına ancak dublajının yapıldıktan sonra halka gösterilmesinde sakınca olup olmadığına karar verilmek üzere denetime gönderilmesine oy birliği ile" karar verildiği ifade edilmiştir.

İkimiz De Sevdik (Remzi A. Jöntürk, 1983/141, Dosya No: 911/34948) filmine ait kararda "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 18. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden, halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verilmiş; "Filme sonradan *Tüzüğün* 18. maddesine aykırı sahneler eklenebileceği dikkate alınmalıdır" diye not düşülmüştür.

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1983-1984-1985-1986

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri (Senaryo) 1982-1983-1984-1985-1986 - 2 Nolu Komisyon]

Cildinde *Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1983-1984-1985-1986* yazan defterde 1 Nolu Film Denetleme Kurulu kararları yer almaktadır. Cildinde "Film" yazmasına rağmen "senaryo"lara ilişkin kararlarının alındığı bir defterdir ve defterde 1982-1983-1984-1985-1986 yıllarına ait kararlar yer almaktadır. Toplamda 22 kararın yer aldığı Karar defterinde 7 film için ret, 15 film için ise "şartlı kabul" kararı verilmiştir. Defterde değerlendirilen diğer filmler ise filme alınmalarında bir sakınca bulunmayan filmlerdir. Defterde yer alan, ret ya da şartlı kabul alan filmlerden 1982 ve 1983 yıllarına ait olanlar 1977 yılındaki *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'e (Karar Sayısı: 7/13683, *Resmi Gazete*, 23 Eylül 1977, Sayı: 16063), diğer tarihlerdeki filmler ise "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*"e (Karar Sayısı: 83/7006), *Resmi Gazete*, 2 Aralık 1983, Sayı: 18239) göre değerlendirilmiştir. Karar Defterinde aile, cinsellik, cinsel organlar, cinsel şiddet, argo, güvenlik, kişi isimleri, "devlet ve ulus bütünlüğünü bozucu", "bölücü", "yıkıcı", "Türkiye aleyhine propaganda" gibi konularda verilmiş kararlar mevcuttur.

Genel Ahlak ve Adaba Aykırı

Cinsel İstek

Adı Vasfiye (1985/95) filminin senaryo kararında "Vasfiye'nin kayınpederinin Vasfiye'ye duyduğu cinsel isteği belirten ve bu imajı yaratacak sarkıntılık sahnelerine yer verilmemek şartıyla" filme alınmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Argo

Kaldırım Çiçeği (1983/8) filmine ilişkin kararda "4. Sayfadan 'ulan gine elimizde kaldı'" ve "18. sayfadan 'bir daha yalvaranın yedi sülalesini gelmişini'" ifadelerinin çıkarılması şartıyla; *Misafir* (Bilgesu Erenus, 1982/58) filminin senaryo kararında ise, 45. sayfada "sıçtın", "sıçmışım" kelimeleri; 51. sayfada "bokunu" kelimesinin; 55. sayfada

"kıç yaladım ve şiirin son 10. mısrası"[1]; 67. sayfadaki "bok" sözcüğünün; 82. sayfadaki "Musa'nın küfrettiği sahne ve sözcüklerin" çıkartılması şartıyla senaryonun filme alınmasına izin verilmiştir.

Cinsellik

Karar Defteri'nde aynı zamanda cinsellikle ilişkili her şey de sansüre uğramıştır. Cinsel ilişkiler, cinsel organların görünmesi ya da bunların "okşanması", memelerin "emilmesi", mastürbasyon sahneleri ve bunu ima eden argo kullanımların hepsinin sansür kurulları tarafından çıkarılmaları istenmiştir. *Misafir* (1982/58) filminin kararında senaryonun "11. sayfasında (Musa'nın eli şalvarının içinde organını okşuyor diye başlayan ve bu konu ile ilgili sahnelerin) Yiğitbaşı ve yaranlerin pisliği yaladığı sahne, 12. sayfada Musa'nın organı ile ilgili sahneler; 47. sayfada 'Musa'nın organı' ile ilgili sahneler" ve 72. sayfadaki "Musa ile karısının cinsel ilişki sahnesinin" çıkarılması istenmiştir. *Kaldırım Çiçeği* (1983/8) adlı senaryonun kararında "22. sayfadan 'kadının göğsünü emerken' sözlerinin çıkarılması şartıyla belirtilen sahnelerin çıkartıldıktan sonraki haliyle" bir sorun taşımayacağından kabulüne karar verilmiş; yine aynı filmde cinsel ima içeren 5. sayfadaki "el arabasına mı talim edeceğiz" sözlerinin çıkarılması istenmiş ve *Misafir* (1982/58) adlı senaryoya ait kararda ise "39. sayfada 'işçi ve Musa'nın kendi kendilerine tatmin sahnesi ile aynı sayfada Musa'nın erkeklik organı ile ilgili sahneler"in çıkarılması istenmiştir. *Adam ve Yaratık* (1985/13) adlı senaryo kararında ise, senaryonun 27. sayfasındaki 24'üncü sahnede "Silo'nun doyuma ulaşması ile ilgili kısmın çıkarılması"na karar verilmiştir. *Çamur* (1986/27) adlı senaryonun kararında ise, Tüzüğün [*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzük*, Karar Sayısı: 83/7006, RG: 18239, 2 Aralık 1983] "19. maddesinin g fıkrasına (cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen) aykırı olduğuna ve adı geçen senaryonun bu haliyle filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilmiştir. *Kader* (1983/38) filmine ait senaryonun kararında "ihkak-ı hak fikrinin temel kavram olarak işlenmesi, ırza tecavüz fiilinin tepkisiz kalması nedeniyle adı geçen senaryo[nun], Tüzüğün [*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*, Karar Sayısı: 7/13683, RG: 16063, 23 Eylül 1977][2] 18. maddesinin (c) ve (d) bendi uyarınca sakıncalı olduğuna" karar verilmiştir.

Güvenlik

Güvenlikle ilgili konularda Suç, Anayasa, Demokratik Hukuk Devleti, Sınıf, Din, Mezhep, Türkiye Aleyhine Propaganda, Ulusal Duyguları İncitici, Asala Terörü gibi konlar hakkında kararlar alınmıştır.

Fırtına Biçenler (1982/62) adlı senaryoya ilişkin kararda "Bir Türk subayının yabancı uyruklu bir kadınla ilişkisinin Askeri mevzuata uygun bir tarzda" işlenmesi istenmiş ve "Devletin gizli istihbarat örgütlerine ilişkin faaliyetlerinin kapalı bir tarzda işlenmesi kaydıyla" senaryonun filme alınmasında

[1] Şiir şöyledir: Kız almanya kız almanya / Kıç yaladım uğruna / Gir koluma gezelim / Bunca naz olurmuya?
Yer altına inen ben / Madeninin deren ben / Markına mark katarım / Terim ilaçtır sana.
Cilven agudan beter / Gülüp der gasterbaiter / Güller açacak sandım / Kaş çatar pis auslender
Toz ol işin bitince / Binme sakın metroya / Banhofta rahatsındır / Kem gözlere batmaya
Kız almanya Almanya / Sıfatım yok yanında / Gasterbaitermiyim ben / Kötü auslander yada
Kız hele yetti bu naz / Tepem atıyor az az / Yeşil marklar biriksin / Alcam seni altına
Musa türkünün sonunu bir isteri krizinde gibi bitirir. Yarenlerde katılır ona.
Alsam seni altına / Alsam seni altına / Alsam seni altına / Alsam seni altına / Alsam seni altına / Alsam seni altına (*Misafir*, Bilgesu Erenus, 1982/58, Dosya No: 91134/851)

[2] Bu Tüzük 23 Ağustos 1979 tarihli 16736 sayılı Resmi Gazetede 7/17890 sayılı kararla yayınlanan *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük*'ün Değiştirilmesine İlişkin Tüzük'le değiştirilmiştir.

(*Bataklıkta Bir Gül*, Yön.: Orhan Aksoy, 1983)

bir sakınca olmadığına karar verilmiştir. *Bataklıkta Bir Gül* (1983/29) adlı senaryoya ait kararda "86 ve 87. sayfalarda devam eden 150 nolu düğün salonu sahnelerinde Bülent'in subay üniforması ile gösterilmemesi sivil kıyafetle sahnelerin filme alınması kaydıyla" izin verilmiş; *Büyük İkramiye* (1983/2) adlı senaryo kararında "21. sayfada 1. polisin konuşmasındaki 'len' sözcüğünün" çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. *Fırtına Biçenler* (1983/10, Dosya No: 91134/860) adlı senaryoya ait kararda 77 sayfa olan *Fırtına Biçenler* adlı senaryonun daha önce *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesi gereğince 27.10.1982 tarihinde denetlendiği ve kararda iki madde halinde belirtilen hususların yerine getirilmesinden sonra şartlı olarak filme çekilmesinde bir sakınca olmadığına karar verildiği belirtilmiş; ancak Bakanlık makamınca 11.1.1983 tarihinde alınan onay ve belirtilen gerekçeyle, senaryonun 1 Nolu Denetleme Kurulu tarafından "İdarenin Genel İlkeleri Açısından" yeniden gözden geçirilmesinin istendiği ve senaryo dosyasının bu istek neticesinde yeniden incelendiği ifade edilmiştir. "Senaryoda daha evvelki 27.10.1982 tarih ve 1982/62 sayılı kararda belirtilen hususlar dahil olmak üzere tereddüt ve yanlışlığa düşülmeyecek şekilde aşağıdaki hususlarda geniş bir açıklama yapılarak, senaryonun bu şekli ile yeniden kaleme alınması ve denetime gönderilmesinde sakınca olmadığına oy birliği ile" karar verildiği belirtilerek, senaryoda yeniden düzenlenmesi gerekli görülen konuları şöyle sıralamıştır: 1) Senaryoda Ermeni terörünün ve özellikle "ASALA"-nın terör örgütü olarak yalnız Türkiye'yi değil, tüm hür dünya ülkelerini tehdit eden uluslararası terörizmin bir parçası olduğu açıkça vurgulanmalıdır. 2) Kıbrıs, EOKA, Lübnan, Filistin, KGB gibi Devlet ve Örgüt isimleri karmaşık bir şekilde geçmekte, Ermeni terör örgütleri ile bunlar arasındaki ilişki bir mantık zinciri içinde sıralanmamaktadır. Senaryodaki kavram kargaşası önlenmeli Türk dış siyasetine uygun bir düzeltme düşünülmelidir. 3) Bir Avrupa ülkesi olan Fransa'da Ermeni terör örgütlerinin niçin arka buldukları, Fransız basınının Ermeniler lehine tek yanlı yayınları bu kanlı örgütlerle Fransız hükümetleri arasındaki ilişkiler tam ve açık olarak belirtilmelidir. 4) Senaryo kahramanı, Türk subayı Atilla, Ermeni terör örgütlerini ezmekle görevli Türk istihbarat teşkilatının vurucu bir elemanı olarak tanıtılmıştır. Böyle bir tanıtma bir yandan Türk kamuoyunda birtakım beklentilere yol açabilecek, bir yandan da Ermeni yanlısı odak merkezlerinin dış ülkelerde "Türk ajanları Ermeni milliyetçileri katlediyor" şeklinde aleyhimizde propagandaya yol açabilecek malzeme oluşturmasına neden olabileceği dikkate alınmalıdır. 5) Senaryo metninde bir Türk ermenisinin Ermeni terör örgütlerince, yaşadığı Türk

toplumunun değer ilkesinden saptırılarak kendilerine katılmalarının sağlandığı ve beraber yaşadığı Türk vatandaşlarına karşı eylemlere itildiği vurgulanmıştır. Böyle bir durum Türkiye'de yaşayan Ermeni cemaati hakkında yanlış bir fikrin oluşmasına neden olabileceği düşünülerek konu daha değişik işlenmelidir. 6) Senaryo metninde Ermeni (Hayık'ın) babasının adı bir Rum adı olan Andon olarak nitelenmiş gene 15. sayfada Kemal Arıkan'ın adı Cemal Arıkan olarak yazılmıştır, isimlerin yanlış olmamasına dikkat edilmelidir. 7) Senaryonun 14. 15.ci sahifelerinde Ermeni terör örgütlerince kanlı eylemlere uğramış ve halen yaşayan kişilerin isimleri kendileri için tehlike teşkil etmeyecek şekilde verilmeli, gazete satan çocukla ailenin Abant'ta piknik Uludağ'da kayak yapması gerçek yaşantıya göre işlenmelidir. 8) Bir Türk subayı ile yabancı bir kadının gayri meşru bir hayat yaşaması ve bir çocuğunun olması ile ilgili özel ilişkiler işlenirken askeri mevzuatın dikkatle incelenerek gerekli düzeltmelerin yapılması sağlanmalıdır.

Anayasa, Demokratik Hukuk Devleti, Sınıf, Din, Mezhep, Türkiye Aleyhine Propaganda, Ulusal Duyguları İncitici

Dünyayı Sarsan Tehlike (1983/14) ve *Tutku* (1983/13) adlı senaryolara ilişkin kararlarda incelenen senaryoların "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin (a) ve (c) fıkraları gereğince filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna"; *Cennet Bekleyebilir* (1983/25) adlı senaryonun kararında ise, "Senaryoda genel fikir olarak öç alma, kin duygularını işleyen, suç işlemeye özendirici ve teşvik edici nitelik taşıyan bir senaryo olması nedeniyle" Tüzüğün "18. maddesinin (c) fıkrasına göre reddine" karar verilmiştir. *Yama* (1985/99) adlı senaryo kararında ise, "Tüzüğün 19. maddesinin b, c ve k fıkraları gereğince filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna" hükmedilmiştir. Bu kararda senaryo "ulusal egemenlik ilkesini, temel hak ve özgürlükleri, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarını tehlikeye sokucu etki yapan" filmleri tarif eden "b" fıkrası; "devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven" filmlere uygulanan "c" fıkrası ve "Güvenlik kuvvetlerinin saygınlığını zedeleyen, aleyhinde propaganda yapan, ülkenin huzur ve güvenliğini zararlı yönde etkileyen" filmlere uygulanan "k" fıkrası uyarınca yasaklanmıştır. *Savaşçı* (1985/96) adlı senaryonun kararında ise, Tüzüğün "19. maddesinin k, m, n fıkraları gereğince ülkenin huzur ve güvenliğini zararlı yönde etkileyen, devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan ve içinde Türkiye aleyhinde propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan bir senaryo olması nedeniyle yukarıda sayılan fıkralar gereğince" reddine karar verilmiştir. *Yılanların Öcü* (1985/69) adlı senaryoya ilişkin kararda ise, "Senaryonun filme çekimi sırasında ulusal duyguları incitici, suç işlemeye teşvik edici sahnelerle genel ahlak ve adaba aykırı söz ve görüntülere yer verilmemesi şartıyla" çekimine oyçokluğuyla izin verilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisinin ise, "Senaryonun filme alınmasının tüzüğün 19. maddesinin a, g, i, k, l fıkraları gereğince sakıncalı olduğu yolunda ayrışık oy" kullandığı belirtmiştir. *Misafir* (1982/58) adlı senaryonun kararında ise senaryodaki "Türkiye'deki insanların küflü ve yorgun sözcükleri"nin çıkarılması istenmiştir.

Ekonomik Konular, Yoksulluk-Zenginlik, Sınıfsal Farklılıklar

Büyük İkramiye (1983/2) 24-25. sayfalardaki Ramazan'ın ve Osman'ın konuşmaları, "Ramazan ağlamaklı konuşur"dan başlayarak "işte böylelerinin derisini yüzmeli, sonra da itlere atmalı…" sözüne kadar olan sahnelerin ve yine aynı senaryoda "31 ve 32. sayfalardaki köpeklere pirzola verilmesi ve Osman'la Ramazan'ın bu pirzolaları yemesi sahnelerinin çıkartılması şartıyla" filme çekilmesine izin verilmiştir.

Mezar

Misafir (1982/58) adlı senaryonun kararında "65. sayfadaki 'Kamer'in mezara defnedilişinin örf ve adetlerimize göre düzenlenmesi" gerektiği belirtilmiştir.

Kişi İsimleri: Apo, Feyzo, Nazey, Zalo, Silo, Zeko, Reşo

Karar Defterinde bazı kişi isimlerinin de değiştirilmesi istenmiştir. *Çılgın Aşıklar* (1983/47) adlı senaryoya ait kararda senaryodaki "Apo gibi isimlerin kullanılmaması düzgün isim olarak kullanılması"; *Islak Güneş* (1984/69) adlı senaryo kararında "Senaryo metninde kullanılan 'Feyzo-Nazey' gibi isimlerin tam olarak kullanılması"; *Adam ve Yaratık* (1985/13) adlı senaryo kararında "Zalo, Silo, Zeko, Reşo gibi özel isimlerin kısaltılmadan asıllarının kullanılması kaydıyla" senaryolara izin verilmiştir.

Zülfü Livaneli

Büyük İkramiye (1983/2, Dosya No: 91134/875) adlı senaryonun kararında ise, "Zülfü Livaneli'nin sözsüz müziğinin bütün bölümlerinden" çıkarılması istenmiştir. Dosyasındaki karar suretinde ise, karar tutanak numarası 1 olarak görülmektedir. [Senaryonun 23. sayfasında altı çizili bir biçimde "Zülfü Livaneli'nin sözsüz müziği duyulur" ibaresi, 103. sayfada ise "Zülfü'nün müziği ile bu görüntü donuklaşır ve uzaklaşmaya başlar" ibaresi yer almaktadır].

Filmin Yapısıyla İlgili Konular

Film Adı

Çılgın Aşıklar (*Bir Yudum Sevgi*) (1984/44) *Çılgın Aşıklar* adlı filmin *Bir Yudum Sevgi* adının kullanılmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Eksik Başvuru Belgeleri

Karar Defterinde "Türkiye'de film çekmek isteyen Türk ve yabancı uyruklu kişi ve kurumların, İçişleri Bakanlığına örneği Bakanlıkça hazırlanan ve çekime başlanacak ilin, çekim yapılacak öteki illerin, çekimin yapılacağı tarihlerin belirtildiği bir dilekçeyle başvurmaları gerekir" diye ifade edilmiş olan 14. maddesine doğrudan atıf yapılarak kararlar verilmiştir. *Arka Sokaklar* (1984/40), *Merhaba Hüzün* (1984/39), *Sırt Sırta* (1984/28) adlı senaryoların kararında Tüzüğün "14. maddesi gereğince Kurul'a gönderilmesi gereken evrakların eksik olduğu görülüp, bu belgelerin tamamlandıktan sonra senaryo hakkında yeniden inceleme yapılmasına" karar verilmiştir.

Altyazı

Misafir (1982/58) adlı senaryonun kararında senaryoda "geçen Almanca konuşmaların Türkçe anlamlarının parantez içinde verilmesi ve genel olarak senaryonun yeniden düzenlenirken genel ahlak ve adaba aykırı sahne ve konuşmalara yer verilmemesi kaydı ile" izin verilmiştir.

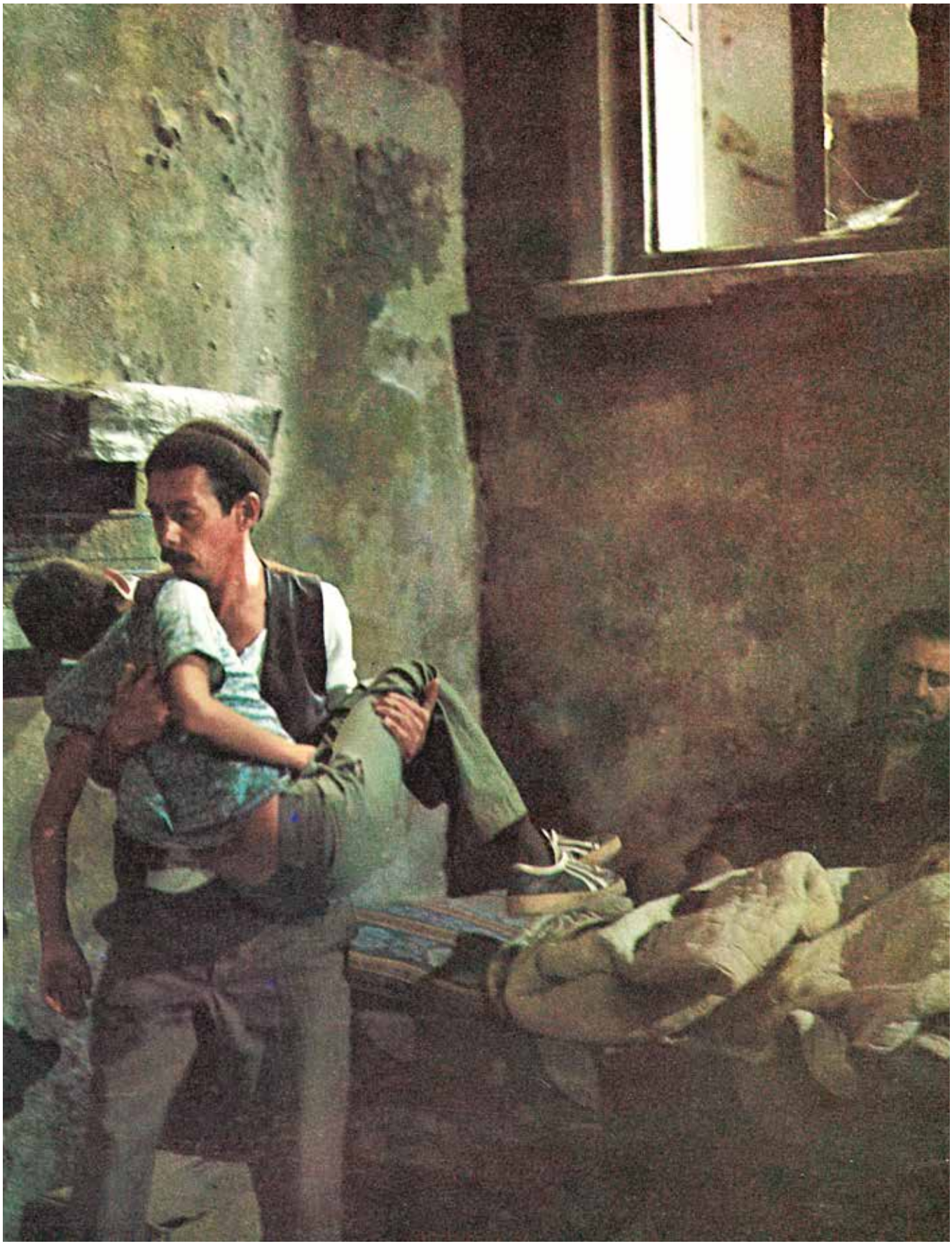

(*At*, Yön.: Ali Özgentürk, 1982)

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(SENARYO) 1983-1984-1985-1986

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri (Senaryo) 1983-1984-1985-1986 - 1 Nolu Kurul]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Senaryo) 1983-1984-1985-1986 adlı karar defterinde müstehcen, argo, şiddet, hukuk, devlet kurumları, eşcinsellik, güvenlik, kişi isimleri, türkü gibi konularda verilmiş kararlar mevcuttur. Kararların önemli bir kısmı ise Tüzüğün 19. maddesinin çeşitli fıkralarına atıf yapılarak verilmiştir. 19. maddenin a fıkrasına 4, b'ye 3, c'ye 3, d'ye 2, e'ye 2, g'ye 3, h'ye 4, ı'ya 9, i'ye 4, k'ye 1, l'ye 1, m'ye 2 ve n fıkrasına 3 defa atıf yapılmıştır. Bu atıflar tek bir fıkraya yapıldığı gibi birden fazla fıkraya aynı anda da yapılarak değerlendirme yoluna gidilmiştir. Ret kararı verilen filmlerin hepsi için mutlaka Tüzüğün 19. maddesinin bir fıkrasına atıf yapılmıştır. Sadece *Sarı Mercedes* (1985/9) adlı senaryoya ilişkin kararda "Adalet Ağaoğlu tarafından yazılan '*Fikrimin İnce Gülü*' adlı romanın senaryo metni olduğu anlaşıldığından ve romanın da İstanbul 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 17.4.1981 gün ve 981/31 sayılı kararı ile toplattırılmış olduğundan anılan senaryonun filme çekilmesinin uygun görülmediğine" denilerek ret karar verilmiştir. Senaryoya ilişkin daha sonraki kararda (*Sarı Mercedes*, 1985/19) ise, "(58) elli sekiz sayfalık senaryo 19.2.1985 tarihinde 2 Nolu Film Denetleme Kurulunca incelenmiş olup; Ancak söz konusu roman İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesince 8.9.1982 tarih ve 982/302 nolu kararıyla beraat edilmiş olduğundan, *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine aykırı bir durum görülmediğinden senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde bir sakınca bulunmadığına" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Karar Defteri'nde çokça atıf yapılan fıkralar ise "ı" ve "i" fıkraları olmuştur. "ı" fıkrası "şiddet ve vahşeti, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren"; "i" fıkrası ise "suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etki yapan" filmleri sansürlemek için kullanılan fıkralardır. Bu fıkraların yanında genellikle "cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" filmler için başvurulan "g" fıkrası ve "içki, kumar ve uyuşturucu madde alışkanlıklarına özendirici ve imrendirici etki yapan" filmler için başvurulan "h" fıkrası da gerekçe olarak kullanılmıştır. *Avcı* (1984/98), *Kara Diken* (1984/105), *Berlin Aşıkları* (1984/108)

adlı senaryolar "Tüzüğün 19. maddesinin I fıkrasına göre senaryonun bu haliyle filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilen senaryolar olmuştur. *Dağlar Mekanımızdır* (1984/7), *Bir Zamanlar Doğuda* (1985/23) adlı senaryolara ait kararlarda ise, Tüzüğün "19. maddesinin i fıkrasına göre adı geçen senaryonun filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna"; *Gangster* (1984/16), *Cehennem Korkusu* (1985/34), adlı filmlere ait kararlarda ise "Tüzüğün 19. maddesinin ı ve i fıkralarına göre adı geçen senaryonun filme çekilmesinin"; *Sen Ağlama Sen* (1986/57) adlı senaryonun kararında Tüzüğün "19. maddesinin G fıkrasına göre cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediğinden adı geçen senaryonun bu hali ile filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilmiştir. *Çırpınış* (1984/92), *E.5 Harekatı* (1984/97) adlı senaryoların Tüzüğün "19. maddesinin G, I fıkralarına göre […] bu haliyle filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna"; *Mutlu Yollar* (1984/101), *Arkadaş* (1984/102), *Öldüren Zehir Morfin* (1984/107) adlı senaryoların ise Tüzüğün "19. maddesinin H fıkrasına göre […] bu haliyle filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna"; *Hasret Rüzgarı* (1984/44) adlı senaryonun ise Tüzüğün "19. maddesinin H ve I fıkralarına göre" filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna karar verilmiştir.

Devletin ve Cumhuriyetin Varlığı, Devletin Ülkesi ve Milletiyle Bölünmez Bütünlüğü, Türkiye Aleyhine Propaganda, Devletin Sosyal, Siyasal, Hukuksal, Ekonomik Temel Düzenini Bozma

Ret kararı alan senaryolar içerisinde a, b, c, d, e fıkralarına tek tek atıf yapılarak ya da diğer fıkralarla birlikte değerlendirilerek karar verilenler de yer almaktadır. *İnanmıştım* (1984/53) adlı senaryo kararında Tüzüğün "19. maddesinin A, M ve N fıkralarına göre senaryonun bu haliyle filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilmiştir. Bu fıkralar "Devletin ve Cumhuriyetin varlığını, Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehlikeye sokucu etki yapan" filmlere ilişkin kararlar için başvurulan "a" fıkrası; "Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan" filmlere ilişkin düzenlemeler için dikkate alınan "m" fıkrası ve "İçinde Türkiye aleyhine propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan" filmlere ilişkin sansür kararları için başvurulan "n" fıkrası olarak devlete ilişkin "tehlike" içeren alanlarda sansür uygulamaları için kullanılan fıkralardır.

Bazı ret kararlar ise b, c, d, e fıkralarına göre verilmiştir. "Ulusal egemenlik ilkesini, temel hak ve özgürlükleri, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarını tehlikeye sokucu etki yapan" "b" fıkrası; "Devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven" "c" fıkrası; "Devletin sosyal, siyasal, hukuksal, ekonomik temel düzenini, kısmen de olsa, din duygularına dayandırma amacıyla propaganda yapan, dini, din duygularını ya da dince kutsal sayılan şeyleri istismar eden" "d" fıkrası ve "Dil, ırk, din, mezhep ayrımı yaratarak ulusal birliği ve bütünlüğü bozma amacı güden" "e" fıkrası sansür uygulamalarının temeli olmuştur. *Mezara Girmeden* (1984/43) adlı senaryo Tüzüğün "19. maddesinin B fıkrasına göre", *Dar Açılı Üçgen* (1985/1) adlı senaryo Tüzüğün "19. maddesinin A, B ve I fıkrasına göre"; *Geçim Otobü-*

sü (1984/18) adlı senaryo Tüzüğün "19. maddesinin B ve C fıkralarına göre, ulusal egemenlik ilkesini temel hak ve özgürlükleri, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarını tehlikeye sokucu etki yapan, devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer bir sosyal sınıflar üzerinde egemenliği sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devletin bir tüzel kişiliği bir ya da kişileri öven nitelikte görüldüğünden"; *Sosyete Gülü* (1983/78) adlı senaryo "*Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzüğün* 18. maddesinin C fıkrasına göre"; *Orta Direk Şaban* (1984/61) adlı senaryo Tüzüğün "19. maddesinin C, D fıkralarına göre"; *Alman Gelin* (1986/31) adlı senaryo Tüzüğün "19. maddesinin D (devletin sosyal, siyasal, hukuksal, ekonomik temel düzenini, kısmen de olsa, din duygularına dayandırma amacıyla propaganda yapan, din duygularını ya da dince kutsal sayılan şeyleri istismar eden) ve E (dil, ırk, din, mezhep ayrımı yaratarak ulusal birliği ve bütünlüğü bozma amacı güden) fıkralarına aykırı olduğuna, senaryonun bu haliyle filme çekilmesinde sakınca bulunduğuna"; *Pir Sultan Abdal* (1984/41) adlı senaryonun Tüzüğün "19. maddesinin (e) fıkrasına göre" filme çekilmesinin sakıncalı olduğuna karar verilmiştir.

Güvenlik Kuvvetlerinin Saygınlığı, Yabancı Devletler, Ulusal Çıkarlar, Uluslaraarası İlişkiler, Türkiye Aleyhine Propaganda

Red kararları içerisinde Tüzüğün "k", "l", "m" ve "n" fıkrasına atıf yapılarak verilen kararlar da mevcuttur. Bu kararlar "Güvenlik kuvvetlerinin saygınlığını zedeleyen, aleyhinde propaganda yapan, Ülkenin huzur ve güvenliğini zararlı yönde etkileyen" "k"; "Yabancı devletlerin, Yurdumuz ve ulusal çıkarlarımız, aleyhine olabilecek biçim de propagandasını yapan" "l"; "Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan" "m" ve "İçinde Türkiye aleyhine propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan" filmler için başvurulan "n" fıkrasına göre alınmıştır. *Şey Sarsılıyor* (1986/46) adlı senaryoya ait kararda Tüzüğün "19. maddesinin K ve N", *Gözde* (1984/1) adlı senaryoya ait kararda Tüzüğün "19. maddesinin L ve N", *Aldatılan Ermeniler* (1984/42) adlı senaryoya ait kararda ise, Tüzüğün "19. maddesinin M" fıkrasına göre filme çekilmelerinin sakıncalı olduğuna karar verilmiştir.

Müstehcenlik, Cinsellik, Eşcinsellik, Tecavüz

Karar Defterinde ret kararı alan filmlerin dışında "şartlı kabul" alan filmler de mevcuttur, bu filmler ise argo ve müstehcenlik, tecavüz, eşcinsellik, uyuşturucu, hukuk, şiddet, güvenlik, kişi isimleri gibi konularda denetlenmiş ve kararlar verilmiştir. *Süper Şaban* (1983/66) adlı senaryonun kararında "Senaryonun filme alınmasında argo ve müstehcen kelimelere yer verilmemesi"; *Essah* (1984/90) adlı senaryonun kararında "Müstehcen kelime ve tabirlerin çıkarılması"; *Yemin* (1983/72) adlı senaryoda "Dursun'un kadınlarla eğlence sahnesinde müstehcenlikten kaçınılması" şartıyla izin verilmiştir. Yine *Yemin* (1983/72) adlı senaryoya ait kararda "Iraz'ın ırzına geçildiği sahnenin çıkarılması" şartı eklenmiş; *Aaahh Belinda* (1986/27) adlı senaryonun kararında "Senaryoda yer alan 'Elif, Selim, Burhan (erkekler eşcinsel) görüntülü biçimde gelirler' sahnesinin çıkarılması ve senaryoda yer

(*Aaahh Belinda!*, Yön.: Atıf Yılmaz, 1986)

alan ahlak ve adaba aykırı söz ve kelimelere diyaloglara yer verilmemesi" şartıyla izin verilmiştir.

Şiddet, Uyuşturucu

Senaryo kararlarında şiddet de sansür gerekçesi olarak yer almıştır. *Yıldızlarda Kayar* (1984/2) adlı senaryoya ait kararda "77. sayfada Ferdi[nin] Davud'un adamlarını ve Davut'u hakladığı sahnenin çıkarılması şartıyla" izin verilmiş; *Şehvetin Esiri* (1983/86) adlı senaryoda Tüzüğün "18. maddesine göre senaryoda geçen kadın taşlama bölümlerinin çıkarılması" istenmiştir. Şiddetle birlikte ele alınan konulardan biri de uyuşturucu konusu olmuştur. *Kalbimden Atma Beni* (1984/84) adlı senaryo "Özendirici nitelikte görülen uyuşturucu madde sahnelerinin çıkarılması ve suçluların cezalandırıldığı imajının verilmesi şartıyla"; *Kader Kurşunu* (1984/85) adlı senaryoya ise "19 ve 30 sayfalardaki dilin kesilme bölümleri ile senaryonun tümünde yer alan özendirici nitelikte görülen uyuşturucu madde sahnelerinin çıkarılması şartıyla" izin verilmiştir.

Güvenlikle İlgili Konular

Sansür kararlarında öne çıkan konulardan bir diğeri de güvenlikle ilişkili olan polis, asker, jandarmayla ilişkili olarak düşünülebilecek konulardır. *Beş Kafadar* (1983/83) adlı senaryo için "kız kardeşi kaçırılan Ahmet öncelikle jandarmaya başvurur. Jandarma yaptığı aramada kızı bulamaz ve kaçırılanlar, kaçırmadık diye inkâr edince Ahmet dört arkadaşına mektup yazarak, onlardan yardım ister şeklinde bir ilave yapılması"; *Sessiz ve Yavaş* (1984/56) adlı senaryo için ise, "Nermin'i uyuşturucuya alıştıran Güray'ın senaryonun sonunda Emniyetçe yakalandığı imajını veren bir sahne eklenmesi" şart konmuştur. Güvenlik konusunda jandarmaya ilişkin düzeltmenin yapılması istenen *Hayatım* (1985/43) adlı senaryoda ise "Jandarma Komutanı Üsteğmenin asli vazifesi ile ilgili olmayan görevlerin senaryodan çıkarılarak yeniden düzenlenerek gönderildikten sonra incelenmesine" karar verilmiştir.

Hukuk

Şiddet, suç, uyuşturucu ve güvenlik konularında verilen kararlarla birlikte ele alınması gereken diğer kararlar ise hukuk ve adaletle ilgili olanlardır. *Balayı* (1984/57) adlı senaryoya ait kararda "Ancak resen takibi gereken dolandırıcılık ve soygun suçlarını işlemelerine rağmen Sema ve Kemal hakkında herhangi bir kovuşturma açılmadığı görüldüğünden senaryonun sonunda suçluların zabıta kuvvetlerince yakalandığı imajını veren bir sahne eklenmesi"; *Öldürme Beni* (1984/60) adlı senaryoya ilişkin kararda "İlgili mevzuat gereğince bir kimsenin tevkif edilmesi tutuklanması ancak hakim

kararıyla olabileceğinden jandarma başçavuşun resen böyle bir yetkisi bulunmadığından senaryonun 27. sayfasının 6-10-16 satırlarındaki mevzuata uymayan cümlelerin buna uygun bir tarzda yazılması"; *Yemin* (1983/72) adlı senaryoda ise "Ali hasmını öldürdüğünde yaşının (14) olarak değiştirilmesi" şart koşulmuştur.

İsimlerin Türkçeleştirilmesi, Öz Türkçe İsim: Piro

Zülfü ile Zaliha (1985/52) adlı senaryoya ait kararda "Senaryoda geçen "Piro" gibi kelimelerin yerine öz Türkçe kelimelerin kullanılması" şartıyla izin verilmiştir.

Siyaset

Essah (1984/90) adlı senaryo kararında "Siyaset adamlarını itham eden söz ve cümlelerin çıkarılması" şart koşulmuştur.

Türkü

İnadına (1986/5) adlı senaryoya ait kararda "Senaryonun 3. sayfasında fonda *Reyhan'ın Sesi* adlı türkünün çıkarılması şartıyla" izin verilmiştir.

Devlet Kurumu

Postacı (1983/87) adlı senaryonun kararında "Senaryonun 17-19-20 sayfasında telgrafta sahtekarlık yapılarak ilgilisine verildiği belirtilmektedir. PTT idaresinin halk indinde saygınlığı giderildiğinden dolayısıyla itimadın sarsıldığı yerlerin çıkarılması şartıyla" izin verilmiştir.

Film Adı Değişikliği

Bir Kadın Sevdim adının *Metres* (1983/65), *Korkusuz Beşler* adının *Azrailin Beş Atlısı* (1983/73) ve daha sonraki bir kararda *Cehennem Elçileri* (1984/19) olarak, *Çocuklar Çiçektir* adının *Kuduz* (1983/75), *Ahlaksızlar* adının *Damga* (1984/8), *Dolu Dizgin Uçmak* adının *Gizli Duygular* (1985/4), *Alçak Namuslu* adının *Ali Rıza Bey Nasıl Çıldırdı* olarak (1984/34), *Yeterki Sev* adının *Ayrılık* (1984/45) olarak, *Ali Rıza Bey Nasıl Çıldırdı* adının *Namuslu* (1984/66) olarak, *Ayrıl Gel Şaban* isminin *Atla Gel Şaban* (1984/87) olarak, *Yaşmak İstiyorum* adının *Güldür Yüzümü* (1985/69), *Yaşatamadım* isminin *Dil Yarası* (1984/88) olarak değiştirilmesinde bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. *77. Dosya* (*Onikiye Beş Kala*) (1985/83) adlı senaryonun "adlarından sadece birinin kullanılması"; *Abidik Gubidik* (1985/18) adlı senaryonun "adının değiştirilmesi, argo isimlerin dışında Türkçe kelimelerden oluşan bir isim verilmesi"; *Yaşamak* veya *Yaşamak Ne Güzel* adlı senaryonun adının *Yaşamak Ne Güzel*" (1984/112) olarak kullanılması şartıyla izin verilmiştir.

Kan Davası, Eğitim

Karar Defterinde 4 film için de "yeniden görülme" kararı verilmiştir. Yeniden görülme kararı verilen senaryolardan *Öfke* (1983/67) adlı senaryoda "kan davası"yle ilgili karar verilmiştir. Kararda "Sinema filmlerinin eğlendirici özelliklerinin yanı sıra eğitici nitelik taşımaları ve toplum üzerinde önemli bir tesir etkileri olması dikkate alınarak, kan davası gibi olumsuz ve zararlı bir ölçüyü işleyen senaryoda bu konunun çağdaş gerçeklerinin ve Anayasal özgürlüklerin ışığı altında toplum içinde caydırıcı ve eğitici etki yapacak şekilde ele alınıp, incelenmesinde kurulumuzca fayda görülmektedir. Bu hususlara göre senaryoda gerekli düzeltmelerin yapıldıktan sonra yeniden incelenmesine" denilerek karar verilmiştir. *Suçlu* (1984/3) adlı senaryoya ait kararda ise eğitim, çocuklar ve cezasızlıkla ilgili şartlar

yerine getirildikten sonra yeniden görülmesine karar verilmiştir. Kararda "Başöğretmen ve öğretmenin çocuğun görmeme şeklindeki baskılara yer verildiği sahnelerin", "Çocuğun öz ve üvey babası arasındaki velayet hususunun nedeni kanun çerçevesinde düzeltilmesi", "Öz baba ile kızının ilk karşılaşma sahnelerinin çocuk psikolojisi açısından olumlu bir şekilde işlenmesi", "Engin'in Sina"'ı öldürmesine rağmen cezasız kalmaması şekilde düzelttikten sonra adı geçen senaryonun tekrar kurulumuzca incelenmesi"ne karar verildiği belirtilmiştir.

Uzman Görüşü

*Hüzzam Mevki (*1986/11) adlı senaryoya ait kararda ise, "Mezkûr senaryo hakkında inceleme yapan Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi, senaryonun içerik bakımından gerçekleri ele almakla birlikte konu itibari ile genelde tarihi yanlışlıkların mevcut olduğundan bu konuda Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Daire Başkanlığına müracaatında yapılacak düzeltmeleri müteakip senaryosunun yeniden incelenmesine dair teklifi kurulumuzca olumlu karşılanmıştır. Yukarıda belirtilen nedenler ile senaryonun bu haliyle filme alınması sakıncalı görüldüğünden, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra bir kez daha görülmesine oybirliği ile karar verildiği" belirtilmiştir. Güvenlik konusunda jandarmaya ilişkin düzeltmenin yapılması istenen *Hayatım* (1985/43) adlı senaryoda ise "Jandarma Komutanı Üsteğmenin asli vazifesi ile ilgili olmayan görevlerin senaryodan çıkarılarak yeniden düzenlenerek gönderildikten sonra incelenmesine" karar verilmiştir.

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1984-1985-1986

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri 1983-1984-1985-1986 - 2 Nolu Kurul]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1984-1985-1986'da 13 film ret, 6 film de şartlı kabul kararıyla değerlendirilmiştir. Karar defterinde *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine atıf yapılarak kararlar verilmiştir.[1] Maddenin en çok atıf yapılan fıkrası ise "Cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" filmleri yasaklayan "g" fıkrasıdır.

Ret Kararları: Genel Ahlaka ve Adaba Aykırı

Cinsellik, Çıplaklık vb.

Dört Mevsim Satıcısı (1985/160), *Fırıncının Ekmeği - Das Brot des Bäckers* (1985/41), *Kime Niyet Kime Kısmet* (1985/47), *Kimin Eli Kimin Belinde - Zoim Auto Uo im Bett* (1985/40), *Özel Dakikalar* (1986/12), *Son Akşam Yemeği - La Ultima Cena* (1984/188), *Son Döğüş - Bruce Lee Das War Wein Leben* (1984/166) adlı filmler için verilen kararlarda "19. maddenin g fıkrası gereğince reddine"; *Sadece Beni Sevmenizi İstiyorum* (1985/159) adlı film ise hem "g" maddesine istinaden hem de "Şiddet ve vahşeti, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren" filmleri yasaklayan "ı" maddesine dayanılarak sansürlenmiştir. *Güldürme Beni* (1985/3) adlı filme ilişkin kararda ise, "Tüzüğün 19. maddesinin g fıkrası gereğince "homoseksüel ilişkileri genel ahlak ve adaba aykırı şekilde işlediği bu yolla toplumun ruh sağlığını

[1] *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* (23 Temmuz 1983, *Resmi Gazete*, 2 Aralık 1983, Sayı: 18239) 19. maddesi "Çekimine ve halka gösterilmesine izin verilmeyecek filmler" başlığıyla hangi filmlerin gösterilip hangilerinin gösterilmeyeceğini düzenlemektedir. Maddenin bentleri şöyledir: "Madde 19- Aşağıda yazılı nitelikleri taşıyan filmlerin çekimine, yurda sokulmasına ve gösterilmesine izin verilmez: a) Devletin ve Cumhuriyetin varlığını, Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehlikeye sokucu etki yapan; b) Ulusal egemenlik ilkesini, temel hak ve özgürlükleri, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarını tehlikeye sokucu etki yapan; *c)* Devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven; d) Devletin sosyal, siyasal, hukuksal, ekonomik temel düzenini, kısmen de olsa, din duygularına dayandırma amacıyla propaganda yapan, dini, din duygularını ya da dince kutsal sayılan şeyleri istismar eden; e) Dil, ırk, din, mezhep ayrımı yaratarak ulusal birliği ve bütünlüğü bozma amacı güden; f) Atatürk ilke ve devrimleri aleyhine propaganda yapan; g) Cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen; h) Içki, kumar ve uyuşturucu madde alışkanlıklarına özendirici ve imrendirici etki yapan; ı) Şiddet ve vahşeti, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren; i) Suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etki yapan; j) Askerlik onurunu kıran, aleyhine propaganda yapan, Türk Silahlı Kuvvetlerinin saygınlığını zedeleyen ve Yurt savunmasına zararlı etki yapan; k) Güvenlik kuvvetlerinin saygınlığını zedeleyen, aleyhinde propaganda yapan, Ülkenin huzur ve güvenliğini zararlı yönde etkileyen, l) Yabancı devletlerin, Yurdumuz ve ulusal çıkarlarımız, aleyhine olabilecek biçim de propagandasını yapan; m) Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan; n) Içinde Türkiye aleyhine propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan.

olumsuz yönde etkileyecek bir nitelik taşıdığı"ndan dolayı reddine" karar verilmiştir.

Şiddet

Zombiler Geliyor - Zombi 2 (1984/218) adlı filme ilişkin kararda, "Şiddet ve vahşeti, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren" filmleri yasaklayan "ı" fıkrası uyarınca değerlendirilmiş ve kurul tarafından "Tüzüğün 19. maddesi ı fıkrası gereğince reddine" karar verilmiştir.

Bölünmez Bütünlük ve Sosyal ve Hukuk Devleti Esaslarını Tehlikeye Sokucu Etki

İnce Memed (1985/46) filmi ise, "Devletin ve Cumhuriyetin varlığını, Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehlikeye sokucu etki yapan" filmleri yasaklayan "a" fıkrası ve "Ulusal egemenlik ilkesini, temel hak ve özgürlükleri, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarını tehlikeye sokucu etki yapan" filmleri yasaklayan "b" fıkrasına dayanılarak, "Tüzüğün 19. maddesinin a, b fıkraları gereğince reddine" denilerek reddedilmiştir.

Sosyal Bir Sınıfın Diğer Sosyal Sınıflar Üzerinde Egemenliğini Sağlamak

Bertolucci'nin *1900* [*Novecento*, 1976] adlı filmi ise iki bölüm halinde Denetleme Kurulu'nun karşısına çıkmış ve *1900* 1 ve 2. Bölüm (*1900* Part 1 & Part 2) (1985/125) "Tüzüğün 19. maddesinin c, g, h, ı fıkraları gereğince" reddedilmiştir. 19. maddenin "c" fıkrası "Devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven" filmleri yasaklarken, "g" fıkrası "Cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" filmleri yasaklamaktaydı. "h" fıkrası "İçki, kumar ve uyuşturucu madde alışkanlıklarına özendirici ve imrendirici etki yapan" filmleri yasaklarken, "ı" fıkrası "Şiddet ve vahşeti, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren" filmleri yasaklamaktaydı.

Mustafa Kemal Atatürk

Gurbetçi Şaban (1985/143) filmine ilişkin kararda ise, "Atatürk ve Hitler'in duvarda asılı resimleriyle ilgili sahnelerin" çıkarılması istenmiştir.

Başka Ülkeler ve Milletler

Gurbetçi Şaban (1985/143) filmine ilişkin kararda "kreşteki kavgada Yunan keferelerı Ege denizini hallettiniz halayı mı paylaşamıyorsunuz adlı sahnelerin çıkarılması" ve "filmde geçen pis Türk, domuz Alman, Yunan kefere ile bunun adı Turgut sakıncalı oraya da pahalılık getirir gibi konuşmaların" çıkarılması şart koşulmuştur.

Filme İlişkin Konular (27. Madde)

Güldürme Beni (1985/3) adlı filmin kararında 19. maddenin "g" fıkrasının yanı sıra (maddeler biraz karışık bir biçimde yazılmış olsa da) "yıpranmış, eski filmlere" ilişkin durumu düzenleyen "Yıpranmış, görüntüsü gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesi bozulmuş filmlerin gösterilmesine izin verilmez; izin verilmiş olanların gösterilmesi yasaklanır" diyen 27. maddesi uyarınca sansürlenmiştir *Yudum Yudum Sev* (1985/100)

adlı film de "Tüzüğün 27. maddesine göre yıpranmış ve gözleri yoracak şekilde bozulmuş olması nedeniyle" sansürlenmiştir.

Şartlı Kabul Kararları

Çıplaklık, İç Çamaşırların Görünmesi, Cinsel Saldırı

Yavrularım (1985/20) adlı filme ilişkin kararda "aile anlayışımıza", "örf adetlerimize", "babanın aile düzenimiz içindeki görevinin korunması açısından filmde çocukların ailelere dağıtılması sahnelerinin tümünün, yılın annesi seçilmesi diyaloğunun çıkarılması ve genel olarak babanın komşu dul kadınla evlenme imajının verilmesi ve son mezarlık sahnesinde çocukların babaları ile kalacakları ve dul kadınla evleneceği fikrinin verilmesi şartıyla" izin verilmiştir. *Kadınca* (1984/161) adlı filme ait kararda "Filmde kadın kilodunun gösterildiği ve koklandığı sahnelerin", "Banu Alkan'ın yüzme havuzundaki sıçrama sahnesi ile havuzdan çıkınca merdiven başında olduğu sahne"nin, "Tecavüz sahnesinin kadının bacaklarının havaya kaldırdığı çirkin sahnenin çıkarılması şartıyla" izin verilmiştir. *Utanıyorum* (1984/220) adlı filmin kararında ise, "kadını yatağa yatırdığı andan itibaren tecavüz sahnesinin tamamının, kadın kilotunu koklama sahnelerinin, sarışın kadının adamın önünde soyunma sahnesinin tamamının, karı koca sevişme sahnelerinde ilk öpüşmeden sonraki kısımların dövüş sahneleri de dahil olmak üzere tamamının" çıkarılması şart koşulmuş ve kız çocuğuna istismar içeren "kız çocuğunu bodruma götürdükten sonra çocuğu okşama sahnesinin çıkarılması şartıyla" izin verilmiştir.

Cinsel Kimlikler

Kahreden Gençlik (1985/128) adlı filme ilişkin kararda "Otel odasında erkek erkeği öpme sahnesinin" çıkarılması şartı koşulmuştur.

Alkol, Kumar, Uyuşturucu Madde, Uyutucu İlaç vb.

Kahreden Gençlik (1985/128) adlı filmin kararında "Hap, esrar içme, çekme sahnelerinin tümünün çıkarılması, koldan şırıngayla uyuşturucu zerk edilmesi ve kokain içme çekme sahnelerinin çıkarılması şartıyla" izin verilmiş; *Suçlu Gençlik* (1985/127) filminin kararında "uyuşturucu ilaç isimlerinin sayıldığı sahnenin", "Hap, esrar içme sahneleri ile uyuşturucu zerk edilmesi ve kokain çekme sahnelerinin" çıkarılması şartıyla izin verilmiş; *Utanıyorum* (1984/220) adlı filmin kararında ise, "Esrar içme sahnelerinin tümünün" çıkarılması şart koşulmuştur. *Suçlu Gençlik* (1985/127) filminin kararında "genç kızın tuvalette intihar ettikten sonra usturanın göründüğü sahnenin çıkarılması şartıyla" izin verilmiştir.

(*Acıların Çocuğu*, Yön.: Ümit Efekan, 1985)

KARAR DEFTERİ
1985-1986

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri 1985-1986 - 1 Nolu Film Denetleme Kurulu]

Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri 1985-1986 adlı defterde 1 Nolu Film Denetleme Kurulu kararları yer almaktadır. Karar defterinde 23 ret, 30 de şartlı ret kararı yer almaktadır. Ret kararlarından 9'u yerli filmler için 14'ü yabancı filmler için; Şartlı Kararların 3'ü yerli filmler için 27'i de yabancı filmlere için verilmiştir. Karar defterindeki kararların tamamına yakını 83/7006 karar sayısıyla 2 Aralık 1983 tarihide 18239 sayılı *Resmi Gazete*'de yayınlanan *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğ*e atıf yapılarak verilmiştir. Özellikle Tüzük'ün Beşinci Bölüm'ünde "Denetime İlişkin Ortak Hükümler" adlı kısmında yer alan "Çekimine ve halka gösterilmesine izin verilmeyecek filmler" başlığıyla düzenlenmiş 19. maddesinde yer alan fıkralara göre verilmiştir. En çok atıf yapılan fıkralar ise, b, c, d, i, g, k, l, m, n fıkraları olmuştur.

Bu madde "Aşağıda yazalı nitelikleri taşıyan filmlerin çekimine, Yurda sokulmasına ve gösterilmesine izin verilmez" diyerek 15 fıkra ("a" ile "n" arasındaki fıkralar) saymıştır. Bu maddenin fıkraları şöyledir. "a) Devletin ve Cumhuriyetin varlığını, Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehlikeye sokucu etki yapan; b) Ulusal egemenlik ilkesini, temel hak ve özgürlükleri, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarını tehlikeye sokucu etki yapan; c) Devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven; d) Devletin sosyal, siyasal, hukuksal, ekonomik temel düzenini, kısmen de olsa, din duygularına dayandırma amacıyla propaganda yapan, dini, din duygularını ya da dince kutsal sayılan şeyleri istismar eden; e) Dil, ırk, din, mezhep ayrımı yaratarak ulusal birliği ve bütünlüğü bozma amacı güden; f) Atatürk ilke ve devrimleri aleyhine propaganda yapan; g) Cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen; h) Içki, kumar ve uyuşturucu madde alışkanlıklarına özendirici ve imrendirici etki yapan; ı) Şiddet ve vahşeti, toplumun

ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren; i) Suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etki yapan; j) Askerlik onurunu kıran, aleyhine propaganda yapan, Türk Silahlı Kuvvetlerinin saygınlığını zedeleyen ve Yurt savunmasına zararlı etki yapan; k) Güvenlik kuvvetlerinin saygınlığını zedeleyen, aleyhinde propaganda yapan, Ülkenin huzur ve güvenliğini zararlı yönde etkileyen; l) Yabancı devletlerin, Yurdumuz ve ulusal çıkarlarımız, aleyhine olabilecek biçim de propagandasını yapan; m) Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan; n) İçinde Türkiye aleyhine propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan." Bunun yanında "Yıpranmış, görüntüsü gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesi bozulmuş filmlerin gösterilmesine izin verilmez; izin verilmiş olanların gösterilmesi yasaklanır. Belgesel filmler, bu hükmün dışındadır" diyen 27. maddeye göre de yasaklama kararları verilmiştir.

Karar Defterinde birçok film *Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine atıf yapılarak denetlenmiş ve bu maddeye göre karar verilmiştir. Bu kararlarda genellikle filmlerdeki "pornografik" içerikler, her türlü "sevişme" sahnesi ve bunların "aşırı" ve "uzun" olmaları, kadınların cinsel organlarının görülmesi, "cinsi münasebetler" ve müstehcen bulunan söz ve sahneler sansürlenmiştir. Bu filmlerden *Ninja Baskını - Ninja Thunderbolt* (1985/117) adlı film için verilen kararda "beşinci kısmındaki porno nitelik taşıyan banyoda ve yatakta sevişme sahnelerinin tamamının çıkarılması şartıyla" ve Tüzüğün "19. maddesine aykırı bir durum taşımayacağı görüldüğünden", "yurda ithalinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliği ile" karar verildiği belirtilmiş; *Sophie'nin Seçimi* (1985/163) filmindeki "sevişme sahnelerinin aşırı ve uzun olan kısımlarının uygun şekilde çıkarılması ve filmde geçen genel ahlak ve adaba aykırı konuşmalara seslendirme sırasında yer verilmemesi kaydıyla"; *Sicilyalı* (*Scarface*) (1985/173) filminin kararında "geçen küfürlerin dublaj ve alt yazıda kullanılmaması şartıyla"; *Küçük Fahişe* (*Angel*) (1985/185) filmine ilişkin kararda "4. kısmındaki kadınların cinsel organlarının göründüğü sahnenin (banyo sahnesi) çıkarılması şartıyla"; *Vahşi Sokaklar* (1986/57) filmine ait kararda "Fotoğraf stüdyosu ile gece kulübündeki porno sahnelerinin", "Kadının cinsel organlarının göründüğü sahnelerin çıkarılması şartıyla"; *Sahte Kadınlar* (1986/142) filminde ise "Denetlenen film, değişik porno filmlerden alınan parçaların birleştirilmesinden meydana getirildiği, bütünüyle müstehcen olduğu" gerekçesiyle sansür kararları verilmiştir. Kararlarda "Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesine aykırı" başka bir durum taşımadıkları belirtilmiş ve "şartlı" kabul kararları verilmiştir. *Kıskıvrak* (1986/50) filminin kararında ise güvenlikle ilgili konular da sansüre uğramıştır. Filmin, 1 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlendiği "Polisin sorgulamada işkence yaptığı imajı veren (Selçuk ile patronun gözlerinin altının mor olduğu) sahnelerinin", "Polis memurunun amirine ima yolu ile tayinlerinin çıkarılabileceği sahnelerinin", " Mahkemede Selçuğun ifadesinde polis baskısı ile ifadeyi zorla imzaladığı sahnelerinin" ve "Porno film çevirmek için kadınlarla adamların bulunduğu sahnede adamın kadınla cinsi ilişkide bulunduğu sahnelerinin", "Yakalanan porno filmin karakolda videoda seyredilirken cinsi münasebetin gösterildiği sahnelerin çıkarılması şartıyla" gösterilmesine izin verilmiştir.

48 Saat (*48 Hours*) (1986/55) adlı filme ait kararda ise "Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı görüldüğünden adı geçen filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına ancak filmin dublajında ve orijinal gösterimlerinde küfürlerin tamamen çıkarılması şartıyla oybirliğiyle"; *Çılgın Arzular* (1986/88) filmine ait kararda ise, filmin "Tüzüğün 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı ancak filmde birtakım sahnelerin kesilmiş olduğu, vizyona konulması sırasında kesilen kısımların porno olarak ilavesinin mümkün olduğu, bu nedenle ilave yapılmaması için müteyakkız olunması kaydıyla halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir. *Son Darbe* (1986/8) filmine ait kararda filmin 1 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlendiği, "Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı" bu nedenle de "halka gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir; ancak adı geçen filmin senaryosunda belirtildiği gibi "Son Darbe" adıyla halka gösterilmesi, afiş ve lobilerde "Son Darbe" isminin kullanılması şartıyla "vizyona çıkarılması"na oybirliğiyle karar verildiği ifade edilmiştir. *Conan 2* (*Conan the Barbarian*), [*Conan the Destroyer, 1984*], (1985/144) filminin kararında ise 15.8.1985 tarihinde kurulca denetim yapılan ve 134 sayılı kararla yurda girmesine ve halka gösterilmesine izin verilen filmin yeniden ithal edilen kopyasının 9.9.1985 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlendiği, Tüzüğün "19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı ve daha önce denetlenen filmin aynısı olduğu görüldüğünden" adı geçen filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde sakınca bulunmadığına oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Ahlak ve Adaba Aykırı: Cinsellik, Sevişme, Pornografi, İç Çamaşırları vb.

Karar Defterinde 19. maddenin fıkralarına atıf yapılarak verilen kararlar da geniş yer tutmaktadır. Tüzüğün b, c, g, ı, i, k, l, m, n fıkraları yasaklama kararları için sıklıkla başvurulan fıkralar olmuştur. 19. maddenin "g" fıkrasına atıf yapılarak verilen kararlar içerisinde şunlar yer almaktadır. *Giselle* (1985/112) filminin kararında "Video bant muhteviyatının müstehcen nitelik taşıdığı görüldüğünden Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (g) fıkrasına göre halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verildiği; *Ah Deme Oh De* (1986/27) adlı filme ilişkin kararda ise Tüzüğün "19. maddesinin (g) fıkrası gereğince (cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen) ve tamamen porno nitelikte olduğu, ayrıca bir konusu bulunmadığı gibi değişik filmlerden alınmış parçalardan meydana getirilmiş bir film olduğu görüldüğünden bu haliyle halka gösterilmesine sakıncalı bulunduğu anlaşılmakla tanzim edilen bu tutanak Kurulumuzca oybirliğiyle imza altına" alındığı belirtilmiştir. *Sevimli Kaçıklar (1985/118)* filmine ait kararda 4.7.1984 tarih ve 89 sayılı kurul kararında belirtilen, "kadının cinsel organlarının göründüğü sahnelerin" çıkarılması şartına uymadığı "filmin denetimi sırasında alınan video kasetiyle yapılan karşılaştırmasında ilk denetimde bulunmayan müstehcen sahnelerin" eklendiğinin tespit edildiği ve "bu haliyle Tüzüğün 19. maddesinin (g) fıkrası gereğince filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna"; *Seven Sevene* (1985/133) filmine ilişkin kararda, "Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Ba-

sın ve yayın Şube Müdürlüğü kayıtlarında yapılan inceleme sonucu *Seven Sevene* adlı filmin dosyasının bulunamadığı, herhangi bir kayda rastlanmadığı filmin bu haliyle Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (D) fıkrasındaki[1] 'cinsel konuları genel ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediği' tesbit edilmiş porno nitelik taşıyan filmin Tüzüğün ilgili hükmü gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" oybirliği ile karar verilmiştir denir. *Hamamcı Şevket* (*Çılgın Gangster*) (1986/47) filminin kararında, filmin 1976/55 sayılı kararla "*Sevimli Gangster* adı altında bazı sahnelerinin çıkarılması şartıyla kabul edildiği"nin anlaşıldığı; "ancak video kaset seyredildiğinde 1976/55 sayılı kararda belirtilen kelime ve sahnelerin filmden çıkarılmadığı, üstelik tamamının porno filme dönük bir şekilde video kasete alındığı"nın görüldüğü belirtilmiştir. Kararda Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün "19. maddesinin g fıkrasına (cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen) aykırı olduğuna oybirliği"yle karar verildiği ifade edilmiş; *Malibu Ekspresi* (1986/91) filminin kararında Malatya Valiliği'nin isteği üzerine "tetkik için" kuruluna gönderilen *Malibu Ekspresi* adlı video kaset filmin 25.7.1986 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca incelendiği Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesi (g) fıkrasına göre "cinsel konuları, genel ahlak ve adaba aykırı bir durumda işleyen porno niteliğinde olması nedeni ile" düzenlenen tutanakla halka gösterilmemesi karar verildiği belirtilmiştir. *Bal Peteği* (1985/182) filmine ait kararda Havran Cumhuriyet Savcılığı'nın isteği üzerine "tetkiki için" kurula *Bal Peteği* isimli 1 adet video kasetin 5.12.1985 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulunca denetlendiği; "Denetimi yapılan (60) dakikalık video kaset[in] Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (g) fıkrasına, Türk Ceza Kanununun 426. maddesinde öngörülen 'müstehcen ve hayasızca ... resimleri, tasvirleri, fotoğrafları, sinema şeritlerini, sinemalarda göstermek suçunun işlendiği ve 426. maddeye aykırı filmlerden olduğu görüş ve kanaatine" oybirliğiyle varıldığı belirtilmiştir. *Vanessa* (1986/48) filminin kararında filmin, 4.1.1980 tarih ve 22 sayılı kararla denetimden geçtiği belirtilmiş, "filmin aslına uygun bir kısım sahnelerinin ve isminin (Vanessa) muhafaza edildiği; ancak birçok sahnenin denetimden geçtiği şekilde olmayıp zaman süresi değiştirmeden, cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen eklentilerin yapıldığı, bu nedenle Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (g) fıkrasına aykırı olduğuna" oybirliği ile karar verilmiştir. *Arzu* (1985/200) filminin kararında daha önce "Merkez Film Kontrol Komisyonunca denetlenerek halka gösterilmesine şartlı olarak izin verilen" Arzu adlı filmin 27.12.1985 tarihinde Kurulca denetlendiği ancak "Denetlenen filmin Arzu adlı film olmadığı, Merkez Film Kontrol Komisyonunca 6.5.1976 tarihinde denetlenen filmin dosyasının tetkikinden" anlaşıldığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca "*Arzu* adıyla halka gösterildiği sırada Konya Em. Md. görevlilerince zapt edilerek denetlenmek üzere gönderilen filmde, müstehcen nitelikte bir tecavüz sahnesinin bulunduğu, Filmin görüntü ve sesinin gözleri yoracak derecede bozuk olduğu görülmüş, filmin bu haliyle Filmlerin ve Film Senaryo-

[1] Tüzüğün 19. maddesinin "d" fıkrası "Devletin sosyal, siyasal, hukuksal, ekonomik temel düzenini, kısmen de olsa, din duygularına dayandırma amacıyla propaganda yapan, dini, din duygularını ya da dince kutsal sayılan şeyleri istismar eden" filmlere ilişkindir. "Cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" filmlere ilişkin düzenleme ise "g" fıkrasında yapılmıştır. Burada bir yanlışlık yapılmış gibi görünmektedir.

larının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün 19. maddesinin (g) fıkrası ve aynı Tüzüğün 27. maddesi gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir denir. "g" fıkrasına göre denetlenen ve "halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" karar verilen filmler içerisinde bir de fragman yer almaktadır.

Özel Dakikalar (*Intimate Moments*) (1985/146) filmine ait kararda "filmin 2. kısmında sarışın kadının ayna karşısında kendini tatmin sahnesinin ayakta elini aynaya koyduğu ve zevk solumasından yere oturduğu sahneye kadar", "3. Kısımda erkeğin masa önündeki kadının arkasına geçtikten sonra kilotunu çıkarmaya başladığı sahneden telefon konuşmasına kadar", "3. Kısımda müzisyen kızın arkasındaki esmer kadının kızın elbisesini çözdükten sonra kendi elbisesini çıkarmaya başladığı sahneden bankacı kadının telefon konuşmasına kadar", "4. Kısımda hostesin sekreter kızın yanağını öpmesinden elbiselerini aldığı sahneye kadar", "4. Kısımda deniz kenarında kadın ve erkeğin denizden çıktıktan sonra alt üs yuvarlandıkları sahnelerin çıkarılması şartıyla" gösterilmesine izin verilmiştir. *Plaj Aşıkları* (1986/112) filmine ait kararda "Koltukta sevişme sahnesi esnasında kadının ön cepheden çıplak olarak görüldüğü sahne", "Yatta denize düşen şahsı güvertede gözetleyen ve seyreden aynı kadının çıplak olarak ön cepheden görünüş sahnesi", "Havuzda ve son sahne olarak görüntü sergilerken iki kadının havuza girerken ve çıkarken ön cepheden açık olarak görüldüğü sahnelerin çıkarılması şartıyla"; *Aşk Kampı* (1986/110) filminin kararında "cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı bir şekilde işlediği içki ve uyuşturucu madde alışkanlığına özendirici ve imrendirici etki yaptığı şiddet ve vahşetin topumun ruh sağlığına olumsuz etki yapacak şekilde işlediği ve suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etki yapabileceği göründüğünden reddine" karar verildiği belirtilmiştir. *Müstehcen Fragman* (1985/198) olarak adlandırılan fragmana ilişkin kararda "Filmin porno nitelikte müstehcen muhtelif filmlere ait parça ve fragmanlardan meydana getirildiği görülmüş, filmin bu haliyle Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (g) fıkrası gereğince halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" oybirliğiyle karar verilmiştir denir.

Çılgın Dilber (1986/92) filminin kararında filme ait incelemede "ekli Film Gösterme İzin Belgesinin bu filme ait olduğu", filmin ilk olarak 27.12.1979 tarihinde denetlendiği ve "55 dakika olduğu, filmin akışı içerisinde sapan konular arasında bağlantı bulunmadığı, dolayısıyla filme sonradan ekleme yapılacağı konusu uyandırılmış olup, sinemalarda gösterilmeye başlandığında izlenmesinin yararlı olacağı şeklinde karar alındığı, aynı filme ait olup 5 dakika süreli filmin parçasının 1.9.1982 tarihinde denetime alındığı ve *Çılgın Dilber* adlı filmin Basın Yayın Şb.'si arşivinde bulunan Video kaseti ile karşılaştırıldığında bu parçanın filme sonradan ilave yapıldığının tespit edildiği, son olarak denetime alınmak üzere filmin kasetinin denetimde filmin aslının 55 dakika olmasına rağmen ilaveler yapılarak 90 dakikaya çıkartıldığı yapılan incelemenin porno olduğu halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" oybirliğiyle karar verildiği belirtilmiştir. *Kuduranlar* (*Yabaniler Takımı*) (1986/22) Denetlenen bu filmin tek bir film olmadığı, muhtelif filmlerden meydana gelişigüzel eklenmiş sahnelerin olduğu, bu haliyle hiçbir mana ifade etmemekle bir konuyu işlememektedir. Esasen film normal bir filmin uzunluğundan çok az olup, eskimiş olması, renklerinin ve görüntüsünün bozuk olması

nedeniyle Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün 27. maddesi (yıpranmış, görüntüsü gözleri yoracak derecede eskimiş ve sesi bozulmuş filmlerin gösterilmesine izin verilmez, izin verilmiş olanların gösterilmesi ise yasaklanır) gereğince halka gösterilmesine ve yurda girmesinde sakınca bulunduğuna oybirliği ile karar verilmiştir. *Canavar Cafer* (1985/111) filminin kararında seyredilen video kasetteki filmin Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından 24.11.1975 tarihinde 975/227 sayı ile "şartlı olarak gösterilmesine izin verilen film olduğu" ancak filmden Merkez Film Kontrol Komisyonu kararında belirtilen "Kamu oyu, bir kaç aydınla bir kaç kıçı yırtık cümlesi"yle filmde geçen "orospu kelimelerinin çıkartılmadığı"nın görüldüğü tutanak altına alınmıştır.

Suç, Şiddet ve Vahşet, Toplumun Ruh Sağlığı vb.

Cinsel konuları, ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen filmlere ilişkin düzenleme yapan "g" maddesinin dışında "Devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven" filmlere ilişkin kararlar için referans gösterilen "c" fıkrası; "şiddet ve vahşeti, toplumun ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek biçimde veren" "ı" fıkrası; "suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etki yapan" filmleri düzenleyen "i" fıkrası; "Güvenlik kuvvetlerinin saygınlığını zedeleyen, aleyhinde propaganda yapan, Ülkenin huzur ve güvenliğini zararlı yönde etkileyen" "k" fıkrası; "Yabancı devletlerin, Yurdumuz ve ulusal çıkarlarımız, aleyhine olabilecek biçim de propagandasını yapan" "l" fıkrası; "Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan" "m" fıkrası ve "Içinde Türkiye aleyhine propaganda aracı olabilecek sahneler bulunan" filmler için "n" fıkrası da *Yılanların Öcü* (1986/51) filmine ilişkin sansür kararında referans gösterilmiştir. Filmlere ilişkin kararlarda zaman zaman bunların tek tek zaman zaman da birden fazla fıkraya atıf yapılarak kullanılmıştır. *Son Fedai* (1986/111) filminin kararında "19. maddesinin g, ı, i fıkraları gereğince filmin yurda girmesinde ve halka gösterilmesinde sakıncalı olduğuna"; *Kan* (1985/143) filminin kararında Gaziantep Valiliği'nden geldiği belirtilen *Kan* isimli filme ait 1 adet video kasetin 5.9.1985 tarihinde 1 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlendiği, "Video kasetin denetimden geçmiş senaryo metnine uymadığı ayrıca Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin b, c ve i fıkralarına aykırı görüldüğünden, film kasetinin halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna"; *Yılanların Öcü* (1986/51) filmine ait kararda Tüzüğün "19. maddesinin c, g, ı, i, k, l ve yurtdışında gösterildiği taktirde aynı tüzüğün n fıkralarına aykırı olduğuna adı geçen filmin halka gösterilmesinde sakınca bulunduğuna"; *Korkular Ruhu Yok Eder* (1985/178) filminin kararında Tüzüğün "19. maddesine (n) ve (g) fıkraları gereğince yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olacağına";*Vanessa* (1986/93) filminin kararında Bafra Cumhuriyet Savcılığından geldiği belirtilerek "tetkik için" kurula gönderildiği ifade edilen *Vanessa* adlı filmin incelendiği ve "film tümü itibariyle de bir bütünlüğe sahip" olmadığı ve "Ahlak ve adaba aykırı sahneler çıkarıldığında filmin bütünlüğü[nün] kalmayacağı" belirtilmiş ve bu nedenle "filmi anlama[nın] da" gerçekleşmeyeceği ifade edilmiştir. Kararda "Sonuç olarak filmin tümü itibariyle cinsel konu-

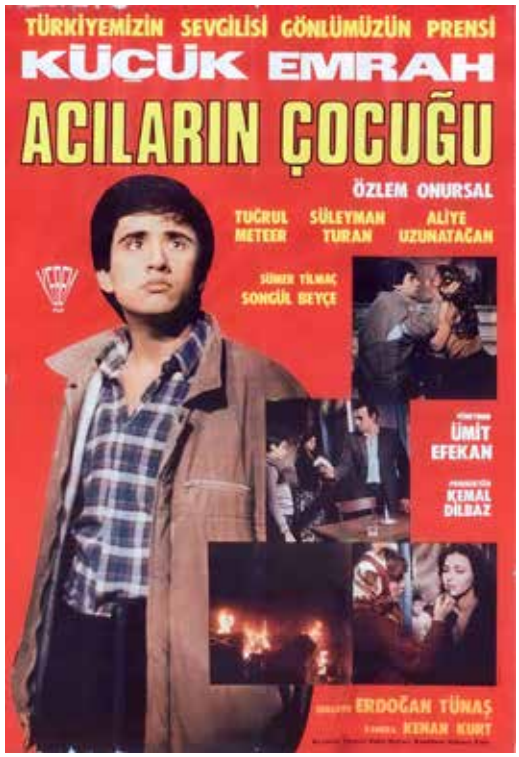

(*Acıların Çocuğu*, Yön.: Ümit Efekan, 1985)

ları, ahlak ve adaba aykırı biçimde işlemek amacıyla hazırlanmış" bulunduğu, "filmin bu haliyle Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin (g), (ı), (i) fıkralarına göre sakıncalı olduğuna ve halka gösterilmemesine" oybirliğiyle karar verildiği hükme bağlanmış; *Acıların Çocuğu* (1986/13) filmine ait kararda Tüzüğün "19. maddesinin (k) fıkrası gereğince; *Harem* (1985-184) filminin kararında Tüzüğün "19. maddesinin (m) fıkrasına aykırı görüldüğünden" yurda girmesinin ve halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Festivaller, Kültür Merkezleri ve Film Günleri

Karar Defteri'nde denetlenen filmlerden bazıları da film festivalleri, kültür merkezleri ve film günleri için getirtilen filmler olmuştur. Bu filmler içerisinde Türk-Alman Kültür Enstitüsünce gösterilmek istenen *Nora* (1985/175), *Fontane Effi Briest* (1985/176), *Petra Von Kant'ın Acı Gözyaşları* (1985/177) ve *Bach* (1985/179), *Çin Ruleti – Chinesisches Roulette* (1985/181) adlı filmlerin *Filmlerin ve Filim Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* "19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı ve sadece Şubat Kültür Faaliyet Programı çerçevesinde gösterilmesi şartıyla bir sakınca bulunmadığına"; *Kral Istvan* (1985/199) adlı Sanat Kurumu tarafından ithal edilen filmin kültür programı çerçevesinde gösterilmesine; *Bahçedeki Şeytanlar* (1986/34), *Güney* (1986/35), *Biz Üçümüz* (1986/40), *Kobalt Mavisi - Blu Cobalto* (1986/41), *Ayin Bitti* (1986/45) adlı filmlerin "İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından uluslararası sinema günlerinde ve Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi tiyatro salonunda halka gösterileceği bildirilerek denetlenmesi istenilen" filmlerin denetlenerek "Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı görüldüğünden adı geçen film[lerin] söz konusu Sinema Günleri Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi tiyatro salonlarında yapılacak gösteri süresince gösterilmesi şartıyla oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Sagna: Eski Çin Ailesi İçindeki Bir Aşk Öyküsü (1986/56), *Kadın Sirk Artisleri* (1986/58), *Wu Tang* (1986/59) adlı filmler için verilen kararda "Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencilerine gösterilmek istenen" ve "1 Nolu film Denetleme Kurulunca denetlenmiş olup; Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı" görüldüğü belirtilen filmlerin "Belgesel Film Haftasında gösterilmesi şartıyla sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Station (1986/76), *Late Autumn* (1986/77), *My Son My Son* (1986/79) adlı filmler için verilen kararda ise, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Ankara ve İstanbul'da 31 Mayıs 19 Haziran 1986 tarihleri arasında "Japon Film Haftasında gösterileceği bildirilen" ve "Denetleme Kurulunca denetlenmiş" Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığı görüldüğünden" filmlerin "yalnız Japon Film Haftasında gösterilmesi şartıyla sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği belirtilmiştir.

Gagra'da Bir Kış Gecesi (1986/104) adlı, "15-21 Eylül 1986 tarihleri arasında düzenlenen SSCB Film Haftasında" gösterilecek olan filmin, 1 Nolu Film Denetleme Kurulu tarafından denetlendiği "Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine ilişkin Tüzüğün 19. maddesine aykırı bir durum taşımadığından adı geçen filmin yalnız SSCB Film Haftasında gösterilmesi şartıyla sakınca bulunmadığına oybirliğiyle" karar verildiği ifade edilmiştir.

Festival, Kültür merkezi, sinema günleri gibi etkinlikler için başvuran filmler içerisinde "ret" kararı alan tek film ise *Kara Kuluçk*a (1986/37) adlı film olmuştur. Filmin "Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün 19. maddesinin c, g, ı, i, fıkraları gereğince Sinema Günleri 86 ve Ankara'da düzenlenecek film haftasında" gösterilmesinde ve "yurda ithali"nde sakınca bulunduğuna oybirliği ile karar verilmiştir. Bu kategoride "sakıncalı" bulunduğuna karar verilen bir diğer film ise, *Alevlenen Sınırlar* (1085/156) adlı filmdir. "Kültür ve Turizm Bakanlığınca Irak Film Haftasında halka gösterileceği bildirilerek denetlenmesi istenilen 'Alevlenen Sınırlar' isimli film"in Tüzüğün "19. maddesinin (ı) ve (m) fıkralarına aykırı görüldüğünden […] filmin halka gösterilmesinin sakıncalı olduğuna" oybirliği ile karar verilmiştir.

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1986

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri 1986 - 2 Nolu Film Denetleme Kurulu]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1986'da 6 film ret, 3 de şartlı kabul kararıyla değerlendirilmiştir. Karar defterinde *Film ve Film Senaryolarının Denetlenmesine İlişkin Tüzüğün* 19. maddesine atıf yapılarak kararlar verilmiştir. *Gizli İlişkiler* (1986/39), *Bir Kadının Dünyası* (1986/124), *Joy'un Aşkı* (1986/126) adlı filmler Tüzüğün 19. maddesinin "Cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işleyen" filmleri yasaklayan "g" fıkrasına atıf yapılarak değerlendirilmiştir. *Gizli İlişkiler* (1986/39) filminin kararında sadece madde ve fıkraya atıf yapılmış; *Bir Kadının Dünyası* (1986/124) ve *Joy'un Aşkı* (1986/126) filmlerinin kararında ise, madde ve fıkraya atıf yapılırken "cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı biçimde işlediği nedeniyle" reddedildiği belirtilmiştir.

Tangolar - Tangos (1986/127) filmi ise, Tüzüğün 19. maddesin "Devletin ve Cumhuriyetin varlığını, Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehlikeye sokucu etki yapan" filmleri yasaklayan "a" fıkrası ve "Devletin uluslararası ilişkilerini zedeleyici etki yapan" filmleri yasaklayan "m" fıkrası gereğince reddedilmiştir.

Kamyoncu (1986/191) adlı filme ilişkin kararda ise Tüzüğün 19. maddesi a fıkrasının yanısıra "Devletin bir kişi ya da zümre tarafından yönetilmesi ya da sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yolunda propaganda yapan, bu amaçla bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, bir topluluğu ya da kişileri öven" filmleri yasaklayan "c" fıkrasıyla "Suç işlemeye kışkırtıcı ve özendirici etki yapan" filmleri yasaklayan "i" fıkrasına atıf yapılmıştır.

Cinsel Kimlikler, Tecavüz, Cinsel Organların Görünmesi

Bu defterdeki en ilginç karar ise Bülent Ersoy'un rol aldığı *Acı Ekmek* filmine ilişkin karardır. *Acı Ekmek* (1986/128) filmine ilişkin kararda, "Filmin başrol oyuncusu Bülent Ersoy'un filmde rol durumu tam bir vuzuha kavuşturuluncaya kadar filmin halka gösterimi sakıncalı olduğun dair"

(*Acı Ekmek*, Yön.: Yılmaz Duru, 1984)

karar verildiği belirtilmiş ve "Kendisi yasal olarak erkek olduğu halde kadın başrolünü Bülent Ersoy'un oynaması ve filmde bir aile hayatını tüm özellikleriyle sergilemesi, süt annelik yapması ve bir erkek tarafından tecavüze uğraması ailenin dolayısıyla toplumun temel yapısına ahlaki değerlerine adap ve terbiyesine aile yaşam anlayışına ters düştüğü, bu sebeple gençler üzerinde özendirici olumsuz etki yapacağı cinsel konuları ahlak ve adaba aykırı bir biçimde işlediği düşüncesiyle reddine" karar verildiği belirtilmiştir. *Doyumsuz* (1986/47) adlı filmde ise, "Kadınların cinsel organlarının göründüğü sahnelerin çıkarılması" şart koşulmuştur.

SSCB, Sosyalist Enternasyonal, Lenin, Marx

Rocky 4 (1986/40) filmine ilişkin kararda ise, "Filmin başındaki ABD ve SSCB bayraklarını ihtiva eden boks eldivenlerinin birbiriyle çarpışması sahnesinin" ve "Sosyalist Enternasyonal Marşının" çıkarılması istenmiş; "Sovyet eski liderlerinden (Lenin, Marks[1] [Marx] vb) asılı resimlerinin direk göründüğü sahnelerin", "SSCB boksörünün Polit büro üyesi tarafından tehdit edilmesi, boksör tarafından üyenin havaya kaldırılıp savrulması sahnesinin", "Filmin altyazılarında ve Türkçe dublajında iki devleti rencide edecek cümle ve konuşmalara yer verilmemesi" şartıyla izin verilmiştir. *Godzilla'nın Dönüşü* (1986/129) adlı filmde ise, "Rus ve Amerikan bayraklarının çıkarılması" şart koşulmuştur.

[1] Kurul Karl Marx'ı da "eski Sovyet liderlerinden" biri olarak saymıştır.

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(SENARYO) 1986-1987

[Film Denetleme Kurulu Tutanak (Karar Özet) Defteri (Senaryo, Video Film) 1986-1987]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Senaryo) 1986-1987 adlı karar defterinde video filmlere ilişkin kararlar alınmıştır. Karar defterinde yer alan 40 filme ilişkin "kabul" ya da "şartlı kabul" kararı verildiğinde "Denetim Sonucu Olumludur" olarak karar yazılmıştır. Ret kararı verilen filmler için ise "Dağıtım ve Gösterilmesi Uygun Bulunmamıştır" yazılarak karar verilmiştir. 30 film için ret kararı 10 film için ise "çıkarılması kaydıyla" denilerek "şartlı kabul" kararı verilmiştir. Ret kararı verilen filmlerin hepsi *Sinema Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi Hakkında Yönetmeli*k'in (Karar Sayısı: 86/10901, RG: 19211, 4 Eylül 1986 9. maddesine atıf yapılarak verilmiştir, bir film için ise 10. maddeye dayanılarak karar verilmiştir. "Gösterilmesine ve İcrasına İzin Verilmeyecek Sinema, Video ve Müzik Eserleri"ni belirleyen 9. madde, "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, milli egemenlik, cumhuriyet, milli güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlak, genel sağlık açısından suç ve suça teşvik unsurunu ihtiva eden, dış siyasete aykırı, milli kültür, örf ve adetlerimize uygun olmayan film, video ve müzik eserlerinin gösterilmesi ve icrasına izin verilmez" demektedir.

Dağıtım ve Gösterilmesi Uygun Bulunmamıştır

Ninja Yıldırım Harekatı (1987, V-4) adlı video kaset film "Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen genel ahlak ve, kamu düzeni genel asayişe [aykırı] bulunduğundan"; *Gecelerin Dehşeti* (*The Nights of Terror*) (1987, V-5/48) "Genel sağlık ve kamu yararına aykırı görüldüğünden"; *Cind-Donna* (1987, V-8/239), *Karateci Kız* (*Superchick*) (1987, V-9/99), *Aşk Defteri* (*Sex Diary*) (1987, V-10/81) "Yönetmeliğin 9.cu maddesinde yer alan 'Genel Ahlak' kaidlelerine aykırı olduğundan"; *Blue Money* (1987, V-12/166) "(Kamu yararı, örf adet ve adetlere genel ahlak'a aykırı) 9. maddeye aykırı olduğundan"; *Hınç* (*Sword of Gideon*) (1987, V-13/234) "9. maddede belirtilen 'Dış Siyasete aykırı' olabileceği düşüncesiyle"; *Üstkattakiler* (*Up Your Ledder*) (1987, V-15/237), *Kabus* (*Black Nigh-*

tmare) (1987, V16/283, *Mafya'nın Çocukları* (*God Children*) (1987, V-17/317), *Dr. Kasap* (*Dr. Butcher*) (1987, V-22/403) "Yönetmeliğin 9.cu maddesinde yer alan 'Genel Ahlak' kaidelerine aykırı olduğundan"; *Korku Çemberi* (*King of Fear*) (1987, V-23/433), *İşte Kadın* (1987, V-26/660), *Buried Alive* (1987, V27/491), *Şahin Pençesi* (*Der Flake*) (1987, V-37/736) "Yönetmeliğin 9. maddesinde yer alan 'Genel ahlak, genel sağlık, suç ve suça teşvik unsuru, milli kültür örf ve adetlerine' aykırı olduğundan"; *Tarih Mahkemesi* (1987, V-29/516) "Yönetmeliğin 9. maddesine aykırı görüldüğünden"; *Son Kesim* (*Final Cut*) (1987, V-31/551), *7. Hücrenin Kadınları* (*Women in Cell Block 7*) (1987, V-32/271) "Yönetmeliğin 9. maddesine göre dağıtım ve gösterilmesi uygun" bulunmadığından; *Venüs'te Aşk* (*Liebe im Raumschiff* Venus) (1987, V-42/865) "Yönetmeliğin 9. maddesine göre genel ahlaka örf ve adetlerimize aykırı olduğundan"; *Zombiton* (*Zombiethon*) (1987, V-47/951) "Yönetmeliğin 9. maddesine göre 'genel ahlak, genel sağlık, suç ve suça teşvik' açısından"; *Julia* (1987, V-48/968) "Yönetmeliğin 9. maddesine göre genel ahlaka örf ve adetlerimize uygun olmadığı kamu yararına aykırı olduğu görüldüğünden"; *Baştan Çıkaran Tango* (*Tango of Perversion*) (1987, V-50/984) "Yönetmeliğin 9. maddesine göre genel ahlak kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle"; *Sıcak Kalpler* (*Desert Hearts*) (1988, V-1/58) "Yönetmeliğin 9. maddesine göre filmin tamamı kamu yararı genel ahlak örf ve adetlerimize aykırı olması nedeniyle"; *Hoppala* (1988, V-2/61) "Yönetmeliğin 9. maddesine göre filmin tamamı kamu yararına, genel ahlaka, milli kültür örf ve adetlerimize uygun olmadığından"; *Ateşli Geceler* (*Dreheissen Nahcde der Lucrezia Borgia*) (1988, V-3/95) "Yönetmeliğin 9. maddesine göre genel ahlaka örf ve adetlerimize uygun olmadığından dolayı" "dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmayan" filmler arasındadır.

Ölüm Avcıları - 2 (*Deathstalker - 2*) (1987, V-38/738) adlı filmin kararında "Filmin sonunda mevcut sevişme sahnesinin (iyi ikiz kızın kötü ikizinin kafasına heykel ile vuruluşuna kadar) çıkarıldıktan sonra tekrar denetlenmesine oy çokluğu ile karar" verildiği belirtilmiş ve "Bahsedilen sahnenin olduğu gibi kalması yönetmeliğin 9. maddenin belirtilen genel ahlak açısından suç oluşturacaktır" diye not düşülmüştür karara. *Çıplak Kontes* (*Die nackte Grafin*) (1987, V-41) filminin kararında ise, "Film senaryosunun tema olarak Genel ahlak kurallarına aykırı oluşu, görsel anlatının tolerans çizgisinin dışına çıkışı, kullanılan dilin ahlak dışı olması hallerinin, yönetmeliğin 9. maddesine göre genel ahlak açısından suç oluşturan, örf ve adetlerimize aykırı olması nedeniyle oy birliğiyle"; *Hapishane Günleri* (*Panama Connection*) (1987, V-43/882) adlı filme ait kararda ise "Film içeriğinin Marihuana adlı bir uyuşturucunun tanıtımı ve reklamı yapar mahiyette oluşu ve kullanımı özendirici olması nedeniyle yönetmeliğin 9. maddesine göre 'genel ahlak, genel sağlık suç ve suça teşvik edici unsurlar' ihtiva ettiğinden dolayı" dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmadığı belirtilmiştir. *Eugenia'nın Sade'si* (*Sade's Eugenia*) (1987, V-25/424) adlı kararda ise, sadece "Dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmamıştır" denir.

Reddedilen filmlerden "Çıkarma İşlemi" başlıkla 10. maddeye göre karar verilmiş bir film de karar defterinde yer almaktadır. "9 uncu maddede yer alan hususlardan birini veya bir kaçını taşıyan sinema ve video eserlerinden yapılacak çıkarmalar, yapımcının uygun görmesi halinde komisyon ve kurallarca yapılır. İthal edilmiş sinema filmi ve video eserlerinden yapılan çıkarma-

lar, sahiplerine, yurt dışına çıkarlarken iade edilir" diyen 10. madde *Şen Askerler* (*Private Popsicle*) (1987, V-35/627) adlı film için verilen kararda gerekçe olarak gösetrilmiştir: "15.6.1987 tarihinde kurulca denetlenen ve bazı sahnelerin çıkarılması kaydıyla tekrar denetlenmesine karar verilen *Ah Gençlik* isimli video kaset bandı kurulca 30.6.1987 tarihinde tekrar denetlenmiştir. Firmanın 26.6.1987 tarihli dilekçesi ile isminin "Şen Askerler" olarak değiştirildiği bildirilen video bantın yönetmeliğin 10. maddesine göre çıkarma işlemi yapılmış şekliyle gösterilmesi uygun bulunmuştur" denir. 10. maddeye dayanılarak aynı filme ilişkin verilen bir diğer karar ise yine *Ölüm Avcıları - 2* (*Deathstalker - 2*) (1987, V-49/738) filmine aittir. "28.8.1987 tarihinde kurulca denetlenen ve bir sahnenin çıkarılması kaydıyla tekrar denetlenmesine karar verilen 'Ölüm Avcıları -2' isimli video kaset bandı 24.11.1987 tarihinde tekrar denetlenmiş ve yönetmeliğin 10. maddesine göre çıkarma işlemi yapılmış şekliyle" denetim sonucunun olumlu olduğu belirtilmiştir.

Denetim Sonucu Olumludur

Şartlı kabul olan ve "çıkarılması kaydıyla", denetim sonucunun olumlu olduğunu belirten kararlar arasında *Efkarlıyım Abiler* (1987/V-20/27) [Yavuz Figenli, 1986, Oy: Bülent Ersoy, Yunus Bülbül, Yusuf Sezgin, Neriman Köksal] adlı filme ilişkin olan kararı öncelikle belirtmekte yarar vardır. Kararda "Hukuki bir sakınca olmadığı takdirde yönetmeliğin 9. maddesine göre" denetim sonucunun olumlu olduğu belirtilmiştir; ancak İçişleri Bakanlığı temsilcisi "Erkekliği bilinen bir şahsın kadın rolünde (sevişme dahil) sahnelerde görülmesi 'Genel ahlak Türk örf ve adetlerine' aykırı olduğundan gösterilmesine muhalifim" diyerek şerh düşmüştür.

Argo, Cinsellik, Cinsel Uzuvlar, Eşcinsellik

Şartlı olarak kabul edilen filmler içerisinde argo kullanımı, çıplaklık, müstehcenlik, eğitim, eşcinsellik, porno gibi konular hakkında kararlar verilmiştir. *Seçim Arifesi* (1986, V-3) adlı filmin kararında "Banttaki 'Eşekoğlu eşşek', 'İtoğlu it' ve 'Pezevenk'" gibi argo kelimelerin çıkartılması istenmiş; *Cinnet* (*Blood Mania*) (1987, V-7/100) filminin kararında "Doktor ve karısının banyo sahnesinin, "Temizlikçi çocuk ile Viktorya'nın havuzdaki görüntüsünün çıkarılması kaydıyla" denetim sonucunun olumlu olduğu belirtilmiş; *Fahişe* (*Never Love a Hooker*) (1987, V24/442) filmine ait kararda "Bazı müstehcen sahnelerin çıkarılması kaydıyla" sonucun olumlu olduğu belirtilmiş; *Ah Gençlik* (*Private Popsicle*) (1987, V-33/627) filminin kararında ise, "Askere gidiş bölümüne kadar olan porno sahnelerin çıkarılması" istenmiştir. *Gençlik Günleri* (*Ausgepufften*) (1987, V-14/181) filminin kararında "Video filmdeki kadının cinsel uzuvlarının gösterildiği sahnelerin çıkarılması kaydıyla"; *Çılgın Fotoğrafçı* (*Scoop*) (1987, V-21/389) filminin kararında ise, "Video filmdeki yatak sahnesiyle eşcinsel ilişkinin bulunduğu sahnelerin çıkarılması kaydıyla" denetim sonucunun olumlu olduğuna karar verilmiştir.

Başka Milletler, Başka Uluslar

Bu kararlar içerisinde başka ulusları rencide edecek içeriğe sahip filmler de sansüre uğramıştır. *Gizli Barış* (*Easine Peace*) (1987, V-40/775) adlı filmin kararında "Filmin son sahnesinde (vurulmadan önce) Alb.

Marcus'un 'Yahudiler dünyaya hâkim olacaklar' ifadesinin çıkartılması kaydıyla" denetim sonucunun olumlu olduğu belirtilmiş ve "Yukarıdaki ifade dış siyasetimize aykırı görülmüştür" denilerek not düşülmüştür.

Eğitim

Günahsız Yetim (1987, V-13/276) filminin kararında "Filmde geçen konservatuar kelimelerinin çıkartılarak yerine 'Özel Musiki Okulu' ibaresinin konması kaydıyla" denetimin olumlu olduğu, eserin denetlenmesine gerek görülmediği belirtilmiştir.

Çocuklar, Yaş Sınırı

Tatlı Ölüm (*Sweet Kill*) (1987, V-28/513) filminin kararında ise, "Çocukların ruh ve beden sağlıklarını olumsuz yönde etkileyeceklerinden 16 yaşından küçük çocuklara gösterilmemesi kaydıyla" filme izin verilmiştir.

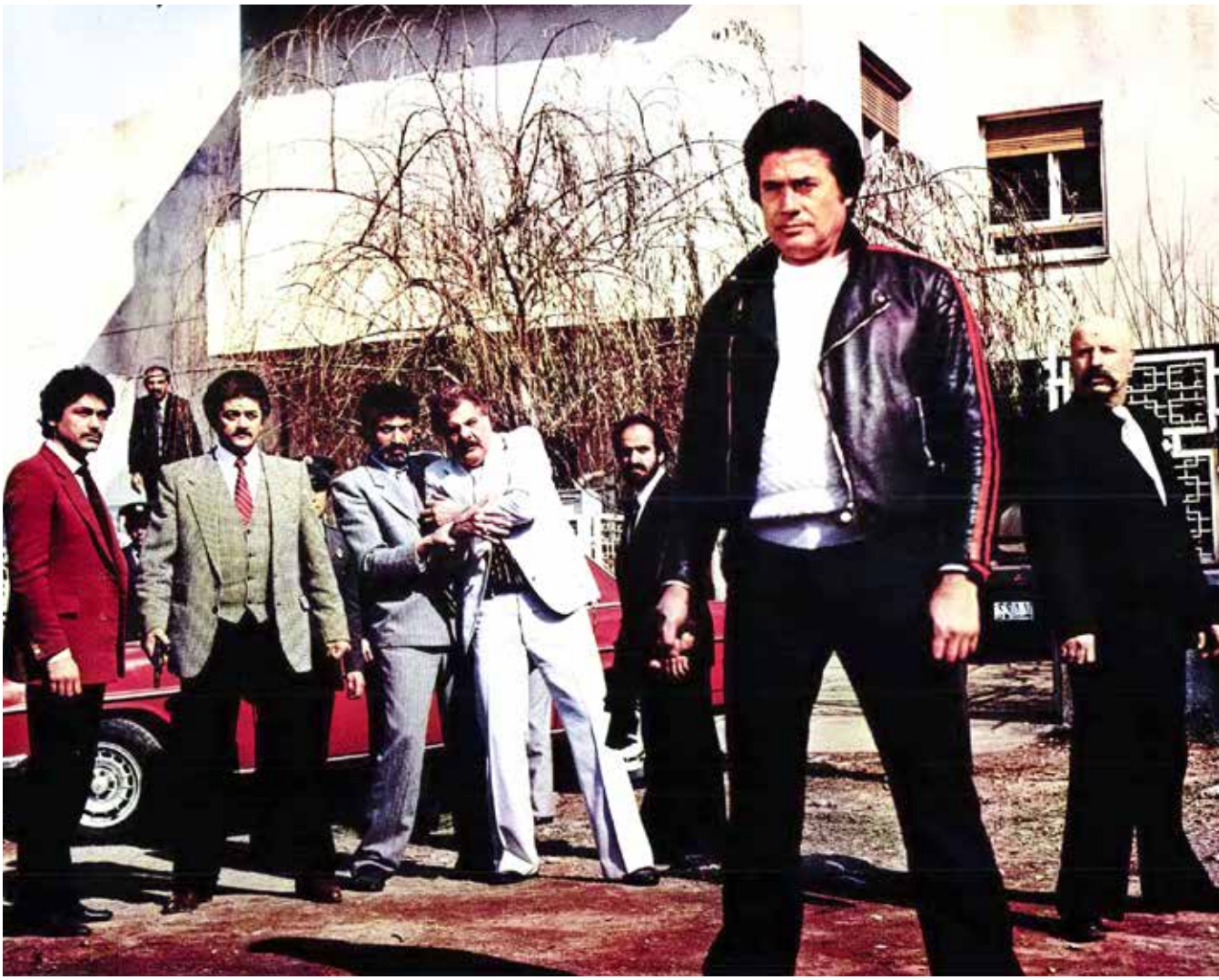

(*Bin Defa Ölürüm*, Yön.: Çetin İnanç, 1985)

ALT KOMİSYON KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1986-1987

[Alt Komisyon Karar Defteri (Film) 1986-1987]

Alt Komisyon Karar Defteri (Film) 1986-1987 adlı defterde toplamda 229 karar verilmiştir. Bu kararlardan 8'i "Denetleme Kurulunca incelenmesi gereklidir" denilerek filmlerin Denetleme Kurulu'na sevk edildiği kararlardır. 39 karar ise "Olumludur, eserin denetlenmesine gerek görülmemiştir" denilerek; ancak belirli gerekçeler ileri sürülerek verilen kararlardır. Geriye kalan karlar ise, hiçbir işleme gerek görülmeyen filmin koşulsuz olarak "kabul" aldığı kararlardır. Ön kontrol komisyonu olan Alt Komisyon filmlerin Denetleme Kurulu'na gidip gitmeyeceği noktasında kararlar vermekte, gerekli gördüğü filmleri denetlemenin yapılabilmesi için Denetleme Kurulu'na yollamaktadır. Alt Komisyon filmleri ilişkin Denetleme Kurulu'na sevk işlemi hakkında karar verirken genellikle "Sinema Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik"in (Karar Sayısı: 86/10901, RG: 4 Eylül 1986-Sayı: 19211) 9. maddesine[1] dayanarak kararlar vermiştir. Bu kararlardan *Sen Türkülerini Söyle* (1986/F-4) filmine ilişkin olanda "İçişleri Bakanlığı temsilcisinin Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen genel ahlak, kamu düzeni, suç ve suça teşvik unsuru ihtiva ettiğini belirtmesi gerekçesi ile"; *Asılacak Kadın* (1986/F-65) filminin kararında "Yönetmeliğin 9. maddesine göre genel ahlak, genel sağlık açısından"; *Golden Ninja Warrior* (*Altın Ninja*) (1987/F-1) filmine ilişkin kararda "Yönetmenliğin 9. maddesindeki (genel ahlaka aykırı) bulunduğundan"; *Komşu* (*The Big Bet*) (1987/F-93) filminin kararında "9. maddeye göre genel ahlak kurallarına aykırı olduğundan"; *En Alttakiler - Ganz Unten* (1986/F-37) filminin kararında ise "Yönetmeliğin 9. maddesi gereğince 'Dış siyasete aykırı' yönüyle" "Denetleme Kurulunca incelenmesi gereklidir" ibaresiyle kurulun

[1] Yönetmeliğin 9. maddesi Denetime Ait Ortak Hükümler başlıklı Üçüncü Kısım'ın Gösterilmesine ve İcrasına İzin Verilmeyecek Sinema, Video ve Müzik Eserleri başlıklı kısmında düzenlenmiştir. 9. madde şunları içermektedir: "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, milli egemenlik, cumhuriyet, milli güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlak, genel sağlık açısından suç ve suça teşvik unsurlarını ihtiva eden, dış siyasete aykırı, milli kültür, örf ve adetlerimize uygun olmayan film, video ve müzik eserlerinin gösterilmesi ve icrasına izin verilmez".

denetimine sunulmuştur. *Savage Streets* (*Vahşiler*) (1986/F-26) filmine ait kararda, "İçişleri Bakanlığı temsilcisinin Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen genel ahlaka aykırı olduğu gerekçesiyle" Denetleme Kurulu tarafından görülmesi istenmiş; ancak "Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcileri bu görüşe katılmamışlardır" denilip karara ek yapılarak kurula sunulmuştur. *Teyzem* (1986/F-15) filminin kararında ise, "İçişleri Bakanlığı temsilcisi ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi silahlı kuvvetler personelini rencide edici sahnelerin bulunması nedeniyle (Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi bu görüşe katılmamıştır)" Denetleme Kurulunca incelenmesi gerekli olduğuna karar verilmiştir. *Hakkari'de Bir Mevsim* (1986/F-58) filmine ait kararda "T.C. Ankara İdare Mahkemesinin 1983/775 esas ve 1984/393 nolu kararı (1 nolu Film Denetleme Kurulunun 14.02.1983 tarih ve 1983/31 sayılı kararının iptali) ile gösterimine izin verilen *Hakkari'de Bir Mevsim* isimli filmin yurtdışında basılan kopyası 1 Nolu Film Alt Komisyonca incelenmiş olup, Emniyet Basın Şubesinden alınan kopyasının yarasından itibaren silik olması nedeniyle Denetleme Kurulunca İncelenmesi Gereklidir" denilerek filmin sevk işlemi yapılmıştır.

Alt Komisyon'un filmlere ilişkin kararında başka milletlere ilişkin ifadeler, cinsel organların görünmesi, sevişme yatak sahneleri ve siyasetle ilgili konular içeren filmlerle ilgili kararlar verilmiştir.

Genel Ahlak

Sevişme

Birçok filme ilişkin kararda sevişme sahnelerin çıkarılması şart koşulmuştur. Örneğin *Emanuelle 5* (*Duyguların Ötesinde*) (1987/F-130) filminin kararında "Emanuelle'in yatakta sevişme sahnesinin son bölümü, puro içen esmer kadının cinsel organının okşandığı ve birbirleriyle sevişen kadınlara ait sahnelerin; iki zenci kadının birbiriyle seviştiği sahnelerle kadınların cinsel organlarının bariz gözüktüğü kısımların çıkarılması kaydıyla"; *Friday the 13 Part 6 Jason Lives* (*Sapık 13. Cuma 6*) filmine ait kararda "içinde geçen sevişme sahnelerinin bütününün çıkarılması ve de ayrıca 16 yaşından küçük olanlara seyrettirilmemesi şartıyla" ifadelere kayda geçmiştir.

Gülün Adı (*The Name of The Rose*) (1987/F-76) filminin kararında "Gerek rahip adayı ile bayanın sevişme sahnesinde bayanın arkadan çıplak görünümü ile cinsel ilişkinin çıkartılması kaydıyla"; *La seduzione* (*Günah Ortakları*) (1986/F-46) filmine ilişkin kararda "Filmin 1. kısmındaki anneyle sevişme sahnesindeki cinsel uzvunun göründüğü sahnenin çıkarılması şartıyla" *Ninja Kid* (*Affetmeyenler*) (1987/F-9) filminin kararında "Filmin 2. sevişme sahnesindeki; sevişme sahnesinin başlangıcı ve ölümle sonuçlanan sahnenin kalması kaydıyla (kadının bacaklarını erkeğin omuzuna attığı sahne) çıkarılmasına"; *Super Ninja* (*Meçhul İntikamcı*) (1987/F-7) filminin ait kararda "Kız ve oğlanın sevişme sahnesinde kızın erkeğin pantolonunun kemerini dişi ile çözmesinden itibaren saat sarkacının netleşmesinin göründüğü sahneye kadar çıkarılması şartıyla"; *Bionik Ninja* (*Bionic Ninja*) (1987/F-116) filmine ait kararda "Banyo ve yatak sahnesinin çıkartılması kaydıyla" olumlu bulunmuş, denetlemeye gerek görülmemiştir.

Cinsel Organların Görünmesi

Bazı filmler de cinsel organların göründüğü gerekçesiyle sansüre uğramış ve bu sahnelerin çıkarılması istenmiştir. Bu sah-

nelerde özellikle cinsel organların "kıllı", "tüylü" olduğu vurgulanmış ve bu sahnelerin çıkarılması istenmiştir. "Dil ile sevişme" sahneleri denilerek oral seks sahnelerinin de çıkarılması istenmiştir. *L'Ete Meurtrier* (*Öldüren Yol*) (1987/F-25) [*L'Été meurtrier*, Jean Becker, 1983] filminin kararında "Filmin başında erkeğin cinsel uzvunun ve kızın ve annesinin kıllı olarak cinsel uzvunun göründüğü sahnenin çıkarılması şartıyla"; *L'infermiera nella corsia dei Militari* (1987/F-49) [Mariano Laurenti, 1979] filme ait kararda "kadınların cinsel uzuvlarının tüylü göründüğü sahnelerin çıkarılması şartıyla"; *Tough Ninja The Shadow Warrior* (1987/F-33) [*Sihirbaz Savaşçı*, Godfrey Ho,1986] filminde "Banyo sahnesinde kadının cinsel organının göründüğü sahneden itibaren dil ile adamın seviştiği sahnenin sonuna kadar çıkarılması kaydıyla" olumlu oldukları ve denetlemeye gerek duyulmadığı belirtilmiştir. *Fast Times in Ridgemont High* (*Akşam Okulu*) (1987/F-30) [Amy Heckerling, 1982] filminde ise "Korsan kıyafetli erkeğin tuvalette mastürbasyon yaptığı sahnenin çıkarılması kaydıyla" olumlu bulunmuş, denetlenmelerine gerek görülmemiştir.

Suç, Şiddet

Güvenlik ve şiddet konusu da sansür için gerekçe oluşturmuştur. *Değişim* (1986/F-10) filminin kararında "Jeneriğinin bitiminden sonra kaçış sahnesindeki hapishanede dövülme imasını veren sahnenin çıkarılması şartıyla" izin verilmiştir.

İdeoloji ve Siyaset

Prenses (1986/F-16) filmine ilişkin kararda "Filmin başındaki Karl Marx'a ait sözlerin toplum tarafından yanlış değerlendirilebileceği nedeniyle ve Serpil Çakmaklı ve Tunç Okan arasında geçen sevişme sahnesinde Serpil Çakmaklı'nın yüzünü odaya döndüğü yerden itibaren odada beraber oturdukları sahneye kadar çıkarılması şartıyla" denetlenmesine gerek görülmediği belirtilmiştir. *Beyaz Bisiklet* (1986/F-5) filminin kararında ise, "Ben Araba çoraba evimi vermem cümlesindeki 'çoraba' sözcüğünün çıkarılması şartıyla"; *Ödlek* (1986/F-1) filminin kararında "Filmin rüya sahnesindeki (Pis Alman, Essekoğlueşşek Alman, Pis Türk) gibi ibarelerin ve aynı ibarelerin tekrar kullanıldığı bölümlerin çıkarılması kaydıyla" denetlenmelerine gerek görülmediği belirtilmiştir.

Festivaller ve Film Haftaları

Alt Komisyon tarafından "Olumludur, eserin denetlenmesine gerek görülmemiştir" denilerek; ancak belirli gerekçeler ileri sürülerek verilen kararlar içerisinde festival ve film haftalarına gelen filmler için verilen kararlar yoğunluktadır. Türk-İtalyan Sinema Haftası, İsveç Filmleri Haftası, İstanbul Sinema Günleri, Macar Filmleri Haftası, İsveç Filmleri Haftası, Macar Filmleri Haftası gibi etkinliklere gelen filmler de Komisyon tarafından değerlendirilmiştir. *Cennetin Yarısı* (*La Mitad Del Cielo*) (1987/İSG F-3); *Elveda* (*Proschaniye*) (1987/İSG F-2); *Im Lauf der Zeit* (*Zamanın Akışında*) (1987/İSG F-1); *Küllerin Adamı* (*Man of Ashes*) (1987/FSG F-1) filmlerine ait kararlarda filmlerin "İstanbul Sinema Günleri"nde gösterilmesi şartıyla" denetlenmesine gerek görülmediği belirtilmiştir. *Ayın Karanlık Yüzündeki Tepe* (*A Hill on Dark Side of the Moon*) (1987/İFH F-8), *İşte Hayatım* (*Here is Your Life*) (1987/İFH F-9), *Mauritz Stiler* (1987/İFH F-10), *Swedish Cinema Classic*, Victor Sjostrom, Vilgot Sjöman (1987/İFH F1-2), *Avuç Dolusu Aşk* (*A Handful of Love*) [*En handfull kärlek*, Vilgot Sjöman, 1974] (1987/İFH F-5) gibi filmler "27 Ni-

san 3 Mayıs 1987 tarihleri arasında İsveç Filmleri Haftasında görülmesi şartıyla" olumlu bulunup, denetlenmelerine gerek görülmemiştir. *Daniel Prend le Train* (1987/MFH F-4), *Csontvary* [*Csontváry*, Zoltán Huszárik, 1980] (1987/MFH F-3), *The Palisade Street Kidnapping* [*Gyerekrablás a Palánk utcában*, Sándor Mihályfy, 1985] (1987/MFH F-1), *The Volture* [*Dögkeselyű*, Ferenc András, 1982] (1987/MFH F-2), *Valley For A Black Buffalo* (1987/MFH F-3) adlı filmlere ilişkin kararlarda "11-17 Mayıs tarihleri arasında düzenlenecek olan 'Macar Filmleri Haftasında' Ankara ve İstanbul'da gösterilmesi şartıyla" olumlu oldukları ve denetlenmelerine gerek olmadığı belirtilmiştir. *45 Paralel* (*45 Paralelo*) (1987/F-151) filmi ise Türk-İtalyan Sineması Haftası'nda gösterilmesi şartıyla izin almıştır. *Miss Julie* (1987/İFH F-6), *Sally and Freedom* (1987/İFH F-7) adlı filmlerin kararında ise, "İsveç Filmleri Haftasında gösterilmesi şartıyla" izin verilmiştir. *Umut Sokağı* (1986/F-14) filminin kararında ise, "1 Nolu Film Alt Komisyonu üyelerinin oybirliğiyle Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen kamu düzeni, genel ahlak, genel asayiş, suç ve suça teşvik unsurlarını ihtiva ettiğinden" Denetleme Kurulunca incelenmesi gereklidir.

Kültürel Kullanım

Joshua Then and Now (1987/F-58), *La Femme de l'Hotel* (1987/F-60), *The Dog That Stopped the War* (1987/F-59) adlı filmlere ilişkin kararlarda "Mimar Sinan Üniversitesi, ODTÜ, Hacettepe Üniversitesinde kültürel amaçlarla (Ticari olmamak kaydıyla) gösterilmek şartıyla" olumlu olunduğu ve denetlemeye gerek duyulmadığı belirtilmiştir.

Filmin Yapısıyla İlgili Konular

İsim Değişikliği

Bir Ana Bir Oğul (1986/F-17) "Hey Allahım Sen Büyüksün" adının "Bir Ana Bir Oğul" olarak değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Sanatsal ve Estetik Yeterlik

Bu defterdeki ilginç kararlardan ikisi ise, sinema filmlerine ilişkin kararların video kaset üzerinden seyredilerek verilmesiyle ilgilidir. *Günülden Gönüle* (1987/F-140) ve *Hafız Yusuf Efendi* (1987/F-139) filminin kararlarında komisyon üyeleri "Video filmi olarak izledik. Sinemalarda izlenmesinde sakınca yoktur (Ergun Barlas, Memduh Demiralp). Film Alt Komisyonu olarak sinema filmi seyretmemiz gerekirken video film seyrettik. Bu yolla sinema filmine izin verilmesinin doğru olmadığı kanısındayım (Ziya Yılmazer)" diyerek olumlu karar verip denetlenmesine gerek olmadığını belirtmişlerdir.

DENETLEME KURULU KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1987

[Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1987]

Denetleme Kurulu Karar Defteri (Film) 1987'de 5 film ret, 2 film tekrar görülme ve 1 film de şartlı kabul kararıyla değerlendirilmiştir. Ret alan filmler *Sinema, Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik*'e göre değerlendirilmiş ve bu yönetmeliğin 9. maddesine referans verilerek karar yazılmıştır. Yönetmeliğin 9. maddesi "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, milli egemenlik, cumhuriyet, milli güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlak, genel sağlık açısından suç ve suça teşvik unsurunu ihtiva eden, dış siyasete aykırı, milli kültür, örf ve adetlerimize uygun olmayan film, video ve müzik eserlerinin gösterilmesi ve icrasına izin verilmez" ifadelerini içermektedir. Bu maddeye atfı yapılarak *Umut Sokağı* (1986/F2) filmine ilişkin kararda, yönetmeliğin "9. maddesinde belirtilen kamu düzenini, genel ahlak, genel asayiş, suç ve suça teşvik unsurlarını ihtiva ettiğinden ekseriyetle dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmamıştır"; *Amazon Jail* (*Kadınlar Adası*) (1986/F-6) adlı filme ait kararda, "Yönetmeliğin 9. maddesindeki esaslara aykırı bulunduğundan oy birliği ile dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmamıştır"; *Asılacak Kadın* (1987/F-1) filmine ilişkin kararda, "86/10901 sayılı Sinema Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen genel ahlaka, örf ve adetlerimize milli kültürümüze uygun olmadığı sabit görüldüğünden oy çokluğu ile dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmamıştır"; *Şirin Düğünü* (1987/156, F-66) filmine ait kararda "Yönetmeliğin 9. maddesindeki esaslara aykırı bulunduğundan oy birliği ile dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmamıştır"; *Komşu* (*The Big Bet*) (1987/F-93/5) filmi için yazılan karada ise, "Yönetmeliğin 9. maddesinde bahsedilen genel ahlaka, örf ve adetlerimize, milli kültürümüze uygun olmadığı görüldüğünden oy birliği ile karar verilmiş dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmamıştır" denmiştir.

Cinsel Organların Görünmesi, Cinsel İlişki, Çıplaklık, Müstehcenlik

Ret kararından başka bir de şartlı kabul kararı verilmiştir. Şartlı kabul kararı verilen

Savage Streets (*Vahşiler*) (1986/ F-5) adlı filmin kararında "kalabalık duş sahnesinde kıllı tenasül uzuvlarının göründüğü sahnelerin kesilmesi" ve "16 yaşından küçük olanlara gösterilmemesi" şart koşulmuştur. Tekrar görülme kararı verilen *Golden Ninja Warrior* (*Altın Ninja*) (1087/F-3) filminin kararında ise, "Cinsel ilişkilerin bulunduğu sahneler ile çıplak ve müstehcen sahnelerin çıkartılarak tekrar izlenmesine" oy birliği ile karar verildiği belirtilir.

Askeri Kıyafet

Teyzem (1987/F-3) filmine ilişkin kararda "Filmin içindeki astsubay elbiseli görüntülerin (duvardaki fotoğraflar hariç) çıkarılması kaydıyla tekrar görülmesine" karar verilmiştir.

(*Teyzem*, Yön.: Halit Refiğ, 1986)

ALT KOMİSYON KARAR DEFTERİ
(FİLM) 1987-1988

[Alt Komisyon Karar Defteri (Film) 1987-1988]

Alt Komisyon Karar Defteri (Film) 1987-1988 adlı defterde toplamda video kaset filmlere ilişkin 626 karar alınmıştır. Bu kararlardan 26'si "Denetleme Kurulunca İncelenmesi Gereklidir" denilerek filmlerin Denetleme Kurulu'na sevk edildiği "Ret" kararlardır. 80 karar ise "Olumludur, Eserin Denetlenmesine Gerek Görülmemiştir" denilerek; ancak belirli gerekçeler ileri sürülerek verilen "Şartlı" kararlardan oluşmaktadır. Bu defterde 27 adet de "İade" kararı mevcuttur. Geriye kalan karlar ise, hiçbir işleme gerek görülmeyen filmin koşulsuz olarak "Kabul" aldığı kararlardır. Ön kontrol komisyonu olan Alt Komisyon filmlerin Denetleme Kurulu'na gidip gitmeyeceği noktasında kararlar vermekte, gerekli gördüğü filmleri denetlemenin yapılabilmesi için Denetleme Kurulu'na sevk etmektedir. Alt Komisyon filmlere ilişkin Denetleme Kurulu'na sevk işlemi hakkında karar verirken genellikle "Sinema Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik"in 9. maddesine[1] dayanarak kararlar vermiştir (RG. 4 Eylül 1986, S. 19211).

Ret Kararı Alan Filmler ve Sansür Gerekçeleri

Alt Komisyon Karar Defteri (Film) 1987-1988 adlı defterde yer alan "ret" kararlarının büyük bir kısmı Yönetmeliğin 9. maddesine göre verilmiştir; zaman zaman sadece maddeye atıf yapılarak zaman zaman da ek açıklama eklenerek kararlar verilmiştir. *Şahin Pençesi* (*Der Flake*) [*Banovic Strahinja*, Vatroslav Mimica, 1981] (1987/V-736) ve *7. Hücrenin Kadınları* (*Women in Cell Block 7*) (1987/V-571) adlı filmler Yönetmeliğin 9. maddesine "tamamen aykırı olduğundan"; *Ateşli Geceler* (*Die Heissen Nahcte der lucrez borgia*) [*Le notti segrete di Lucrezia Borgia*, Roberto

[1] Yönetmeliğin 9. maddesi Denetime Ait Ortak Hükümler başlıklı Üçüncü Kısım'ın Gösterilmesine ve İcrasına İzin Verilmeyecek Sinema, Video ve Müzik Eserleri başlıklı kısmında düzenlenmiştir. 9. madde şunları içermektedir: "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, milli egemenlik, cumhuriyet, milli güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlak, genel sağlık açısından suç ve suça teşvik unsurlarını ihtiva eden, dış siyasete aykırı, milli kültür, örf ve adetlerimize uygun olmayan film, video ve müzik eserlerinin gösterilmesi ve icrasına izin verilmez" (*Resmi Gazete*, 4 Eylül 1986, Sayı: 19211).

Bianchi Montero, 1982] (1988/V-95) filmi ise "Yönetmeliğin 9. maddesine göre" ret kararı almıştır. *Son Kesim* (*Final Cut*) [Larry G. Brown, 1988] (1987/V-551) adlı video film Yönetmeliğin 9. maddesine göre "adaba aykırı olduğundan"; *Venüs'te Aşk* (*Liebe im Raumschiff Venus*) (1987/V-865) adlı video film Yönetmeliğin 9. maddesine göre "Genel ahlaka örf ve adetlerimize aykırı olduğundan"; *Zombiton* (*Zombiethon*) [Ken Dixon, 1986] (1987/V-951) adlı video film Yönetmeliğin 9. maddesine göre "genel ahlak ve genel sağlık açısından"; *Acemi Polisler* (*Recruits*) (1987/V-730) adlı video film "Genel ahlak kurallarına aykırı olduğundan Yönetmeliğin 9. maddesi gereğince"; *Baştan Çıkaran Tango* (*Tango of Perversion*) [*Le tango de la perversion*, Pierre-Claude Garnier, 1974] (1987/V-984) adlı video film Yönetmeliğin 9. maddesine göre "'Genel Ahlak' Türk örf ve adetlerine aykırı olduğu gerekçesiyle"; *Ölüm Avcıları* (1987/V-738) adlı video film Yönetmeliğin 9. maddesine göre "'Genel Ahlak' kurallarına aykırı olduğundan"; *Çıplak Kontes* (*Die Nackte Gräfin*) [Kurt Nachmann, 1971] (1987/V-846) adlı video film "eserin Türk örf ve adetlerine uygun olmayan bir aile yapısı göstermesi ve porno özelliği içermesi bakımından ilgili Yönetmeliğin 9. maddesine aykırı görüldüğünden"; *Elden Ele* (*Engel Sind Nackt* Am *Schonstein*) [*Barbara'nın Yaramazlıkları*, *Amanti miei*, Aldo Grimaldi, 1979] (1987/V-946) adlı video film "Yönetmeliğin 9. maddesine Türk örf ve adetlerine aykırı olduğundan"; *Kadınlar Adası* (*Das Bambuscamp der frauen*) [*Nu ji zhong ying*, *Das Bambuscamp der gequälten Frauen*, Chih-Hung Kuei, 1973] (1987/V-908) adlı video film "Yönetmeliğin 9. maddesine göre örf ve adetlerimize aykırı olduğundan"; *Sıcak Kalpler* (*Desert Hearts*) [Donna Deitch, 1985] (1988/V-58) adlı video film Yönetmeliğin 9. maddesine göre "genel ahlak Türk örf ve adetlerine aykırı olduğu"ndan; *Korkunç Tuzak* (*Trapped*) (1987/645) [*Trapped*, William Fruet, 1982] adlı video film Yönetmeliğin 9. maddesine göre "toplumumuzun ahlak anlayışına ters düşecek bazı söz ve sahnelerin bulunmaması [bulunması] nedeniyle"; *Hoppala* (1988/V-62) adlı video film, Yönetmeliğin 9. maddesi gereğince "Genel ahlak, Millî kültür örf ve adetlerimize, Topluma hiçbir mesaj vermediği için"; *Julia* [Fred Zinnemann, 1977] (1987/V-968) adlı video film ise, Yönetmeliğin 9. maddesine göre "genel ahlak ile örf ve adetlerimize uygun olmayan bir muhtevası bulunan ayrıca argo, açık-saçık ve küfürlü konuşmalar" içermesi nedeniyle "Denetleme Kurulunca Denetlenmesi Gereklidir" ibaresiyle "ret" kararıyla değerlendirilmişlerdir.

Pornografi ve Uyuşturucu

Ah Gençlik (*Private Popsicle*) [Boaz Davidson, 1982] (1987/V-627) adlı video film "Porno sahnelerin fazlalığı nedeniyle Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen genel ahlak kurallarına aykırı olmasından dolayı"; *Hapishane Günleri* (*Panama Connection*) [*Panama* Red, Bob Chinn, 1976] (1987/V-875) adlı video film ise, "İçeriğinin marihuana adlı bir uyuşturucunun tanıtımını ve reklamını yapar mahiyette oluşu sebebiyle, Yönetmeliğin 9. maddesine göre genel ahlak ve genel sağlık açısından" Alt Komisyon tarafından uygun bulunmamıştır.

Güvenlik ve Dış Politika

Öncülerin Savaşı (*The Valor of War*) (1987/V-759) adlı video film "Yönetmeliğin 9. maddesine göre Millî güvenlik kurallarına aykırı olduğundan"; *Ortadoğu Casusları* (*Journey into Fear*) [Daniel Mann, 1975] (1987/V-885) adlı video film ise "Filmde yer alan Albay Hatır'ın kıyafetinin Türk silahlı kuvvetler

kılık, kıyafetine aykırı olduğu görüşüyle"; *Gizli Barış* (*Evasive Peace*) (1987/V-775) adlı video film ise "Yönetmeliğin 9. maddesine göre 'Dış Politika' açısından", "Denetleme Kurulunca Denetlenmesi Gereklidir" ibaresiyle "ret" kararıyla değerlendirilmiştir.

Diğer

Cattivi Pierrot [Fabrizio Rampelli, 1985] (1988/V-85) adlı video filmin kararında "Filmin daha önce denetlendiği yolunda Komisyonumuzda tereddüt hasıl olduğundan yapılan incelemede 09.04.1987 tarihinde denetlenerek reddedildiği tesbit edilmiştir" denir. *Bir Ceset Fazla* (*Eine Leiche Zuviel*) [*Det parallelle lig*, Soren Melson, Hans-Erik Philip, 1982] (1988/V-107), *Çılgın Zevkler Evi* (*Ein Verrucktes Freuden Homs*) (1988/V-102), *Frankeştayn Korku Hastanesi* (*Frankestein's Horror Klinic*) (1988/V-117), *Vahşi Orman Savaşçıları* (*Jungle Warriors*) (1988/V-104) adlı video filmlerin kararında ise kırmızı kalemle "Sonradan Red" yazılmıştır.

Şartlı Kabul Kararı Alan Filmler ve Sansür Gerekçeleri

Çıplaklık, Cinsel Organların Görünmesi, Sevişme

İntikam (*Strike*) (1987/V-570) adlı video filmin kararında "Erkeğin çıplak olarak ve uzvunun göründüğü", "Başrol oyuncusu kadının soyunduğu andan itibaren başrol oyuncusu erkekle sevişme sahnesi ve sonuna kadar olan bölümlerin çıkarılması"; *Aşkla Yarış* (*How Short Is the Time for Love*) (1987/V-582) adlı video filmin kararında "Bayan Aktirisin" "Tamamen çıplak göründüğü sahne", "Göğüslerin tamamen açık olduğu sevişme sahneleri ve diğer sahneler", "Başrol oyuncularının ölümü ile ilgili sahneden sonra 'Son' kaydının konulması"; *Berlin Kanlı Şehir* (*Berlin Violent City*, (1987/V-586) adlı video filmin kararında "'Son' yazısının yazılması kaydıyla; Bayan aktirisin göğüslerinin tamamen açık olduğu sevişme sahnelerinin çıkarılması; *5. Katta Piknik* (*The Fifth Floor*) [Howard Avedis, 1978] (1987/V-783) adlı video filmin kararında "Kızın banyodan tamamen çıplak olarak kaçtığı sahnenin çıkarılması"; *Aile Kanı* (*Cain's Cutthroats*) (1987/638) [Ken Osbourne, 1971] adlı video filmin kararında "Göğüslerin tamamen açık olduğu sahnelerin çıkarılması"; *Çılgın Anne* (*Crazy Moma*) (1987/645) [*Crazy Mama*, Jonathan Demme, 1975] adlı video filmin kararında "Bayan aktirisin arkadan tamamen çıplak olarak göründüğü sahnenin çıkarılması; *Dehşet Evi* (*The Burning*) (1987/V-589) [*The Burning*, Tony Maylam, 1981] adlı video filmin kararında "Kadının çıplak olarak bağlandığı ve çıplak olarak yakıldığı sahnenin çıkarılması"; *Öldürücü Yanlış* (*Dead Wrong*) (1987/V-565) adlı video filmin kararında "Bayan aktiristin göğüslerinin açık olduğu havuz sahnesinin çıkarılması"; *Yeni Babalar* (*The New Godfathers*) (1987/V-633) [Alfonso Brescia, 1979] adlı video filmin kararında "Bayan aktirislerin göğüslerinin tamamen çıplak olarak göründüğü sahnelerin çıkarılması; *Kokain Savaşları* (*Cocaine Wars*) (1987/V-733) adlı video filmin kararında "Video filmdeki sevişme sahnesinin tamamen çıkarılması"; *Ölüm Şansı* (*Deadlock*) (1987/V-576) adlı video filmin kararında ise "Genç kızla genç erkeğin filmin sonuna yakın yapmış oldukları sevişme sahnesinde erkeğin cinsel organının görüntülendiği bölümün çıkarılması ve son yazısı yazılması" kaydıyla "Olumludur, Eserin Denetlenmesine Gerek Görülmemiştir" denilerek "şartlı kabul" kararları verilmiştir.

Video Kasette Başka Filmlere Ait Parça, Başka Film, Reklam ve Diğer Kayıtların Bulunması

Bionik Tehlike (*Retaliator*) [*Kaplan Harekatı*, *SFX Retaliator*, Jim Goldman, 1987] (1987/V-909) adlı video filmde "Video filmin sonundaki İbrahim Tatlıses'e ait konserin silinmesi"; *Eroin Vurgusu* (*The Heroin Conspiracy*) (1987/V-727) adlı video filme ilişkin kararda "Video filmin sonundaki başka bir filme ait parçaların silinmesi"; *2A Odasındaki Kız* (*Girl in Room 2A*) [*La casa della paura*, William Rose, 1974] (1987/V-911) adlı video filmin kararında "Beyannamede belirtilmeyen başka filme ait olan kısımların"; *Büyülü Bebekler* (*The Witching*) [*Necromancy*, Bert I. Gordon, 1972] (1987/V-976) adlı video filmde "Filmin sonuna Filmle ilgisi olmayan bölümün"; *Dinazor* (*Planet of Dinosaurs*) [James K. Shea, 1977] (1987/V-913) adlı video filmde "Video filmde 'Son' yazısından sonra Beyannamede belirtilmeyen filmlere ait bölümlerin"; *Dörtlü Güç* (*Force Plus Four*) (1987/V-982) adlı video filmde "Filmin sonundaki filme ait olmayan parçanın"; *İsyan* (*Baghavat*) [*Ramanand Sagar*, 1982] (1987/V-748) adlı video filmde "Video filmin sonundaki filme ait olmayan diğer filmin çıkarılması ve son yazısının yazılması"; *Neşterin Ucundaki Ölüm* (*Cardiac Arrect*) (1987/V-784) adlı video filmde "Video filmin sonundaki filme ilgisi olmayan bölümlerin"; *Paramparça* (*Rip off*) (1987/V-983), *Sokak Savaşçısı* (*Street Warrior*) (1988/V-171), *Şeytanın Esiri* (*The Templer*) (1988/V-172) adlı video filmlerde "Filmin sonundaki filme ait olmayan parçanın"; *Son Silahşör* (*Ketten Stafling*) (1987/V-884) adlı video filmde "Beyannamede belirtilmeyen ve 'Son' yazısından sonra kasette yer alan bir eğlence programına ait görüntünün"; *Yıldırım Vuruşu* (*Incredible Shaolin Thunder Kick*) [*Sandong muljangsu*, Godfrey Ho, 1982] (1987/V-952) adlı video filmde "Filmin sonunda filmle ilgili olmayan kısımların"; *Kadersizler* (1987/V-601) adlı video filmde "filmin sonuna eklenen kısımların"; *Kadınım* (*Aurat*) (1987/V-824) ve *Kötü Kader* (*Kola Dhanda Gray Log*) [*Kala Dhanda Goray Log*, Sanjan Khan, 1986] (1987/V-828) adlı video filmlerde ise filmin sonuna eklenmiş "Akdeniz Videoya ait fragmanların" çıkarılması kaydıyla "Olumludur, Eserin Denetlenmesine Gerek Görülmemiştir" denilerek "şartlı kabul" kararları verilmiştir.

Bazı filmlere ise video kasetteki "filmin ortasında", "filmin arasında", "filmin başındaki ve aralarındaki" ve "filmin sonundaki" parça ve fragmanların, beyannamede belirtilmedikleri için çıkarılması şartıyla izin verilmiştir. Bu filmler arasında şunlar sayılabilir: *Ana Ocağı* (*Maa Kasam*) [Shibu Mitra, 1985] (1987/V-823), *Polis ve Kız* (*The Cop and The Girl*) [*Der Bulle & das Mädchen*, Peter Kaglevic, 1985] (1987/V-710), *Aşkın Gözü Kördür* (*Pyar Ke Kabil*) [*Anil Ganguly*, 1987] (1988/V-81), *Gönül Alevi* (*Diljalaa*) [Bapu, 1987] (1988/V-87), *Kor* (*Angaaray*) [Rajesh Seth, 1986] (1988/V-82), *Oğlumu Geri İstiyorum* (*Kaash*) [Mahesh Bhatt, 1987] (1988/V-72), *Operasyon Pasifik* (*Operation Pasific*) [*Deniz Fedaileri*, George Waggner, 1951] (1988/V-99), *Sokakların Kanunu* (*Sadak Chhap*) [Anil Ganguly, 1987] (1988/V-71)

Kapalı Devre Gösterim ve Çoğaltılmama Kaydıyla

Alt Komisyon bazı filmlere ise "Kapalı devre salonlarda ve çoğaltılmadan gösterime sunulacağı" ibaresiyle izin vermiştir. Orta Doğu Video İşletmeciliği A.Ş. (Odvi) adlı kuruma ait filmler için kararlar bu ibareyle alınmıştır. Bunlar arasında şu filmler vardır: *Ahtapot* (*Octopus*) (1987/V-799), *Beverly Hills Polisi* (*Beverly Hills Cop*) [Martin Brest, 1984] (1987/V-806), *Bir Kaç Dolar*

İçin (*For a Few Dollars More*) [Sergio Leone, 1965] (1987/V-804), *Blues Kardeşler* (*The Blues Brothers*) (1987/V-791), *Eddie Macon'un Kaçışı* (*Eddie Macon's Run*) [Jeff Kanew, 1983] (1987/V-814, *Fletch* (1987/V-815) [*Acar Hafiye*, Michael Ritchie, 1985) (1987/V-815), *Fransız Teğmenin Sevgilisi* (*The French Lieutenant's Woman*) [Karel Reisz, 1981] (1987/V-803), *Harp* (*Wargames*) [*Savaş Oyunları*, *War-Games*, John Badham, 1983] (1987/V-817), *Indiana Jones ve Mahşer Tapınağı* (*Indiana Jones and the Temple of Doom)* [Steven Spielberg, 1984] (1987/V-812), *Işıklı Kovboy* (*The Electric Horseman*) [Sydney Pollack, 1979] (1987/V-801), *İğnenin Gözü* (*Eye of the Needle*) [Richard Marquand, 1981] (1987/V-805), *Jaws III* [Joe Alves, 1983] (1987/V-810), *Kartalların Meydan Okuduğu Yer* (*Where Eagles Dare*) [Brain G. Hutton, 1968) (1987/V-808), *Moonraker* [*Ay Harekatı*, Lewis Gilbert, 1979] (1987/V-809), *Network* [*Şebeke*, Sidney Lumet, 1976] (1987/V-816), *Pembe Panterin Bedduası* (*Curse of the Pink Panther*) [Blake Edwards, 1983] (1987/V-793), *Pembe Panterin Peşinden* (*Trail of the Pink Panther*) [Blake Edwards, 1982] (1987/V-798), *Riders of Lost Ark* (1987/V-792), *Rocky III* [Sylvester Stallone, 1982] (1987/V-800), *Romantik Komedi* (*Romantic Comedy*) [Arthur Hiller, 1983] (1987/V-802), *Sevgi Deyimleri* (*Terms of Endearment*) [James L. Brooks, 1983] (1987/V-813), *Sevgili Anneciğim* (*Mommie Dearest*) [*Mommie Dearest*, Frank Perry, 1981] (1987/V-794), *Şampiyon* (*Champ*) (1987/V-797), *The Sting* [*Belalılar*, George Roy Hill, 1973] (1987/V-807), *Victor Victoria* [Blake Edwards, 1982] (1987/V-796), *Xanadu* [Robert Greenwald, 1980] (1987/V-794), *Yer Değiştirme* (*Trading Places*) [*Zengin ve Sefil*, John Landis, 1983] (1987/V-818).

Film İsimlerinin Yazılması

Bazı video filmler için verilen karlarda ise video kasete filmin adının yazılması gerektiği belirtilmiştir. *Ahiret Yolu* (*Aakhree Raa Sta*) [*Aakhree Raasta*, Bhagyaraj, 1986] (1987/V831) adlı video filmin karında "Eserin Türkçe adı olarak beyannamede gösterilen 'Ahiret Yolu' adının filme yazılması"; *Aşkın Altın Kilidi* (*Allap*) [Hrishikesh Mukherjee, 1977] (1987/V-820) adlı video filmin karında "Video filmin başına filmin isminin yazılması"; *Bay İkbal* (*The Great Gambler*) [Shakti Samanta, 1979] (1987/V-830) adlı video filmin karında ise, "Türkçe adı olarak beyannamede gösterilen 'Bay İkbal' adının filme yazılması" kaydıyla izin verilmiştir.

Filme Son Yazısının Eklenmesi

Alt Komisyon, *Aslanların Öcü* (*The Lion's Share*) (1987/V-588), *Esir Kampı Kızları* (*Prison and Camp Girls*) [*Prison Camp Girls*, Udo Kier, 1986] (1987/V-718), *Gökdelende Soygun* (*Zonning*) [*Zoning*, Ulrich Krenkler, 1986] (1987/V-711), *Kahraman Deliler* (*Wills and Burke*) [Bob Weis, 1982](1987/V-706), *Melek* (*Angel*) (1987/V-707), *Miami Harekâtı* (*Miami Golem*) (1987/V-601), *Otobanda Cinayet* (*Belilito Dull Auto Strada*) 1987/V-705), *Randevu Evi* (*La maison Tellier*, *The Red Light House*) (1987/V-703) [*La Maison Tellier*, Pierre Chevalier, 1981], *Sevmek* (*Sheela*) (1987/V-719), *Susun Öldürüyorlar* (*Der unerbittliche Vollstrecke*) (1987/V-771), *Şeytanın İşareti* (*The Mask of The Devil*) (1987/V-717), *Tek Gözlü Savaşçı* (*Maciste der sohn des Herkules*) [*Maciste nella terra dei ciclopi*, *Masist Devlere Karşı*, Antonio Leonviola, 1961] (1987/V-875), *Terör 9000* (*Terror 9000*) [D'Urville Martin, 1976] (1987/V-948) adlı video filmlerde filmin sonunda yer alması gereken "Son" yazısının eklenmesini şartıyla izin vermiştir. *Aşk Sarhoşu* (*Bade Dil Wala*) [Bhappi Sonie, 1983] (1987/V-827) adlı video filmde ise, "Filmin 'Son' yazısından sonra beyannamede belirtilmeyen bir Türk filmine ait bölümün çıkarılması" istenmiştir.

Gösterimin Sınırlanması

16 Yaş Sınırı

Can Alıcı (*The Lifetaker*) [Michael Papas, 1975] (1987/V-902) adlı video film "Çocukların ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkileyecek görüntülerin bulunması sebebiyle "sinema, video ve müzik eserlerinin Denetlenmesi Hakkında Yönetmeliğin 12. maddesine göre 16 yaşından küçük olanlara gösterilmemesi kaydı konulması şartıyla"; *Korkunç Marta* (*Sometimes Aunt Martha Does Dreadfull Things*) [Thomas Casey, 1971] (1987/V-859) adlı video filmin için ise, "Yönetmeliğin 9. maddesine aykırı bir durum göstermediği görüşünde olmakla beraber çocukların ruh ve beden sağlıklarını olumsuz yönde etkileyecek sahne ve görüntülerin bulunması nedeniyle Yönetmeliğin 12. maddesi uyarınca 16 yaşından küçük olanlara gösterilmemesi şartıyla oyçokluğuyla" karar verildiği belirtilmiştir.

İade

Alt Komisyon birçok filmi de video kasetlerdeki teknik aksaklıklar ve bozukluklar nedeniyle "iade" etmiştir. *Kahraman Şövalye* (*La Rivincita di Ivanhoe*) (1987/V-610), *Otobanda Cinnet* (*Delitto sull'autostrada*) (1987/V-661), *Yanan Kalpler* (*Zava*) (1987/V-665), *Haberci* (*Special Delivery*) (1987/V-694) [Paul Wendkos, 1976], *Gençlik Duyguları* (*Jawaani*) [*Jawaani*, 1984] (1987/V-740), *Kan İzleyici* (*Blood Tracks*) [*Mats Helge Olsson*, 1985] (1987/V-903), *Yıldırım Vuruşu* (*Incredible Shaolin Thunder Kick*) [*Sandong muljangsu*, Godfrey Ho, 1982] (1987/V-942), *Kaderimsin* (1987/V-625), *Kopuk* (1988/V-65), *Aşk Dilencisi* (1988/V-66), *Dönüş Yok* (*No Way Back*) (1988/V-100) adlı video filmlerde "Kasetteki görüntü bozuk olduğu için" iade edilmişlerdir.

Out of the Blue (1987/V-781) [Dennise Hopper, 1980] adlı video film için verilen kararda "Kasetin bozuk olması nedeniyle bakanlık teknik elemanı tarafından incelenmiş ve şirkete iade yazısı" yazıldığı belirtilmiştir. *Fidye* (*Ke Sholey*) (1987/V-785) adlı video film için verilen kararda "Görüntüsü bozuk olduğu için tutanakla 3. kez" iade edildiği ifade edilmiş; *Delta Komandoları 2* (*Delta Force Commando*) [Pierluigi Ciriaci, 1988] (1988/V-60) adlı video film "Ses çok bozuk olduğu ve filmde bazı bölümler gürültülü olduğu" ve "izlenemediği" için; *Muhteşem Hırsız* (1988/V-57) adlı video film "Görüntü ve ses çok bozuk olduğundan"; yine aynı video film (*Muhteşem Hırsız*, 1988/V-64) "Görüntü bozuk olduğu için"; *Fidye* (*Ke Sholay*) (1987/V-665) adlı video film ise, "Kaset bozuk olduğu için değil, diyalog metniyle kaset birbirini tutmadığı" için iade edilmiştir. *Patenci Stiger* (*Steiger Steiger*) (1987/V844) adlı video filmin kararında ise dosya ile video kaset birbirini tutmadığı için iade edildiği belirtilmiştir. *Kaçak* (*Journey into Fear*) [Daniel Mann, 1975] (1987/V-860) adlı video filme ait kararda ise, film "İzlendi, isim tutmadığı için yazıyla iade edildi" denir. *Güçlü Olan Kazanır* (*Commander Lawin*) (1987/V-572) adlı video film "Diyalogla kaset tutamadığı için"; *Şeytanın İşareti* (*The Mask of The Devil*) (1987/V-574) ve *Öldüren Şüphe* (*Mc Guffin*) (1987/V-630) adlı video filmler "Kasette boşluklar olduğu için"; *Masum* (*Mazloom*) (1987/V-760) "Kasetin sonunda başka filme ait olan filmler" bulunduğu için iade edilmiştir.

Gençlik Yılları (1987/V-720) adlı video filmin kararında ise "İnceleme sonucu filmin ismi yazılmamış olup ayrıca filmin bant montajı karışık olduğundan filmin içeriği anlaşılamamıştır" dendikten sonra, "Filmin ilgili firmaya iadesi ve yeniden gözden ge-

çirilmesinin istenmesi ve bu şekilde hareket edilmemesi hususunda firmanın uyarılması" gerektiği belirtilerek, "yazıyla iade" edildiği ifade edilmiştir. *Alamut Tuzağı* (*The Alamut Ambush*) (1987/V-590) [*The Alamut Ambush*, Ken Grieve, 1986] adlı video film ise, "Tercümelerde yazılar okunmadığı için komisyona girmeden" iade edilmiştir.

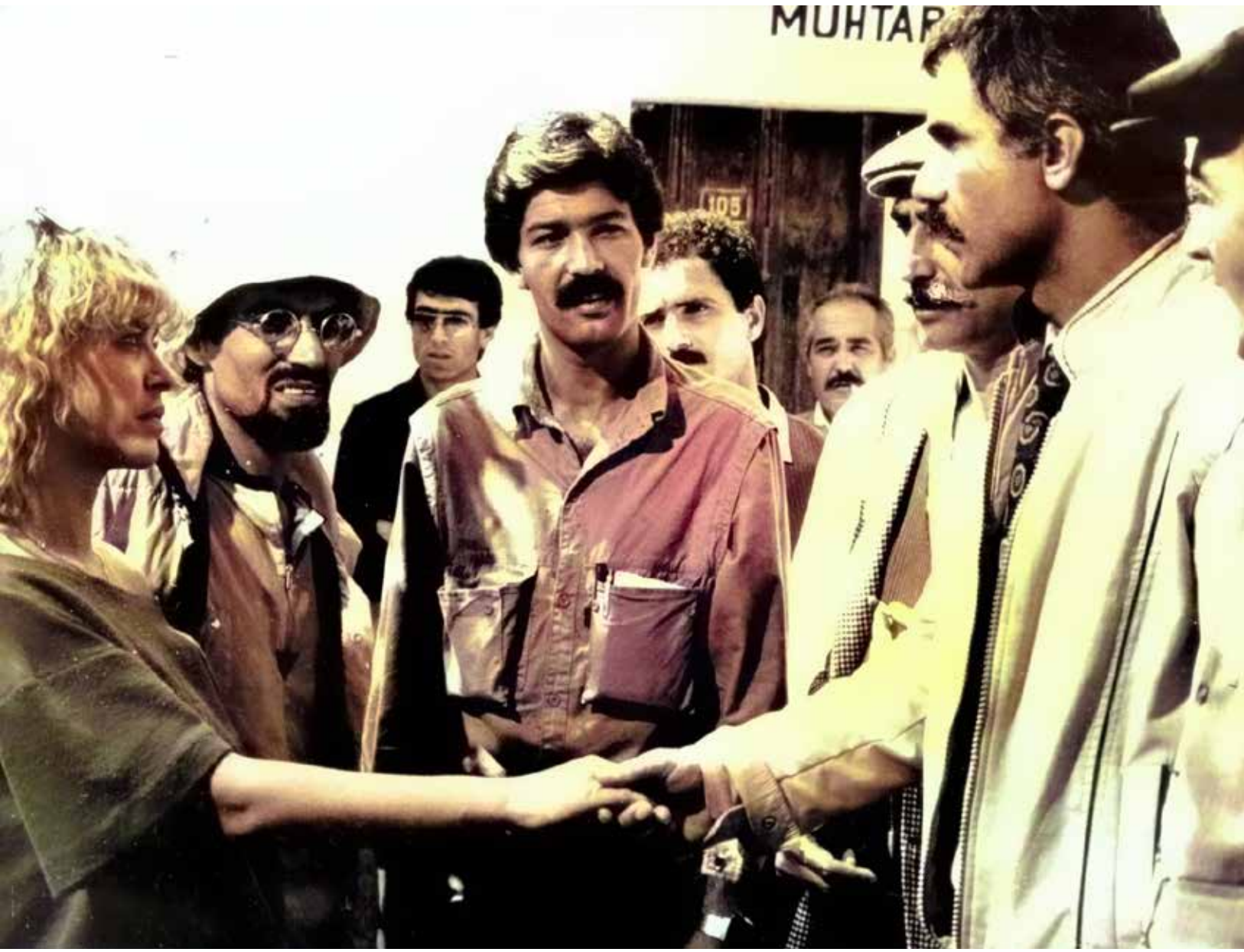

(*Kaşık Düşmanı*, Yön.: Bilge Orgaç, 1984)

(*Kanal,* Yön.: Erden Kıral, 1979)

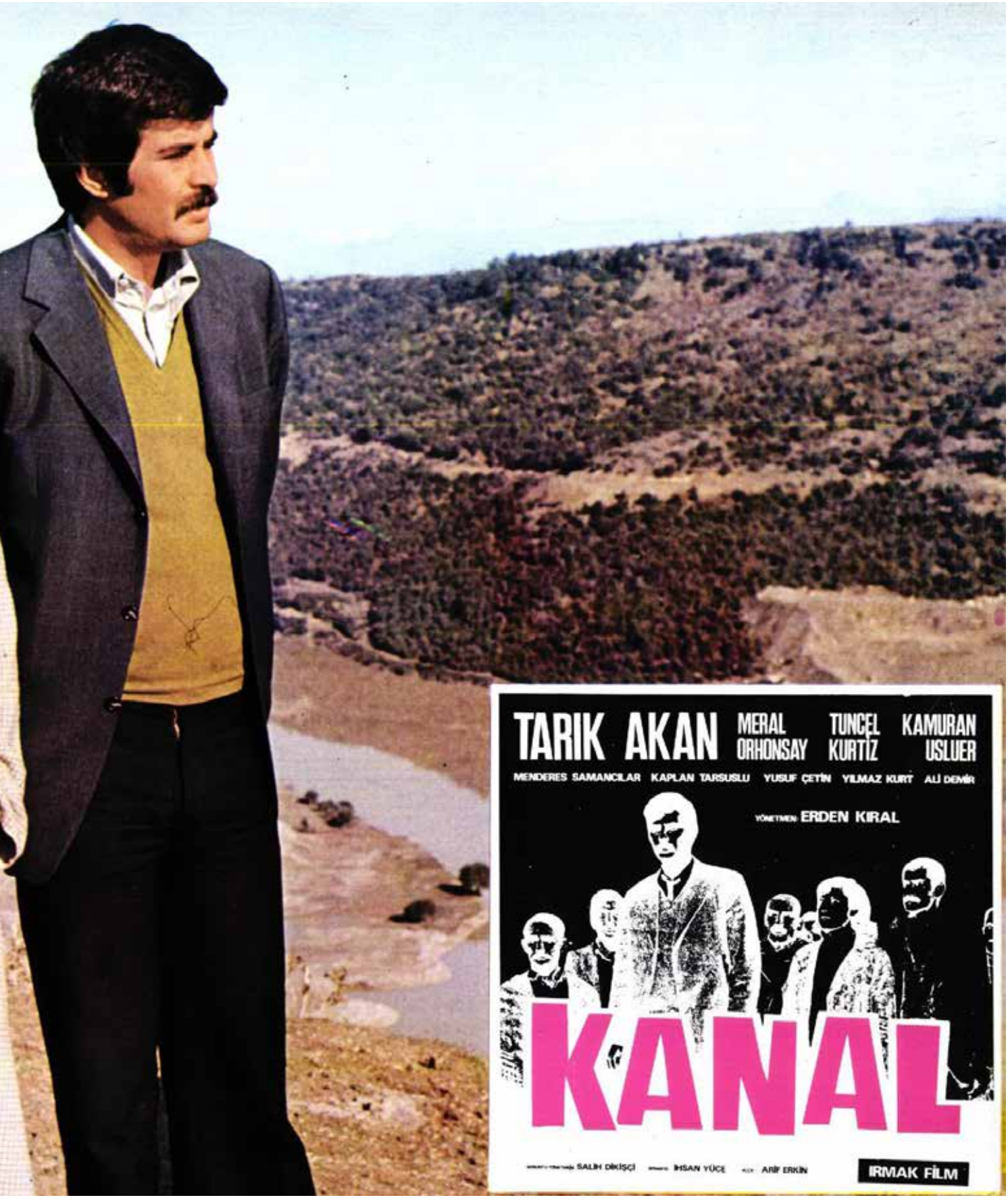
TARIK AKAN
MERAL ORHONSAY
TUNÇEL KURTİZ
KAMURAN USLUER
MENDERES SAMANCILAR
KAPLAN TARSUSLU
YUSUF ÇETİN
YILMAZ KURT
ALİ DEMİR
YÖNETMEN ERDEN KIRAL
KANAL
SALİH DİKİŞÇİ
İHSAN YÜCE
ARİF ERKİN
IRMAK FİLM

DİZİN

Sembol

[İsimsiz 336

[İsimsiz] 311, 333

Numaralar

0-RH-Negatif 57, 61, 64

1 Mayıs Marşı 343, 344

2A Odasındaki Kız 394

002 Komando 187, 189, 192

3 Sevgilim 230

4 Adet Video Kaset 338

4 Kardeşe 4 Gelin 229, 234

5. Katta Piknik 393

7 Bakire 29

7 Dağın Aslanı 311, 313

7. Hücrenin Kadınları 382, 391

9 Karılı Adam 316

13. Cuma Friday 279

17 Adet Video Kaset 339

20. Yüzyıl Korsanları 325

24 Ayardayım 32

24 Saat 47, 73, 83, 87, 103

25. Saat 170

40 Graves For 40 Guns 244

40 Silah 40 Tabut 149, 244

45 Paralel 388

45 Paralelo 388

48 Hours 373

48 Saat 373

77. Dosya 365

1900 243, 368

A

Aaahh Belinda 363, 364

Aakhree Raasta 395

Abdulkadir Danışman 49, 57

Abdurrahman Keskiner 200, 202, 208, 220, 222, 225, 236

Aber Frech wie Oskar 290

Abidik Gubidik 365

Abu Reinan 273, 275, 276

Acar Hafiye 395

Acemi Polisler 392

Acı 311

Acı Ekmek 16, 249, 250, 251, 379, 380, 384

Acı Gerçek 40

Acı Gerçekler 286, 332, 333

Acı Kader 48, 50

Acıların Çocuğu 246, 377

Acımasız 212, 218

Acımasızlar 285

Acı Raslantı 23

Acı Tebessüm 134

Acı ve Tatlı 22

Aç Kartallar 247, 339

Açlığın Peşinde 310

Açlık 286

Adak 217, 273

Adalet 165, 205

Adalet Ağaoğlu 361

Adalı Kız 34, 57, 63, 71

Adam ve Yaratık 356, 359

Adem Ayral 24

Adem İle Havva 322

Adım Bora Yelkenler Fora 216, 221

Adı Vasfiye 259, 355

Adile Naşit 344

Adnan Kıran 230

Affedilmeyen 134

Affet Beni Ne Olur 22

Affetmeyenler 386

Afganistan Afganistan 330

Afili Delikanlı 71

afiş 40, 73, 81, 106, 107, 108, 158, 160, 164, 165, 179, 184, 191, 194, 205, 230, 234, 265, 271, 275, 277, 278, 279, 306, 307, 317, 339, 373

Afişler Hakkında 160

Afyon 81, 94, 95, 102, 109, 251

Agenten Kennen keine Tranen 275

A Great Ride 267

Ağa Düşen Kadın 184, 268

Ağa Düşen Kızlar 163

Ağıt 341

Ağlamak Ayıp Değil 39

Ağlama Ne Olur 214, 216, 223

Ağlayan Gülmedi mi 236

Ah 235

A Handful of Love 387

Ah Bu Dünya 160, 241

Ah Dede Vah Dede 42, 47, 70

Ah Deme Oh De 373

Ah Gençlik 383, 392

Ah Güzel İstanbul 198, 199, 261

A Hill on Dark Side of the Moon 387

Ahiret Yolu 395

Ahlaksızlar 365

Ahmet Aydın 38

Ahmet Barut 226, 228

Ahmet Karatop 39, 48, 52, 63, 66

Ahmet Kostarika 120

Ahmet Mavigöz 200

Ahmet Sahatlar 351

Ahmet Soner 226, 227, 233, 234

Ahmet Ulueren 206

Ahmet Ündağ 38, 39, 44, 49, 53, 65, 229

Ahmet Üstel 23, 26, 28, 37, 42, 43, 47, 48, 52, 55, 60, 67

Ah Ne Adem Dilli Badem 111, 125

Ah Ne Güzel Nane Şekeri 90, 95, 109

Ah Şu Kadınlar 46

Ahtapot 394

Ahu Gözlüm 220, 222

aile 41, 42, 43, 44, 76, 86, 121, 123, 125, 126, 135, 139, 150, 156, 175, 202, 226, 227, 228, 229, 251, 265, 282, 283, 287, 288, 317, 355, 369, 380, 392

Aile Cilveleri 191, 194

Ailede Bir Bakire 184, 195, 238

Ailede Skandal 156

Aile Kanı 393

Aile Şerefi 41, 59, 66, 81

Akaler Sandhane 310

Akbaba Harekatı 300

Akdeniz Kartalı 32, 58

Akdenizli 267

Aklın Neredeydi 175, 179, 180, 282

Akrep 48, 53, 97, 100, 147, 221, 265, 272

Akrep Yuvası 48, 53, 97, 100, 147

Akşam Güneşi 39

Akşam Okulu 387

Alabalık 310

Alageyik 314

Ala Geyik 342

Alain Delon 91, 109, 182

Alain Jessua 295

Alamut Tuzağı 397

Alayın Dilberi 283

Alberto de Martino 182, 185

Albümdeki Resimler 43

Alçak 365

Aldatılan Ermeniler 256, 363

Aldırma Gönül 191

Aldo Grimaldi 392

Aleijadinho 276

Aleksandr Kosarev 159

Alemin Keyfi Yerinde 270

Alev 63, 71, 89, 120, 322

Alev Altın 89, 120

Alevilik 15, 219

Alevlenen Sınırlar 378

Alevli Yıllar 204

Alfonso Brescia 162, 393

Alfredo Zacharia 279

Alın Yazısı 25, 220

Ali Babanın Çiftliği 268

Alice 171, 183, 267

Alice ou la derniere fugue 171, 183

Ali Çelik 40

Ali Fuat Kalkan 49, 51, 54, 55, 66, 200, 225, 226, 229, 231, 234

Ali Fuat Özlüer 46, 51, 53, 54

Ali ile Veli Badanacı 22

Ali Metiner 225

Alim Şerif Onaran 8

Ali Onganöz 24

Ali Özgentürk 200, 262

Ali Pir 44, 45, 50

Ali Poyrazoğlu 73

Ali Rıza Bey Nasıl Çıldırdı 365

Ali Rıza Boyoğlu 59, 66

Ali Sururi 113

Ali Uyanık 65

Allan Arkush 171

Allap 395

All Girl Star Circus Show 302

Alman 139, 226, 232, 363, 368, 377, 387

Almanca 104, 232, 359

Almanya 56, 144, 172, 209, 210, 356

Almost Too Big 176

Alnımdaki Bıçak Yarası 25

Alo Kolombo Çığlık 70

Alo Polis 267

Alpay İzer 32, 36, 43, 47, 52, 57, 58, 61

Altay'dan Gelen Türk 199, 200, 223

Altı Liralık Adam 133, 146

Altın Canavar 272

Altın Kafes 301, 303

Altın Kalpli Kız 58, 61

Altın Ninja 385, 390

Alvin Rakoff 285

A Man for Sale 298

Amansız Takip 37

Amarcord 281

Amazon Jail 389

American Gigolo 349

Amigo Kızlar 158, 239

Amy Heckerling 387

Anadolu Kızı 36

Ana Kalbi 294, 298, 301

An American Werewolf in London 279

Anam ve Ben 22

Ana Ocağı 137, 138, 142, 394

Anasına Bak Kızını Al 269

Ana Yüreği 137, 142

Andrew V. McLaglen 283

Andrey Konçalovski 354

Angaaray 394

Angel 349, 372, 395

Angela 184, 195, 297

Angel of H.E.A.T 349

Angelo Markado 310

Anil ganguly 394

Anil Ganguly 394

Ankara Peşimizde 308

Ankara Uyumuyor 135, 140

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi 75

Ankara Üniversitesi SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu 75

SBF 75, 108

anne 123, 132, 138, 301, 317

Another Place 309

Another Time 309

Antika Karyola 249, 315

Antonio Casale 194

Antonio Leonviola 395

AP 71

Aptal Kahramanlar 328

Arabacının Aşkı 80, 81

arabesk 232, 234

Aram Gülyüz 41, 43, 45, 61, 66, 67, 175, 294, 298

Arapça 172, 248

Arayan Bulur 155

Arda Uskan 43, 45, 212

Arif Erkuş 289, 305

Arif Keskiner 231

Arkadaş 341

Arkadaş Dedik Bağrımıza Bastık 43, 48

Arka Sokaklar 359

Armaguedon 295

Armağan Şenol 200

Armed Swordsman 300, 301

Arnavut 101

Arnavutluk 353

Arthur Hiller 395

Arzu 43, 45, 67, 72, 73, 88, 110, 111, 112, 114, 118, 174, 239, 287, 324, 344, 374

Arzu Film 67, 72, 324, 344

Arzunun Esiri 194, 335

Arzunun Esiri - Emanuella 335

Arzu Okay 73, 88, 110, 111, 112, 114, 118

Asalto al casino 300

As Cold As Ice 323

Asılacak Kadın 385, 389

Asker 336

Aslan Bey 30

Aslanların Dönüşü 311, 313

Aslanların Öcü 395

Asla ve Daima 55, 60

A Small Town In Texas 192

Astronot Fehmi 158, 200

Asu Film 60

Aşka Giden Yol 42

Aşka Susayanlar 318

Aşk Ateşi 160

Aşk Bir Darbedir 193

Aşk Çengeli 182

Aşk Dediğin Laftır 45, 86, 88, 101, 106

Aşk Defteri 381

Aşk Dilencisi 396

Aşk Gösterisi 298

Aşk Hasreti 134

Aşkı Arayan Kız 289

Aşkım Günahımdır 352

Aşkın Altın Kilidi 395

Aşkın Bedeli 133

Aşkın Gözü Kördür 134, 394

Aşkın İntikamı 220

Aşkın Kanunu 229, 231, 234

Aşkın Sesini Dinleme 59, 66, 97, 155

Aşkın Sıcaklığı 166, 225

Aşkın Ünal 38

Aşkın Yaşı Yoktur 43, 45

Aşkı Yatakta Öğren 221

Aşk İksiri 64

Aşk Kadını 221

Aşk Kampı 243, 375

Aşk, Kavga ve Para 299

Aşk Körfezi 212

Aşkla Yarış 393

Aşk Mahkûmları 133

Aşk Perileri 336

Aşk Pınarı 24, 214, 218, 277, 279

Aşk Sarhoşu 395

Aşk Şarabı 153

Aşk Şatosu 334

Aşk ve Adalet 163

Aşk ve Takip 155

At 200, 262

Ateşin Evcilleştirilmesi 159, 246

Ateşle Oyun 161

Ateşli Geceler 382, 391

Ateşli Gençler 285

Ateşli Kadın 161

Ateş Parçası 134, 349

Atıf Kaptan 109

Atıf Yılmaz 169, 179, 216, 217, 218, 219, 258, 259, 273, 284, 304, 305, 343, 344, 345, 364

Atla Gel Şaban 365

Atmaca Ali 44, 53, 77, 81, 94, 96, 97

Aurat 394

Ausgepufften 383

Avanak 43, 46, 74, 85, 86, 92, 106, 295

Avare 133, 142, 165, 200

Avare Kız 133, 142

Avcı 361

Avcılar 166

Avere Vent'Anni 317

A Very Special Woman 174

AV-İM 226

Avi Nesher 339

Avrupa Macerası 267

Avuç Dolusu Aşk 387

Avusturya 17, 30, 209, 321, 328

Ay Battı 303

Aybiçe-Kurt Kız 62

Aydemir Akbaş 84, 85, 86, 106, 109, 112, 116, 117, 119, 120, 121, 155, 211, 218

Ay Harekatı 395

Ayıkla Pirincin Taşını 202

Ayın Karanlık Yüzündeki Tepe 387

Ayıp 39, 205, 256

Ayin Bitti 377

Aykut Düz 39, 41

Aynalar 163

Aynur Akarsu 120, 121, 125, 126

Ayrılan Yollar 323

Ayrıl Gel Şaban 365

Ayrılık 365

Ayrılık Olmasaydı 134

Aysun Güven 91, 94, 100, 106

Ayşen Gruda 117

Ayşen Urcan 24

Ayva Bahçesi 184, 291, 298, 335

Azap Toprağı 208, 255, 256

Azgın Yumruk 283

Azı Az Çoğu Çok 22

Azrail 266, 311, 313

Azrailin Beş Atlısı 135, 157, 158, 248, 365

Azrailin Sesi 285

B

baba 86, 95, 120, 121, 122, 132, 220, 317, 366

Baba Kartal 171

Babalık Gururu 305

Babama Selam 134, 171

Babam ve Ustam 169

Babanın Kızı 31

Babanın Oğlu 304

Babanın Suçu 37, 38, 42, 53

Baba Ocağı 164, 205

Babasının Oğlu 24

Baba Zühtü 48, 60

Baby Love 289

Bach 377

Badanacı Kerim 28

Bade Dil Walla 395

Badem Şekeri 73

Baghavat 394

Bağdat Hırsızı 133

Bağrıyanık 230

Bahçedeki Şeytanlar 377

Bahtıkara 134, 137

Bakireler Pazarı 160

Balayı 32, 182, 185, 364

Bal Bebek 308, 334

Bal Gibi Kızlar 212, 220

Balıkçının Kızları 212

Bal Kabağı 282

Balkona Etti 234

Bal Peteği 374

Bambino 159

Bamboo Trap 177

Banker Bilo 261

Banovic Strahinja 391

Banu 133, 137, 143, 147

Baraj 70, 134, 144

Barbara'nın Yaramazlıkları, Amanti miei 392

Barefood in the Park 282

Barış 236

Barierata 288

Barlık Film 62, 293

Baskın 71, 226, 273, 276

Baş Belası 89, 97, 103, 108

Başkanın Katilleri 264

Başlama Atışı 337

Baştan Çıkaran Tango 382, 392

Bataklık 152, 178, 239

Bataklıkta Bir Gül 357

Batan Güneş 172

Battle for the Planet of the Apes 303

Bayan Futbolcular 229

Baybora 144

Bay İkbal 395

Bayramın Olsun 326

Bazıları Cacık Sever 79

BBC 208

Bebeğim 194

Bebek 33, 146, 285, 308, 334

Beceriksizler 137

Beddua 189

Bedel 322, 327

Bekar Odası 235

Bekçiler Kralı 232

Beklenen Kadın 179

Beklenen Saadet 31

Beklenen Şahit 172

Beklenmeyen Sürpriz 135, 137, 139, 143

Belalı Ajanlar 275

Belalı Kadın 335

Belalılar 314, 343, 395

Belanın Kralı 177

Belilito Dull Auto Strada 395

Belle de Jour 164, 165

Belli Değil 270, 290, 337

Ben Bir Garip Keloğlanım 27, 58, 69

Beni Mahvettiler 284

Benim Altı Sevgilim 88, 107

Benim Dünyam 24

Ben Köyümün Delisiyim 329

Ben Milyoner Değilim 64

Ben Ölmem 206

Ben Sana Mecburum 24, 44, 70, 105

Ben Sana Vurgunum 213, 216

Ben Sana Yandım Zühre 25

Berberi 283

Berduş 308

Berlin Aşıkları 361

Berlin Film Festivali 262

Berlin Kanlı Şehir 393

Berlin Violent City 393

Bernardo Bertolucci 243, 294, 298

Berrin Giz 22

Bert I. Gordon 394

Bertrand Tavernier 283

Beş Atış Yirmibeş 151

Beşine de Vur 77

Beş Kafadar 364

Beterin Beteri Var 31

Beverly Hills Cop 394

Beverly Hills Polisi 394

Beyaz Alev 322

Beyaz Atlı Adam 165

Beyaz Bisiklet 387

Beyaz Gelinlik 193, 298, 308

Beyaz Kelebek 317

Beyaz Kuş 160, 247, 248

Beyaz Ölüm 235

Bhagyaraj 395

Bhappi Sonie 395

Bıktım Her Gün Ölmekten 70

Big Zapper 265, 273

Bikini 89

Olgaç 327

Bilgesu Erenus 355, 356

Bilgin ve Kral 273, 275, 276

Bilitis 182, 186

Binlik Nail 333, 334

Bionic Ninja 386

Bionik Ali Futbolcu 161, 200

Bionik Çocuk 321

Bionik Ninja 386

Bionik Tehlike 394

Bir Ana Bir Oğul 388

Biraz Geç Kaldın 133

Bir Başka Yer 309

Bir Başka Zaman 309

Bir Ceset Fazla 393

Bir Cinayetin Anatomisi 216, 217, 218, 219, 273

Bir Çirkin Adam 311, 313

Bir Daha Sevmek mi Tövbeler Olsun 226

Bir Devin Çöküşü 231, 233

Bir Dünya Yarattım 26

Bir Eksik Var 133

Bir Eşkıyalık Hikâyesi 134

Bir Eşkiyalık Hikâyesi 62

Bir Evliliğin Öyküsü 267

Bir Gün Mutlaka 341

Bir Günün Hikayesi 225, 263

Bir Kaç Dolar İçin 394

Bir Kadının Dünyası 241, 379

Bir Kadının Tanımlanması 310

Bir Kadın Sevdim 365

Birleşen Gönüller 134

Bir Numaralı Adam 215, 216, 217, 223

Bir Öğretmen 40

Bir Ömür Boyu 26

Bir Pazar Günü 222, 303

Bir Yabancı 61

Bir Yaz Yağmuru 24

Bir Yıldız Doğuyor 228, 229, 230, 281

Bir Yiğit Gurbete Gitse 102, 140

Bir Yudum Mutluluk 324

Bir Yudum Sevgi 359

Bir Zamanlar Amerika 324

Bir Zamanlar Deli Gibi Sevdim 32

Bir Zamanlar Doğuda 362

Bitirim Hüsnü 77, 86, 103

Bitmeyen Gece 285

Bitmeyen Şarkı 22

Biyonik Ali Futbolcu 266

Bize Kurşun İşlemez 264, 310

Bizim Aile 110, 111

Bizim Düğün Ne Zaman 63, 72

Bizim Film 39, 248

Bizim Kız 51, 54, 91, 97, 103

Bizim Mahalle 53

Bizim Sokak 265, 266, 272, 274, 278, 280, 317

Biz Üçümüz 377

Black Aphrodite 184

Black Aprodite 291, 298

Black Emanuelle Orient Report 174, 287

Black Jack 347

Black Lust 176

Black Nightmare 381

Black Sunday 332

Blake Edwards 395

Blood Feud 272, 275

Blood Mania 383

Blood Tracks 396

Blu Cobalto 377

Blue Lagoon 349

Blue Money 381

Blues Kardeşler 395

Boaz Davidson 285, 392

Bobbie Jo and the Outlaw 264

Bobbie Jo And The Outlaw 310

Bob Kellett 153

Bob Rafelson 262

Bob Weis 395

Bodas de Sangre 309

Bodurun Mayınları 227

Body and Soul 323

Bolwieser 310

Born Innocent 172

Boston Canavarı 307

Boş Verdim Kalbimin İşine 44, 58

Boyalı Dudaklar 25

Bozuk Düzen 39

Böbrek 227

Brain G. Hutton 395

Brezilya'da Barok Sanatı 276

Brian de Palma 262, 279

Brigade Mondaine 163

Brigham Young 283

Bruce Lee 177, 240, 244, 264, 295, 367

Bruce Lee Das War Wein Leben 244, 367

Bruce Lee'nin Maceraları 177, 240

Bruce Lee Secret 177, 240

Bruce Lee, We Miss You 264

Bruce'nin İntikam Yumruğu 332

Bruce's Fists of Vengeance 332

Bu Adamdı 46

Bu Baba Başka Baba 111, 124

Bu Balık Başka Balık 323

Bugünün Gençleri 329

Bu Hayat Böyle Geçer 42, 46, 61

Bulgar 33, 211

Bulunmaz Aşk 25

Bulunmaz Uşak 41

Bu Nasıl Dünya 24

Bu Ne Biçim 235

Bu Ne Dünya Kardeşim 24, 60

Bu Osman Başka Osman 156

Bu Oyun Son Oyun 134

Burhan Bolan 23, 26, 38, 42, 46, 61, 64

Buried Alive 382

Bursa Cumhuriyet Savcılığından Gelen 3 Adet Video Kaset 336

Bursa'da Zaman 71

Butterfly 317

Buttom Fack 176

Buzdan Göğüsler 160, 161

Büklüm Büklüm 154, 290

Bülbül 29

Bülbül Ailesi 23, 42, 47, 52, 84, 89, 91, 103, 108

Bülent Ersoy 189, 249, 250, 251, 379, 380, 383

Bülent Kayabaş 284, 288, 290, 336

Bülent Konal 41

Bülent Oran 39, 41, 42, 52, 61, 226, 236, 256

Büyük Ceza 326

Büyük Ejder 263

Büyük Göç 134

Büyük Heyecan 267

Büyük İkramiye 357, 359

Büyük Kumar 165

Büyük Öfke 31

Büyük Vurucu 265, 273

Büyülü Bebekler 394

C

Cain's Cutthroats 393

California 227, 329

Caligula 340

Call Him Mr. Shatter 150

Camdaki Kadın 187

Can Alıcı 396

Canavar Cafer 340, 376

Canavarlar Canavarı Gidorah 286, 306

Canım Atatürküm 55

Canın Cehenneme 177

Canın İsterse 271, 278, 289

Cani 39, 46, 50, 54, 57, 83, 87

Can ile Canan 38

Can Kurban 133, 134, 135, 325

Canlı Hedef 272, 311, 312, 313

Canlı Yeme 299

Capricorn One 306

Cardiac Arrect 394

Cari Genitori 151

Carlo Lizzani 162

Carmen 309, 310

Carmen Jones 310

Carrie 262

Casus Kıran 231

Cat People 347

Cattivi Pierrot 393

Cazibeli 276

Cehennemden Firar 273

Cehennem Elçileri 365

Cehennem Korkusu 362

Celal Atağ 256, 257

Celalettin Yonat 236

Celeste 310

Cellatlar 135

Cemal 140

Cemil Dönüyor 134, 165, 166, 205, 274

Cemilenin Kaderi 194

Cemil Selim 50

Cem Özer 47

Cengaver 66, 241, 283, 316, 339

Cengiz Batuhan 43, 48, 50

Cengiz Nacaroğlu 56, 63, 221

Cennetin Evi 229, 233

Cennetin Yarısı 387

Cennetin Yedi Kapısı 64

Cennet Kızları 24

Cennet Oteli 273

Cephesiz Savaş 264

Ceren 223

Cesur Yabancı 134

Cevat Kurtuluş 118

Cevat Okçugil 339

Cevriyem 215, 218, 223

Ceyda Karahan 110, 121, 122, 123

Cezanı Çekeceksin 42, 44, 53, 96, 150

Chaku Master 242, 315

Champ 395

Champagner für Zimmer 13, 74, 126, 290

Champion 172, 248

Charles Ferrer 287

Charles S. Dubin 300

Charley Varrick 264

Chatterbox! 294

Che! 159

Cheh Chang 300, 301

Che-Militanın Hayatı 159

Chi Chang 177

Chih-Hung Kuei 392

Chinesisches Roulette 377

CHP 84, 100

Christo Christov 288

Christo si e Fermanto a Eboli 310

Chuck Vincent 351

Chuen Chi Lian 348

Chung Hsun Tu 177

Cıbıl 318

Cıngar 85, 86

Cici Kızlar 241, 337

Cihan Yandı 266

Cihan Yendi Kanlı Nigar 266

Cilalı İbo-Komiser Kolombo 45

Cinayet 134, 214, 395

Cind-Donna 381

Cinnet 383

cinsi münasebet 75, 117, 118, 119, 127, 149, 150, 151, 154, 174, 181, 182, 183, 194, 214, 244

Cirio H. Santiago 315

Claude Chabrol 171, 183, 285

Claude Goretta 354

Claude Pinoteau 287, 353

Claudio de Molinis 298

Clowns and Children 173

Cocaine Wars 393

Colda Labbra, Burning Libs 157

College Girl On Vacation 323

Comin' at Ya! 299

Coming Home 262

Commander Lamin 396

Conan 322, 373

Conrad Brueghel 285

Cousin Cousine 287

Covert Action 304

Crazy Horse 164

Crazy Mama 393

Crazy Moma 393

Cruising 286

Csontvary 288, 388

Csontváry 388

Cuba 264

Cuma On Üç 279

Cumartesi Gecesi Ateşi 350

Cumhuriyet Savcılığından Gönderilen Parça 335

Curse of the Pink Panther 395

Cüneyt Arkın 98, 107, 171, 172, 188, 199, 202, 206, 221, 298, 299

Cyclone 167

Çağatay Film 222

Çağrı 189

Çakal Avı 50, 134, 158

Çakıl Taşı 150, 296

Çal Kemancı Çal 137, 139, 142, 146

Çamur 356

Çamurdaki Kadın 337

Çamurlu Çiçek 40

Çapkınım Hovardayım 265

Çapkın Kız 153, 154, 238

Çapkın Polis 308

Çapkın Tilki 150, 179

Çaresiz 26, 229, 234

Çarlinin Kelekleri 190, 268

Çavuş Getulio 310

Çelik Bilekli Karateciler 295

Çerkes Karadağ 252

Çerkez 201, 252

Çetin Ceviz 267, 272

Çetin İnanç 174, 179, 181, 199, 277, 279, 339

Çetin İzzet Özkaya 37, 42, 47

Çetin Sezerel 227, 228

Çığlık 38, 70, 133, 279

Çıkar mı Çıkmaz mı 202

Çık Ortaya 271, 278

Çıldırtma Beni 314

Çılgın Ama Tatlı 23, 74, 84, 102, 103, 104

Çılgın Anne 393

Çılgın Antranör 25

Çılgın Arzular 373

Çılgın Aşıklar 359

Çılgın Atlar 164, 327

Çılgın Dilber 318, 375

Çılgın Fotoğrafçı 383

Çılgın Gazeteci 186, 195

Çılgın Karateci 273

Çılgın Kardeşler 33

Çılgınlar Kulübü 285

Çılgınlar Okulu 317

Çılgın Sevgili 225

Çılgın Twist Yılları 310

Çılgın Zevkler Evi 393

Çıplak Ayakla Parkta 282

Çıplak Kontes 382, 392

Çıplaklığa Paydos 180, 193

Çırılçıplak 73, 81, 110, 116

Çırpınış 296, 362

Çiçek Abbas 229, 234

Çiçek Ahmet 34

Çifte Kumrular 24

Çifte Tabancalı Kabadayı 343

Çifte Yürekli 332

Çiğdem 133

Çile 303, 310

Çileli Hayat 205

Çile Tarlası 303

Çin Aslanı 318

Çingene 200

Çin Ruleti 377

Çirkin Kral Affetmez 311, 313, 343

Çirkinler de Sever 281

Çirkinler De Sever 221

Çirkin ve Cesur 311, 313, 343

Çivi 177, 183, 185, 238

Çivi Çiviyi Söker 177, 238

Çizmeli Kedi 27, 73, 82, 87, 91

Çoban Yıldızı 348

Çocuklar Çiçektir 365

Çocuklar da Çiçektir 236

Çocuk Sevgilim 42, 59

Çok Özel İlişkiler 194, 290

Çöl 241, 315

Çöl Cenneti 351

Çöpçüler Kralı 169

Çürüme 41, 50, 55

D

Dacia Maraini 193

Dağ 204

Dağdan İnme Şehre İndi 133

Dağların Oğlu 311, 313

Dağlar Mekanımızdır 362

Dalavereciler Kralı 203

Dalgacılar 280

Damga 365

Damiano Damiani 285

Damien: Omen II 279

Daniel Frend le Train 388

Daniel Mann 392, 396

Daniil Khrabrovitsky 159, 246

Danimarka 157, 176

dans 86, 87, 113, 115, 116, 117, 120, 128, 179, 267, 323, 348, 351, 352

dansöz 86, 117, 120

Dansözün Kızı 61, 64, 66

Dantelci Kız 354

Dar Açılı Üçgen 362

Darbe 29

Dar Geçit 51, 80, 81, 99

Das Bambuscamp der frauen 392

Das Broth des Backers 367

Das Bumsfidele Heiratsbüro 287

Das Geheime Sexleben Der Olympiastadt 336

Davaro 199, 281

David Cronenberg 160

David Hamilton 182, 186, 287

David Lynch 281

David Woolcombe 206

David Woollcombe 223

Dawn of the Dead 176

Dayanılmaz Izdırap 150, 238

Dayı Cemil 235

Deadlock 393

Deadly Commando 332

Dead Wrong 393

Death Ship 285

Deathsport 171

Death Sport 245

Deathstalker - 2 382, 383

Death Trap 158, 243

Death Wisch 337, 339

Defineci 51

Değirmen 258

Değişim 387

Dehan Aksoy 231

Dehşet 46, 50, 279, 286, 393

dekolte 87, 230

Deli Cemile 211, 218

Delicesine 202, 271

Delidir Ne Yapsa Yeridir 43, 45, 162, 164, 290

Deli Fişek 231

Deli Gibi Sevdim 32, 41, 52

Deli Kan 304, 305

Deli Şahin 70

Delitto sull'autostrada 396

Deliverance 350

Delta Force Commando 396

Delta Komandoları 2 396

Demircan Türkdoğan 120, 121, 122, 123

Demir Yol 178

Demofilo Fidani 171

Deng long jie 177

Denizden Gelen Kadın 180, 190, 292, 293

Deniz Fedaileri 394

Denizler Hakimi 144

Denizlerin Tanrısı 193

Deniz Yolcuları 172

Deprem 22, 69

Derbeder 133

Der Bulle & das Mädchen 394

Derece 37 26

Der Flake 382, 391

Derman 233, 234

Der Schüller Gerber 321

Dersim 219

Derslik Düşmanı 309, 315

Dert Durağı 133, 161

Dertli Pınar 133

Der unerbittliche Vollstrecke 395

Derviş 134, 236

Desert Hearts 382, 392

De Taal der Liefde 244

Det parallelle lig 393

Devenin Başı 334

Dev-Genç 346, 347

Devlerin Aşkı 42, 70

Devlerin Kavgası 266, 267

Devler Savaşıyor Kara Murat 191, 223

Dev Tohumu 192

Dırdırıye 263, 278

Die 5 Finger Des Todes 264

Die Ehe der Maria Braun 267

Die Heissen Nahcte der lucrez borgia 391

Die Klosterschülerinnen 295, 305

Die nackte Grafin 382

Die Nackte Gräfin 392

Die Syndıkat des Grauens 339

Die Syndikat des Grauens 337

Dilber Ay 290

Dilber Dudağı 229

Dilek Taşı 158

Diljalaa 394

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi 145, 192, 377

Dil Yarası 365

Dinazor 394

Dinç Oral 229, 234

Direniş 49, 65

Disk 304, 346, 347

Dişi Cengaver 241, 339

Dişi Fedai 326

Dişi Konan 330

Dişi Kovboy 174

Dişi Şeytan 295, 301

Diva 281

Divane 186, 188

Dobermanlar Görev Başına 279

Doberman Patrol 279

Dog Day 263, 314

Dog Day Afternoon 263

Dog Soldiers 274, 275, 277

Doğarken Öldüm 236, 278

Doğmak İstemiyorum 196

Doğru Yoldan Ayrılanlar 48, 53, 59, 77, 226

doğum 92, 109, 165, 185, 186, 347

Doğuştan Çileli 231, 233

Dokunma Yanarsın 170, 181, 184

Dokuz Ay 185, 186

Dolap Beygiri 235, 338

Dolaşık 306

Dolma Kemal 53

Dolmuş Mehmet 64

Dolu Dizgin Uçmak 365

Dominik Graf 209

Don Hulette 267

Donna Cosa Si Fa Per Te 194

Donna Deitch 392

Donne Incatene 331

Don Schain 170, 181, 184

Don Siegel 264

Don't Go in the House 272, 273

Don't Play With Tigers 331

Dostlar Sağolsun 326

Double Exposure 323

Douglas Hickox 173

Down of the Dead 240

Doyumsuz 380

Doyumsuzlar 284

Dögkeselyű 388

Dökümanter Film Kurumu 326

Dölcü 226

Dönüş 42, 53, 87, 134, 262, 279, 396

Dönüşü Olmayan Yol 134

Dört Ateşli Yosma 264

Dörtlü Güç 394

Dört Mevsim Satıcısı 367

Dragon Force 347

Dr. Black and Mr. Hyde 149

Dr. Black Mr. Hyde 272, 279

Dr. Butcher 382

Dreheissen Nahcde der Lucrezia Borgia 382

Drei Schwedinnen in Oberbayern 163

Dr. Françoise Gailland 150

Drive, He Said 174

Dr. Kasap 382

Dr. Klein 182

Dua 29

Du bei dao 300, 301

Du bei dao wang 300

dublaj 183, 192, 314, 372

dublajı 162, 180, 193, 262, 272, 275, 303, 307, 326, 347, 349

D'Urville Martin 395

Duvarların Ötesi 203

Duygu Ankara 62

Duyguların Ötesinde 386

Duygu Sağıroğlu 21, 30, 57, 62, 66

Düğün Günü 225

Dünden Bugüne 77, 133

Dünya 234

Dünyayı Kurtaran Adam 199

Dünyayı Titreten Yumruklar 339

Düşman 173, 342

Düzenbazlar 299

E

E.5 Harekatı 362

Easine Peace 383

Eaten Alive 299

Ebe 234

Eberhard Schröder 295, 305

Ecele Köprü 38

Eddie Macon's Run 395

Eddie Macon'un Kaçışı 395

Eden Bulur 46, 53, 96, 150, 155

Edouars Wolinard 285

Edward Muller 273

Efkarlıyım Abiler 383

Eine Leiche Zuviel 393

Ein Verrucktes Freuden Homs 393

Ejderin Dönüşü 159, 239

Ejderin İntikamı 263

Ejderin Kuvveti 347

Ejder Kaplana Karşı 242, 315

Ekim Ayında 302

Eksik Etek 41, 73, 81

E La Nave Va 309

El Bebek Gül Bebek 181

Elden Ele 392

Elif Pektaş 112, 114

Elmanın Alına Bak 90, 95, 103

Elma Şekeri 278

Eloğlu 133

El Şakası 204

Elveda 387

Elveda Emmanuelle 153, 154, 238

Emanuelle 340

Emanuelle 5 386

Emanuelle in America 186, 195

Emanuelle Nera: Orient Reportage 174, 287

Emanuel ve Kız Kardeşi 338

Embriyo 170

Emek Film 251, 252

Emel Kalpakçı 32, 41, 46, 53

Emine 227, 247, 248

Emmanuel Japonya'da 277

Emmanuelle 75, 76, 153, 154, 190, 194, 195, 238, 239, 335, 336

Emmanuelle: L'antivierge 194, 335

Emmi Kızı 225

En Alttakiler 385

Enayiler Kralı 45, 53, 66, 77, 83, 86, 95

En Büyük Aşk 139, 147

En Büyük Suç 274, 277

Ender Çakar 48, 50, 59

Endgame 241, 339

Endişe 341

Endless Love 281, 283

Engels 246

Engel Sind Nackt Am Schonstein 392

Engin Karabağ 226, 229, 234

Engin Temizer 29, 32, 34, 36, 38, 40, 173, 177, 179, 184, 306, 326

En handfull kärlek 387

Enis Fosforoğlu 24, 31

Enter the Tiger 315

Enter The Tiger 242

Enver Özer 41, 55, 227

Enzo G. Castellari 266

Ercan Arı 23

Ercan Yazgan 37

Erden Kıral 171, 214, 215, 331

Erdoğan Gözen 42, 53

Erdoğan Tilav 213, 221, 225

Erdoğan Tünaş 21, 24, 25, 28, 29, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 44, 45, 46, 48, 50, 52, 53, 55, 59, 199, 205, 212, 214, 216, 217, 218, 222, 223, 224, 229, 231, 234

Erdoğan, Tünaş 199

Ergun Temizer 25

Erich Feigl 234

Eric Karson 300

Eriş Akman 227

Erkan Aksoy 201

Erkeğim 25, 134, 181, 185, 191, 229, 265, 289, 306

Erkeğin Fendi Kadını Yendi 134

Erkek Güzeli Sefil Bilo 187, 316

Erkekler de Ağlar 221

Erkek Ne Yapsın 158, 244

Erler Film 220, 263

Ermeni 108, 317, 357, 358

Ermenistan 317

Ernesto Ventura 177

Eroin Vurgusu 394

Erol Avcı 24, 27

Erol Bilge 24

Erol Ergören 46, 61

Erol Günaydın 112

Erol Taş 94, 96, 107, 108

Erricos Anreou 182

Ertem Eğilmez 169, 187, 261, 323

Esat Şekeroğlu 201, 202, 203, 229, 232

Escape From Hell Femmine infernali 273

Escape From New York 275

Escape to Athena 177

Esir Kalpler 134, 135

Esir Kampı Kızları 395

Eski Günler 242, 339

Eski Silah 28

Esmer Bomba 314

esrar 39, 115, 210, 247, 327, 351, 369

Esrar Perdesi 134, 138, 141

Essah 363, 365

eşcinsel 149, 363, 383

Eşkıya Celladı 314, 343

Eşrefpaşalı 311, 313

Eşşek Şakası 147

Et la tendresse?... Bordel! 264

Et La Tendresse Bordel 264

etnik 201, 204

Et si tu n'en veux pas 289

Ettore Scola 169

Eugenia'nın Sade'si 382

Evasive Peace 393

Eve Dönüş 262

Eve Girme 272, 273

Evlat 36

Evlatlık 36

Evlenmeye Vakit Yok 37

Evlilik 60

Evlilik Sözleşmesi 309

Evlilik Şirketi 82, 89, 90, 105

Ev Ödevi 348

Exit the Dragon 315

Exit The Dragon 242

Eye of the Needle 395

Eyvah Kaldım Ellerde 226, 236

Ey Zalim 213

F

Fabrika 112, 143, 144, 146

Fabrikanın Gülü 226

Fabrizio Rampelli 393

Fadik 32

Fadile 222

Fahişe 372, 383

Fahişeler 160

Fahrettin Cüreklibatır 199

Fahrettin Cüreklibatur 199, 221, 299

Faize Hücum 199, 224, 352

fakir 146, 257, 316

Fakir 304, 308

Fas 283

Fast Times in Ridgemont High 387

Fast-Walking 295, 300

Fatih Çılkadaroğlu 227

Fatih Sultan Mehmet 145, 224

Fatma Belgen 85, 86

Fatma Girik 25, 219, 232, 252, 266

Fazıl Aslan 230

Fedailer Birliği 264

Fedai Öztürk 31, 225, 226, 236

Federico Fellini 281

Ferdinando Baldi 286, 299

Ferenc András 388

Ferhat ile Şirin 353

Feri Cansel 79, 151

Feridun Kete 42, 59

Ferit Edgü 219, 221

Ferman 220, 222

Ferudun Öner 38

Feryada Gücüm Yok 262

Fethi Yılmaz 220, 222

Fırat'ın Cinleri 135, 170

Fırıncının Ekmeği 367

Fırtına Biçenler 356, 357

Fırtına Gibi 322

Fırtına İnsanları 178, 215, 219

F.I.S.T. 264

Fıstıklar 111, 112, 307

Fidye 396

Figen Han 84, 88, 115, 116, 124

Figüran Osman Gerzek Şaban 208

Fikret Hakan 38, 227, 249, 276

Fikret Terzi 22

Fikret Uçak 28, 31, 36, 44, 47, 51, 57, 59, 61, 63, 214, 270, 293

Fikrimin İnce Gülü 213, 214, 224, 361

Fil Adam 281

Filistin Kurtuluş Teşkilatı 13, 56, 143

Filiz Eroğlu 27, 43, 45, 47

Filiz Gürdal 38

Filmciler Derneği 99, 126

Film-Set Teknisyenleri Derneği 71

Final Cut 382, 392

Fingers 287

Firar 135

First Blood 353

Fist of Fury Part II 242, 315

Fiyakanı Bozarım 27, 44, 70

F. J. Gottlieb 290

Fletch 395

Flic Ou Voyou 308

Florestano Vancini 175

Fontana Effi Briest 377

Force Plus Four 394

Francis Giacobetti 194, 335

Franco Nero 129

Franco Vitolo 229

Franco Zeffirelli 281

François Truffaut 262

Frankestein's Horror Klinic 393

Frankeştayn Korku Hastanesi 393

Franklin J. Schaffner 169

Fransa 357

Fransız 138, 357, 395

Fransız Teğmenin Sevgilisi 395

Fred Zinnemann 392

Friday the 13 Part 6 Jason Lives 386

Friend and Lovers 176

From the Depth of Darkness 314

Funda Film 64

Futureworld 192

G

Gaetano Quartararo 336

Gagra'da Bir Kış Gecesi 378

Gallipoli 272

Game for Vulture 300

Gang 171

Gangster 362, 374

Ganz Unten 385

Garip Sevgililer 62

Garsonyer 179, 291

Gaye Film 110, 158, 200

Gazanfer Dirlik 200, 213

Gazap Rüzgarı 231

gazete 70, 73, 106, 108, 219, 358

Gece Katilleri 326

Gecelerin Dehşeti 381

Gecelerin Kadını 235

Gecenin Sonu 202, 324

Gece Oyunu 263, 269

Gece Yarısı 29, 133

Geceyarısına 10 Kala 348, 351

Gece Yaşayan Kadın 154, 270

Geçim Otobüsü 257, 362

Gekko Kamen 285

Gel Barışalım 42, 44, 90, 106, 108

Geleceğin Dünyası 192

gelenek 22, 76, 102

Gelibolu 272

Gelincik 165

Gelin Çiçekleri 133, 142

Gelin Kayası 200, 302, 304

Gelinliksiz Gelin 290, 296

Gençlik Arzuları 350

Gençlik Duyguları 396

Gençlik Eğleniyor 285

Gençlik Günleri 383

Gençlik Şehri 282

Gençlik Yılları 396

Genç Savaşçı 322

Genel Ev 14 Numara 229, 235

George Mihalka 285

George P. Cosmatos 177

George Romero 176

Georges Lautner 160, 161, 193, 308

George Waggner 394

Georg H. Feil 226

Gerilim 151, 245

Gerzek Şaban 208

Geschichten aus dem Wiener Wald 328

Geveze Kutu 294

Gıdıklama Gülerim 138, 145, 147

Gırgır Dünyası 216, 218, 222, 224

Gırgıriye 261

Gırgıriyede Şenlik Var 263, 278

Gır Gır Kardeşler 38

Gianfranco Angelucci 308

Gianni Pedia 192

Gianni Peria 183, 186, 196

Girl in Room 2A 394

Giselle 373

Giuliano Biagetti 194

Giuliano Carnimeo 166

Giuseppe Rosati 183

Gizli Barış 383, 393

Gizli Duygular 365

Gizli Harekat 304

Gizli Harekât 177

Gizli Hisler 44, 61

Gizli İlişkiler 241, 379

Gizli Kuvvet 140, 279

Gizli Operasyon 297, 304

Gizli Örgüt 225

Gizli Silah 321

Gizli Teşkilat 140, 147

Gladyatörlerin İsyanı 316

Glass of 1984 315

Gli Amori Impuri di Melody 297

God Children 382

Godfrey Ho 272, 387, 394, 396

Godzilla'nın Dönüşü 380

Golden Dragon Silver Snake 272

Golden Ninja Warrior 385, 390

Gol Kralı 261

Goodbye & Amen 285

göbek 87, 89, 117, 345

Göç Göç Oldu 317

göğüs 84, 87, 112, 351

Gökdelende Soygun 395

Göktürk 30

Göl 199

Gönlün İsterse Gel 268

Gönül Alevi 394

Gönülden Yaralılar 64, 65, 222

Gönül Erin 124

Gönül Fırtınası 38

Gönül Hancı 113

Gönül Kuşu 343

Gönüller Şen Olsun 133

Gönüllü Kahramanlar 311

Gönül Tansel 113, 114

Gördüğün Yerde Vur 88, 98, 106, 109, 111

Görüntü Yönetmenleri Derneği 71

Gözde 363

Gözünü Seveyim 134, 135, 139

Gözyaşlarım 31

Greek Tycoon 267

grev 165, 304, 346, 347

Griechische Feigen 287

Guguk Kuşu 307

Guido Zurli 39, 46, 50, 54, 57

Gulyabani 41

Gurbetçiler Dönüyor 36, 43, 47, 49, 52, 92, 96, 97

Gurbetçi Şaban 368

Gurbet Kuşları 326

Gurbet Türküsü 213, 220

Güçlü Olan Kazanır 396

Gülçin Özen 31

Güldürme Beni 241, 367, 368

Güldür Yüzümü 365

Güler Misin Ağlar Mısın 338

Gül Hasan 262

Gülibik 352

Gülşah Küçük Anne 92, 108

Gülün Adı 386

Gülünüz Güldürünüz 138, 143, 146

Gül ve Diken 133

Gül ve Öldür 323

Günah 21, 70, 134, 137, 142, 160, 179, 180, 190, 262, 277, 287, 290, 307, 386

Günaha Davet 160

Günahkar 23, 35, 65, 84, 87, 91, 100, 109, 214, 295, 305

Günah Ortakları 386

Günahsızlar 23

Günahsız Yetim 384

Günaydın İsrail 279

Günay Kosova 190

Gündüz Güzeli 164, 165

Güner Şengül 24

Güneş Batınca Heyecan Başlar 183, 186, 192, 196

Güneş Doğarken 348

Güneşe Gidenler 65

Güneşin Battığı Yer 227

Güneşin Tutulduğu Gün 322

Güneşli Bataklık 152, 178, 239

Güneş Ne Zaman Doğacak 172, 206, 207

Güneşten De Sıcak 156, 159, 244

Güney 17, 18, 199, 204, 211, 311, 312, 313, 340, 341, 377

Günülden Gönüle 388

Güzel ve Tatlı İstanbul Geceleri 190, 271

Güzel ve Tatmin 193

Gyerekrablás a Palánk utcában 388

H

Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor 169, 199

Hababam Sınıfı Güle Güle 261

Hababam Sınıfı Tatilde 146, 169

Hababam Sınıfı Uyanıyor 46, 60, 72, 104

Haberci 396

Habibullah Faiziev 302, 305

Hadi Çaman 24, 42, 56, 90, 103, 116, 121, 122, 123, 124, 284, 298, 334

Hafız Yusuf Efendi 388

Hakanlar Çarpışıyor 189, 191, 199, 200

Hakan Tulgar 227

Hakkari'de Bir Mevsim 330, 331, 386

Hal Ashby 162, 262

Hale Gülergin 64

Halil Ateş 30

Halit Ferit Eylik 222

Halkalı Şeker 77

Halk Daha İstiyor 172, 240

Halk Plajı 46

Halloween 285

Hamal 33, 47, 48

Hamamcı Şevket 374

Hammal 33

Hammett 310

Hamza Dalar Osman Çalar 85, 96, 106, 107

Hamza Dalsın Osman Çalsın 43, 61, 65, 67, 106

Hans-Erik Philip 393

Hanuman and the 5 Kamen Riders 158

hapishane 96

Hapishanede Futbol 277

Hapishane Günleri 382, 392

Happy Family 176

Haram Para 25

Hardcore 267, 272

Harem 247, 377

Harman Sonu 301

Harp 145, 395

Harry Hurwitz 295, 301

Hartmut Gruesmayer 226

Hasan Dağı 273, 278

Hasan Karcı 308

Hasan Rüzgar 227, 228

Hasan Tulgar 226

Hasat 230

Hasip Yenik 23, 29, 52, 66

Hasret 64, 134, 330, 353, 362

Haşmet Zeybek 201, 219, 230

Hata 185

Hatalı Yol 134

Hatasız Kul Olmaz 24, 140, 146, 147, 166

Havar 32, 299

Hayal Şehir 282

Hayata Dönüş 42, 53, 87

Hayat Film 333

Hayat Hoştur Gerisi Boştur 31

Hayatım 134, 364, 366, 387

Hayatın Gerçek Tadı 79, 147

Hayat Kavgası 134

Haydar 163

Haydaro 21, 47, 52, 55

Haydi Gençlik Hop Hop 26

Hayırsız Evlat 64

Hayvan Sirki 283

Hedefteki Adam 49, 54, 55, 70, 340

Hedefte Vuruşanlar 270

Hekimoğlu 25, 30, 39, 55, 134

Hem Fırçala Hem Yapıştır 221

Henry King 178

Hepimiz Kardeşiz 32

Her An Tehlike 134

Here is Your Life 387

Hergele Avı 134

Her Gönülde Bir Aslan Yatar 47, 52, 60, 67, 92, 107

Herhangi Bir Kadın 278

Herkesin Kadını 183

Her Şey Kızım İçin 137, 139, 142, 146

Her Şey Oğlum İçin 32, 138, 145, 146, 147

Her Zaman Hazırım 173, 189, 190

He's A Legend He's A Hero 162

Heyecan Kulesi 300

Hıdır 179

Hınç 93, 98, 100, 105, 381

Hırçın Kız 21, 51, 54, 66, 156

Hırsız Milyoner 74, 111, 112

Hızlı Giden Yorulur 138, 145, 147, 336

Hızlı Koş Az Yorul 276

Hızlı Silah 170

Hidayet Pelit 273, 278, 306, 329

High Season 307

High Velocity 285

Hisli Duygular 75, 190, 195

Hitler 302, 368

Hollywood Man 170, 180, 185, 191

Holocaust 2000 182, 185

Homework 348

homoseksüel 118, 120, 151, 185, 186, 291, 298, 299, 367

Hooker 276, 334, 383

Hoppala 382, 392

Hora 101

Hor Görme Garibi 200

Hostes 268

Hosteslerle Dünya Turu 268

Hotel Paradise 273

H.O.T.S 285

Howard Avedis 393

How Green Was My Valley 169

How Short Is the Time for Love 393

Hrishikesh Mukherjee 395

Hristo Hristov 288

Hsing-Lai Wang 162

Hua Chen 177

Hubert Frank 174, 267, 297

Hudut 134

Hudutların Kanunu 311, 313

Hulki Saner 24, 26, 61, 64, 65, 66

Hulusi Kentmen 107

Hundra 351

Huzurum Kalmadı 224

Hükmedenler 306

Hülya Avşar 348

Hürriyet 262

Hüseyin Örmen 226

Hüseyin Peyda 32, 37, 43, 55, 299, 318

Hüseyin Turhan 35

Hüsnü Cantürk 24

Hüsnü Karcı 221

Hüzzam Mevki 366

Hz. İsa'nın Hayatı 314

I

I belong to me 193

I'd Climb the Highest Mountain 178

Identificazione di una donna 310

Il Buen Soldate 310

Il grande Racket 266

Ilık Dudaklar 155

Ilık Ilık 340

Ilia Von Anutroff 285

I love you, Alice B. Toklas! 267

Il Piacere e Femmina 287

Il Sergente Rompiglioni Diventa... Caporale 187, 189, 192

Ilso Ilgwon 272

Il Trone di Fuoce 330

Il vizio ha le calze nere 163

Im Lauf der Zeit 387

Incoming Freshman 271

Incredible Shaolin Thunder Kick 394, 396

Indiana Jones and the Temple of Doom 395

Indiana Jones ve Mahşer 395

Indiana Jones ve Mahşer Tapınağı 395

Ingmar Bergman 169

Intimate Moments 375

Io Cristiana studentessa degli scandali 157

ırk 76, 239, 255, 286, 305, 314, 362, 363, 367, 371

Ishiro Honda 286

Isıt Beni 268

Islak Güneş 359

Islak Mendil 308

Işıklı Kovboy 395

Işık Toraman 44, 49, 51, 53, 54, 58, 60, 200, 204, 226

I will... I will... For Now 183, 191

İbişo 272

İbo ile Güllüşah 133

İbrahim Başkan 30

İbrahim Giray Giresunluoğlu 47, 50, 62

İbrahim Mertoğlu 204, 213, 216, 221, 235, 306

İbrahim Tatlıses 394

İbret 235, 342

İçimdeki Yangın 180, 269

idam 95

İdam 40

ideoloji 28, 344

ideolojik 21, 55, 65, 100, 141, 143, 178, 188, 204, 206, 211, 218, 223, 272, 275, 316, 331, 332, 341, 342

İdeolojik 100, 141, 144

İftira 134, 245, 337

iğfal 113

İğnenin Gözü 395

İhanet 194, 266

İhsan Gedik 77

İhsan Yüce 22, 43, 45, 46, 52, 53, 265, 266, 272, 274, 278, 280

İhtiras Kurbanları 134, 138, 141

İki Arkadaş 21, 331, 340

İki Çiçek Üç Böcek 25

İki Damla Gözyaşı 134

İki Gelin İki Damat 133

İki Kadın Bir Erkek 324

İki Kafadar 38

İki Kızgın Adam 28, 42, 59

İkimiz de Sevdik 83, 94, 289

İkimiz De Sevdik 354

İki Ruhlu Adam 183

İki Yıl Okul Tatili 60

İlahi Kuvvet 160

İlhan Bozer 213

İlhan Engin 22, 23, 27, 64

İlk Aşk Hikayesi 322

İlk Defa 22

İlk Günah 287

İlk Gün İlk Gece 229

İlk Kan 353

İlyas Aksu 46, 52, 66

İlyas Yüceer 214

İmparator 227

İnadına 365

İnce Cumali 311, 313

İnce Memed 204, 242, 368

İnce Memed-Şahinim 204

İnfilak 222, 327

İngiliz 192

İngilizce 104, 154, 166, 183, 192, 206, 223, 232, 242, 246, 248, 280, 284

İngiltere 102

İnsafız 354

İnsafsız Adam 160

İnsafsızlar 214, 322

İnsan Değildiler 242, 248

İnsan Değildirler 315

İnsanları Seveceksin 44, 46, 47, 49, 63, 64

İnsanlar Yaşadıkça 32, 35, 36, 133

İnsanlık Bekçisi 220, 221

İnsanlık Suçu 38

İnsanlık Uğruna 278

intihar 94, 115, 129, 324, 369

İntikam 393

İntikam Alevi 134

İntikam Benim 221

İntikamcı 89, 90, 93, 94, 97, 101, 104, 156, 386

İntikam Fırtınası 235

İntikam Kadınları 321

İntikam Meleği 337

İntikam Meleği-Hamlet 70

İntikam Yemini 33

İran 30, 39, 209, 210, 230, 231

İrfan Atasoy 33, 38, 47, 48, 53, 181, 185, 191, 205, 256

İrfan Ünal 215, 218, 223

İsa Eboli'de Durdu 310

İslamiyetin Doğuşu 189

İsmail Çankaya 36, 54

İsmini Unutma 275

İsrailde Tarım 279

İstanbul 7

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı 279, 309, 315, 377

İstanbul Macerası 135, 139

İstanbul Sinema Günleri 349, 351, 352, 354, 387

İstanbul'un Fethi 63, 139, 145, 224

İstasyon 77, 134, 310

İstasyon Şefinin Karısı 310

İsterik 41

İstiklal Marşı 29, 352

İstiklal Marşı-Korkma Sönmez 29

İsveçli Kızlar 163, 319

İş Bilenin 111, 121

işçi 129, 130, 131, 304, 331, 356

işkence 93, 142, 186, 216, 240, 245, 301, 303, 372

İşler Karıştı 41, 82, 88, 102

İşte Benim Hayatım 134

İşte Benim Hikayem 142

İşte Hayatım 387

İşte Kadın 382

İşte Öyle Bir Şey 57, 61, 64

İtalya Yoksul Bir Ülke Değildir 310

İt Dalaşı 183

İtilmişler 151, 244

İyi Asker 310

İyi Gün Dostu 290

İzin 341

İzzet Özkaya [Ç. İzzet Özkaya] 37, 42, 47, 48, 51, 63

J

Jack Nicholson 174

Jack Starrett 180, 185, 191

Jacky Yu Yin 348

Jacques Deray 171

Jacques Dupont 37

James Beshears 348

James Fargo 300

James Harris 295, 300

James K. Shea 394

James L. Brooks 395

James Toback 276

James Tobalk 287

Jawaani 396

Jaws 261, 277, 395

Jaws III 395

Jean Becker 387

Jean-Charles Tacchella 287

Jean-Claude Laureux 194

Jean Desvilles 290

Jean-Jacques Beineix 281

Jean-Marie Pallardy 174, 194

Jeff Kanew 395

Jesus 314

Jeunes Filles Un Couvent 295, 305

Jeux Pour Couples Infideles 194

Jeux pour couples infideles 290

Jim Goldman 394

Jimmy Wang Yu 283

Jin se tai yang 264

J. Lee Thompson 183, 303, 348, 351

Joe Alves 395

Joe D'Amato 174, 177, 186, 195, 287, 338, 339

John Avildsen 262

John Badham 350, 395

John Boorman 350

John Carpenter 275, 282, 285

John Ford 169

John Huston 281

John Landis 279, 317, 395

John Quested 306

John Wilder 319

Jonathan Demme 393

Josef Gottlieb 289

Joseph Losey 182

Joseph Ruben 158

Joseph Velasco 295

Joshua Then and Now 388

Journey into Fear 392, 396

Joy'un Aşkı 241, 379

Julia 228, 382, 392

Jungle Warriors 393

Junji Kurata 193

Jurgen Schindler 194

Just Jaeckin 75, 190, 195, 270, 336

K

Kaash 394

Kabadayı Böyle Sever 153, 154, 213

Kabak Tadı 282

Kabus 24, 381

Kaçak 225, 230, 396

Kaçakçılar 7, 64

Kaçakçıların Sonu 62

Kaçaklar 134, 135

Kaçırma 206, 223

Kader 31, 35, 36, 41, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 59, 60, 78, 79, 91, 94, 105, 107, 134, 146, 170, 205, 311, 356, 364, 394

Kader Bağlayınca 53, 78, 91, 94, 105

Kader Böyle İdi 36

Kader Bu 41, 47, 52, 60

Kader Çıkmazı 31

Kadere İsyan 235

Kaderi Arayan Adam 170, 182

Kaderimsin 396

Kaderin Böylesi 133

Kaderin Pençesinde 134

Kader Rüzgarı 134

Kadersizler 394

Kader Torbası 46, 59, 79, 107

Kader Utansın 35

Kadıhan 56, 63, 70

Kadına Karşı Kadın 285

Kadın Asker Olursa 265, 275

Kadınca 369

Kadın Doktor 150

Kadınım 394

Kadının Fendi Erkeği Yendi 31

Kadın İsterse 13, 74, 126, 290

Kadın Kadındır 179, 184, 290, 334

Kadınlar 46, 92, 105, 133, 136, 179, 199, 276, 331, 372, 389, 392

Kadınlara Pusu 155, 271

Kadınların Dünyası 24

Kadınlar Koğuşu 133, 136, 199

Kadın Polis New York'ta 303

Kadın Sirk Artisleri 377

Kadir İnanır 252, 322, 348

Kadir Kök 45, 62

Kadri Seren 29

Kadri Yurdatap 45, 58, 61, 203, 216, 226, 228

Kafes 52, 301, 303

Kahır Mektubu 277

Kahraman Cengaver 283

Kahraman Deliler 395

Kahraman Şövalye 396

Kahreden Gençlik 369

Kahreden Günah 134, 137, 142

Kala Dhanda Goray Log 394

Kalbimden Atma Beni 364

Kaldır Ası Yatır Kızı 293

Kaldırım Çiçeği 355, 356

Kaldırım Dilberi 194

Kaldırım Kuşları 213

Kalleş Adam 179

Kamyon 225, 227, 276

Kamyoncu 243, 379

Kamyon Şoförü 225, 276

Kan 71, 142, 146, 376

Kana Düşen Gül 139, 147

Kana Kan 53

Kanal 171, 214, 215

Kanaryanın Ölümü 229, 230, 232

Kançık – Günahkar Kadın 214

Kan Çiçekleri 226

kan davası 65, 102, 220, 365

Kan davası 36, 49, 65

Kan Davası 14, 18, 186, 272, 275, 365

Kandemir Konduk 234

Kan Gövdeyi Götürdü 311, 313

Kanımın Son Damlasına Kadar 317

Kanije 235, 321

Kan İzleyici 396

Kan Kardeşler 45, 50, 69

Kanlı Düğün 309

Kanlı Körfez 212

Kanlı Nigar 266

Kanlı Pazar 332

Kanun Adamı 134, 142, 165, 230, 231, 234

Kanun Benim 321

Kanundan Kaçılmaz 37, 48, 51, 53, 63, 227

Kanun Gücü 172

Kanun Kaçakları 38

Kanun Pençesi 38

Kanunsuzlara Karşı 138, 140, 141, 144

Kanunsuz Sokak 39, 48, 52, 63, 66, 79, 103

Kanunun Kuvveti 36, 54, 88

Kanun Yok mu 264

Kan ve Gül 43, 61

Kan ve Kurşun 311, 313

Kao Li 339

Kapıcılar Kralı 71

Kaplan Harekatı 394

Kaplanın Öcü 310

Kaplanlar Ağlamaz 187

Kaplanlarla Oyun Olmaz 331

Kaplan Pençesi 45, 49, 54, 56

Kaplumbağalar 226, 230, 232

Kara Bahtım 351

Karabasan 347

Karaca Kaan 70, 115, 116

Karadeniz Fırtınası 25

Karadenizin Ötesinde 202

Kara Diken 361

Kara Gözlüm 336

Kara Kafa 221

karakol 171, 274

Kara Kuluçka 378

Kara Leke 291, 294

Karamanın Koyunu 179

Karambol 160

Kara Murat Şeyh Gaffar'a Karşı 107

Kara Murat Şeyh Gaffara Karşı 46, 49, 57, 63

Karanfilli Yar 24

Karanlığın İçinden 279

Karanlığın Ortasından 314

Karanlık Sokaklar 172, 213, 291

Karanlıkta Bir Çığlık 133

Karanlık Yollar 36

Kara Pençe 235

Kara Şahin 30

Kara Şeytanlar 40

Karateci Kız 381

Kara Vicdanlı 24

Kara Zafer 286

Kardeş 28, 44, 231, 310, 349

Kardeşler 31, 33, 34, 35, 38, 43, 45, 48, 50, 52, 69, 88, 395

Karel Reisz 274, 277, 395

Karımdan İyisi Yok 26

Karım Okula Dönüyor 264

Karım Tatilde Sevgilim Evde 276

Karl Fruhtmann 232

Karl Marx 76, 246, 380, 387

Karpuzcu 48, 50, 59

Kartalların Meydan Okuduğu Yer 395

Kartal Tibet 69, 169, 261, 263, 276, 278, 281

Karzan, Il Favoloso Uomo Della Jungla 171

Karzan Ormanlar Kahramanı 171

Kasabadaki Sır 134

Kasabanın Namusu 192

Kasabanın Sevgilisi 348

Kasım Baba 219

Kasımpaşalı Emanuel 236

Kasımpaşalı Emanüel 227

Kasımpaşalı Kamil 38

Kasımpaşalı Recep 311, 313

Kasırga 29, 167

Kasırga Adam 29

Kasro Kanco 43, 55

Kaşık Düşmanı 327

Katedilecek Bir Okyanus 326

Katil 295

Katiller 192

Katiller Beyaz Giyer 317

Katil Teröristler 173

Kavanoz Nuri 234

kavga 77, 79, 86, 92, 93, 94, 95, 98, 159, 228, 230, 239, 273, 277

Kavga 38, 85, 93, 299

Kavgasız Yaşayalım 44, 46, 47, 49, 63

Kaya Ererez 172

Kayahan Arıkan 46, 50

Kaybolan Saadet 47, 53, 93, 97, 98, 102, 104

Kazanova 76 111, 114

Kazıma Bak Kazıma 111, 119

Kazım Dilcan 226

Kazım Eryüksel 204

Kazım Kartal 288, 290

Kedi Kız 347

Kelebek 44, 61, 169, 317

Kelebekler Ağlamaz 60

Kelepçe 135, 137

Kelepçeliler 225

Kemal Aygün 21, 47, 52, 55

Kemal Dağlar 30

Kemal Kan 277

Kemal Sunal 71, 266, 343, 344

Kemal Tatlı 235

Keman Öğretmeni 63

Kemik Kıran 242, 315

Kenan Ormanlar 226

Kenan Pars 94, 97

Kenar Mahalle 25, 227, 228, 236

Kendin Pişir Kendin Ye 175

Kene 221

Ken Grieve 397

Ken Osbourne 393

Kerem ile Aslı 236

Kerem İle Aslı 133

Kerim Korcan 201

Kervan Film 55

Ke Sholay 396

Kesik El 279, 327

Kesik Kol 327

Keskin Vurucu 134

Ketten Stafling 394

Kılıçaslan'ın İntikamı 30

Kılıç Bey 205

Kır Gönlünün Zincirini 199, 281

Kırık Bir Aşk Hikayesi 199, 281

Kırık Hayat 134

Kırkından Sonra 185

Kırmızı Dudaklar 25

Kısır 134

kıyafet 51, 54, 55, 71, 79, 96, 97, 140, 141, 187, 231

Kızgın Güneşte Aşk 307, 319

Kızgın İkili 214

Kızı da Anası Gibi 306

Kızılırmak Kara Koyun 311

Kızım ve Ben 347

Kızını Dövmeyen Dizini Döver 82, 84, 96, 137, 138, 320

Kızkardeşim Emanuel 338

Kızlar 73, 82, 86, 87, 92, 96, 97, 100, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 134, 158, 163, 220, 239, 241, 266, 285, 295, 319, 320, 337, 351, 352

Kızların Sevgilisi 290

Kızlar Yardıma Koşun 285

Kızlık Rüyası 150

Kız Yıldızlar Sirk Gösterisi 302

Kibar Feyzo 18, 179, 213, 224, 344, 345, 346, 347

Kidnap 206, 223

Kilenc Honap 185, 186

Killer Behind the Mask 194

Killers Wear White 317

Kim Bilir 308

Kime Niyet Kime Kısmet 367

Kimin Eli Kimin Belinde 367

Kimin Eli Kimin Cebinde 160

Kim Kime Dum Duma 25

King Lear 309

King of Fear 382

King of Prodigal Boxers 348

Kirli Miras 140

Klassen feind 309

Klassenfeind 315

Kleinhoff Hotel 162

Kobalt Mavisi 377

Koca Aranıyor 307

Kocamı Bırakamam 22

Kocamın Bilmediği 13, 74, 126, 290

Kocamın Sırrı 26, 134

Kocamı Verememe 133

Kocaoğlan 314

Koçum 311, 313

Kokain Savaşları 393

Kola Dhanda Gray Log 394

Kolla Kendini Bebek 33

Kolombo Şakir 36, 43, 47, 52, 84, 91, 100, 101, 109

Kolsuz Kahraman 301

Kolsuz Kahramanın Dönüşü 300, 301

Komplo 28

Komşu 385, 389

komünist 55, 143, 302

komünizm 246

Konstans 309

Konstantinopl 37

Kontract 309

Kopfstand 328

Kopuk 396

Kor 394

Kore 38

Korhan Yurtsever 170, 221

Korkak Kahraman 155

Korku Çemberi 382

Korkular Ruhu Yok Eder 376

Korkunç Marta 396

Korkunç Şüphe 44, 45, 50, 70, 111, 116

Korkunç Tuzak 306, 392

Korkunun Gösterisi Şovu 305, 306, 308

Korkunun Kanatları 264

Korkunun Rüyası 305, 306, 308

Korkusuz 66, 134, 171, 202, 278, 292, 365

Korkusuz Adam 134

Korkusuz Aşıklar 171, 292

Korkusuz Beşler 365

Korkusuz Cengaver 66

Korkusuzlar 77, 81, 307

Korkusuz Savaşçılar 202

Kovboy 311

Kozanoğlu 311, 313

Köpek Askerler 274, 275, 277

Köpek Balıkları 34, 57, 63

Köpeklerin Günü 263

Köprü Altı Çocukları 230

Kördüğüm 37, 147, 188

Körfezden Randevu 212

Köşeyi Dönem Adam 344

Köşeyi Dönen Adam 18, 343, 344

Kötü Kader 394

Kötüler de Ağlar 52, 111, 115

Kötü Ruh 327

Kötü Yol 134

köy 72, 99, 144, 172, 186, 238, 253, 345, 346, 347

Kral Istvan 377

Krallar Eğleniyor 52

Kral Lear 309

Kral ve Kuş 309

Krista Q Dhamo 314

kucaklaşma 87

Kucaktan Kucağa 23

Kuduranlar 375

Kuduz 146, 160, 365

Kumarbaz 192

Kunt Tulgar 206, 220, 278

KupaAsı Maça Kızı 293

Kurbanlık Kaatil 343

Kurban Olayım 94, 97, 106

Kurban Olduğum 299, 305, 306

kurmaca 243

Kurt Adam 149, 196, 272, 279

Kurtalan Express 206

Kurt Dalaşı 135

Kurt Kanı 150

Kurt Kapanı 23

Kurtlar 36, 40, 208, 256

Kurt Nachmann 392

Kurtuluş 13, 29, 56, 118, 143, 144, 344, 350

Kurtuluş Savaşı 29

Kuşku 57, 59, 63

Kutsal Sancı 226

Küçük Ev 99

Küçük Fahişe 372

Küçük Sevgili 337

Küçük Süpermen 321

Küfelik 40

Kükreyen Aslan 88, 93, 95, 97, 103, 106, 109

Kükreyen Yumruk 320, 325

Küllerin Adamı 387

Kürt 15, 201, 232

Kürtçe 15, 219

K. Yüksel 31

L

La Boum 287, 353

La Bravata 322

La casa della paura 394

La Cugina 150, 238

La Dantellere 354

La Dérobade 279

Ladik 76 75, 108

La Donneuse 194, 244

Lady Chatterley's Love 270

La Femme de l'Hotel 388

La Gorilla 323, 325, 326

La Luna 294, 298, 301

La maison Tellier 395

La Maison Tellier 395

La Marge 182

Lamia Yal 125

La moglie in vacanza… l'amante in citta 276

La Morte de Mario Ricci 309

La Mort En Direct 283

La Nuit De Varannes 310

La polizia e sconfitta 272

La Ragazza Del Vagone Letto 286

La ragazza di Via Condotti 158

La Rivalto Del Gladiatori 316

La Rivincita di Ivan Hoe 396

L'arriere Train Sifflera 3 fois 174

Larry G. Brown 392

La seduzione 386

La Soldatessa alla Visita Militare 265, 275

Last Cannibal World 151, 245

Late Autumn 378

La Ultima Cena 367

Laura 14 Yaşında 287

Laura, Les Ombres de l'été 287

Laura ve Yaz Hayalleri 287

La Vergine, il toro e il capricorno 191, 194

La vie devant soi 189

Lawrence D. Foldes 322

Lazoğlu 133

Le Dernier Metro 262

L'educanda 153, 154

Le Feq avec le teu 161

Le Gang 171

Legend of Dinosaurs and Monster Birds 193

Le Grand Frere 349

Le Mouton Engrage 150

Le Mouton Enragé 179

Le Mystre 310

Leninist 56

Leninizm 13, 143

Lenin 19, 246, 275, 302, 380

Le notti segrete di Lucrezia Borgia 391

Le Roi et l'oiseau 309

Les Aventuriers De La Cote De L'or 235

Lesbian Hot Chop 176

Les Bijoux de famille 194

Les Folles Annees Au Twist 310

Les Galets D'etretat 296

Les Galets Detretat 150

Les Granges Brulées 170

Les Hommes De Rose 135, 145

Les Séducteurs 276

Les Seins de Glace 160

Leş Kargaları 74, 78, 81

Le Tambour 350

Le tango de la perversion 392

L'Ete Meurtrier 387

L'Été meurtrier 387

Levent Kırca 24, 31

Le Voyage de Noces 182, 185

Lewis Gilbert 182, 395

Leydi Catırleyin Aşkı 270

Leydi Çatırleyin Aşkı 320

Leyla 319

Leyla, Necla, Mücella 155

lezbiyen 153, 294, 298

L' Insegaante Balla Con Tutta La Classe 166

Liebe im Raumschiff Venus 382, 392

Lili Marleen 296

Lina Wertmüller 272, 275

Lindsay Shonteff 265, 273

L'infermiera nella corsia dei Militari 387

L'insegnante balla... con tutta la classe 166

L'insegnante viene a casa 276

Lisa 229

Listedeki On Kişi 38

lobi 79, 85, 106, 107, 160, 179, 191, 194, 277, 339

Logan'ın Kaçışı 282

Logan's Run 282

Lola 22

Loophole 306

Love And Bullets Charlie 278

Love and Money 276

Luca Damiano 153, 154

Luca Delli Azzeri 195

Luca il Contrabbandiere 266, 267

Luciano Martino 191, 194

Lucio Fulci 266, 267

Luigi Allesi 22

Luis Buñuel 165

Lüküs Hayat 81

Akad 204

M

Maa Kasam 394

Macabra 279

Macarlar 261

Macera 42, 47, 133, 135, 170, 171, 180, 183, 185, 191, 208, 293

Maceralar Ülkesi 299

Macide 24, 31

Maciste der sohn des Herkules 395

Maciste nella terra dei ciclopi 395

Maden 26, 135, 188, 201, 304

Mafya'nın Çocukları 382

Magyarok 261

Mağlup Edilemeyenler 111, 114, 316

Mağrur Sevgilim 45, 58, 61

Mahallede Şenlik Var 32, 57, 58, 61, 73, 83, 87, 89, 90, 103, 105

Mahesh Bhatt 394

Mahmut ile Yezida 203

Mahmut Tali Öngören 206

Mahşer 43, 57, 61, 66, 221

Mahşerin Dölü 182, 185

Makber 68, 148, 168, 226, 254, 317

Malibu Ekspresi 374

Mamanee 338

Mânici Kâzım 201, 203

Manken 349

Man of Ashes 387

Maria'nın Aşıkları 354

Mariano Laurenti 187, 189, 192, 349, 387

Maria's Lovers 354

Mario Caiano 300

Mario Ricci'nin Ölümü 309

Mark Lester 264

Marksist 56, 143

Marksizm 13, 143

Marta Meszaros 185, 186

Martial Monks of Shaolin Temple 317

Martin Brest 394

Martin Scorsese 281

Martyn Burke 298

Masist Devlere Karşı 395

Maskeli Sürücü 285

Massacre at Central 163, 182, 185

Massimo Tarantini 303

Masum 226, 396

Masum Doğanlar 172

Masum Kalpler 133

Mats Helge Olsson 396

Matt Cimber 351

Mauritz Stiler 387

Mavi Ada 319

Mavi Göl 349

Mavi Mersedes 98, 105

Mavi Yolculuk 63

Mavri Afroditi 184, 291, 335

Max A. Boulois 300

Mayın 228, 235, 255

Maymunlar Cehenneminde Savaş 303

mayo 125

Mazloom 396

Mc Guffin 396

Meçhul İntikamcı 386

Medeni Kanun 43

Meersdonk İstanbul Yolunda ve Yolculuğa Devam 198

Mefisto 332

Meg Ker a nep 172

Meg Ker A Nep 240

Mehmet Akif 29

Mehmet Alemdar 25, 36, 43, 47, 49, 51, 52, 354

Mehmet Arslan 40, 49, 54, 57, 62, 144

Mehmet Aslan 28, 29, 31, 33, 34, 36, 52, 180

Mehmet Aydın 37, 42, 49, 53, 226, 228

Mehmet Batıbey 221, 222

Mehmet Bozkuş 53

Mehmet Güler 214

Mehmet Günsur 209

Mehmet Kılıç 172, 207

Mehmet Özdemir 274, 277, 278, 279

Mehtap Çiçeği 134

Mekanik Piyano için Bitmemiş Bir Parça 170

Meksika Alevler İçinde 330

Melek 113, 133, 142, 395

Melek Görgün 113

Melek mi Şeytan mı? 133

Melih Gülgen 189, 205, 225, 228, 230, 231, 304, 322, 325, 326, 327

Melodinin Aşkı 174, 238, 297

Melody in Love 174, 238, 297

Memduh Ün 36, 203, 213, 214, 218, 220, 224, 229, 233, 266

Meme 119

Memed 204, 242, 243, 368

Memiş 151, 304

Mengü Yeğin 236

Mephisto 332

Meraklı Köfteciler 70

Meral Deniz 114, 121, 122, 124

Meral Orhonsay 344

Meral Zeren 72, 112

Mera Naam Joker 275

Merdiven 298

Merhaba 41, 55, 84, 90, 91, 101, 104, 133, 359

Merhaba Hüzün 359

Mert Delikanlı 269

Meryem ve Oğulları 94, 109

Mesaj 189

Mesut Uçakan 226, 231, 233

Mete Aslan 28

Mete İnselel 90

Metin Akpınar 107, 112, 113

Metres 365

Metresim 194, 244

Mexico in Flames 330

Mezara Girmeden 256, 362

MHP 100

Miami Golem 395

Miami Harekâtı 395

Mia Moglie Torna A Scuola 264

Michael Badford 354

Michael Campus 194

Michael Cimino 169

Michael Papas 396

Michael Ritchie 395

Michelangelo Antonioni 261

Michel Deville 179

Miele Di Donna 308, 334

Miklos Jancso 172

Mikrop 38, 47, 53

Milcan 277

Milcano 277

Millî şef 136

Mimi 175

Minarelerin Altında Sirk 287, 302, 305

Mine Mutlu 73

Minik Serçe 169

Minnoş 294

Mino Casalel 194

Miras 140, 167

Misafir 355, 356, 358, 359

Mississippi Gamble 192

Miss Julie 388

Mithat Atahan 46, 49, 53, 64

Moliere 279

Mommie Dearest 395

Moon is Down 303

Moonraker 395

Moshé Mizrahi 189

Moustapha Akkad 189

Moving Violation 300

Mr. Klein 170, 182

Mualla 133

Muhammed Ali Kara Öfke 323

Muharrem Gürses 46, 60, 63, 66, 224, 351

Muhittin Haşmet 51, 54

Muhsin Ertuğrul 7

Muhsin Rodop 36, 230, 235

Muhtelif İsimde Film Parçaları 288, 291, 299

Muhteşem Hırsız 396

Muhteşem Osman 23

Muhteşem Vurguncu 192

Mukaddes Vazife 274, 277, 278, 279

Mustafa Çeltikoğlu 205

Atatürk 12, 13, 15, 19, 29, 52, 55, 99, 100, 136, 145, 170, 218, 262, 282, 328, 368

Mutluluğun Kanatları 71

Mutluluk 22, 214, 218, 220, 324

Mutluluk Bizim 22

Mutlu Yollar 362

Mutlu Yuva 24

Mutsuz Bir Aşk 221

Mutsuzluğa İsyan 186, 235, 256

Mutsuzluğa Son 256

Muzaffer Hiçdurmaz 199

Muz Sever misiniz 110

Muzur 201

Müfettiş 28

Müjdat Gezen 57, 61, 64, 234

Müjdat Saylav 40, 235

Müjde Ar 114

Müjde'm 227

Müjdemi İsterim 226

Müjgan Aydın 236, 257

Mülteci 226

Münih'te 21 Saat 336

Mürüvvet Sim 85, 86, 106

Müslüman 283

müstehcen 26, 45, 46, 73, 75, 84, 85, 109, 110, 114, 115, 117, 118, 119, 121, 123, 124, 125, 126, 129, 135, 137, 138, 142, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 162, 166, 172, 174, 175, 179, 180, 181, 183, 184, 185, 190, 191, 205, 209, 213, 221, 229, 230, 236, 239, 243, 262, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 278, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 297, 314, 315, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 344, 345, 346, 348, 349, 352, 361, 363, 372, 373, 374, 375, 383, 390

Müstehcen Film Parçası 336

Müstehcen Fragman 375

müstehcenlik 46, 105, 137, 153, 160, 181, 324, 327, 335, 363, 383

Müşteri 162

Müthiş Av 278

Müthiş Mücadele 23

müzik 8, 61, 131, 234, 297, 385, 391, 396

My Son My Son 378

My Tutor 329

M. Zakirow 302

N

Nadine Trintignant 182, 185

Nahit Ataman 234, 344

Nail Denktaş 43, 66

Naile Mansur 42

Naki Yurter 31, 36, 74, 179, 180, 190, 202, 212, 213, 314, 337

Namın Yürüsün Behçet 151

Namludakiler 214

namus 76, 137, 205, 303

Namus 228

Namuslu 323, 365

Namusum Uğruna 134

Nankör 28, 299, 304

Napoli Gangsterleri 300

Napoli spara! 300

Narciso Ibáñez Serrador 159

Nar Çiçeği 133, 135, 141

Nar Tanesi 24

Nasreddin Hoca 57, 62

Nasrettin Hoca'nın Serüvenleri 57

Natuk Baytan 93, 180, 189, 191, 227, 324

Nazım Kalkavan 202

Nazi 17, 320, 325

Nazizm 302

Nazmi Özer 83, 251

Nazmiye'nin Koltukları 111, 114

Néa 185

Necdet Barlık 33, 38, 213

Necil Ozon 45

Necla Fide 115, 336, 351

Necla Nazır 101, 104, 191

Necromancy 394

Ne Çıkarsa Bahtına 42, 56, 80, 81, 83, 101, 104

Neden Olmasın 24

Neden Saçların Beyazladı Arkadaş 134, 135, 137, 138

Neden Yaratıldım 226

Nefes Nefese 36, 134

Nefret 38, 327

Ne Haber 23, 43

Nehir 147, 151

Nejat Özer 235

Nejat Saydam 58, 61, 63

Nejat Uygur 31

Nelly Kaplan 185

Ne Olacak Şimdi 200

Nerede Beleş Orada Yerleş 52

Nerede Beleş Orda Yerleş 45

Nereye Arkadaş 37, 48, 51, 63, 74, 81

Nereye Bakıyor Bu Adamlar 111, 112

Ner Prangschuss 337

Ne Sevimli 269

Ne Şehittir Ne Gazi 235

Neşeli Gençlik 324

Neşeli Günler 25, 185

Neşeli Kızlar 241

Neşterin Ucundaki Ölüm 394

Network 395

Ne Umduk Ne Bulduk 46

Never Love a Hooker 383

Nevin Nuray 77

Nevzat Çakır 201

New York'dan Kaçış 303

New York New York 281

New York'tan Kaçış 275

Nicholas Sgarro 276

Night Games 263, 269

Night Kill 326

Night Over Chile 159

Nihat Cerit 221, 227

nikah 124, 135, 213

Nikah 351

Nikita Mikhalkov 170

Ninja Baskını 372

Ninja Hunderbolt 372

Ninja Kid 386

Ninjalara Ölüm 300

Ninja'nın İntikamı 332

Ninja Yıldırım Harekatı 381

Nizam Ergüden 121, 122

Nizamettin Ariç 276

Njeriu Metop 353

Noch nad Chili 159

Nocturna 295, 301

Noel Black 337

Nokta 226

Noribumi Suzuki 311

Norman Jewison 264, 286

Norman Panama 183, 191

Nostalghia 310

Novecento 243, 368

No Way Back 396

Nu ji zhong ying, Das Bambuscamp der gequälten Frauen 392

Nuran Eşici 38

Nur Ay 113, 114, 120, 125

Nurettin İrişen 28, 38, 215, 216, 217, 223, 230, 232

Nuri Akıncı 22, 23, 24, 25, 27, 42, 47

Nuri Kırgeç 37, 43, 64

Nuri Oktay Gürsoy 57

Nursen Cerit 231

Nurten İkizler 26

O

O 219, 221

O Biçim Kız 235

Octopus 394

Odak Film 258

Oğlumu Geri İstiyorum 394

Oğuz Gözen 24, 38, 48, 60, 180, 190, 191, 208, 213, 288, 330, 339, 353

Oh De Yavrum Oh De 157

Oh Oh 230, 235

O Kadınlar 92, 105

Okan Kunteroğlu 38

Oksal Pekmezoğlu 23, 34, 100, 171, 213, 220, 222, 308, 337

Okyanus 11 264

Oldu Olacak 74, 174

Olgun Meyva 287

Olmadı Baştan 200

Olur mu Dersiniz 31

Ona Pattuglia Juicidian 336

On aura tout vu! 193

Onca Yoksulluk Varken 189

On Çok Çok İyi 284, 307

On İki Çılgın Kız 78

Onikiye Beş Kala 365

Onlar Benim Yavrularım 133

Onları Yükseğe As 338

Onuncu Mezar 205

Onun Kızı 151, 240

Operasyon Pasifik 394

Operation Pasific 394

orak çekiç 325

Oral Bilger 27, 38, 44

Oramar-1965 219, 221

Orax Pattuglia Suicidia 336

Orçun Sonat 106

Ordinary Madness 340

Ordinary People 286

Orhan Aksoy 43, 52, 70, 185, 187, 189, 324, 347, 351, 354, 357

Orhan Elmas 22, 186, 188, 203, 225, 228, 255, 306

Orhan Kutmer 25

Orhan Sabuncu 26

Ormanda Cinayet 214

Orta Direk Şaban 257, 363

Ortadoğu Casusları 392

Osman F. Seden 20, 32, 55, 145, 189, 277, 327, 329, 338

Osmanlı 58, 82, 88, 102, 301, 303

Osmanlı Film 58

O Şafakla Öleceksin 134

Otel 200

Otobanda Cinayet 395

Otobanda Cinnet 396

Otobüs Neriman 212, 214, 215, 220, 224, 296, 298, 302

Otostop Aşıkları 287, 334

Otostopçu Kız 194

Oturak 38

Oturakgil Ailesi 24

Out of the Blue 396

Oynarca 232

Oyunun Kuralı 272

Öcümü Alacağım 163, 182, 185

Ödlek 387

Ödün 138, 147

Öfke 226, 365

Öğrenciyken Düştüm 202

Öldüren Darbeler 152, 240

Öldüren Karatecinin Sonu 242

Öldüren Karetecinin Sonu 315

Öldüren Şüphe 396

Öldüren Yol 387

Öldüren Zehir Morfin 362

Öldürme Beni 364

Öldürücü Yanlış 393

Ölesiye Sevmek 24, 38, 134

Ölmeyen Aşk 275

Ölmeyen Aşklar 64, 65

Öl Seve Seve 49, 53

Ölüler Çiçek Yollamaz 37

Ölüm Anlaşması 301

Ölüm Avcıları 382, 383, 392

Ölüm Avcıları - 2 382, 383

Ölüm Cezası 329

Ölüm Çemberi 134

Ölüme Kıl Payı 264

Ölüme Meydan Okuyanlar 272

Ölüme Yalnız Gidilir 52, 61, 62

Ölüme Yürüyüş 295, 300, 340

Ölüm Gemisi 285

Ölüm Komandoları 332

Ölümle Oyun 134, 141, 143

Ölümle Sevişenler 340

Ölüm Pateni 286

Ölüm Saçan Savaşçı 241, 339

Ölüm Savaşı 157, 248

Ölüm Sevince Güzel 36

Ölüm Sporu 171, 245

Ölümsüz Kahraman 162

Ölümsüzler 232

Ölüm Şansı 393

Ölümü Beklerken 283

Ömer Kavur 167, 198, 199, 261, 281

Ömer Özçelik 219, 232

Öncü Film 348

Öncülerin Savaşı 392

Örgüt 340

Öyle Bir Kadın Ki 190

Özcan Arca 28

Özel Bir Gün 169

Özel Bir Kadın 174

Özel Dakikalar 367, 375

Özel Okul 241, 337

Özfigen 172

Özlem 310

Özlenen Hayat 138, 145, 146, 147

P

Paco Lara 276

Paçavra 35

Padre Padrone 169

Palyaço 275

Palyaçolar ve Çocuklar 173, 283

Panama Connection 382, 392

Pancur 231

Panic in the Casino 300

Pansiyon 263

Paolo Taviani 169

Papaya Dei Caraibi 177

Papaya İstek 177

Papillon 169

Paradise 273, 322

Para ile Değil Sıra ile 73, 84, 86, 89, 95, 103, 104

Paramparça 394

Para-Para-Para 28

Parasız Milyoner 40

Parça Film 319

Parçala 75 89, 90, 93, 97, 101, 104

Paris Geceleri 285

Parola Kartal 47, 98, 111, 114

Partizani 264

Pas si Mécnant Que Ça 150

Passion 310

Patenci Stiger 396

Patlarsam Yanarsın 287

Patricia 267

Patrick Schulmann 264

Pat Townsend 318

Paul Mazuky 322

Paul Schrader 323, 349

Paul Wendkos 396

Paul W. S. Anderson 336

Paura in citta 183

Pavlos Filippou 184, 291, 335

pavyon 28, 44, 45, 135, 136, 146

Pazarları Severim 46, 49, 53, 64

Peki Öyle Olsun 41

Pembe Panterin Bedduası 395

Pembe Panterin Peşinden 395

Pençe 135, 137, 235

Penelope 308

Pense Nuri 63

Perihan Ateş 77, 111, 121, 122, 126

Perişan 27, 70, 135, 136, 140, 146

Perişanım 266

Perran Kutman 107

Peter Curran 308

Peter Foleg 279

Peter Greenaway 349

Peter Hyams 306

Peter Kaglevic 394

Peter Stein 309

Peter Ustinov 204, 243

Peter Weir 272

Peter Weissenbern 226

Petra Von Kant'ın Acı Gözyaşları 377

Petrol 214, 230, 231

Petrol Kralları 214

Peyami Safa 43, 57, 61, 66

Picasso Gizemi 310

Pierluigi Ciriaci 396

Pierre Chevalier 395

Pierre-Claude Garnier 392

Pierre Granier-Deferre 187

Pinball Summer 285

Pir Sultan Abdal 363

Plaj Kızları 318

Planet of Dinosaurs 394

Point The Finger of Death 152

Polis Görev Başında 214, 217

Polis Meryem 49, 50, 54, 57

Polis ve Kız 394

Poltergeist 327

Pomni imya svoye 275

Porky's Today 329

porno 157, 175, 184, 213, 214, 221, 230, 265, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 290, 291, 294, 307, 314, 315, 318, 319, 320, 329, 334, 335, 336, 337, 338, 372, 373, 374, 375, 383, 392

Porno 319

pornografi 137, 160, 175, 286, 336

Pornografik 137, 138, 176

pornografik 84, 135, 137, 138, 150, 153, 154, 155, 156, 176, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 289, 290, 291, 292, 293, 372

Pornovision 176

Portakal 82, 87, 92, 101, 110, 147, 299

Postacı 142, 262, 365

Postacı Kapıyı İki Defa Çalar 262

Posta Kutusu 264

Prangasız Mahkumlar 311, 313

Prenses 387

Preppies 351

Pretty Baby 285

Prison and Camp Girls 395

Prison Camp Girls 395

Private Popsicle 383, 392

Private School For Girls 241

Professione: Reporter 261

Profesyonel 150, 151

Profesyonel Katil 150

propaganda 134, 204, 208, 210, 211, 239, 242, 246, 255, 256, 283, 285, 302, 314, 315, 316, 338, 355, 358, 362, 363, 367, 368, 371, 372, 374, 376, 379

Proschaniye 387

Puberty Blues 350

Püsküllü Bela 290

Pyar Ke Kabil 394

Q

Quentin Masters 183, 185

Quick Gun 170

Quick Sqrew 176

R

Rabid 160

Racconti Del Letto 285

Rafal Zielinski 337

Ragtime 310

Rahmi Kafadar 226

Rahmi Turan Muratoğlu 46, 49, 57, 63

Raid on Entebbe 273, 276

Rainer Werner Fassbinder 267, 296

Rajesh Seth 394

Raj Kapoor 275

raks 245

Ralph Nelson 286

Ramanand Sagar 394

Randevu Evi 395

Rape Squad 321

Rasim Akar 231, 233

Raykhan] Beruni 273, 275, 276

Ready for Anything 174, 190

Ready For Anything 189

Recep Filiz 22, 25, 29, 33, 34, 39, 42, 43, 48, 52, 58, 62, 124, 125, 213, 214, 218

Recep Filizer 32

Recep Filizeroğlu 39

Recep Filizoğlu 24

Recep Yavuz 35

Recruits 392

Regen 310

Reha Yurdakul 257

Rehineler 134

Rejisörün Yatak Odası 111, 113, 114, 151

Rembrandt 309

Rembrannt Fecit 309

Remember Your Name 275

Remi Kramer 285

Remzi A. Jöntürk 303, 325, 351, 354

Remzi Jöntürk 187, 274, 276, 277, 286, 293, 303, 333

René Cardona Jr 167

Rene Daalder 163, 182, 185

Rene La Canne 151, 244

Ressamın Kontratı 349

Retaliator 394

Return of the Chinese Boxer 283

Return of the One 300

Revenge of the Ninja 332

Revolution Per Minute 300

Rezil 133, 167

Richard Fleischer 159, 286, 305

Richard Franklin 349

Richard Heffron 192

Richard Lester 262

Richard Marquand 167, 395

Richard Schickel 305, 306, 308

Riders of Lost Ark 395

Ring of Darkness 173

Rip off) 394

Robert Aldrich 277

Robert Greenwald 395

Robert Jeffery 273

Roberto bianchi Montero 391

Robert Redford 286, 326

Robert Wise 261

Rocky 262, 281, 380, 395

Rocky 4 380

Rocky III 395

Roger Vadim 162, 263

Rollerball 286

Romano Scavolini 193, 206, 298, 308

Roman Polanski 262

Romantic Comedy 395

Romantik Komedi 395

Romina Tery 121, 122

Romolo Guerrieri 304, 323, 325, 326

Ron Marchini 285

Roz ve Çevresindekiler 135, 145

R.P.M 300

Rum 358

Rumca 232

Rusça 246, 247

Rüstem Tanık 231

Rüzgârın Sesi 283

S

Saadet Gürses 89

Sabah 205, 225, 277

Sabahattin Çetin 199, 224, 225, 230, 235

Sabah Duru 35, 65

Sabahsız Geceler 23

Sabıkalı 236, 310

Sabırtaşı 134, 141, 142, 147

Sabit Sayı 309

Sabret Gönül 220

Sadak Chhap 394

Sadece Beni Sevmenizi İstiyorum 367

Sade's Eugenia 382

Sadık Bir Kadın 162, 262

Sadık Şendil 23, 24, 41, 42, 44, 55, 59, 60, 66, 199, 213, 224, 235

Sadri Kuşlar 40

Safa Önal 22, 23, 25, 27, 28, 29, 31, 36, 38, 41, 46, 51, 54, 55, 60, 61, 65, 205, 213, 216, 229, 230, 236

Sagna: Eski Çin Ailesi İçindeki Bir Aşk Öyküsü 377

Sahte Baba 134

Sahte Kabadayı 22, 91, 92, 93, 96, 101, 103

Sahte Kadınlar 372

Salako 245, 320

Saldırganlar 212, 290

Salih Kırmızı 72, 77, 115, 116

Sally and Freedom 388

Salon Kitty 289

Saltuk Akbulut 43, 57, 61, 66

Sami Akbulut 35

Samimi Oyunlar 287

Samim Noyan 194, 221, 230, 231, 234, 296

Samim Utku 36, 205, 214, 217

Sami Tunç 77, 88

Sancı 226, 228

Sandong muljangsu 394, 396

Sándor Mihályfy 388

Sangue di sbirro 162

Sangue The Sibirro 162

Sanjan Khan 394

Sapık 13, 15, 133, 138, 154, 158, 214, 226, 243, 287, 307, 386

Sapık 13. Cuma 6 386

Saray Filmcilik 354

Sargento Getúlio 310

Sarhoş 42, 44

Sarı Çizmeli 226

Sarı Emanuelle 320

Sarı Mercedes 361

Sarı Naciye 134

Sarışın Benim Esmer Senin 317

Sarışın Fırtına 282

Sarışın Tehlike 202, 208, 298

Sarmaş Dolaş 135, 136

Satılmış Adam 133

Saturday Night Fever 350

Savage Streets 386, 390

Savaş Eşici 48, 53, 59, 226

Savaş Oyunları 395

Savaş ve Barış 306

Savulun Kazımlar Geliyor 38

Sayılı Günler 42, 53

Sazlı Damın Kahpesi 336

Scandalo in Famiglia 156, 244

Scanners 327

Scarface 372

Schliemann 232

Scoop 383

Screw 176

Screw Balls 241, 337

Sebastián Alarcón 159

Secretary 276

Seçim Arifesi 383

Sedat Akın 45, 66

Sefalet 134

Seher Şeniz 77

Sekreter Kız 276

seks 46, 76, 83, 131, 137, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 171, 174, 176, 179, 180, 181, 183, 184, 186, 190, 191, 192, 209, 213, 229, 230, 237, 238, 239, 242, 269, 270, 271, 282, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 300, 301, 305, 321, 335, 336, 387

Seks Adası 175

Seks Fırtınası 111, 115

Seks Filmleri 13, 157

Seks Tekniği 244

Selam Dostum 53, 70, 82, 101

Selçuk Selamoğlu 229, 230, 232

Selim İleri 41, 50, 55

Selma Güneri 107

Selvi Boylum 169, 212

Selvi Boylum Al Yazmalım 169

sembolik 78

Semer 226

Semih Servidal 21, 32, 41, 47, 52, 60, 213, 228

Sen Ağlama Sen 362

Sen Aşk Nedir Bilir misin 51, 61

Sen Aşk Nedir Bilirmisin? 243, 245

Sen Aşk Nedir Bilir Misin? 160

Sen Gideli 24

Seni Gömmeye Geldim 283

Seninle Öleceğim 27

Seninle Son Defa 167

Senin Olmaya Geldim 306

Seni Seviyorum 267

Seni Sevmekle Suçluyum 39

Sen Ölmedin Bruce Lee 264

Sensiz Yaşanmaz 133, 200

Sensiz Yaşayamam 167

Sen Türkülerini Söyle 385

Sen ve Ben 43, 61, 66

Sen Yarattın Beni 133

Serdar Film 99

Serdar Sezigen 22, 25, 43, 47, 51, 53, 54, 55

Sergey Bondarçuk 330

Sergey Kolosov 275

Sergio Bergonzelli 157

Sergio Gobbi 296

Sergio Leone 324, 395

Sergio Martino 276

Serieux Comme le Plaisir 265

Sermet Serdengeçti 110, 112, 122, 125

Serpil Çakmaklı 332, 387

Serpil Film 65

Servantes at Matidresse 161

Sessiz Öfke 327

Sessiz Şahit 208

Sessiz ve Yavaş 364

Sessiz Yaşayamam 24

Sevda 36, 146, 334

Sevdalılar 32, 35, 36, 91

Sevda Tolga 36

Sev Doya Doya 41

Seven Days in Japan 150

Sevene Can Kurban 133, 134, 135

Seven Nights in Japan 182

Seven Sevene 373, 374

Seven Unutmaz 46, 61

Sevgi Deyimleri 395

Sevgi Dünyası 24

Sevgili Anneciğim 395

Sevgili Oğlum 98, 137

Sevilmek Arzusu 32, 38

Sevimli Aile 133

Sevimli Aşık 212

Sevimli Aşk 291

Sevimli Erkeğim 265

Sevimli Gangster 374

Sevimli Kaçıklar 373

Sevim Tosunoğlu 28, 46, 59

Sevişen Çılgınlar 264

Sevişerek Öldüler 45

Seviştikten Sonra 270, 335

Sevmek 24, 38, 133, 134, 154, 202, 225, 226, 270, 395

Sevmek mi Ölmek mi 133, 154, 270

Sex Diary 381

Sex Filmleri 157

Sex Machine 157

Sex Players 176

Seyfi Havaeri 25, 61, 64, 65

Seyit Han 342

SFX Retaliator 394

Shakti Samanta 395

Shampoo 162

Sharky's Machine 354

She 339

Sheela 395

Shen quan da zhan kuai qiang shou 283

Shen wei san meng long 295

Shibu Mitra 394

Shohei Tôjô 158

Sho Lin 177

Sıcak Duygular 194, 244

Sıcak Geceler 298, 324

Sıcak Gün 314

Sıcak Kalpler 382, 392

Sıcak ve Soğuk 323

Sımsıcak 180, 213, 292

Sınırdaki Adam 48, 52, 63, 66

Sıradan İnsanlar 228, 236, 286, 326

Sıra Kimde 291

Sıra Sana Gelecek 180, 190, 288

Sıra Sizde 133, 142

Sırrı Gültekin 24, 39, 44, 46, 47, 49, 63, 64, 227, 310

Siberiade 275

Sicilyalı 372

Sidney Lumet 263, 395

Sidney Salkow 170

Siegfried 334

sigara 104, 351

Siggi Götz 287, 298

Sigi Rothemund 163

Sihirbaz Savaşçı 387

Sihirli Gözlük 138

Sihirli Şamdan 62, 73, 84, 89, 105, 107, 109

Silah Arkadaşları 167

Silahın Ağzında Mermiyim 134

Silahlara Veda 75, 81

Silahların Gölgesinde 36, 140

Silahların Kanunu 311, 313

Silent Rage 327

Sille 134

Silver Streak 265, 272, 278

Silvia e L'amore 270

Sinan Çetin 205, 220, 221, 226, 263, 277, 281

Sirk Arenası 283

Sis 282

Siyah Bakireler 160

siyasi 101, 143, 144, 216, 218, 332

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız 24, 27, 44

Skandal 13, 129, 156, 334

Skandal Kadını 334

Skatetown 282

Sky Riders 173

Smash Palace 347

Soğuk Oluk 235

Sokak Kadını 111, 112, 182

Sokakların Kanunu 394

Sokak Savaşçısı 394

Sokaktan Gelen Kadın 347

SOKO 5113 135, 139

sol 275, 343

Solo Sunny 309

Sometimes Aunt Martha Does Dreadfull Things 396

Sommergaste 309

Sompote Sands 158

Son Adam 135, 353

Son Akşam Yemeği 367

Son Cellat 242, 315

Son Çare Sevmek 225

Son Darbe 134, 373

Son Döğüş 244, 367

Son Eşkıya 199, 281

Son Gülen Tam Güler 51, 54, 87, 96

Son Kayıp 204

Son Kesim 382, 392

Son Koz 39

Son Macera 171, 183

Son Metro 262

Son Nefese Kadar 336

Son of Bitch 297

Son Oyun 134, 347

Son Öptüğüm Sensin 208

Son Saat 289, 305

Son Sabah 213

Son Silahşör 394

Sonsuz Aşk 283

Sonsuzlar 38

Son Vuruş 298

Son Yalvarış 221

Sophie'nin Seçimi 372

Soren Melson 393

Sosyete 24, 27, 162, 363

Sosyete Gülü 363

Sosyete Kuaförü 162

Soygun Fırtınası 300

Soylent Green 286

Söyleyin Anama Ağlamasın 37

Spanish Fly 153

Special Delivery 264, 396

Spetters 340

Spetters, Ordinary Madness 337

SSCB 19, 170, 378, 380

Stanley Kramer 300

Star of All the Stars 263

Star Trek 261

Station 378

Steiger Steiger 396

Steve Miner 279

Steven Spielberg 395

Stole Jankovic 264

Strayker 245, 315

Street Warrior 394

Strike 393

striptiz 150, 163, 182

Suavi Süalp 22, 27, 53, 58, 214

Suçlu 365

Suçlu Gençlik 369

Suçlular Aramızda 134

Suçsuzlar 300

Suç ve Ceza 134, 137, 140

Suha Arın 108

Suhrawardi'nin Hayatı 30

Sulia 340

Sultan 169

Summer Night Games 263

Sunday Lovers 276

Superchick 381

Su Perisi Elması 51, 54, 77, 81

Supermen II 262

Super Ninja 386

Super Sandwich 176

Suphi Tekniker 43, 52, 235

Survive 273

Susamışlar 270

Susun Öldürüyorlar 395

Süha Erdem 25

Süha Ergönül 25

Süha Selen 24

Süheyl Eğriboz 114

Süleyman Turan 112, 113

Süper Karateciler 325

Süper Macera 208

Süpermen 158, 239, 321

Süper Selami 180, 190

Süper Şaban 363

Süpriz Hayat 35

Süreyya Duru 27, 69, 178

Sürgen Marje 352

Sürgün 43, 74, 81

Sürü 169, 211, 284, 285

Sürücü 36, 285

Sütübozuk 41

Sütü Bozuk 84, 87, 88, 95, 105

Swann'ın Aşkı 351

Swedish Cinema Classic 387

Sweet Kill 384

Sword of Gideon 381

Sydney Pollack 395

Sylvester Stallone 281, 395

Sylvia Kristel 75, 336

Şabancık 228, 233, 234

Şafak 326

Şafakta Öleceksin 38

Şafakta Pusu 133

Şah Damarı 176, 240

Şahin 80, 81

Şahin Bey 57, 62, 66

Şahin Gök 352

Şahin Pençesi 382, 391

Şahit 133, 172, 246

Şamatacılar 29

Şampiyon 395

Şans Dünyası 133

Şantaj 32

Şapşal 228

Şark Bülbülü 317

şarkı 61, 88, 105, 345

Şarkıcı 15, 142, 220, 305

Şarkılardaki Kız 133

Şaşırtma Beni 266

Şebeke 395

Şehir Korku İçinde 162

Şehvetin Esiri 364

Şehvet Kurbanı Şevket 284

Şehvet Tuzağı 22

Şeker Ahmet 34

Şeker Kızlar Tatilde 266, 320

Şeker Öğretmen 166

Şekerpare Kız 234, 324

Şemsiyenin Sapı 213, 221

Şen Askerler 383

Şener Şen 344

Şeref 33, 138, 147, 162, 167, 200, 206, 216, 218

Şerefim İçin 134

Şeref Yumruğu 33, 162, 167

Şerif Gören 69, 252, 262, 278, 281, 322, 323, 331, 348

Şevki Tosunoğlu 32, 223

Şeyda Senem 87, 106, 116, 117

Şey Sarsılıyor 258, 363

Şeytan 42, 55, 133, 160, 191, 279, 295, 301, 311, 312, 340

Şeytan Diyor Ki 42, 55

Şeytanın Esiri 394

Şeytanın İşareti 395, 396

Şeytanın Kızı 173

Şeytan Köşeyi Döndü 191, 340

Şıllık 268, 278

Şiddet 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 47, 92, 142, 151, 167, 176, 186, 214, 230, 239, 241, 263, 272, 285, 299, 314, 315, 332, 339, 364, 368, 376, 387

Şiirin Düğünü 389

Şili Üzerinde Karanlık 159

Şimdi Yavrum Şimdi 111, 118

Şimşek Ahmet 34

Şoför 43, 52, 70, 73, 290

Şok 40, 42

Şöför Mehmet 64

Şöhret Budalası 214

Şöhretin Sonu 212, 220

Şükran 61, 64, 66, 86, 87, 104, 108, 109

Şükrü Rodop 24

Şüpheci Gözler 57, 59, 63

T

Tabancamın Sapını 269

Tacettin Dergahı 29

Tadı Bal Huyu Zehir 157

Tagebuch Einer Fruhreifen 244

Tagebuch Einer Frühreifen 194

Tahir Kutsi Makal 227, 236

tahrik 28, 36, 39, 40, 43, 47, 48, 49, 78, 80, 81, 83, 93, 107, 115, 121, 122, 123, 127, 128, 129, 130, 134, 135, 137, 153, 154, 161, 172, 181, 186, 188, 195, 230, 242, 243, 267, 347

Takip 37, 155, 274, 276

Takma Kafana 221

Takma Kafanı 269

Taksi Şoförü 29, 79, 169

Taksi Şöförü 29

Talebelik Aşkım 349

Talih Kuşu 134

Talihli Amele 282, 284

Tamer Yiğit 112, 115, 289, 333

Taner Oğuz 353

Tangolar 379

Tango of Perversion 382, 392

Tangos 379

Tanju Gürsu 119, 120, 121, 171, 226, 228, 236

Tanrının Bağışı 310

Tanrı Türkü Korusun 55, 140, 143

Tantana Kardeşler 34, 35, 43, 48, 52, 88

Tarık Akan 188, 324, 325

Tarih Mahkemesi 382

Taşı Toprağı Altın Şehir İstanbul 187, 189

Taşra Güzeli 24

Taşra Kızı 63, 70

Tatar Ramazan 201

Tatil Kızı 324

Tatlı Bakireler 160

Tatlı Bebek 285

Tatlı Bela 133, 135, 230

Tatlı Erkeğim 289, 306

Tatlı İstanbul Geceleri 190, 193, 271

Tatlı Kaçık 90

Tatlı Macera 133

Tatlı Ölüm 384

Tatlı ve Güzel: İstanbul Geceleri 271

Tatlı Yaz 329

Tavşan Kaç 24

Tavşan Kızlar 73, 86, 87, 92, 96, 97, 100, 104, 105, 106, 108, 109

Taxi Driver 169

Taze Günahlar 151

tecavüz 47, 87, 135, 137, 205, 266, 290, 321, 324, 325, 350, 351, 356, 363, 369, 374

Tecavüz 23

Ted Kotcheff 353

Tehdit Altında 174

Tehlikeli Oyun 134

Tek Başına 53, 70

Tek Gözlü Savaşçı 395

Tek Kollu Boksörün İntikamı 152

Tek Yol 326

Temel Film 65

Temel Gürsu 39, 45, 60, 172, 230, 231, 233, 266, 316

Temel Gürsü 321, 324

tenasül 151, 163, 171, 245, 390

Teneke Trampet 350

Ten to Midnight 348, 351

TEP 101

Tepedeki Ev 43, 45, 47

Terms of Endearment 395

Terör 9000 395

Terror 9000 395

Tess 262

Tevhid Bilge 124, 125, 126

Teyzem 386, 390

tezyif 57, 79, 82, 90, 111, 218

The 13th Part 2 279

The Alamut Ambush 397

The Beach Girls 318

The Big Ben 389

The Big Heat 385

The Big Racket 266

The Black Panter of Shaolin 177

The Blues Brothers 395

The Boston Strangler 307

The Brood 264

The Burning 393

The Bushido Blade 277

The Circus Under the Minarets 302, 305

The Clones of Bruce Lee 295

The Cop and The Girl 394

The Daraughtman's Contract 349

The Deer Hunter 169

The Dog That Stopped the War 388

The Electric Horseman 395

The Entity 347

The Exorcist 279

The Eye of Tiger 235

The Fifth Floor 393

The Fog 282

The Food of the Gods 192

The French Lieutenant's Woman 395

The Great Gambler 395

The Great Scout And Cathouse Thursday 192

The Happy 276, 334

The Happy Hooker Goes to Wasigton 334

The Heroin Conspiracy 394

The Hook 182

The Horror Show 305, 306, 308

The Hostage Tower 300

The Hot the Cool an The Vicious 240

The Hot, The Cool An The Vicious 152

The Hunters 166

The Jazz Singer 305

The Joy of Flying 289

The Kidnapping of the President 264

The Killers 192

The Lantern Street 177

The Last American Virgin 324, 337, 339

The Last Assault 302

The Last Chase 298

The Last Hard Men 283

The Legacy 167

The Lifetaker 396

The Lion's Share 395

The Longest Yard 277

The Marriage of Maria Braun 267

The Mask of The Devil 395, 396

The Message 189, 192

The Ming Patriots 159, 239

The Moon Mask Rider 285

The Name of The Rose 386

The New Godfathers 393

The Nights of Terror 381

The One Armed Swordsman 301

The Only Road 326

The Palisade Street Kidnapping 388

The Pom Pom Girls 158, 239

The Postman Always Rings Twice 262

The Pumpkin Eater 282

The Red Light House 395

The Reincarnation of Peter Proud 183

The Schönn Wilden von Ibiza 298

The Smuggler 267

The Soldier 336

The Staircase 298

The Sting 395

The Stud 183, 185, 238

The Taming of Fire 159, 246

The Templer 394

The Tenant Next Door 276

The Texas Chain Saw Massacre 176, 240

The Throne of Fire 330

The Unseen 279

The Uranium Conspiracy 275

The Valor of War 392

The Volture 388

The Warrior 316

The Wilby Conspiracy 286

The Wind and the Lion 283

The Witching 394

Thuder Fist 263

Tiger Love 310

Tilki Payı 46, 49, 53, 64, 85, 93, 111, 115

Tinto Brass 289

To agistri 182

Tobe Hooper 176, 299, 327

Tokmak Nuri 334, 335

Tok Nuri 111, 112, 335

Tolgay Ziyal 188, 220

Tom DeSimone 294

Tom Kotani 277

Tomorrow the Show Goes On 302

Tony Maylam 285, 393

Too Hot to Handle 170, 181, 184

Toplu Adam 353

Toprağın Kanı 232, 242, 339

Toprağın Oğlu Sabuha 171

Tornavida 291

Tosun Paşa 12, 30, 42, 49, 67, 69

To The Devil a Daughter 240

To The Devil A Daughter 151

Tough Ninja The Shadow Warrior 387

Töre 235

Tövbe 134

Tövbekar 51, 54, 70

Trading Places 395

Trail of the Pink Panther 395

Traktör 236

Trapped 279, 392

Tre Fratell 310

Trende Dehşet 286

TRT 169, 178, 192, 196, 261, 264, 282, 300, 303, 307

TSİP 100

Tufan Güner 206

Tuğra Film 316

Tunca Yönder 32

Tunç Okan 226, 230, 232, 387

Turan Yeneroğlu 38

Turgut Boralı 110, 111

Turgut Öcal 181, 227

Turgut Özakman 235

Tutsak 226

Tuzak 37, 48, 55, 101, 102, 306, 392

Türkan Şoray 262

Türkay Doğan 62

Türker İnanoğlu 199, 201, 212, 220, 223, 235

Türkiye'de Tatil ve Salome 46, 60, 66

Türkiye'm 325

Türkler Nereden Geldi Nereye Gidiyorlar 234

Türk Mafiası 219, 256

Türk Tarih Kurumu 102, 108, 145, 224

Tütünün Öyküsü 71

Tütünün Rüya Caddesi 30

Two Missionaries 311

U

Uçurum 174, 238

Udo Kier 395

Uğraş 227, 228

Ukroshcheniye ognya 159, 246

Ulrich Krenkler 395

Umur Bugay 37, 48, 55

Umut Film 34

Umut Sokağı 388, 389

Umutsuzlar 340

Una giornata particolare 169

Un Amour De Swann 351

Una Vergine in Famiglia 238

Un Bianco Vestido Per Marialé 298, 308

Un Bianco Vestito Per Marialé 193

Un Dramma Borghese 175

Une femme a sa fenetre 187

Une Femme Fidele 262

Une femme fidèle 162

Une Femme Speciale 174

Une Fille Cousue De Fil Blanc 150

Un'ombra nell'ombra 173

Unutamadığım Kadın 134, 142

Unutamam Seni 43, 55

Up Your Ledder 381

Urartu Krallığı 102, 108

Urartu'nun İki Mevsimi 102, 108

Ustura 163, 248

Uşak ve Metresi 161

Utanç 134, 137, 140, 290, 307

Utanıyorum 369

Utanmaz Adam 42, 59, 88

Uyanık Şoför 290

Uyanış 221

Uyarı 299

Uzay Macerası 261

Üç Altın Adam 295

Üç Ayrı Dünya 31

Üç Baba Torik 22, 62

Üç Biyonik Adam 285

Üç Kardeş 310

Üç Sevdalı Kız 284, 291

Üç Tatlı Bela 229, 230

Üç Terelelli 135, 141, 228

Üçümüze Bir Dünya 24

Üçüncü Göz 134

Üçüncü Gün 279

ülkücü 56, 144

Ülkü Erakalın 24, 26, 31, 40, 43, 44, 45, 55, 57, 61, 62, 70, 145, 191, 199, 211, 218, 304, 307, 308, 336

Ümit Efekan 136, 186, 234, 235, 256, 311, 340, 352, 377

Ümit Sokağı 25

Ümit Utku 68, 148, 152, 168, 254, 258, 260, 280, 328, 360, 370, 390, 397

Ünsal Emre 112, 114, 290, 297, 351

Üstkattakiler 381

V

Vadim O Kadar Yeşildi ki 169

Vahé Katcha 296

Vahşet 140, 142

Vahşetin Esirleri 270

Vahşi Gelin 55, 134

Vahşi Kan 325

Vahşiler 386, 390

Vahşi Orman Savaşçıları 393

Vahşi Sokaklar 372

Vahşi ve Cesur 170

Vahşi ve Tatlı 172

Valentina 309

Valley For A Black Buffalo 388

Vanessa 374, 376

Var Mı Bana Yan Bakan 323, 325, 326

Vassa 309

Vatan Kurtaran Aslan 30

Vatroslav Mimica 391

Vay Anasına Gene 17 111, 116, 117

Vay Anasına Hayret Gene 17 117

Vay Kurban 38, 227

Vazife Uğruna 165, 231

Vecdi Benderli 37

Vecdi Uygun 25, 26

Veda 340

Ve Duvarlar Çatladı 170

Ve Gemi Gidiyor 309

Venüs'te Aşk 382, 392

Verannes Gecesi 310

Verirsen Şabana Gitmez Yabana 226, 233, 236

Ve Yetmiş Milyon Öldü 302

Victor Sjostrom 387

Victor Victoria 395

Video Kaset 337, 339

Viktor Gjika 353

Vilgot Sjöman 387

Vittorio Taviani 169

Vlademir Povlovich 326

Volker Schlöndorff 351

Vural Pakel 23, 24, 27, 28, 40, 42, 53, 60, 200, 203, 226, 228, 229

Vur Emri 155, 267

Vur Gözünün Üstüne 73

Vur Gözün Üstüne 70

Vurguncular 38, 342

Vur İnlesin 155

Vur Kır Geç 307

Vur Mehmet Vur 47, 50, 62

Vur Patlasın Çal Oynasın 42

W

Walerian Borowczyk 182

War and Peace 306

Wargames 395

WarGames 395

Weapons of Death 300

Weisman Enstitüsünde Bilimsel Araştırma 1 ve 2 279

Wend Kuuni 310

Where Eagles Dare 395

White Sun of the Desert 316

Who Can Kill a Child? 159

Who'll Stop the Rain 274, 277

Wild and the Brave 170

Wilder sex junger Madchen 194

William Friedkin 279, 286

William Fruet 392

William Rose 394

Wills and Burke 395

Winter Kills 267

Women in Cell Block 7 382, 391

World by Night 183, 186, 192, 196

Y

Yabancı 18, 61, 134, 159, 169, 285, 303, 363, 367, 372, 376

Yaban Çilekleri 169

Yabaniler Takımı 375

Yağmur 310

Yakarış 209

Yakılacak Kadın 222, 329

Yaktı Beni 325

Yalan 46, 52, 66, 95, 96, 104, 108, 109

Yalçın Selgur 235

Yalnız Adam 307

Yalnız Bir Kadın 322

Yalnız İkimiz İçin 43

Yama 358

Yaman Delikanlı 54

yamyamlık 245

Yanan Dudaklar 157

Yanan Kalpler 396

Yangın 71, 137, 140, 143, 146, 147, 180, 269

Yang-Ming Tsai 159

Yanık Ömer 63

Yansın Be Dünya 133

Yansın Bu Dünya 133

Yarabbi Sen Büyüksün 201

Yaralı Gönüller 133

Yaralı Kadın 133

Yarın Gösteri Başlıyor 302

Yarınsız Adam 49, 79, 86, 95, 100, 104

Yarış Başlıyor 23

Yarim İstanbul'u Mesken mi Tuttun 87, 92, 95

Yârim İstanbul'u Mesken mi Tuttun 28

Yasak Aşk 234

Yasak Macera 42, 47

Yaslı Gözler 133

Yaşadım mı Ben 226

Yaşamak 36, 64, 140, 212, 273, 365

Yaşamak Bu Değil 212

Yaşamak Çabası 273

Yaşamak Güzel Şey 36, 64, 140

Yaşar Kemal 204

Yaşatamadım 365

Yaşayan Değerler 71

Yaşlı Gözler 134

Yaşmak İstiyorum 365

Ya Şundadır Ya Bunda 179, 181

Yatak Hikayeleri 285

Yataktan Yatağa 173

yatak 86, 112, 113, 114, 118, 119, 122, 124, 132, 149, 244, 297, 351, 383, 386

Yavaş Yavaş Soy 106

Yavrularım 133, 369

Yavuz Figenli 171, 179, 181, 184, 194, 291, 292, 340, 383

Yavuz Işıklar 25, 32, 36, 40, 208, 221, 255

Yavuz Örtülü 37, 42, 44, 53

Yavuz Özkan 178, 188

Yavuz Pağda 172

Yavuz Turgul 30, 42, 49, 67

Yavuz Yalınkılıç 212, 214, 215, 220, 224, 296, 298, 301, 302

Yaylalar Yaylalar 134

Yaz Gecesi Ateşi 263

Yazgı 90, 92

Yaz Konukları 309

Ye Beni Mahmut 287

Yedinci Mühür 169

Yedi Yürekli Şaban 52, 66, 155

Yemin 33, 363, 365

Yeni Babalar 393

Yer Değiştirme 395

Yeşilçam 137, 216, 219

Yeşilçam Filmcilik 216, 219

Yeşilçam Sokağı 137

Yeterki Sev 365

Yetim 25, 384

Yeung Kuen 322

Yıkılan Dünya 347

Yıkılış 180, 217

Yıkım 225

Yılanı Öldürseler 262

Yılan Kadın 134, 226

Yılanların Öcü 16, 251, 252, 253, 358, 376

Yılan Yuvası 203

Yıldırım Adam 348

Yıldırım Expres 265, 272, 278

Yıldırım Vuruşu 394, 396

Yıldırım Yanılmaz 25, 37

Yıldızlarda Kayar 364

Yılların İntikamı 134

Yılmayan Adam 272

Yılmaz Atadeniz 179, 180, 190, 193, 278, 308, 321

Yılmaz Duru 35, 65, 91, 100, 249, 380, 384

Yılmaz Güney 17, 18, 199, 204, 211, 311, 312, 313, 340, 341

Yılmaz Tümtürk 24, 31, 34, 38, 57, 63

Yırt Kazım 285

Yiğit Yaralı Olur 343

Yi tiao long 264

Yol 134, 138

Yola Devam 209, 210, 211, 226

Yolcu 23, 261

Yolcular 172

Yolcu Yolunda Gerek 23

Yong chun da xiong 162

Yong chun jie quan 177

Yora 282

Yosma 221, 264

Yosun Gözlüm 203, 216, 299, 305, 306

Young Warriors 322

Yön-Sen 71

Yudum Yudum Sev 368

Yukihiro Sawada 285

Yumruk 264

Yumurtanın Sarısı 52

Yunanca 166, 232

Yunus Hiçyılmaz 200, 348

Yunus Yılmaz 63, 302, 304

Yuri Özerev 302

Yuri Tupitsky 302

Yusuf Fuat Turanlı 234

Yusuf ile Kenan 167, 199

Yuvaya Dönüş 134

Yücel Hekimoğlu 55

Yücel Kiraz 33, 35, 42

Yücel Uçanoğlu 22, 23, 33, 35, 48, 174, 179, 180, 184, 190, 243, 289, 292, 299, 301, 303, 304, 317

Yüksel Gözen 31, 121, 122, 123

Yüz Karası 174

Yüzme Bilmiyorsan İşin Ne Ağaçta 269

Yüzme Bilmiyorsan Ne İşin Var Ağaçta 184

Yüz Numaralı Adam 338

Z

Zafere Kaçış 281

Zafer Göncü 32

Zafer Güneşi 219

Zafer Par 30, 33

Zafer Sülek 29

Zalim ve Kötü 150

Zaman Dursa Da 150, 182

Zamanın Akışında 387

Zartlich 290

Zava 396

Zavallılar 342

Zehir 274, 277

Zehir Hafiye 29

Zehirli Çiçek 137

Zeki Alasya 69, 107, 112, 113, 214

Zeki Kuvvetli 24

Zeki Ökten 169, 173, 211, 284

Zengin ve Sefil 395

Zero Population Growth 194

Zerrin Egeliler 284, 290

Zerrin Yüce 38, 46

Zeynebim 36

Zeynelle Veysel 181

Zeynep 219

Zeytin Gözlüm 276

Zhong lie Jing wu men 272

Zhong yuan biao ju 159

Zıpkın Gibi Delikanlı 63

Zifaf 351, 354

Zikri Köksoy 212, 220, 229

Ziya Doğanalp 32

Zoim Auto Uo im Bett 367

Zoltan Fabri 261

Zoltan Huszarik 288

Zoltán Huszárik 388

Zombie 176, 240

Zombiethon 382, 392

Zombiler Geliyor 241, 368

Zombiler Geliyor - Zombi 368

Zombiton 382, 392

Zoning 395

Zonning 395

Zoraki Kabadayı 133, 146

Zorlu Damat 135, 138, 142

Zor Oyunu Bozar 229, 231, 278

ZPG 194

Zulüm 231, 233, 324

Zühdü 82, 90

Zühtü 25, 48, 60, 64, 90

Zühtü ile Zühtiye 25

Zülfü ile Zaliha 365

Zülfü Livaneli 18, 359

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

Çetin Erksan tarafından yazılıp İpek Film Stüdyosunda filme çekilmek istenen *Unutulmayan Sevda* adlı senaryo komisyonumuzca gözden geçirildi. Senaryonun bazı yerlerinde değiştirilmesi gereken kısımlarla bir takım Arapça kelimeler sıra halinde gösterilmiştir. 1- Bahçelerin çiçeklerle bezendiği ve insanların dışarda spor kıyafetile dolaşıp hasır koltuklara oturdukları bir ilkbahar gününde evin salonundaki şöminenin yanması bir tezattır. 2- Yılbaşı gecesinde çam dallarına mum dikip noel babadan hediye beklemek keyfiyetinin örf ve adetlerimize ve cemiyet geleneklerimize aykırıdır. 3- Ressam Turgudun karısı tarafından açıkça ihanete uğraması olayı karşısında takındığı sessizlik ve buna mukabil çocuğunun mürebbiyesi Nesrinle karısına nispet olarak husule getirdiği sıkı fıkı anlaşma cesaretinin birbirine zıt aile, namus, haysiyet ve sadakat telâkkilerimizi sarsıcı mahiyettedir. 4- Suçsuzluğu açıkça ve kolay bir şekilde anlaşılabilecek olan Nesrin'in mahkûm edilişi muhakemenin tarzı cereyanı, yazıcının hukuki bilgisindeki zayıflık, suçlunun meydana çıkarılmasının bir imkân dahilinde bulunmasına karşı suçsuzun mahkûm edilişinin adâlet mekanizmasının ehliyetsizliğine bir misal teşkil etmektedir. 5- Hapishane, hastahane, kamyon ve uçurum kazalarındaki heyecan verici karakter ve normal vaziyeti çok aşan tesadüfler ifrat derecesindedir. 6- Eserde bazen mana çıkmayan cümle düşüklükleri ve dil davamıza aykırı yabancı kelimelerin bulunması 7- Sevda, Ebediyen, gipte, lâkayit, Mektep, Talebe, izdivaç, ikaz, Fazilet, Egoist, kapris, tahayyül, hadise, iğfal, mesafe, temenni, espri, Misafirperver, hurufat, mülevves, mukadderat, mes'ül, Garabet, tahkikat, hey'eti hâkime, istimal, zâlim, izdirap, mevzu, âşina, kriz, mahkûm gibi Türkçe karşılıkları bulunan kelimelerin senaryoya sokulması. Yukarda gösterilen bu bölümlerin ve işaret edilen yabancı kelimelerin değiştirildikten sonra tekrar komisyonumuzca gözden geçirilmesine oybirliği ile karar verildi *(İpek Film Stüdyosunda çekilmek istenen Unutulmayan Sevda adlı filme ilişkin Merkez Film Kontrol Komisyonu Kararı, 26.6.1945/133)*

ISBN 978-975-17-5102-7
9 789751 751027 >